

PÍIVYÉÉBÉ IHJYU
JETSOGRÍJTODÍYÚ CÁÁTÚNUHÁÁMI

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
bora

LA LIGA BIBLICA

LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS
Crete, IL 60417
EE.UU.

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
bora

Primera edición, 1982
Segunda edición, 2008

Publicado por
© La Liga Bíblica 2008

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

- Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de la Liga Bíblica (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

ÍNDICE

Matéo Jesóodítýú cáátúnuháámi	5
Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi	67
Róóca Jetsóodítýú cáátúnuháámi	104
Jóáa Jetsóodítýú cáátúnuháámi	165
Uwáábojte méénúnéhjí uubálleháámi	209
Róómári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	263
Tujkénú Coríitori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	286
Hállúvúeháámí Coríitori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	310
Garáátsiári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	325
Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	334
Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	342
Coróótsari íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	348
Tujkénú Tetsaróónicári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	354
Hállúvúeháámí Tetsaróónicári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	359
Tujkénú Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámi	362
Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámi	369
Tíító éllevu Páávoró cáátúnuháámi	374
Piremóó éllevu Páávoró cáátúnuháámi	377
Heeberéómu éllevu cáátúnúmeíháámi	379
Tsajtiágó cáátúnuháámi	397
Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi	403
Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámi	410
Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi	414
Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámi	420
Nihñéeháámíré Jóáa cáátúnuháámi	421
Jóóda cáátúnuháámi	422
Muhdú pájtyeíñéhjí Jóáa ájtyumíne	424

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocrijtó ihdé múnááuvu

(Rc. 3.23-38)

1 ¹Dabíi, Aavaráa, ijcyámútsiúvúj tsiiménémúhaabéhjáa Jetsocrijtó ijcyáábé ihdé múnááuvú illuúme: ²Diibyéhjáa Aavaráá tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadívú Páaréé, Tsááraá, ijcyámútsikye. Aabéhjáa Páare tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóoke Raáadívu. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídívu. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíikye. ⁶Aabéhjáa Itsaíí tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíí tsíimavá Tsaromóoke Oriá táábadívu. ⁷Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsíimavá Áátsáakeé. ⁸Aabéhjáa Áátsa tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Otsiáake. ⁹Aabéhjáa Otsiá tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Etsékíake. ¹⁰Aabéhjáa Etsékíá tsíimavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsíimavá

Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsíimavá Jotsiáake. ¹¹Aabéhjáa Jotsiá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáá hójtsiri méihdéejte ijraéému.

¹²Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú ijchívyéné boone Jeconíá tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsíimavá Tsorobabéeke. ¹³Aabéhjáa Tsorobabéé tsíimavá Abióoke. Aabéhjáa Abiíó tsíimavá Eriakiikye. Aabéhjáa Eriakíí tsíimavá Atsóoke. ¹⁴Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá Erióoke. ¹⁵Aabéhjáa Erióó tsíimavá Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáá tsíimavá Jacóóboke. ¹⁶Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséeke Maaríá tajíí ijcyáábeke. Aanéhjáa diille Maaríá tsíimavá Jetsóoke, ‘Pájtyetétsoóbe’ nééiyóné ‘Crijtoó’ némeífbyeke.

¹⁷Ehduméhjáa Jetsóó ihdé múnááuvu. Diibyéhjáa muurá Aavarááuvú tsíimavá tsáápiikye. Aabéhjáa dsíjvénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjvénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhodu ‘camácámá’ llíyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áabeúvudítýúhjáa idyé llíyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía

múnaa méénucátsityu ityáhjámeke tsajtyé iinújivu. Téjyútúhjáa idyé ditye llíyaatéhijcyané téhduneré 14-ijyúvá úújetenáa Críjtoréjucu tsímávameíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsímaváne
(Rc. 2.1-7)

¹⁸Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsímaváne: Dífbyéj tsiijúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áabajáa ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsii úcújcátsityúné ihderé tsúúca Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj tééveri pícyoóne. ¹⁹Aabéhjáa diibye Jotséé ímíáábé íjcyánéllii tsá ímílleturó ehdu néellema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeíbyé ílluréjucu díllille íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnáaaca. Aabéhjáa tsá ímílletú míamúnáake iwáájácútsóné muhdú dille íjcyane. ²⁰Ááneríhjáa díbye ítsámeíhijcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dífbyedívu bóhówáávebe néehíí:

—Jótsej, Dabííúvú tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, tsá muhdú u íjtsámeítyú dítyáaba íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éevane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éevalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu díllillekej. ²¹Muurá tsímáváille wájpíikye. Áábe mémei Jetsóó díbye íhyájkímuke ímítyuháñetu pájtyetétsoíñéllíhye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵Ahdújucóhjáa díbye ipyééne díllille úcujéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá díbye dómájcotú dille tsímávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúúca dille tsímáváábeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjúy uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújucu: Wájpíikye úújetúné badsjajca éevaáhi. Aane tsímáváille wájpíikye. Áábe mémei Emanoéé, ‘íjcyaaabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjúy uubálle múnáajpij tééveri néhdújucu tene pájtyene.

Waajácu múnaa Jetsóoke úújeténe

2¹Aanéhjáa Jodéa iinújivu dífbyeke tsímavámé Beréé coomívu Heróóde tééné iinújij avyéjuube íjcyánáaaca. Áijyúhjáa nuhba tsáhícyanéjcutu tsaate míícúru waajácu múnaa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ²Aaméhjáa técoomí múnaake néehíí:

—¿Kíá diibye éhneva jodíómu avyéjuube íjcyáífbyeke tsáápille tsímávaábe? Muurá íñe nuhba tsáhícyanéjcuri muha mejcyame máájtyumí tsúúca díbye íjcyane úúbállené míícúruwake. Áánéllii muha metsáa dífbyeke medúúruváváme.

³Aanéhjáa idyé téhdure Heróóde tsúúca waajácuhi. Aanéhjáa dífbyeke tsíwárejcaró pámeere teene Jerotsarée múnáamájucu. ⁴Áánélliihyéhjáa píhjúyúcuube pámeekéré llúúvájte avyéjútémá taúhbjáú uwaábojtéke. Áámekéhjáa díllóobe kíavú díbye Pájtyetétsoobe íjcyáífbyeke ditye tsímávaíñe némeíhijcyáne.

⁵Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa iinújijri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjúy uubálle múnáajpi caatúnúhi:

⁶Jodéa iinújijri fhstútú coomíjij íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahnéjté mejcyámedítyú tsaapi íjcyáa ámúhá avyéjuube ámúhake téhméíbye.

⁷Ehdúhjáa díbye úúbálléneíllii Heróóde píuvá wáájácúratúné diite míícúru waajácu múnaake. Áámekéhjáa díllóobe ímíñeúvú múijyútújucóhjáa ímichi míícúruwa bóhówaavéne. ⁸Átsihjúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácute diibye tsíméneke. Aane ámuha dífbyeke maájtyúmícooca oke meúúbállecoo téhdure o dúúrúvaté dífbyeke.

⁹Ehdúhjáa ávyéjuube Heróóde diityémá íhjuvátshidyu idyé pehíjcyámé diibye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúúca tétsihvu úújeténáa dífbyéwu íjcyátsíí hallúvú mícúruwa táchúúreevéhi. ¹⁰Áaneríhjáa mítyane ímjyuuvéme. ¹¹Aaméhjáa tééj pañévu úcaavémé úújeté tsiiju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéhjáa duurúvámé ímíñmóúbánema. Átsihduhjáa bohbanúmé dífbyéwúuke óóroo, íjtsiéétsoo, míraá, éhdunévu. ¹²Áané boonéhjáa Píivyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróóde íjcyáhullétú ditye íóomíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu tsiélléturéjuco.

**Jetsóoma tsíjyumútsí Ejíhtó
íiñújivu úmíváne**

¹³Aaméhjáa tsúúca íiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéji múnáajpi Jotséedívu ityúwá pañe íbohówááváne néé dífbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá nífhyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méjcyaa téhulle ámuhákye o néené hajchóta. Muurá Heróóde néhcoo aadi tsíménéwúuke idsíjívétsoki.

¹⁴Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó íiñújivu.

¹⁵Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe íhjuvú uubálle múnáajpi tééveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

**Ávyéjuube Heróóde tsiimédívu
lííhyanútsóne**

¹⁶Aanéhjáa Heróóde ávyétá íhnáho cayóbaávaté diitye waajácu múnáa

tsiélléturéjuco óómiñeri. Áané máhjáa íjcyaaabe lííhyanútsó wapímúj tsíímedívu míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábájucu ípyée mícúruwáke íájtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Berée múnáaj tsíímedívu lííhyanútsóobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíímémájucu. ¹⁷Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe íhjuvú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóba mílleebóhi. Rakyée muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéemuj tsíímé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíllétú díílleke mebohíjtsóne.

¹⁹⁻²⁰Aanéhjáa diibye Heróóde tsúúca dsíjívénéllí níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívu ityúwá pañe íbohówááváne nééhi:

—Maájkyéne wa meóomí ámuha íjraéemú íiñújivu. Tsúúca dsíjívémé tsííménéwúukée dsíjívésóllehíjcyáme.

²¹Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu. ²²Áronáacáhjáa diibye Heróóde cápáyóóvé íllíyéjuco Akyeráo teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllítýé téhullévu ípyééíyóneri. Áané lííhýéhjáa Gariréa íiñújívuréi péeme Píivyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye pééítyúné néenélííhye. ²³Aaméhjáa úújeté Natsarévu diibýéhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyañé tsúúcájtájucu Píivyéébe íhjuvú uubálle múnáa néhíjcyádújuco.

**Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne
(Mc. 1.1-8; Rc. 3.1-9; Ja. 1.19-28)**

3 ¹Téijyúhjáa Jóaa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa íiñújiri íñéubará píivvýtútsihyi. ²Íllúhjáa úwáábohíjcyaaabe:

—Méihvéjtsó ímítyú ámuha méicyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméi méécápáyóóvé ímiánejúvuréjuco. Muurá

níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe íavýéjúejte meijcy meke újcuíñé tsúuca méhdivu piihíjucóóhií.

³Diibýéhjáa Jóáádityu Píivýéébé ihjýu uubáalle múnáajpi Itsaíá néehíí:

Méllééboó ínéubará píivýétúné iíñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávýé ímítýú ámuha meicyahíjcyánetu tsaimíyéjuco ámuha meijcyámeke Ávýéjuube íájtyumíivaki.”

⁴Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjinetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj piínétú ócájimíhéhé chiucunúhi. Aabéhjáa tséréémuuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa íímúhojpácýó ádohíjcyáabe.

⁵Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhíjcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnáaa, pámeere teene Jodéa iíñúji múnáa, Joodááj piihírí íjcyáné iíñúji múnáa, íjcyame. ⁶Áamedítýúhjáa muhdú íicyahíjcyanéhjí úúbállémeímyekéjuco díbye tsótsohíjcyáné teene Joodáatu.

⁷Áíjyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnáa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójtsótsámeíñé peecútére. Áromekéhjáa íllure tsíjpájuúbe. Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha íñimiyémúeméjté meijcyámeke ímúha ámúhake nées peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéyóné Píivýéébe meke méimítýuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸Ímiááné ámuha metsójtsótsámeíñé meímilléhajchíí ímítýúné ámuha meicyahíjcyáné meihvéjtsóne ímiáámeréjuco meijcyá tééneréjuco ámúhadítýú íbóhówaucunúki. ⁹Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meijcyámeke tsá iiná múúhake pajtyeítýune.” Tsá múu ehdu íhjúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píivýéébe ípíivýéjtsóiyá

tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke. ¹⁰Aabe muurá téhmeíhíjcyá ímítýúmeke iwáágóoíñé ehne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéhjí íllóné cóvajtsódu. ¹¹Muurá ihdyu ímiááné ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpacýori ámúhá ímítýú ámuha meihvéjtsómé íjtsaméí tsíhdýuréjuco cápáyóóvémeke. Áanetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehníínevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápáájíubará ó tációriúcu dífbyedívú ó piihívéítýúroóbe. Diibye ihdyu ímiááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píivýéébé Apíícho. Áanetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoíibye. ¹²Aabe muurá mímúnáake íimíbájhómeke dówajcáoó ímítýúmedítýu. Áane tsaimíyé pícyoóiibye diitye ímiáámeke. Áanetu ímítýúmeke waagóoiibye cúújúwá pañévú ehne múúne trígotu íimíúhjí meújcyúne íatéréene téjuuhójjima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóáaa.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mc. 1.9-11; Rc. 3.21-22)

¹³Téijyúhjáa Gariréa iíñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáabe éllevu dífbyedívú itsójtsótsámeíki.

¹⁴Áronáacáhjáa Jóáa nées dífbyeke:

—Íaca muhdú cáabyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsóiyóóbeke?

¹⁵Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méenuú tehdu Píivýéébé ímillédújuco.

Ehdúhjáa díbye néénéllii Jóáa tsojtsó dífbyeke. ¹⁶Aabéhjáa itsójtsótsámeítsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píivýéébé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dífbyedívú.

¹⁷Áanáacáhjáa idyé téhullétúré cáámetu Píivýéébe néehíí:

—Áánu Hájchíwúuke ó wájýuúbedi mítyane ó ímíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mc. 1.12; Rc. 4.1-13)

4¹Aanéhjáa Jetsóó tsójsótsámeiñé boone Píivyéébé Apííchó dífbyeke tsajtye íñéubá píivyéébé íñúújivu téhullévvú Naavéné dífbyeke imáváríjchoki.

²Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucu májchótuube ijcyaaabe ajoyábáavatéhi.

³Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro nééhií:

—Bo ímiááné Píivyéébé Hajchi u ijcyáhajchíí íu nééwayutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñeré májchó tájpi mejjcyatúne. Muurá téhdure Píivyéébe meke néhdu mejjcyame téene tájpi méijcyáhi.”

⁵Ehdúhjáa Jetsóó añújcúnéllii tsajtyeébé dífbyeke Jerotsaréeuvúréjuco. Áábemáhjáa néríivyméútsí cáamevu duurúvájá hallúvu. ⁶Átsihvúhjáa idyé neebe dífbyeke:

—Áyu cána ímiááné Píivyéébé Hajchi u ijcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíivyé baavújuco. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivyéébe wálloó nijkyéji múnáake uke ditye ityéhme íiná uke ipájtyétuki. Aabe tsá íñéúbatú u wápújúvúvéityúne.

⁷Ehdúhjáa Naavéné néerónáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Téhdure muurá néene dífbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píivyéébeke memáváríjchóityúne.”

⁸Ehdúhjáa Jetsóó néerónáa íhvéjtsótuube tsiíne tsajtye dífbyeke cámeébaú nijcaúvu. Áhbaú nijcáutúhjáa úújétsóobe páneere íñújí avyéjuvu.

⁹Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúré íneevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúvájahajchíjyju.

¹⁰Áánélliihyéhjáa Jetsóó dífbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekeré medúúrúváabeke méíicúvéiyáhi.”

¹¹Ehdúhjáa Jetsóó néenetu ílluréjuco dibye íhvétsoíñúne dífbyeke. Ááné boonéhjáa nijkyéji múnáaréjuco dífbyeke íicuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúne

Gariréá íñújí múnáadityu

(Mc. 1.14-15; Rc. 4.14-15)

¹²Aanéhjáa téjyju tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúne uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréá íñújyvu íhcyóomi Natsaréevu. ¹³Ácoomíyíhgyáa wahájchotaré íjcyáne íñeebe Capenaóovu, teene Gariréá íñújiri ijcyáne unéúcóbá únuri Tsaboróoo, Netaríii, ijcyáne dohjíba múnáá íñújícú únuri ijcyácoomívu. ¹⁴Ehdúhjáa pajtyéne Píivyéébé íhgyu uubálle múnáajpi Itsaíá íllu néhdújuco:

¹⁵Jodíómú íjcyátúne míamúnáa ijcyá Gariréá unéú ijcyátsihyi Joodáá únuri, Tsaboróoo, Netaríii, ijcyáne dohjíba múnáá íñújícúri.

¹⁶Aame ícyahíjcyá idáátsóvu éhne múúne cúúvétsihyi mejjcyadu ímiáájú wáájácútmé wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca ijcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné uwaáboju.

Ehdúhjáa Itsaíá nééhií.

¹⁷Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méihvéjtsó ímítyú ámuha meicyahíjcyáne. Áane ámúhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejuvuréjuco. Muurá tsúúca nijkyéjiri ijcyaaabe Píivyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíne éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke**Jetsóó újcone***(Mc. 1.16-20; Rc. 5.1-11)*

¹⁸Aabéhjáa Gariréa unéú únuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsi ínáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. ¹⁹Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúraávye. Muurá íñe amómé lliínája múnáajtétsi ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoo míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñé wákimyéivu.

²⁰Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsi dííbyemáyéjuco.

²¹Átsihdyúhjáa éhniíñewúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi ínáhbema Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsi cááni Tsebedeoma íhmííné pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²²Aamútsíhjáa téhdure íhmíínema cááníkye íhvéjtsóne péé dííbyemáyéjuco.

Jetsóo mítyámeke úwaabóne*(Rc. 6.17-19)*

²³Páneereé Gariréa iínújiri muuha ímamyémuma Jetsóó úwáaboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejááné pañévu. Úwáábohíjcyaabée ímiáájú Píívyéébé avyéjuto íjcyáné uwáaboju diityéke. Aabée bóhíitsohíjcyá páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsííria iínúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dííbye éllevu páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méívatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áamekéé bóhíitsohíjcyaaabe.

²⁵Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa dííbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsaréeé, Jodéa iínújii, Joodáa tsíñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

Cáméhbaú hallúvú Jetsóó úwaabóne

5 ¹Aamée dííbyedívú píhcyáávénéllii cáméhbaú hallúvú ácúúveébe.

²Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwáaboobe néehii:

Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane*(Rc. 6.20-23)*

³Maímijyu dítye íjcyane ídátso Píívyéébé icyanéjcu píáábójuri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

⁴Maímijyu dítye íjcyane ídátso kímóhco nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵Maímijyu dítye íjcyane ‘mítáhmítá’ néétume ímí tsaííbuwáre icyahíjcyáme. Píívyéébéé diityéké íájcuíñé nééné iínújii muurá diityé wáábyuta.

⁶Maímijyu dítye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémeke píááboobe díbye ímillédú éhniíñevu ímí dítye íjcyaki.

⁷Maímijyu dítye íjcyane pamévakéré íídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe íídaatsóvéne píaabóhi.

⁸Maímijyu dítye íjcyane panévatúré ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

⁹Maímijyu dítye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémeke ímiááné Píívyéébe dílló ítsíímedi.

¹⁰Maímijyu dítye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí úráávéné

déjúcotu ícúbáhrámefhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dífbyé avyéjú ijcyá níjkyéjiri.

¹¹Maímijyu ámuha mejjcyane tahñéjté ámuha mejjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi iúúhívaténe nehníwu állíuháñé fhjyúvahíjcyáme.

¹²Muuráhjáa ehdu nénehji éjyjuúwú téhdure Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake patyéhijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhake pájtyerónáa íllure méimíjyuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámefhijcyáne áhdó ávyeta íñé imíjyaú ámuha méjijcyaa níjkyéjiri.

Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte
(Mc. 9.50; Rc. 14.34-35)

¹³Aame íñújiri ámuha méjijcyá cánáamađu. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene néeca mewáagoóné míamúnaa ííteínuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagoojteréjyaco ámuha mejjcyáiñe.

¹⁴Muurá peetédu ámuha méjijcyá íñújiri ímiáájú ámúhadítýú bóhówaucunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cámeébaú níjcauri íjcyacoómi tsá téévetúne. ¹⁵Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávojhíjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íajhúacunúki. ¹⁶Ahdu ámuha menéeme ihdyu óvíi ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaucunú teene íajtyúmíne tsijtye íavjéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píívyéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷Állíuúmé ihdyu méijtsúcunúdí Píívyéébé taúhbajuu, dífbyé ihjyú uubálle múnáape úwáábohíjcyanéhíjii, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa

ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyané ímiñeúwú míamúnáadíwú o bóhówájtsoki. ¹⁸Aane ímiáánéturé ámúhake o néé muurá Píívyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóovéityú páneere níjkyéjima íñúji wágóóóvéronáaaca. Muurá páneere dífbyé waajácúhíáamitu néhíjcyanéhíjii pájtyeé muhdú tene néhijcyádújyaco. ¹⁹Muurá tsaate dífbyé taúhbajúnetu íhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyejúúllémeíityú dífbyé avyéjuvu. Ánetu panévare dífbyé taúhbajúné ímí cáhcújtsómé téjijtójyaco míamúnáake úwáábohíjcyámé dífbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanéwú avyéjúúllémeíihi. ²⁰Muurá ímiááné ámúhake o néé eene taúhbajúné uwáábojtemá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha mejjcyáhajchíí tsá múijyú ámuha mejjcyáityú Píívyéébé avyéjúejte.

Cááyóba ímityúné íjcyánetu
Jetsóó úwaabóne
(Rc. 12.57-59)

²¹Muurá ámuha méwaajácú éjyjuúwú ámúhá íhdé múnááuvuke íllu némeíñe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néemema íhnáhoóíñé tene ímíbájchómeíñe.” ²²Áhdure ámúhake o néé tsaate íñahbétedíwú cáyobáávatéróne muurá téhdure ápíchó díityé hallúri. Áhdure idyé tsaate ehdíwá tsijtye néhajchíí díityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhíi úhbámé hallúri ápíchó teene cúújwá pañéwú dítye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medáríwéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyú ihdyu Píívyéébeke dúúrúvameíhíjcyátsihvu tsíeméne u tsájtyéneri u dúúrúvané ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhjí ditye ímfbájhóchóhullévú metsátyéjcatsihajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímiñeúvú cánaájánújcatsí ávyéjujtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki.

²⁶Ímiááneturé ámuhákye o néé tsá muurá cúvéhóójatu ámuha mejhchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchíjyju.

**Ihdícýámema mímúnaa
dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne**

²⁷Tsúuca muurá ámuha méwaajácú éhnehjáa éjjuuvú méihdé múnáaúvuke Píivyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu íhdícýámema dómácójcatsíyúne.”

²⁸Áhdure idyé ámuhákye o néé muurá tsaapi pevénére tsáápílledi úmúúpvíyérónáa tsúuca dífllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméí pañe.

²⁹Ahdícýane díhyálluuri u íténeri ímityúné u méénúyóneri u úmúúpvíyéhajchíí múu waagóó teú. Óvíjyucó ihdyu tsau díhyálluu u wájýurou wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañévú u wágóóóvénéáaaca.

³⁰Áhdure díhyójtisiri ímityúné u méénune uke tútávátsohajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyucó ihdyu téhojtsi u wájýurohójtisí wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañévú u wágóóóvénéáaaca.

**Táábávájcatsímýe wáágóójcatsítyuróné
Jetsóó úwaabóne**

(Mt. 19.9; Mc. 10.11-12; Rc. 16.18)

³¹Áhdure muurá tsúuca ámuha méwaajácú ámuhá ihde múnáaúvukée Píivyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díflleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³²Árónáa ámuhákye o néé muurá tsaapi méwakye

ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikyé tájíváneri. Áhdure díbye díflleke táábávaabe ímityúné meenu méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

**Mejhjyuvádújuco meméénúyóné
Jetsóó úwaabóne**

³³Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjjuuvú ámuhá ihde múnáaúvuke Píivyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiááneturé imyéenuíñe Píivyéébe lléébónáa díbye mémé idyómajconé meenu muhdú íñéhdújuco.” ³⁴Árónáa ámuhákye o néé téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óvíí níjkyeji muhdú ijcyá o állíhajchíjyju.” Muurá Píivyéébe avyéjúrú teéne.

³⁵Áhdure tsá múu néétune: “Bo óvíí ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchíjyju.” Muurá Píivyéébe éhneré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óvíí Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchíjyju.” Muurá Píivyéébe íhtsútuube ávyéjuube ijcyáabe cóómíyé técoómi. ³⁶Áhdure idyé díhñiwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óvíí muhdú táhñiwau ijcyá o állíhajchíjyju.” Muurá u nééjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúítyuró u nééjuri. ³⁷Áánéllíi múu ímiáánéjuco íjcyane ápahajchíí nééhií: “Ééé ímiááné tehdújuco teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápahajchíí nééhií: “Tsáhaá tehdu néénejíivari.” Ehdú íhhyuvané tsá múu éjkétsotú Píivyéébedítyu. Muurá tehdu mejhjyuvané Naavenedítyuré tsááhií.

**Mepíámeítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Rc. 6.29-30)**

³⁸Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjjuuvú ámuhá ihde múnáaúvuke tsiíñe Píivyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu

úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwáji wápiyuúúúbeéhí wápiyuúúveéhi.”³⁹ Áronáa ihdyu ámúhake o néehí: Tsá múu ámúhake ímityúne tsaate dáríívéhajchíí píámeityúne. Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíí tsá múu píámeityúne.⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane íimíbájcho ípíúvamedítúyú ámúhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré íhvejsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá díbye ítsájtýeki.⁴¹ Téhdure tsaate ámúhake ‘múuhá píichutátú múuhake mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehniíñevújuco.⁴² Áhdure tsaate ámúhake tsííñé píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhake tsíeméné bóónétu íóómíchoíñé táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

**Meke múnááajtsóromeke mewáiyune
Jetsóó úwaabóne
(Rc. 6.27-28, 32-36)**

⁴³Muurá ámuha méwaaajácú míamúnaa íllu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wáiyúmemáyé múu wáiyújcatsíhi. Áanetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wáiyutúne.”⁴⁴ Áronáa ámúhake o néehí: Ámúhake múnááajtsóromeke múu wáiyúhi. Áhdure ámúhake múhdurá dáríívéromé hallúvú múu píááboju táúmeí Píívyéébeke.⁴⁵ Ájyju ihdyu ámuha méijcyaa ímiááné ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsííme. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíihye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaa ímiáájító úráavyehíjcyámema téjijto úráavyehíjcyátúroméllíihye.⁴⁶ Muurá ámúhake wáiyúmekéré ámuha mewáiyúhajchíí tsá ímiá wáiyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewáiyújcatsíñé tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú

íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wáiyúmeke wáiyúhi.⁴⁷ Áhdure ámúhake ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha méihjyúváhajchíí tsá ámuha ímiáámé méijcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí íhjyúvájcatsíhi.⁴⁸ Áhdícyane ímiááméré múu íjcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaa ímiáábé íjcyadu.

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

6¹ Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkiyé méénutú ímiáájító ámuha meúraavyéne. Muurá tedu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaa ámúháj Caani tsá ímí ámúhake íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsoámeke ípíaabóné tsá úbálléjcatsítúyú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyadu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejáané pañévú, ulléjjítónéj píinévú, míamúnaa ímiáámé dítye íjcyane íjtsúcunúkiyé. Aane téenetu ámúhake ímiááneturé o néé ápááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne.³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre.⁴ Ájyju ihdyu ámúháj Caani pane wáájacuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne íííténe tééne áhdó ámúhake píááboóhi.

**Píívyéébema meihjyuvané
Jetsóó úwaabóne
(Rc. 11.2-4)**

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha méihjyúvácococa eene diitye ímiáámeúvúdí bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyadú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejáané pañévú ulléjjítóné úníúvú Píívyéébema íhjyúvahíjcyámé míamúnaa ííítérokítye. Aane ímiááneturé diityédítúyú ámúhake o néé ápááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké

dúúrúvahjcyáne. ⁶Áánéllii ihdyu múu dífbyema ihjyúvácooca ímijcóhó pañévu iwátáháávéne ihjyúvá muha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámuhákye píáábóíiibe.

⁷Áhdure idyé tsá múu ihdícyanéhjír é fhjyúvatú dífbyema ífhjyúvácooca. Pane tsá múu bíwáánéré wápihtsúcuhjcyatú dífbyeke wáájácútúmé méénuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhijcyámé ditye bíwáánéré wápihtsánuhjcyánetu dibye diityéké illéébóne áñújcúiyóne. ⁸Ahdícyane tsá múu diityédú néetune. Muurá ihdyu Méécááni tsúuca waajácú iiná méhdityu pihtone dífbyekéi metáúmeityúrónáaaca. ⁹Áánéllii múu íllu ihjyúvá dífbyema:

Múuháj Caani níjkyéjiri u íjcyaaábej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére. ¹⁰Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúccúne u ímillédú múúhake túkevéjtsó íñúújiri muha meijcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ¹¹Aabe ihdyu óví múúhake majchóvu ú ácuuhjcyá pajyuvaré téene tájpi muha meijcyaki. ¹²Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabajívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³Áhdure múúhake fhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeityuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áyu tehjújuco. Ehdú múu Píívyéébema ihjyúváhi.

¹⁴Ahdícyane muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámuhádi ídáátsóvéne ábájíívee ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijyte ámuháma ímityúné méénuhíjcyáné diityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívehíjcyádu.

¹⁵Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhahjchíi téhdure tsá dibye ámuhádi ídáátsóvéityúne.

Píívyéébema meihjyúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

¹⁶Áhdure múu ámuha tsáijyu dífbyema meihjyúva majcho maáwácooca tsá kehdóvémejhíúvu íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o néé apááñéré téene áhdójuco íjcyane míamúnaa diityédí úllévenúhíjcyáne. ¹⁷⁻¹⁸Ahdícyane dífbyema ámuha meihjyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvu méénutúne. Óví ihdyu dífbyere ámuháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámuhákye píáábóíiibe.

Ímí níjkyéjiri meijcyáné uwáábo
(Rc. 12.33-34)

¹⁹Tsá múu íñúújiri íéhnéváiyóneri tsúúrámeityú múhajchótá téene tájpi ámuha meijcyáíyóneríjjiivari. Muurá ámuha téene tájpi meijcyáronéhjí ámuhadívu tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámuhadívu ícúbáhraáhi. ²⁰Áánéllii múu tsúúrámei níjkyeívu Píívyéébe ámuhákye avyéjuutetsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámuhadívu íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámuhá avyéjyú ámuhadívu tútávájtsóiyóme. ²¹Muurá kénejcú éhniínevu ímí ámuhákye pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meíjííveííne.

Méhálluúúcu peetédu nééene
(Rc. 11.34-36)

²²Muurá ámuhá hálluúné peetédu nééneri ámuha ímiáánéré meífteneri metsúúrámehajchíi teene ámuhadítyú bóhówaúcunuúhi. ²³Áánetu ímityúnéré ámuha meífteneri metsúúrámehajchíi

téenetúré ámuha mébóhówaúcuúnuúhi. Áijyu muurá Píivýéébe icyánéjcuéjte ámuha mejjcyaróné tsáhájucu wáájácúmeiityú illuréjucu ámuha metútáváávénéllíhýe.

Míjjítócú meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc. 16.13)

²⁴Tsá muurá tene ímítyuró míityétsikye ámuha maávyéjyubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méhícúvéiyá cáábyeké éhnníñevu ámuha mewájyúúbeke. Áánetu tsijpáyo ícúvérátuube ímíchi ámuha mewájyútuúbe. Ehdú néénéllí tsá tene ímityú Píivýéébeke meúraavyémé metsúúráméíñé mítyane meéhnéváiyóneri.

Ihñéjteke Píivýéébe téhmene
(Rc. 12.22-31)

²⁵Ahdícýane ámúhake y o néé tééne tájpi ámuha mejjcyáneriyé mejjýacúnútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere iiná ámúhadi íjcyáne tájpi tsáimíyé ámuha méjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáné tsane tééne tájpi éhnníñevu ímí mejjcyane. ²⁶Cáhawáá méjýtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré mújyú méénútúromeke diibye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe máchótsohíjcyáne. Aanéjñí muurá diityé ehnníñevu ámuha ímámúnaa méwajyúmeñhi. Áámeke ámúhake Píivýéébe tsá íñetú píhtótsóityúne. ²⁷¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú iíye éhnníñevu cáámenútsáméíyóobe? Íjcyáábejñívari.

²⁸Aanéjñí óvójyacoóné ámuha mejýtsáméñhijcyáne ámuha mewájyamúúváyóneri. Cáhawáá méjýtsúcunu wajcóháñé múhdutú píivýehíjcyáne pevétaré íjcyaróne. ²⁹Muuráhjáa ávyéjyube Tsaromóó tsijtye ávyéjyuté ehnníñevu íjcyaróóbé avyéjyú

wajyámu ímí tsá újjetétú teene wajcóháñe ímívu. ³⁰Ehdú muurá Píivýéébe tsáimíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chemene. Aabéjñí awáá muurá ámúhake éhnníñevu tsáimíyé téhmeéhi. Ehdú teéne, ámuúha cáhcujtsópityúne míamúnaaj. ³¹Ehdú muurá páneere Píivýéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllí tsá múu néétune: ¿Aca iiná íñe mémájchoóhi? ¿Aca íñemá íñe méwajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsáméityú Píivýéébe íjcyátúcoocájñívari. ³²Muurá ihdyu Píivýéébeke cáhcujtsótúmé ehdu íjtsáméñhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe waajácú iiná ámúhadítýú píhtone. Aabe ihdyu ámúhake píááboóhi. ³³Áánéllí múu tsane ámúhadítýú píhtóroneri ícúvetúmé tsúúráméñhijcyá múhdutú tsáimíyé Píivýéébeke iúráavyéne dííbye avyéjyuvu iúccáavéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhake díbye íñetú píhtótsóityúne. ³⁴Áánéllí tsá múu íjtsáméityú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájccóójiri muhdú íjcyáneriyé íjtsáméñhi. Muurá Píivýéébe ámúhake píáábohíjcyáá panévaturé pajccóójivare.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri
meñhýúváytyuróne
(Rc. 6.37-38, 41-42)

7 ¹Ahdícýane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhýyúvatú Píivýéébe ámúhake inéétu téhdure ímityúmé ámuha mejjcyane. ²Muurá tsíjtyeke ámuha ímityúne medárrívéhahchíí téhdure ámúhake Píivýéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. ³¿Aca íveekí ámuha méjýacúnúhíjcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebaáné íjcyane wáájácúmeityúme? ⁴Muura

úménébááné ámuhá hálluúúné pañe ijcyame tsá ámuhá nahbémuke ámuha menéétyuróne: “Cána muha ámuhakye mebóhdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe ijcyane.” ⁵iÁvyeta bañú múnaa ámuha mejcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménébááné ámuhá hálluúúné pañe ijcyane botsíi ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámuhá nahbémú hálluúúné pañe ijcyane. Ehdú nééne tsá múu tsaate wahdífváné imityúwu méénúneri íjyacunútú tsáijyu múu éhníínevu imityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájcuíturó bóónétu íllure ámuhakye dígújcúiyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjúcúíturó íllure téuhji tádíírhóciyómedívu. Ehdú nééne tsá múu ímiáájú Píívyéébe úwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píívyéébeke piááboju metáúmeíne
(Rc. 11.9-13, 6.31)

⁷Múu táumeí Píívyéébeke tééne tájpi ámuha meicyahíjcyáné ámuhakye díbye íajcuki. Métsúúraméi ímí ámuha mejcyáiyóneri ámuhakye díbye ipiááboki. Áhdure métáuméi ámuhakye díbye ityúkévéjtsoki. ⁸Muurá tééne tájpi íjcyáne táumeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke piááboóbe. Dífbyeke túkévéjtsóju táumeímyeke túkévéjtsóóbe.

⁹¿Aca ijcyámé tsaate ámuhadítýú íjtsiiméné majcho táumeicyooca nééwayúvúré ájcuíyóme? ¹⁰Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táumeíñaá ííñimýédívúré ájcuíyóme? ¹¹Muurá imityúmé ámuha míamúnaa mejjyarómé méimíllé ímiááneúvúré ámuháj tsíimeke maájcone. Aanéjfi awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dífbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiááneúvúré íajcone.

¹²Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámuháma íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu diityémá ímiááméré ijcyá dítye téhdure ámuháma ímiáámé íjcyaki. Ehdú muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitsééúvú waajácúháámítu, téhdure tsijtye dífbyé ihjýu uubálle múnaá waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiáájto
(Rc. 13.24)

¹³Múu íhnáho íuráávyé néérojító úraavyé níjkyejívú meúújetéjító. Muurá íjcyajító tsíjto tsáimíyé mejjcyajító. Áronáa téjijto meúúráavyerómé nihñéétsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojító muurá mítyame úraavyéhi. ¹⁴Áánetu íhnáho íuráávyé néérojító meúúráavyémé meúújeté múijjýu muhdú mejjcyáítýuhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú mejjcyánetu méwaajácúmeí
muhdífvamé mejjcyane
(Rc. 6.43-44)

¹⁵Tsáma téiibúwá mejjcyá állú múnaa Píívyéébe ihjýu uubálle múnaadi díllómehíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obéjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámuhakye nahbévahíjcyá ávyeta báju oohímyédú néémeé. ¹⁶Muurá téévetúné tééméjté íjcyánetu méwaajácú állú múnaaré dítye íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijjýu wacyónejke baaco nééváityuróne. Tsá átéréehé múijjýu ímiááné nééváityuróne. ¹⁷Áhdure ímiááhé tsá múijjýu átéréene nééváityuróne. Áánetúré méwaajácú kehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááné nééváityuróne. ¹⁹Áánéllii múúne átéréehé meíllóne mécójvajtsohi. ²⁰Aane muurá úmehééné méwaajácú kehé ímiááhé

ijcyane inéevatüre. Ahdu ífvane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácu állífu múnáake muhdú ditye ijcyánetüre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc. 13.25-27)

²¹Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri ijcyaaabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítýúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú ijcyámekéré újcuíbye íavyéjuvu. ²²Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímbájchómeícyooa mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénuráítýronéhji.” ²³Ehdu oke ditye néerónáa ó neé diityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhake y wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meíné óhdityu.” Ehdu ó neé diityéke.

Míítyétsi íahpa ánúmeíñetu
íjcyáné uwááboju
(Mc. 1.22; Rc. 6.47-49)

²⁴Ahdícyane íñe caabye o úwaabóné illéébóne tehdújuco ijcyaaabe muurá éhne múúne wájacúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kííjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáho cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nésihvu dibye méénúnéllíihye. ²⁶Áanetu íñe o úwaabóné lléébójúcóoroobe ímí ijcyátuube muurá éhne múúne wájacúnéjcuúbe cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷Muurá íhdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáho kííjyébama ijcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹Ávyétá ímí úwáábohíjcyaaabe diityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjuvájítójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc. 1.40-45; Rc. 5.12-16)

8 ¹Aabée Jetsóó teene cámeéhbaútu nítyéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ²Áanáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dífbye éllevu itsáane dífbye lílíñévu ímímóúúvéne neé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

³Áanéllíihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dífbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhiíbe.

⁴Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhiíne. Tsaapéhdúré llúúváábe éllevu péene dífbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitsééúvu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú ícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó neé dífbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé únú
múnáajpikye Jetsóó bóhiitsóne
(Rc. 7.1-10)

⁵Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dífbye éllevu itsáane piáábó táumeíhi. ⁶Neebépé:

—Ávyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyétá íhnáho ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucóo íjpi váuúmeityúne.

⁷Áanéllíihyée Jetsóó nééhií:

—Cána bo o péé o bóhítso dífbyeke.

⁸Áanéllíihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpíyé o ijcyaaabe ídátsó o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áanéllíi ihdyu uke o neé íchíhdyúré u íhjuváváné

tujkéveri dibye ibóhííki. Muurá ó cáhcujtsó dibye bóhíííne. ⁹Muurá táavyéjyute oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsiéllu o wállóócooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáájipikye tsiéménevu o táuhbáné méénuúbe. Ahdícyane ó waajácú u néécooca táúníu múnáajpi bóhíííne.

¹⁰Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube nééneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o néé tsá muurá tsáápiubaráe tamúnaa íjraéémudítýú cáhcújtsotú íne áánu cáhcujtsódu. ¹¹Ehdu muurá pahúllévátú tsaáimýe mítyame íjraéémú íjcyáturómé íne áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsóimye. Aame dííbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcatsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹²Áánetu íjraéémudítýú mítyame wágóóóveé icyuuvétsíí pañévu Píívyéébé avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyáronetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeimýe tahíjcyaa íhwañeene íhdónema.

¹³Ehdúu ínééné boonétú tsiíne neebe diibye tsodáhómú avyéjúubeke:

—Áyu wa dípye dihjývuvj. Óvíí ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma dfúníu múnáajpi bohíííí.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéveríhjáa tsúúca bóhíííbe.

Péédoró báábeke Jetsóó bóhíítsóne
(Mc. 1.29-31; Rc. 4.38-39)

¹⁴Áhdurée dííbyema muha Péédoró javu mepéénáa diibye Péédoró baabe áíívyeri chémelle icyuwájá pañe.

¹⁵Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúúca bóhíílle múúhake májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhíítsóne
(Mc. 1.32-34; Rc. 4.40-41)

¹⁶Tépejcoo Jetsóó éllu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsiííne chémeri íjcyámeke bóhíítsóobe. ¹⁷Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé íhjúy uubálle múnáajpíhjáa Itsaíá íllu néhdújucu: “Dííbyere méhdityu páhdváré nééne chémeháñe waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaíá néhdújucu dibye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné ímílleróme
(Rc. 9.57-62)

¹⁸Áábedívúu téijyu mítyanéjucu míamúnaa píhcyáávénéllíi múúhake neebe muha únéúcbá tsiñéjucu mepájtyeki. ¹⁹Áánáacáa tsaapi taúhbjáú uwááboobe dííbye éllu itsáane néehíí: —Uwááboobej, ó imíllé úumaye o péhíjcyáne kiávú u péhullévújucu.

²⁰Áánéllíihyéé Jetsóó néé dííbyeke: —Muurá iyámé óowamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjéte íjcyá icyúwáítsíhjáa. Áánetu muurá íne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹Áíjyúréé idyé tsaapi dííbye djéri péhíjcyámedítýú néé dííbyeke: —Avyéjúubej, ói o péé líhíyo éllu. Óvíí ihdyu múijyú óhdivu dsíjívéebe úúmáyejucu o úllehíjcyaki.

²²Ááronáacáa Jetsóó néé dííbyeke: —Óvi ihdyu tsamééré ímíájjító úráavyetúme cúújycatsí ídsíjívécóoca. Wa ihdyu ookéréjucu duráavyej.

Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mc. 4.35-41; Rc. 8.22-25)

²³Átsihdyúu muha mñneri mepéé únéú tsiñéjucu. ²⁴Áánáacáa ávyéta tsíjpa nééné kííjyébári mítyane nohji íjcyane

múúhakye pámaúcuíyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵Áábekée muha ícúí maákyéjtsóne menéehí:

—ÍÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso!
iTsúúca mémájacánúhi!

²⁶Áánélliihyée neebe múúhakye:
—Íñneríami ámuha méllityé ayájú ihnáhóhajaj? iTsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Pívyéébeke!

Ehdúu múúhakye inétsihdyu kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Ahdújucóo tene íhveténé dáilhañéréjucu. ²⁷Ehdúu téjyju Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—ÍMuubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc. 5.1-20; Rc. 8.26-39)

²⁸Aanee tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará iníñjivu. Áánáacáa dífbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsí nǰkyénéj píñéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsihjyáa apííchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyanéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹Aamútsii Jetsóoke kévádijcyó ílluú:

—iMúhtsikye ihdyu pátsáríjcyodi Pívyéébe Hajchi u íjcyáabe! iTsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

³⁰Áijyúu tétsíj píihírí mítyame jémú meenímú majchóri. ³¹Áánélliihyée naavémú diityétsi pañe íjcyame Jetsóoke néehí:

—Múúhakye íjtyétsi pañétú u wáágóohajchíí aatype meenímú pañévrújucu muha meújcaméíne.

³²Áánélliihyée neebe diityéke:
—Wa ihdyu meújcaméi diityé pañévuj. Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeíne diityé pañévrújucu. Aamée únú pañévu cáhtsíñibámé májcanúhi.

³³Ehdúu méenímuke tene pájtyéneri diityé tehmejté ávyétá ihnáhó íllityéhi.

Áánemáa ícúí tétsíj píihírí íjcyáméhji éllevu idsíñéne úúballémé muhdú tene pájtyene. ³⁴Áánélliihyée pámeere tsáacunú Jetsóo éllevu. Aamée dífbyeke néé tétsihdyu muha mepeékií.

Íjpi vááumeítyúúbeke
Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc. 2.1-12. Rc. 5.17-26)

9 ¹Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévuré múúhá coomívu. ²Átsihyíi muha mejcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááumeítyúúbeke ífbotári. Aamée dífbyeke cáhcujtsóne iwáájácúne dífbyeke ííténe neébe:

—Líhij, wa ílluréjucu dímijyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítýú ó ábájíivéjucóóhií. Ahdícýane tsáhájucu iná díhyallírí íjcyájucóotúne.

³Ehdúu Jetsóo nééne tsaate taúhbájú uwáábojte ílléébóne ífbuwááne pañe néehí:

—ÍAca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúva Pívyéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejívari? ⁴Ehdúu ditye íjtsámeíne Jetsóo iwáájácúne néé diityéke:

—ÍAca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méjtsámeíhi? ⁵ÍAca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá o píivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé imítyuháñe diityémá o ímíbjachóne. Áánéllii ó píivyété áánúke o néénee: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úuma ó ímíbjachóhi.” Áhdure ó píivyété o néénee: “Dímíjpyeténe dipye.”

⁶Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúu diityéké inétsihdyu tsiíne neebe dífbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dífbotámá dipye dihjyávu.

⁷Ahdújucóo díbye péénee. ⁸Ehdúu Jetsóo méeníneri míamúnáa íllityéne

Píivýéébeke ávyéjujtsó dúúrúvaméré
dífbyé ihsúturi díbye ehdu
meénúnéllíihye.

Matéoke Jetsóó újcune
(Mc. 2.13-17; Rc. 5.27-32)

⁹Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí
múúhá iinújí avyéjúúbé wáabyuta
dsídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o
íjcyáábeke. Aabée oke nééhíi:

—Ookéréjuco duráávyey.

Ahdújucoo o péene dífbyemáyéjuco.

¹⁰Áábemáa téijyu tahjyávu muha
mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téenere
dsídsí ahdótso múnaa múúhama
majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé ijcyá
múúhama. ¹¹Áámekée ííténe paritséomú
néé múúhakey:

—Íaca íveekí eene ámúhá uwááboobe
majcho aatye ímityúmema?

¹²Aanee Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóbé bóhiime

tsaimíyé íjcyámeke táabotúne. Muurá
ihdyu chéméméhjikeré tááboobe.

¹³Cáhawáá ímíneúvú meéévé ámuha
mewáájácu Píivýéébé waajácúháámitu
tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o
ímíllétú ámuha oke Píivýéébeke iyámedi
meífcúvehíjcyáne. Téhdure o ímíllé
ámuha pamévamáyé
meídaatsólléjcatsíne.” Ahdícyane tsáháa
ímiáámé wáabyú o tsáátune. Muuráhjáa
ihdyu ímityúme wáabyú o tsáá diityéké
téenetu o ímíbáavyétso Píivýéébé
icyánejuvcúvuréjuco ditye íbúwááveki.
Ehdúu Jetsóó néé paritséomuke.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mc. 2.18-22; Rc. 5.33-39)

¹⁴Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá
mamyémú Jetsóó éllevu itsáane dífbyeke
dilló tsáijyu Píivýéébéma íhjuvácooca
majcho íawahíjcyánetu. Néémépeé:

—Íaca íveekí tsáijyu muha
paritséomuma Píivýéébéma

meíhjuvácooca majcho mááwahíjcyánáa
tsá dímamyémú áwahíjcyatúne?

¹⁵Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Íaca tsaapi ityáábávácooca
wánehjívaténevu dífbyé miñútsó múnaa
tsááme kímóóvéiyá dífbyedívú
iwájtsícooca? Ehdu néene támamyémú
tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáne
hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááné íjcyañé
diityédítýú o pééíne. Áijyu ihdyu óví
muhdú inéhajchíí awámye.

¹⁶Tsá muurá tene ímityú wáiyamu
tsúúcaaja béhbátu mepájaabóne. Muurá
íllure teeja meníjtyúcooca éhniínevu
távájároba. ¹⁷Áhdure idyé tsá tene
ímityú béjpácyo bínojpácyó mepícyoone
tsúúcaau míhínevu cahpáyu pañévu.
Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle
távájáco tsúúcaau. Áijyu muurá
wágóoovéné tsanéécújuco bínojpácyoma
cahpáyu. Áánéllii ihdyu béjpácyo
mepícyóó bééú pañévré muhdú
tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene
ímityú hhdééné uwááboju béhné
uwáábójú pañévu meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc. 5.21-43; Rc. 8.40-56)

¹⁸Ehdúu Jóáá mamyémuma Jetsóó
íhjuvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí
múúhadívu. Aabée dífbyé lliinévú
ímímóúvéne néé dífbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjvéhi.

Áronáa o waajácú dille óoma tsiíne
bóhiííne u péébe díllíke u dócárájconeri.

¹⁹Áánéllíihyée téhullévú péébema
muha mepééhií. ²⁰Aamée muha téhullévú
mepéénáacáhjáa tsáápille 12
pijcyábájuco díllíke íchémé tujpácyó
íhvetépityúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle
píihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu.
²¹Aalléhjáa dómajco dífbyé wajyámú
‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o
dómájchóhajchíí o bóhiíhi’ íneénema.
Éhdúhjáa íjtsámeíne dómájcolle dífbyé

wajyámu. ²²Aanéhjáa iwáájácúne díflledívu iyévoóvéne neébe:

—Íñneri kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle ñne tsúúca u bóhiñe.

Ehdúu Jetsóó néenemáyé ímiáané tsúúca bóhiñe.

²³Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiró javu. Áanáacáa mítyane tééj páñe míamúnaa kímóóveri íjcyame máatyóba májtsí méenuhíjcyáhi.

²⁴Áamekéé Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéí áachívu. Muurá tsá dille dsíjivetúne. Íllure cúwalle.

Ehdúu Jetsóó néeneri íllure goocomé dífbyedi. ²⁵Áamekéé tééj páñétú íjchívyétsóné boone iiyéjuco dibye iúcaávéne dílléwúuúvú hójtsitu ékééveteneri tsúúca bóhiñe. ²⁶Ehdúu Jetsóó méénúne uubállé páneere tééne iññjji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímjpyetétsóné

²⁷Aanee tétsihdyu muha tsúúca meoómíñáa mítyétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsiñeríyé tsáamutsi dífbyedi wáníjcyámeñi. Íllúu neemútsi:

—iMúhtsidi bo dídaatsóvé Dabííuúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaañe!

²⁸Aanee muha meicyahíjcyajávú mewájtstihvu Jetsóó dílló diityétsikye: —¿A ámuhtsi mecáhcujtsóó ámuhtsikye o ímjpyetétsóiyóné ámuhtsi hálluúúne? Áanélliihyéé neemútsi:

—Ééé Ávyéjuúbej, muhtsi mecáhcujtsóóhi.

²⁹Ehdúu dítyétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúne idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujtsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsi hálluúúne ímjpyetéhi.

³⁰Ehdúu júcoo ímiáané tsúúca íhyálluúúne ímjpyetémútsi tsaímíyéjuco ítene. Áamútsikyeé bóijcyuube muucá teene dítyétsí iúúballétuki.

³¹Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsiyé pámeekéré tétsihji múnáake.

Íhjuvátúúbeke Jetsóó íhjuvátusóné

³²Áamútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjuvátúúbeke Jetsóó éllevu naavéné ípañe íjcyáábeke. ³³Áábé pañétúu diibye naavéneke dibye íjchívyétsóné boone tsúúca íhjuvátúúcoóbe. Áaneríí míamúnaa iúllévenúne néehíí:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu néene múha méhdityu méenune maájtymítúne.

³⁴Áronáacáa paritséomú néehíí:

—Aadi muurá eene naavémuke íchívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríyе.

Míamúnáadi Jetsóó idáátsovéne

³⁵Ehdúu Jetsóó cómiñeri úwáaboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébe avyéjutu íjcyané uwáaboju diitye pihcyáavejáané pañévu. Aabé bóhítsohíjcyá panéva chémehañeri íjcyáméhjike. Téhdurée íhjáhañévuúré tsaatéké úwáaboobéré pehíjcyáhi. ³⁶Aabé idáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé idáátsovu íjcyadu néeme dífbye éllevu tsáamedí.

³⁷Áamedítyúu neebe múúhakeyе:

—Ímiáané mítyame míamúnáa íjcyá Píívyéébe avyéjuvu dítye úcáavéiyóné uwáaboju úwáabómeíyóme. Áronáa tééne uwáabojte tsá pahdu íjcyatúne.

³⁸Áanéllii múu táumeí páne aabájaabéré íjcyaañe Píívyéébeke dibye éhñíñevu uwáabojtéké ípícyo dítye iúwáabo tsíjtyeke dífbye avyéjuvu dítye iúcaáveki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú dítye íjcyaki

(Mc. 3.13-14; Rc. 6.12-16)

10 ¹Aanee téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcu 12-meva muha mejjcyámeke. Áamekéé múúhakeyе

ájcuube íhnháhootu dífbye mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha mejíchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebohíhtsohíjcyaki.

²⁻⁴Aamée muuha ílluume: Tsimóo Péedoroo, ínahbe Áderéee, Tsebedéó hájchímútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñújí avyējúúbé wáábyutáa dsídsike o áhdótsohíjcyaae oo Matéoo, Apéoo hajchi Tadéoo dífbyere ‘Rebéoo’ némeífbyee, cananjátámúejpi Tsimóoo, diibyee Jansóodívú bóónétu méenútsóiibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wálloóne

(Mc. 6.7-13; Rc. 9.1-6)

⁵Éhdúmekée múúhake Jetsóo uwáábovu iwállóomeke íllu pítyajcóhi: —Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé íñújjínevu. Áhdure Tsamáaría íñújjí meúújedííne. ⁶Ijraeémú pañévúre métsajtyécó íne uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷Aame meúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúííne éévé tsúúca úújeténe. ⁸Áhdure mébohíhtsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduvaré nééne chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táíhnháhorí ámuha meméénúíínevú ámúhake ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹Aame ihdyu métsajtyédí dsídsike. ¹⁰Áhdure métsajtyédí tsíjyahjí ámúhá wájyamúúnee, ámúhá májchoo, ámúhájtúhápaaínee, éhdune. Ámúhá cuujúí íjcyaróné métsajtyédííne. Ámuha mepíaabóméré ámúhake píáábohíjcyaa pañevátúre.

¹¹Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii mejícyané hajchótá ímí ámúhake pícyóóímyeke. ¹²Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñevú ihjyúvá diityéma. ¹³Aame ímílléhajchíí múu diityémá íjcyá ámúhaj tééveri diityéké Píívyéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucu múu ícúvetú diityédi. ¹⁴Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohí diityédi. Ílluréjuco ámúhájtúháñe íñú mépíchóújcámeicyó ‘tsá múhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meímíllétúne’ nééiyóne. Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵Muurá ímíááneturé o néé tehdu néeme ícúbáhrámeííne éhne Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeííne ehnííñevu muhdú míamúnaa ícyahíjcyané diityémá ímíbjáchómeicyóoca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeííne

¹⁶Ahdícyane íne ámúhake ó wallóo obééjámuke bájú oohímé pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu wájacútsi méíjcyaco éhne múúne íñímye ícúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muca tútavájtótúne. Ímíááméré múu íjcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷Aame ihdyu tsáma ímíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhake túkévtsojté éllevu itsájtyémeke píhcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸Áhdure ámúhake tsajtyéímye ávyéjujté éllevu óhditu íjcyané uwááboju ámuha meúwáábohíjcyané hallútu. Ájyju téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹Aane ámúhake ditye ékéévcooca tsá múu áábímeyétyú muhdú íihjyúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámúhake túkévtsoó ámuha meíhjúvaki. ²⁰Tsá

ámúhá ijtsaméityu tsááne ámuha meihjyúváityúne. Muurá ihdyu ámúháj Caani Píivýéébé Apííchó ámúhá pañe ijcyaneré ámúhakye tükévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi.

²¹Aane muurá míamúnaa ávyétá imítyú dárífvéjcatsíhi. Muurá tsané nahbému ijcyarómé lliihyánújcatsíhi. Áhdure cáánimu ijcyarómema lliihyánújcatsímeye. ²²Áhdure mítyame ámúhakye múnáájtsóo oke ámuha meuráávyéné déjúcotu. Aane ehdu néeronéhjí tsaimíyé nihñéetsihvuré áabucómé ihdyu pájtyéteéhi. ²³Áhdure tsácoomí múnáa ámúhakye ímityúné dárífvéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípíivýééveebe ímiááneturé ámúhakye o néé tsiíne ó tsááíne ámuháí pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu ijcyané uwaábojúvú mewáájácútsótúnáaaca.

²⁴Muurá tsaapi mamye tsá íuwaábóóbé ehnííñevu ijcyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá dífbyé ehnííñevu ijcyatúne. ²⁵Aane muurá íñe ámúhá avyéjuube o ijcyároobe o ávyéjúúllémeityúhahchíí téhdure tsá ámuha maávyejjúúllémeíityúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúubeke állíu múnáájpidi díllóhijcyáme. Aamejívva muurá ámúhakye íavyejjúúllétúne téhdure díllóóhi.

Píivýéébedi múu íllityéhi

(Rc. 12.2-7)

²⁶Áronáa ihdyu mááábímeyídí míamúnaa ámúhakye méénúyóneri. Muurá tehdu nénehjí ámúhakye pátyehijcyané tsá tétsihvuré nájkéváityúne. Muurá páneere íñá meméénuhijcyané bóhówaáveéhi. ²⁷Áánéllii íñe ámúhakye o néhijcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúballétúmé ámuha mejcyáityúne.

²⁸Áhdícyane tsá múu áábímeyéityú míamúnaa ámúhakye dsjívétsóiyóneri. Muurá tsá ditye píivýetétú ámúhakye iwáágoóiyóné Píivýéébedityu. Apáábyéré ihdyu diibye piivýeté ámúhakye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha mejchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañevu. Áánéllii múu apáábyediyé Píivýéébedi áábímeyéhi.

²⁹Muurá coomícomútsí mítyétsíwuúcuú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámúháj Caani Píivýéébe wáájácútúnáa dsjívéityuróne. ³⁰Aabe muurá páneere ámúhá níwáujjíné íjcyaróné waajácú múhdújivá ijcyane. ³¹Áánéllii tsá íñerí ámuha maáábímeyéityúne. Muurá diitye coomímú wájyúmeíñe ehnííñevu ámuha mewájyúmeí Píivýéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne

(Rc. 12.8-9)

³²Muurá oke iúraavyéné tóónúmeítyúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyaae Llihíyodívu. ³³Áánetu íllure tóónúmeíhijcyámé hallúvú ó úúballéé Llihíyoke tahñéjté ditye ijcyatúne.

Jetsóo hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíñe

(Rc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Aane méijtsúcunúdí íñújívúu o tsááne míamúnaa tsaimíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsarílléjcatsíki. ³⁵Muurá tsaapi tsarílléé cáánikyé oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílléé tsíjyuke tééné hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééné hallútúré tsaríllééhi. ³⁶Ehdu muurá tsameéere múnáátsójcátsíi oke tsaate imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷Muurá oke iwájyúné ehnííñevu tsameéere cáánímuma ítsíime wájyújcatsíhahchíí tsá ímiááné tahñéjté ditye ijcyatúne. ³⁸Áhdure oke iúraávyéné

déjúcotu ícúbáhrámeíyóné ímíletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹Muurá íñújiri ímíllédúré íjcyáneri tsúúrameímyé wágóóovéhi. Áanetu ookéréjuco ímí úúráávyeneri tsúúrameímyé pájtyéteéhi.

**Tsijtyeke ímí meíucuvéné
Píívyéébé ímí íjtsúacunúne**

(Mc. 9.41)

⁴⁰Muurá ámuha táwákimyéí meméénúmeke ícuvémé okée wáloobe Lihíyomájucó múhtsikye ícuvéne.

⁴¹Aame tsáimíyé Píívyéébé wákimyéí meénúmeke ícuvémé téene áhdo újcuú tshadúré diityéma. Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke úráávyehíjcyámeke tsáimíyé ícuvémé téene áhdó újcuú tshadúré diityéma. ⁴²Aane diitye táuráávye múnáake nújpácyo díívanéví ájcume téhdure újcuú téene áhdo.

**Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo
élluvo wáloomútsi**

(Rc. 7.18-35)

11 ¹Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké íúwáábótsihdyu péé tsiélluvo téené íñújí comíñevu téhulle íúwááboki.

²Áánáacáhjáa cúvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánéllihíyéhjáa wáloobe míityétsikye ímamyémudítýú dííbye élluvo. ³Aamútsíi neevá dííbyeke:

—¿Ava dííbyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa íñújívú u bóhówáávéííbyeke muha meítsohíjcyaaábej? ¿Mítýá tsáhái dííbye u íjcyatúnej?

⁴Ehdúu dítyétsí Jetsóoke nééronáa neebe díityétsikye:

—Meóómíne méuubállé Jóááke íne muhdú u úwááboobe meénúráítýúronéhjí o meénune ámuhtsi maájtyumíne.

⁵Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóone, úllétuméhjí úlléjucóone, íjpi cháájáávéneri chéméméhjí bóhíne,

lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiíne bóhíne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjíke pajtyéteju tsúúca úwáábómeíne. Énehji páneere méúúbálleco dííbyeke. ⁶Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷Ehdúu íñééne boone díityétsi déjuvu neebe múúhakyé dííbye Jóáádítýu:

—¿Acáa Jóáa íñéubará píívyétúné

íñújiri íjcyáábedífvú ámuha

mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha

méíjtsúacunú dííbyeke? ¿A ámuháa

méíjtsúacunú éhne múne úmehe

kííjyébari vááúmeídyú páhdúváré dííbye

íjtsaméí nééneé? ⁸¿A tsané ímíyée

úcémeíhíjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu

íújcámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye

íjcyáítýuróne. Muuráhjáa ávyéjujté

jaaháñé pañéíyo dííbye. ¿Aané muubá

ímiááné dííbye? ⁹¿Mítýá Píívyéébé ihjyú

uubálle múnáajpi dííbyej? Ímiááné

dííbyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu

dííbye. ¹⁰Dííbyedítýu múurá Píívyéébé

waajácúháamitu nééneé:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye díbye

íúúbálle míamúnáake dítye

íimíbaávyéne ímí uke

íwáátsúcupéjtsoki.

¹¹Aane ímiááné tsá dííbyedu tsijtye

néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyabe

Píívyéébé avyéjuejtédítýú ídáátsoobe

íjcyároobe avyéjúúlléméí dííbye Jóáa

ehniíñevu.

¹²Dííbyéé muurá Jóáa úwáábótsihdyu

íne ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu

íucaavéné ímíllémema ténejcu ímíletúmé

múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³Muuráhjáa

pámeere Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa

éíjyuúvú íjcyame téíjyútújuco

íhjúvavahíjcyáné dííbyé avyéjuri. Áhdurée

Moitséevúvú íhjúvavahíjcyá ténetu. Áámé

nihñéejpíyée muurá dííbye Jóáa

bóhówaavéhi. ¹⁴Aane ámuha

mecáhcújtsóhajchíí mecáhcújtsó Jóáa

Eriá íjcyane éhneé Píívyéébé ihjyú

uubálle múnaa tsiĩne dibye bóhówááveĩne néhĩjcyáabe. ¹⁵Aane ihdyu óví ímiááné lléébome icyáhcújtsóné tehdu ijcyáhi.

¹⁶Ahdĩcyane čaca muutédívu ĩne ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhájsiri ĩcume úhbácatsihijcyádú ámuuha páhduvaré médárĩvemeĩhijcyáhi. ¹⁷Muurá múúne illu úhbácatsihijcyáme: “Chiiyóro mellĩjchúrónáa tsá ámuuha meĩmillétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsi memájtsívarónáa tsá ámuuha meĩmillétú mekĩmoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbácatsihijcyámé ijcyadu muurá ámuúha. ¹⁸Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane máchohijcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohijcyatú bíinojpacyo. Áánetú dífbyedítú ámuuha ménehijcyá meéífbye ijcyáábé paĩne naavéné ijcyánellii ehdu dibye neéneé. ¹⁹Áábé boonétú ó bóhówaavé Míamúnáajpidívú ó ípĩvyéveébe. Aabe panévare ó májchoobe téhdure ó adó bíinojpacyo. Áánetu idyé illuréjuco óhdityu ámuuha menéhijcyané oova majchópíwu adópíwu o neéneé. Áhdure ámuuha óhdityu ménehijcyá oova ávyéjúubé wáabyuta ijcyáne dsĩdsi ahdótso múnaa ímityúme ijcyámedívú o náhbévahijcyáne. Árónáa tene panéévenetú méwaajácuú keená ímiááné ijcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

Lléébópityúne míamúnaa
(Rc. 10.13-15)

²⁰Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane méénuráitýronéhjĩ imyéenuhijcyá coomjĩi múnáadítú ditye íimítýú íhvejtsópityúnetu. ²¹Neebépeé:

—iMáidáatsoju tsáma tene pájtyeĩne Coratsĩii, Betsáidaa, ijcyácoomĩcyu múnáake! Muurá ĩne méénuráitýronéhjĩ o méénuhijcyánée Tíiroó, Tsidóoo, ijcyácoomĩcyuvu o méénuca tsúúca

téijyuré técoomĩcyu múnaa ímítýú íhvejtsóné ímiánejcúvuréjuco íbúwááveiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú íujcámeĩne ballíijyuri ávúhcúiyá teene íhvejtsóné uubálle. ²²Áánellii muurá ditye ícúbáhrámeĩné ehníĩnevu ícúbáhrámeĩmye diitye Coratsĩii, Betsáidaa, ijcyácoomĩcyú múnaa muhdú míamúnaa ícyahijcyané Pívyéébe nihñéetsihvúre diityemá ímíbájhócoóca. ²³Ahdú muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeĩne eene múhdumé ‘mityáhmítý’ tsĩnáávehijcyámeke. Íjtsúnunoméubá íhhtsútúvveyóne. Áánerá illure wágóóveĩmyé cújújwá panévu. Muurá ĩne méénuráitýroné o méénuhijcyánée Tsodóóma múnáama éjjuuúvú o méénuca ímítýú íhvejtsóné ímjpyeteyóme. Aacáa muurá ícyoocapíi ijcyáiyocóomi. ²⁴Aane muurá diitye Capenaóo múnaa ávyetá íhnáhó ícúbáhrámeĩ técoomí múnaápe ícúbáhrámeĩné ehníĩnevu Pívyéébe muhdú míamúnaa ícyahijcyané ímíbájhócoóca.

Meimítýutu meke Jetsóo állijchutsóné
(Rc. 10.21-22)

²⁵Téijyúu Cáánima illu íhjúvaábe:

—Ayúju Táacáani Pívyéébeéj, nijkyejjii, íĩñujjii, ijcyane pané aabájaabéré u ijcyáábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú idáátsojtedívuré u bóhówátsohijcyané hallúvu. Áánetu téhdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúnunoméihijcyámedívú u bóhówájtsoú teene. ²⁶Ahdĩcyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷Ehdúu Cáánima íhjúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihýo oke picýóo tajtyeéveri míamúnáake iwáájácútsó muhdú diityédítýú íjtsámeĩne. Tsá muurá múha wáájácútu dífbyé Hajchi o ijcyáábé íjtsaméi. Apáabyéré diibye

Llihíyó waajácú muhdú o ijcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye ijcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸Ahdícyané cáhawáá ookéréjuco meuráávyé ídátso múhdurá ámuha meicyahíjcyánetu ámúhake y o állíjchútsoki. ²⁹Muurá íñe ídátso tsaífbuwaré o íjcyaae ámúhake y o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méijjcyaco. Ájju ihdyu íñé imíjyaú ámuha méijjcyáhi. ³⁰Tsáháturo tene fhnáhootú ehdu ámúhake y o nééne ámuha meuráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

Wáyééévejcóójí Jetsóó mamýémú méénune
(Mc. 2.23-28; Rc. 6.1-5)

12 ¹Áábemáa muha wáyééévejcóójí úmihéj piinétú mepájtyeme maájyabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. ²Aanéé paritséómú íñténe néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýémú meenú ijcyoojé wáyééévejcóójí meméénúítyuróne?

³Árónáacáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíiúvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴Muuráhjáa duurúvájá pañévu íucáávéne imájchóítyuróné Píívyéébé íicúvé páaa tééjá pañévu pícyámeíhíjcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamítúré cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyééévejcóójí íjcyaróné wáyééévétyuróne? Aane muurá ditye téjcoojé wáyééévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶Aanéjíf awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñé ehnííñevu táavyéju. ⁷Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe.

Tsá o ímíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíícúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóítyuró ímityúné méénútrómedívu. ⁸Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébellii téhdure téjcoojé wáyééévejcóójí. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Tsaápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mc. 3.1-6; Rc. 6.6-11)

⁹Átsihdyúu dífbyema muha méúcaavé téjcoojé píhcyáávéjá pañévu. ¹⁰Áájá pañéé tsaapi tsánejcúehójsí íhyójsi múhdurá néébeé. Áánáacáa tsate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéétsóro néé dífbyeke:

—¿A ímí tehjújuco teene íjcyoojé wáyééévejcóójí tsate chémémeke mebóhíítsóiyóne?

¹¹Áánélliihyéé neebe diityéke:

—¿Aca wáyééévejcóójí ámuha jéeú obééjá wáhyéjú pañévu áákityéébeke tsá ámuha méjchívyétsóítyuróne? Muurá ámuha méjchívyétsóiyáhi. ¹²¡Aanéjíf awáá muurá diibye obééjá wájyúmeíñé ehnííñevu míamúnaa wájyúmeíñi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyééévejcóójí ímiááné íjcyane meméénune.

¹³Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cújúuvé díhyótsíj.

Ahdújucóo dibye cújúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴Átsihdyúu paritséómú ipyéénemáhjáa pítyácójcatsi muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵Aanéé iwáájácúne péjucoóbe. Áábekéé mítyane míamúnaa úráávyémedítyú chéméméhjike bóhíítsóobe. ¹⁶Áánemáa diityéké bóíjcyuube ditye muucá íúúbállétuki.

¹⁷Ehdúu diityéké bójjcyuube Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpíhýjaa Itsaía dífbyedítýú illu néhdújuco:

¹⁸Áanu ímí táwákimyéí méénuhíjcyaa téénevu o pícyoóbe. Áabeke o wájyúnéllii ó imíjyúú dífbyedi. Áánéllii Táapííchó dífbyé pañévu ó pícyoó tééné piáábori díbye pámeekéré míamúnáake iúúballe muhdú tájtsaméí jcyane. ¹⁹Aabe tsá ‘mityáhmítýá’ íhjuváiitýú míamúnáama. ²⁰Áhdure tsá ídáátsóméhjike díbye éhdiiválléitýúne. Áhdure fhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedítýú tsá díbye ‘óvíjyacóóme’ nééitýúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsoóibye iávyéjuutétýju. ²¹Áábedívú pamévá míamúnáaré cátsípááveéhi.

Ehdúhjáa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía Jetsóodítýú néehíi.

Jetsóoke Naavéné piáabóné tsaate nééneé
(Mc. 3.20-30; Rc. 11.14-23; 12.10)

²²Áabe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe jcyaaábeke. Aabée íhjuvátuube jcyaaabe idyé tsá hállúvatýúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúuca ihjyúváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³Áaneríi tétsihyi jcyame iúlléventúne néjcatsíhi: —¿Aca tsá diibyéjuco áanu Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto jcyatú éhneváa tsááiíbye?

²⁴Ehdúu tsaate nééne paritséomú illéébóne néjcatsíhi: —Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó piáábóneríye.

²⁵Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíi: —Muurá tsáné avyéjujete tsajjítóré íjtsámeitýumé ímityúné idyárhívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure

tsája múnaa ímityúné idyárhívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶Ahdú nééne ¿aca muhdú ífvane Naavéné íhyájkíyé jcyaaábeke tsíjpiikye waagóóiáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjuco díbye íavyéjú újovéjtsóiyóne. ²⁷Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboríyé díbyeéjéte naavémuke o wáagóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámúhá mamýémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééitýuró Betsebóó piáábori dítye wáagóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdiityu mehjuvávneri. ²⁸Muurá ihdyu Píivýéébé Apííchó oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaate pañétú téenetu ámuha mewáájácuro tsúuca dífbyé avyéjú íñújiri ámúhama jcyájucóóne.

²⁹Tsá muurá tsáápi éhne dífbyé já pañétú múha tsájtyéitýuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotómé. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dífbye éhne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvejtsóitýuróne. Ahdú ífvane tsá Naavéné oke piáábóitýuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰Muurá oke ípiáabóné ímíletúmé táwákimyéí íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté jcyáíyómeke íllure óhdiityu mútátsóhíjcyáhi.

³¹⁻³²Muurá panévare ímityúné míamúnáa méénuhíjcyáronéhjí Píivýéébe ábájííveé diityédí ídáátsóvéneema. Áhdure íñe Míamúnáajpidívúu o ípíivýéévébedítýú ímityúné íhjuvávómedi ídáátsóvéííbye. Áánetu ihdyu dífbyé Apííchetu ímityúné íhjuvavahíjcyámedi tsá díbye mújyú ídáátsóvéitýúne.

Iñéevatu mewáajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc. 6.43-45)

³³Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehé tsá ímí

néevátúne. Áánetúré méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴Ahdu íivane ímiáámejívá ámuha ímí méihjýváiya ííniymyéuméjitéré ámuha mejjcyame? Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyámedityú téenere íjchívýéhi. ³⁵Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjývúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihjývúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. ³⁶Aane muurá pámeere míamúnaa úúbállé Píivýéébeke muhdú íihjývúvahíjcyanéhjí díbye páneere muhdú ditye ícyahíjcyané díityémá ímbájchócoóca. ³⁷Muurá tsáápiitsámá ímbájchóiiibe muhdú ditye íhjuvúvahíjcyádújuco. ímiáánéré íhjuvúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhjuvúvahíjcyámé ícúbáhráméíhi. Ehdúu Jetsóó néé paritéóomuke.

**Míamúnaa Jetsóoke néé díbye
méénuráítyuróné imyéénuki**
(Mc. 8.12; Rc. 11.29-32)

³⁸Aamée tsiíne taúhbájú uwáábojtmá Jetsóó éllevu itsááne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénuráítyuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné díibyéjuco Ríjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹Áánéllihyéé neébe:

—Ííveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjívári? Óvíi ihdyu Píivýéébé ihjýú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú díibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ⁴⁰Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íne Míamúnáajpidívúu o ípívýéévéébeke ditye cúúuube ííinújí pañe 3 coojívá o íjcyátsihdyu tsiíne ó bóhíhí. ⁴¹Aane muurá Níínibé cóomi múnáa ámúhadívú néétsoó íne ícyoooca íjcyané míamúnaa ámuha mecáhcútsóhíjcyátúmedívú

Píivýéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané ímbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnáa díibye Jonáaúvú úwaabóné ícyáhcuútsóne ímbaavyé ímityúné ícyahíjcyánetu. Áánáa dífbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe ámúhake o úwááboróné ííveekí tsá ámuha oke mecáhcútsóhíjcyatúne? ⁴²Ahdure tsáápille tsiíne íinújí múnáalle ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dífbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ííveekí tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne?

**Ípyée íjchívýémé pañévu
tsiíne naavéné óómiñe**
(Rc. 11.14-26)

⁴³Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívýeebe pehíjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíi íájtyúmítúnéllii íllu íjtsáméíhi: “Tsiíne éhne biwáábé pañévré ó óómíi ópé o íjchívýéébé pañévu.”

⁴⁴Ahdújuco muurá óómiíbye ájtyumífváné díibye ípyée íjchívýéébeke imíwu pevéebé éhne múu jaa llíjyahdu néébeke.

⁴⁵Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke díityémá tsiíne iúcaáve dífbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraabe. Ehdú muurá ímityúmé íjcyane ídátsoó ícúbáhráméíhi.

**Jetsóoke tsiíju dífbyé
nahbémuma újcutérone**
(Mc. 3.31-35; Rc. 8.19-21)

⁴⁶Ehdúu Jetsóó íhjuvúnáa ínahbémú tsííjuma dífbye éllevu tsááme wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íhjuvúné dífbyema. ⁴⁷Aanée tsaate úúballé dífbyeke. Néémépeé:

—Áátýe éhtsíhyi áachi díínahbémú díítsíjuma íjcyamévá imíllé úúma íhjuvúné.

⁴⁸Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, ijcyame?

⁴⁹Ehdúu inétsihdy múuhakye úúbácyunúúbéré néehíi:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú, táñahbému, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méijcyame. ⁵⁰Muurá Llihíyó nǎjkyéjiri ijcyáábeke cáhcujtsómé dibye ímillédú ijcyame ímiááné tahñéjté táñahbému, táñaallémú, waháromú.

Tsaapi bájtsónetu ijcyané uwááboju
(Mc. 4.1-9; Rc. 8.4-8)

13 ¹Ehdúu Jetsóo diityéké nétsihdy muha dífbyema méijcyáatu mepéé únéú úníúvu. ²Átsihyíi muha méijcyánáa idyé mityane míamúnaa píhcyaaévucóó dífbyedívu. Aamée téhíwájú hallurí ijcyánáa míñé pañévu úcááveébe. ³Aabée téemí pañétú diityéké mityane panévatú úwaaabóné úúbálléhíjcyá tsíménéhjónu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúbálléhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyohá trígouúhá bájtsóobe íllure wáwárajcóihi.

⁴Aanéjháa dibye wáwárajcónetu tsáuhji juuváj píñnévu dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵Áané tsiúhíhjáa néwayúúné raahóvu dójcouhjí ícúúwuúré íñé tétsii íñu imíchi ijcyátúnéllíihye. ⁶Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóocori hállúháñeríyé tébajkyéjé ijcyánéllíihye. ⁷Áané tsiúhíhjáa tshji ijcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri íñeróné duhcúvatéhi. ⁸Áánetúhjáa ihdy tsáuhji dojco ímíwu íñúji nétsihvu. Aanéjháa ímíwu pívyénetu tsáhiibájí neevá mityane. Áané tsihífbájíhjáa llííñevuré neeváhi. Áané lliíñevurécóhjáa tsíhiibájí néévane. ⁹Aane ihdy óví lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóo úwáábó túhútsohíjcyáne

(Mc. 4.10-12; Rc. 8.9-10)

¹⁰Ehdúu dibye néénéllíi muha dífbyeke menééhíi:

—¿Aca íveeki tsíménetu ú úúbálléhíjcyá u úwaaabóne?

¹¹Áánéllíihyée múuhakye neébe:

—Muurá ihdy ehdu ó úwáábohíjcyá Pívyéébe ámuuhakye iwáájácútsó muhdú íavyéjú ijcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámuuhakye iwáájácútsódu. ¹²Muurá ímiáájú ímillémedívu bóhówájtsóiibye éhniíñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene ímillétúmedívu tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánévu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcuúibye diityédítyu. ¹³Ehdu néénéllíi muurá ó úwaaabóné tsíménéhjitu ó úúbálléhíjcyáhi. Muurá ó úwaaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure tene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmíftúmeúvúdu. ¹⁴Ehdu ícyahíjcyámé Pívyéébé ihjy uubálla múnáajpí Itsaía íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyúmíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵Dityé íjtsaméí ímí néétúnéllíi tsá ditye ímíñeúvú lléébóhíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjíwva tehdu óhdi íjyácunúmekéjéí ó ímjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶Áánetu ihdy ímí ámuha melléébónéllíi tsúúca méwaajácu íiná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíné tsúúca méwaajácu íiná ijcyane. Áánéllíi ihdy méimíjyúú tééneri. ¹⁷Muuráhjáa éjyuuúvú ijcyame Pívyéébé ihjy uubálla múnáama tsijtye

Píivýéébeke úráavyehíjcyámé imíllehíjcyará iájtyumíne íne ícyooaca tsúúca ámuha maájtyumíne. Áronáacáa tsá téjyju diityédívu tene ajtyúmídu néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íne ícyooaca ámúhake o úwáábohíjcyáné uwááboju. Áronáacáa tsáhái téjyju tene bóhówáavetúne.

**Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné
Jetsóó bóhówajtsóne**
(Mc. 4.13-20; Rc. 8.11-15)

¹⁸Cáhawáá ímíneúvu meíjtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju íiná nééiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívu mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhdúváré nééne mávaríjchojúné íjcyanehjí íáábucújúcótúnetu ílluréjuco teene fhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²²Áánetu tsaate tsúúca ímí tééne uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúrámeíñéllii tenejcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdujúco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áamedítýú íjcyámé tsaate éhniínevu ímí Píivýéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa teene trífgóhiibáné imíwu píivvene mítyane néévadu néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí Píivýéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa llííñevúré

nééváhiibájídú néémeé. Áamedítýúí muurá íjcyámé tsaate diityé llííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré nééváhiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju.

Trífgójí pañé bíivatu íjcyáné uwááboju

²⁴Téhdurée tsiíne úwááboobe tsaapi íumihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píivýéébé avyéjú tsaapihjáa íumihe bájtsojédu. ²⁵Dibyéhjáa

ibájtsojéne óomíne déjuvu tsaapi díbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsojé bíiva trífgo díbye bájtsóné raahóri.

²⁶Aanéhjáa keemévé teene ímiááné ikyéémévéne nééváné tujkéveríye.

²⁷Aanéhjáa diibye tépallí aabájáábé únú múnáa iúújéjéne néé díbyeke:

—Ávyéjuúbej, áaneráhjáa ímiáánéré méumihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bíiva ííñé tééne raahóri?

²⁸Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaapiúbá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenuhi. Áánélliihyéhjáa néeme díbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi íjcyáne? ²⁹Ehdúhjáa dítye néénéllii neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávajtsóóhi. ³⁰Áánéllii ihdyu óvjyucóí meíhvétsoíñé tsanéécú ikyééméveki. Tsanééréí teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhakye ó néé ámuha metábáhcyóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvajtsoki. Áánetu ihdyu ímiááné maááhívétsóne ímíneúvu mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íumihe bájtsónetu.

Mojtáatsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mc. 4.30-32; Rc. 13.18-19)

³¹Áhdurée tsiíne úwááboobe ‘mojtáatsá’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píivýéébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtstone íñé imíjyaú ávyétá mityáhé kéemevédu. ³²Muurá panévá neváúúné lliiñévúré íjcyáróúwútu íñehe keemévé panévá bajtsóhééne ehníñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjité íjcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá oorichotu íjcyané uwááboju
(Rc. 13.20-21)

³³Téhdurée pááá oorichotu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille haríínálljyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne oorichotu pícyooróné páneeréjucu óórichódú idyé teene Píivýéébé avyéju.

Jetsóó úuwaabóné tsíeménéhjitu
úúballéhíjcyáne
(Mc. 4.33-34)

³⁴Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úúballénej téeveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñéúvú iwáájácútso íiná úwááboju nééiyóne. Tsáháa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne. ³⁵Ehdúu úwáábohíjcyaa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáájphjyáa illu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúballénej téeveri ó waajácútsoó táuwaáboju íiná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsóo íñé íñújima páneere Píivýéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhjí.

Ehdúhjáa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáájpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyané tsíeménéhjitu.

Bíivátú íjcyané uwááboju
Jetsóó bóhówájtsone

³⁶Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ípítyájcóne díbye ááhivu péénee. Áhullévúu muha dífbyeke menééhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsó úmihé pañe bíiva íjcyánetu íjcyané uwááboju íiná nééiyóne. ³⁷Áánéllíihyée múúhake neébe:

—Ene ímiá bájtsó bájtsoobe muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

³⁸Áánetu teene úmihe ‘páneere íñújiri míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píivýéébé avyéjúeje íjcyane nééiyóne. Áánetu bíiva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyané míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹Áánetu eene tépallí múnáájpike imúnáájtsóne bíiva bájtsoobe muurá pánetu díbye Naavéne. Áánetu ‘íñe íñújima páneere ílluréjuco nájkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívetsómeíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘nájkyéji múnaa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰Muurá éhne múúne úmihé pañe bíiva mepíñhúne mecóvájtsódú pajtyéíñe diitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóové cúújúwá pañévú íñe íñújiri múhdurá míamúnaa ícyahíjcyané diityémá nájkévácoóca. ⁴¹Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjité nájkyéji múnáake dítye íhdyétsihvu íphjyúcu diitye ímítyúmeke táavyéjúejtéké ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴²Áameke cúújúwá pañévú dítye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwañeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³Áánetu ihdyu Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyámé dífbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuu éhne múúne nuhba cóójeje íjchúcuúdu. Aane ihdyu óvíí amúhadítýú lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Ímíwu nééne tsíeménetu íjcyané uwááboju

⁴⁴Téhdure idyé Píivýéébé avyéjú ílluú:

—Tsaapíí tsátsii íñújji pañe ávyétá mityané wájýumeíñé tsíeméné íájtyumíñé tétsihvúré íhvéjtsóíñúhi. Ááneríi íímíjyúúvéne páneere ítsíeméné

ináhjhénúne dsídsima tétsii íñuji áhdoobe iiyéjuco téenema ijcyaki.

Imíwu nééné neewáyutu íjcyané uwááboju

⁴⁵Téhdure muurá Píivýéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi imíwu nééné newáyúúné mityane áhdótsámeíuhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶Aabe muurá tsau íajtyúmícooca páneere ítsseméné ináhjhénúne dsídsima teeu ahdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyané uwááboju

⁴⁷Téhdure Píivýéébé avyéjú éhne múúne tsíínúuri amómeke meújcuudu. ⁴⁸Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóríyé téhí úníúvú itsájtyéne pihcyú ímíá amómeke. Áanetu doorátujtéké ílluréjuco ditye wámíúúne. ⁴⁹Ehdu muurá pajtyéíne míamúnáama Píivýéébe páneere íñuji níjkévátsócooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcáro ímíáamedítýú ímítýúmeke. ⁵⁰Áameke cúújúwá pañévu ditye wájocómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúcaanéécú imíwu nénéécutu íjcyané uwááboju

⁵¹Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcáutu néé múúhake:

—¿A ícyooa ámuha mélleebójucóó íiná nééiyóné o úwáábohíjcyáne?

Áánélliihyéé muha menéé:

—Ééé Ávyéjuúbej, ímí muha mélleebó ícyooa íiná tene nééiyóné.

⁵²Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Muurájháa tujkénúene Píivýéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooa tsúúca íjcyané míñéecu uwáábó íhdéenema béhne Píivýéébé avyéjuto íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píivýéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áanetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaaabóne

(Mc. 6.1-6; Rc. 4.16-30)

⁵³Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu íúúbállénej tééveri íúwaaabóné níjkevádú muha mepéé tétsihdyu. ⁵⁴Aamée muha méúújeté Natsaréevu dibyéé píivýeoomívu. Áíjyúu idyé úwaaabójúcoobe tétsii múnáake pihcyáávéjá pañévu. Áábedíi íúllévenúne néjcatsímeye:

—¿Aca kiátú aabe íújcúné waajácuri panévaré méénuráityúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵¿Aca tsá éhne aabe úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsiiju Maaríá íjcyatúne? Muurá dífbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjji muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷Ehdúháa dífbyedítýú ínéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye díityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekéé neébe:

—Tsiytye muurá ihdyu avyéjuullé Píivýéébé ihjyú uubálle múnáájpiikye. Áanetu íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú dífbyeke.

⁵⁸Ehdúu dífbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éhniíñevu dibye méénújucootú méénuráityúronéhjí tétsihvu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne

(Mc. 6.14-29; Rc. 9.7-9)

14 ¹Aanéjháa dífbyedítýú tsaate úúballé Gariréa íñújí avyéjuube Heróódeke. ²Áánélliihyéhjáa neebe ínúnu múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohíhíi. Téénéllii muurá eene píivýéteebe méénuráityúronéhjí imyéénune.

³Diihyéé muurá Heróódé nééjuri dsíjívetsómé Jóáákeé. Muurájháa

dífbyedívu iékéévetsóne úwááñehiyi ichíjchútsóóbedívu cuvéhoojánútsóobe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípe taaba Herodía díbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴Diibyehjáa Heróódeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa íñahbé táábama díbye íjcyánetu:

—Tzá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵Ehdúhjáa díbye nehíjcyané hallútu imílléroobe téjyúrjúco idsíjívetsóné dífbyeke. Áronáacáhjáa nuhnéveebe Pívyéébé ihjú uubálle múnáajpi díbye íjcyane iwáájácune míamúnaa dífbyeke ávyejúúllehíjcyánéllíhye. ⁶Áijyúhjáa ítsímávajcóójí úújeténéllí díbye Heróóde wáñehjívatehi. Áané pañéhjáa ídsídúlle Herodía ajyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmiwávu. Aanéhjáa dífbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane.

⁷Áanéllíhyéhjáa dífilleke neebe íiná dille dífbyeke táumeíñevu iájcuíñé ímíáané állítyuubére. ⁸Áanéllíhyéhjáa tsíju úwaabódújuco dílle néene dífbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsótsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹Ehdúhjáa dílle néene kímóhcó dífbyeke pajtyéráhi. Áronáacáhjáa iállítyúné díbye néene pámeere dífbyé uubámyé lléébójucóónéllí tehdu méénuúbe. ¹⁰Aabéhjáa tsúúca tsaatéké wallóó díbye Jóáa cuvéhóójari íjcyáabeke díbye ikípíyuúcuté íñíwau.

¹¹Ahdújucóhjáa péeme ikípíyuúcutéu tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúmé díille bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹²Áanéllíhyéhjáa dífbyeúvú mamýmú tsáame dífbyeúvú ítémeho iújcújene cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ipyéene úúballémé ehdu Jóáake tene pájtyene.

Majcho mítyamedívu Jetsóo úújetétsóne
(Mc. 6.30-44; Rc. 9.10-17; Ja. 6.1-14)

¹³Átsihdyúu muha mepéé míneri tsíhnyullévú múha íjcyátúhullévú

múúhaye mejjcyároki. Áronáacáhjáa tsúúca míamúnaa waajácújucoó kiávu muha mepééneé. Áhullévújucoóhjáa díyte péécunúne íjchityu pacóómivá múnáare. ¹⁴Aané téhullévú muha meúújetenáa míñe pañétú Jetsóo íjchívyeebe ítécunú tétsihyíjyjuco míamúnáacóbaúvú íjcyane. Áámedíi ídáatsóvéne bóhítsoobe chéméméhjikééhjáa díyte tsájtyémeke. ¹⁵Áijyúu tsúúca cuvéhjúco tene néénéllí muha menéé dífbyeke:

—Tsuúca cuvéhjúco teene múubará íjcyátútsihyí mejjcyánaáaca. Íllurjúco walló íjtyéke íchíj píihíri íjcyájáhi múnáadítýu tsímené iújcune díyte imájchoki. Muurá tsá imájchoma díyte íjcyatúne.

¹⁶Áanéllíhyéee neebe múúhakey:

—Ívéemekéami ó walloóij. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷Áanéllíhyéee muha menéé dífbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema mítyétsiye amóóbemútsi.

¹⁸Áanéllíhyéee neebe múúhakey:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹Ehdúu múúhakey íñéene dítyéké neebe díyte iáchúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsóobe Pívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhnunévú múúhakey díbye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰Aané muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánétúu coéváne 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé. ²¹Aamée eene dítyémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhhjáa walléemuháñema tsíime éévémeityúrónáaca.

Nújpácýo hallúri Jetsóo úllene
(Mc. 6.45-52; Ja. 6.16-21)

²²Áané boonétúu Jetsóo múúhakey néé muha dífbyé ihde míneri mepájtye tsíñejcúeúvú díbyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. ²³Aabéhjáa dítyéké

ipítýájcótsihdyu péé iiye múha
íjcyátúhullévú cáméhbaúvú Píivýéébema
ífhjývaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévú.

²⁴Áánáacáa muha tsúúca pínéeuríjyucó
meíjcyánáa ávyétá ihnáhó kíjýebama
nohji múúhake wájojóhi. ²⁵Aaméikyée
muha mepéépiñáa cóojí pañévú
diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá
tujkévetu nújpacóó hallúrí úllebére.

²⁶Áábekée muha maájtyúmíne
meíllityéne menéjcatsíhi:

—íÁyúúj, naavénecobáubá bo eene
aabye tsáá métujkévetuj!

²⁷Áronáacáa neebe múúhake:
—íMéíllityédíne, oóre!

²⁸Áánélliihyée Péédoro néé dífbyeke:
—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné
diibyéjucó u íjcyáhajchíí o péé díllevu
ehdu nújpacóó hallúrí.

²⁹Áánélliihyée neébe:
—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóó Péédoro mánnetu
nítýeíñúné nújpacóó hallúrí úllebére
dífbye éllevu. ³⁰Áronáacáa kíjýeba
ávyétá ihnáhó néeneri íllityéne ílluréjucó
díbye búuuvéne. Aabée dífbyedi
wáníjcyámeífbýé néehíí:

—íÁvyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹Áánélliihyée íhyójtisu iékéévéébeke
neébe:

—íAca íveekí tsá oke ímí u
cáhcújtsotúne?

³²Aamútsíi mííne pañévú úcáávénáa
tsúúca kíjýeba íhvetéhi. ³³Ájyúú
pámeere téemí pañe muha meíjcyame
Jetsóó lliiñévú memíhmóúbáne menéehíí:

—Ímiáánéjucóhá ihdyu Píivýéébé
Hajchi uú.

**Chéméméhjike Jetsóó bóhiitsóné
Genetsarée íiñújiri
(Mc. 6.53-56)**

³⁴Ehdúú muha úneu mepájtyeme
meúújjeté Genetsarée íiñújivu. ³⁵Aanéé
tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé

pahúllívaré tééné íiñújji múnáake. Aamée
tsívahíjcyá chéméméhjike díbye
ibóhíítsoki. ³⁶Aamée dífbyeke néé
íwajyámúubávúré díbye idyómájcótsó
ibóhííki. Ahdújucóó ímiááné dífbyeke
íwajyámute dómajcóméjucó
bóhíhíjcyáne.

**Ímichi íiná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc. 7.1-23)**

15 ¹Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu
paritseómuma taúhbájú
uwaábojte Jetsóó éllevu itsááne néé
dífbyeke:

—íAca íveekí díamamyémú tsá
méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu
úwáábohíjcyádu?

²Tsá muurá dítye nítýámeíhíjcyatú
ímájchóíñé ihde Píivýéébé úmiwávú
múúne meímífbájchómeíñé meméénune.

³Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áronáa muurá téhdure Píivýéébé
taúhbaju nééne tsá ámuha
melléébohíjcyatú ámuháyé
meípívyéjtsóné uwaáboju ámuha
meuráávyehíjcyánélliihye. ⁴Muurá dífbyé
taúhbaju néehíí: “Ámúháj caanímuke
múu iwájýúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure
cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi
dsíjivéhi.” ⁵Ehdu muurá tene neéronáa
ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi.

Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá
cáánímútsikye ípíaabóné ímíllétúhajchíí
nééiyóne: “Tsá o píivýetétú ámuútsikye o
píaabóne. Muurá ámuútsikye o
píáábóiyódú ífvane Píivýéébekéréjucó o
ífcuvéne.” ⁶Aanévá ehdu íhjýváróóbé
hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye díbye
píáábótúrónáaáca. Ehdu muurá ámuha
méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha
Píivýéébé taúhbaju íllure
méwaagóohíjcyá ámuháyé
meípívyéjtsóné uwaáboju ámuha
meuráávyehíjcyánélliihye.

⁷Ímiáámeúvúdú ámuha méicyahíjcyá

bañú múnáa ámuha mejjcyame.
Muurárhjáa ímiáánéjuco Pívyéébé ihjyú
uubálle múnáajpi Itsaíá ámúhadítýú
nééneé:

⁸Íjtye oke ávyéjútsohjcyará
hállúejuriye. Tsá ávyeta ífíbúuri oke
ditye ávyéjútsohjcyatúne. ⁹Íllure
iállíne oke duurúvahíjcyáme. Aame
iye ípívyéjtsóné uwáábojúúné
úráávyehíjcyá pánehjídú
tátyaúhbajúúné iúráávyeeúvudu.

¹⁰Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó tsiíne
pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíneúvú mélleebúuncunúó íiná
nééiyóné ámúhakye o nééíne ámuha
mewáájácuki. ¹¹Muurá panévaré
míamúnáa óóvene tsá diityéké
tútávajtsotúne. Muurá ihdyu diityé
ífíbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí
tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹²Ehdúu dibye néenélii muha dífbyeke
menéehíí:

—¿Aca ú waajácúrá eene ehdu u nééne
aatye paritséómuke ávyéta tsáríyé
pájtyene?

¹³Áánéliihyée neebe múuhakye:

—Muurá múúne úmihé pañétú mépée
mebájsótúné uméhé íínehe
metábahjýcúne méwaagóóhi. Ehdu
muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyó
avyéjuejte íjcyatúmé ímítyú ícyahíjcyámé
wágóóóveéhi. ¹⁴Áeméjté íjcyámedi tsá
meífúvúéityuróne. Muurá éhne múúne
hállúvatúmé íjcyadu tsá ditye
wáájácúmeityúne. Muurá tsahdúré
hállúvatúmé íjcyame tsátyéjatsíyómé
tsaméhíjjuco áakityéiyóné wáhyéju
dífváné pañévu. Ahdu muurá dífye.
Ehdúu Jetsóó néehíí.

¹⁵Átsihdyúu Péédoro néé dífbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtso
peiyené u nééne uwááboju íiná nééiyóné.

¹⁶Áánéliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha mejjcyarómé
tsá mewáájácútu íiná tene nééiyóné?

¹⁷Muurá panévaré meóóvehíjcyanéhjí
pevenéré méjpiítyu pajtyéhi. ¹⁸Áánetu
ihdyu míamúnáa ífíbúwá déjúcoturé
ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké
tútávajtsóhi. ¹⁹Muurá diityé ífíbúwá
déjúcotu íchívyehíjcyáné panévaré
ímítyúné íjtsaméí íllúúne: Ditye
dsíjívétsócatsíhíjcyanéhjí, ditye
íhdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhjí,
ditye nánícyatsíhíjcyanéhjí, ditye
állícyatsíhíjcyanéhjí, ditye tsíjtyedi néhni
íhjývahíjcyanéhjí. ²⁰Énehjí ihdyu
diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Pívyéébé
úmiwávú íimíbájhómeíyóné íhyójtsine
níjtyámeityúmé májchone diityéké
tútávajtsotúne. Ehdúu Jetsóó néé
múuhakye.

Tsiíne íñújí múnáalle
Jetsóoke cáhcuítsóne
(Mc. 7.24-30)

²¹Átsihdyúu muha mepée Tííroó,
Tsidóo, íjcyácoomícyú íjcyáné íñújívu.

²²Átsihíjhyáa íjcyalle Canáa múnáalle
Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj
tsiiménémúhaabe u íjcyaaabej, óhdi ihdyu
dídaatsóve. Ájyúwa naavené ípañe
íjcyalle ávyéta íhnáho ícúbáhrámefhi.

²³Ehdúu dille néerónáa tsá dibye íiná
néétu dífilleke. Áánéliihyée muha
dífbyeke menéehíí:

—Áálleke piáábo dille íóómiki. Íjyévé
medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhíí.

²⁴Áánéliihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú
íjcyátúmeke o piáábo o tsáátune.
Muurárhjáa ihdyu Pívyéébe oke wallóó
íjraéemuke o piáábo éhne múúne
obéjámú mújtadu néemeke.

²⁵Ehdúu Jetsóó néerónáa
ídátsójkímeyéílléré dífbyé lliiñévu
ímímóúúvéne néehíí:

—ÍÁvyéjuúbej, árónáa óvíjyucu ihdyu
oke piáábo!

²⁶Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítú majcho idyójtúcúne oohímyekéréjuco téenevu ájcúityuróne.

²⁷Áronáacáa neéle:

—Ihdyúhde tehdújúcooro, Avyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímýé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcónéwuúji.

²⁸Áánélliihyée neebe díllleke:

—Ímiáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícýane ihdy óvíi uke ó píaabóhi.

Ehdúu Jetsóó díllleke néené tujkéveríhýáa tsúúca díllé ajoyúwá bohjúcúóhíí.

Páhduvaré néene chémeháneri chéméméhjike Jetsóó bóhiítsóne

²⁹Átsihdyúu muha tsiíne Gariréa unévu mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. ³⁰Áábedívúu idýé mítyane míamúnaa píhcyavémé tsivácunú páhduvaré néeneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhýúvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye tsíííéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhíítsóhíjcyaaabe.

³¹Ááneríi míamúnaa ullévenúhíjcyá eenée íhýúvahíjcyatúmé tsúúca íhýuvájúcoóneri, páviiújíí némehjí ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmée tsúúca úlléjúcoóneri, hállúvatúmé hálluvájúcoóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecaání vahíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc. 8.1-10)

³²Ááné boonétúu Jetsóó múúhake nééhíí:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápíhchúúj coojívájúco mééma íjcyámedívú imájchó óúúveneri. Aane tsá o ímíllétú májchótúmeke o wállóóiyóne.

Tsáijyu múu juuvávýuré chéméiyómé ájyáháneri.

³³Áánélliihyée muha menée dífbyeke:

—Áronáa íkiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjívva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴Áánélliihyée múúhake neébe:

—ÍAca múhduná méhdi majcho?

Áánélliihyée muha menééhíí:

—Íjcyáné 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵Áánélliihyée neebe ditye íáhcúbaki.

³⁶Áánemáa teene páahóónema amómeke íékéévene téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévu múúhake ájcuube muha mewájtu diityéke. ³⁷Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvónetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸Áánée diitye májchome wajpíímúré 4,000-meváubáhjáa walléemuháñema tsiime éévémétyurónáaaca. ³⁹Ehdúu imájchótsóné boonétú bótshí wálloobe diityéke. Átsihdyúu muha míneri mepéé Máádará cóómí íjcyáhullévu.

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné díbye imyéénuki
(Mc. 8.11-13; Rc. 12.54-56)

16 ¹Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóó éllevu. Áamée dífbyeke imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki.

²Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíne. ³Áánetu cúúvónetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyaiñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúú méwaajácú muhdú néijyu muhdívané cóójí íjcyaiñe. Árome ívíveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwálloone tsúúca ámúhake Píívyéébe páhduvaré nénehjí imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne?

⁴Aame ámuha ímiáamejí ífveeki méimíllé méénuráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjívári? Óvíi ihdyu Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpí Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiáané diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boone muha diityédítýú mepéé tsiéllevúréjuco.

Paritséomú uwáábójuu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mc. 8.14-21)

⁵Aamée únéú tsiñéjcvu muha meújjetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábájiivéne.

⁶Áanáacáa Jetsóó múúhakye nééhií:
—Téiibúwá méjcyaco. Méíhcúvedí paritséomuma tsadotséomu éhné pááá ooríchori.

⁷Ehdúu múúhakye dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhjané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸Ehdúu muha mejtsámeíiné iwáájácúne neebe múúhakye:

—Ífveekí ámuha apááñeríyé méjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áanélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹¿Muhdú wáájácúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájácútú éhné 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne?

¹⁰Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhné 4,000-meváké 7-hovátúré o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcvune? ¹¹Aane ¿muhdú íhvane tsá ámuha mewáájácútú tsííñeríyé ámúhama o íhjuívaróné ámúhakye o nééneé: “Méíhcúvedí paritséomuma tsadotséomu éhné pááá ooríchori?”

¹²Ehdúu dibye néénetu botsíi muha mewáájácúuvé ímiáané téénetu dibye

múúhakye néétune. Ihdyúhacáa paritséomuma tsadotséomú uwáábó múhdurá nééne múúhakye mújtsátósiyónetu muha metéhmemeí dibye múúhakye nééneé.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc. 8.27-30; Rc. 9.18-21)

¹³Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóomí íjcyané iñújivu meújjetétsihvu múúhakye neébe:
—¿Aca muubá o íjcyane míamúnáa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáajpidívúu o ípívyéévébedítýu?

¹⁴Áanélliihyéé muha menééhií:
—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuuvúu ícyahíjcyámé Píivýéébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítýú tsaapi u íjcyane.

¹⁵Ehdúu muha menééllii múúhakye neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

¹⁶Áanélliihyéé Péédoro nééhií:
—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Píivýéébé Hajchi.

¹⁷Áanélliihyéé neébe:
—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáa hajchi u íjcyaa. Óvíi Píivýéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnáa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjuývátúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaa. Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjuýváhi. ¹⁸Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu iiná wááótuúdu u neébe u íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítýú ímichi ídyéjúcóejpi. Áanéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá iiná muhdú méénúityuróne. Muurá dsjívívújucoorómé tsiíñe bóhiíhi. ¹⁹Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri míamúnáa iwáájácú muhdú

níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúeje íjcyafíne. Aane íne íñújiri múhdurá ícyahíjcyáné míamúnaa dífuwáaboju cáhcújtótómé tsá tééneeje íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcújtsómé ímí ícyahíjcyámé tééneeje íjcyá dífbyere néhdújuco.

²⁰Ehdúu ínééné boone múúhake neebe muha muuca meúúballétu ímiááné díibyéjuco Crijto mepájtjetésoobe díbye íjcyane.

Ídsíjvéfíne Jetsóó úúballéne

(Mc. 8.31-9.1; Rc. 9.22-27)

²¹Átsihdyúu múúhake úúballébe muhdú Jerotsarévu péébeke túkevéjtsójtémá llúúvájte avyéjújtee, taúhábájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhráné níjcáutu dífbyeke dsíjívétsoíne. Ároobe 3 coojívatú tsiíne íbóhíííne úúballébe. ²²Áánéllíihyée Péédroo múúhadítúu idyówajcáróobeke néehíí:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kíá Píívyéébe íjcyánáa ínná uke pájtyeéhi. Tsá ínná uke pájtyeítúne.

²³Ehdúu Péédroo nééronáa Jetsóó íllure dífbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—iDíhne óhdítú Náve Naavénej! íllyévéne oke u túhútsóhíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméyíe dípañe íjcyanéllíi tsá u wáájacutú muhdú Píívyéébe óhdítú íjtsámeíne.

²⁴Átsihdyúu neebe múúhake:

—Tsaate oke úraavyéné ímillémé óví ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe úraavyé wájyúmeítúméré ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁵Muurá ímillédú íñújiri íjcyáíyóneríyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyetéítúne. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí úraávyéíneri tsúúrameíhijcyámé pájtyeteéhi. ²⁶¿Aca ínetú meke pááábóiyóné tsáijyu múu

mewágóóóvénaa mítyane meéhneváne? ¿Mítá íjcyáné tsane mepájtjetéyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyónej?

²⁷Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe Líhíyó avyéjuma ó tsaá dífbyeéjte níjkyéjí múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú ícyahíjcyáne áhdo. ²⁸Muurá ímiááné ámúhadítúu tsáhái tsaate dsíjívéítúu táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mc. 9.2-13; Rc. 9.28-36)

17 ¹Átsihdyúu 6 coojívatú tsajtyeébé Péédroo, Jacóóboo, íñahbe Jóááa, éhdúmeke cámeháuvú múha íjcyatúhullévu. ²Áhullévúhjáa díityédívú tsíhdyúréeveébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuha ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádíucunú peetédu. ³Áánaacáhjáa Moitséee, Eriaa, íjcyamútsí dífbyedívú bóhówáávémútsima íhjuvaábe. ⁴Áánéllíihyéhjáa Péédroo néehíí:

—Ávyéjuúbej, íMaímijyu ihdyu mee íchihij! Ahdícyanu u ímílléhajchíí metsu meméenu 3-wava nújuwááné díhñéwaa, Moitséee éhwaa, Eriaa éhwaa, éhdune.

⁵Ehdúhjáa Péédroo íhjuvánáa ojtso ávyeta ajchúcunúné díityédívú níityéhi. Áané pañetúhjáa Píívyéébe néehíí:

—Áanu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó ímíjyúúhíí. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶Áaneríhjáa mítyane íllityéne íhvóhobáme. ⁷Áánéllíihyéhjáa Jetsóó díityéké dócarájcoobéré néehíí:

—Méíllityédíne. Méíjyocúúve.

⁸Ahdújucóhjáa íjyocúúvéne tsiíne dítye ítérónáa tsáhájcu múha íjcyatúne. íiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹Ehdúhjáa díityédívú ítsíhdyúréeveéne oomívú díityéké neébe:

—Tsáma meúúballedíneí muuca íne ámuha maájtyumíné Míamúnáájpidívúu

o ípívyééveebe o dsíjívveebe tsiíne o bóhíftúné hajchóta.

¹⁰Áánélliihyéhjáa nééme dífbyeke:
—ÍÁcooca muhdú ífvane taúhbájú
uwaábojte nehíjycá Eriava tsiíne
bóhówaáveíñé míamúnáake
pájtyetétsoíbye bóhówaáveíñé íhdéwu?

¹¹Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ééé, ímíáánéjucóhdéé tene némeíñé
Eriá bóhówaáveíñé míamúnáake
pájtyetétsoíbyé úmíwari díbye diityéké
íhdénu dífbyema. ¹²Ahdújucóo muurá
díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi
Jóáa eené Eriá díbye íjcyane némeíñé.
Áróobekéé muurá míamúnáa
ávyéjuúletúmé múhdurá dáríívehíjycá
múijyú ookéréjuco Míamúnáajpidívú o
ípívyéévéébeke idyárfíveídyu.

¹³Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye
3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi
Jóááúvudítýú díbye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc. 9.14-29; Rc. 9.37-43)

¹⁴Aamée tsúúca tsiíne wajtsí
múúhadívu.

¹⁵Áánáacáa tétsihyi mítyane míamúnáa
íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó lliiñévu
ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyucu
hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane
ícúbáhrámehíjcyaae imyéváteneri.
Aabe ápíchó áákityéhíjycá cújújwá
pañévu. Tsáijyú áákityéhíjcyaae téhí
pañévu. ¹⁶Aane íñe íjtye dímmayému
éllévu diityévá óoma íbóhíftso o
tsíváróobeke tsá dítye bóhíftsoótúne.

¹⁷Áánélliihyéé neébe:
—iJuhúúj, múhduré míamúnaáhana
ihdyu ímíáané ámuuha Píívyéébeke
cáhcujsópityúme! Aane íñe čmúhajchótá
ámúhá muhduré o áábúcuéne ámúhakye o
úwáábohíjcyaa ímíñeúvú ámuha
mecáhcujsoki? Ehdúu múúhakye
íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllévu metsívaj.

¹⁸Ahdújucóo dítye tsájtyéébé pañe
naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye
íjchivyéne. Áané boonée tsúúca
ímíjpyetéébe.

¹⁹Áané boonétúu muha tsamééré
meijcyátsihvu dífbyeke menééhíi:
—ÍAca íveekí tsá muha meípívyetétú
meijchívyetsóné naavéneke eene u
meénuhíjcyádu?

²⁰Áánélliihyéé neebe múúhakye:
—Ámuha Píívyéébeke ímí
mecáhcujsótúnéllii tsá ámuha
meípívyetétú tehdífvane meméénúiyóne.
Muurá ímíááneturé ámúhakye o néé
mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú
kéémévédú ímí ámuha Píívyéébeke
mecáhcujsoca muurá cámehbáú íñéiyá
tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí
Píívyéébeke ámuha mecáhcujsoca tsá íiná
ámúhadívú túhúúityuróne. ²¹Muurá ihdyu
téeméjpiikye mewáágóo mājchotúmé
Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu
Jetsóó néé múúhakye.

Ídsíjívveíñé tsiíne Jetsóó úúballéne
(Mc. 9.30-32; Rc. 9.44-45)

²²Ahduré Gariréá íñíjiri muha
meijcyánáa tsiíne múúhakye neébe:

—Míamúnáajpidívú ípívyéévéébedívú
muurá tsaapi ékéévétsoo ímítyúmeke.
²³Áábeke dítye dsíjívétsoobe muurá 3
coojvatu tsiíne bóhíñi. Ehdúu díbye
íhjuváné ídátsó múúhakye pajtyéhi.

**Duurúvájá wáabyuta pamévakeré
dítye áhdotsóne**

²⁴Aamée Capenaóovu muha
meúújeténáa duurúvájá wáabyuta
dsídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha
éllévu múúhakye íáhdótsoki. Aamée
Péédoróké néé Jetsóódítyu:

—ÍAca tsá ámúhá avyéjuube áhdóityú
duurúvájá wáabyuta pamévare
áhdohíjcyáne?

²⁵Áánélliihyé Pээ́doro nээ́ diityéke:

—Ihdyú áhdóíbye. Ehdúu ditye nééne Jetsóoke iúúbálle Pээ́doro dífbye éllevu tsájá pañévu úcáávéronáa íhdére népéjtsóobe dífbyeke:

—¿Aca muhdú ú ijtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé ávyéjuchte? ¿A íiñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñe íiñúji múnáakej?

²⁶Áánélliihyé neebe Pээ́doro:

—Muurá múúne tsííñe íiñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánélliihyé Jetsóó néehí:

—Aanéjái ¿muhdú tsííñe íiñúji múnáájpiubájíí ó áhdoóhi? ²⁷Áronáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmíjívú ú áhdóteé méema tsamútsimájucó. Ehdúu Jetsóó nээ́ Pээ́doróke.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mc. 9.33-37; Rc. 9.46-48)

18 ¹Áijyúu muha Jetsóoke menéehí:

—¿Aca caabyé múúhadítýú íhtsútuube íjcyaa níjkyéjiri íjcyaa Píívyéébé ávyéjuri muha mejjcyácoóca?

²⁻³Áánélliihyé tsíímenéwúuke ípíúváábeke múúháj piínévu ípícyóóne neébe:

—Ímiááné ámuúhake o nээ́ íjtye tsíime iinéikyé wáájacutúme íjcyadu ámuúháj íjtsaméí cápáyóóvéttúhájchíí tsá ámuha mejjcyáitýú Píívyéébé ávyéjuchte. ⁴Muurá Píívyéébé ávyéjuchte idáátsóméhjívú tsíiméwuúmú íjcyadu néeme íjcyá íhtsútujte. ⁵Muurá íñe áánu idáátsó tsíímene íjcyadu táuráávye múnáa idáátsóméhjívú néemeke ícúvéhíjcyámé ookéjucó ícuvéne.

Tsaatéke ímítyunévu meíbúwajtsóné ápíchó nééne

(Mc. 9.42-48; Rc. 17.1-2)

⁶Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé idáátsó tsíiméwuúmúduréi néemedítýú tsaatéke ímítyunévu íbúwátsohíjcyámekeúbá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwáyúcobané ióhbáñumeke wájojcó móóá pañévu apíchó diityé úmiwa nééne íhdétu. ⁷Ífveekíami íñe íiñújiri ímityúme íjcyame ténejcúvu tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíñe.

⁸Ahdícyane ámuúháj hojtsinéri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téhojtsjji. Áhdure ámuúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méjcyaa ámuúháj piityu tsátsihjtsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyju. Áánetu muurá idáátsó ámuha méjcyaa ímí ámuúháj piiháñe néérome múijyú áábatéitýúnéj cuujúwá pañévu ámuha mewágóóóvéhájchííjyju. ⁹Áhdure ámuúháj hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsánejcúéuhjí íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyju. Áánetu idáátsó ámuha méjcyaa tsauúcuma ámuha mejjcyarómé cúújúwá pañévu mewágóóóvéhájchííjyju.

Obééjáj mújtánetu íjcyáné uwááboju

(Rc. 15.3-7)

¹⁰Ahdícyane tsá múu tsíiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjívú nééne cahcújtsó múnáake éhdiiválletúne. Muurá íjcyamé diityé tehmejté níjkyéjii múnáa Llihíyoma dífbyeke diityé hallúvú piááboju táumeíhíjcyáme. ¹¹Muurárhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá

ímítýuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹²¿Aca tsáápi obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-meváréjucu íjcyámeke tsásihvu ipícyóóne néhcóityuró dífbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³Aane muurá dífbyeke íajtyúmíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehniíñevu. ¹⁴Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímílletú dífbyé uráávyé múnaa ídátsó tsííméwuúmú íjcyadu néémedítýú tsáápiubáre wágoóovene.

Tsíjtyema múhdurá mejcyane meímbáchójcatsíñe

(Rc. 17.3)

¹⁵Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímítýúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu iye díbye íjcyátsihvu bóijcyú ténetu díbye ílléébóhajchíí ímímbáavyeki. ¹⁶Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívamevájucu ímíñevúvú íhjuvvané dífbyema. ¹⁷Aame néerone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjucu cahcújtso múnaa idyóbéevéne íhjuvvané dífbyema. Áámeke idyé díbye táhjálléhajchíí múu ílluréjucu íhvejtsoné íhdcyaabéduréjucu díbye íjcyaki.

¹⁸Muurá ímiáané ámúhake o néesé muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújucu íñe íñíjiri míamúnáake ámuha metúkévetsohíjcyádú ámuha mejcyaiñe.

¹⁹Áhdure idyé ámúhake o néesé mítyétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihiyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke piáábó táumeihajchíí muurá piáábóiibye diityétsikye. ²⁰Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri pihcyááveméj piine o diityéké o piááboki.

²¹Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro néesé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúíjyúvú ó ídáatsóvéiyá óóma ímítýúné méénúmedi? ¿A 7-íjyúva?

²²Áanélliihyée neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímítýúné méénúrómé.

Ídáatsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyané uwááboju

²³Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímímbájchoo tsané avyéjuubéjháa íhyájkímú pevénéré dífbyedítýú náhíjhénuhíjcyané diityémá ímímbájchódu. ²⁴Tujkénúhjáa ímímbájchóroobe mítyane pevénéré dífbyedítýú náhíjhénuhíjcyáábema. ²⁵Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú teene íñnetú íáhdóiyóne. Áanélliihyéhjáa díbye íavyéjuube néesé tsaatéké dífbyedítýú íñáhíjhénuiñe páneere íhñééhjima ítsíímémájucu teene múhdutú díbye áhdóityurónélliihye. ²⁶Áanélliihyéhjáa díbye íúnú múnáajpi dífbyé lliiñévú ímímóúvéné dífbyedítýú ídátsójkímeyeíñe néesé: “Ávyéjuúbej, cána ehdcýaróné pañéi daabúcu íñe úhdityu o náhíjhénuhíjcyané uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneere.” ²⁷Ehdúhjáa díbye néénéllii dífbyedi ídáatsóvéne tsáhájucu díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íñá íjcyájucotúne.

²⁸Ehdúhjáa íavyéjuube dífbyema ímímbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedítýú téhduréhjáa dífbyedítýú áyanéwu íñáhíjhénúné áhdohíjcyátúúbedítýu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéekévéné neébe:

—Ó ímíllé ícyoocaré oke u áhdone óhdityúu o náhíjhénúne.

²⁹Áanélliihyéhjáa téhdure dífbyé lliiñévú ímímóúvéné ídátsójkímeyeíñe néeroobe dífbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcu tsaríyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.”

³⁰Áronáacáhjáa tsá dibye ímílletú ídáátsovéné dífbyedi. Ílluréjucóhjáa dibye cúvéhoojánúné dífbyeke. Aabéhjáa cúvéhoojá pañe ijcyá dífbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹Ehdúhjáa ínahbéébeke dibye dáriivéné tsijtye ínahbéjeteke ídátsó pájtyénellii íavyéjúubeke úúballémé muhdú dífbyeke tene pájtyene. ³²Áánelliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dífbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúnú múnájpi, íveekí ávyétá ímítyuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyétá mityané óhdityu u náhjíhenúné u áhdohíjcyatúne. ³³Ahdu muurá dínahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvejtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴Ehdúhjáa íavyéjuube dífbyeke ínééne ílluréjucó icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene dibye áhdótúné hajchóta.

³⁵Ehdu muurá ámuhákye meénúiihye Llihíyó níjkyéjiri íjcyaaabe ámuha ímíáánéjucó ámuhá íbúuri ámuhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyju.

**Táábávájcatsímýe wáágóójcatsítyuróné
Jetsóó úwaabóne
(Mc. 10.1-12; Rc. 16.18)**

19 ¹Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéá iinújjuvu Joodáá tsiñéjucvu. ²Áhullée mítyane míamúnaa úráavyehíjcyá dífbyeke. Áamedítýúu chéméméhjike bóhítsohíjcyaaabe. ³Áijyúu tsaate paritséomú dífbyeke imújtátsóro dífbye élllevu itsááne néehíi:

—ÍA tehdújucó tsaapi méwakyé íhvejtsóiyóné íhdícyané hallútúte?

⁴Áánelliihyée neebe:

—ÍAca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámí? Muurá téhaamítú caatúváne dibyee páne íhdéne ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure

ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyafdyújucó. ⁵Áánemáa muurá téijyújucó dibye néene wajpi wáleeke ityáábávállema íneíñé cáánímútsídítýú díllemáyéjucó íjcyaa tsahéecoréjucó tsáápiye íjcyáiýódu. ⁶Aamútsí muurá mítyétsi íjcyarómútsí tsahéecoréjucó íjcyaiñé Píívyéébé ípívyéjtsódujucó. Áánellii tsá tsaate ityáábávájcatsicyoooca dówáávéityuróne. ⁷Ehdúu Jetsóó néénellii néeme dífbyeke:

—Áánáacaráhjáa íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvejtsóiyóné tééne waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájácnema?

⁸Áánelliihyée neebe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha mejcyadu ditye cáhcujtsópítyúnellii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsótúne. ⁹Áánellii ámuhákye o néé tsaapi mewa ímityúné tsijtyéhjíma meénúnúróllleke íhvejtsóne tsíjpiíllekeréjucó táábáváhajchíi muurá ímityúné meénuube íveekí méwamájíí tsíjpiíllema íijcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvejtsóllleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰Ehdúu Jetsóó néénellii muha menéehíi:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávájcatsí nééerónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánelliihyéubá óvjyácóóiyóné teéne.

¹¹Áánelliihyée neebe múúhakey:

—Áronáa tsá pamévaré píívyetétú tehdu íjcyane. Apáamyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújucó íjcyame píivyété tehdu íjcyane. ¹²Muurá íjcyámé tsaate ípyee ípívyeevédújucó wáleeema íjcyaiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré meénúnetu wáleeema íjcyane píívyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé ífyéejtéré íjcyane íhá túhújtsótúme níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjíte íjcyáneriyé ííjíveki.

Ahdícyane ihdyu óví caatyé íyéejteré ijcyane ímillémé tehdu ijcyáhi. Ehdúu Jetsóo néé múuhakye.

Tsiiméké Jetsóo llúuvanúne
(Mc. 10.13-16; Rc. 18.15-17)

¹³Áijyúu tsaate ítsíimeke tsivá dífbye éllevu díbye diityé hallúvú piááboju ityáumeí Píivyéébeke. Áánélliihyéé muha menéé ínevu dítye tsiiméké tsivane íllure dífbyeke ityúhútsoki. ¹⁴Árónáacáa neebe múuhakye:

—Óvi ihdyu tsiváme. Ífveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Píivyéébe avyējú ijcyá níjkyējiri. ¹⁵Ehdúu inéene diityéké dócarájcoobéré Píivyéébeke piáábó táumeí diityé hallúvu. Áané boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévurájucó.

Ováhtsá Jetsóoma fhjyuváne
(Mc. 10.17-31; Rc. 18.18-30)

¹⁶Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaae Jetsóo éllevu itsáane néehí:

—Uwáaboóbej, ímiáábé u íjcyaae cána oke díne muhdú u íjcyáiyóné múijyú o dsijivéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷Áánélliihyéé neébe:

—Íaca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáabyéré Píivyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáa dífbyé taúhbajúúne néhdu diicya múijyú u dsijivéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjyú.

¹⁸Áánélliihyéé neébe:

—Íaca keená teene dífbyé taúhbajúúne? Áánélliihyéé úúbáleebe teene taúhbaju íllu néeneé:

—Tsá múu míamúnáake dsijívétótúne. Tsá múu íhdícyámema dómacójcatsítyúne. Tsá múu nánívátúne. Tsá múu állífuutúne. ¹⁹Múu avyējuullé

dífcyáánimútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰Ehdúu Jetsóo néenélii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayaábedityuré tehdújucó o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyáné tsiine íiná o méenúiyónej?

²¹Áánélliihyéé neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchí dítsíméné náhjhénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyú ihdyu ímiááné ú ávyėjúutee níjkyējiri íjcyaae Píivyéébe avyėjuvu. Aane cáhawáa ehdu méenúne ookérájucó duráavyej.

²²Ehdúu Jetsóo néene kímóhcó pajtyé dífbyeke mityane díbye éhnévánélliihye. Aabée íllurájucó péene kímóóveebére.

²³Áánélliihyéé Jetsóo néé múuhakye:

—Ímiááneturé ámúhakye o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píivyéébe avyėjuvu. ²⁴Íaca muhdú caméélló ánéétóhéjucu pajtyeíyáhi? Áhdure íaca muhdú diitye ehnéva múnaa Píivyéébe avyėjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵Ehdúu díbye néeneri muha meúllévenúne menéehí:

—Íaca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶Áánélliihyéé múuhakye íhténe neébe:

—Tsá muurá míamúnáa píivyetétú iyie ípájtyetétsámeíne. Árónáa Píivyéébe píivyeté diityéké ípájtyetétsóné íiná dífbyedívú túhúútúnélliihye.

²⁷Áánélliihyéé Péedoro néehí:

—Ávyējuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukérájucó meúraavyéne. Íaane muhdú íne teéne? Ííná muha méújcuú téené hallúvu?

²⁸Áánélliihyéé múuhakye neébe:

—Ímiááneturé ámúhakye o néé páneere tsíhdýurájucó ímíbáavyécooca Míamúnáajpidívúu o ípíivyéévebe o ávyējuuteíne. Áijyú idýé ámuha téhdure méjcyaa 12-hava ámúha múnaa íjraéémú íjcyámé avyējuje. ²⁹Muurá páneere íjcyátsíhjima imúnáake ínahbémuu, ínaállémuu, cáanimuu, méwamyuu,

íhtsiimee, ijcyáromeke ipícyoĩnúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyeí méénume éhniĩñevu tsaímíyé ijcyáá múijyú muhdú ijcyáiyúmeréjuco. ³⁰Áronáa ihdyu íhtsibúwá méjcyaco. Muurá ñne icyooca íhtsutúmé ijcyame ídátso téijyu waagóojte ijcyáahi. Áané lliiñévu ñne icyooca ídaatsómé ávyéjúuteéhi.

Tsaate wákimyeĩnetu ijcyáné uwááboju

20 ¹Muurá Píivyéébe nĩjkyéjiri ijcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímbájchoó éhne múúne tsaapi íúmihé wákimyeí múnáama diityé wákimyeí ímbájchódu. Tsaapĩhjáa muurá íúmihé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvénéturé nehco wákimyeí múnáake. ²Aanéhjáa tsúúca újújumeke neebe 10-haamívá tsájcoojji íáhdóñne. Áanemáhhjáa wallójúcoobe ditye iwákimyeiki. ³Áané boonétúhhjáa idyé cójĩhréjuco neénáa tsiĩne tsĩjtyeke nehcotéébe úújeté tsaate tsátsii pevétaré ijcyámedívu. ⁴Áámekéhhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákimyeítýe táúmihé pañe. Ámúhakey ímí ó áhdooíhi.” Ahdújucóhhjáa ditye wákimyeítýene. ⁵Áané boonétúhhjáa idyé tsiĩne cójĩjpiine péébe újújé tsĩjtyeke. Átsihdyúhhjáa tsiĩne péébe újújé tsĩjtyeke. ⁶Áané boonétúhhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré ijcyámedívu. Áámekéhhjáa neébe: “¿Íveekí wákimyeítýúmé ámuha pevétaré?” ⁷Áanélliihyéhjáa neémeé: “Muhdú múha múúhakey táúhbánejjí iiná muha méwákimyeíyáhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepéene méwákimyeítýe táúmihé. Ámúhakey ímí ó áhdooíhi.” Ahdújucóhhjáa ditye pééne dífbyema. ⁸Áané iijyúnuvúhhjáa diitye wákimyeí múnáa tehméébeke neébe: “Áyu illuréjuco wákimyeí múnáake dááhívétso meke dahdo. Nihñérené úcáávémedítýú ú áhdótujkenuúhi. Áané boonétúú ú áhdoo tújkénuné úcáávémeke.” ⁹Ahdújucóhhjáa

dibye eenéé ávyetá nihñéejtéré cuuvé pañe úcáávémedítýú áhdótujkénuné tsáapiitsáké 10-haamívá diibye tépallí múnáajpi nehúnéjuco. ¹⁰Aanéhjáa diitye eenéé tújkénú cúúvénéturé úcavémé íhténe íjtsámei dibye áhdóñné éhniĩñevu pájcoojjiré ditye wákimyeíñélliihye. Áronáacáhhjáa diityéké téhduneré 10-haamívá áhdooébe. ¹¹Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáajpidítýú lífhcyámeimey. ¹²Áámedítýúhhjáa tsaapi neé dífbyeke: “Aca muhdú íhvane aatye icyoocárené cuuvé pañe úcáávémeke ú áhdó ñne muha cójĩhajchótá állócohíváneri mewákimyeímyeke u áhdodúnere.” ¹³Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o neétu téhdune 10-haamívá ámúhakey o áhdóñné tsájcoojjé wákiméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhakey o dáríívetúne. ¹⁴Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévene dipyej. Muurá ihdyu ó imillé áyanéwu wákimyeíyómema tsahdúnéhhjiré o áhdone pámeekere. ¹⁵¿Aca tsá u wáájacutú o imillédú o áhdóiyóné tadsíídsidívu? Anéjjíva oke ú neéiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá u nómfutááwáitýuró pámeemáyé ímiáábé o ijcyáneri.” Ehdúhhjáa neebe tépallí múnáajpi dífbyeke. ¹⁶Ahdícyane ñne icyooca iye íhtsutúmé iijcyane ítsucunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ídátso waagóojte ijcyáahi. Áané lliiñévu ñne icyooca ídaatsómé ávyéjúuteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyeívu o újújúromedítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúuteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi iwákimyeí múnáama diityé wákimyeí ímbájchónetu.

Ídsjíveíñé tsiĩne Jetsóó úúballéne

(Mc. 10.32-34; Rc. 18.31-34)

¹⁷Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dífbyema mepéénáa juuvávyú múúhakey neébe:

—Mepéé ñne Jerotsaréevu.

¹⁸Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívú o ípívýéévébedívú tsaapi llúuvájté avýéjútémá tauhbájú uwáábojtéke óhdivu ékéévétsoóhi. ¹⁹Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke imyéénúúbeke illuréjuco wátyétyéhcuíñé páwachékevu o dsíjveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jacóó bomútsíj tsiiju Jetsóoma íhjuvávane
(Mc. 10.35-45)

²⁰Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóó éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí múúhama íjcyamútsikye ípíúvávane dífbyé lliíñevú mí móuuvé píáábó ityáúmeíki. ²¹Áállekée neébe:
—Íñnetú uke o píáabóné ú ímilléhi?
Áánéllíihyée neéle:
—Ó ímillé íjtyetsi hájchíwúumútsí úuma pánétúétsihyí íjcyane díavyéjuri u íjcyácooca.

²²Árónáacáa neebe díllleke:
—Ávyeta tsá u wáájácúttú íiná u táúmeíñe. Ehdúu díllleke íñétsihdyu diityétsikye neébe:

—ÍAca ámuhtsi ávyetá íhnáhó méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánéllíihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

²³Áánéllíihyée neebe diityétsikye:

—Ímíáánéhde ámuhtsi

méicúbáhrámeíyáhi. Árónáa ihdyu pañétúétsihyí táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyóó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴Ehdúu Jetsóoma dityétsi íhjuvávane múúhake diityétsi nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsá rí pajtyéhi.

²⁵Árónáacáa múúhake ípíúvávane neébe:

—Ámuha muurá méwaaajácú íñe íñújiri íjcyáne avýéjute paméváré íhtsutúmé íjcyane ímilléne. ²⁶⁻²⁷Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúuca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímílleebe múu íñahbéjteke ícuvé íñe muhdú Míamúnáájpidívú o ípívýééveebe o méénuhíjcyádu. ²⁸Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube avýéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke ííccúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá diityéké o píaabódú íjcyaaabe diityé wájyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ípájtýetéki.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímjpyetétsóne
(Mc. 10.46-52; Rc. 18.35-43)

²⁹Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰Áijyúu hállúvátúmútsi juuvá únuri ácuúacunúhíjcyamútsi tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtýene iwáájácúne kéévánécoba néé dífbyeke:

—iÁvyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³¹Ehdúu dityétsi néénéllíi tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulleré dityétsi íjcyaki. Áróneríi ícúvétumútsi éhniíñevuré tsiíñe nééhíí:

—iÁvyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³²Áánéllíihyée Jetsóó íjyóocúúvéne néé diityétsikye:

—Íñná ámuhtsi méimílléhi?

³³Áánéllíihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴Ehdúu dityétsi néénéllíi mítyane ídáatsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné dibye dócárájcónetu tsaimíyé íitjéjúcoomútsi. Aamútsi dífbyekéréjuco úraavyéne.

Jerotsarée pañévu Jetsóó úcaavéne*(Mc. 11.1-11; Rc. 19.28-40; Ja. 12.12-19)*

21 ¹Aamée muha méwajtsí Jerotsarée piihíriyéjucu Bepajée cóómí úníuri Orívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyú Jetsóó wallóó mítyétsikyé múúhadítyú técoomívu. ²Áamútsikyéé neébe:

—Écoomi ípiihré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjju íllíma íjcyaae dóhjinúmeíbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³Aane tsaate ámuhtsikyé ‘ívéemútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ nehajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikyé néenéliihye. ícúuyévané ihdyu óómíhóíbye.” Ehdúu neebe diityétsikyé.

⁴Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújucu:

⁵Tsióó cóómí múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúha avyéjuube tsaá ídaatsóne íayáne íjju hájchíí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶Aamútsíí tsúúca újcujé diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújucu. ⁷Áábé hallúu wájyamúnetu muha meíhboné hallúvú íneríívyéne péjúcoóbe. ⁸Áijyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaaté wájyaúnevu íhbóhi. ⁹Aamée díbyema péé tsuulléri íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—íNóóooj, máavyejújtsó áanu Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke! íMaímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneéj! íNóóooj, máavyejújtsó caame íjcyaae Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰Aabée Jerotsaréevu úcáávereni pámeere técoomí múnáa íbórfbaavémé néehíí:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹Áánéliihyée tsaate néehíí:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréá íiñújiri íjcyacóómí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhíhe múnáake Jetsóó bóayóne*(Mc. 11.15-19; Rc. 19.45-48; Ja. 2.13-22)*

¹²Ááné boonétúu duurúvájá pañévu náhíhénújcatsímeyeke téjá pañétú bóayóobe. Wájójcoobée dsídsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjjuúmuke náhíhénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³Áánemáa neebe diityéke:

—Múurá Píívyéébé waajacúháámítu nééneé: “Íjya tahjya téjéj líiíhénúvú míamúnaa óoma íhjuvuhíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jaríyéjucu medíllone?

¹⁴Áijyúu téjéj pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátuméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táumeímyeke ímíjpyetétsoóbe.

¹⁵Ehdúu téjyju méénuube méénuráítyuronéhjí. Áijyúu tsiime wáñécohíjcyá: “íNóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: íMáavyejújtsó aadi Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke!” Aanée llúúvájte avyéjútémá táuhbájú uwáábojte tsáí íjtsúacunúne Jetsóoke néehíí:

—¿A ú llebo eene aatyé nehíjcyánej?

¹⁶Áánéliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éé. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajacúháámí téénetu íhjuváne? Íllu múurá nééneé: Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñóríyéí íjcyarótsíwuújimájucu.

¹⁷Ehdúu Jetsóó diityéke néené boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávuréjucu. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne*(Mc. 11.12-14, 20-26)*

¹⁸Ááné tsitsíívenúu cúúvénéturé muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñaá Jetsóó

ajyábáavatéhi. ¹⁹Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjrá ‘néevahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáa tsá tehe néevatúne. Áanélliihyée ílluréjucu dibye teehe pítyúutsoobe neéeneé:

—Níhñécunu ílluréjucu u chéméihye ízveekí tsá u néevatúne?

Ehdúu dibye neénemáyé tsúúca íjtoíñuhe. ²⁰Áanérfí muha meúllévenúne menéé dífbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecútéré tsúúca cheméhi?

²¹Áanélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiáané ímíñeuvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íñe higyéerahe o chémétsóneméne ámuha meméénúityuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú íñeiyá móááj piínévu. ²²Ahdícyane muurá páneere íñá Píivyéébeke ámuha metáúmeíñe ámúhakey ájcúibiye ímiááneturé ámuha ímí mecáhcújtsóhajchíjyu.

Jetsóó íhtsútu

(Mc. 11.27-33; Rc. 20.1-8)

²³Átsihdyúu idyé tsiíñe duurúvájá pañévu díbye úwáábónáa pánétúejte llúuvájte avyéjútémá túkevejtsojte dífbye éllevu itsáane néehí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méenuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méenuhíjcyaaabej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíi botsíi ámúhakey ó neé múúbé íhtsúturí ténéhji o méenuhíjcyáne. Áanélliihyée tsaméérré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivyéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaabe’ menéhajchíi meke néétyoobe: “¿Áábekéráhjáa íveekí tsá

ámuha mecáhcújtsotúne?” ²⁶Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú méenuiyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivyéébé íhjuú uubálle múnáajpi diibye Jóáávu íjcyane.

²⁷Ehdúu íñéjcatsíñeri íñúhnevéne íllure neéme dífbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájacutúne.

Áanélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjíiva idyé ámúhakey ó neé múúbé íhtsúturí o méenuhíjcyáne.

Tsáapí hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

²⁸Átsihdyúu tsiíñe Jetsóó diityéke néehí:

—¿Muhdú ámuha méjtsúacunú tsiíñe ámúhakey o úúballeíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítú amíáábeke néehí: “Llíhij, cána íhyajchíi méúmihe wákímyeítyej.”

²⁹Áronáacáhjáa neebe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhjáa bóónétu wákímyeítyeébe. ³⁰Átsihdyúhjáa bóneébeke neebe téhdure.

Áanélliihyéhjáa neebe: “Juújuj Llíhij, tehdújucu. Óvíi ó wákímyeítyéhi.”

Áronáacáhjáa tsá dibye wákímyeítyetúne.

³¹Aanéé ¿caabyé diityétsidítú cáhcujtsó cáánkyeé? Áanélliihyée neéme dífbyeke:

—Tujkénúejpihjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhakey o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléemuma méiíñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyetéé ámúhájtane Píivyéébé avyéjújeteréjucu íjcyaki. ³²Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhakey úwáábohíjcyará ímityúné ámuha mefcyahíjcyáne meíhvéjtsóne Píivyéébé icyánejcúvuréjucu ámuha meíbúwááveroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatú dífbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiáané ímityúmé íjcyarómé dífbyé uwáábó icyáhcújtsóne

ímijpyetehi. Áanáacáa ímuhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímijpyetétúne?

Úmihé tehme múnaa múhdurá dárívémeínetu íjcyané uwááboju
(Mc. 12.1-12; Rc. 20.9-19)

³³Cáhawáá melleebúcunu tsiíne ámúhake o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmíhe óova íbájtstone mijcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímbájchoobe téene néevá dótsúhcúmeítsii. Áhduréhjáa jáhwu méenuube cáamé cónaúvú tééjé pañétú tépalli téhmemeíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsiíne íiñúji. ³⁴Aabéhjáa tsúúca tene néevane iwáájácútsihvu wallóó ínúu múnáake diityémá ditye iwállóoro ténetu dífbye éhne íjcyadúne.

³⁵Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsjívetsóme. ³⁶Áané boonétúhjáa idyé tsiíne wáloobe pivámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷Áané nihñévúrehjáa wáloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dífbyeke avyéjúúlléiyóme’ íneénema.

³⁸Áronáacáhjáa dífbyeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íne cáánínúiyóne. Áanéllii metsu dífbyeke medsjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.”

³⁹Ahdújucóhjáa íékéévéébeke ditye tépallítýú íwávu itsájtyéne dsjívetsóne.

⁴⁰Ehdúu íúúballétsihdyu neebe diityéke:

—ÍAane íne diibye úmihé aabájaabe itsáacooca muhdú méénúu diityéké eenéé tépallívú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dárívémeímyeke?

⁴¹Áanélliihye neémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáátsóvétuubéré idsjívetsóne tsjítýekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsánevu dífbyeke ájcuímyeke.

⁴²Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—ÍAca tsá ámuha múijyú meéévetú Pívyéébé waajácúháami? Muurá tsátsihdyu neéneé:

Tsaúpe néewayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne wáágóórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkeiu. Muurá ihdyu Pívyéébere ehdu meenu téhdújuco.

Ehdu muurá Pívyéébé waajácúháamitu neéneé. ⁴³Aane ámúhake o néé Pívyéébé avyéjú ámúhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óoma íjcyámé wáabyutárejuco teene.

⁴⁴Muurá teeu nééwayúú o néébedítýú íjcyané uwááboju cáhcújtsotumé mújtaáhi. Áámedívú muurá o cáyobáavatécooca ílluréjuco ditye wáágóóveíne.

⁴⁵Ehdúu Jetsóó tsímenéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjújtemá parítsóomú waajácújucoó diityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶Áanélliihye ímíllerómé dífbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Pívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

Táábávajcatsí wañéhjitu íjcyané uwááboju
(Rc. 14.15-24)

22 ¹Ahdurée tsiíne Jetsóó úúballé muhdú Pívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímbájchoíñe.

²Neebépeé:

—Tsáne avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake.

³Áame éllévúhjáa wáloobe ínúu múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki.

Aaméhjáa úúballéterónáa tsá ditye ímíllétú itsááneé. ⁴Áanélliihyéhjáa tsjítýeke tsiíne iwállóomeke neébe:

“Méneete táaubámyeke ditye itsáane íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.”

⁵Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúballerónáa idyé tsá ditye ímíllétú

itsáané. Ícúvetúméhjáa íwákimyéiháñevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsiytyéhjáa péé nájhíhévu. ⁶Áanetúhjáa tsijtye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷Aanéhjáa ílluréjucó diibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké idsíjívétsóne diityé cóomí icyátusuhjácohi. ⁸Áané boonéhjáa idyé tsijtye íúnú múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábávané wañéhi májchoháñé méénúmeijyúcoorá téénevu tsáameke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímíllétyúmekéhjáa o míñútsójúcooromé íñe tsá tsáatu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehjújucó tsá ditye tsáátune, ímiáámejí tsááiyaíhi. ⁹Ahdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíí.” ¹⁰Ahdújucóhjáa ditye pahúllévávú ipyéene pámeekéré íájtyúmidúmeke míñútsóné ímityúroméhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsáame teeja wahpéhi. ¹¹Áame éllévúhjáa diibye ávyéjuube ipyéene ájtyumí tsaapi ihdícyájamáyé íwajyámuma diityéj piine íjcyáabeke. ¹²Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿cáane íveekí íñe átéréjámáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dífbyeke néénéllii tsá díbye íiná néétune. ¹³Áábédítýúhjáa íúnú múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháacyuma íhyójtisicu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicýóhje téhulle díbye ityáá íhwañe íhhdónema.” ¹⁴Ehdu neéne muurá íñe ímiááné páme wáabyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Íñújí avyéjúúbe wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóne
(Mc. 12.13-17; Rc. 20.20-26)

¹⁵Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséomú itsárálléne pítyácójcatsí muhdú

dífbýedívú inéétsoíñe. ¹⁶Áánemáhjáa Heróódé icyánéjcuéjtemá tsaatéké íhdityu wallóomé dífbye éllévu ditye inééte muhdúhjáa dífbýedítýu ípítýácójcatsíñe. Aamée itsáane dífbyeke neéhií:

—Ávyéjúúbej, muha méwaaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúroneri ícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tshadúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnélliihye. ¹⁷Aabe ihdyu cána múúhakye díne dícyánéjcutuj: ¿A tehjújucó ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸Ehdúu íllure dífbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnáa ámuha pánehjídú ímiáameúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹Áyu cána oke méuujétsó dsídsijívuj.

Ahdújucóo ditye tsájíivu úújetsóné dífbyeke. ²⁰Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane íítténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjítu?

²¹Áánélliihyéé neéme dífbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áabe méméré íñe tééjítu.

Áánélliihyéé neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnejuco íjcyanévu. Áanetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dífbye wáabyuta íjcyanévu.

²²Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri iúllévenúne ílluréjucó ditye péene tétsihdyu.

**Dsjjivémé muhdú tsiíne
bóhiine tsaate díllone**

(Mc. 12.18-27; Rc. 20.27-40)

²³Áané boonée téjcoojiré tsadotséomú tsáá dífbye éllevu medsjjivémé tsiíne mebohíine cáhcújtsotúme.

²⁴Aamée née dífbyeke:

—Ávyéjuubej, Moitséeúvújáa muurá née tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsjívéhajchíí íñahbérejuco dífilleke táábavaíñé dífbyeréjuco ítsíímáva dííllédívú íñahbeúvúu tsíímávaiyóne. ²⁵Aanee íjcyámé múuhadítyú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsjívé tehdu tsíímávátuubére. Áállekée bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶Ároobée idyé dsjívé téhdure tsíímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekeré táábavarómé dsjívé díílléjtane. ²⁷Aanee nihñévúré díílleréjuco dsjívéne. ²⁸Aane cána múuhakye díne ícáábýe taabá ímichi dílle íjcyaiñé tsiíne dítye bóhícoóca?

²⁹Áanéllíihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píivyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíihye.

³⁰Muurá dsjívémé tsiíne bóhíjyu páneere cápáyóové tsíhduréjuco.

Tsáhájucó muurá míamúnaa táábávácatsiityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyaa níjkyéji múnaáduréjuco.

³¹¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píivyéébé waajácúháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³²“Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” Ehdú muurá Píivyéébe néenetu méwaajácú dítye íjcyane. Muurá dítye íjcyátuca tsá dítye néétyuró diityé Piivyéébé íjcyane.

³³Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri ullévenúme muhdú dífbye tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mc. 12.28-34)

³⁴Aanee paritséomú iwáájácúne iiyéjuco píhcyaaavéné dífbyedívu.

³⁵⁻³⁶Áamedítyúu tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro néehíí:

—Ávyéjuubej, ¿aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷Áanéllíihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸Eene muurá ímichi páñétúene Píivyéébé taúhbajúúnetu. ³⁹Áanetu tsiíne néehíí: “Pamévakeré múu wajyú muhdú u wáyjúmeídyu.” ⁴⁰Éneecu ímichi páñétúenécú Píivyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúuca méijcyá dífbye íhjúu uubálla múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó née dífbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc. 12.35-37; Rc. 20.41-44)

⁴¹⁻⁴²Aamée diitye paritséomú pécétúmeke tsiíne neébe:

—¿Aca mújtsiiménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?

Áanéllíihyée néemeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyó muurá dífbye.

⁴³Áanéllíihyée neébe:

—¿Aanee idyé muhdú ífvane diitye Dabíiúvúj íjtsiiménémúhaabe íjcyáííbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píivyéébé Apííchóré dífbyeke túkévéjtsóneri neebe dífbyedítyu:

⁴⁴Ávyéjuubée née Táavyéjúúbeke:

“Cána táúniúvúi díicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁵Ehdúu muurá Dabíiúvúj née Críjtodítyú Íavyéjuube dítye íjcyane. Aane muhdú íjcyáiyóobe dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe.

⁴⁶Ehdúu Jetsóó diityéké nééne iáñújcútúnéllii tsáhájucó tsiíne ditye díllójúcootúne.

**Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké
Jetsóó núcójpívetsóne**

(Mc. 12.38-40; Rc. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meijcyámeke Jetsóó nééhií:

²—Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú ijtsucunúmeí Píívyéébé Moitsééuvuj téeveri méénúné taúhbájú uwáábojte ijcyane. ³Ímiáánéhde tehdújucó ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtsó. Áronáa ihdyu eene múdjuhjírá ditye icyahíjcyánetu tsá múu ífvatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu ijcyatúne.

⁴Aame míamúnáama tsíñéhjí taúhbájúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu ijcyarómé teene úráávyénejííwa awáá muhdú ditye úráávyeki. ⁵Muurá páneere íná imyéénune méénuhíjcyámé míamúnaa diityéké ímítýájtsokíye. Aame muurá eene Píívyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeihíjcyá íñéjuwáánetu ímicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyamúúné ehnííñevu íwajyamúúné icyáméjtsójjácobájivu úcámeihíjcyáme. ⁶Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré ímajchone. Áhdure píhcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé ímítýájtsokíyúré íacuuvéne. ⁷Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké íávyejúúlléne patsíhjíwávúré uwáábojtédí díllone.

⁸Áánetu ámuha tahñéjté meijcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meijcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváitýu ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaae apáábyéré

ámúháj Caáni. ¹⁰Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjútédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹Muurá ihdyu tsíjtyeke ícuvémé ímiááné íjcyá íhstutúme íboohówajite. ¹²Aame idáátsóméhjíúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iye íhstutúme ávyéjújite íjcyane némeihíjcyámé íllure núcójpívétsáméííhi.

¹³Aane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú meijcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébé avyéjújite íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyénéllíihye. Áánéllii tsá ámuha dííbyé avyéjújite meijcyáitúne. ¹⁴Ááneréí íjcyáíyónáa íveekí ámuha pííbájyujite walléemudítýu médotuhíjcyá ihjyáháñé? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí núcójpí ulléjítóné úníúúnevnu ámuha meijcyáne Píívyéébeema cááménécobájíúvú méihjývuhíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medárhívemeihíjcyané déjúcoto muurá ávyétá íhnáhó ámuha méscúbáhráméííhi.

¹⁵Téhdure íveekí ámuha pahúllévá múnáake úwáábóméré mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá nééne ditye úráávyeki. Muurá ímítýúmeke éhniíñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllii diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúhá llííñé íjcyane.

¹⁶Máidáátsoju ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllévu tsátyéjcatsiíyóóú menééme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménéhíjcyá duurúvája mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééj páñéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha

meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene oórótu méénúmeíñéhjij, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi páñénehjí íjcyajaj? ¹⁸Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé íicúvé cówájsómeíñé wáiji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánétúvá ihdyu dííbyé íicúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé íicúve, mityá teene wáiji ímichi téijí hallúvú tene cówátsómeíhíjcyafijj? ²⁰Muurá téijí mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téijjéne íjcyánéhjimájuco. ²¹Áhdure idyé duurúvaja mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjí Píívyéébe mémemájuco ímichi dííbyé wáabyuta tene íjcyánéllíihye. ²²Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébekejucó dííbyé avyéjú tene íjcyánéllíihye. ²³¿Ahdícyane máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco ámuha Píívyéébeke meíícúveróné ámúhá bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu páñétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepiáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴Aame muurá ámuha éhne múúne

hállúvatúmé tsiéllu tsátyéjcatsiyódú wáájácúmeítyúme. Muurá éetébáwu íjcyáróóbeke ámuha ádó pañétú ámuha mewáágoomé ííveeki caméelloke wáágoótúmé dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵¿Máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámúhá lliyíhllóné, ámúhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhjí pañévu ámuha mépícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcuhijcyanéhji. ²⁶Aame ámuha ímiááné hállúvatúmé íjcyadu menééme tujkénú méímibáávyé ámúhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámúhadítýú íbóhówaucunúki.

²⁷¿Áronáa ihdyu máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néérone pánehjídú hállu imíwu meíítetu. ²⁸Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdu tsanééré ímityúné íjtsaméí ámúhá pañe íjcyame.

²⁹¿Áámeke ámúhakye máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveeki ámuha éíjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnááúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiáámeváa diityéúvú íjcyánéllíihye.

³⁰Ááne ámuha ménehíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méíhdé múnááúvú íjcyáijyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoítyuró Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake.” ³¹Ehdu ámuha menééneri muurá ámuháyé meúúbállémeí diityéúvuké dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyane.

³²Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímíllédú ámúhá íhdé múnááúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

³³Ávyeta muurá ámuha íííimíyéméméjte. ¿Aca ámuha méíjtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiýóne? ³⁴Áánéllíi ícyooa ó pícyóóroó ámúhama tsíjtyeke Píívyéébé

ihjýú uwáábojte pane wáájacúmeke ámuhá uwáábojte ijcyáimyeke. Árómeke muurá ámuha méuráávyehijcyaa pátsárijcyomére pacóomiváriye. Áamedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsihcyuú pihcyáávejáané pañévu. Ááne tsááteke ámuha médsjívétsoó páwachékevu mewátyétyéhcúneri. ³⁵Ehdu ámuha menéénéllii ámuha pámé hallúriyé teene éjyúúvúvu ímiá uwáábojtéké ditye dsjívétsohijcyanéhji. Muuráhjáa Abée ímiáábé ijcyáábeke íñahbére dsjívetsóhi. Áané boonée tsijtye Píivyéébé ihjýú uubállé múnáake ámuhá ihdeéjte dsjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsjívetsómé Berekía hajchi Tsacariake duurúvájama Píivyéébé íicúvé covátsómehijcyané wájjí ráhoúacunútsihvu. ³⁶Aane ímiááné ámuhákye o néé ehdúu éjyú múnáaúvú dáríivémehijcyané muurá ámuhá hallúri íñe ícyooa ámuha mejjcyámé hallúri.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc. 13.34-35)

³⁷Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaj, ívveekí ámuha méllíihjánúpétsóhijcyá Píivyéébé ihjýú uwáábojtéke? Ívveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhijcyáhi? Muurá ímílleroobe ámuhákye íujcune ehne múúne cáraca ítsíimeke íhñúwáacyú lliiñévu újcuđu. Áronáa ívveekí tsá ámuha meimíllehijcyatíne? ³⁸Áané déjucotu muurá ámuhá cóomí ápajyuréjucu ijcyaiñe. ³⁹Ahdícyane ámuhákye o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjucóóityúné tsiíne o tsááíñévújuco. Téjyú muurá ámuha oke maájtyumíne méneéhi: “Maímijyú áanu Píivyéébe mémeri tsááneéj.”

Duurúvaja wágóóoveíñe Jetsóó nééneé
(Mc. 13.1-2; Rc. 21.5-6)

24 ¹Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha mejjchívyénáa múúha tsúúllerijyuco péébeke muha mépíuvá

téjahji imíwu méénúmeíñé muha meííteki. ²Aamée muha meíítekeke neébe:

—ÍÁ ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ímiááneturé ámuhákye o néé ehdu néeroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááíñe ihde pájtyeíñéhji
(Mc. 13.3-23; Rc. 21.7-24; 17.22-24)

³Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánévu muha menééhií:

—Cána múúhake duubállé múijyú tene pájtyeíñe eene múúhake u nehíjcyanéhji. ÍAca íñetú muha méwaaajacúu íñúji njjkévaíñeréjuco u tsááíñe píhíjucóóne?

⁴Áanéllíihyée neebe múúhake:

—Éhdu nééme tsáama wájacútsi méjcyaco ámuha maállítsámeítýu állíu múnáadívu. ⁵Muurá o tsááíñe tsúuca píhícooca íjcyaimyé mítýame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díbyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítýame cáhcújtsoó bañúháñe. ⁶Áhdure íjcyaiñe méénujcatsí pahúllévaré. Áronáa méllityédíñe. Muurá tsáhái téjyú o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. ⁷Muurá tsané íñúji múnáa méénújcatsí tsiíñe íñúji múnáama. Ájyú íjcyaiñe ájyabáanema cheméháñe. Áhdure pahúllévaré íñúji vááúméíhi. ⁸Ehdu déjucóóveíñe ícúbáhraméí íñújji.

⁹Ájyú muurá ámuha tahñéjté méjcyané hallútú cáhcújtsotumé ámuhákye ítsáílléne ámuhádi ícúbáhraáhi. Aame ámuhádítyú tsaatéké dsjívétsoóhi. ¹⁰Ájyú muurá mítýame amúhádítyú oke cáhcújtsorómé tsáhájucu oke cáhcújtsóityúne. Aame ámuhákye ítsáílléne ámuhádívu méénútsóó tsíjtyeke. ¹¹Áhdure idyé téjyú mítýame állíu múnáa dílloméí Píivyéébé ihjýú uubállé múnáadi. Áamedívu mítýame

álltsáméífihi. ¹²Ehdu páhdvuré ímityúne íjcyánetu mítyame tsáhájuco wáyúcatsítyúne. ¹³Áanetu ehdu néerónéhjí pañe Píivyéébeke fhvéjtsotúmé tsaimíyé íjcyame ihdyu pájtyeéhi. ¹⁴Muurá teene dífbyé avyéjutu íjcyané uwaáboju ímiáájú pámeekéréi íñújiri íjcyané míamúanáake waajácútsáméífihi. Áijyu ihdyu botsii ó tsaá páneere illuréjuco iníjkévaki.

¹⁵⁻¹⁶Muurá duurvájatu tsátsii íine ímityúne újyétyútsihvu tsane ímityúne újjeténe Píivyéébeke avyéta tsaríyé pájtyeéhi. Ahdícycane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámehábuúnevu Jodéa íñúji múnáa ámuha mejjcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíne muurá Daniéré tsúúcajátújuco néene Píivyéébe ihjyú uubálle múnájpi íjcyáabe. Aane éevéhíjcyámé íhya waajácújucóo íiná íjcyáíne. ¹⁷Ahdícycane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjucóhdi ímjíchó pañévu tsíeméne íjucuki.

¹⁸Ahdure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹Ímáidáátsoju tsáma tene pájtyeíne téijyu walléemú éevájtema tsijtye ñohñóryéi ítsífméwuúmú íjcyámeke!

²⁰Áánéllii ihdyu Píivyéébema méihjyúvaco wáyééevéjcoóji ehdu tene ámuháma ípájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úníjyáijyu níjyáháñe lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹Muurá téijyu íjcyáíne avyéta íhnáho ícúbáhraméi íneé íñúji ípíivyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Ááné boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú tehdu néene ícúbáhraméi íjcyáítyúne. ²²Aane muurá Píivyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúti tsiíne oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

²³Aane tsúuca tene pífícooca íjcyaimíyé tsaate illure íállíne ‘tsúuca Críjto tsájucóóhi’ néeimye. Áámeke tsáma wajácútsi mejjcyáne

mécáhcújtsodíne. ²⁴Muurá íjcyaimíyé álllu múnáa íyve Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéete méenúráityúronéhjí imyéenune. Áaneri muurá mújtátsoímíyé míamúnáake Píivyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiááné dífbyeéjtyeju íjcyáromeke. ²⁵Aane íne ámuhákye ó úúballé íhdéjuco ehdu tene pájtyeíne ámuha metéíbúwááveki. ²⁶Ahdícycane tsaate ámuhákye ‘éje, áadi éhllé Críjtoó’ néhajchíi mépehdí téhullévu. Áhdure dítye ámuhákye ‘áadi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíi mécáhcújtsodí éhdhji dítye ámuhákye néerone. ²⁷Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjtu níjkéniiñévuju rórihijyácódú ámuhákye abájínéjcuíne Míamúnáájpidívu o ípíivyéévebe tsiíne o bóhówááveíne. ²⁸Áábedívu muurá óhdivu táuráávyve múnáa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívu ánumu píhcyaavédu.

Jetsóo tsáacooca pájtyeíneíhji

(Mc. 13. 24-37; Rc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹Ehdu ícúbáhraméi pájtyéne boone cóójiejpi nuhba illuréjuco áabatéíne. Áhdure péjcoéjpi tsáhájuco ájchúityúne. Áijyu mícuru dójcoo cáámetu. Ehdu páneere íevéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtábara íjcyáahi. ³⁰Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívu o ípíivyéévebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Áaneri muurá oke cáhcújtsotúmé íñújiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹Aabe téijyu níjkyéji múnáake ó táúhbaá dítye kéevánécoba illíjchu írojróco pámeere múhdumé íñújiri íjcyané míamúnáa tahñéjte óhdivu ípíhcyááveki.

³²Cáhawáá méjtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúuvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaaajácú píjcyaba píhíjucóone.

³³Ahdu néene íne ámuhákye o nénehji

pájtyénetu ámuha méwaajácuú tsiíne o tsááíne éévé tsúúca úújeténe. ³⁴Muurá ímiááneturé ámuéhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñéi íñújiri míamúnaa íjcyápiñáaaca. ³⁵Muurá íñe íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhji wágóóovéehi. Áánetu íñe ámuéhakye o néhijcyané tsá múijyu wágóóovéityúne.

³⁶Árónáa ihdyu o tsááíne éévé tsá múha wáájácútúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájácútúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájácútúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácu múijyu tsiíne oke íwallooíñe.

³⁷Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pájtyeíñe Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááíne. ³⁸Muuráhjáa téijyu íjcyame íñúji cáájávéíñé ihde 'íñéjuú' íñéene ícyahíjcyá íimillédú wañéhjineri táábávajcatsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe íñúji cáájávetsóíñéllii Noéé íhmíñé pañévu úcáávetsihvújuco. ³⁹Aamé ehdu ícyahíjcyaneriyé túhuuvémé wáájácúmeityúnáa tsúúca páneere íñúji cáájávénetu tsáhájucu ditye píívyetétú muhdú ípájtyeténe. Áhdure ífvane muurá míamúnáa íimíllénéhjíryé íjcyánáa

Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááne abájínéjcuú diityéke. ⁴⁰Téijyu muurá mítyétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýu tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúre coévaáhi. ⁴¹Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítýu tsáápílleke o újcúnetu tsjípille coévaá tétsihvúre.

⁴²Áánéllii tsáma téibúwá méíjcyaco tééne íjtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácútú múijyu o tsááíne ámuhá avyéjuube o íjcyáabe. ⁴³Muurá tsaapi íhja cúwatuube téhmé péjcovéiyá nani múnaa tépejco dífbye éhnenéhjí nánííñé iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchótyuró íhñénehjívú. ⁴⁴Ahdu tsáma

téibúwá méíjcyaco nani múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha meíjtsótúnáa ó tsaá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe.

Tsaatétsi wákímyeíñetu íjcyané uwaáboju (Rc. 12.41-48)

⁴⁵Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúubema wákímyeífybeke pícyoobe íhyájkímú téhméébedívú. Aabe diityéké ímí ícuvé tééne tájpi ditye íjcyáíñéhjitu. ⁴⁶Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeiyi íjcyáabeke íavyéjuube ájtyumívaabe. ⁴⁷Aane ímiááné ámuéhakye o néé ímiáábé íjcyáabeke íavyéjuube íhñévu téhmetsóne. ⁴⁸Áánetu íjcyaaebe tsaapi ímítyuube íavyéjuube 'ífcúu óómítyúné' íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹Ehdu néébe muurá íllure íhyájkímuke imyéénúne íimillédú wañéhjineriyé pehíjcyá tsíjtyéhjima llíyícyáveebére. ⁵⁰Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómíbye tuvááová dífbyeke díbye íjtsótúnáaaca. ⁵¹Áabeke muurá ílluréjuco díbye íhnáhó ícúbahráné ímityúmé bañú múnaa pánehjídú ímiáámevúndú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwañé íhhdónema. Ahdu muurá pájtyeíñe míamúnáama tsiíne o tsáacoóca.

Bádsíjadítýu íjcyané uwaáboju

25 ¹Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaebe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáífybeke peetémá téhmehíjcyádu. ²Diityédítýuhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyééte ípáñénuíñe. ⁴Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵Aaméhjáa wájtsípítyúubeke tépejco ityéhmehíjcyáróne icyúwávénéllii ílluréjuco cúwane. ⁶Árónáacáhjáa tsúúca péccójiine tsaate kéévanécoba néehíi:

“iTsúuca tsaabe ámuha metéhmejhíjyaabe! iWa mécáhdahíroj!”
 7Ahdújucóhjáa ditye iájkyéne ícúí íjcyátsíivvyéjucóóné ipyééteháñema.
 8Áanáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwajpácýo tsúuca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa diitye ímíajáteké neeróme: “Cána óvíjyucó múúhake amúhá cuujúwajpácýotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwajpácýo óuuvéhi.”
 9Áronáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénuhajchíí méhdivu óúuvéíne tsaméhjídívújucó. Wa ihdyu tsiíne máhdótej.”
 10Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúi pééne hallúrí tsúuca wájtsífbema ditye úcaavéné teeja dibye wáñehjívátéjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjucó dibye tééjá lleehówá wátajcóné múha íúcaavéjucóótuki.
 11Ááné boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtsíne íléehowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “ÍÁvyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu!”
 12Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácutú amúhakeye.”
 13Ehdúu íúúballéne múúhakey Jetsóó néehíí:

—Téhdú amúhakey tene ipájtyétu tsáma ímíneúvú mejcyátsííivvyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájácutú múijyú tsiíne o tsááíne Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsitu íjcyáné uwááboju
(Rc. 19.11-27)

14Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjú wákimyéí tsáné avyéjuube tsiíñé íiñújí íááhíveté íwákimyéí múnáadívú ídsíídsike téhmésoíñúdu.
 15Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúndunéhjí iwájtúne peebe

diityédítu. 16Áané hallúrfhjáa díibye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe meenú téénema. Ááneríhjáa lííyaatétsoobe dííbyema tsiíne éhnííñevu 5,000-jíva.
 17Ahduréhjáa idyé tsíjpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe imyéénúneri lííyaatétsoó tsiíne éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva.
 18Áánetúhjáa tsíjpi 1,000-jívaré díibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

19Áanáacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wájtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchóvú diityémá teene diityékée ityéhmétsóíñúne dsíídsi muhdú ditye téheme.

20Tujkénúhjáa ímíbajchoobe 5,000-jívávúu íajcúúbema. Aabéhjáa néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújucó íñe tsiíne éhnííñevu téhdunéré 5,000-jíva o lííyaatétsoóne.”

21Áánélliihyéhjáa neebe íavyéjuube dííbyeke: “Téhdújucó, ávyeta ímíáábé uu ímí téhdújucó u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú téhméhi. Áánéllii ícyooa éhnííñevu íjcyane díhyójtí pañévu ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óví ílluréjucó u ávyéjuuténe.”
 22Áábé boonétúhjáa tsíjpi 2,000-jívávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbajchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jívávú u téhmétsóíñúne muurá íñeé. Áánetújucó íñe tsiíne éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva o lííyaatétsoóne.”
 23Áánélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dííbyeke: “Téhdújucó, ávyeta ímíáábé uu ímí téhdújucó u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú téhméhi. Áánéllii ícyooa éhnííñevu íjcyane díhyójtí pañévu ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óví ílluréjucó u ávyéjuuténe.”

24Ehdúhjáa tsaatétsuma ímíbajchótsihdyu íñeebe ípyéé 1,000-jívávúré íajcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó

waajácú múhdurá u néébe ure u wákímyeíñé hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa fhstsútunetu o lílyaatétsóné dsíídsíj ímiátsíi páneere úhdivuré ú újcúiyáhi. ²⁵Áanéllíihyée íllure ó cuuú dídíídsike. Aane íñe dídíídsi.” ²⁶Áanéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “íÁvyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítýu! ¿A éhdurée ú meenu teene tadsíídsike ‘o wákímyeítýuroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néénema? ²⁷Aanéhdée ihdyu dítye dsíídsike téhmehíjcyájábá pañévuré ú pícyóóiyá tene óoma íllíyaatéki. Aacáa muurá ícyooa ó wajtsíiyá éhniíñéwuúvújuco tene lílyaaténaáaca.” ²⁸Ehdúhjáa dífbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítýú eene 1,000-jíva íjcyane dsíídsi medójtúcúne maájcu áadíkye eene 10,000-jíva ídsíídsí íjcyáábeke. ²⁹Muurá múúne íñe lílyaatétsómeke éhniíñevu tsiíne máajcu dítye íllíyaatétsoki. Áánetu íñe pevénéré pícyohíjcyámedítýú ílluréjuco medójtucúné páneere diityedí íjcyaróne. ³⁰Ahdícyane áadíkye íñéubará óoma wákímyeítýúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá fhwáñe ífhónema.”

**Pámeere míamúnáama
ímibájchoju íjcyaiñe**

³¹Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyéveebe múijyú tsiíne o tsáacooca ó tsaá fhstsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyaaabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Áijyu táavyéjú íjyáwá hallúrí ó ácuúcunúuhi. ³²Áábedívú óhdivu páneere íñíjiri íjcyané míamúnáa pícyáávemedítýú ó dówajcároo tsaatéké íhdyúétsihvuré éhne múúne obééjámudítýú cáávarámuke ítyehméébé dówajcároo. ³³Aame dítye obééjámudi o díllome óoma íjcyaaahi. Áánetu

cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyaaahi. ³⁴Áijyu eene óoma íjcyámé avyéjuube o íjcyaaabe diityéke ó neéhi: “Muuráhjáa Líhíyó ámúhake íñíjuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óoma táavyéjuri. ³⁵Muuráhjáa o ájyabáavatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O áadóyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáájácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mecúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu. ³⁶O wájyamúúvátúúbeke ámuha oke máajcu wájyamúvu. O chéméébeke ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójarií o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷Ehdu o néénéllii muurá dítye ímiájté óoma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáavatéébeke uke muha mémájtchotsóhi? ¿Múijyúhjáa áadópiyu u íjcyáábeke uke muha méíjchóhi? ³⁸¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úllébeke uke muha mecúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájyamúúvátúúbeke uke muha máajcu wájyamúvu? ³⁹¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰Ehdu muurá oke dítye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke íttécunútúmeré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha méíccúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óoma íjcyámeke.

⁴¹Áánetu óhdítýu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méíne óhdítýu ámúhá ímítyú níjcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóóvéíñé cuujúwá pañévú múijyú ámuha méíjchívyeítýúhullévú. ⁴²Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o

ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke meichoñjyatu ádópiyi o ijcyáábeke. ⁴³Áhdurée wáájácutútuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohijyatu ámuhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehjyatu o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehjyatu cúvéhóójari o ijcyáábeke.” ⁴⁴Ehdu o neénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébe ádópiyi o ijcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhijcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u ijcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájácutú cúvéhóójari u ijcyane. Aanéjívaríi muhdú uke muha mépiáábóiyáhi.” ⁴⁵Ehdu oke ditye neénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepiáábohijcyátúneri téhdure ookéjucu ámuha meéhdiivállehijcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré ijcyámeke. ⁴⁶Aame ílluréjucu wágóóoveíñé múijyú níjkévaityúné ícúbáhrámeíhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú ijcyáityúmeréjucu íñé imíjyaú íjcyáki.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítacyójcatsíñe
(Mc. 14.1-2; Rc. 22.1-2; Ja. 11.45-53)

26 ¹Ehdúu Jetsóó íñéené boone tsiíñe múuhakye neéhi:
—Muurá míjcyoojícúcutúréjucu pájtyeté wañéhjí lléevaíñe.

²Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsóó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyéyhcúneri.

³Aanéhjáa ímiááne téjyju teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávu píhcyavémé tsijtye llúúvájte avyéjujtee,

túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴Aaméhjáa pítacyójcatsí muhdú dífbyé hallúvú iállíñe dífbyeke iékééveíñé idsíjívétsooki. ⁵Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meífbórínúiyónéllíñe.

Pácúúcupácoryi tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne
(Mc. 14.3-9; Ja. 12.1-8)

⁶Ájyúu muha Betáániári Tsimóó dífbyere ‘Ahlláriho’ némeíbyé jari. ⁷Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóó éllevu pácúúcupácoryó mítyane áhdoméjípacyoma. Ájpacyórii múrijcholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke. ⁸Aané múúhakye tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—Ífveekiami aalle ícúbahra pácúúcupácoryij? ⁹Muurá téjpacoryo menáhjíhénúne dsídsiri mépiáábóiyá ídáátsooméhjike.

¹⁰Ehdúu muha menéjcatsíñé illéébóne múúhakye neébe:

—Ífveekí ámuha méihjyúvú áámyédityu? Muurá ihdyu tehdujúco dílle meénune. ¹¹Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámuhadítýú pééityúne. Áánetu tsá múhahjótá ámuháma o íjcyáityúne. ¹²Áánéllii oke téjpacoryí múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi ímífbajchóne. ¹³Aane ímiááneturé ámuhákye o neé íñe tajtyééveri míamúnáa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohijcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere íñúñjiri íjcyáne míamúnáa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jóóda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsóíñe
(Mc. 14.10-11; Rc. 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵Aanéhjáa téjyju Jóóda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjujtee éllevu ipyéene neeté diityéke:

—¿Aca múhduná ñne oke ámuha mááhdóiyá ámúhake Jetsóodívú o wáájacutsóne?

Ehdúhjáa dibye neénéllii ahdómé 30-jiva. ¹⁶Aanéhjáa diityémá ipítyácójcatsíñé tsúuca ímímbáchójcatsíñéllii ítsámeñhíjyaabe muhdú dífbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc. 14.12-25; Rc. 22.7-23; Ja. 13.21-30;
I Co. 11.23-26)

¹⁷Aané teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá májchoméñhíjcyané wanéhjí tújkévajcójí muha Jetsóoke menéehíí:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhji májchó muha meméénune?

¹⁸Áanélliihyéee neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsarévu éhne tsúuca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúuca muhdú o íjcyáñe éévé pñhájucóónéllii dífbye jávú ámúhama ñne wañéhjí o pájtyeñe.

¹⁹Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyéene teene majcho dífbye jávú méénune.

²⁰Áané iijyúnuvú tsúuca muha memajchó dífbyema. ²¹Átsihvúu neebe múúhake:

—Ímiááneturé ámúhake o néé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdívu méénútsóifbye.

²²Ehdúu dibye múúhake néene ávyétá kimóhcó múúhake pajtyéhi. Áanélliihyéee muha pámeere menéé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ñne ehdu uke muha méméénúhi, a oó?

²³Áanélliihyéee múúhake neébe:

—Ñne tsají pañévuré muhñi dífbyema memájchoobe ehdu oke méénúhi.

²⁴Ehdu ímiáané oke pajtyeñe Míamúnáájpidívú o ípívyéévébeke tsúucájátújucóo Pífvyéébe

íwaajácúháámitu néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeñé ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáituróne.

²⁵Ehdúu dibye neénéllii diibye Jóoda eenéhjáa dífbyedívú méénútsóiiibye néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénúúij? Áanélliihyéee neebe dífbyeke:

—Ééee, uu muurá ehdu oke ú méénúhi.

²⁶Ehdúu íñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Pífvyéébeke. Áanemáa idyóhdáñnunévú múúhake iwájtúne neébe:

—Ñne tájpi náávé íjcyane memájcho.

²⁷Ahdurée idyé ado iékéévéne téhdújtsoobe. Áánevu múúhake iájcuñe neébe:

—Ñne tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. ²⁸Aane úballé ñne muhdú ámuha meicyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveñe. Ahdícycane tátyujpácyo wágóóóveé páme wájyuríyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú íábájívémeiki. ²⁹Aane ámúhake o néé ícyocátú tsiñe ámúhama o ádjúccóóityúné óvájpcácyo mújyú Llihíyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiñe maádoíñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jetsóó úballé Péédoro toónúmeñe

(Mc. 14.26-31; Rc. 22.31-34; Ja. 13.36-38)

³⁰Aamée teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé orívó bajúvu. ³¹Átsihvúu múúhake neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveñé pahúllévú. Muurá Pífvyéébe waajácúháámitu néeneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtañé pahúllévú.” Ehdu muurá néene Pífvyéébe

waajácúháámitu. ³²Árónáa ihdyu o dsjívíveebe tsiíne o bóhííne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

³³Áánéllíihyée Pééodoro nééhíí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi.

Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóótyúne.

³⁴Áánéllíihyée neebe dífbyeke:

—Árónáa ímíááneturé uke o néé ípyejcójucó oke u úráávyeróné u tóónuíné cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

³⁵Áánéllíihyée Pééodoro nééhíí:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne.

Óvjyucó ihdyu néhi oke ditye dsjívetsóné tééne hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dífbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuvúáne

(Mc. 14.32-42; Rc. 22.39-46)

³⁶Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaníí’ némeítsihvu.

Átsihvúu Jetsóó néé múúhake:

—Íchiíyí meíjcyá Píívyéébema o íhjuvátéki.

³⁷Aabée múúhadítýu tsajtyé Pééedorómá Tsebedéó hájchimútsikye.

³⁸Áámedívúhjáa ávyétá íhnáhóré kímóóvémeíbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsjívíéiúvúduréjucó oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadííne.

³⁹Ehdúhjáa ínééne peebe diityédítýu éhníínéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóóúvéne Píívyéébema íhjuvúvaabe nééhíí:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴⁰Ehdúhjáa íhjuvúátsihdyu ómíibye wajtsí cuwáří íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Pééedoróke:

—ÍAca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmekí? ⁴¹Ímíchi bo

meíjcyáne cúwávétúmé Píívyéébema méíhjuvúvahíjcyá ámuhákye díbye ípiáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki.

Muurá ímíááané ámuha meímíllera tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

⁴²Ehdúhjáa diityéké ínééne tsiíne óómíibye bíwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéébema íhjuvúvaabe nééhíí:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Árónáa ihdyu óvíí muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

⁴³Átsihdyúhjáa idyé tsiíne tsáábe wajtsí bíwáhduré cuwáří íjcyámedívu.

Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne.

⁴⁴Áámedíhjuvúváa ícúvétuube tsiíne oomí

bíwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne

Píívyéébema íhjuvúvaabe píéhduré

tujkénúu íhjuvúvádu. ⁴⁵Átsihdyúhjáa

tsiíne diityé éllevu itsááne neebe

diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjucó mecúwáiyóne. Árónáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóíne éévé tsúúca úújetéhi.

⁴⁶Ahdícyane ílluréjucó metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc. 14.43-50; Rc. 22.47-53; Ja. 18.2-11)

⁴⁷Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjútémá túkevéjtsojte wállóónéllíi tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénucátsiháñe nítsúmuma cávaájcoháñe.

⁴⁸Ácoocáhjáa íhdéjucó Jóóda nééne diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube díibyéjúcoóí.

Áábeke mekéévéne métsajtyéco.

⁴⁹Ehdúhjáa diityéké ípítyajcódújucó díbye Jetsóó éllevu itsááne dífbyeke nééneé:

—Avyéjuúbej, ¿a áanu úuj? Ehdúu neébere chohchócú dífbyeke.

⁵⁰Áanélliihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveeki ehdu oke ú meenuúhi? Áronáaca tsúuca dífbyeke íékéévéébe tsajtyéme.

⁵¹Ááneréjucóo tsaapi múuhadítyú íniítsúwari wállórhíjúcúné llúúvájte avyéjuúbé únú múnáájpi núumího.

⁵²Áanélliihyée dífbyeke Jetsóó nééhií:

—Pícyo téhbabá pañévu díníitsúwa.

Muurá niítsúmuri méenújcatsímýé téwáhjirýé dsíjvééhi. ⁵³¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca ícyoocaré Llihýoke o táumeíyóné níjkyéji múnaa oke ipájtyetétsoki? ⁵⁴Muurá íllu oke ditye méenútúhajchíí ¿muhdíukyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe néhijcyané dífbyé waajácúháamitu cáátuváne?

⁵⁵Ehdúu dífbyeke ínétsihdyu neebe dífbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méenúhijcyáábe éllevu ditye tsáhu ámuha metsáá taéllevu niítsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íjcyabe duurúvájá pañévu ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróobeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméenune Píívyéébé ihjyú uuballe múnaápe tsúúcajátújuco néhijcyané dífbyé waajácúháamitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néenáa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dífbyéjtane.

Túkevéjtsojité úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc. 14.53-65; Rc. 22.54-55, 63-71;

Ja. 18. 12-14, 19-24)

⁵⁷Aamée awáá tsajtyéjucóo dífbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávu tééjari pañétiejte avyéjujte íjcyáme éllevu.

⁵⁸Áanáacáhjáa Péédoro dífbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úujeté pañétúeipi llúúvájte

avyéjuúbé já llahájtshivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnaáj piinevu úujeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méenuúne.

⁵⁹Áanáacáhjáa diitye avyéjujte íjtsámei muhdú dífbyé hallúvu íállíne dífbyeke idsíjívétsoíne. ⁶⁰Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dífbyé hallúvu íállíyóne. Mityaméróhjáa diitye dífbyé hallúvu állihijcyáme. ⁶¹Áanéj piínévuhjáa tsaatétsi úúballé dífbyé hallúvu íllúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyeté tsiíne 3 coojívaturé o pánéévetsóne.”

⁶²Ehdúhjáa dityétsi úúballéneíllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveeki tsá íiná u neétu aatyétsi dífhyallúvu úúballénetu?

⁶³Áronáacáhjáa cúuvéhulléré dífbye.

Áanélliihyéhjáa tsiíne neebe dífbyeke:

—Ímíá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánetére múuhakye u úúballéki: ¿A ímiááne díibyéjuco uu Críjto Píívyéébé Hajchij?

⁶⁴Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, díibyéjuco oó. Aane cáhawáá óvíí ámuha méwaajácú Míamúnáájpidívu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé únuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii díbye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dóváríjcyámeífbýeré nééhií:

—Áanu ¿íveeki Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínélliihyéco tsiyete éhníínevu dífbyé hallúvu úúballéiyáhi. Muurá íne ámuha melléébóneríyé uuhívatéébé Píívyéébedi.

⁶⁶¿Áábeke muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Muurá ímiááne ímityúné ihjyúvaábe. Áanéllii ílluréjuco díbye dsíjívéíne.

⁶⁷Ehdúhjáa ínéene dífbyeke méenuméré íhyúmi úníchihcyúhi.

⁶⁸Aanéhjáa tsaate dífbyeke imyéénúne néehíi:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónumeíne

(Mc. 14.66-72; Rc. 22.56-62;

Ja. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Áanáacáhjáa Péédoro lláhájtširi ácuucunúhíjcyáábe éllevu tsáápille téeja múnáa únú múnáalle ipyééne néé dífbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiima.

⁷⁰Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe: —Tehdu o wáájácúúbedíjji óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtširi lleehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpile íájtymíne tétsihyi íjcyámeke néehíi:

—Ánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷²Áanéllíhyéhjáa idyé tsiíne tóónuube néehíi:

—Éje, tsá o wáájácúú dífbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³Áané illúhuwúréhjáa tsijtye dífbyeke néehíi:

—Áanerá ímiáané díibyéjucu uu Jetsóo mamymúejpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú díibyéjucu u íjcyane.

⁷⁴Ehdúhjáa ditye nénéllí tsiíne ityóónúne llíhcyámeíbyéré néehíi:

—Ímiááneturé tsá o wáájácúú muubá Jetsóo íjcyáábeke! iMuurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúúca cáraca májtšiváhi. ⁷⁵Áánetúhjáa botsíi ítsáávebe Jetsóope dífbyeke néene ímiáané dífbye uráavye múnáajpi íjcyaroné díbye tóónuíne cáracámúí májtšivatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuííne íllurjúcu táane

ávyetá íhnáhó ímiáané ityóónune ítsáávéneri.

Piráato éllevu Jetsóoke ditye tsájtylene

(Mc. 15.1; Rc. 23.1-2; Ja. 18.28-32)

27 ¹Áané tsitsívevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pítyácójcatsí ímiíneúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíne.

²Áábekéhjáa idyóhínúúbeke tsajtyémé téené íiñúji ávyéjuube Piráato éllevu díbye muhdú íneé dífbyedítyu.

Jóoda Ijcaríóóté dsíjívéne

³Áánetúhjáa díbye Jóoda tsúúca dífbyedívú imyéénútsójucóónéllíi botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune.

Áánemáhjáa díbye llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityéé áhdone dsiídsi 30-jíva íjcyane íóómíchoki. ⁴Aabéhjáa neeté díityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íné ímityúné meénúúúbedívú o llíhyanútsóíneri.

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke:

—Máhdúnihyaáj, muhdú idyé muha méméénúu ihdyu díhyallúri íjcyane.

⁵Ehdúhjáa dífbyeke ditye néénéllíi teene dsiídsi íllurjúcu díbye duurúvájáj píínévú wácháacároné. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne íllurjúcu díbye íkyéjtúhityu íóhbáyumeíneri dsíjívéne.

⁶Aanéhjáa teene dsiídsi llúúvájte avyéjútje iújcúne néehíi:

—Tsá íne dsiídsi Píívyéébe wáabyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityu dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllíihye.

⁷Áánemáhjáa bóónétu íjtsámeímye téenema íahdoíne tsátsii íiñúji ‘Líyihllóné nijcyó múnáájpi íiñúji’ némeítsí tétsihdyu tsííne íiñúji múnna dsíjívémeke icyúuhíjcyaki. ⁸Téénéllíi muurá ícyoocápi tétsíi mémé ‘Tújpácyo hájtš’i. ⁹⁻¹⁰Ehdúu pajtyéné Píívyéébe íhjúu uubáalle múnáajpíhjúyáa Jeremía íllu

néhdújuco: “Ujcúmé ijraéémú dsiidsi dífbyeke idsíjívétsoéne áhdó 30-jíva. Áánema áhdómé tsátsii íññuji ‘Líiyihllóné nijcyó múnáájpi iññúji’ némeítsii.” Ehdúhjáa muurá fhdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc. 15.2-5; Rc. 23.3-5; Ja. 18.33-38)

¹¹Aanéjháa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóómé tééne iññúji ávyéjuube Piráátó élleveu. Aabéjháa népejtsó dífbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuube?
Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

¹²Aanéjháa tétsihvu idyé diiye llúúvájte avyéjujtemá túkevejtsojte tsiíne állíjycuóó dífbyé hallúvu. Áronáacájháa tsá díbye ínéubá néetu diiyeke.

¹³Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dífbyeke:
—¿A ú lléébora aatyé imityúné úhdityu íhjuvane?

¹⁴Áronáacájháa tsá díbye áñújcutúne. Áíjyújháa diibye ávyéjuube Piráátó dífbyeke iiná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne
(Mc. 15.6-20; Rc. 23.13-25; Ja. 18.39-19.16)

¹⁵Aabéjháa diibye Piráátó pajyuva teene pajtyeté wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáápí hallúvú ditye íhjuvávábekéjuco. ¹⁶Aanéjháa téijyu ‘Barabáa’ némeífbýé cúvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáabeke pámeere wáájacuúbe. ¹⁷Aanéjháa tétsihvu dóbééve meke diibye Piráátó néehí:

—¿Cáabyeké ó ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dífbyere ‘Críjtoó’ némeífbýekej?

¹⁸Ehdúhjáa diiye ké díllóobe íllure Jetsóodi íñómíutáávane ditye ehdu dífbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

¹⁹Aabéjháa íavýéjú íjyáwá hallúrí íjcyáabeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méenudí íné ímityú méenúúbekéjívá dífbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóné ávyétá apíchó ó tuwá dífbyé íhdéhacáneecu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dífbyeke.

²⁰Áronáacájháa llúúvájte avyéjujtemá túkevejtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé ditye Barabáa hallúvúré íihjyúva díbye íjchívyeki. Áánétújháa néeme Jetsóó hallúvú ditye ínéé díbye dsíjívéíne. ²¹Áamekéjháa tsiíne neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiááné cáabyeké ó ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?
Áánélliihyéhjáa néemeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²²Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Ácooca muhdú ó méenuú Jetsóoke Críjto íjcyáabeke?

Áánélliihyéhjáa pámeere néehí:
—Ídífbýedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

²³Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Aca iiná ímityúné méenuúbe?
Áronáacájháa tsiíne éhniínevúré kéévánécoba néemeé:

—Ímuúbe wátyétyehcútsó dífbýedívú!

²⁴Ehdúhjáa ditye néenélii tsáhájucó díbye ímbábjhotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéjháa apíchówuúréjuco ditye íbórbáávénélii nújpacyo ityáúmeíjpácýori pámeere íténáa íhyótsicu níjtyámeífbýeré néehí:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáitýú eene íné ímityú méenúúúbeke ámuha medsíjívétsoíne. Ámúhá hallúríyei teéne.

²⁵Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:
—Íóvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsiíménémúháábemájucó múúhá hallúrí teene dífbyeke muha medsíjívetsóne!

²⁶Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúuca ijchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áanemáhjáa Jetsóodívu iwátshíhcyútsóné diityédívréjuco díbye íhvejtsoné diityéréjuco iwátýétyéhcú páwachékevu.

²⁷Áábekéhjáa dífbyé já pañevú tsodáhómú iááhívétsóóbedívú pñhcyaavéhi.

²⁸Aaméhjáa dífbyé wajyámúúné ityácóríjcóné uácó tújpájácoba neéné wajyámuvu. ²⁹Áhduréhjáa tsuhjúuuhónetu imyéénúné cháhiíwavu iávojhácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áanemáhjáa dífbyé lliiñevú imíhmoúbáne iúúhívaténemáyé wáñejcómé:

—iNóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuube.

³⁰Áhduréhjáa dífbyé hallúvú iúnítýójcóné dífbyedi íjcyai úméhéiyi illaáyohíjcyámé íhñíwáutu. ³¹Ehdúhjáa dífbyedi iúúhívaténé njácautu teeja wájyámúcoba dífbyedítýú ityácóriucúne pañétúeja íwajyámuvuréjuco ditye úacóné. Áanemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátýétyéhcúhullévuréjuco.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátýétyéhcúne

(Mc. 15.21-32; Rc. 23.26-43; Ja. 19.17-27)

³²Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátýétyéhcúwáchékevu.

³³Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúri 'Niwáupáájí' neéiyóné 'Góógota' némeítsihvu. ³⁴Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bínojpácýó paapáwu neénetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ípñhjáacúróne tsá díbye ádotúne.

³⁵Áábekéhjáa tsúuca wátýétyéhcúmé téwachékevu. Áanemáhjáa tsodáhómú nehócýatsí caatyé éhjáhjí dífbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi illu néhdújuco: "Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé

iñéhcócatsíne wátújcatsímye." Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ³⁶Aaméhjáa tétsihvuré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhnehíjcyá dífbyeke. ³⁷Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíménetu icyáátunúné illu neéené: "Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuube."

³⁸Téhduréhjáa téjyju tsaatétsí ímítýúmútsikyé wátýétyéhcúmé dífbyé únítu panéjcuvatú íjcyáwáchékéécutu.

³⁹Aanéhjáa dífbyeke úújejemé dífbyedi iúúhívaténe 'wamíwami' nehíjcyáhi.

⁴⁰Áábekéhjáa néemeé:

—Ehdívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo pájtyetétsaméí eene éwachékevu uke ditye wátýétyéhcúnetu ímiáané diibyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíjyju.

⁴¹Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjujtee, taúhbjáú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiáané pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáa tsáháhaca díbye píívyetétú íiye ipájtyetétsámeíne.

⁴²Aabe cána bo óví ímiáané mee íjraémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátýétyéhcúne ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsíi dífbyeke mecáhcújtsóné dífbyeéjteréjuco meíjcyaki.

⁴³Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví dífbyeke pájtyetétso ímiáané díbye némeíhíjcyádú dífbyé Hajchi díbye íjcyáhajchíjyju.

⁴⁴Áhduréhjáa dífbyé únítu ditye wátýétyéhcumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mc. 15.33-41; Rc. 23.44-49; Ja. 19.28-30)

⁴⁵Téjyúhjáa cójípíinétú íjyunúné cuuvé tujkevévújuco. ⁴⁶Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó wáníjcyámeífbyé néehíi:

—Eríj, Eríj, çrama tsabataáni?
—Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, çíveekíami

oke ú fhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

⁴⁷Aanéhjáa tsaate tétsihyi fjcyaame ehdu dibye wánjicyámeifné illééboné néehíi:

—Éje, aadi Eriadi wánjicyámei Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

⁴⁸Áanélliihyéhjáa tsaapi ícúú idsfíneifnúne wájýámubádú nééne bíínójpácýó kiwátyetu iéényojené úméhéí nájcautu ipicyoonéwú cújuuvé dibye ííháróki. ⁴⁹Áronáacáhjáa tsijyte néé dífbyeke:

—Óvijyacóone, daácudíne. Bo óví Eriá pájtyetétsová dífbyeke.

⁵⁰Áanáacáhjáa tsiíne ávyétá íhnáhó iwánjicyámeitsihdyu íllurjúco dibye dsjívívéne. ⁵¹Áané tujkéverfihjáa duurúvájá pañétú pañétúétsí watájcó wájýámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcuwávú wájtahnécú. Áhduréhjáa téjyú ííñuji vááúmeifneri néwáyúcobané wáhcabáhi. ⁵²Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtsó múnáápe dsjívéhjicyámé tsiíne bóhiime ijchívyécunúhi. ⁵³Aaméhjáa Jetsóó bóhíiné boone Píivyéébe cóómí Jerotsaréevu péemeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴Áánetúhjáa eene dífbyeke téhmehjicyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyétá mityáné íllityé téjyú ííñuji vááúmeifnema tsíñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—iA ihdyúha ímiááné Píivyéébé Hajchi áanuú!

⁵⁵Áijyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íítehijcýá dífbyeke ditye dsjívetsóné dífbyemáa Gariréá ííñújitu tsáame dífbyeke ícúvehijcýame.

⁵⁶Áamemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsiiju Maaríaa, Tsebedéó hájchímútsíj tsíjuu, éhdume.

Jetsóó íitémeho ditye cúúne

(Mc. 15.42-47; Rc. 23.50-56; Ja. 19.38-42)

⁵⁷Áané íijyúnúvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómí múnáajpi íhtsútuube fjcyaabe

Jetsóoke úráavyehjicyaabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸Aabéhjáa táúmeí dífbyeke dífbyeúvú íitémeho icyúúuki.

Áanélliihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye íajcuki. ⁵⁹⁻⁶⁰Aabéhjáa tééhoúvuke íbíjínúne cuúú béhéjuréhjáa íllíi nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹Áané boonéhjáa tétsífyé téhejú úniuri Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama ácuúcunúhijcýáhi.

Jetsóó níjkye ditye téhmene

⁶²Áané tsijcyóójihjáa teene pájtyeté wañéhjí lléevá tujkénujcoójí diitye llúúvájte avyéjujtémá paritséomú péé Pirááto éllevu. ⁶³Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méfssaavé téallíújáupe 3 coojívatu tsiíne íbóhííiné nééneé. ⁶⁴Áanéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dífbyé níjkyéhju. Ááne ímíñeúvú téhmétsó téhajchótá 3 coojívá dífbyé mamyémú pejco íllure ínánjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsjívétsoobe tsiíne bohííhi’ íñéeneri éhnííñevu meke íallíúúnútki.

⁶⁵Áanélliihyéhjáa Piráátó néé diityeke: —Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyéene teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu cáátunúné múha teene idyómájcoótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúne.

Jetsóó dsjíveebe tsiíne bóhiíne

(Mc. 16.1-8; Rc. 24.1-12; Ja. 20. 1-10)

28 ¹Aanéhjáa wáyéévéjcoójí tsiijyú tsiíne tsemáanarjúco déjúcóóvejcoójí cúvénéuré Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama újjeté teene níjkyeé. ²Áanáacáhjáa ííñuji íhnáhó vááúmeí níjkyéji múnáajpi nítyéne tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó

neéwáyúcoaba icyávihiycýúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwú neébé ámítsaráhócó ehne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhnehjicyarómé ávyetá ihnáhó iillityéne ijcyaiñú múú dsjívédu. ⁵Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpíke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhpí meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsjívéebeke.

⁶Árónáa tsáhájucu dibye níkyéhéjú pañe ijcyájúcootúne. Tsúúca tsiñe bohjúcoobe ípyée inéhijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujéwá íñe dityée dífbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco ijcyane. ⁷Ahdícyane ícúí mepééne méuubállé dífbyé mamýémuke tsúúca dibye tsiñe íbóhíñe diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhulléwú diityémá íajtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámuhpíke o úúballéne.

⁸Ahdjúcúhjáa ícúí diityépi dsíñeríyé pééne múúha éllewu múúhakey íúúballéki. Aamúpfhjáa íllityéroné mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹Áámúpidívúhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépike díllóhi. Áánéllíihyéhjáa ícúí dífbyéj tuháacyuvu waamúpi dífbyeke idyúúruváne.

¹⁰Áámúpíkehjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu ícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ípyée Gariréavu téhulléwú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹Aamúpíhjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dífbyé níjkye téhnehjicyámedítýu tsaate péé ímunáa coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúwájte avyéjútéké muhdú tene pájtyene. ¹²Ááné lliiñétúhjáa túvejétsojtemá

íúújcatsíñe pítyácójcatsímýe muhdú íñéíñe Jetsóope bóhjúcúoóityúné íñéhijcyáneri íñéetsámeityuki. ¹³Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke íáhdóne néehíi:

—Tsáma ménehjicyaco “pejcóhjané muha mecúwaiñúné hallurí ímamýémuré újcyjé Jetsóó ítémeho.” ¹⁴Aane néhi méiiñújí ávyéjuube iwáájácúne ámuhadívú cáyobáávatéhajchíi muha ámúhá hallúvú méihjýúwáa díbye muhdú ámuhákye imyéénútki.

¹⁵Ahdjúcúhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllíi íllure íállíñe néhijcyané ímamýémuré Jetsóó ítémeho újcyjéne. Aane muurá icyoocápií ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúballéhijcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamýémuke Jetsóó nééneé

(Mc. 16.14-18; Rc. 24.36-49; Ja. 20.19-23)

¹⁶Aané muha 11-mevaréjuco dífbyé mamýémú mejcyame mepéé Gariréa íiñújí caméhbaúvú múúhakeyé díbye néhbaúvu. ¹⁷Aamée muha tétsihvu dífbyedívú meúújetémé méduurúvá dífbyeke tsaate múúhadítýu díbye bóhiine cáhcújtsótúrónáaaca.

¹⁸Árónáaca múúhakey neébe:

—Muurá Píívyéebe oke pícyóó páneere ííñujíi, níjkyejíi, ijcyané avyéjuube o ijcyaki. ¹⁹Ahdícyane óvíi ámuha pahúllevá íñújíñe múnáadívú métsújaúúcu táuwááboju. Aane cáhcujtsómeke tééne uubállé métsótsóhijcyaco Méécaáni mémerii, Ípíícho mémerii, tamýemeri, ijcyane. ²⁰Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámuhamáyé ó íjcyaa pájtyuvaré ííñují níjkévanéwújuco. Áyu tehdújuco.

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt. 3.1-12; Rc. 3.1-9, 15-17; Ja. 1.19-28)

1 ¹Íllúu tujkéváne Píivyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtetéíne méénúné uwááboju.

²Píivyéébé ihjýu uubálle múnáajpíhjáa Itsaíaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáádítýu íllúu:

Ó pícyoó díhde tsáápiikye dibye iúúbálle míamúnáake ditye ímífbáávyéne ímí uke iwáátsúúcpéjtsoki. ³Aane méllééboó ínéubará píivyéébé íiñújiri íjcyaa keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítýú ámuha meicyahíjcyánetu tsaimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtýmívaki.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáádítýu.

⁴Ahdújucóhjáa dibye ínéubará píivyéébé íiñújiri úwáábohíjcyáne míamúnáake ditye ímítýúné íicyahíjcyáne íhvéjtsóne ímiánejcúveréjuco íbúwááve díityé ímítýú íábáííwémeíki, áané uubálle ditye itsójtsótsámeíki. ⁵Pahúllévátúhjáa Jodéa íiñújji múnáadítýu píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé uwáábó ílléébúunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýu mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa

ímítýúné imyéenuhíjcyáne úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjínétu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj píinétú ócájimííhé chiúunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyaaabe. ⁷Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehníínevu fhstsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájúbará é tációriúcu dííbyedívú ó píhívéítýúroobe. ⁸Muurá ámúhake nújpácýori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu diibye ámúhá pañévu pícyoó Píivyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt. 3.13-17; Rc. 3.21-22)

⁹Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa íiñújiri íjcyacóomí Natsaréetu diibye Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójtsoki.

¹⁰Aabéhjáa tsúuca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe ífténáa cáámetu Píivyéébé Apííchó níityé dííbyedívú íjuuúdu nééneé. ¹¹Áanáacáhjáa idyé cáámetu Píivyéébe néehíí:

—Uu Hájchíwúuke ó wájýúúbedi mítyane ó ímíjýúúhíí.

Jetsóoke Naavéné máváríjchone
(Mt. 4.1-11; Rc. 4.1-13)

¹²Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñé boonétú Píivyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé

íinébá pívnyétúné iinújivu. ¹³Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojíva apáamyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéjí múnáa píáábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mr. 4.12-17; Rc. 4.14-15)

¹⁴⁻¹⁵Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné boonetú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píivnyébé avyéjuvu muhdú meucáávéíne úwááboobe néehíí:

—Tsúuca Píivnyébe íavyéjújete íjcyáimyeke újcuíne éévé úújetéhi. Ahdícycane ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íne mepájtyetéíne úwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáimyeke

Jetsóó újcuine

(Mt. 4.18-22; Rc. 5.1-11)

¹⁶Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí ínahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu.

¹⁷Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá íne amomé lliinája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píivnyébedívú ámuhtsi meíbúwáávésóíne wákimyéivu.

¹⁸Ehdúhjáa Jetsóó néenélíi teenémáyé íjtsínuuaháne íhvéjtsóne peemútsí dífbyemáyéjuco.

¹⁹Áámútsimáhjáa péébe éhniínéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí ihmíne pañe íjtsínuuaháne pájáábohíjcyamútsidívu.

²⁰Áámútsikyéhjáa idyé díbye píuvánélíi ihmíne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyámedítýú peemútsí dífbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke

Jetsóó wáagoóne

(Rc. 4.31-37)

²¹Ehdúmekéhjáa újcuímema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú úwaaabóhi. ²²Ááneríhjáa mítyane ullévenúmé ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjuvájító díbye íhjuváneeri. Tsáháhjáa díbye íhjuvatú taúhbájú uwáábojte íhjuvahíjcyádu.

²³⁻²⁴Áijyúhjáa tééjá pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádijcyó íllu dífbyeke:

—íJetso Jetsóój, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿Íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píivnyébé Hajchi u íjcyane.

²⁵Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—íCúúvéhulléré dífya! íDíjchivye áadí pañétu!

²⁶Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeífyééré íjchivyné dífbye pañétú ávyetá íhnáho dífbyeke íáméjcatsíchónema. ²⁷Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere íllityéne néehíí:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dífbye uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívye díbye néenetu.

²⁸Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa iinújiri.

Tsimóo Péedoró báabeke

Jetsóó bóhiísone

(Mt. 8.14-15; Rc. 4.38-39)

²⁹Átsihdyúhjáa pihcyáávéjá pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóááa, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsí jávu. ³⁰Áijyúhjáa Tsimóo baabe áívyeri chemene úúballémé Jetsóoke. ³¹Áánéllíihyéhjáa dífille éllevu ípyééne íhyójsitu díbye íjyócujárrolle tsúuca íbohíne diityéké májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhiitsóne*(Mt. 8.16-17; Rc. 4.40-41)*

³²Aanéhjáa tsúuca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dífbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsínehjiri chéméméhjike dibye ibóhíitsoki.

³³⁻³⁴Mítýaméhjáa técoomí múnáa tééjavu tsáámedítýú páhdúváré nénéhji chémeri íjcyámeke bóhíitsohíjcyaaábe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaaábe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye íihjývaki. Waajácúméhjáa dífbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré**Gariréá iinújí pañe***(Rc. 4.42-44)*

³⁵Ááné tsitsíívenúhjáa pejcójuco técoomítýú dibye péene tsátsihvu Píivýéebema íihjývaki. ³⁶Áábekéhjáa Tsimóó ínahbéjtema néhcotéhi.

³⁷Aaméhjáa íájtyúmífbeke néehíí:

—Míamúnáa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóómijívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téenélíli o tsááhií.

³⁹Aabéhjáa pihcyáávejááné pañévu pahúllevá múnáa Gariréá iinújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waágoobéere.

Íjpi chájááveébeke Jetsóó bóhiitsóne*(Mt. 8.1-4; Rc. 5.12-16)*

⁴⁰Áábé lliinévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dífbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

⁴¹Áánélliihyéhjáa dífbyeke idyócáaruúnúne dífbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehjújucoj.

⁴²Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúuca bóhiíbe. ⁴³Áábekéhjáa neébe:

—Dúúbálledí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íne muhdú u bóhiíne.

⁴⁴Tsapéhduré llúúvääbe éllevu péene dífbyedívú dúhjetsámeityeco. Ááne Moitsééúvúu néhdu íne u ímíjpyeténé hallúvú Píivýéébeke tsíeméneri ú ífcúvee téenetu míamúnáa iwáájácu tsúuca u bóhíjucóone.

⁴⁵Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbállebe muhdú ibóhiíne. Aaméhjáa mítýane Jetsóodívú píhcyáávehíjcyánélíli tsáhájuco dibye píivyetétú múhdutú cóómí pañévu íúcaáveiyóne. Áánélliihyéhjáa pehíjcyaaabe ímichi ditye íjcyátútsihjíríye. Áróné pañéhjáa pahúllevátú dífbyedívú píhcyáávehíjcyáme.

Íjpi vaaúmeityúúbeke Jetsóó bóhiitsóne*(Mt. 9.1-8; Rc. 5.17-26)*

2¹Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsiíne óómiiybe Capenaóovu. Ááne uubálléhjáa idyé ífcúíwuuré tsúuca waajácúmé técoomí múnáa. ²Aaméhjáa dífbyedívú píhcyaaavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwáaboóbe.

³Áánáacáhjáa 4-meva tsivá íjpi vaaúmeityúúbeke dífbye éllevu.

⁴Árónáacáhjáa tsá ditye píivyetétú íúújetétsóné mítýane míamúnáa íjcyánélliihye. Aánélliihyéhjáa cáametu dibye íjcyátsíi tujkévetu idyóhejúrone botsíi dífbyeke niityétsóme. ⁵Aaméhjáa ímí cáhcujsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Líhij, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítýú ó ábájíivéjucóóhií.

⁶⁻⁷Ehdúhjáa dibye néenetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabee ehdu íhjývá Píivýéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejívari? Muurá ihdyu apáabyéré Píivýéébe piivýeté

míamúnáadítýú ímítýú iwáágoóné diityédí ídáátsóvénema. ⁸Ehdúhjáa Jetsóodítýú ditye néjcatsíné iwáájácúne neebe diityéke:

—Íveekí ímítýúné óhdítýú ámuha méjtsámehi? ⁹¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímítýuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úúma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dííhbotámá dipye dihjávu.” ¹⁰Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

¹¹Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dífbyeke: Líhij, díimíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávu.

¹²Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó néénemáyé tsúúca íimíjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere ítténaáaca. Ááneríhjáa mítyane íúllévenúne Píívyéébeke idyúúrúváne néémeé:

—Ávyeta tsá mújyú ehdíivane maájtyúmítúne.

Revíkye Jetsóó újcune

(Mt. 9.9-13; Rc. 5.27-32)

¹³Áané boonétúhjáa tsiíne Jetsóó péé únéú úníúvú ímamyémuma.

Áhullévúhjáa idyé dífbyedívú píhcyáávemeke úwááboobe.

¹⁴Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuucunúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej. Ahdújucóhjáa díbye pééne dífbyemáyéjuco.

¹⁵Áábe jávúhjáa Jetsóó téjyú majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímítýumé

diityéma. Mítyaméhjáa dífbyema pehíjcyáhi. ¹⁶Ehdúhjáa díbye diityémá májchone íítténe taúhbájú uwáábojtémá parítséomú néé dífbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatyé ímítýuméhjima?

¹⁷Aanéhjáa Jetsóó ílléébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsáfímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícýane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímítýúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbaávýetso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ífbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé parítséomuke.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne

(Mt. 9.14-17; Rc. 5.33-39)

¹⁸Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyémuma diitye parítséomú mamyémú Píívyéébema íhjúyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ípyééne tsaate dífbyeke néehíi:

—¿Aca íveekí dímmamyémú majcho áwátúnáa Jóáá mamyémuma parítséomú mamyémú tsáijyú áwahíjcyáhi?

¹⁹Áánéllíihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváne wañéhjivu tsáame ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáityuró majcho. Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰Muurá ihdyu íjcyáíñé diityédítýú o pééíne. Áijyú ihdyu óvíi muhdú íñéhajhíí tsáijyú awámye.

²¹Tsá muurá tene ímítýú tsúúcáaja wáiyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhníínevu íllure távájjáróba. ²²Áhdure idyé tsá tene ímítýú béjpacýo bínojpácýo mepícyoone tsúúcáau míhínevu cahpáyú pañévu. Muurá béjpacýo íúhtsaráúúvéhulle

táváajcǎ tsúú cáau. Áijyu wágóoovéné tsanéécújuco bínojǎpácýoma cahpáyu. Áánéllii béjǎpácýo mépañénú béú pañévré muhdú tsanéécú ijcyátuki. Ehdú néene tsá tene ímityú ihdeéne uwááboju béhne uwáábóju pañévré meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó nééhíi.

Wáyeéévejcóóji Jetsóó mamýmú méénune
(Mt. 12.1-8; Rc. 6.1-5)

²³Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj piinétú wáyeéévejcóóji. Áijyúhjáa ímamyémú bajtsóhánetu ujcú imájchoki. ²⁴Áánélliihyéhjáa paritséomú néé díbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamýmú meenú ijcyooji wáyeéévejcóóji meméénúityuróne?

²⁵Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii ínahbéjtema Dabíiúvú téeméne méénune Píivýéébé waajácuháamitu cáátuváne? ²⁶Muuráhjáa Abiatáá llúúvájte avýejuube ijcyáijyu duurúvájá pañévré úcáávéne imájchóityuróné Píivýéébé íicúvé páaa tééjá pañévré pícyámeihijcyáné majchómé apáámyéree llúúvájte máchohjcyáne.

²⁷Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeéévejcóóji ijcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki. ²⁸Áánéllii Míamúnáájpídívúu ó ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoóji.

Tsáapi hójtsi Jetsóó ímijpyetétsóne
(Mt. 12.9-14; Rc. 6.6-11)

3 ¹Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiíne úcaavé pihcyáávéjá pañévré. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtši néébeé. ²Aanéhjáa téijyu wáyeéévejcóóji ijcyánéllii tsaate díbyedívré ítehjcyá ‘áádikye éhne ímijpyetétsóifbye’ íñéene téénej tééveri dífbyedívré íñéétsóroki. ³Áanáacáhjáa dífbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴Ahdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítyúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdujuco tsaatéke mépiáábóiyóné íjcyooji wáyeéévejcóóji, mityá tsáhaáj? ¿A mépájtyetétsóiyá tsaate dsijíveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méhvéjtsóiyá dítye idsjívve wáyeéévejcóóji íjcyánélliihyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá dítye áñújcutúne. ⁵Aanéhjáa dífbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbe dítye dífbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe díibye múhdurá íhyójtši néébeke:

—Muúbej, cána ílllevu cujúúvé díhyójtši.

Ahdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojtši ímijpyeténe. ⁶Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú ííténe tétsihdyu péeme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsi muhdú dífbyeke idsjívétsoíne.

Mítyane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaaavéne

⁷Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úníúvu. Áábekéhjáa mítyane míamúnaa úraavýé Gariréá íñúji múnna.

⁸Aabéhjáa méénuráítyúronéhji mítyane méénúne uubállé tsújaavé pahúllévavu. Áánélliihyéhjáa mítyane tsáacunú pahúllévátú Jodéá íñújítuu, tééne íñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméá íñújítuu, Joodáá tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóo, íjcyáné íñújítuu, íjcyane dífbyeke íajtyúmiki. ⁹Ehdúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaaavéjucóónéllii neebe ímamyémuke dítye máne íimíbájcho témí pañévré úcááveki. ¹⁰Mítyanéhjáa díbye chemétádjike bóhítsohijcyánéllii avyetaréjuco dítye dífbyedívré pihcyáávehjcyáne. Aaméhjáa imíllehijcyá dífbyeke idyómajcóné íbóhíiki.

¹¹Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú ijcyame dífbyé líiñévu mínmóúúvéme pañétú kéevánécoba néemeé:

—iUu muurá Píivyéébe Hajchi!

¹²Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiñe tehdu íihjyúvátuki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki
(Mt. 10.1-4; Rc. 6.12-16)

¹³Átsihdyúhjáa peebe caméhbaúvú íjtsúcunúúmema. ¹⁴Áamedítyúhjáa meménuube 12-meváké dífbyé uwááboju uwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁵Áámekéhjáa ájcuube íhñáhootu ditye chéméméhjike íbóhíftsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágoóhíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹Aaméhjáa ílluúme: diibyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péédoródívu méménuúbee, Tsebedéó hájchímútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dífbyere chíjchí hájchímútsídívu méménúmútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéoo hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtmámejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívu méénútsíiibe Jóóda íjcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate néénee
(Mt. 12.22-32; Rc. 11.14-23; 12.10)

²⁰Áámemáhjáa Jetsóó tsúúca oomí ípyée íjcyahíjcyajávu. Áánaacáhjáa tsúúca mítyane míamúnaa píhcyaavé tétsihvu. Áamedítyéjucóhjáa túhuuvémé tsá ímájhóiyónéhji éllevu íjcyatúne. ²¹Aanéhjáa iwáájácúne dífbye hájkímú tsáa dífbyeke tétsihdyu itsájtyérokí. íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²²Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame néé dífbyedítyu:

—Áádí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye

píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyaaabe.

²³Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké nééhí:

—¿Aca múhdutú díbye Naavéné iibe waagóomefiyáhi? ²⁴Muurá tsané avyéjupte tsájítóré íjtsámeítyúmé páhduvére idyárrívéjcatsíhahjchí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵Áhdure tsája múnaa tsájítóré íjtsámeítyúmé páhduvére idyárrívéjcatsíhahjchí ílluréjucu ihjyátú wáchájánújcatsíñe. ²⁶Ahdu ívane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágooca íllure pírujtsóiyá diityéjúcooiyó íavyéjupte íjcyáiyómeke. Tehdu imyéenuca íllure íavyéjú újvéjtsóiyóobe.

²⁷Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbe tsíméné dífbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúmere. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dífbyé tsíméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye íhñe múhdívu íhvéjtsóítyuróne. Ahdu ívane tsá Naavéné oke píáábóítyuró dífbye hájkímuke o wáámíki.

²⁸Ímiááneturé amúhakye o néé panévare ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píivyéébe abájíveíñé diityedí ídáátsóvénuma. Áhdure ímityúné óhdityu ditye íhjyúvahíjcyáronéhjí abájíveííbye.

²⁹Áánetu ihdyu dífbyé Apíchotu ímityúné íhjyúvahíjcyámedi tsá díbye múijjyú ídáátsóvéítyúne. Aane tsá múijjyú diityémá ímíbbáavyéítyúne. ³⁰Ehdúhjáa diityéké neebe dífbyé pañe naavéné íjcyane ditye néénéllííhye.

Jetsóoke tsiiju dífbyé nahbémuma újcuteróne
(Mt. 12.46-50; Rc. 8.19-21)

³¹Áánaacáhjáa tétsihvu tsiiju dífbyé nahbémuma wajtsí áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké néé ditye dífbyeke

iñéé díbye iúújéva diityéke.

³²Ahdújucohjáa tsaate dífbyé úniuri
íjcyame nééne dífbyeke:

—Dítsííju díñahbémuma ukévá
nehcome éhtsíhyi áachi.

³³Áronáacáhjáa neebe diityéke:
—¿Aca caatyé tátsííjuú, táñahbémuu,
táñaallémuu, íjcyame?

³⁴Ehdúhjáa iñééne iúniuri
ácújcatyémeke iíiténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú
táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe
múhdumé tahñéjté ámuha meijcyame.

³⁵Muurá Pívyéébeke cáhcujtsómé díbye
ímíllédú íjcyame ímiáané tahñéjté
táñahbémú, táñaallémú, waháromú.
Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néehíí.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwaáboju
(Mt. 13.1-9; Rc. 8.4-8)

4 ¹Aabéhjáa tsiíñe únúé úniurú
úwáábóobedivú idyé mítyane
míamúnaa píhcyáávénellíi míñné pañéví
iúicáávéne téémí pañéuréjuco díbye
úwaabóné diityéke. ²⁻³Átsihvúhjáa
mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe néehíí:
—Ámuúhaj, cáhawáá melleebúacunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá
bájtsoobe íllure wáwárajcóhi. ⁴Aanéhjáa
díbye wáwárajcónetu tsáuhji juuváj piínévú
dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵Áané
tsiúhjhjáa dojco néwayúúné raahóví iíñu
ímíchi íjcyátútsihvu. Áuhjhjáa ícúíwuúré
iíñe tétsii iíñu mítyane íjcyátúnéllíihye.
⁶Áróhiibájhjáa chemé núhbá allóocori
hállúháneríyé tébajkyéjí íjcyanéllíihye.
⁷Áané tsiúhjhjáa dojco tsuhjí pañévu.
Áané hallúvúhjáa teene tsuhjí
wááménéneri ííñeróné dúhcúvaténé
tsáhájuco néévatúne. ⁸Áánetúhjáa ihdyu
tsáuhji dojco tsátsii ímíwu íñuují nétsihvu.
Aanéhjáa tsáimíyé pívyene ímíwu
neeváhi. Tsáhiibájhjáa uhjénéré neeváhi.
Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané
tsíhiibájhjáa éhniíñevu mítyane neeváhi.

⁹Ehdúhjáa tsaapi bájtsone
iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óví
lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhujsóne
(Mt. 13.10-17; Rc. 8.9-10)

¹⁰Aanéhjáa bóónétu iiye íjcyátsihvu
ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dílló
muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu
díbye úwaabóné. ¹¹Áánéllíihyéhjáa neebe
diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhadívú Pívyéébe
bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájacu
muhdú dífbyé avyéjú íjcyane. Áánetu
eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke
cáhcújtsotúmedívú tene íbóhówáávétuki.
¹²Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé
ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure
teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá
ájtyumítúmeúvúdu. Áámé ímítyuháñé
muurá tsá ímíbáavyéityúne. Ehdu
néénéllíi ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné
Jetsóó bóhówajtsóne
(Mt. 13.18-23; Rc. 8.11-15)

¹³Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájacutú
tsaapi bájtsónetu o úwaabóné iiná
nééiyóne? ¿Aca múhduturá ámuha
méwaaajacúú tsiíñe téhdure nénéhji
ámúhakye o úwaabóné? ¹⁴Muurá eene
tsaapíhjáa trígoúúhá wáwárajcódú
nééne íñe tsaapi ímiáájú úwááboobéré
pehíjcyáhi. ¹⁵Aane tsaate ímí
lléébójúcoóróméke Naavéné ténetu
múttátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóné
eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí
coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷Áánetu teene
ílléébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé
páhduvaré nééne mávaríjchojúúné
íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco
teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene
néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí

imíwu íñíeróné núhbá allóocori chémene. Ehdu muurá patyéhiycyáné ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹Áánetu ímiá uwááboju tsúuca ímí llééborómé mityane íjí avyéjuriyé itsúúráméíñéllíi ílluréjuco ténejuc ábájívehiycyáne. Aane nééiyóné muurá eene tsuhjí pañévuñhjáa dójcouhjí íñíeróné íllure dúhcúvaténé néévájúcootúne. ²⁰Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate tééné uwááboju illéébóne cáhcujtsómé ímí tehdujuco úráávyehijcyáme. Aame muurá eene imíwuñhjáa íñúji nétsihvu dójcouhjí íñíedu. Áámedítýú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate eenéhjáa ávyétá mityáné nééváhiibájídú nééme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujsóné ímí úráávyehijcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú ijcyáné uwááboju
(Rc. 8.16-18)

²¹Áhduréhjáa neebe diityéke:
—¿A múne peete mepéététsóne mépicyóó tsieméné lliiñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáámevu mépicyóó tene íájchúacunúki. ²²Ehdu néene muurá Píivýéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meicyahijcyáne. Muurá íñe teevétari meméenuhijcyaroné tsá wáájácúratúné ijcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi. ²³Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcujsóné tehdu ijcyáhi. ²⁴Téhduréhjáa tsiíñe neébe:
—Ímíñéuvú tsáma méjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúuca ámuha mewáájácújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájácújucoorómé muhdurá medárfíveimeñhajchíí Píivýéébe tsáhájucóo amúhadi ícúvéityúne. Áánetu tsúuca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhniñévu

waajácútsóifbye. ²⁵Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówajtsóiibye éhniñévu ditye ímíñéuvú iwáájacuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáijyu múu áyanévu ditye wáájácúroné dojtúcúiibye diityédítýu.

Tríigo bájtsómeñetu ijcyáné uwááboju

²⁶Téhduréhjáa neebe diityéke:
—Muurá tsaapi bajtsó tríigoúúhá íwajcyóha. ²⁷Aane íbúwají díbye ijcyánaa keemevehiycyá pajcójívaré díbye wáájácútúné hallúri. ²⁸Ehdu muurá íñújiri ímí bajtsóháñe pívyene ikyéémévéne tsúuca wajcó íñéévá ípívyééveñéjuco. Aane tsúuca neeváhi. ²⁹Aane kéémécooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píivýéébé avyéjújétema. Muurá diityéke díbye újcúíñe éévé úújetécooca újcúiibye diityéke.

Mojtaátsá neeváúwúutu ijcyáné uwááboju
(Mt. 13.31-32; Rc. 13.18-19)

³⁰Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:
—¿Aca íñetu íñe tsiíñe amúhake ó úwááboó Píivýéébé avyéju? ³¹Muurá dífbye avyéjú ehne múne ‘mojtaátsa’ némeíñe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mityáhécoba kéémévédu. Muurá pahévá neváúúné lliiñévúré tééhé neeváú ávyétá ayáúwu. ³²Áróúwu muurá mebájtsou íñene keeméve mityáhécoba pahévare bajtsóhééne ehníñévu. Ááhé wájcváné hallúvú muurá wahpéjté pñtobáhi. Ahdu muurá teene Píivýéébé avyéju.

Jetsóó iúwaabóné tsieménéhjitu úúballéne
(Mt. 13.34-35)

³³Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake iúwaabóné tsieménéhjitu úúballéhijcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴Tsáháhjáa

dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronácáhjáa ihdy ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsohíjcyaaabe íiná tene neéiyóne.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt. 8.23-27; Rc. 8.22-25)

³⁵Áané íjyúnúvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjúcúeúvú mepéekíí.

³⁶Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye péene tsíñejcúeúvú míñneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate íhmíñneri péeneé. ³⁷⁻³⁸Aaméhjáa píñnéuri íjcyánáa ávyétá íhnáhó kíjyébari mítyane nújpacyo nóhjne úcaavé diitye míñné pañévu. Aanéhjáa ípamáávetyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyéjuri cúwahíjcyáabeke íákyéjtsóne neéíhí:

—ÍÁvyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹Áanéllíihyéhjáa íájkyéne úhbaabe kíjyébama nohji íjcyane. Neebéhjápeé:
—Ííjyévéne, díhvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰Átsíhdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Ífveekí ayájú íhnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹Ehdúhjáa diityéké dibye neéerónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáabeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsáapí pañe naavéné íjcyane
(Mt. 8.28-34; Rc. 8.26-39)

5¹Aaméhjáa tsúúca úujeté tsíñejcúeúvú Gadáará íñújívú.

²Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóó íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáá ípañe naavéné íjcyaaabe. ³Aabéhjáa ávyéta tsájpa neébeke tsá múha píívyetétú

íekeevéne. Úwááñehíhjáa íjcyáróneri tsá múha dífbyeke chíjchúítyuróne.

⁴Tsáijyúhjáa tsúúca dífbyeke chíjchújúcuhíjcyarómé íjtyúháácuma íhyójtícu. Áronéhjáa távúdócohíjcyaaabe. Tsáháhjáa múha dífbyeke muhdú meénúítyuróne. ⁵Aabéhjáa cójfhajchótá pécóhajchótá íhgyúcnúúbére pehíjcyá níjkyénéj píine. Áané tsáijyúhjáa cámevajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶Aabéhjáa tsíhyulléturé Jetsóoke íájtyúmífbe éllevu dsíñneríyé ípyéene mímóúúveté dífbyé lílíñévu. ⁷Áanemáhjáa kéevánécoba neebe dífbyeke:

—¿Íñá óhdityu ú ímíllé íhstútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóó u íjcyaaabe? Uke Píívyéébe mémeri o neé óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú neé Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ neénéllíihye.

⁹Áábekéhjáa Jetsóó neéíhí:

—¿Aca muubá dímyéme? Áanéllíihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéejpi mítyame muha meíjcyánéllíihye.

¹⁰Aanéhjáa diitye naavémú neé Jetsóoke dibye diityéké íwáágóótu tsíhyullévú téene íñújítu. ¹¹Áihjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri.

¹²Áanéllíihyéhjáa dífbyeke néemeé:

—Múúhakyé ihdy wallo aatyé meénímú pañévurjúco.

¹³Ahdújucóhjáa dibye wállóónéllíi dífbyé pañétú íjchívyéne meénímú pañévurjúco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye meívatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyane cámevájutu únéú pañévu cáhtsíñbámé májcanúhi.

¹⁴Ááneríhjáa diityé tehmejté íllityéne ífcúí tétsíí múnáake úúballéhi. Áanéllíihyéhjáa téhullévú péécunúmé íájtyúmi muhdú tene pájtyene.

¹⁵Aaméhjáa úujeté díbye eenee ípañe

naavémú ícyahíjyaabe tsúuca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétshíjduréjuco ácuúcunúúbedívu. Áaneríhjáa íllityéme. ¹⁶Aanéhjáa tétsihí íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii néeme Jetsóoke díbye tééné íiñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸Áanélliihyéhjáa Jetsóo ipyéé mñné pañévu úcáavéébeke díbye eenéé ípañe naavémú ícyahíjyaabe néé dífbyemáyéjuco ipyéékíí. ¹⁹Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsá u péétyu óomaá. Dihyájkímú pañévúré péene duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetósone.

²⁰Ahdújucóhjáa díbye íhyájkímú pañévu ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo dífbyeke bóhiítsóné Decááporí íiñújiri íjcyáoomíji múnáake. Áaneríhjáa ávyetaré ullévenúme.

Tsaatépíke Jetsóo bóhiítsóné
(Mt. 9.18-26; Rc. 8.40-50)

²¹Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma biwánejcúvúré úújetenáa idyé tsúuca míamúnaa píhcyaaavé dífbyedívú únéú úníúvu. ²²Átsihvúhjáa ‘Jáiro’ némeífybe wajtsí píhcyáavéjá avyéjuube íjcyaaabe. ²³Aabéhjáa dífbyé líiñévu ícyánoovéváne nééhií:

—Ájyúwa ávyeta dsíjiveríjyucu íjcyánéllii uke o néé u dócáráycoté dílle óoma íbóhiíki.

²⁴Ahdújucóhjáa Jetsóo dífbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵Áámé pañéhjáa tsáápille 12 píjcyábájuco dífilleke íchémé tujpácýo íhvetéptýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶Aalléhjáa bañúháñe taabójtédívú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá íhñénehjívú ‘pírúhpírújuco’. Ároné pañéhjáa íllure ávyetélle.

²⁷Aalléhjáa muubá Jetsóo íjcyane

íwáájácúne míamúnáa raahótú dífbye éllevu ipyééne dífbye wajyámú dómajcö ‘muurá dífbye wajyámú íjcyaroné o dómájcóhahchíí ó bóhiíhi’ íñéénema. ²⁸Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dífbye wajyámú. ²⁹Áánétúhjáa ímiááné tsúuca bóhiílle tsaimiyéjuco lííñémuúcunúmeíñe. ³⁰Aanéhjáa Jetsóo waajácú tsaate bóhiíne dífbye wajyámú idyómájcóneri. Áanélliihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—ÍCaatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹Áanélliihyéhjáa ímamyémú nééhií: —ÍAca muhdú míamúnaa wahdyúré néétúnáa ú dílló múha uke dómajcóné?

³²Ehdúhjáa díbye néerónáa pahúlleva ífteebe íájtýumi caatyé dífbyeke dómajcóné. ³³Áanélliihyéhjáa eené dífbyeke dómájcolle íllityéneri úúvécunúlléré dífbyé líiñévu ímímóúúveténe úúballé dífbye wajyámú idyómajcóné. ³⁴Áanélliihyéhjáa neebe dífilleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca ú bohíhií. Ahdícyane wa dípye tsaimiyéjuco.

³⁵Ehdúhjáa Jetsóo dífilleke néénáa tsaate píhcyáavéjá avyéjuube Jáiro jatú tsáame úúballévá dífbyeke ídsíwu dsíjivéjucóne. Nééméhjáa dífbyeke:

—Tsúuca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane íñélliihyécó ú tsájtýeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶Ehdúhjáa díbye néeneri ícúvétuube Jetsóo néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Píívyéébekéré cahcújtso.

³⁷Ehdúhjáa íñéene tsá díbye ímíllétú pámeere dífbyema pééneé. Apáamyéréhjáa péé dífbyema Péédooro, Jacóóboo, dífbyé nahbe Jóááa, éhdume. ³⁸Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnaa tééjá pañe táhíjcyamedívu. ³⁹Áámekehjáa Jetsóo neetéhi:

—¿Hneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjvetúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰Ehdúhjáa díbye néeneri íllure goocóme. Áámekéjhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne iyéjucu díbye úcaavéné díllléwúuúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹Aanéjhjáa díllléwúuúvuke íhyójtútsu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyeé’ neéiyóne.

⁴²Ehdúhjáa díbye néenemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú íbóhíne tsúuca úllelle 12 pijcyábáhhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³Áámekéjhjáa Jetsóó bóijcyú muuca díbye teene íúúballétuki. Átsihdyúhjáa neebe díbye ímájchótso díllleke.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt. 13.53-58; Rc. 4.16-30)

6 ¹Átsihdyúhjáa ímamyémuma óomíibye ípyéé ípívyéné íiñújivu.

²Aabéhjáa wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañévu úwaabóne mítyame ílléébóneri dífbyedi íullévenúne néehí:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaíne panévaré wáájacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénuráítýronéhhí ímyéénune? ³Áánerá úmehewááne wákimyéi múnáajpi díibye Maaría hajchi. Áábé nahbémújucu muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá ínaallémú íjcyá íchihyí méjpiíne. Ehdúhjáa dífbyedítý íiñéne tsá díbye ávyejúúllétú dífbyeke.

⁴Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhdyújucu tsáma Píivyéébé íhjú uubálle múnáajpi íjcyáróóbeke dífbyé íiñújí múnáa íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵Ehdúhjáa tétsú múnáa dífbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá díbye tétsihvu mítyane méénuráítýronéhhí méénutúne.

Apááñérehjáa chéméméhhjike idyócárájcóneri bóhíftsohíjcyaaébe.

⁶Ílluréhjáa ullévenúúbé díbye dífbyeke cáhcújtsótúneri. Áánéllíihyéhjáa técoomí únúuri íjcyájáhhí múnáakéréjucu díbye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wállóone

(Mt. 10.5-15; Rc. 9.1-6)

⁷Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóó mítyétsícyutsáké pahúllévavu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dífbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye íwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹Áámekéjhjáa neebe díbye itsájtyétu ícyahpáyuu, ímájchoo, idsíídsíi, íjcyane. Apááñérehjáa neebe díbye ípyéé íhyallúejáhhí íwajyámúnee, íjtyúhápaaínee, ícyuujúii, íjcyánema. ¹⁰Áámekéjhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjariyé méjcyaco tsíllévu ámuha mepéétúne hajchóta. ¹¹Aane tsátsú múnáa ámúhá uwáábó cátuhtsóhajchíí múu ámúháj tuhááneri íjcyáne íiñú píchóújcámeí diityédívu, ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóne ámuha mecátuhtsóne’ neéiyóne. Ááne múu péé tsíllélvuréjucu. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá íhnáhó ícúbáhráméíí muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímbájhómeícyooca éhnee Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhráméíí ehniíñevu.

¹²Ehdúhjáa ímamyémuke téíbúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa uwáábohíjcyá míamúnáake díbye ímityúné ícyahíjcyáné íhvhéjtsóne íjtsaméí ícyápáyóóve ímiánejcúvuréjucu. ¹³Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhhjikhéjhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwauúné díbye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsjívivene*(Mt. 14.1-12; Rc. 9.7-9)*

¹⁴Ehdúhjáa Jetsóó méenuhíjcyáné uubállé avyējuube Heróóde iwáájácúne néehíí:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsjíviveebéubá tsiíne bohííí. Muurá téénéllii piivyéteebe méénúráityúronéhjí imyééne.

¹⁵Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eríá diibye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi éjyúuvú icyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáajpi éjyúuvú icyahíjcyáméejpi.

¹⁶Ehdúhjáa ditye néénéllii tsiíne Heróóde néehíí:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyejuco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée ihníwaúvú o kípíyuúctsoobéha tsiíne bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸Diibyejáa muurá Heróóde táábava ítyónúllekére ínahbe Perípé taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu dífbyeke néhíjcyáné hallútú cuvéhoojánútsoobe úwánehííneri íchíjchútsóóbedívu.

¹⁹Téhduréhjáa diille Herodíá dífbyeúvuke téené hallútú ínéhnílléne imíllé idsjívivetsóne. ²⁰Áronáacáhjáa tsá dille píivyetétú muhdú dífbyeke idsjívivetsóiyóné diibyejáa Heróóde Píivyéébeéjpi díbye íjcyáneri íillityéne dífilleke téhmehíjcyánéllíihye.

Áánéllíihyéhjáa dífbyeúvú ihjyúvanéhjí tsáryóné pañe lleebúacunúhíjcyaaábe.

²¹Áronáacáhjáa diille Herodíá tsúuca dífbyedívú lliihyánútsoohi. Diibyejáa Heróóde ítsímávajcójí úújeténé wánehjínúhi. Ááne élleuvúhjáa pihjyúcuube ípíáábojtee, ítsodáhómú avyējuujtee, Gariréá iinújí íhtsútujtee, éhdúmeke. ²²Ááméj piinévúhjáa dífíllé

ajyúwá bádssjcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúúbé diibye Heróóde. Áhduréhjáa dífbyeke náhbénúné avyējuujtee ímí íjtsúcunúhi. Áánéllíihyéhjáa dífilleke neébe:

—Íná u ímílléné oke táuméí avyeta ímíááné állítyuube uke o ájcuki.

²³Ehdúhjáa Heróóde néé dífilleke ímíááneturé íná dille táumeínevu íájcuíne. Neebéhjáa avyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahdúnéécú dífilleke íájcuíne teene dille táumeihajchííjy.

²⁴Áánéllíihyéhjáa tsííju éllevu ipyééne neetéle:

—¿Aca Wa íná íne ó táumeíyáhi?

Áánéllíihyéhjáa neelle dífilleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá níwau íkípíyuúcuúvú uke díbye íájcuiki.

²⁵Ahdújucóhjáa dille dífbye éllevu ipyééne neéte:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcunc tsojtsó múnáajpi Jóáá níwauvu.

²⁶Ehdúhjáa dille néene dífbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene dífbyeke náhbénúné avyējuujtee lléébónáa dífilleke íállítyúné ínéénéllii tsá díbye ‘tsáhaá’ neéte. ²⁷Áánéllíihyéhjáa ícúí ítsodáhómudítýú tsáápiikye wálloobe cuvéhóójá pañe íjcyáábeke íhíwau íkípíyuúcuúne díbye ítsívaki.

²⁸Ahdújucóhjáa díbye ipyééne íkípíyuúcuúne bohtájiri ítsívaúvú ájcváné dífilleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsííju éllevu.

²⁹Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsjívívehi. Ááne uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcuje dífbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyamedívú Jetsóó úújetétsóne*(Mt. 14.13-21; Rc. 9.10-17; Ja. 6.1-14)*

³⁰Áánaacáhjáa Jetsóó mamýémú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúuca óómimye tsiíne pñhcyaaavé dífbyedívu. Aaméhjáa úúballé dífbyeke páneere muhdú téhulle imyéenuhíjcyanehjí.

³¹Áámekehjáa neébe:

—Cána metsu múha ijcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho néetune’ míamúnaa tsaate péenetu tsjtyeréjuco díbyedívú pihcyáávehijcyánéllihye. Áámediyéhjáa ijcyame tsá imájchóiyónéhji éllevu ijcyatúne. ³²Áánéllihyéhjáa péeme mǎneri múha ijcyátútsíi tujkévetu.

³³Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú ditye péeneé. Áhullévújucóhjáa ícúu ditye pacóómiváturé péécunúné íjchityu. Aaméhjáa diitye íhderé úujeté kiávú ditye pétsihvu. ³⁴Aaméhjáa tétsihyijyucó ijcyámedívú Jetsóó úujeténe. Áámedíhjáa idáátsóveebe éhne múune ítyehméebema ijcyatúmé obééjámú ijcyadu idátsó diityéke ííténéllihye. Áámekéhjáa imyéénuhijcyádú úwaabójúcoobe mítyane panéváturé. ³⁵Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllii ímamyémú néé dífbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubárá ijcyátútsihyi meijcyánaáaca.

³⁶Ílluréjuco walló aatyéke íchííj pihíhri íjcyájáhji múnáadítýú tsfeménéuba iújcune ditye imájchoki.

³⁷Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Árónáacáhjáa néemeé:

—¿Aca íhya tsiíne maáhdone

pámehdívuré úujetéiyáhi?

³⁸Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cáná méuvánuj.

Áánéllihyéhjáa néemeé:

—Ijcyánéha 5-hova páahóónema mítyétsi amóóbemútsi.

³⁹Áánéllihyéhjáa neebe míamúnáake ditye iáhcúba páhadsji. ⁴⁰Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsji múnááhjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa tsihyadsji múnáa 50-mevátsa. ⁴¹Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvéne. Ááné boonétúhjáa

idyóhdáhnúne neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ⁴²Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsaímíye. ⁴³Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úverujtsíne wáhpe. ⁴⁴Aaméhjáa diitye eenéé tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácýó hallúri Jetsóó úllene

(Mt. 14.22-27; Ja. 6.16-21)

⁴⁵Átsihdyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke ditye dífbyé íhde únéú tsiñéjcvu mǎneri ipyééne iúujeté Betsáidávú díbye míamúnáake pityájcóné hajchóta. ⁴⁶Aanéhjáa diityéke ípityájcóné peebe cámeéhbaúvú Píívyéébema íhhyúvaki. ⁴⁷Áánaacáhjáa diitye ímamyémú péeme pínnééúvújuco íjyunúne. ⁴⁸Áámekéhjáa díbye ítténáa kíjyéba nóhji wájojcomé fhstútúnetu bóhdámeihijcyáhi. Ááme déjutúhjáa pejcójuco díbye péene nújpácýó hallúri úlleebéré diityéke pájtyeíñúibyédu. ⁴⁹Áábekéhjáa íajtyúmíne íllityémé wánijcyámeí naavénekéré iwáábyúnema. ⁵⁰Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—iMéíllityédííne, oóre!

⁵¹Aabéhjáa diitye pañévu

úcaávénemáyé kíjyeba íhveteneri

ullévenúme. ⁵²Tsáháikyéhjáa ditye ímí

dífbyeke cáhcújtsotú díbyeé íhde majcho mítyámedívú úujetétsórónáaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhiítsóné

Genetsaréé iinújiri

(Mt. 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴Aaméhjáa tsíñejcúévú Genetsaréé iinújivu úujetémeke tétsíi múnáa íajtyúmíne waajácú diityemá Jetsóó ijcyane. ⁵⁵Áánemáhjáa úbálléjcatsímýé tsúuca díbye tééné iinújivu wájtisine. Áánéllihyéhjáa pahúllévátú chéméméhjike tsivámé dífbye éllevu. ⁵⁶Aabéhjáa patsíhjavírýé ijcyámeke úwááboobéré pehijcyá cómíneri íjcyámeke, íyíétsihjírí íjcyajáhji

múnáake, íumihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnáahjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá díbye pájtyéítsihjívú. Áanemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke díbye diityéké íwajyámúubávúré idyómájcótso dítye íbóhíiki. Áhdjúucóhjáa dííbyeke íwajyámú dómajcóméjucó bóhíhíjcyáne.

Ímichi iiná míamúnáake tútávajtsóné
(Mt. 15.1-20)

7 ¹Aanéhjáa Jetsóodívú tsájyú parítséómuma taúhbájú uwáábojite Jerotsaréetu tsáame píhcyaavéhi. ²Aaméhjáa íiténáa dííbye mamyémudítýú tsaate íhyójtsine nítýámeityúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúmé íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádú dítye méénutúne. ³Diityéhjáa Píívyéébedívú íímfbájbchómeínejúco ímájchóíñé ihde íhyójtsine nítýameíhíjcyáne. Tsáháhjáa dítye májchóítýuró nítýámeityúmé tééne uwááboju íuráávyénéllíihye. ⁴Tsíeménéhjáa ínáhjíhénújétsihdyu wájtsime íñíjtyámeityúhájchíí tsá máchohíjcyatúne. Ímájchoháñé ímyéénuhíjcyanéhíhjáa nítýuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítýuhíjcyáme. Áánetúhjáa íjcyáné mítýane tsíñehji dítye méénuhíjcyáné ityútávájtsámeíñé íímíjpyetéki. ⁵Aanéhjáa íúraavyepíñéllíi diitye parítséómuma taúhbájú uwáábojite néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímmayémú tsá nítýameíhíjcyatú ímájchóíñé ihde íhdé múnáaúvú uwááboju nehduú?

⁶Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímíáánéhacáa Itsaiaúvú Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi ámúhadítýú néehíi:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íífbúuri oke dítye ávyéjútsohíjcyatúne.

⁷Íllure íállíñe oke

duurúvahíjcyáme. Aame iiye ípívyéjtsóné uwáábojútúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátýaúhbajúúné íúraávyevúvúdu.

Ehdú muurá Itsaiaúvú caatúnú ámúhadítýu. ⁸Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré íújcúné íjtsaméi míamúnáa uwáábohíjcyáneríyé ámuha meíícúvehíjcyánéllíihye. Muurá eene llíyihllóne nítýú állíuré íjcyane dítye úwaabóné ámuha meúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehji állíuré dítye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

⁹Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadítýuré tsáané uwáábó meúráávyéne íveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne?

¹⁰Íllúu muurá Píívyéébe néé Moitséeúvuj tééveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájýune avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé íhdyu óvi dsíjvéhi.”

¹¹Ehdu dííbyé taúhbaju néerónáa muurá ámuha meúwáábócatsíhíjcyá tsaatévá cáánímútsikye nééíyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Ámúhtsikye o píáábóiyódú íivane Píívyéébekéréjucó o íícúvehíjcyáne.”

¹²Aanévá ehdu íhgyúváróobé hallúrí tsá iiná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca. ¹³Ehdu muurá ámúhá íjtsameityuré tsáané uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áánetu íjcyáné mítýane tsiíñe állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴Ehdúhjáa íñétsihdyu tsiíñe neebe diityéke:

—Ímíñevú mélleebúcunu ámúhakye iiná o nééne ámuha mewáájacuki.

¹⁵Muurá panévare míamúnáa májchoróné tsá diityé ífbúwá íjtsaméi tútávájtsotúne. Áánetu íhdyu diityé íbuwáané déjúcoturé

néhnijyu tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹⁶Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁷Ehdúhjáa diityéké iñéene peebe ímamyémuma tsájaavu. Átsihvúhjáa dífbyeke díllómé iiná nééiyóné ehdu díbye úwaabóne. ¹⁸Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—ÍAca ihdyu ámuha mejjcyarómé tsá mewáájácutú iiná tene nééiyóné? Muurá panéváré memáchohjicyanéhjí tsá meke tútávajtsotúne. ¹⁹Tehdu teene majchótú ímityúné íjtsaméi tsáánejjívari. Muurá pevénéré méjpiítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panéváré majchóháñé dooháñema ímí nééne maáwáítyuróne. ²⁰⁻²²Átsihdyúhjáa idyé tsiíne neébe:

—Muurá ihdyu míamúnáá íbúwá déjúcotu illuune ímityúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi: ihdícyáméhjímáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsíjívétsócatsíhijcyáne, ditye nánihjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúpívveyhíjcyáne, ditye állícyatsíhijcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómiútaávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjíyúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhijcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhijcyáne. ²³Énehji ihdyu míamúnáá íbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsiíne iinúji múnáalle
Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt. 15.21-28)

²⁴Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, ijcyácoomícyú íjcyáné iinújivu. Aaméhjáa tsáaavu úújetenáa tsá díbye ímílléturó múha wáájacúné kía díbye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá díbye téévehíjcyatúne. ²⁵Áánélliihyéhjáa ícúiyé waajácúmé tétsihvu díbye wáajtsine. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá dífbye

éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle.

²⁶Aalléhjáa mímóuuvená dífbyé lliiñévu Tsiropenítsiá iinúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle díbye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷Áronáacáhjáa neebe dífilleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó piááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne oohímeyeke ájcuítyuróne.

²⁸Áánélliihyéhjáa neelle dífbyeke:

—Ihdýúhde tehjújucóoro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímýé íjcyarómé majchó tsiíme imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹Áánélliihyéhjáa neebe dífilleke:

—Tehjújucó, muúllej. Ahdícyane wa dípye dihjývuj. Tsúúca muurá ícyoooca dáájyuwa bohjúcúó. Tsáhájucó dífille pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰Ahdjúcúohjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjídúréjucó icyúwá pañe tódsiúcuunlledívu. Tsáhájucúohjáa naavéné dífille pañe íjcyájucúootúne.

Lléébótuube ihjyúvátúubeke
Jetsóó ímíjpyetétsoone

³¹Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu.

Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvúréjucó pééme pajtyé Decaáporí iinújitu.

³²Aaméhjáa tsúúca tétsihjíjucó íjcyánáa tsaate tsivá dífbye éllevu lléébótuube ihjyúvátúubeke díbye íímíbjáchoki.

³³Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtswári ínúhejúúcu íbóríjcyóne iúúniyi dífbyé níjjiwa pípájchoóbe. ³⁴Áánemáhjáa cáámevu icyárúúvéne tsíjpanécoba iállíjchúne dífbyeke neébe:

—iEpááta! ‘Dínúhejúúcu dímbáávyéne lleébo’ nééiyóne.

³⁵Ahdjúcúohjáa díbye tsúúca llééboobe tsaímíyéjucó íhjíyuváne. ³⁶Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke

iúúballétuki. Arónáacáhjáa úúballéme.
³⁷Áaneríhjáa ávyétá ihnáhó iúllévenúne
 néemeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiááné
 piivyéteebe. Ínúhejúúné lléébótúmekéha
 piivyéteebe illéébótsóne. Áhduréha
 íhjúvátúmeke piivyéteebe íhjúvátútsóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt. 15.32-39)

8 ¹Aanéjhjáa idyé mítyane míamúnaa
 Jetsóodívú píhcyáávemedi tsá íiná
 íjcyatú ditye májchóiyóne.

²Áanélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:
 —Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnaa
 tsúúca 3 coojívájucó mééma íjcyame
 ímajchoma íjcyájúccóótúneri. ³Muurá
 májchótúmeke íhjúáhañéúvú o
 wállóhajchíí juuvávyúré chéméiyómé
 ájyáhañeri. Muurá tsaatétsáhjí tsíhyullé
 múnaa.

⁴Ehdúhjáa díbye néénéllii ímamyémú
 néé dífbyeke:

—Árónáa ékíatú meújúnetu diityéké
 mémájchótsóiyá múubará íjcyatútsihyi
 meíjcyame?

⁵Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Íjcyané 7-hova páahóone.

⁶Áanélliihyéhjáa neebe míamúnaa
 íáhcúbaki. Áánemáhjáa teene páahóóné
 íékéévéne téhdújtsoobe Píivyéébeke.

Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunéúvú ájcuube
 ímamyémuke ditye iwájtú diityéke.

⁷Téhduréhjáa amómé íjcyá áyanéwu
 diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure
 ityéhdújtsoone neebe ditye iwájtuki.

⁸Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné
 7-rujtsívá úvérujtsíne wáhpé.

⁹⁻¹⁰Aanéjhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa
 íjcyámeke ímajchótsóné boone diityéké
 ípítýájcoíñúne péjucóómé mñneri
 ímamyémuma Damanóótá
 iiñújívúréjuco.

Jetsóoke paritséomú néé díbye
méénuráityuróné imyéénuki

(Mt. 16.1-4; Rc. 12.54-56)

¹¹Áijyúhjáa idyé paritséomú péé Jetsóo
 éllevu dífbyema ityáhjájcatsiki. Aaméhjáa
 dífbyeke ímújtátsóro néé íévéhoowávu
 méénuráityuróné díbye imyéénuki.

¹²Aanéjhjáa múhdurá dífbyeke pájtyénéllii
 neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé
 méénuráityuróné o méénune? Tehdu oke
 ámuha menéénéllii o méénúyónejívari.

¹³Ehdúhjáa diityéké íñééne tsiíne
 ímamyémuma péjúcoobe únéú
 tsiñéjcvu.

Paritséomú uwáábójuu Jetsóó
ímamyémuke téíbúwajtsóne

(Mt. 16.5-12)

¹⁴Téijyúhjáa ímamyémú ábájjíivé
 majcho itsájtyeíyóne. Áámédíhjáa
 tsáhoore ípaaáho. ¹⁵Áánáacáhjáa Jetsóó
 diityéké nééhíí:

—Téíibúwá tsáma méíjcyaco.
 Méíicúvedí eene pááa ooríchó
 Heróódema paritséomu éhne íjcyáneri.

¹⁶Ehdúhjáa díbye néénéllii ímamyémú
 néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá
 ehdu meke neébe.

¹⁷Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúné
 iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ífvane majcho mééma
 íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá
 ávyétá muhdurá ámúhá íbuúúné néeme
 íhyajchótá tsá ámuha mewáajacúpityú
 táuwáábo. ¹⁸Áánerá ámúhá hálluúunema
 ámúhá núhejúúnema ámuha

meíjcyaróméubá tsá maátyúmihíjcyatú
 ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿Íveekí tsá
 ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne?
 ¿Mítyá tsá ámuha meítsaavéjúcootú
 majchóo muhdú o méénune?

¹⁹Muuráhjáa 5-hovaré páahóone

Íjcyaroné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyárómedívu. Áánétúu cóevané žmúhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjúcúhi?

Áánélliihyéhjáa neémeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjúcúhi.

²⁰Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaroné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu žmúhdúrujtsíva téene pájtyé mépihjúcúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé neémeé:

—Téhdunéréé 7-rujtsíva wáhpé mépihjúcúhi.

²¹Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu neébe:

—žA ícyooca tsúúca ámuha méwaajácu iiná neéiyóne pááá ooríchetu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímjpyetétsóne

²²Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánáacáhjáa dífbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne neé díbye ímífbájcho dífbyeke. ²³Áánélliihyéhjáa dífbyeke íhyójtisu iékéévéne técoomítýú tsátsihvu itsájtýéébeke íhyálluúcu iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne dílloobe dífbyeke muhdújucó díbye ítene.

²⁴Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó iité míamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

²⁵Áánélliihyéhjáa tsiíne Jetsóó dífbye hálluúcu dócarájcónetu botsíi tsaimiyéjucó díbye ítene. ²⁶Áábekéhjáa íhjávu iwállóone neebe técoomí múnáake díbye iúúballétuki.

Péédoro neé mépájtýetéébe Jetsóó íjcyane (Mt. 16.13-20; Rc. 9.18-21)

²⁷Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé 'Tsetsaráe Pirípo' némei cóomí úniúucuri íjcyáme wáábyu. Áájyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe

muubá díbye íjcyane dífbyedítýú míamúnaa nehíjcyáne.

²⁸Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébe íhjúy uubáalle múnáadítýú Eríá tsiíne bóhiibe u íjcyane.

²⁹Ehdúhjáa dítye néenélii diityékeréjucó díbye díllone:

—žÁcooca ámuha muubá o íjcyane menéehíi?

Áánélliihyéhjáa Péédoro neéhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtýetétsóobe.

³⁰Ehdúhjáa Péédoro dífbyeke néenetu bóíjcyuube dítye muucá iúúballétuki.

Ídsíjveíneé Jetsóó úúballéne

(Mt. 16.21-28; Rc. 9.21-27)

³¹Téijyúhjáa ímamyémuke úúballébe Jetsóó Míamúnáajpidívúu ípívyéévebe muhdú ícúbáhrámeííne. Úúballébehjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dífbyeke iávyejúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne íbóhiííne. ³²Ehdúhjáa díbye néenélii Péédoro dífbyeke íhdyétsihvu idyówajcáróobeke neé ehdu díbye íhjúvátuki. ³³Áánélliihyéhjáa dífbyedítýú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ííteebéré dífbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—Ídíhne óhdityu Náve Naavénej!

Muurá tsá u wáájacutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíne. Míamúnáa íjtsameíyé dípañe.

³⁴Ehdúhjáa dífbyeke inéené boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke úraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íihveténe oke úraavyé wájyúmeityúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ³⁵Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtýetéityúne. Áánetu íhdyu ímillédú

ífcyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyéteéhi. ³⁶¿Aca ífnetú meke piáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne? ³⁷¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehníínevu tsaimíyé mejjcyáiyóné? ³⁸Muurá oke úraavyéné núcojppíllemeke téhdure ó nucójpílleé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojppíllemeke téhdure ó núcojpileé níjkyéji múnáama tahnéjté ujcúvavu o tsáacoóca.

9 ¹Téhduréhjáa tsiíne neebe diityéke: Muurá ímiááné ámuúhadítýú tsáhái tsaate dsíjvéítýú Píívyéébé avyéjú ihtsútú ájtyúmítúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt. 17.1-13; Rc. 9.28-36)

²Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe cámeébaúvú apáámyemáyé Péédooro, Jacóóboo, Jóááa, éhdúmema. Áámedífvúhjáa tsíhdyúreevéne. ³Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdú ímí níjtyúítýuró wájjyamu. ⁴Áanáacáhjáa Eriama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávéemútsima Jetsóó íhjjyúváhi. ⁵Áaneríhjáa Pééodoro iúllévenúne néé dífbyeke:

—íÁvyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihijj! Áhdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwááné ámuúhá aha dihíéwaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

⁶Ehdúhjáa íllityéné pañe ínéene tsá Pééodoro wáájacutúne. Áhduréhjáa íñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷Áanáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe néehíí:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájyúúbeke tsáama mélléeboco. ⁸Áanéllíihyéhjáa ífterómé íñeúbará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eriama tsáhájuco íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹Átsihdyúhjáa ditye óómííáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúballétu Míamúnáájpídívúu ípívyééveebe idsíjvétsihdyu tsiíne bóhíítúné hajchóta. ¹⁰Ahdújucóhjáa tsá ditye muuca iúúballétu teene. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjveebe tsiíne bóhíííne. ¹¹Átsihdyúhjáa nééme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú ífvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriá tsiíne íjcyaiíne míamúnáake pájtyetétsíiibe bóhówáávéíne íhdéwu?

¹²Áanéllíihyéhjáa neébe:
— Ééé, ímiáánéjucóhdé tene némeíne Eriá bóhówáávéíne míamúnáake pájtyetétsííibe úmíwari díbye diityéké íhdénu dífbyema. ¿Muhdúta nééne óhdityu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedítýú Píívyéébé waajácúháámítuj? Muurá nééne míamúnaa oke íavyejuúllétúne óhdi ícúbáhraíne. ¹³Aané muurá ímiááné íjcyájúcoóroobe tojtsó múnáajpi Jóáa eené Eriá díbye íjcyane ditye néhíjcyaaébe. Áróóbekée míamúnaa íéhdíiválléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa díbye néérone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco dífbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáapíwúú pañétú naavéneke
Jetsóó wáagoóne
(Mt. 17.14-21; Rc. 9.37-43)

¹⁴Aaméhjáa tsúúca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyamedívú wajtsíhi. Áanáacáhjáa taúhbájú uwáábojtemá diitye ímamyémú táhjacatsíhijcyáhi. ¹⁵Aaméhjáa dífbyeke íájtyúmíne ífcúu dífbye éllevu ípyéene dífbyeke duurúváhi. ¹⁶Áámekéhjáa neébe:
—¿Ífnerí ámuha métáhjacatsíhijcyá támamyémuma?

¹⁷Ehdúhjáa díbye neerónáa tsaapi néé diityéj piinetú dífbyeke:

—Ávyéjuubej, áanu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaae íhjuvátúúbeke ó tsivá díllevu óoma u ímíbájchoki. ¹⁸Muhdú íhya dífbyeke díbye méénúcooca baavu áákityéébé íhjuvátú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe íhdóne cópenúhíjcyaaé. Áánéllii íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dítyéva óoma dífbyé pañétú iwáágóóroki. Áronáa tsá dítye pívyetétúne.

¹⁹Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—íJuhúú, múhdúré míamúnaáami ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ímúhajchótá ámuhá muhdúré ó áábúcuéne ámuhákye ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcuítsoki?

Ehdúhjáa diityéké íñéérone neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívá dífbyekej.

²⁰Ahdújucóhjáa dífbyéwúuke dítye tsájtyene dífbye éllevu. Áánácáhjáa naavéné Jetsóoke íajtyúmíne dífbyeke ávyeta wáárohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeíbyeke íhjuvátú uráhtsaba íjchívyéhi. ²¹Aanéhjáa Jetsóó néé cááníkyeé:

—íAca múhajchótájucó íllu díbye íjcyane?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsfíménédítyuré ehdu dífbye.

²²Tsáijyu muurá cúújúwá pañévu díbye íjcaáyoobe tsúuca dsíjívéhíjcyáiyáhi. Áané tsáijyú téhi pañévu dífbyeke wááohíjcyaaé. Aane cána ihdyu u pívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhake piááboj.

²³Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—íA o pívyetéhajchíijyu? Ú eene ihdyu ímíáané oke o cáhcújtsóhájchíí tehjújuco uke o piááboíñe. Tehdu íiná óhdivu túhúúnejívari.

²⁴Áánélliihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánéllii oke piáábó éhniíñevu uke o cáhcújtsoki.

²⁵Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávéneá Jetsóó naavéneke úhbaabe neéhíi:

—íNave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dárííveebe íhjuvátuube lléébótúúbe pañétú uke o néé u íjchívyeki! íAabe dohmíjyúcohdí dífbyé pañévu!

²⁶Áánélliihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dífbyeke tsiíne ávyetá íhnáho iwáárohócone íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjívéebedú. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúuca díbye dsíjívéjucóone. ²⁷Áronácáhjáa Jetsóó íhyójtsitu íjyócujáróobe tsaímíyéjuco.

²⁸Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu néé dífbyeke:

—íAca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíivyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikyewáágóo májchotúmé Pívyéébeke piáábó metáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjívéíñe tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt. 17.22-23; Rc. 9.43-45)

³⁰Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Garirá íiñújitu. Áíjyúhjáa tsá Jetsóó ímíllétú múha wáájacúné dítye téeneri pájtyene.

³¹Ímílleebéhjáa apáamyekérei ímamyémuke íuwaabóne. Téijyúhjáa úúballébe Míamúnáájpidívú ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóóbeke dítye dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne íbóhííñe.

³²Ehdúhjáa díbye diityéké úúballéne tsá dítye wáájacutú muhdú nééíñe ehdu díbye nééneé. Aanéhjáa dífbyeke ímíñeévú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

**Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé
íhtsútuube diityédítú íjcyáiyóne**

(Mt. 18.1-5; Rc. 9.46-48)

³³Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsáaávu. Átsihvúhjáa Jetsóó diityéké néehíi:

—Íhnerí ehne ámuha táhjácatsímýéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴Áronáacáhjáa tsá ditye áñújcutú caabyé diityédítú íhtsútuube íjcyáiyóneríhjáa ityáhjácatsíñéllíhýe.

³⁵Áánéllíhýéhjáa iácúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítú íhtsútuube íjcyane ímlleebe óvíi tsíjtyeke ífcuvéhi.

³⁶Ehdúhjáa diityéké íñéene tsííménéwúuke icyáaábúúne neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene ídátsohree.

³⁷Ahdu muurá táuráávyé múnaa ídátso néemeke ífcuvéhíjcyámé ookéjuco ífcuvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóóbekejuco ditye ífcuvéne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtótúmé meke píaabóne

(Mt. 10.42; Rc. 9.49-50)

³⁸Ahduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuubej, tsápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dimyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuíñú tsíjpiie íjcyaaabe íveeki tehdu méénúnéllíhýe.

³⁹Áronáacáhjáa Jetsóó néehíi:

—Ííveeki ámuha mébóíjcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénúráítýurónéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhýúváítýuróne. ⁴⁰Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtótúne.

⁴¹Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacýo dífvanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó íñé imíjyaú íjcyaaíhi.

**Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné
ápíchó nééneé**

(Mt. 18.6-9; Rc. 17.1-2)

⁴²Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsiíméwuúmúdúréi néémedítú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekeúbá múu apáhajchíi íjkyééháñetu néwayúcobané íóhbáñumeke wájojcó móóá pañévú ditye ícúbáhrámeíyóné íhdétu. ⁴³⁻⁴⁴Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméenuhíjcyáhajchíi múu kípiyújúcúmeí téhojtsíji. Muurá ímí ámuha meíjcyaa tsánejcúéhojtsima íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíiíjyu. Áánetu ídátso ámuha meíjcyaa tsahójtícuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítýúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchíiíjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítýune. ⁴⁵⁻⁴⁶Téhdure ámúhájtuháñeri ímityúné élleu ámuha mepéhíjcyáhajchíi múu kípiyújúcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha meíjcyaa tsajtúháácýuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíiíjyu. Áánetu ídátso ámuha meíjcyaa tsajtúháácýuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítýúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchíiíjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítýune. ⁴⁷⁻⁴⁸Ahdure idyé ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméenuhíjcyáhajchíi méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha meíjcyaa tsánejcúéuma íjcyájúcoóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha meíjcyáhajchíiíjyu. Áánetu ídátso ámuha meíjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítýúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchíiíjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítýune.

⁴⁹Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúvéehi. Áánetu Píívyéébeke ífcuvéhíjcyámeke

ímjpyetétsoiibe éhne múúne cánáama heeco ímjpyetétsođu. ⁵⁰Muurá cánáama íímúnéllii meke piáabóhi. Áánetu íímútuca tsá ínetú tene piáábóityuróne. Ahdu teene Pívyéébé uwááboju cánáamadu. Aane ihdyu óví ámúhá pañévu ámuha méujcú tsaimíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

**Taábávájcatsímíyé wáágóójcatsíityuróné
Jetsóó úwaabóne**

(Mt. 19.1-12; Rc. 16.18)

10 ¹Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa íínújivu Joodáá tsiñéjcvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dífbyedívú píhcyáávemeke imyéénuhíjcyádú úwáaboóbe. ²Ájyúhjáa paritséómú dífbye éllevu itsáane dífbyeke imújtátsóro dilló tsáápilleke ihdícyané hallútúré ájyu wáagoóné tehdújuco nehajhíjyu.

³Áánélliihyéhjáa neébe:

—Émuhdútáhhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téenetuj?

⁴Áánélliihyéhjáa néemeé:

—Muuráhhjáa nehíjcyáábeúvú dífillekévá tééné waajácúhaamívú maájcvúne meíhvéjtsóiyóne.

⁵Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene neétúrónáaca. ⁶Muuráhhjáa Pívyéébe páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco.

⁷⁻⁸Áánélliihyéee muurá neebe wajpi ityáábávacooca íneíñé cáánímútsídityú dífílemáyéjuco íjcyá tsahéecoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹Aamútsí mítyétsi íjcyáromútsi tsahéecoréjuco íjcyáíñé Pívyéébéee ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéityuróne.

¹⁰Ehdúhjáa ínééne boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíne dillómé teéne. ¹¹Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakyé íhvéjtsóne tsíjpiilekérejuco ityáábáváhajhíí ímityúné meenú mewa ímúbáané íjcyánáa tsíjpiilemáyéjuco íjcyáneri. ¹²Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityááváhajhíí ímityúné meenú ájyu ímúbáané íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiiméké Jetsóó llúuvanúne

(Mt. 19.13-15; Rc. 18.15-17)

¹³Téijyúhjáa tsaate ítsímeke tsivá dífbye éllevu díbye diityé hallúvú piááboju Pívyéébeke ityáumeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú néé ínevéú dítye ítsímeke tsívane. ¹⁴Ehdúhjáa ímamyémú nééne tsári íjtsúcvunúne neebe diityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. Ífveeki ámuha mecátuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Pívyéébé avyéju. ¹⁵Aane ímiááneturé ámúhakyé o néé éhne múúne teetsi tsímmene ímí meke cáhcujtsódu Pívyéébeke cáhcújtsotumé tsá dífbyé avyéjéjte íjcyatúne.

¹⁶Ehdúhjáa ínééne tsiiméké cájáábínuuberé piáábó táumeí diityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuvúne

(Mt. 19.16-30; Rc. 18.18-30)

¹⁷Átsihdyúhjáa díbye pééíyónáa tsaapi dífbye éllevu dsiinériyé itsáane dífbyé lliínevéú ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Uwáaboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke díne muhdú ó íjcyáiyóne mújyú o dsíjívéjucóóityúne bóhí o újcvuki.

¹⁸Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íaca íveeki ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáabyéré Pívyéébe ímiáábe. ¹⁹Aane muurá tsúúca ú waajácú

dífbyé taúhbaajúné illu nééneé: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítuúne. Tsá múu míamúnáake dsjívétstotúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé dífycáánímútsikye.

²⁰Ehdúhjáa Jetsóó nééneéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyané táayaábedítuúre.

²¹Ehdúhjáa díbye nééneé Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé dífbyeke:

—Áronáa íjcyanéi tsane. Dítsieméne nájhíhénúne piáábó ídáatsóméhjike. Ájju ihdyu ú avyéjúutee níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawaá ehdu méénúne ookéréjuco durááveyej.

²²Ehdúhjáa Jetsóó nééneé kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane díbye éhnevánéllíihye.

²³Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóó iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴Ehdúhjáa díbye nééneri ímamyémú úllévenúnéllii tsiíne neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, íhnáhoóné ímíááné ehnéva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyóné dítye téeneríyé tsúúrámehíjcyanéllíihye. ²⁵¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú dítye ehnéva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶Ehdúhjáa díbye nééneri iúllévenúne tsamééré néjcatsihi:

—¿Aca ihdyu múhduturá pajtyetéiyóme?

²⁷Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ímíáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iye ipájtyetéttsáméíne. Áronáa Píívyéébe píivyeté dítyéké ipájtyetéttsóné íiná dífbyedívú túhúútúnéllíihye.

²⁸Áanéllíihyéhjáa Pééodoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóné uukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímíáánéturé ámúhake o neé tsaate íjcyátsíhji, ínhábemuu, ínaallémuu, cáánímútsii, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóné Píívyéébe wákiméi méénume íné ímíjyaú íjcyafíne íné ííhújiri. Aame muurá ájtyúmií tsíjtyeke dítyémá ínhábévaímyeke ínhábémúdú ínaallémúdú cáánímútsídyú ítsíimédú nééme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame téné déjúcotu

ícúbáhrámehíjcyaaíhi. Áronáa ihdyu níhnevúre újcuúmyé mújjuú ídsíjívéjúcúóótyúne bóhi tsíjíríjéjuco ííhúji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

³¹Muurá íne ícyoooca íhtsútúme íjcyame ídátsó téjju waagóojte íjcyaaíhi. Áané lííhnevú íne ícyoooca ídaatsómé avyéjúuteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjívéíneé tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt. 20.17-18; Rc. 18.31-34)

³²Aaméhjáa Jerotsaréevu péeme dífbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áamekéhjáa tsátsihvu ímíjyojcaróne tsiíne úúballébe muhdú técoomívú dífbyeke tene pájtyeíne. ³³Neebéhjáa dítyeke:

—Mepéé íne Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjujtemá taúhbaajú uwáábojteké óhdivu ékéévétsóóhi. Aame oke íekéévéébeke jodíomú íjcyátúme hójtsí pañevú íhvéjtsó oke dítye ídsíjívétsoki. ³⁴Aame óhdi íúúhvaténe oke úníhíhycuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíne ó bóhií 3 coojívatu.

Jacóobomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíne

(Mt. 20.20-28)

³⁵Áábekéhjáa tsáijju Tsebedó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsi néehíi:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Iná ámuhtsi méimílléhi?

³⁷Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácuycároné úuma muhtsi maávyéjuutéki.

³⁸Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájacutú iná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímíáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. ⁴⁰Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyoóítyuróne. Muurá ihdy Llihyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyútsómeke. Éhduréhjáa áñújuube Jetsóó diityétsikye.

⁴¹Aanéjháa ínahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáavaté diityétsidívu.

⁴²Áronáacáhjáa Jetsóó diityéké néehíi:

Ámuha muurá méwaajácú íñújiri íjcyáné avyéjujte fhnáhó ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴Áánetu ihdy ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néetune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi. ⁴⁵Muuráhjáa íñe Míamúnáájpidívu o ípívyéveebe tsá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íicúveki. Ópée o tsáa diityéké o píaabóné diityé wájuuri o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ípájtýetéki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetésóne

(Mt. 20.29-34; Rc. 18.35-43)

⁴⁶Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévuréjuco péemema mítyame péehíi. Áanáacáhjáa

ditye pééjú únuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuucunúúbé táúmeíhijcyá piáábo. ⁴⁷Aabéhjáa tétsihvu diibyee Natsarée múnáajpi Jetsóó píhine iwáájácúne kéevánécoaba néehíi:

—ÍJetsóó Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve! ⁴⁸Ehdúhjáa díbye néenélii tsaate neé cúuvéhulléré díbye íjcyaki.

Áronáacáhjáa éhniñevuré tsiíñe neébe:

—ÍDabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyócúuvéne néehíi:

—Méne díbye ítsáa taéllevu.

Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰Ahdújucóhjáa ícúu íwajyámú hállújea ityácórífvéne díbye cátsíniivyéne dífbye éllevu. ⁵¹Áábekéhjáa neébe:

¿Iná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuubej, ó imíllé o hálluváne.

⁵²Áánélliihyéhjáa Jetsóó neé dífbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódu

íjcyaaabe tsúuca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dípyej.

Ehdúhjáa Jetsóó dífbyeke néenemáyé ítétjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemájuco pééneé.

Jerotsarée pañévu Jetsóó úcaavéne

(Mt. 21.1-11; Rc. 19.28-40; Ja. 12.12-19)

11 ¹Aaméhjáa úújjeté Jerotsaréej píihíri Bepajéema Betáaniá coomícýu únuri oríivo báju íjcyátsihvu. ²Átsihdyúhjáa Jetsóó mítyétsikye ímamyémudítýu ípíihíre coomívú iwállóomútsikye néehíi:

—Écoomi ípíihíre cóomityu óoma méujcuté íayáne íjjuwuúke. Múikyé dífbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíi méneéco:

“Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíhóííbye.”

⁴Ahdújucóhjáa péemutsi úújetené dífbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtí mǎjco lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—Íaca ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtýeki?

⁶Áánéllíihyéhjáa neemútsi díbyéé úwaabódu. Áánéllíihyéhjáa íhvejtsómé dityétsí itsájtýeki. ⁷Áábekéhjáa dityétsí úújetétsóóbé hallu wájamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó íñérívyéne pééhíí.

⁸Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájamúúnema wájjuhóónevu. ⁹Aaméhjáa dífbyema péeme tsuullérii, idyėjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—Íñóóooj, maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsáanéj! ¹⁰Íñóóooj, máávyejútso áánúke Dabíúvúj tsiiménémúhaabe ímíá ávyéjuube íjcyáábeke! Ímaímijyu Píívyéébe méema íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹¹Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcáávebe duurúvájávú íááhívéne tééj páñe panévare íítéiñúne péjucóó Betáániávú cúvéhréjuco tene néénéllíihye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt. 21.18-19)

¹²Áané tsíjyúhjáa Betáániátú ditye óómíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi.

¹³Aabéhjáa tsihyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyaha imíwu háámívahe. Áahe éllévúhjáa míjyóóvebe ‘néévahéubáhaja’ íñéénema.

Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néévatú íñééváyó rááhori íjcyátúnéllíihye.

¹⁴Áané hallútúhjáa ílluréjuco díbye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíne u néévahíjcyádú ú neevá níhñécunu ílluréjuco u chéméihye.

Ehdúhjáa díbye néene ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt. 21.12-17; Rc. 19.45-48; Ja. 2.13-22)

¹⁵Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áíjyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó tééj páñévú náhjíhénújcatsímyeke.

Dsíídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwááné wájójcoobe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjíhénuhíjcyámé acúvewááné wájójcoobe. ¹⁶Áánemáhjáa neebe múha tééj páñévú íñáhjíhénújucóótuki.

¹⁷Átsihdyúhjáa neebe dítyéke:

—Muurá Píívyéébe waajacúháámítu nééneé: “Íjya tahjya tééj lliíhénú míamúnaa óoma íhgyúvahíjcyáíjya.” Aaja ííveeki ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone? ¹⁸Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyėjújtémá taúhbjú uwáábójte iwáájácúne imíllerá dífbyeke ídsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dífbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíihye. ¹⁹Áané íjyúnúvúhjáa tépejcojúco Jetsóó péene técoomítý ímamyémuma tsiéllévuréjuco.

Higyéerahe chémene

(Mt. 21.20-22)

²⁰Aaméhjáa tsíjyú cúúvénéturé díbyéé pítyúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyejímájucó chémene.

²¹Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwáaboóbej, éhneé u pítyúútsohéha íhye tsúuca cheméhi.

²²Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá ímíñéúvú mécahcújtsó Píívyéébeke. ²³Muurá

ámúhadítý tsaate ímiááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj piínévu. Ahdújuco muurá téhbau ínéiyóne. ²⁴Ahdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíne piáábojívú ámúhakye ájcuíibe ímiááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. ²⁵Árónáa ihdyu múu tujkénú ímbáchójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha medáríívécatsíhajchííjyu. Áíjyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjiri íjyaabe ámúhadi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíne ámuha ímityúné meméénune. ²⁶Áanetu ímityúné ámúhakye méénúmedi ámuha meídáátsóvéntúhájchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt. 21.23-27; Rc. 20.1-8)

²⁷Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúuvájté avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjsojtee, íjcyame píbyaavéhi.

²⁸Aaméhjáa néé díbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehjí ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰Áanéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaabe? Áyu cána oke máañújcúj. Ámuha oke máañújcúhájchíí botsíí ámúhakye ó néé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹Áanéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaabe’ menéhájchíí meke nééíyoobe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsómeke?” ³²Áanetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhájchíí meke míamúnaa téené hallútú méénúyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjuco Píívyéébe íhjúyú uubáalle múnáajpi Jóáa íjcyane. ³³Ehdúhjáa néeneri ínúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácutúne.

Áanéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Aanéjívva idyé ámúhakye ó néé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívémeínetu íjcyáné uwááboju

(Mt. 21.33-46; Rc. 20.9-19)

12 ¹Áiyúhjáa Jetsóó tsíeménéhjítu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íúmíhe tsanééré óova íbájtsone míjcnúhi. Áanemáhhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene nééva dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa tépallj piínévu méénuube jáhwu cáámé cónháuvú tééj pañétú tépalli téhmémeíjya.

Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsóííne aahívetéébé tsííne ínújji.

²Aanéhhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácutúsihvu wáalloobe ínúnu

múnáájpiikye díbyema dítye iwáallóoro díbye éhne íjcyadúne. ³Ahdújucóhhjáa

péeróobeke dítye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe. ⁴Áanéllíihyéhjáa

tsíjpiikyéréjuco díbye wáallóróobeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu

ityúúvátsoóbedi íllure uuhívatéme. ⁵Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóobeke

ílluréjuco dítye dsíjívétsópejtsóne.

Árónaacáhhjáa tsííne wáalloobe

pívamevákéjuco. Áamekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájuuúbe.

Áábekéréjucóhhjáa díbye wáloone ‘íhya hájchíwú íjcyanéllíi díbyeke

avyéjúúlléiyóme’ ínéénema. ⁷Aabéhjáa bóhditébeke íajtyúmíne néjcatsímye:

“Aabye muurá íllíyéjuco íñe cáániínyóne. Áanéllíi metsu díbyeke

medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ⁸Ehdúhjáa ínéjcatsíne idsíjívétsóobeke

waagóomé ífhyóvé pañévu.

⁹Ehdúhjáa Jetsóó díityéké íúúbállétsíhdyu nééhií:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabáaabe itsáacocoa muhdú méénuú eené tépallívu díbye téhmétsoíñumé ímityú dáríívemeímyeke? Muurá diityéké dsíjívétsóiiibye tééne hallútu. Ááne tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébe waajacúháami? Muurá téhaamítú nééneé:

Tsaúu nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenú tehdújuco.

¹²Ehdújáa diitye llúúvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyámeke Jetsóó llébóóbóné hallútú imíllerómé dífbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi díbye íjcyane míamúnáa néhíjcyámedi íillityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

**Íñújí avyéjúúbe wáabyuta
dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt. 22.15-22; Rc. 20.20-26)**

¹³Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróódé icyánéjcuéjtemá dífbye éllevu ditye íñéete muhdú dífbyedítýú ipítýacócatsíhíjcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé díbye muhdú áñújcinetu dífbyedítýú íñéétsóroki.

¹⁴Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú uwáábohíjcyá kéjijtó Píívyéébe míamúnáadítýú ímí íjtsúacunújijtó tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúacunúroneri íícúvétuubére. Áromeke muurá pámeekéré tsahduré ú íjtsúacunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. Aabe cána múhahake díñe dícyánéjcutju. ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye

áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaaj?

¹⁵Ehdúhjáa dífbyeke díllómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjívju.

¹⁶Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dífbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi nááve íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áanéllíihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áabe méméré eene tééjitu.

¹⁷Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnéjuco íjcyanévu. Áanetu ihdyu Píívyéébeke máácuhijcyá dífbye wáabyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééneri íllure ullévenúme.

**Dsíjívémé muhdú tsiíñe
bóhiine tsaate díllone
(Mt. 22.23-33; Rc. 20.27-40)**

¹⁸Téijyuréhjáa idyé tsadotséomú péé dífbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhiine cáhcújtsotúme.

¹⁹Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitsééúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadítýú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco dífilleke táábavaiñé dífbyeréjuco itsíímáva dífíledítýú íñahbeúvúu tsíímáváiýóne.

²⁰Aané íjcyámé 7-meva tsané nahbému.

Áámé amíaabé ityáábávároléjntane dsíjívé tsíímávátuubére. ²¹Áané booné bónebe dífilleke táábávároobe idyé dsíjívé dífíledítýú téhdure tsíímávátuubére. Áábé boonébekée idyé téhdure pajtyéne. ²²Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva íjcyame dífilleke ityáábáválledítýú tsíímávátumé

dsíjivehíjcyáhi. Aanée nihñéuvúré dífilleréjucó dsíjivéne. ²³Aane cána múúhake diñe ímichi ícáabyé taaba dille íjcyañe tsiñe ditye bóhícooca?

²⁴Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó néehíí:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe fhtsútuube íjcyáábé waajácúháamitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllííhye. ²⁵Muurá dsíjivémé tsiñe bóhícooca páneere tsíhdyuréjucó cápáyóóveñe. Tsáhájucó téijyu míamúnaa táábávacatsíhijcyané íjcyáityúne. Muurá téijyu páneere íjcyaa níjkyéji múnááduréjucó. ²⁶¿Aca tsá múijyu ámuha meéévetú Píívyéébe waajácuháami? Íllúu muurá Píívyéébe Moitséeke néé úméhéwu péétécunúné pañétú dífbyema íhijyúvácooca: “Aavaráa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” ²⁷Ehdúu Píívyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbe nééítyuró díityé Piivyéébé íjcyane. Aanéjííva íllure ámuha mémujtáhi.

Pañétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mt. 22.34-40)

²⁸Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséomuma táhjácatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleeúbucunúhi. Aabéhjáa ímí díityéké Jetsóó áñucuhíjcyanéllii néé dífbyeke:

—¿Aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi pañétúene?

²⁹Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá pañétúene taúhbajúúnetu néehíí: “Ámuúha íjraéemuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáabyéré fhtsútuube íjcyáhi. ³⁰Áanéllii múu dífbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díífbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdu nééne ímichi pañétúene teene taúhbajúúnetu.

³¹Áánetu tsiñe néehíí: “Pamévakeré múu

wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi pañétúenéécú taúhbajúúnetu.

³²Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díibye taúhbájú uwááboobe néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújucó u nééne ímíáané tsáápiye Píívyéébe íjcyane apáabyéré fhtsútuube íjcyáabe. ³³Áábeke ímíáané méwájyúiyá ávyeta méífbúutúre páneere muhdú meíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájyúiyá muhdú mewájyúmeídyu. Ehdu muurá meíjcyane ímí íjtsúcunúbé íñe dífbyeke meífcuvéne panéwáre dífbyé úmíwávu mecóvátsohíjcyané ehñíñevu.

³⁴Ehdúhjáa díbe tsaímíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsúúca muurá Píívyéébé avyéjuejpijyúcoofyó uú.

Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó nééne boone tsáhájucó múha dífbyeke tsiñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt. 22.41-46; Rc. 20.41-44)

³⁵Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityuré néehíí:

—¿Aca íveeki taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyañe? ³⁶Ááneráhjáa Píívyéébé Apííchóré dífbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúu díicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷Ehdúhjáa muurá neebe Dabíúvú Críjtotdítyú íavyéjuube díbe íjcyane. Aanéjíí ímí muhdú ívane Dabíúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí díityéké pájtyenéllii lleeúbucunúme.

Taúhbájú uwáábojteké

Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt. 23.1-36; Rc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Téhduréhjáa tsiñe úwááboobe néehíí:

—Ámuúháj, téiibúwá tsáma méjcyaco. Tsá múu ífívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéke íávyejúúllekiyé cááméjacobájí úcámeíhíjcyánetu. ³⁹Muurá pihcyáávejááné pañévu íúcáávécooca imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómefcyooca imíllémé ímítsihjívúré imájchone. ⁴⁰Aame pífbájujyte walléemudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdú muurá imyéénúné nucójpí cááménécóbaúvú ihjývuhíjcyarómé Píívyéebema. Árome muurá tééné déjúcotu ícúbáhráméííhi. Ehdúhjáa Jetsóó nééhíí.

**Ídátso néelle pífbájuulle
dsíídsike pícyoóne**

(Rc. 21.1-4)

⁴¹Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébe wáabyuta dsíídsike ditye pícyohíjcyábá únúuri díbye ácuucunúnáa téhbá pañévu pícyóomé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéhjí pícyoóhíí. ⁴²Áanáacáhjáa pífbájuulle ídátso pícyoó májhwuúcúre. ⁴³Aanéjháa íífténe ímamyémuke neébe: —Áámye muurá pífbájuulle ídátso néerolle pícyoó pámé ehnííñevúre. ⁴⁴Muurá aatye pícyoó mítyane ídsíídsivánetu áyanéwuújí. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñe Jetsóó néénee

(Mt. 24.1-2; Rc. 21.5-6)

13 ¹Aaméjháa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi nééhíí:

—Uwááboóbej, aca íñé ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

²Áánéllíihyéhjáa neébe:

—¿A ímíwu ú ítéhí? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt. 24.3-28; Rc. 21.7-24; 17.22-24)

³Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píihíri oríívo bájú íjcyátsihvu. ⁴Átsihvúhjáa Jetsóó ácuucunúúbeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, íjcyame nééhíí:

—Cána múuhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múuhakye u néhíjcyanéhji. ¿Aca íñetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdú néeme tsáma wájácútsi méjcyaco ámuha állíu múnáadívu maállítsámeítyuki. ⁶Muurá o tsááíñe tsúúca píhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé díibyejuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsóo baúháhñe.

⁷Áhdure téijyu íjcyáíñé méénucátsí pahúllévare. Ááneri méíllityédíñe. Ehdú pajtyeíñe páneere ílluréjuco níjkéváíñé ihde. ⁸Muurá tsané ííñújí múnáa méénújcátsíí tsííñe ííñújí múnáama. Áijyu ííñuji vááúméíí pahúllévare. Áhdure ájyaba íjcyááhi. Ehdú déjúcóóveíñé ícúbáhráméí ííñújiri.

⁹Áánéllíi téiibúwá méjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejááné pañévu ámúhakye imyéénúmeke tsajtyéimye ávyéjújte éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰Muurá íñe pajtyéteju pámeekéréí ííñújiri íjcyáné míamúnáake úwáábóméíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco ínjkévakí.

¹¹Ahdícyane ávyéjújte éllevu ditye ámúhakye icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeítyú muhdú íihjývúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébeke Íapíchoj tééveri ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjývúváihi. ¹²Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívéjácútsíhi. Aame tsamééré

tsijtyedivú táúhbájcátsiíhi. Muurá ítsiime ijcyárómedivú cáanimu táúhbaá tsijtye dityéké idsijívétsoki. Áhdure idyé ítsiime ijcyarómé cáánimudivú táúhbaáhi.

¹³Áhdure cáhcújtsotumé ámúhake tsaríllee tahñéjté ámuha mejjyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píivýéébeke íhvéjtsotumé tsaimíyé nihñéétsihvuré ijcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñe imityúné újéjtyútsihvu imityúné újjeténé Píivýéébeke ávyéta tsarí pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca méwáacunúco cámhbaúnevu Jodéá iññújí múnaa ámuha mejjyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehijcyámé íhya ihdyu waajácújucoó iiná íjcyaiñe. ¹⁵Ahdícycane téjyju áachi ijcyame íucaavéjúcohdí ímjícóhó pañévu tsíeméné iújcuki. ¹⁶Áhdure íumihé pañe ijcyame íoomijyúcohdí ihjyávu íwajyámu élleveu. ¹⁷iMáidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téjyju walléémú éevájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú ijcyámeke! ¹⁸Áánéllii Píivýéébema méihjyúvaco tsúcohíváneri úníjyáijyju tene ipájtyétu níjyáháñé lliiñe ámuha mewáacunútuki. ¹⁹Muurá téjyju íjcyaiñé ávyétá ihnáhó ícúbáhraméi íñe iññuji ípívyéévétsihdyu mújyju ícyahijcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájjuco mújyju téhdu néené ícúbáhraméi íjcyáityúne. ²⁰Aane muurá Píivýéébe oke wállóótuca pámeere dsijívéiyáhi. Áánéllii ícúci tsiíñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

²¹Aane tsúúca tene píhícooca íjcyaimíyé tsaate íllure iállíñe ‘tsúúca Críjto tsájucóhíi’ nééimye. Áámeke wájácútsi mejjycáne mécáhcújtsodíñe. ²²Muurá íjcyaimíyé álliu múnaa iye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píivýéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéteé

méénuráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoimye Píivýéébedityu. Tsáijyju múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiáané dílbyeéjétyuco ijcyárómeke. ²³Aane íñe tsúúca ámúhake ó úúballé íhdétújuco ámuha metéfbúwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt. 24.29-35; 42-44; Rc. 21.25-36)

²⁴Ehdu ícúbáhraméi pájtyené boone cóójieppi nuhba ílluréjuco áabatéiñe. Áhdure péjcoéjpi tsáhájjuco ájchúityúne. ²⁵Áijyju míccuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhstúunéhjí íjcyane mujtábara íjcyaaíhi. ²⁶Áijyju tsúúca Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe páneere táihstútu táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake ditye ípíhjúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré íññújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸Cáhawáá méjtyúccunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíñe tehe béhjívánetu méwaaajácú píjcyaba píhíjucóóne. ²⁹Ahdu néene íñe ícyooca ámúhake o nénehjí pájtyénetu tsúúca ámuha méwaaajácúu tsiíñe o tsááíñe éévé újjetéjucóóne. ³⁰Aane ímiáané ámúhake o néé ehdu nénehjí pájtyeíñé íññújiri míamúnaa íjcyapíñáaaca. ³¹Muurá íñe íññújima páneere íévéhóowari íjcyanéjhi wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá mújyju wágóóóvéityúne.

³²Áronáa ihdyu tsiíñe o tsááíñe éévé tsá múha wáajácútu. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáajácútu. Téhdure páñetu Píivýéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáajácútu. Apáábyeré ihdyu Llihíyo waajácú mújyju tsiíñe oke iwállóoíñe.

³³Ahdícycane tsáma téhíbúwá tééne íjtsucunturé mejjycáne méihjyúvahíjcyaco Píivýéébema. Muurá tsá mewáajácútu mújyju tsiíñe o tsááíñe. ³⁴Muurá tsaapi tsiíñe iññújí iááhíveté íunúu múnáake

pícyoíñú ihjyáwú tsáné wákimyéivu ditye téeneri íjcyá dibye téhulle íjcyáné hajchóta. Áamedíwú muurá tsáápiikyey ityéhmétsoíñúróóbeke tsá dibye néetu múijyú itsááíñe. Ahdu tsá ámúhake o néetu múijyú tsiíne o tsááíñe. ³⁵Ahdícyane téíhúwá mejjcyáne téene íjtsóré méijcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájacutú múijyú ámuhá avyējuube o íjcyaae o tsááíñe. Tsáijyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpíñej, mityá cóójí pañéwuj. Ávyeta tsá mewáájacutúne. ³⁶Áánéllii múu téíhúwá téene íjtsóré íjcyá ámúhake o túvaaóvátu pevétáre íiná méénutúme cuwáryé ámuha mejjcyámeke. ³⁷Ehdu íñe ámúhake o néé pámeere tahñéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma téene íjtsóré méijcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt. 26.1-5; Rc. 22.1-2; Ja. 11.45-53)

14 ¹Aíjyúhjáa pajtyéte wañéhjí óórityúne pááá máchoméíhíjcyáné wañéhjí míjcyoojícúutúrjúco llééváiñáa llúúwájté avyējujtémá taúhbájú uwáábojte íjtsámei muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñé idsíjívétsoiki. ²Árónemáhhjáa néjcatsímýe teene wañéhjí pañéi tehdu imyéenútu míamúnaake íífbórínúíyónéllíhye.

Pácúúcújpácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne
(Mt. 26.6-13; Ja. 12.1-8)

³Aíjyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáaniári Tsimóó dífbyere ‘Ahlláriho’ némeífbýe jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánaa tsáápille tsáá mítyane áhdoméíñe pacúúcújpácýoma. Aalléhjáa téjpacýorí dífbye núwau múrijchóhi. ⁴Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímýe:
—Ífveekíami aalle ícúbahra pacúúcújpácýori tsáné píjcyábá

mewákímyeíñe áhdodúné áhdoméjípácýorij? ⁵Muurá téjpacýo menáhíjhénúne dsídsiri mépíaabóiyá ídáátsóméhhjike.

⁶Ehdúhjáa díllledítýú ditye nééronáa Jetsóó néé diityéke:

—Óvi íjcyalle. Ífveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehjújuco dille méénune. ⁷Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áanetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ⁸Áánéllii muurá oke téjpacýorí múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íímfbajchóne. ⁹Aane ímíááné ámúhake o néé íñe tajtyééveri míamúnaa pájtyetéíñe uwááboju uwáábohíjcyámé muurá idýe teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáne míamúnaa waajácúúhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jóóda Íjcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe
(Mt. 26.14-16; Rc. 22.3-6)

¹⁰Aíjyúhjáa Jóóda Íjcaríóóté dífbyé mamýémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe múijyurá llúúwájté avyējujté éllevu ipyéene diityéké neeté dífbyedívú iékéévétsoíñe. ¹¹Áaneríhjáa mítyane ímíjyúúvéne imíllémé dífbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipítýácójcatsíñe íllurjúco dibye íjtsámeíñe muhdú dífbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchóne
(Mt. 26.17-29; Rc. 22.7-23; Ja. 13.21-30; I Co. 11.23-25)

¹²Aanéhjáa teene pajtyéte wañéhjí óórityúne pááá ditye máchóhíjcyáné wañéhjí obééjáuúumuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyáné wañéhjí tújkévajcójí Jetsóoke ímamyémú néehíí:

—Íaca kiávú ú imíllé wañéhji májchó muha meméénune?

¹³Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye neébe:
—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej.
Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi llýííhyori

nújpáñújéébeke maájtyúmííbema mépeéhi. ¹⁴Aabe tsájá pañévu úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpkiky méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye néé kiáváhjané íchii májcho íjcyane tééhó pañévu díbye múúhama pajtyéte wañéhji májchó májchóihyo.” ¹⁵Áijyu ámuhtsikye úújétsóiiibye tsaho imíwu córfíhócoba néého cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévu méméénuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶Ahdújucóhjáa dityétsi péene técoomívu. Aamuhtsíhjáa ímiáané muhdú díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévu méénune teene majcho.

¹⁷Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyíjyucó pámeemáyé ímamyémuma. ¹⁸Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o néé íjcyabe tsaapi ámuhádiyú óhdivu méénútsóiiibye.

¹⁹Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere néé dífbyeke:

—¿Aca caabye ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²⁰Áanélliihyéhjáa neébe:

—Íne tsájí pañévúre muhtsi dífbyema memájchoobe ehdu oke méenuúhi.

²¹Ehdu ímiáané oke pajtyéíne Míamúnáájpidívu o ípívyévéébeke tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ehdu oke méenuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítyuróne.

²²Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhñunévu diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³Ahduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevúhjáa díbye ájcune adóme. ²⁴Áámekéhjáa neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyané pityájcoju o dsjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyoóveíne múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ²⁵Aane ímiááneturé ámuhakye o néé ícyoocátú tsiíne ámuháama bínojpácyo o ádjúccóoítyúne Píívyéébé avyējuri mejjcyácooca tsiíne maadóíñévújuco.

Péédoro tóónúmeííne Jetsóó úúballéne
(Mt. 26.30-35; Rc. 22.31-34; Ja. 13.36-38)

²⁶Aaméhjáa teene pajtyéte wañéhji majtsíjyu imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷Átsihvúhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdivu metsújááveíne pahúllévávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíne pahúllévávu.” Ehdu muurá néene Píívyéébé waajácúháámitu. ²⁸Áronáa ihdyu o dsjívvebe tsiíne o bóhíne ó péé ámuhá ihde Gariréavu.

²⁹Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénéllii Péédoro néehíí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áanetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóótyúne.

³⁰Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ímiááneturé uke o néé muurá ípyejcójucó tahñéébé u íjcyaróné u tóónúíne 3-ijyúvá cáracáa míijyúcu májtsívátúné ihde.

³¹Áronáacáhjáa Péédoro néehíí:

—Muurá tsá o tóónúmeíítyúne. Óvíjyucó néhi ihdyu oke ditye dsjívetsóné téené hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dífbyeke.

Píívyéébeke Jetsóó íhjuváne
(Mt. 26.36-46; Rc. 22.39-46)

³²Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaníí’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Íchiíyēi meijcyá Píívyéébema o ihjyúvatēki.

³³Áánemáhjáa tsajtyéébé Pééedoroo, Jacóóboo, Jóááa, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyetá ihnááhó kímóóvémeíbye. ³⁴Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú ihya o dsjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadííne.

³⁵Ehdúhjáa inééne peebe éhníínéwuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema ihjyúvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeityuki. ³⁶Íllúhjáa ihjyúvaábe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá íiná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óvíí ihdyu muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

³⁷Ehdúhjáa Píívyéébema íihjyúvátsihdyu óómiiybe cuwáří íjcyámedívú iwájtisine néé Pééedoróke:

—ÍAca eene ú cuwáhi, Tsímoj? Ííveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki?

³⁸Ímíchi bo meijcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjyúvahíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeityuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllerá tsáimíyé meijcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meijcyáiyóne.

³⁹Ehdúhjáa diityéké inééne biwáhullévúré ipyééne tsiííne Píívyéébema ihjyúvaabe piéhduré tujkénúu íihjyuvádúre. ⁴⁰Átsihdyúhjáa tsiííne péébe úújeté téhdure cuwáří íjcyámedívú. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema íihjyúváiyónéhji éllevu íjcyatúne.

⁴¹Aabéhjáa diityédí íúlléjérone tsiííne Píívyéébema ihjyúvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiiybe diityéké néehíí:

—Áyu, ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpidívúu

o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóííne éévé tsúuca úújetéhi. ⁴²Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékíí. Muurá tsúuca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt. 26.47-56; Rc. 22.47-53; Ja. 18.2-11)

⁴³Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúuca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame wállóónéllíi tsáámeé. Aaméhjáa tsáá ímyéénucátsihháñé níitsúmuma, cávaájcoháñema. ⁴⁴Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóóda nééneé:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoóí. Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁵Ehdúhjáa diityéké ípítyajcódújuco Jetsóo éllevu ipyééne díbye nééte:

—‘Uwááboóbej, ía áánu uúj?’ nééberéhjáa chohchócu dííbyeke. ⁴⁶Ááneréjucóhjáa ditye íékéévéébeke tsájtyene.

⁴⁷Áronáacáhjáa tsaapi dííbyé mamyémudítýú ínítsúwari wállóríhjúcu llúúvájte avyéjujte únú múnáájpi núúmího. ⁴⁸Áámekehjáa Jetsóo néehíí:

—ÍAca muhdú íhvane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllivu níitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹Áánerá íhyajchótá ámúháj pííne o íjcyaaabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjyú uubálle múnáápe tsúucájátújuco néhíjcyané dííbyé waajácúhháámitu néhdújuco tene ípájtyeki.

⁵⁰Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu

tehdújuco ámuha meméénune
Píivyééááne dífbyjtane.

Tsáápiikye ditye ékévéroobe pállójcöne

⁵¹Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsa íeveho íjcyaaabe wájámubávú idyóvíívyéne pehíjcyá diityé déjutu. ⁵²Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoíñúne waabe pevêhoréjuco.

Túkevéjtojte úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt. 26.57-68; Rc. 22.66-71;

Ja. 18.12-14, 19-24)

⁵³Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyējuúbe éllëvu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyējuutee, túkevéjtojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame pñcyaaavéjucóó tétsihvu.

⁵⁴Áijyúhjáa Péédoro dífbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemuéllere. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívúré tétsihyi tééjá tehméjte íjcyuujúwatu pñmhíjcyáme éllëtu ipñhmiki.

⁵⁵Áanáacáhjáa ávyéjute ítsámeíhijcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíne dífbyeke idsíjívétsoíne. Áronáacáhjáa tsá ditye píivyetétú muhdú dífbyé hallúvú iállíyóne. ⁵⁶Ávyetáhjáa mítyame dífbyé hallúvú páhduváré álliyómé bañúmeíhijcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸Áronáacáhjáa tsaate téhdure dífbyé hallúvú iállíne néehíí:

—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyjaréjuco imyéénuíne mřamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsoíiibe 3 coojvatúre. Ehdu ihjývahíjcyáabe.

⁵⁹Ehdúhjáa ditye néérone tsá cáhcújtsómeítyúne.

⁶⁰Áronáacáhjáa llúúvájte avyējuube diityéj pñnétú íjyócúúvéne néé Jetsóoke:

—Ífveekí tsá u áñjútutú aatye díhyallúvú ímítyunéhjí úúballéne?

⁶¹Áronáacáhjáa tsá íiná diibye néétune. Áánélliihyéhjáa tsiíne neebe dífbyeke:

—Ía ímiááne diibyéjuco uu Críjto ímiáábé Píivyéébé Hajchi?

⁶²Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éé, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íne Míamúnáájpidívnú o ípívyéveebe fhtsútuube Píivyéébé únuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáácooca ó bóhówáávee ojtsó pañe.

⁶³Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsári pajtye diibye llúúvájte avyējuúbeke. Áánélliihyéhjáa íwajyamúiné dóváríjcyámeíbyeré néehíí:

—Ávyeta tsáhájucó meímíletú tsijtye éhniínevu dífbyé hallúvú tsiíne úúballéne.

⁶⁴Muurá íne ámuha melléébóneríyé ífveekí uuhívatéébé Píivyéébedi? Aane ímuhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa pámeere néé ílluréjuco díbye dsíjiveíne.

⁶⁵Ehdúhjáa ditye néénéllii tsaate dífbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbájínúúbeke imyéénúne néehíí:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjte dífbyeke wábáajcóhi.

Péédoro toónúmeíne

(Mt. 26.69-75; Rc. 22.56-62;

Ja. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶Aanéhjáa Péédoro lláhájtsiri íjcyanáa llúúvájte avyējuúbé únú múnáadítyú tsáápille tsááhií. ⁶⁷Aalléhjáa dífbyeke pñhmírí íjcyáabeke íítehjcyaróne néehíí:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjífí óoma ú ihjýváhi. Ehdúhjáa ínééne lláhájtsí mójcó lleehówavu íjyócúúvetéébe.

Áanáacáhjáa tsúuca cáraca májtsíváhi.

⁶⁹Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíne íífténe tétsihyi íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamyémúejpi.

⁷⁰Áronáacáhjáa idyé tsiíne toónuúbe. Áané illúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dífbyeke:

—Áanerá ímiáané diibyéjuco uu Jetsóó mamýmúejpi. Muurá eene Gariréa múnaa fhjyuvádú u fhjyúvāneturé méwaaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷¹Ehdúhjáa ditye néénéllii tsiíne ityóónúne llíhcyámeífyééré nééhií:

—Éje, ímiáāneturé tsá o wáájácutú dífbyeke eene ámuha óoma dífbyedi meíhjúvāábeke.

⁷²Ehdúhjáa díbye néénáa tsiíne cáraca májtsívá míjyúújuco. Áānetúhjáa ítsááveebe Jetsóópe dífbyeke illu nééneé: “Muurá 3-íjyúvā ú toónúméíi tahñéébé u íjcyaroné cáracái míjyúújú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóó nééne ítsáávéne illuréjuco díbye táāne ávyetá ihnáho.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt. 27.1-2, 11-14; Rc. 23.1-5; Ja. 18.28-38)

15 ¹Áané tsitsíívevúhjáa llúúvājté avyéjujtee, túkevéjtsojtee, taúhbjáú uwāábojtee, íjcyame tsiíne dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtyé ávyéjuube Pirááto éllevu.

²Aabéhjáa díllópejtsó dífbyeke:

—¿A ímiáāné uu jodíómú avyéjuúbe?

Áānélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

³Áānāacáhjáa llúúvājté avyéjujtee dífbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi.

⁴Áānélliihyéhjáa Pirááto tsiíne dífbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u ānújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néérónāa tsá díbye ānújcutúne. Áānerihjáa iúllévenúne tsáhájucó díbye íiná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt. 27.15-31; Rc. 23.13-25; Ja. 18.38-19.16)

⁶Teenéhjáa pajtyeté wañéhjí pañe pajyuvaré ávyéjuube Pirááto tsáápiikye

ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyamedítýú dífbyé hallúvú míamúnaa fhjyúvāábekéjuco. ⁷Aanéhjáa téijyu íjcyaaabe dsíjívétso múnāajpi ‘Barabáa’ némeífyé cúvéhóójá pañe tsíjtye dsíjívétso múnāama. ⁸Áānāacáhjáa tsúúca tétshivu míamúnaa píhcyaaavémé imyéénuhíjcyádú táúmeíjyucóó Piráátoke díbye íjchívyétso tsáápiikye diityédítýu. ⁹Áānélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjuúbeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰Ehdúhjáa neebe diityéké íllure inómútaāvāne llúúvājté avyéjujtee ehdu dífbyeke dáriivéné iwāájácúnema.

¹¹Áronāacáhjáa diitye llúúvājté avyéjujtee néé tétshiyi íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íhjúvāa dífbyekéré díbye íjchívyétso cúvéhóójatu.

¹²Áānélliihyéhjáa diibye Pirááto néé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyāábeke muhdú méménuúhi?

¹³Áānélliihyéhjáa néémeé:

—Dífyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴Áānélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íiná ímityúné méénuúbe?

Áronāacáhjáa tsiíne kéévānécoba néémeé:

—iMuúbe, wátyétyehcútso dífyedívú!

¹⁵Áānélliihyéhjáa awāá íjchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakeré diityémá ímí íjcyane ímíllénema. Áānemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcoótsóne íhvéjtsóobe diityédívú diityeréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

¹⁶Áábekéhjáa tsodáhómú dífbyé já llahájtshivu ítsájtyéébedívú píhcyaaavéhi.

¹⁷Aaméhjáa dífbyeke uácó wájyamu duujnúudú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjúuuhónetu imyéénúné chahíiwavu ávohjácómé dífbyeke. ¹⁸Áānemáhjáa wāñejcómé:

—iÑóóooj, áánu jodíómú avyējuube!

¹⁹Ehdúhjáa inéene dífbyeke únichíhcyumeré illaáyoohjicyá úmehéiyi ihñíwáutu. Áánemáhjáa dífbyé lliiñénu ímíhmoúbáne avyējuúsohjícyámé illure dífbyedi iúúhívaténema. ²⁰Ehdúhjáa dífbyedi iúúhívaténé boone tácoríucúme teeja duujínuúdu nééjáa. Áánemáhjáa uacómé páñétúeja dífbyé wajyámuvuréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dífbyeke páwachékevu iwátyétyéhécúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt. 27.32-44; Rc. 23.26-43; Ja. 19.17-27)

²¹Aanéjhjáa téhullévu péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejáadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íúmihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhécúíwachékevu.

²²Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupáájí’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ²³Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘múraa’ némeíne duurúbájpácýoma bífínojpácýó íúménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúme páwachékevu ááméjuturéi nuhba íjcyánaáaca. Ááné boonéhjáa tsodáhómú nehócjcatsí caatyé dífbyé wajyámúúné újcuíne. ²⁶Aanéjhjáa dífbyé níwáú caaméhullétú téwachéketu picyóomé tsíeménetu icyáátunúné illu nééneé: “Áánu jodíómú avyējuube.” ²⁷Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímítýúmútsikye wátyétyehcúme dífbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécútu. ²⁸Ehdúhjáa ímítýúmútsima dífbyeke wátyétyehcúme Píivýéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Ímítýúmé raahóri dsíjívéiibe ímítýúubedi ditye dílloóbe.”

²⁹Aanéjhjáa dífbyeke úújejemé dífbyedi iúúhívaténemáyé ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabévaa eene duurúvaja u wacávayáhcoja 3 coojívaturé tsiíne ú

pájáávétsóiyáhi. ³⁰Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

³¹Téhduréhjáa llúúvájte avyējuútemá taúhábáju uwaábojte dífbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsjítýehkéé muurá ímíááné pátyetétsóhjícyaaábe. Áronáacáha tsá díbye píivýetétú iye ipájtyetétsámeíne. ³²Aabe cána óví ímíááné díibyējuco Críjto mee íjraéémú avyējuube íjcyáhahchíí eene éwachékevúne ditye wátyétyehcúne ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsí dífbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dífbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt. 27.45-56; Rc. 23.44-49; Ja. 19.28-30)

³³Téijyúhjáa cójípíinétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ³⁴Áánáacáhjáa Jetsóó avyétá íhnáhó illu wáníjcyámeíhi: —Eroíj, Eroíj, írama tsabatááni?

Tápiivýéébej, Tápiivýéébej, ívveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu néébe.

³⁵Aanéjhjáa tétsihyi íjcyámedítýu tsaaete illéébóne néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píivýéébe íhjuvú uubálle múnáajpiúvudi.

³⁶Áánéllíihyéhjáa tsaapi ícúu wáyámubadú néene bífínojpácýó kiwátyetu íeényóojené úmehéí níjcautu ípicýoonévu cújuuvé díbye ííhároki. Áánemáhjáa néébe:

—Bo óví Eriá niityétsová dífbyeke.

³⁷Áánáacáhjáa tsiíne avyétá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjívéne. ³⁸Ááné tujkéveríhjuvú duurúváj páñétú páñétúétsíí watájcó wáyámúwácoba dóchéereevé cáámetu baavu panéjcuvatú wájíhahnécu. ³⁹Aanéjhjáa tsodáhómú avyējuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú díbye iwáníjcyámeíne dsíjívéne. Áánétúhjáa néébe:

—Á íhdyúha ímíááné áánu Píivýéébe Hajchi.

⁴⁰Aanéhjáa tsaate walléemú dífbyeke ditye dsjívetsóné tshiyulléturé ífthéjcyáhi. Áamemáhjáa ijcyámé Maaríra Madarénaa, tsiíñé Maaríra Jacóboboma Jotséemútsjij tsiíjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹Diityéhjáa muurá Gariréari díbye íjcyácooca dífbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dífbyema tsáá Jerotsaréevu. Áamemáhjáa téhdure ijcyámé tsijtye walléemú dífbyemáa tsáámeé.

Jetsóó íitémeho ditye cúuune

(Mt. 27.57-61; Rc. 23.50-56; Ja. 19.38-42)

⁴²⁻⁴³Aanéhjáa wáyeeévejcóójí ditye ímbájkímeyehíjcyajcójí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóómi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píivyéebé avyéjú ítsohíjcyaaábe. Aabéhjáa díbye Piráátoke táúmeí dífbyeúvú íitémeho icyúúuki. ⁴⁴Áanéeríhjáa íllure Pirááto ullévenú 'a ímiááné íhya dsjívéjúcoobe' íñeenema. Áanemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ípíúváne dílloobe ímiááné díbye dsjívéjúcójí íwáájácuki. ⁴⁵Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúuca díbye dsjívéne. Áánéllíhyéhjáa Piráátó néé díbye Jotséeeke díbye iújcúne icyúúuki. ⁴⁶Ahdújcóhjáa díbye téwachéketu tééhoúvuke íníityétsóné bíjínúné ímíwu néené wajyámuba íáhdóbari. Áanemáhjáa nééwájitu bóhdoméíñé níkyéhéjú pañévu icyúúune wátájcoobe nééwayúvu. ⁴⁷Aanéhjáa Maaríra Madarénamúpí tsijpille Maaríra Jotséemútsjij tsiijúmá ájtyumí díbye cúuune.

Jetsóó dsjíveebe tsiíñé bóhiíne

(Mt. 28.1-10; Rc. 24.1-12; Ja. 20.1-10)

16 ¹Aaméhjáa wáyeeévejcóójí pejco diille Maaríra Madarénaa, Jacóobój tsiíju Maaríra, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcupacyóné Jetsóó íitémeho itsójtotéki. ²Áanemáhjáa tsiíju

tsiíñé tsemáanaréjuco tújkévajcójí pejcojuco dífbyé níjkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúuca nuha ájchúnáaaca.

³Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe méema téhejú watájcoo nééwayu íñétsoóhi?

⁴Áronáacáhjáa íitécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵Aaméhjáa téhejú pañévu úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsá ímiánéjcuri ácuúcunúúbeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme.

⁶Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityéíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhúúbeke. Áronáa tsá díbye íchi íjcyájúcootúne. Tsúuca bohíjúcoóbe. Cáhawáá méuujévá íchi díbye íjcyatsí pevétsíyéjuco íjcyane. ⁷Ahdícyane méúúballéte Péédorómá tsijtye dífbyé mamyémuke tsúuca tsiíñe díbye bóhíjcoóne. Méneeco díbye péjucóóné Gariréavu diitye íhde téhullévú diityémá íatyúmíjcatsí diityékée íñéhíjcyádújuco.

⁸Ehdúhjáa díbye néenemáyé wájucóómé íllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muucá úúballéte mítyane íllityénéllíhye.

Maaríra Madarénaadívú Jetsóó bóhówaavéne

(Ja. 20.11-18)

⁹Aanéhjáa íbohíjcoójí cúuvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaríra Madarénaadívú díllé pañétú 7-meváké naavémuke íwáágóóledívú. ¹⁰Aalléhjáa úúballéte dífbyé mamyémú dífbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹Áronáacáhjáa tsá dílléke ditye cáhcújtsootúne.

Ímamyémudítú mityétsidívú

Jetsóó bóhówaavéne

(Rc. 24.13-35)

¹²Aanéhjáa dílledívú íbohówaavéne boonétú tsiíñe bóhówaávebe

tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsídívu.

¹³Aamútsíhjáa idyé tsíjtye íñahbéjteke úúbálleroné tsá ditye cáhcújtsotúne.

**Muhdú ditye wákímyeíñe
ímamyémuke Jetsóó nééneé**

(Mt. 28.16-20; Rc. 24.36-49; Ja. 20.19-23)

¹⁴Átsíhdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudítýú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyámedívu. Áámekéhjáa uhbáichoobe ímiáané bóhííbeke íájtyumíné tsíjtye úúbálleroné ditye cáhcútsóhíjcyátúné hallútu. ¹⁵Átsíhdyúhjáa neebe díityéke:

—Ahdícyane óví ámuha pámeekéré ííñújiri íjcyané míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíñe uwááboju. ¹⁶Aane lléébome ímiáané icyáhcújtsóné uubállé tsójtsótsámeímýe ihdyu pájtyetéehi.

Áánetu cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi.

¹⁷Aane oke cáhcujtsómé tamyémeri waagóó tsaate pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímýe. ¹⁸Téhdure ííñimýémuke ditye ékééverómé tsá íná méénúityú díityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjvíeityúne. Aame chéméméhjike bóhíítsóhíjcyáahi.

Níjkyejívú Jetsóó pééneé

(Rc. 24.50-53)

¹⁹Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néené boonétú tsúuca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú díbye íávyéjuuté dííbyema.

²⁰Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco

RÓOCAÁ

Róoca Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Íhju tujúkeváne

1 ¹⁻²Tsúúca muurá tsaate uwaábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné pãñetu ájtyumímé tééné uubállé caátúnuhíjcyá ímí tehjújuco. ³Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájuuube Téóópíró éllevu, diityékée o dílllohíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyjúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴Aane ó imíllé tééné uubállée ditye méenune u lléébohíjcyáné ímíneuvú u wáájacúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsíímávámeííne

⁵Jodéa iínújí avyéjuubéhjáa Heróóde íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváábe Tsacaríá Abíámuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabéé Aróój tsiíménémúháábéelle íjcyalle. ⁶Áamútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dífbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhjáa tsá ífnetú néétsámeítýú míamúnáadívu. ⁷Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsíímávátú mewa Eritsabéé ajchíba íjcyánéllíihye. Ááné pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyucó diityétsí. ⁸Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébe úmíwávú pácúúcu pééétsóhíjcyáne. ⁹Aanéhjáa imyéénuhíjcyádú nehcomé caabyé diitye

llúúvájtedítýú pãñétúétsihvu úcááveííne. Aanéhjáa diibye Tsacaríake dómajcóné díbye úcááveííne pãñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane díbye ípyééétsoki. ¹⁰Aanéhjáa díbye péééétsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyééebema ihjyúváhi. ¹¹Áanáacáhjáa dífbyedívu níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene dítye péééétsóhíjcyáné wáíjí íjcyátsihvu. ¹²Áábekéhjáa íájtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Díhllityédííne. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó dífbyema u íhjuvájhíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáaba Eritsabéé tsíímávaá wájpíikye. Áábeke ú meménuú Jóáádívu. ¹⁴Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵Aabe daachi Píívyéébedívu íhstútuube íjcyaaabe tsá bínojpácýó ádóityúne. Áhdure tsíííne avyéjpacýóné tsá díbye ádóityúne. Muurá tsíjju íbúwá pañeréi íjcyáróóbé pañe tsúúca Píívyéébe Apííchó íjcyaaíhi. ¹⁶Aabe mítyámeke íjraéemudítýú Ávyéjuube Píívyéébe icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷Muurá tsaatéké ítsíímémáyé cáánímuke díbye ímbáávýetsómé tsaímíyéjuco íjcyaiíne. Áhdure lléébohíjcyátúrómeke ímbáávýetsóíiibe. Ehdú muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde míamúnáake ímbáájchóíiibe dítye ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtsó Eriáúvumáa

ícyahíjcyáné Píívyéébé Apííchóré
dífbyeke túkévétjsoneri.

¹⁸Ehdúhjáa nǐjkyéji múnáajpi néénéllii
diibye Tzacaríá nées dífbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óoma íjcyafíne?
Muurá tsúuca kéememútsíjyucó muhtsi
átýáábama.

¹⁹Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúnú
múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu
uke ímiá uubállé o méénuki. ²⁰Ahdícyane
ícyoocátú tsáhájucó u píívyetétýú u
íhjuváné dááchiky tsiiju
tsímávanévújucó íveekí uke o úúballéné
u cáhcújtsótúnéllíihye. Ehdu úúma
pajtyéíne íéévé úújetéijyu.

²¹Ehdúhjáa néeneri Tzacaríá duurúvájá
pañe íjcyáábeke míamúnaa áachítýú
ityéhméróne múhduréjucó íjtsámeíñé
íicúí díbye tsáátúnéllíihye. ²²Aabéhjáa
íjchivyédú ímiááné tsáhájucó píívyetétú
íihjuváne. Íhyótsíríyéjucóhjáa díbye
úbáhcyoohíjcyáné díityemá íihjuvaróne.
Aanéhjáa íjtsúcunúmé tséméné
dífbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³Aabéhjáa dífbyeke tene
dómájcodújcoojívá tééjá pañe
iwákímyeíne péjucóó íhjávu. ²⁴Áané
boonétúhjáa ímiááné tsúúca mewa
Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjáatú tsá
úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva.

²⁵Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa
íihjúvahíjcyánetu íhveté íne íllu óoma
Píívyéébe meenúhi.

Jetsóó tsímávámeíne nǐjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶Aanéhjáa tsúuca 6 nuhbávájucó dille
íjcyánáa idyé Píívyéébe tsiíne wallóó
nǐjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari
íjcyacóómí Natsaréevu díbye íúújeté
wájpiikyéi úújéttulle Maaríake.

²⁷Dííllekehjáa Jotséé áabájáa ityáábáva
Dabííúvúj tsiimémémúhaabe íjcyaaábe.

²⁸Aabéhjáa nǐjkyéji múnáajpi díílle éllevu
ipyééne nées díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá
Píívyéébe uke tujkéveellé tsijtye
walléémú ehniínevu.

²⁹Ehdúhjáa díbye néeneri íllure
íúllévenúne íjtsámeíllé íiná nééiyóné
ehdu díbye néeneri. ³⁰Áronáacáhjáa
neebe díílleke:

—Díhllityédíne. Muurá Píívyéébe uke
tujkéveelléhi. ³¹Ahdícyane ú éevaáhi.
Aane u tsímáváábeke ú meménuú
Jetsóodívu. ³²Aabe íhtsútuube íjcyaa
Pánétúejpi Píívyéébé Hajchi íjcyaaábe.
Áábeke Píívyéébe ávyéjútsoó dífbyé íhdé
múnáajpíi Dabííúvuke íávyéjujtsódu.
³³Aabe íjraéémú avyéjuube íjcyaa múijyú
cápáyóóvéítýuúbe.

³⁴Ehdúhjáa díbye néénéllii diille
Maaríá nées dífbyeke:

—¿Aca múhdú ó éevaá wájpiima o
íjcyállejvíari?

³⁵Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébere
Íapííchoj tééveri ehdu úúma méénúhi.
Áanéllii díibye u tsímávaabe dífbyé
Hajchíyé íjcyaaáhi. ³⁶Téhdure muurá
díílle Eritsabéé tsímávaá tsáápiikyé
tsúuca kéemelléjucó íjcyárolle. Tsúuca
muurá 6 nuhbávájucó dille éevane
ajchíibá íjcyárolle. ³⁷Tsá muurá íiná
Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere
piivyéteébe.

³⁸Áanélliihyéhjáa Maaríá néehíi:

—Muurá dífbyeke o ícúvehíjcyáhi.
Aabe ihdyu óvíi eene oke u néhdu óoma
meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu
ílluréjucó nǐjkyéji múnáajpi péénece.

Maaríá Eritsabééke ááhívene

³⁹Átsihdyúhjáa ícúíyie múhdúj
coojívaturá diille Maaríá péé Jodéa
íiñújiri íjcyáné caméhbáuri íjcyacoomívu.

⁴⁰Aalléhjáa Tzacaríake íááhívene dífbyé
taaba Eritsabééke duurúváhi. ⁴¹Áané

tujkéverfhjyáa diille Eritsabéeke
 ijtsiiméné vááúmei íhbaú pañe.
 Áánaacáhjáa Píivyéébe Apííchó tsúuca
 díllé pañe. ⁴²Aalléhjáa kéevánécoba néé
 Maariake:

—Muurá tsijtye walléemú ehníínevu
 uke Píivyéébe tujkévelléhi. Aabe u
 tsíimáváábeke ímí pícyoó panévátüre.
⁴³Aalle ímuhdú ídátsohíválleke oke ú
 aahívevá Táavyéjuube Tápájtjetéébé
 íjcyáíbyé tsíiju u íjcyalle? ⁴⁴Muurá oke
 u dúuruváváné tujkéveri tápañe tsíimene
 vááúmei íimíjyúúvéneje péeve.

⁴⁵Ahdícyané ihdyu maímijyu u íjcyane
 ene uke Píivyéébe tujkévéélléné u
 cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiáané
 méénúiibye úuma muhdú uke inéhdúú.

⁴⁶Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maariá
 néehíí:

Ávyetaré táííbúuri ó duurúvá
 Píivyéébeke. ⁴⁷Aabe
 Tápájtjetésoobe mítyane oke
 ímíjyúúvétsó táííbuu. ⁴⁸Muurá íñe
 dífbye íicúve múnáalle ídátso ó
 néerólleke oke ítsááveébe.
 Ahdícyané ícyoocátú pámeere
 míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi.
⁴⁹Muurá Píivyéébe ímiáábé
 fhstútuube íjcyaae tajtyéeveri
 meenu ímí tehjújuco. ⁵⁰Aabe
 pámeere míamúnáadítýú
 múhdumé dífbyeke
 ávyéjyúúllémeke píaabó diityédí
 ídáátsóvéneema. ⁵¹Muurá ávyetá
 íhstútú nénehji imyéénúneri
 mítyájkímyeímyeke
 núccójpívétsóobe. ⁵²Áhdure
 fhstútuujte ávyéjyúúttésoobe
 idyójtúne ávyéjuutésoobe
 ídáátsóméjhjakeréjuco. ⁵³Muurá
 ímiááneriyé
 tsúúrámefhíjcyámédívú éhníínevu
 bóhówájtsoobe teene. Áánetu
 fhstutúme ehnéva múnáa téeneriyé
 tsúúrámefhíjcyámeke tsá díbye

ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵Muurá
 ihñéjté íjraéemú meíjcyámeke
 ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke
 píaabohíjcyá múijyú nájkéváitýuné
 éhnehjáa méidé múnáajpi
 Aavaráúvuke pámeere
 íjtsiiménémúháábema inéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maariá.

⁵⁶Aalléhjáa pápíhchúú nuhbává
 Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáake tsíiju tsíimaváne.

⁵⁷Aanéhjáa Eritsabéé tsúuca
 ítsíimáváiñe éevé úujetédú tsíimavá
 wájpíkye. ⁵⁸Áijyúhjáa dílle hájkímuma
 tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá dílle
 tsíimaváne Píivyéébere dílléke píaabóné
 iwáájácúnema. ⁵⁹Aaméhjáa tsúuca
 íhyojtsítú pápíhchúúj coojávájucó
 íjcyáábéwúuke ínamého nájcáuemííhe
 kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imílléromé
 dífbyéwúuke imyémenúne cáani Tsacaríá
 déjuri. ⁶⁰Áronáacáhjáa tsíiju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dífbye méme.

⁶¹Áánélliihyéhjáa néeme dílléke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa
 mémé íjcyatúne.

⁶²Ehdúhjáa inééne cááníkye úbahcyómé
 díbye imyémenúne keená ímíllénevu.

⁶³Áánélliihyéhjáa cáani Tsacaríá tsíeméné
 ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dífbye mémé
 íjcyááhi’ inééneé. Ááneríhjáa pámeere
 ullévenúhi. ⁶⁴Áijyúhjáa tsúuca íhjúvaabe
 Píivyéébeke duurúváhi. ⁶⁵Ááneríhjáa
 teene Jodéa íiñújí caméhbaúne múnáa
 iúllévenúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶Áánemáhjáa
 Jóáadityu néemeé:

—Íaca íhya íñe íhstútuubéí dífbyéwu?
 Muurá Píivyéébe ímí dífbyeke
 íjtsúacunúhi.

Píivyéébeke Tsacaríá dúuruváne

⁶⁷Aanéhjáa téijyu diibye cáani Tsacaríá
 Píivyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe
 dífbyeke dúurúvaabe néehíí:

⁶⁸ Maímijyu ihdy mee ijraéémú ávyéjuube Píivýébe íjcyanej. Muurá meke piááboobe mepájtyetéki.

⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabíiúvúj tsíménémúháábedítýú pícyóiibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetésóifbyeke tsúúcajátújucoo íhjuú uubálle múnáaj téeveri ínehduú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méihde múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké ínehdujuco.

⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méihde múnáajpi Aavaráaúvuke ímiááneturé neebe meke mémunáadítýu ípájtyetétsoíne íneri íllityétúmé dífbyekekérýjuco meícúve múijyú níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íihjuvúvatsihdy diibye íllwúuke neebe:

Ahdícýane uu hájchíwu ú íjcyáa íhtsútuube Píivýébé íhjuú uubálle múnáajpi. Aabe dífbyeéjteke ú ímíabáavyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu tsúúca diityé ímityuháñe Píivýébe diityédí ídáátsóvéne ábájíveíñe ditye ípájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne cáámetu wállóóiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíne mééma méénúfbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waajácútsóo ímiájijtóvú eene iwágóóóvéfýojjítóré úráávyehíjcyámé ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdú muurá ímiájijtóvú meke waajácútsóiibye tsaimíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsaaríá.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsímene tsaimíyé píivyebe íjcyá Píivýébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ínéubará píivýétúné íiñújiri imúnaa íjraéémú dífbyeke ímíneúvú wáájácútsihvújuco.

Jetsóoke Maaríá tsímaváne

(Mt. 1.18-25)

2 ¹ Áánetúhjáa Maaríá tsúúca tsímaváiné píhínáa pañétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñe icyáátúnútsámeíki. ² Téijyúhjáa Tsíríá íiñújí avyéjuube Tsiréénio íjcyánaa méénútujukenúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. ³ Áánélliihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiñújí comíñevu imyémeháñe icyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éevállema péé Gariréá íiñújí Natsaréetu Jodéá íiñújiri íjcyacóomí Beréevu Dabíiúvúu tsímávámeítsihvu imyémé icyáátúnútsó dífbyeúvúj tsíménémúhaabe íjcyanélliihye. ⁶ Aanéhjáa tétsii dityétsí íjcyánaa tsúúca Maaríá tsímaváine éévé újjetéhi. ⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáabeke ítsímaváne wájýámubááneri íbíjínúúbeke tódsíjcaró jéémú éébutáwá pañévu kíá dityétsí íjcyáíyotsí íjcyátúnélliihye.

Jéémú tehmé múnaa Jetsóoke áahivéne

⁸⁻⁹ Áánaacáhjáa técoomí únuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámeídvú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávébedítýú Píivýébé ámítsaráhcó diityéké ájchúcnúneri mítyane íllityéme.

¹⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáa ámuha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. ¹¹ Muurá tsúúca ámuhá avyéjuube ámuhake pájtyetésóifbyeke tsáápille tsímavá Dabíiúvú coomívu. ¹² Aabe wájýámubááneri bíjínúmeífýé jéémú éébutáwá pañe íjcyáabeke ámuha maájtyúmíneturé méwaajácuú diibyejuco íjcyane.

¹³ Áánaacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpi únúvú tsijtye mítyame dífbyé nahbéjté

bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píivýéébeke dúúrúvámé nééhií:

¹⁴ Maímijyu Píivýéébe níjkyéjiri íjcyaaábej. Muurá íñújiri íjcyané míamúnaa díbye ímillédú íjcyané tsáimiyéjucu íjcyafné íiná diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa níjkyéji múnáa tsúuca péené boone diitye jéémú tehmejté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píivýéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa ínéne ícúí téhullévu péeme ímiáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, díbye tsííménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyaaábee, íjcyámeke.

¹⁷ Aaméhjáa dífbyeke íajtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpíí dífbyéwúudítýú nééneé. ¹⁸ Ááneríhjáa ullévenúme.

¹⁹ Aanéhjáa Maaríake ííne ímíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeíhijcyáhi.

²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehmejté oomí Píivýéébeke ávyéjútsooméé diityékéé tene némeidyújucu tene íjcyanéllíihye.

Jetsóoke dítye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojívá íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemííh kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa dífbyeke meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dílléi éévátúné íhdéjucu néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájhómeííne éévé úújetenélíi péeme Jerotsaréevu Moitséévúv tééveríhjáa Píivýéébe nééné taúhbaju néhdu ímyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píivýéébé hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúme Píivýéébé taúhbaju íllu néhdújucu: “Tujkénú pamévaré wájpiikye tsíímávaabe Píivýéébé wáabyutáábé íjcyáahi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaríá ímíbájhómeííne hallúvú Píivýéébeke íícúveííne míityétsi

wahpéjtétsikye dífbyé taúhbaju íllu néhdújucu: “Múu toómehémutsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá íímíbájhómeííne íicúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé íjcyaaabe Tsimeóó tsáimiyé Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyaaabe ítsóhíjcyá íjraéémuke ímíbáávyétsóiiibye tsááiíne.

²⁶ Áábé pañéhjáa Píivýéébé Apííchó íjcyane úúballé dífbyeke díbyéi dsíjívétúnáa Píivýéébe wáallooíne meke pájtyetétsóíibyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píivýéébé Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvájavu. Áánáacáhjáa Jetsóówúuma tsíjjumútsí úcaavé tééjá pañévú Píivýéébé taúhbaju néhdújucu dífbyéwúuke ímyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa díiibye Tsimeóó dífbyéwúuke ííhbcúne Píivýéébeke dúúrúvaabe nééhií:

²⁹ Ayúju Píivýéébeéj, tsúuca íne oke ú ájtyúmitsó okéé u néénevu dííicúve múnáajpi o íjcyaaábeke. Áhdícyane óvii ílluréjucu o dsíjívéne.

³⁰⁻³¹ Tsúuca ó ájtyumí múuhakye pájtyetétsóíibyeke pámeere míamúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájíjtóvú waajácútsoóhi. Áhdure íhñéjté íjraéémuke ávyéjútsoíibye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhjuváveneri tsíjjumútsí ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsí hallúvú píáábó táúmeíbyé ímí dítyétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnáa íjraéémudítýú éhníínevu tútáváavééhi. Aame íllure dífbyeke ehdíívalleé ávyéjúúllétúme. Áronáa íjcyaimyé tsaae dífbyeke cáhcútsóme. ³⁵ Ehdú dífbyeke tene pájtyécooca waajácúmeííne muhdú míamúnáa tsáápiitsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u íítene uke tsíjjuke ávyétsá

kimóhcó pájtyeé díífbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéemelle Atsée dohjíba múnáajpi Panoóeuwúv ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíwáábema íjcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúúca 84 pijcyábájucó ipíibajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Pajjyuvárehjáa Píívyéébeke dúurúvalléré ihjyúvahíjcyá dífbýema. Tsáíjyúhjáa áwahíjcyalle majcho dífbýema ííhjúvacooca. Aalléhjáa Píívyéébere tükévéjtsóneri íhdéjucó íiná pájtyeííne úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. ³⁸Áané boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ipájtyetéííne ítshíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óomiíne

³⁹Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsiíjúmútsí imyéénúné boone oomí Gariréa íiñújivu íhcyóómi Natsaréevu. ⁴⁰Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaimíyé píívyeebe panévare waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴²Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá íjcyáábema tsííjúmútsí péé Jerotsaréevu pajtyéte wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhíjcyádújucó. ⁴³Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidíftýú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáajácútúné hallúri. ⁴⁴Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojjúcu ipyéérone néhcóromútsí dífbyeke ímunáa pañe. Téhduréhjáa tsíjtye iwáajácúmé pañe néhcóromútsí. ⁴⁵Áronemáhjáa tsiíne óómimútsí Jerotsaréevu dífbye néhcovu.

⁴⁶Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj piíne ácuúcunúúbé ditye íhjúvájcatsííne lléébúacunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure

díllöhíjcyá íjcyánéjcutu diityéke.

⁴⁷Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejjííva wáajácúneri. Téhduréhjáa dífbyeke ditye díllone díbye áñúcuhijcyáneri ullévenúme.

⁴⁸Áhduréhjáa tsííjúmútsí dífbyeke íajtyúmíne ulléveníhi. Áábekéhjáa tsiíju nééhíí:

—Llíhíj, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriívéhi? Muurá muhtsi dífycáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíínehjírjúcu íjtsámeímútsíye.

⁴⁹Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ívane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáajácutú Líhíyó wákimyéíyi o íjcyaidyújucó o íjcyane?

⁵⁰Ehdúhjáa diityétsikye díbye nééne tsá dityétsí wáajácutú íiná ínééyóné ehdu díbye nééneé.

⁵¹Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaimíyé diityétsima muhdú dífycá ímíllédu. Aanéhjáa ímíwu tsiíju íjtsúcunúneri ítsámeíhíjcyáhi. ⁵²Aabéhjáa tsúúca kééméveebe mítyanéjucó wáajácúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt. 3.1-12; Mc. 1.1-8; Ja. 1.19-28)

3¹Téíjyúhjáa 15 pijcyábájucó Tibéerio pánétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa íiñújí avyéjuúbe. Áánétúhjáa Heróódé Gariréa íiñújí avyéjuúbe. Áánétúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconítee, íjcyáné íñújíúcu avyéjuúbe. Áánétúhjáa Ritsaníá Abiríniá íiñújí avyéjuúbe. ²Áánétúhjáa Anáama Caipáamútsí pánétúejtetsí llúúvájte avyéjútetsi. Téíjyúhjáa Tsacaría hajchi Jóáa ínéubará píívyétúné íiñújíri íjcyáábeke Píívyéébe néé díbye íúwááboki. ³Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhíjcyané patsíhjíva múnáakéré Joodáa

úniuri íjcyáné iñújíne múnáake.
Nehíjcyaabéhhjáa ditye ímítyuháñé
íhvéjtsóné Píívyéébé icyánejcúvuréjucu
íhbwáávéne itsójsótsámeí Píívyéébé
diityédí ídáátsóvéne diityé ímítyú
ílluréjucu íábájíveki. ⁴Ehdúhjáa Jóáa
úwáábohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle
múnáajpi Itsaíauvú íllu néhdújucu:

Méllééboó ínéubará píívyétúné
iñújjiri íjcyaaabe keeváwu íllu
úwaaobóné: “Méimibáávyé ímítyú
ámuha meícyahíjcyánetu
tsaímíyéjucu ámuha meíjcyámeke
Ávyéjuube íájtymífvaki.
⁵Méimibáávyé ámúhá íjtsaméí
éhne múúne juuva nehíwu
nénéhjiri pééroju meímibájchoju
ímí tsatújkeveréjucu íjcyadu.
⁶Muurá Píívyéébe wálloó meke
pájtyetétsóíbyeke pámeere
míamúnaa íájtymíki.”

⁷Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii
tsaate peecutére dífbyedívú itsójsótsámeí
tsáameke neébe:

—íÁvyeta mía ííniymémúeméjté
ámuúha! ¿Múha ámúhakye neé peecutére
ámuha metsójsótsámeíneri
mepállójcóiýóné Píívyéébe meke
méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé
méumíwari íjcyánetu? ⁸Tujkénúí
méuujejóso ímiáané Píívyéébé
icyánejcúvuréjucu ámuha mefbúwaavéné
mewáájácu ímiáané tehdújucu ámuha
meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró
Aavarááuvú tsiiménémúhaabe ámuha
meíjcyánéllii iiná ámúhakye pájtyeítyúne.
Muurá íne néwáyúúné íjcyárónetu
Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye
Aavarááuvú tsiiménémúháabeke. ⁹Aabe
muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke
íwáágoóíñé ehne múúne tsaapi íbájsotu
ímiñe néévátuhéhjí úwáájiri íillóné
cójajtsódu.

¹⁰Ehdúhjáa díbye néénéllii tsaate neé
dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha
meíjcyáiýáhi?

¹¹Áánélliihyéhjáa neébe:

—Wájamúúvámé ájcúiyá tsájaavu
tsaate wájamúúvátúmeke. Áhdure
majchómá íjcyame ájcúiyá imájchoma
íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe diityéke.

¹²Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé
wáábyuta dsídsike áhdótsohíjcyámé
itsójsótsámeí dífbye éllewu ipyééne neé
dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha
meíjcyáiýá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

¹³Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá íñújí avyéjúúbé taúhbaju neéne
ehníñevu ámuha maáhdótsohíjcyáítyuró
míamúnáake.

¹⁴Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú neé
dífbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú meíjcyáiýáhi?
Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaate éhne peecutére ámuha
medótúcuhijcyáítyuróne. Áhdure tsá
tsaate hallúvú ámuha maállítyuróne.
Áhdure ámúhakye múhduná ditye ámúhá
wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú
tehdújucu.

¹⁵Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllii
dífbyedítú míamúnaa íjtsámeí tsáijyu
múu diibyéjucu míamúnáake
pájtyetétsóíbye díbye íjcyane.

¹⁶Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhakye ó
tsótsohíjcyá nújpcáyorí. Áánetu íjcyaaabe
tsijpi táhboone úwáábóíbye táehníñevu
íhstútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré
o tácoríúcu dífbyedívú o
píhívéítyúroóbe. Díbye ihdyu ímiáané
cáhcújtsómé pañévu pícyoo Píívyéébé
Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke
cúújúwá pañévu waaóóíbye. ¹⁷Muurá
dówajcárováíbye ímítyúmedítú
ímiáámeke ehne múúne bíivá pañétú
trígo meújcyane maááhífvetsódu. Muurá
ímiáámeke íujcúne ímítyúmeke

waagóoiibe cúújuwa múijyú
 áabatéiyúwá pañévu éhne múúne trígo
 néévá meújúné boone téhiibájí bívámá
 mecóvajtsoódu.

¹⁸Ehdúhjáa Jóaa ímiáájú úwáábohíjcyá
 míamúnáake. ¹⁹Aabéhjáa ávyéjuube
 Heróodeke née íveekí ímínejíí ínahbe
 Perípé táábake dibye táábaváne.
 Téhduréhjáa neebe dibye tsínehji
 ímityúné méenuhíjcyáne. ²⁰Ehdúhjáa
 Jóaa úwaabóné illéébóiyótsihvu íllure
 dífbyedívú téené hallútú
 cuvéhoojánútsoóbe. Áaneríhjáa
 éhníínevúré ímityúné méenuúbe.

Jetsóó tsójtsoótsámeííne

(Mt. 3.13-17; Mc. 1.9-11)

²¹Aanéhjáa Jóaa míamúnáake
 tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó
 tsójtsoótsámeíí. Aabéhjáa Jetsóó
 Píívyéebema íhjúvúnáa cáámetu dífbyé
 Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé
 dífbyedívú. ²²Áanáacáhjáa Píívyéébe née
 cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi
 mítyane ó ímíjyúúhíí.

Jetsóó íhdé múnáaúvu

(Mt. 1.1-17)

²³Aanéhjáa Jetsóó 30 píjcyábá íjcyaaabe
 botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene
 némeíhíjcyádú Jotséé hajchi. Áánétúhjáa
 Jotséé Eríí hajchi. ²⁴Áánétúhjáa Eríí
 Matáá hajchi. Áánétúhjáa Matáá Revíí
 hajchi. Áánétúhjáa Revíí Mééki hajchi.
 Áánétúhjáa Mééki Jáána hajchi.
 Áánétúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi.
²⁵Áánétúhjáa Jotséé Matatíá hajchi.
 Áánétúhjáa Matatíá Amóó hajchi.
 Áánétúhjáa Amóó Naóó hajchi.
 Áánétúhjáa Naóó Ééri hajchi. Áánétúhjáa
 Ééri Nagáí hajchi. ²⁶Áánétúhjáa Nagáí
 Máá hajchi. Áánétúhjáa Máa tsijpi
 Matatíá hajchi. Áánétúhjáa Matatíá
 Tsemeíí hajchi. Áánétúhjáa Tsemeíí

Jotséé hajchi. Áánétúhjáa Jotséé Jodáá
 hajchi. ²⁷Áánétúhjáa Jodáá Joanáá hajchi.
 Áánétúhjáa Joanáá Réétsá hajchi.
 Áánétúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi.
 Áánétúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi.
 Áánétúhjáa Tsaratiéé Nééri hajchi.
²⁸Áánétúhjáa Nééri Mééki hajchi.
 Áánétúhjáa Mééki Áádi hajchi.
 Áánétúhjáa Áádi Cotsáá hajchi.
 Áánétúhjáa Cotsáá Emodáá hajchi.
 Áánétúhjáa Emodáá Ééré hajchi.
²⁹Áánétúhjáa Éére Jotsoéé hajchi.
 Áánétúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi.
 Áánétúhjáa Erietséé Joríí hajchi.
 Áánétúhjáa Joríí Matáá hajchi.
 Áánétúhjáa Matáá Revíí hajchi.
³⁰Áánétúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi.
 Áánétúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi.
 Áánétúhjáa Jodáá Jotséé hajchi.
 Áánétúhjáa Jotséé Jonáá hajchi.
 Áánétúhjáa Jonáá Eriakíí hajchi.
³¹Áánétúhjáa Eriakíí Meréá hajchi.
 Áánétúhjáa Meréá Maináá hajchi.
 Áánétúhjáa Maináá Matátá hajchi.
 Áánétúhjáa Matátá Natáá hajchi.
³²Áánétúhjáa Natáá Dabíí hajchi.
 Áánétúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi.
 Áánétúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánétúhjáa
 Obéé Bóó hajchi. Áánétúhjáa Bóó Tsamóó
 hajchi. Áánétúhjáa Tsamóó Naatsóó
 hajchi. ³³Áánétúhjáa Naatsóó Aminadáá
 hajchi. Áánétúhjáa Aminadáá Aráá hajchi.
 Áánétúhjáa Aráá Ejróó hajchi. Áánétúhjáa
 Ejróó Páaré hajchi. Áánétúhjáa Pááre
 Jodáá hajchi. ³⁴Áánétúhjáa Jodáá
 Jacóóbó hajchi. Áánétúhjáa Jacóóbó Itsáá
 hajchi. Áánétúhjáa Itsáá Aavaráá hajchi.
 Áánétúhjáa Aavaráá Taréé hajchi.
 Áánétúhjáa Taréé Nacóó hajchi.
³⁵Áánétúhjáa Nacóó Tseróó hajchi.
 Áánétúhjáa Tseróó Ragáoó hajchi.
 Áánétúhjáa Ragáoó Perééké hajchi.
 Áánétúhjáa Perééké Hebéé hajchi.
 Áánétúhjáa Hebéé Tsáará hajchi.
³⁶Áánétúhjáa Tsáára Caináá hajchi.

Áánetúhjáa Caináá Apatsáa hajchi.
 Áánetúhjáa Apatsáa Tséé hajchi.
 Áánetúhjáa Tsée Noéé hajchi. Áánetúhjáa
 Noéé Raméé hajchi. ³⁷Áánetúhjáa Raméé
 Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa Matotsaréé
 Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jaréé
 hajchi. Áánetúhjáa Jaréé Mararéé hajchi.
 Áánetúhjáa Mararéé Caináa hajchi.
³⁸Áánetúhjáa Caináa Enóó hajchi.
 Áánetúhjáa Enóó Tsééé hajchi.
 Áánetúhjáa Tsééé Adáa hajchi. Aabéhjáa
 diibye Adáake Píivyéébe ípívyéjtsó
 tujkénú íínúbatúre.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne
(Mt. 4.1-11; Mc. 1.12-13)

4 ¹Aanéhjáa Jetsóó pañe Píivyéébé
 Apííchó íjcyaaabe Joodáatu
 óómífyéke téenere tsajtyé ínéubá
 pívyétúné íínújivu. ²Áhullévuhjáa
 Naavéné mávárijchó dífyéke. Áíjyúhjáa
 40 coojívajuco májchótuube téhulle
 íjcyaaabe ajoyábáavatéhi. ³Áábekéhjáa
 diibye Naavéné néehíi:

—Bo ímiáané Píivyéébé Hajchi u
 íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho
 dípívyéjtsóne majchoj.

⁴Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dífyéke:
 —Muurá Píivyéébé waajácúháámitu
 nééneé: “Tsá apáañeré majchó tájpi
 meíjcyatúne.”

⁵Ehdúhjáa Jetsóó néené boonétú
 dífyéke tsajtyéébé cámeháuúv.
 Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere íínújí
 avyéjuvu. ⁶⁻⁷Áánemáhjáa neebe dífyéke:
 —Íne páneevúre uke ó ájcuú u
 mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu.
 Muurá tahñe páneere íne imíwu néene
 íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o
 ímíllémeke ó ájcuíyáhi.

⁸Áánéllíihyéhjáa idyé neebe Jetsóó
 dífyéke:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámitu
 nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré
 medúúrúvábéke mefcúvéiyáhi.”

⁹Áané boonétúhjáa idyé dífyéke
 tsajtyéébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa
 duurúvájá hallúvú cáámevu itsájtyéébeke
 neébe:

—Áyu cána ímiáané Píivyéébé Hajchi u
 íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiínívyé
 baavújuco. ¹⁰⁻¹¹Muurá dífyé
 waajácúháámitu nééneé:

Píivyéébe wálooó níjkyéji múnáake
 uke ditye ityéhme íiná uke
 ípájtyétuki. Aabe tsá ínéúbatú u
 wápújúúvéityúne.

¹²Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllíi
 neébe:

—Téhdure muurá Píivyéébé
 waajácúháámitu nééneé: “Tsá
 Máavyéjuube Píivyéébeke
 memávárijchóityúne.”

¹³Aanéhjáa tsiíne ímávárijchóiyóné
 ípívyetétúccóótúnéllíi íllurjúco díbye
 íhvéjtsóíínúné dífyéke.

Jetsóó úwáábótujkénúné
Gariréa íínújí múnáadítu
(Mt. 4.12-17; Mc. 1.14-15)

¹⁴Átsihdyúhjáa óómiiibye Jetsóó
 Gariréa íínújivu Píivyéébé Apííchó dífyé
 pañe íjcyaaabe. Áíjyúhjáa díbye méénúné
 uubállé tsújaavé páneere téené íínújiri.

¹⁵Aabéhjáa téené íínújiri íjcyané
 píhcyáávejááneri úwáaboobéré
 péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne
(Mt. 13.53-58; Mc. 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu
 ípyéé ípíivyécoomívu. Aabéhjáa
 imyéenuhíjcyádú wáyééévejccójí
 píhcyáávéj páñevú eevé Píivyéébé íhju
 uubáalle múnáajpi Itsaíauvú
 waajácúhaamívu ditye ájcuháami.
 Íllúhjáa díbye éévetsíí néehíi:

¹⁸Píivyéébé Apííchó óóma íjcyáhi.
 Aabe oke pícyóó ímíájíjtó
 wáajácútúmeke o úúbáalleki. Muurá

ídátsó ıcyahıjcyámé ımıtyúnéhjı pañe éhne múıne hállıvátumé ıjcyadu ıcubáhrajte. Áánetu diıtyéke ó ıjchıvyétsoohı.

¹⁹Áámeke ó úúbálleé Pıfvyéébe diıtyémá dıtye pájtyetéıne méénune.

²⁰Ehdúhjáa nétsii iéévéne boone téhaamıvú tééjá wákımyéi múnáájıpıkye ıájıcúne ácıúveébe. Áábedıvúhjáa pámeere tééjá pañe ıjcyame ullévenúhi.

²¹Átsıhdyúhjáa neebe diıtyéke:

—Ehdúu Pıfvyéébe ıwaajácúhááımtu néene éévé tsúıca úıjjetéhi. Aane muurá tsúıca ámuha mélleebó ó éévene.

²²Ehdúhjáa Jetsóó diıtyéke néene pámeere ımı ıjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsıhi:

—¿Aca tsá éhne áanu Jotséé hajchi ıjcyatúne?

²³Átsıhdyúhjáa neebe diıtyéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u ıjcyaaabe bo uure tááboméıj.” Ehdı muurá ámuha méneé ıllu ámuha oke menééıyóne: “Capenaóó cóomıyıı méénuráıtyıronéhjı u méénuhıjcyádú cána meenu ıcyoomıyı awáá úpée u pıfvyécóomıyı.”

²⁴Átsıhdyúhjáa tsiıne neébe:

—Cáhawáá ımiááneturé ámuéhakye ó néekıı: Tsá muurá cáábyekekıkye Pıfvyéébe ihjyú uubálle múnáadıtyú ıııńjı múnáa ávyejıúlléıtyuróne.

²⁵Muuráhjáa ıjraéémú pañe mıtyame pııbájıyujte walléémú ıjcyará Erıáuúvú Pıfvyéébe ihjyú uubálle múnáajpi ıjcyácoóca. Téıjyúu ájyaba tééne ııńjıri 3 pıjcyábáj pıınévú daari ıjcyánaaáca.

²⁶Áronáacáa tsá Pıfvyéébe wállóotú Erıáuúvuke diıtyé éllevu dibyée diıtyéke néene dıtye lléébóıtyuróne ıwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóó ııńjıri ıjcyacóomıı Tsaréétari ıjcyané pııbájıyulle éllévuré dífbyeke. ²⁷Téhdurée ıjcyámé mıtyame ıjpi chajááverı

chémeme Erıtséouúvú Pıfvyéébe ihjyú uubálle múnáajpi ıjcyájıyju. Árómedıtyúu tsá tsááııuba bóhııtsámeıtyúne.

Apáábyerée Tsıırııa ııńjı múnáajpi Naamáá bóhııtsámeı Erıtséodıvú ıpyée ıcyáhıjıtsódúıjıcyaaabe.

²⁸Ehdúhjáa Jetsóó néenetu cayóbáávatémé pámeere pıhıcyáávéjı pañe ıjcyame. ²⁹Áánemáhjáa dífbyeke ıjchıvyetsómé técoomı ıjcyané caméhbáutu dífbyeke ıwááóroki.

³⁰Áronáacáhjáa múıjıyúrá péjıcoóobe.

Tsáıpı pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc. 1.21-28)

³¹Aabéhjáa péé Garıréá ııńjıri ıjcyacóomıı Capenaóovu. Átsıı múnáakéhjáa úwááboobe wáyeéévejıcóóıı. ³²Aaméhjáa ullévenúhıjcyá muhdıfıyanéıjıcurıı tıjıkéwévu díbye úwáábónerı.

³³Áıjıyúhjáa ıjcyaaabe tsaapi tétsıhyı pıhıcyáávéjı pañe naavéné ıpañe ıjcyaaabe.

³⁴Aabéhjáa kéévánécoaba néehıı:

—ııJetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u ıjcyaaabeıj! ¿ıfveekı múúhakeı ú pátsarıjıcyóváhi? ¿Mıtyá múúhakeı ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ımiáábé Pıfvyéébe Hajchi u ıjcyane.

³⁵Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú ihjıyúválnéıııı Jetsóó néé dífbyeke:

—ııCúúvéhulléré díıcyıı! ıDıjıchıvıe áadı pañétu!

Ahdúıjıcyóhjáa díbye ıjıchıvıyéné diıtyéj pıınévú ııjıcaáyoóbedıtyú dífbyeke tıtávájıtsótuubére. ³⁶Áánerıhıjyáa pámeere iúllévenúne néjcatsıhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdúıjıcyo naavémú ıchıvıyehıjıcyáné tsaaté pañétu?

³⁷Ehdúhjáa díbye méénuhıjıcyáné uubállé tsúıjaavé pámeere tééne ııńjıri múnáadıvu.

Péedóro báábeke Jetsóó bóhııtsóne
(Mt. 8.14-15; Mc. 1.29-31)

³⁸Aanéhjáa pıhıcyáávéjı pañétú ııjıchıvıyédú Jetsóó péé ımımyémuma

Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dífbyé baabe áívyeri chéménéllii dífbyeke néeme dibye ibóhítsoki. ³⁹Ahdújucóhjáa dibye teene cheme úhbánetu dílleke tene pájtyene. Aalléhjáa ibóhíne diityéké májchotsóhi.

Mítýameke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt. 8.16-17; Mc. 1.32-34)

⁴⁰Áijyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduvaré néene chémeri chéméméhjike dífbye éllu. Áamekéhjáa idyócarájcóneri bóhítsóhíjcyaaabe.

⁴¹Aanéhjáa tsaaté pañétú dibye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píivýéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiáané diibyjuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áamekéhjáa neebe tsiíne ditye tehdu ílhjyuvájucóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllévaré

Gariréa iñíjji pañe

(Mc. 1.35-39)

⁴²Aanéhjáa tsítsívevu Jetsóó péé técoomítýú tsiéllu muúbará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré péeme úujeté dífbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dífbyeke dibyéi ipyéétu diityédítýu. ⁴³Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píivýéébé avyéjutu íjcyané uwááboju. Muuráhjáa téenélii Píivýéébe oke wallóóhií.

⁴⁴Ahdújucóhjáa dibye uwááboobéré péhíjcyané Gariréa iñíjiri pihcyáavejáané pañe.

Mítýane amómeke ditye újcune

(Mt. 4.18-22; Mc. 1.16-20)

5 ¹Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsaréé unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dífbyedívu píhcyaaavé Píivýéébé uwááboju illéébucunúné ímíllénema. ²Áanáacáhjáa ájtyúmíibe míneecu lévemífcú téúú úníuri

cátsuhjúcunúmífcú témífcú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonémífcú. ³⁻⁴Aanéhjáa Tsimóo éhmi pañévu íucáávéne neebe ditye áyanéwu dífbyeke pínéehívu icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téemí pañétú diityéké íúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsínúútej.

⁵Áanéllíihyéhjáa Tsimóo néé dífbyeke: —Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhájchótá muha métsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Áronáa ihdyu u néenélii tsiíne muha métsínúuhi.

⁶Ahdújucóhjáa tsínuume mítýane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóóhó ílluréjuco móhtobáné diitye padúúcuri.

⁷Áanéllíihyéhjáa íhyójtínéri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke ditye ípiáábotéki. Ahdújucóhjáa péemema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu. ⁸Áanéríhjáa diibye Tsimóo Pééodoro íullévéne Jetsóó lliíñévu ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá dífúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹Ehdúhjáa neebe ávyetá mityáné amómeke íjycúnéri íullévévúnema.

¹⁰Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévévu téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóó néé Tsimóoke:

—Tsájuréévedíne. Muurá íne amómé lliíñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píivýéébé icyánejcúvu u íbúwáávétsoíne.

¹¹Áanéllíihyéhjáa icyátúúvétsihváre páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt. 8.1-4; Mc. 1.40-45)

¹²Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáabe dífbyeke íajtyúmííbe lliíñévu ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, čaca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

¹³Áánélliihyéhjáa Jetsóó dífbyeke dócárájcoobéré néehíí:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca bóhiíbe. ¹⁴Áábekéhjáa bojicyuube díbye muuca iúúbállétu muhdú íbóhiíne. Neebéhjáa dífbyeke:

Tsapéhdúré llúúváabe éllevu péene dífbyedívú dúhjítsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píivýéébeke tsíeméneri ú ícúveé téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucoóne.

¹⁵Ehdúhjáa díbye nééronáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácuhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávehjicyá dífbyé uwáábovu díbye diityéké íbóhítsó díye chéménéhjitu. ¹⁶Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaae Píivýéébema íhhyúvaki.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt. 9.1-8; Mc. 2.1-12)

¹⁷Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané íñújjícutu pahúllévátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa ítténáa Jetsóó Píivýéébe íhnáhoori bóhítsóhíjcyá chéméméhjike. ¹⁸Áanáacáhjáa tsaate tsivá ífbotáři íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imílléromé Jetsóó tsájá pañe íjcyáabe éllevu itsájtyene. ¹⁹Áronáacáhjáa tsá díye píivýetétú múhdutú íúccávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu íñérívyéne dífbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dífbyeke míamúnááj píinévú. ²⁰Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájíivéhi.

²¹Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—ÍMuubáami aabye íveekí ímítýúné ihjyúvá Píivýéébe ímí íjtsúcunúnejíjvari? Tsá muurá míamúnáa ímítýuháñé mewáágóóityuróne. Apáábyéré ihdyu Píivýéébe píivýeté teene iwáágoóne.

²²Ehdúhjáa díye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.

—ÍAca íveekí ehdu ámuha méjtsámefhi?

²³Áánerá ó píivýeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímítýuháñé diityémá o ímíbjachóne. Áánéllii ó píivýeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díímítýú úúma ó ímíbjachóhi.” Áhdure ó píivýeté o nééneé: “Dímíjpyetene dípye.” ²⁴Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípíivýééveebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene díibye íjpi vááúmeityúúbeke neébe:

—Dímíjpyetene eene dífíhbotámá dípye díhjávu.

²⁵Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj píinétú íjyóúúvéne péjúcoobe ihjyávu Píivýéébeke dúúruvaabére. ²⁶Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píivýéébeke. Aaméhjáa itsájúréévéne néehíí:

—ÍAca muhdú aabye meke úllévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt. 9.9-13; Mc. 2.13-17)

²⁷Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye íñújjí avyéjúúbé wáábyuta dsídsíke íáhdótsóhíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸Ahdújucóhjáa díbye páneere ímyéénuhíjcyané íhvéjtsóne dífbyemáyéjuco pééneé.

²⁹Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjyávu. Áánevúhjáa díbye míñútsómé

mítame tsáá tsijtye íñújí ávyjúúbé wáabyuta ijcyáne dsídsí ahdótsó múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehji ijcyá tétsihyi diityéma. ³⁰Áánéllihyéhjáa paritséomú taúhbájú uwaábojtémá néé dífbyé mamýmuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímiáamemájíívari?

³¹Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaimíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémemekéré táaboóbe.

³²Ahdícyane tsáháa ímiáame wáabyú o tsáátune. Muuráhjáa ímityúme wáabyú o tsáá diityéké o ímbáávyétsó Píívyéébé icyánejcúvurjúco ditye ífbúwááveki.

Jetsóó mamýmú majcho áwatyúne

(Mt. 9.14-17; Mc. 2.18-22)

³³Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii néeme dífbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamýmúu, paritséomú mamýmúu, ijcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema ífhjyúvácoóca? Áronáa muurá dímmamýmú tsá tehdu méenuhíjcyatúne.

³⁴Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávcátsíñé wañéhjivu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdú néene támamýmú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ³⁵Muurá ihdyu íjcyafné diityédítýú o pééíne. Áijyu ihdyu óví muhdú ínehajchíí awámye.

³⁶Ehdúhjáa ínééné boone diityéké úwáaboobe nééhií:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcaaja wájamu mepájaabóne. Muurá íllure éhniínevu táváajcároba. ³⁷Áhdure tsá tene ímityú béhpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcaau mífheneu cahpáyú pañévu. Muurá béhpácyo íúhtsaráúúveneri táváajcú tsúúcaau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane.

³⁸Áánéllii béhpácyo mépañénu bééú pañévu. ³⁹Muurá tsúúcaajpácyoré iádone ímillémé tsá ádóityuró béhpácyo bíinojpácyo tsúúcaajpácyoré ímí diityédítýú néénéllííhye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamýmú majcho újcyane

(Mt. 12.1-8; Mc. 2.23-28)

6 ¹Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí ímamýmuma úmihéj píñétú pájtyenáa bajtsóháñetu ujcyumé ímájchoki. ²Aanéhjáa paritséomú íífténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyoojii wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehijcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméné méenue Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴Muuráhjáa duurúvájá pañévu íúcaávene ímájchóityuróné Píívyéébé íicúvú páaa majchómé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyane.

⁵Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáájpidívu o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcoojii wáyeéévejcóójii.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mt. 12.9-14; Mc. 3.1-6)

⁶Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí píhcyáávájá pañévu Jetsóó úwaabóhi.

Áánacáhjáa tsapi tsánejcúéhójtsí fhyójtii múhdurá néébe tétsihyi.

⁷Áánéllihyéhjáa taúhbájú uwaábojtémá paritséomú Jetsóodívuré ítéhíjcyá dífbyeke téjcoojii díbye bóhítsóhajchíí téenej téeveri ímityuube díbye íjcyane íñééroki. ⁸Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé díibye múhdurá íhyójtii néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdjúcóhjáa díbye péene dífbye éllevu. ⁹Áábedítýúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílloo tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeeévejcóóji mepiáábóityuro tsaatéke tsiméné pájtyemeke, mityá méfhvéjtsóiyá dítye idsíjivekij?

¹⁰Ehdúhjáa inéene diityéke íiteebéré neé dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdjúcóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹Ehdúhjáa Jetsóó méénune dífbyeke múnáátsohíjcyámé íítene ávyétá ihnáho cayóábávatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímýe muhdú dífbyeke imyéenuíne.

**12-meváké Jetsóó meménú
ímamyémú dítye íjcyaki**
(Mt. 10.1-4; Mc. 3.13-19)

¹²Téijyúhjáa Jetsóó cámehábuúvú péébe Píívyéébe ma ihjyúvápéjcovéhi. ¹³Ááné tsitsíívevúhjáa píhjúcuube dífbyema péhíjcyámeke. Áámedítýúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame úwáábomé péhíjcyáimeye. ¹⁴⁻¹⁶Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú díbye méménuúbee, ínahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááa, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaa, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dífbyedívú méénútsóiiíbyee, éhdume.

Jetsóó mityámeke úwaabóne
(Mt. 4.23-25)

¹⁷Aaméhjáa teene cámehábutu tsáame wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mityane míamúnaa Jetsóó úwáábó ílléébúcuunú tsáácuunú pahúllevátú teene Jodéa íinújítu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike

díbye íbóhítsoki. ¹⁸Áámedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye wáágóóné boone tsaímíyéjucó dítye ícyahíjcyane. ¹⁹Paméváréhjáa chéméméhjí ímíllehíjcyará dífbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dífbyeke idyómajcóneríyé bóhíhíjcyané íájtyúmínéllíihye.

Muhdú neéne míamúnaa ímí íjcyane
(Mt. 5.1-12)

²⁰Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke íítene neéhi:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjíúvú menéeme meíjcyanej. Muurá tehdu neémé wáábyuta Píívyéébe avyéju.

²¹Maímijyu ámuha meíjcyane díbye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri metsúúrámehíjcyáme. Muurá ámúhake píááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehjí ámúhake pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámúhake ímíjyúúvetsóhi.

²²Muurá íne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjité ámuha meíjcyané déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámúhake tsarílleéhi. Aame tsá ámúhake llééboítýúne. Ámúhake átéréejtéí idíllóne nehnívu ihjyúvahíjcyáimýe ámúhadítýu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej. ²³Muuráhjáa téhdure éíjyúúvú dítyé íhdé múnáaúvú Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáadi ícúbáhrahíjcyáhi. Ahdu ámúhake dítye dárívéróné pañe óví ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meíjcyanej ímíjyúúvú dítye dárívéróné níjkeváá dítyéma.

²⁴Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnáa téeneríyé tsúúrámehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri dítye ímíjyúúveróné níjkeváá dítyéma.

²⁵Ehdu íné ímíjyúú panévatúré ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene

pájtyeíñej. Muurá ídátso diityémá
nijkévaíñé íñé imíjyaú ditye
ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuri
íjcyarómema nijkévaíñé
kímóóevúréjuco.

²⁶Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke
máidáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu
muurá diityé íhdé múnáaúvú iye
Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadi
díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

**Meke múnáájtsorómeke
mewájuune Jetsóó úwaabóne
(Mt. 5.38-48; 7.12)**

²⁷Ahdícyane ámuha oke
melléébúacunúmeke o néé ámuha
mewájuu ámúhake múnáájtsorómeke.
Áhdure ámúhake tsáíllérómeke múu
píaabóhi. ²⁸Téhdure múu ámúhadítýú
ímityúné íhjúváváromema tsaímíyé
íhjúváváhi. Téhdure ámúhake
áábohíjcyarómé hallúvú múu táúmeí
píaabó Píívyéébeke. ²⁹Áhdure tsaate
ámúhake méénúhájhíí tsá múu
píámeítýúne. Téhdure ámúhá wájýámú
dííwane ditye ámúhadítýú újúhájhíí
múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki.
³⁰Áhdure ámúhake tsíméné
táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate
ámúhá éhné nánihájhíí tsá múu
díllótúne. ³¹Áhdure pamévamáyé ámuha
ímí mejjcyane meímilléhájhíí múu
íjcyánéjcutu ímiááméré íjcyáhi.

³²Muurá ámúhake wájýúmekéré
ámuha mewájuuhájhíí tsá ímiá wájýú
tene íjcyatúne. Muurá ímityúné
míamúnaa íjcyarómé téhdure diityéké
wájýúmemáyé wájýújatsíhi. ³³Téhdure
ámúhama ímiáámé íjcyámemáyé ámuha
ímiáámé mejjcyahájhíí tsá tene
ímityúne. Muurá ímityúme íjcyarómé
tehdu meenúhi. ³⁴Áhdure ámúhake
tsíménevu ajcúmekéré tééne
cápayóóvére ámuha maájjúhájhíí tsá
tene ímityúne. Muurá ímityúme

íjcyarómé tsaatéké tsíménevu ajcú ditye
ípíámeíkiye. Ahdu tsá múu néétune.

³⁵Ámúhake múu néhíllérómeke
iwájýúne panévaturé ditye píhtónéhíjtu
píaabó ditye ámúhake
píámeítýúrónáaaca. Ehdu ámuha
mepíáábóhájhíí íhtsútuube Píívyéébej
tsímé ámuha mejjcyame íñé imíjyaú
méjcyaaáhi. Muurá Píívyéébe ímityúme
íjcyarómeke íidaatsólléne píáábohíjcyáhi.
³⁶Ahdícyane óvíí ámuha pamévakéré
meidaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni
Píívyéébe méénuhíjcyádu.

**Tsijtye múhdurá íjcyáneri
mehjúváváityuróne
(Mt. 7.1-5)**

³⁷Tsá múu íhjúvátú tsijtye múhdurá
néémedi Píívyéébe ámúhake íñéétu
téhdure ímityúme ámuha mejjcyane. Tsá
múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe
ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure
ámúhake ímityúné tsaate méénuróné
múu íhvejtsó íiná diityéké méénurómé
téhdure Píívyéébe ámúhake íiná
imyéénútuki. ³⁸Múu píaabó múhdurá
néérómeke téhdure Píívyéébe ámúhake
ípíááboki. Muurá ímiáámeke píááboobe.
Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke
mepíáábohíjcyáduré ámúhake
píááboóhi.

³⁹Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe
nééhií:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi
téhdure néébeke tsajtyeíyá tsiéllevu?
¿Aca tsá tsamútsíyé áakityétyuró
wáhyéju díívané pañévu? ⁴⁰Tsá muurá
tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé
ehnííñevu wáájácutúne. Muurá ihdyu
páneeréi iníjkévacooca botsíi dibye
wáájácutú wáájácuúbe.

⁴¹¿Aca íveekí ámuha méijýacunúhíjcyá
ámúhá nahbémú hálluúúné pañe
wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné
pañe úménebaáné íjcyane

wájácúmeítyúme? ⁴²Muurá úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhakye mebóhdo eene wáahyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ÍÁvyeta bañú múnáa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíí ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wáahyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdú néene tsá múu tsaate wahdífvané ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhníínevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

**Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí
muhdíívamé meíjcyane**
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváítyuró oove íjcyane. ⁴⁴Muurá ínéévaturé méwaajácú uméhééne kééméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváítyuró híígoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváítyuró baáco. ⁴⁵Ahdú ívane muurá ímiáámé ífbúwá pañe ímiá íjtsaméí íjcyanéjucu ditye íhgyuváne. Ánetu ímityúmé íhgyúvá ífbúwá pañe ímityúné íjtsaméí íjcyanéjucu. Muurá muhdú ífbuúúné íjtsaméí íjcyadújucu ditye íhgyuváne.

Míityétsi ánúmeínetu íjcyáné uwááboju
(Mt. 7.24-27)

⁴⁶Ííveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámúhakye o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejífvari? ⁴⁷Cáhawáá ámúhakye o úúbálle muhdú tahñéjéte oke lléébome íjcyane. ⁴⁸Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta pañé itséhdíhgyejújiri íapíhájúné

wáduhcúhi. Aaja tsá núpabya wááoítyuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllííhgye. Ehdú muurá tahñéjéte oke lléébome íjcyáhi. ⁴⁹Ánetu o nééne cáhcújtsotúmé íjcyá éhne múúne tsaapi ímííneúvú íhgyá apíhájúné wádúhcútuja dííbyedívu núpabya wááóné boone díbye ídátso íjcyadu.

**Tsodáhómú avyéjúúbé únú
múnáájpyke Jetsóó bóhítsóne**
(Mt. 8.5-13)

7 ¹Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhgyúvátshdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ²Ácoomfíhgyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyucu. ³Ánáacáhjáa díbye íavyéjuube tsúuca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Ánéllíihgyéhjáa tsaatéke túkevjtsojtédítýú wálooobe díbye éllevu díbye íbóhíitso íúnú múnáájpykye. ⁴Ahdújucóhjáa ditye ípyééne néétene:

Ímiáábé díbye tsodáhómú avyéjúúbe. Áábeke íhya íhdyu tehjújucu o píááboíñe. ⁵Muurá ímí meke wájyuube íjraéémú meíjcyámeke. Muuráhjáa díbye nééjuri mépíhgyááveja méénúmeíhi.

⁶Ehdúhjáa ditye néénéllíi Jetsóó péé díityémá téhullévu. Aaméhjáa píhíjucóónáa tsiíne tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjucu íñahbévajtédítýú ditye ínééte dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetétyú ídátso díbye néénéllííhgye. ⁷Téénéllíihgyevané tsá díbye páñetu úúma íhgyúvatétúne. Ánéllíihgyevané íhdyu íchíhdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhííki. ⁸Muurévá téhdure tsíjtye íavyéjyte dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómúke díbye táuhbánéjucu ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi díbye néhdújucu méénuhíjcyáne.

⁹Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube neéne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áanemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraéémú íjcyáromedítýú tsá tsáápiuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

¹⁰Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wáloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúúca diibye ínúu múnáajpi bóhíibeke.

Dsjívéébeke Jetsóó bóhíitsóne

¹¹Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame pééhií.

¹²Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápile pífbájyúllé hajchi apáábyéré íjcyaaabe dsjívéébeke cúúutémeke.

¹³Áamedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne dífilleke neéhií:

—Kímóóvedííne.

¹⁴Ehdúhjáa ínééne teene ítémeho díbye ékééveténeéllii teeho íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa neé téhoúvuke:
—Líhi, dácuúve.

¹⁵Ehdúhjáa díbye neénemáyé tsúúca íacúúvéne íhjúvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsíjyuke neé dille itsájtye dífbyeke íhjávu. ¹⁶Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájúréévéne Pífvyéébeke dúúruvámé neéhií:

—Ícyooca íhdyu Pífvyéébe íhjúu uubáalle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa neémeé:

—Muurá ííne Pífvyéébe píaabó íhñéjteke.

¹⁷Áané uubálléhjáa páneere Jodéa ííñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííne íñújííne múnáa waajácúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wáloomútsi

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyané tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú

úúballéhi. ¹⁹Áanéllíihyéhjáa diityédítýú mítyétsikye wáloobe dityétsí ídflloté dífbyeke diibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsóibye tsááibye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu diibyéjuco íjcyátúhajchíí tsíjpiikyéi ityéhmeki. ²⁰⁻²¹Aamútsíhjáa Jetsóodífvú úújeténáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduvaré neéne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó dílleluve uke muhtsi medíllóo íava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú tsááibye? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúne? ²²Áanéllíihyéhjáa Jetsóó neé diityétsikye:

—Wa meóómíne méuubállé dífbyeke muhdú o úwááboobe méénuráítyúronéhjí o mééne amehtsi maájtyumíne.

Páneere méúúbáalleco hállúvátúméhjí hálluvájucóone, úllétúméhjí úlléjucóone, íjpi chájááveméhjí bóhííne, lléébótúméhjí tsúúca lléébone, dsjívémé tsiíne bóhííne. Áhdure méúúbáalleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíne.

²³Maímíjyu íhdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴Ehdúhjáa Jetsóó neé Jóáa wállóomútsikye. Aamútsíhjáa óómíne boone diibye Jóáadityu neébe:

—¿Acáa Jóáa ínéubará pífvyéetúné ííñújiri íjcyáábedífvú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dífbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vaaúmeídyú páhduvaré dífbyé íjtsaméi neéneé? ²⁵¿A tsáimíyee úcámeíhíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu íjycámeicyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñe pañéyo dífbye. ¿Aané muubá ímíáané dífbye? ²⁶¿Mityá Pífvyéébe íhjúu

uubálle múnáajpí dífbyej? Ímiáánée diibyéjucó. Áronáacáa tsíjtye ehniíñevu dífbye. ²⁷Dífbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháamitu neéene:

Ó pícyoo díhde tsáápiikye dibye
iúúbálle míamúnáake ditye
iímfbáávyéne ímí uke
iwáátsúcúpéjtsoki.

²⁸Aane ímiáánetúré tsá dífbyedu tsijtye neétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjújéjtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméí diibye Jóáá ehniíñevu.

²⁹Ehdúhjáa Jetsóó neénetu ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójsótsámeímýé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehdújuco méénune.

³⁰Áanetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsójsámeítyúmé íllure ehdíívallehíjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

³¹Áamekéhjáa Jetsóó neéhií:

—¿Aca muutédivú íñe ícyocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiímedivuj.

³²Muurá múúne lláhájsiri ícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduvaré médárfívémehijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiíme úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ³³Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedítýúú ámuha ménéhíjcyá mééífbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye neéene. ³⁴Áábé boonétúú ó bóhówaavé Míamúnáájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha ménéhíjcyané oova majchópíwu adópíwu

o neéene. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵Áronáa muurá Píívyéébeéjté íjcyámedítýú bóhówaavéné dibye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó neé paritséomuma taúhbájú uwáábojteke.

Jetsóó paritséomúúbema májchone

³⁶Aanéhjáa tsaapi paritséoméjpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó dibye ihjyávú dífbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone.

³⁷Áanáacáhjáa tsáápile técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúvááne pacúújúpácyoma. ³⁸Aalléhjáa dífbyé líiíñévú icyánoovévane tááhií. Aanéhjáa imáátyori dífbyéj tuháacyú ípípapchóné íhñíwacoríyé ipáácyúné boone téjtuhacyú ichóhchóne teene pacúújúpácyoríyéjuco dílle múríjchóne. ³⁹Ehdúhjáa dílle Jetsóoke méénune diibye eené dífbyeke ihjyávú tsájtyeebe íífténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiááné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi áanu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dífbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díílle.” ⁴⁰Ehdúhjáa dibye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó neé dífbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke díñe, Ávyéjuúbéj.

⁴¹Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhijyáa dsíídsí táumeí

tsáápiikye. Áámútsídítýúhjáa tsaapi ujcu 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcu 50-jíváre.

⁴²Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco dibye íhvejtsóné teene diityétsídi ídáátsóvénema. ¿Aane caabyé diityétsídítýú éhniíñevu dífbyeke wájyune ú íjtsúcunúhi?

⁴³Áánélliihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhniíñevu
dsídsike táumeiibyej.

Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tehdújuco.

⁴⁴Ehdúhjáa néébere dílleke iítténe néé
Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o

ááhivénaróóbema tsá núpácýóubaré u
pícýootú tájtyúhaacyu o níjtyámeiki.
Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu
imáátyori ipípajchóné paacyú íhñíwácori.
⁴⁵Áhdure keená oke u dúúruváné u
chóhchone. Áánáa muurá áámye oke
idyúúruváné chóhchohjýcýá tájtyúhaacyu.

⁴⁶Áhdure tsá oke táhníwau
dúúúrúbájpácýóúbari u múrjychotúne.
Aánáa muurá oke múrjycholle
pácúúcújpácýori tájtyúhaacyu. ⁴⁷Aane
uke o néé mítyane díllé imítýú íjcyaróné
díllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke
iwájyune dille úújétsónéllíihye. Muurá
wahdíváné imítýú tsaaté hallúrí íjcyane
diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri tsá
mítyane ditye ímíjyúúvétyuróne. Áánetu
ávyétá ihsútú nééné imítýú diityé hallúrí
íjcyaróné diityédí meídáátsóvéne
meíhvéjtsóneri muurá mítyane
ímíjyuuvéne. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸Ehdúhjáa íñétsihdy neebe dílleke:

—Ímityúné u méénuhjýcýanéhjí
tsáhájucó díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi
tsijtye diibye Tsimóó miñútsó múnaa
íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyété
míamúnáadítýú íimítýuháñé iwáágoóne?

⁵⁰Arónáacáhjáa tsiíñe neebe dílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca u
pájtyetéllé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne.
Ahdícyane wa dipye tsáimiyéjucoj.

Jetsóoke piáábóné walléému

8 ¹Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé
pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma
tsícyoomíjiri patsíhjivárí íjcyájáhji

múnáake iúwáábo muhdú Píivyéébé avyéjú
íjcyane. ²Áábekéhjáa téhdure tsaate
walléémú nahbénú panévari
chémeíhýcýámeke díbye bóhiísóme.
Áámamáhjáa Maarí Madaréná díllé
pañétú 7-meváké naavémuke díbye
wáágóolle. ³Téhduréhjáa diityé pañe
Heróodé piááboobe Chóótsá taaba Jóánaa,
Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa
íjcyámé tsíjtyehji panévatu majchó
dífvánetu dífbyeke piáábohíjýcýame.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju

(Mt. 13.1-9; Mc. 4.1-9)

⁴Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi
íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeké
tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu
úúballéhi: ⁵—Tsaapíhýjáa íwajcýohá
tríígoúúhá bájtsóobe íllure wávarájochi.
Aanéhjáa díbye wávarájconetu tsáuhji
dojco juuváj piíñevu. Áuhjéhjáa míamúnaa
tádíríhcoíñuhjýcýauhjí coomímú
méhdojéhi. ⁶Áané tsíuhjéhjáa néwayúúné
raahóvú dojcoúhji íñeróné chemé tétsii
piípátúnéllíihye. ⁷Áané tsíuhjéhjáa tsuhji
íjcyátsihvu dojcoúhji hallúvú tene
wááménéneri íñeróné duhcúvatéhi.
⁸Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco ímíwu
íññuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píivylene
neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu
kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óví llééboome
icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó iúwáábo túhútsohíjýcýane

(Mt. 13.10-17; Mc. 4.10-12)

⁹Aanéhjáa ímamyémú dílló dífbyeke
muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne.

¹⁰Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúbállehíjýcýa Píivyéébe
ámúhake iwáájácútsó muhdú íavyéjú
íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú
tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné
lléébójúcoorómé ícyahíjýcýa teene
lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene

ájtyumíjúcooromé ícyahíjcyá
ájtyumíftúmeúvúdu.

**Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó
bóhówajtsóne**

(Mt. 13.18-23; Mc. 4.13-20)

¹¹⁻¹²Aane illu nééiyóné ehdu ó
úwáábohíjcyáhi: Muurá trígóuhádú
nééne Píivyéébé uwááboju tsaate ímí
lléébone diityé íbuúúné pañévu
úcaávéiyóné Naavéné ditye ípájtyetétu
diityédívu mótátsohíjcyáhi. Aane
nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa
dójcoúhjí coomímú méhdone. ¹³Áanetu
tsijtye teene uwááboju illéébone ímí
íjtsúcunújúcooromé páhduvaré nééné
mávaríjchojúúné iáábucújúcoótúne
ílluréjuco ténetu íhveténé ímí
icyáhcújtsótúnéllíihye. Aane nééiyóné
eene néwayúúnéj piínévúhjáa dójcoúhjí.
¹⁴Áanetu tsijtye uwáábó lléébójúcooromé
muhdú íjcyáneríyé itsúúrámehíjcyánéllíi
teene ábájívehíjcyáhi. Aame mítyane
iéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá
úraavyéjúcootú téené uwááboju
illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene
tsuhjí íjcyátsihvúhjáa dójcoúhjí. ¹⁵Áanetu
íjcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone
ímí tehdújuco ífíbúuri íjtsúcunúné
tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene
ímíwuúhjáa íínují nétsihvu dójcoúhjí.

Peetétú íjcyáné uwááboju

(Mc. 4.21-25)

¹⁶Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:
—Tsá muurá peete mepéétetsóné
tsíménevu maávohjácoityuróne. Tsá
cuwáfíhcyú lliíñévu mepicyoóityuróne.
Muurá ihdyu cáamevu mepicyoó tene
íajchúacunú já pañe téénej tééveri
meijcyaki. ¹⁷Ahdu muurá Píivyéébé
uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú
meijcyane. Muurá páneere téévéneúvu
méénúmeíhíjcyaroné tsá wáájácúratúné
íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmeííhi.

¹⁸Ahdícyane ímíñeúvu méjtsoco íñe
ímiá uwááboju ámuha tsúuca
mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívu
éhnííñevu bóhówajtsóiihbe ditye
ímíñeúvu iwáájácúki. Áanetu teene
ímíllétúmedívu tsá díbye
bóhówajtsóityúne. Muurá áyanévu ditye
wáájácúroné íllure dojtúcúiihbe
diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

**Jetsóoke tsiiju dífíbyé nahbémuma
újcuteróne**

(Mt. 12.46-50; Mc. 3.31-35)

¹⁹Téíjyúhjáa dífíbyé nahbémuma tsiiju
wajtsí tétsihvu. Aamehjáa tsá píivyetétú
dífíbyedívu iúújeténé mítyane míamúnaa
íjcyánéllíihye. ²⁰Aanéhjáa tsaate dífíbyeke
nééhíí:

—Éhtsíhyi áachi dítsíjuma díñahbémú
íjcyame ímíllé uke íajtyumíne.

²¹Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píivyéébé uwááboju
illéébone ímí tehdújuco úraavyéme
waharómú, táñahbémú, táñaallému.

Kíjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne

(Mt. 8.23-27; Mc. 4.35-41)

²²Tsáíjyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñeri pééneé.

²³Aamehjáa péhíjcyánáa cúwaábe.

Áanáacáhjáa kíjyébari mítyane nújpacyo
nóhjne úcaavé diityé míñe pañévu
ápííchóvu diityéké pámaúcuíñédu.

²⁴Áánéllíihyéhjáa dífíbyeke íakýéjtsóne
néémeé:

—íÁvyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca
mémájcánuúhi. Áánéllíihyéhjáa
iácúúvéne teene kíjyébama nohjí íjcyane
úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé
dáfíhañéréjuco. ²⁵Átsihdyúhjáa neebe
diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha
Píivyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne néemeé:

—¿Muubáami áanu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

Tsaápi pañe naavémú íjcyane
(Mt. 8.23-34; Mc. 5.1-20)

²⁶Aaméhjáa Gariréá iñújitu péeme úújeté Gadáará iñújivu. ²⁷Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dífbye éllevu tsáá técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáabe. Diibyéhjáa íeveebe wájamúúvatuube ícyahíjcyá níjkyénéj piínere. ²⁸Aabéhjáa Jetsóó lliñévú imímóúúvéne dífbyeke nées kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca iiná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyáabe? Uke o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹Ehdúhjáa naavéné nées míamúnáájpi pañétú Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivyé áadí pañétú’ néenéliihye. Ávyetáhjáa tsáijyu méivatétsohíjcyabe naavéné dífbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwáñehíñeri chíjchuróné távárícyohíjcyáabe. Áábekéhjáa díbye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá íñéubará píívyétúné iñújiri.

³⁰Aanéhjáa Jetsóó nées naaveneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánéliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dífbye pañe íjcyánéliihye. ³¹Aaméhjáa diitye naavémú nées Jetsóoke díbye iwáágóótú dítye ícúbáhrámeííyóhullévu.

³²⁻³³Áijyúhjáa tétsihyi jéemú meenímú majchóri. Áánéliihyéhjáa naavémú nées Jetsóó iwáallo diityéké diityé pañevuréjuco. Ahdújucóhjáa díbye wáloome díbye míamúnáájpi pañétú íjchívyéne újcámeñé meénímú pañevuréjuco. Ááneríhjáa úúpíyivyémé téwajútú únéú pañévú cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴Ááneríhjáa diityé tehmejté íillityéne wáame úúbálleté técoomí múnáake.

Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúbálléme.

³⁵Áánéliihyéhjáa míamúnáa téhullévú péécunú íajtyúmí muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dífbyeke eenée naavémú dífbye pañétú íjchívyéébeke íwajyamúúnemájuco íjcyabe tsaimiyéjuco Jetsóó lliñe ácuúacunúúbeke. Ááneríhjáa íillityéme.

³⁶Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene pájtyene.

³⁷Ááneríhjáa íillityéne néeme Jetsóoke díbye ipyéé tétsihdyu diityé iñújitu. Ahdújucóhjáa díbye ímamyémuma óómiñe bíwánejcúvure. ³⁸Áábekéhjáa díbye eenée dífbye pañétú naavémú íjchívyeebe nées dífbyema ipyéekíí.

³⁹Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsáhaá, díhjáavuré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhiítsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúbálléne íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dífbyeke bóhiítsóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiítsóne
(Mt. 9.18-26; Mc. 5.21-43)

⁴⁰Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtstíbeke tsaimiyé míamúnáa waatsúcúpejtsó dífbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹Áánáacáhjáa ‘Jáiro’ nemeífbye tsáá tétsihvu píhcyáávájé avyéjuube íjcyáabe. Aabéhjáa imímóúúvéne nées Jetsóoke díbye ipyéé dífbye jávú apáálléré ídsi 12 píjcyábá íjcyalle dsíjiveríjyuco íjcyánéliihye. ⁴²Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnáa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 píjcyábájuco íchémé tujpácýó íhvetépítyúneri ícúbáhrámeííjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íáhdohíjcyáneri. ⁴⁴Aalléhjáa idyéju éhnejcutu Jetsóodívú ipííhívéne dífbye wajyamú dómajcóhi. Ááné tujkéveríhjáa

tsúuca ichémé díllleke fhvetéhi.

⁴⁵Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíi:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke idyómajcotúne. Aanéhjáa Pééedoromá tsijtye ínahbéjté néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóné?

⁴⁶Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhiine íllure oke idyómajcóneri.

⁴⁷Aanéhjáa Jetsóó wáajacújucóónéllii ílliyécunúlléré dífbye líiñévu mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néenéllii dífbye wajyámú idyómajcóné tsúuca íbóhiíne.

⁴⁸Áanélliihyéhjáa neebe díllleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íne tsúuca u bóhiíne. Ahdícyane wa dipye tsáimiyéjucoj.

⁴⁹Ehdúhjáa díbye díllleke néenáa tsaate díibye pihcyáavéjá avyéjuube Jáíró jatú tsáame dífbyeke neeváhi:

—Tsúuca dáájyuwa dsjívéhi. Aane ínélliihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

⁵⁰Aanéhjáa Jetsóó ílléébóne néé Jáíróke:

—Kímóóvedíne. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úuma íbóhiíki.

⁵¹Aanéhjáa tsúuca dífbye jávu dítye úújetenáa Jetsóó tsá ímíllétú mítyame úcaavéné dífbyema tééjá pañévu. Apáámýéréhjáa Pééedoroo, Jóááa, Jacóóboo, diityétsi dílléwúúvúj caanímutsi, éhdume úcaavéné ímílleébe.

⁵²Áanáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahjicyá dílléúvuke. Áamekéhjáa neébe:

—Métahdí dsjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dífbyedi tsúuca ímiááné dílle

dsjívénélliihye. ⁵⁴Áronáacáhjáa dílléúvú hójtsitu íekéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵Ahdújucóhjáa íbóhiíne dílle ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe dítye ímájchóto díllleke. ⁵⁶Áanerihjáa diityétsi cáanímutsi mítyane úllévenúmutsikye neebe dítyétsi muucá íúúbállétu teéne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wállóone

(Mt. 10.5-15; Mc. 6.7-13)

9 ¹Ahduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcu ímamyémú 12-meva íjcyámeke.

Áámé pañévuéhjáa pícyoobe ítsjípá dífbye mémeri tsaate pañétú páhduvére néeme naavémuke dítye iwáágóohjicyaki, chéméméhjike dítye íbóhiítsóhijcyaki.

²Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike íbóhiítsóhijcyaki.

³Áamekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí amúhá cuujúii, amúhá cahpáyuu, amúhá májchoo, amúhá dsíídsii, éhdune. Tsájaare amúhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méjicyaco tétsihyi amuha méjcyané hajchóta. ⁵Aane tsátsíi múnáa amúhadi ícúvétúhahjíi diityedí ícúvétumé amúháj tuhááneri íjcyane ííñú mépíchóújcámeicyó ‘tsá múhá hallúri tene íjcyatú amúhake muha meúwáábóiyóné amuha meéhdiivállehjicyané’ neéiyóne. Áane íllurjúco mépeeco tétsihdyu.

⁶Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyéne dítye ímiáájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhiítsóhijcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsjívéne

(Mt. 14.1-12; Mc. 6.14-29)

⁷Ehdúhjáa Jetsóó méenuhijcyané avyéjuube Heróodé iwáájácúne páhduvére íjtsámeí dífbyedítýú ‘tsojtsó

múnáajpi Jóáa tsiíne bóhiibe' tsaate nehíjcyanéllíihye. ⁸Áánetúhjáa tsijyte nehíjcyá éjyuuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa dsíjívemedítýú tsaapi bóhiibe dibye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúuncunú Eriá dibye íjcyane. ⁹Áánetúhjáa Heróódé néehíi:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuuúcuiki. Aanéjífí
 ǵmuubáami tsáma diibye eene ehdu
 méénuhíjcyaaábej?

Ehdúhjáa ínééne Heróódé imíllé
 Jetsóoke íájtyúmíyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt. 14.13-21; Mc. 6.30-44; Ja. 6.1-14)

¹⁰Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhíi. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹Aanéhjáa kiávú ditye péene iwáájácúne tsijyte úraavyé diityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjtu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjíke.

¹²Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnéllii ímamyémú néé dífbyeke:

—Ílluréjucu wallo íjtyéke íchííj píihírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíménéuba ditye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íne ínéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³Árónáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—Árónáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíne kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴Ehdúhjáa ditye nééronáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjfi íáhcúba

50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-mevábáhjáa wajpímúré íjcyaróme.

¹⁵Áámekéhjáa ditye néhdújucu ditye áhcubané páhadsíjfi. ¹⁶Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema

amóóbemútsikye iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévu ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt. 16.13-19; Mc. 8.27-29)

¹⁸Ahduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébeke ihjyúváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:

—ǵAca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijyte nehíjcyá éjyuuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvudítýú Eriá tsiíne bóhiibe u íjcyane.

²⁰Átsihdyúhjáa diityékeréjucu dibye nééneé:

—ǵÁcooca ámuha muubá o íjcyane menéehíi?

Áánéllíihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wáloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ídsíjíveíne Jetsóó úúballéne
(Mt. 16.21-28; Mc. 8.31-9.1)

²¹Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóijcyuube ditye muucá iúúballétuki. ²²Átsihdyúhjáa ídsíjíveíne úúballébe néehíi:

—Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíi mítyane. Muurá túkevéjtsójtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdíívalleéhi. Aame muurá oke dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíne ó bóhiíhi.

²³Ehdúhjáa ímamyémuke ínééne boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvii íimíllédú íicyahíjcyánetu

iĥveténe oke úraavyé wájjúmeítyúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁴Muurá íññújiri ímíllédú íjcyáneríyé tsúúrámeímyé tsá pájtyetétyúne. Áanetu ihdy teene iĥwéjtsóne oke íúráavyéíneríyéjuco tsúúrámeímyé pájtyetéehi. ²⁵¿Aca íñnetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóóóóóóóóó mityane meéhneváne? ²⁶Muurá oke íúraavyéné núcojppíllémeke téhdure ó núcojppíllé Míamúnáájpidíwúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke íúwáábóiyóné núcojppíllémeke téhdure ó núcojppíllé Llihíyó avyējuri níjkyéji múnáama tahñéjte élleu o tsáácooca. ²⁷Muurá ímíááné ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéítyú Pívyéébé avyējú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt. 17.1-8; Mc. 9.2-8)

²⁸Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé caméhbaúvú Pívyéébéme íhhyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmedívu. ²⁹Aabéhjáa Pívyéébéme íhhyúvánáa dífbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsínújá ajchúcunúhi. ³⁰Áánáacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówaáavemútsí íhhyúvá dífbyema. ³¹Aamútsíhjáa téhdure cádiúcunúmtsí íhhyúvá dífbyema muhdú Jerotsarévu ícúbáhrámeíñe díbye dsíjívéíneri. ³²Aanéjháa Pééodoro íñahbéjétsima íhstútúnetu cuwáhánema íjcyame ájtyumíhi. ³³Aanéjháa tsúúca Jetsóódítýú kíávú díityétsí Moitséemútsí Eríama péíñúné boone Pééodoro néé dífbyeke: —Ávyéjuúbej, maímijyu ihdy mee íchiij. Áhdícyane métsu meméénu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune. Ehdúhjáa Pééodoro íñééne tsá wáájácúttú íveekí ehdu íñééne. ³⁴Áánáacáhjáa ojtsó díityédívu nítyéné pañe íjcyáneri

íllityéme. ³⁵Aaméhjáa tééné pañe íjcyánáa Pívyéébe néehíi:

—Áanu muurá Hájchíwu mityane o wájyuúbe. Áábeke ihdy tsáma melléébo.

³⁶Ehdúhjáa Pívyéébe íhhyúvánáa ítécunúme Jetsóó íiyéjuco íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úúbálettú téene.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke
Jetsóó wáágoóne

(Mt. 17.14-21; Mc. 9.14-29)

³⁷Áané boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú dítye óómíñáa téhbaú déjúcotu mityane míamúnáa Jetsóoke téhmehíjcyámé dífbyeke waatsúcupejtsóhi.

³⁸Áamedítýúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdy óvíjyuco áanu hájchíwu apáábyéré íjcyáábeke duhjéjav. ³⁹Muhdú íhya naavéné dífbyé pañe íjcyaae dífbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Ídáátsónu tsáijyu díbye wákyééhcoobe íhhyúcunúcooca íhhyútu uráhtsaba íchívyehíjcyáhi. ⁴⁰Áánéllii dímamyémuke ó neerá dítye óóma dífbyé pañétú íwáágóo dífbyeke. Áronáa tsá dítye pívyetétú íwáágoóne.

⁴¹Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dítye ímamyémuke:

—íJuhúv, muuteráhana ihdy ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhájchótá ámúhá muhdúrá o áábúcuéne ámúhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa díityéké íñééroné neebe dífbyeke:

—Áyu cána ílllevu tsiva dááchikyej.

⁴²Ahdújucóhjáa dífbye élleu díbye tsájtyéébeke tsiíne naavéné wákyééhcoóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díbye íjchívye dífbyé pañétú. Ahdújucóhjáa díbye íjchívyéné boone tsúúca ímíjpyetéébe cááníma péé pevétsihjíduréjuco.

⁴³Áíjyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Pívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

Idsjíviveíne tsiíne Jetsóó úballéne*(Mt. 17.22-23; Mc. 9.30-32)*

⁴⁴Áanáacáhjáa Jetsóó tsiíne néé ímamyémuke:

—Ímfíneívú mélleebúcnunúó ámuáhake o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívýéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévetsoó ímítýúmeke.

⁴⁵Ehdúhjáa díbye nééne ímamyémú tsá wáájácútú íiná nééiyóné ehdu díbye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítýú díbye wáájácúiyóné. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene díbyeke idíllóiyóné.

Jetsóoke ímamyémú dílló caabyé**íhtsútuube dítyédítýú íjcyáiyóneri***(Mt. 18.1-5; Mc. 9.33-37)*

⁴⁶Téijyúhjáa táhjácatsímýé caabyé dítyédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

⁴⁷⁻⁴⁸Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóó tsíiménéwúuke íjúcúne dítyéké nééhií:

—Muurá íjtye tsíiméwuúmú idátsó néémeke ífcuvémé ookéjuco ífcuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco díbye ífcuvéne. Ahdícýane caabyé ámuáhadítyú idáátsóóbeúvú néébe muurá íhtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúme meke píaabóne*(Mc. 9.38-41)*

⁴⁹Ahduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuubej, muha máájtyumí tsaapi dímyémeri naavémuke wáágóohíjcyané tsaate pañetu. Áabeke muha menéé díbye tehdu imyéénújúcúótu íveekí tsíjpiiyé íjcyaaabe tehdu méénúnéllíihye.

⁵⁰Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—Ífveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú díbye pééíne éévé píhíjúcúónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵²Áijyúhjáa

tsaatéké wállóobe íúmíwari dítye ínehco tsátsii dítye cúwatéítsii. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íiñjiri íjcyané jaaháñé nehcoróne. ⁵³Áronáacáhjáa tétsii múnaa tsá ímíllétú dítye tétsii cúwane Jerotsaréevu dítye péénéllíihye. ⁵⁴Áánéllíihyéhjáa Jacóóomútsí Jóáama Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuubej, éhnehjáa Píívýéébé ihjýú uubálle múnáajpi Eriáúvú cúújuwa táúmeídýú metsu metáúmeí Píívýéébeke díbye cúújuwa dítyé hallúvú íjcaayo cáámetu dítye íáíivyeki.

⁵⁵Áánéllíihyéhjáa dítyétsídívú ííténe neébe:

—Íaca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi? ⁵⁶Tsáháa Míamúnáájpidívúu o ípívýéévebe o tsáatu míamúnáake o tútávájtsoki. Ópée o tsáa dítyéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa dítyéké ínétsihdyu pééme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke íuraavyéne ímílleromé*(Mt. 8.19-22)*

⁵⁷Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úumaye o péhíjcyané kiávú u péhullévújuco.

⁵⁸Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu íne Míamúnáájpidívúu o ípívýéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹Ehdúhjáa ínétsihdyu neebe tsáápiikye:

—Muúbej, óókéréjuco duraávyé.

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuubej, óvíi ihdyu múijyú llihfýó óhdivu dsíjivé botsii uuukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímíájjtó wáájácútúme cúújycatsi ídsíjívécóoca. Áánetu ú úwááboó Píívýéébé avyéjtu íjcyané uwáábojúréjuco.

⁶¹Áánetúhjáa idyé tsjipi néé dífbyeke:
—Ávyéjuubej, téhdure ó imíllé
uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú
tuhájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶²Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:
—Muurá múúne caajáihcyú
túkévétsoobe tsá kiá íttetú caajáhó
tsatújkeve pééiyóné
ityútávájtsoiyónélliihye. Ehdú nééne tsúúca
Píívyéébé avyéjéjte íjcyarómé tsínehjiríyé
íjcyame tsá dífbyé avyéjéjte íjcyatúne.
Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

70-meváké uwáábovu Jetsóó wáalloóne

10 ¹Ááné boonétúhjáa 70-meváké
íjúcúmeke wáalloobe
mítyétsicyutsáké pacóómivávú dífbyé
ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

²Áámekéhjáa neebe:
—Ímiáánéjuco ávyetá mityámé
míamúnáa Píívyéébé avyéjéjte ditye
íjcyáiyóné uwááboju úwáábómeíiyóme.
Áronáa tééné wákimyéi múnáa uwáábojte
áyáhree. Áánéllii ihdyu múu táúmeí páné
aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye
mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye
iúwáábo míamúnáake dífbyé avyéjéjte
ditye íjcyáííne uwááboju. ³Ahdícyané íne
ámúhake ó wallóo oohímye éllevu
obééjáuúumuke mewállóoiyódú muhdú
ámúhake dáríivéimye éllevu. ⁴Aame tsá
ámuha metsájtýeítýú ámuhá cahpámyuu,
ámúha dsídsii, ámuhá túhápaajínee,
éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú
tsaatémá tsínehjiri meihjyúváityúne.
Tsapéhdúré méúlleco. ⁵Aame ámuha
tsájaavu meúújetécooca múu tééja
múnáake nééhií: “A ámuha méjcyaraj.
Óvíi Píívyéébe ámuhake píaaobó ímí
ámuha méjcyaki.” ⁶Aane tééja múnáa
ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíí
Píívyéébe ímí píaaobó diityéke. Áánetu
ditye ámuhake cáttútsópéjtsóhajchíí
múu íhvejtsó diityéké íiná néetumére.
⁷Áánetu ámuhake ímí wáátsúcúpéjtsómé

jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsíjyatuu,
tsíjyatuu, péétúne. Aane óvíi diityéké
ámuha mepiáábóne áhdó diityéré
ámúhake ájcúne tájpi ámuha méjcyáhi.
Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi
áhdó ujcúhi. ⁸Aane ámuha tsácoomívú
meúújetécóomi múnáa ímí ámuhake
iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco
panévare ámuhake ditye ájcune. ⁹Aame
mébóhíítsoco técoomí múnáadítýú
chéméméhjike. Áhdure meúúbálleco
tsúúca Píívyéébe avyéjéjte ditye
íjcyáiyóné. ¹⁰Áánetu tsácoomí múnáa
ámúhake wáátsúcútúhajchíí múu
ulléjijtónéj piínévú íjcyáne nééhií: “Íne
ámúhá cóomi ííñú múúháj tuhááneri
íjcyane ámuhádivú muha
mépíchóújcámeí ámuhá hallúrí ímityúné
íjcyáné uubálle. ¹¹Aame ihdyu óvíi
muhdú ámuha méjcyáhi. Muurá
Píívyéébé avyéjéjte ámuhá
méjcyájúccóiyáhi.” Ehdú méneeco
diityéke. ¹²Aane ámuhake o néé ehdu
ámúhake dáríivéimeke muurá Píívyéébe
ávyetá íhnáhó ícúbáhraa muhdú
míamúnáa ícyahíjcyáné ímíbjáhócooca
Tsodóoma múnáadi ícúbáhráííne
ehnííñevu.

Lléébópityúné míamúnáa

(Mt. 11.20-24)

¹³iMáidáátsoju tsáma tene pájtyeííne
Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícýu
múnáake! Muurá íne méénuráityúronéhjí
o méénuhíjcyáné Tííroó, Tsidóoo,
íjcyácoomícýuvu o méénuca tsúúca
ímityú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco
ditye íbúwáávéiyóné. Áánemáa muurá
íatérééjahjívú íjccámeíne bállíjyuri
ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóne uubálle.
¹⁴Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeííne
ehnííñevu ícúbáhrámeíimye diitye
Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícýu
múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné
Píívyéébe nihnéétsihvúre ímíbjáhócooca.

¹⁵Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyéiñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿Jtsucunúmeúbá íhtsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóveímye.

¹⁶Ahdícyane múhdumé ámúhakye lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhakye lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébótúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké túkëvejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wállome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dífbyeke néehíí:

— Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhakye lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meijchívyétsócoóca.

¹⁸Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

— Éée, tehdújuco teene tsúúca pañétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíihye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye lévéhóowatu áákityéne. ¹⁹Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha díibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllíí tsá íina ámúhakye tútávájtsóityúne. Téhdure íñimiyémuma óóvimu íjcyarómé tsá ámúhakye tútávájtsóityúne. ²⁰Áronáa ihdyu mémítyájkímeyeídí téeneri eene naavémú ámúhakye ávyéjuúlléneri. Múu imítyájkímeyeíyódú ívane Píívyéébekeké mítyajtsó tsúúca ámúha mémeháñe dífbyé waajácúháámitu cáátúvánéllíihye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruváne

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke imíjyuuvu ájcuube dífbyeke dúúruvaabe néehíí:

— Ayúju Taácaáni Píívyéébeej, níjkyejíi, íñujíi, íjcyané aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáatsojtédívú u bóhówátsohíjcyané hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácú múnáa íjcyane ítsúunúmeíhíjcyámeídívú u bóhówájtsotú teene. Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²²Ehdúhjáa Cááníkye idyúúruvátsihdyu neébe:

— Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútsó muhdú diityéídítú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútsú dífbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré díibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatéídívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke íífténe neébe:

— Maímijyu ihdyu ámuha meijcyane o méénuhíjcyané ámuha maájtyumíme.

²⁴Muuráhjáa éjyjuúvú Píívyéébé íhjúu uubálle múnáama íhtsútúmé avyéjujte oke ítsohíjcyará íñe ícyoooca muhdú o méénuhíjcyané ámuha maájtyumíídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa ímíllerómé o íhjúuváné illéébone. Áronácaá tsáhái téjyju o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáaríá múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dífbyeke imújtátsóro néehíí:

— Uwááboobej, ¿aca muhdú o íjcyáiyá mújyju o dsíjivéjúcóótyúne bóhí o újcuki?

²⁶Áánéllihyéhjáa neébe:

— ¿Muhdúta nééne taúhbajuj?

²⁷Áánéllihyéhjáa neébe:

— Muurá nééne: “Múu wájju Dípíivyéébé Díavyéjuube íjcyáabeke ávyeta díífbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wájju muhdú u wájjúmeídyu.”

²⁸Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó néé dífbyeke:

—Éée, tehdújuco. Ahdícyané óvíi tehdu ú ijcyá mújyú ú dsjìvìjécúóóityúne bóhí ú újcuiki.

²⁹Áánélliihyéhjáa ityáhjátsámeityu tsiíne neebe dífbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰Áánélliihyéhjáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnáa imyéénúne dífbye éhnénéhjí dójtú píruné íwajámúúnemájuco.

Áánemáa péjucóomé díbye tétsíiyé dsjìvìri íjcyánaaáca. ³¹Áánaacáa llúúváabe tééjuri péébe úújjeté dífbyedívu.

Áróóbedíi ícúvétuube pajtyéíñíhi. ³²Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dífbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhúré

dífyedi ícúvétuúbe. ³³Áánétúu Tsamáaría múnáajpi péébe dífbyeke íajtyúmíbedi

mítyane ídáátsovéhi. ³⁴Aabée ihdyu dífbyeke dítye túúvátsónéhjí ityáábóne

bíjínúhi. Áábekée íjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵Ááné tsítsíívevúu

tééja múnáajpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíne tsiéméné

dífyema ú áhdóhajchíi ó óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría

múnáajpi. ³⁶¿Aané caabyé díityédítýú tsíjpiie íjcyároobe naní múnáa

ícbáhraíñúúbeke wájyúhi?

³⁷Áánélliihyéhjáa neebe Jetsóoke: —Íhya eenée dífyedi ídáátsovéne

píááboóbe. Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyané óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpíke Jetsóó ááhívéne

³⁸Ááné boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújjeté

tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Mááta tsaímíyé díityéké íhjayúvú

waatsúcupejtsóhi. ³⁹Áijyúhjáa dííllé

naalle Maaríá Jetsóó lliíñévú ácuuvé díbye úwaabóné illéébúacunúki.

⁴⁰Áánaacáhjáa diille Mááta tsíñehjí imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe ó méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ípíáábokij.

⁴¹Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díílléke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehjí ú méénúneríyé ú íjyáacunú táuwaábori

íccúvétulle? ⁴²Muurá ihdyu tehdújuco Maaríá méénune tsá múha dííllédívú

cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátáake.

Píívyéébema meíhjuvúné

Jetsóó úwaabóne

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhjuvúnénetu níjkévánáa tsaapi ímamyémudítýú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múóne Píívyéébema meíhjuvúné éhnéhjáa Jóaa ímamyémuka úwaabódu.

²Áánélliihyéhjáa neébe: —Íllu múu íhjuvúné:

Múúháj Caáni níjkyéjiri ú íjcyaaábej, uke muha máávyéjujtsó

dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcuúne ú

ímillédú múúhake túkevéjtsó íñújiri muha meíjcyámeke muhdú

níjkyéjiri ú méénuhíjcyádu. ³Aabe óvíi múúhake majchóvú ú

ácuíhíjcyá pajjuvavé tééne tájpi muha meíjcyaki. ⁴Áhdure muha

ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsovéne dáabajívé

múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha

meídáátsovéne teene maábájívéhíjcyádu. Áhdure

múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu

muha metáhjátsámeityuki.

⁵⁻⁶Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu tsiine neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaae tsáijyu pécójpíine ámuhadítýú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjávú wájtšíbeke o májchótosoki. Ávyeta tsá ínéúbamá o íjcyatúne.” ⁷Ehdu díbye néénéllii icyuwájá pañétú nééíyoobe dífbyeke: “Tsáhájuco o píivyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne lléehowa wátájcámeñi.” ⁸Ehdu muurá ámuhadítýú tsaapi íñahbéváabeke inééróne ájcúiyá díbye táúmeíñevu éhniíñevuré díbye ipátsáriíjcyótuki. ⁹Ahdícyane ihdyu múu táúmeí Píivyéébeke téene tájpi ámuha mejjcyane ámuhakye díbye íajcuki. Métsúúraméi ímí ámuha mejjcyáiyóneri ámuhakye díbye ipiááboki. Áhdure métáuméi ámuhakye díbye ityúkévéjtsoki. ¹⁰Muurá téene tájpi íjcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke piááboóbe. Dífbyeke túkevétsoju táúmeímyeke túkevétsoóbe. ¹¹¿Aca íjcyámé tsaate ámuhadítýú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvuré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé íñimiyédívure? ¹²Áhdure ¿aca ílhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óvihódívure? ¹³Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé mejjcyarómé méimíllé ámuháj tsíimeke ímiáánevuré maájcune. Aanéjji awáa muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaae íapíichó picyóó dífbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mt. 12.22-30; Mc. 3.20-27)

¹⁴Íjcyaabéjhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaae íhjuvátuúbe. Aanéjhjáa naavéneke dífbyé pañétú Jetsóó

wáágóóné boone tsúúca íhjuvúaábe. Áaneríhjáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵Áronáacáhjáa Jetsóodítýú tsaate neéhií:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaate pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó piáábóneríye.

¹⁶Áhduréhjáa tsijtye dífbyeke íllure máváríjchómé nehíjcyá díbye méénuráítyuróné íévéhooováwú imyéénuki. ¹⁷Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácune neébe:

—Muurá tsáné avyéjuute tsajjótóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáíwéjtsaíñe ílluréjuco fhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú idyáíwéjtsaíñe ílluréjuco wáchájánújtsaíñe. ¹⁸Ahdu ífvane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure íavyéjú újójéjtsóiyáhi. Ehdu íñe ámuhakye o néé naavémú avyéjuubéva Betsebóó oke piáábóneríyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdityu menéénéllííhíye. ¹⁹Áánetúhaca ¿múúbé piáábori ámuhá mamýémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóó piáábori dítye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjuváveneri. ²⁰Muurá ihdyu Píivyéébe oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaate pañétú téenetu ámuha méwáájácu tsúúca dífbyé avyéjú íñíjiri ámuháma íjcyájúcooróne.

²¹Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íiná múha tsájtyétyuróne. ²²Áronáa dífbyé ehniíñevu íjcyaae dífbyedítýú dójtúiyá páneere dífbyé méénujcátsiháñe. Ááne dífbyé tsíeméné íimíllédú méénúíyoóbe.

²³Ehdu néene muurá oke ipiáabóné ímíllétúmé táwákimyéi íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

**Ípyée ijchívyémé pañévu tsiíne
naavéné óomiíne
(Mt. 12.43-45)**

²⁴Átsihdúyhjáa idyé tsiíne Jetsóó néehíí: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú ijchívyeebe pehíjyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí íjtyúmíttúnéllíí illu íjtsámeñhi: “Tsiíne ó óomií biwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébé pañévu.”
²⁵Ahdújuco muurá óomiibye ájtyumíváné diibye ípyée ijchívyéébeke imíwu peevéébé éhne múu jaa llíyahdu néébeke. ²⁶Áánéllíí múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíne iúcaáve dífbyé pañévu. Áábeke muurá íhdéé ícúbáhrané ehniíñevu ícúbáhraabe.

Íínerí meímíjyuuvéne

²⁷Ehdúhjáa Jetsóó néenáa tsáápille míamúnááj piínétú kéévánécoba néehíí: —ÍMaímíjyu ihdyu diille ukée ítsímáváábeke pívyétsolle íjcyanej!

²⁸Áánéllíihyéhjáa neébe: —Éée, tehdújuco. Áhdure imaímíjyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

**Míamúnaa Jetsóoke néé díbye
méénúráityuróné imyéénuki.
(Mt. 12.38-42; Mc. 8.12)**

²⁹Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe néehíí:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné míamúnaa ímityúme. Aame íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejífvari? Óvíí ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpií Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú díibyejuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.
³⁰Muuráhjáa dífbyeke muhdú tene pájtyénetu Nííníbé múnáa waajácú

ímiáánéjuco Píívyéébe dífbyeke wálloóne. Ahdu muurá Míamúnáájpidívu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa waajácú dítyée ímíjpyeténe ípájtyeté Píívyéébe oke wálloóne. ³¹Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímbájchócooca tsáápille tsiíne íiñúji múnáalle ámuhadívu néétsoó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa íveekí dífbyeúvu ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyátuné? ³²Téhdure muurá Nííníbé múnáaúvu ámuhadívu néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa diityéké úwaabóné ícyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa íveekí dífbyeúvu ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyátuné?

**Méhálluúúcu peetédu nééene
(Mt. 5.15; 6.22-23)**

³³Tsá muurá peete tsíménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. ³⁴Ahdu muurá ámuhá hálluúúné peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meífteneri metsúúrámeñhajchíí tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meífteneri metsúúrámeñhajchíí téhdure tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵Áánéllíí téíibúwá méjcyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáájacúné múhdurá meúraávyétuki. ³⁶Muurá ténejuco wáajacúme ímityúné méénújcuotúme íné ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej téeveri meíjcyadu.

**Parítséomuma taúhbájú uwáábojteké
Jetsóó núcójpívetsóne**

(Mt. 23.1-36; Mc. 12.38-40; Rc. 20.45-47)

³⁷Ehdúhjáa Jetsóó úwáabóné boone parítséomuube dífbyeke tsajtyé ihjyávu

imájchótsoki. ³⁸Aabéhjáa íhyójtši nįjtyámeityube májchóneri diibye paritséomuube ullévenúhi.

³⁹Áánélliihyéhjáa Jetsóó née dífbyeke:

—Ámuha muurá ámuháj pi hállúre méimíbáchómeihįjcyáhi. Áronáa ámuhá įjtsaméi imityúne. ⁴⁰İTsá muurá ámuha mewáájácúmeityúne! İAca tsá ámuha mewáájácútu téhdure méįjtsaméi metéhmémeityóné méįpi menityámeihįjcyádúre? Muuráhjáa imiáámé meįjcy Píivýéébe meke ipívyejtsóhi. ⁴¹Áánéllii múu įjpi, įjtsaméii, įjcyane tehmé imi įjcyaki.

⁴²İMáidáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeįneį! Muurá tehdújucooro Píivýéébeke ámuha meįcúvehįjcyáné ámuhá bįjtsoháñeri. Áronáa źiveekí tsá ámuha meįtsámeityú dífbyeke mewájyútyóneri? Áhdure źiveekí tsá ámuha míamúnáama imiñeuvú meįjcyatúne? Tsá muurá tsáneeriyé dífbyeke meuráavyéne tsiñe meihvéjtsóityuróne.

⁴³İAhdıcyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeįneį! Muurá ámuha méimillé pihcyáávejáné pañe įboohówátsihįjiriyé meįjcyane. Áhdure ámuha méimillé míamúnáa ámuhákye ávyejúúlléne.

⁴⁴İÁámeke ámuhákye taúhbájú uwáábojtémá máidáátsoju tene pájtyeįneį! Muurá imityúmé ámuha meįjcyarómeke míamúnáa íftehįjcyá pánehįjídú imiáámeuvúdu éhne múúne nįjkyéné pañe nehńıwu néerone pánehįjídú hallu imiıwu meįtadu.

⁴⁵Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii taúhbájú uwáábojtédityú tsaapi née dífbyeke: —Uwááboóbeį, ehdu aatyéké u néeneri múúhadıvú ú wáájatsóhi.

⁴⁶Áánélliihyéhjáa neébe:

—İTéhdure ámuhákye idátsó pajtyeįneį! Muurá ámuha íllure métúhútsohįjcyá míamúnáake ámuhá įjtsaméityuré ámuha meųjcúné uwáábori. Muurá ámuha

meįjcyarómé tsá tehdu meįjcyatú eene ámuha meúwáábohįjcyádu.

⁴⁷İAhdıcyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeįneį! źiveekí ámuha éįjuuvúvu Píivýéébe įhįyú uubálle múnáake ámuhá įhdé múnáaúvú dsįjívétsohįjcyámé nįjkyénetu diityéuvu náávé ménıcyohįjcyáhi? ⁴⁸Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaaјácú ámuhá įhdé múnáaúvú icyahįjcyajįjtóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹Muurá Píivýéébe néehii: “Ó pícyóó o túkévéjtsóneri įhdétújuco iwáájacúné úúbálléımyeke. Téhdure ó pícyóó uwáábojtéke. Áamedityú muurá tsaatedí icúbáhraımye. Tsjtyeke dsįjívétsoımye.” Ehdú Píivýéébe néehii. ⁵⁰Aane muurá téhdure icyooca įjcyáné míamúnáake dómájcoó íñujįi ipívýéévetsihdy icyoocávú Píivýéébe įhįyú uubálle múnáake tsaate dsįjívétsohįjcyáné dibye diityémá imibájchoñe. ⁵¹Muuráhjáa Abéke íñahbéré dsįjívétsóné boone tsįjtyeke ámuhá įhdé múnáaúvú dsįjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacarıake dsįjívetsómé duurúvájama Píivýéébe įicúvé covátsómehįjcyáné wajį ráhoúcunútsihvu. Aane ámuhákye o née íñe icyooca įjcyáné míamúnáake téhdure tééné imibájchó dómájcoñe.

⁵²İAhdıcyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeįneį! Muurá imiáájú míamúnáa wáájacúıtyóné źiveekí ámuha métúhútsohįjcyá tsıhdıyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhcuįtsóne úráavyeıtyóné ámuha métúhútsohįjcyáhi. Aane muurá ámuha meįjcyarómé tsá imiñeuvú teene meuráavyetúne.

⁵³⁻⁵⁴Ehdúhjáa Jetsóó įhįyuváné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke tsarıwu pajtyéhi. Aamehjáa dífbyeke panévatu dilló tsane dibye múhdurá añųjcúhahjıi dífbyedıtyú imityúné íhįyúvároki.

Ímamyémuke Jetsóó téíbúwajtsóne

12 ¹Téijyúhjáa ávyétá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájóócjatsíñaá Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téibúwá méjcyaco aatye paritséomú bañú múnáa ímiáámeúvúdú íjcyámeke. ²Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvúré níjkéváiyúne. Muurá pámeere íiná méénuhjycyáné bóhówááveéhi. ³Múha wáájácútúnáa ámuha mǎjcóhó pañéúvú meihjyúvaróné waajácúméíhi.

Píivyéébedi múu íllityéhi

(Mt. 10.26-31)

⁴Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsǎjívétsóiyómedi. ⁵Ánetu ihdyu múu íllityé Píivyéébedi mújyú ámuha meíhchívyéiyuwa cúújúwá pañéúvú ámuhakye wáágóóiyóobedi.

⁶Muurá 5-meva coomímú mǎjǎhwuúúré áhdómeíyómeke téhmeébe. ⁷Aabe muurá téhdure waajácú ámuhá níwáújǎné múhdújívá íjcyane. Áánéllii tsá múu íñnerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehniíñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné toónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéjǎ múnáadívu. ⁹Ánetu íllure toónuhjycyámeke tsá o bóhówájtsóiyúne.

¹⁰Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjúvúvarómedi Píivyéébe ídáatsóvéne teene abájǎivéhi. Ánetu ihdyu dífbyé Apíichotu ímityúné íhjúvúvámedi tsá díbye mújyú ídáatsóvéiyúne.

¹¹Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámuhakye píhcyáavejǎané tehmejtema ámuhá íiñǎjǎ avyéjúté éllevu

tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjúvúváñeri. ¹²Muurá ihdyu Píivyéébé Apíichóré ámuhakye túkévéjtsóo ámuha meihjúvúvaki. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mityane íéhnéváyóneri

¹³Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj píñnévú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke díñe díbye oke idyówajcáro múhtsi wáábyuta múhtsij caani pícyohjycyánetu.

¹⁴Áronáacáhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímbájchoobe o íjcyaaabe ámuhtsikye o dówajcároki?

¹⁵Tsá múu mityane íéhnéváyóneri úmúpívyetúne. Tsá muurá mityane meéhnéváne tájpi tsaímíyé méjcyáítyuróne.

¹⁶Ehdúhjáa dífbyeke íñééne boonétú pámeekéré úwaaabóné úúbálleebe ehnéva múnáájpidítýu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaaabé tsaapi ehnéva múnáajpi.

¹⁷Áabe bájtsohǎñe mityane néévanetu íllu íjtsáméífbye: “¿Aca kiávú íñe ó aahívétsoó tabájtsó áyanejǎvǎri?” ¹⁸Áronemáa neébe:

“Óubá éhne teene ááhívétsáméíhjcya o wácávyáhcoone éhnúñevu mtyájácoba o áméjtsóáj pañéúvú ó pícyoóhi. ¹⁹Ááne íllu ó íjtsáméíhi: Ícyooca ihdyu tsá íiná óhdityu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajǎ o íjcyañé óhdityu o májchoíñé, o ádoíñé, píhtójúcócótúnéllíhnye.” ²⁰Ehdúu díbye ítsáméíhjcýarónáa Píivyéébe néé dífbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsǎjívééhi. ¿Ácooca eene u éhnévahjycyánécoba muhdúfhayaja?” ²¹Ehdu muurá pajtyéíñe íhdyunéré éhnévahjycyámema. Aame Píivyéébedívú ídátsóhré.

Íñǎjteke Píivyéébe téhmene

(Mt. 6.25-34)

²²Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú íne tájpi íjcyáneri. ²³Tsá apááñéré majchoo, wájamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴Cáhawáá méijtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye múijjú wákímyeítyú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píivýéébe tájpi. Aanéjji muurá diityé ehnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeñi. Áameke tsá ámúhakey díbye íñetú píhtótsóityúne. ²⁵¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítú éhnííñevu icyáámenúne ímilleebe iyee cáámenútsámeítyoobe? Tsáhaá. ²⁶Muurá tsane tühúúturóné tsá ámuha meméénútyuróne. Aanéjji tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíivyetétyónejjivari.

²⁷Téhdure cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú iyee tsaímíyé píivvehíjcyané pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjúté ehnííñevu íjcyaróobe ávyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñé ímvu. ²⁸Ehdu muurá Píivýéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjji awáá muurá ámúhakey éhnííñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópityúne míamúnaaj. ²⁹Ehdu néene tsá múu áábímyeítyú téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítú píhtórónáaaca. ³⁰Muurá ihdyu Píivýéébeke cáhcújtsotúmé áábímyeí ipíhtócooca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píivýéébe waajácú ína ámúhadítú píhtone. ³¹Áánéllii múu ámuha mepíhtóróneri ícúvetúmé tsúúráméi múhdutú tsaímíyé Píivýéébeke iúráávyéne dífbye ávyéjuvu iúcáávéyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhakey díbye íñetú píhtótsóityúne.

Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt. 6.19-21)

³²Muurá ámuha tahñéjté ídátso éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu.

Árome tsá múu íñerí áábímyeítyúne. Muurá ámúháj Caani Píivýéébe imíllé ámúhakey íjcyane ávyéjuvu. ³³Áánéllii múu ámúhá tsíeméne íñáhjhénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íne íñújiri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnévane tsaímíyé meícyahíjcyádú néene íjcyá níjkyéjiri múijjú muhdú íjcyáityúmé ámuha meíjcyañe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá íñújiri naní múnaa ámúhakey tútávátsohíjcyádú néene tsáhájucu téhulle íjcyáityúne. ³⁴Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhakey pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meíjiveíñe.

Jetsóó tsááine metéhmene

³⁵Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsíivýéne oke metéhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcatsíñe wañéhjiri íjcyáabeke iúnú múnaa téhmehíjcyádu. ³⁶Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca ícúú ipááyucuki. ³⁷Ehdu muurá ávyéjúube íjtsóré íjcyamedívú díbye wájtsime íñé imíjyaú íjcyá dífbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé diityéké imájchótsómema nahbévájcatsíbye. ³⁸Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpínéuba mityá cóójíháné pañévú tsáároobe tsaímíyé dífbyeke téhmehíjcyámeke díbye ájtyumíváme. ³⁹Muurá tsája múnáajpi múijjú naní múnáajpi tsááine iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjía pañévú tsá díbye úcáávéityuró íñániki. ⁴⁰Ahdícyane meíjcyátsíivýéne méitsohíjcyaco o tsááine. Muurá ámuha meíjtsámeítyúnáa Míamúnáajpidívú o ípíivýéévebe tsiíne ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyané uwaáboju
(Mt. 24.45-51)

⁴¹Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii Péédoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ɔa múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴²Áronáacáhjáa tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjuúbema wákímyeífybeke picyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí ífcuvé íné tájpi ditye íjcyáíñéhjítu.

⁴³Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁴Muurá ímíááné ámúhake o néé ímíáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévu téhmetsóne. ⁴⁵Áanetu íjcyabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘ífcúí óómítyúné’ íñééne íwákímyéí ííbúwá íjcyátuúbe. Ehdú neébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímíllédú wañéhjineríyé pehíjcyá ílíyícyáveebére. ⁴⁶Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómíbye tuvááová dífybeke dibye íjtsótúnáaaca. Áábeke ílluréjuco dibye ícúbahráné tsaate íwákímyéí múnua ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷Ehdú muurá íavyéjuube ínúnu múnáake ícúbahrá dibye ímíllédú dífybe wákímyéí imyéénúiyóné wáájácurómé tehdu méénútúhahjíchíjyu. ⁴⁸Áanetu iwáájácútúné hallúríyé ímítyúné méénúmeke íhtsútáre ícúbáhraabe. Muurá mepíáábómedi méijyáacunú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíménevu meníwáávémedi méijyáacunú ímí ditye téhméiyóneri.

Jetsóó hallútú mímámúnaa tsárílléjcatsíne
(Mt. 10.34-36)

⁴⁹Muurájhjáa ííñujívu o tsáá táhallútú mímámúnaa itsárílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó tééné pañéjuco meé. ⁵⁰Muurá o ícúbáhrámeíñé níjcautu o dsíjívéeíhi. Aane ávyeta múhduúvurá o íjtsúcunúhi. ⁵¹¿Aca ámuha méijtsúcunú tsaímíyé mímámúnaa íjcyu o tsááne ííñujívu? Muurájhjáa ihdyu o tsáá mímámúnaa tsajjítóre íjtsámeityúmé táhallútú itsárílléjcatsíki. ⁵²Aane muurá ícyoocátú tsané múnua íjcyarómé

tsarílléjcatsíí táhallútú. Muurá tsaatédítúyú ímunáajte oke cáhcújtsóhahjíchíí tsaatésí cáhcújtsótumútsí tsarílléé diityéke. Áanetu diityétsíyé cáhcújtsóhahjíchíí ímunáajte tsarílléé diityétsíkuye. ⁵³Muurá cááni tsarílléé íllíkye oke dibye cáhcújtsóné hallútú. Áhdure ílli tsarílléé cááníkyeé. Áhdure ídsi tsarílléé tsííjjuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsaríllééhi. Ehdú muurá panéjcuávú mímámúnaa tsarílléjcatsíí táhallútú.

Íiná pájtyeíñé úúbállenéhjé
(Mt. 16.1-4; Mc. 8.11-13)

⁵⁴Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojto bóhówáávécocoa menéé maálleíñé. Áhdújuco tene állene. ⁵⁵Áhdure tsíñejcútú kíjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyáíñé. Áhdújuco tene íjcyane. ⁵⁶Ehdú muurá ímíáámeúvúdu ámuha mewáájácú muhdú néijyu muhdíívané cóojí íjcyáíñé. Árome ííveekí tsá ámuha mewáájácútú okéé iwáalloone Píívyéébe páhduvaré nénehjé imyéénúneri ámúhake úúbálléjúcohíjcyaróne?

Meke múnáájtsórómeke mewájjune
(Mt. 5.25-26)

⁵⁷Ííveekí tsá ámuha méijtsámeityú ímíáámé ámuha méijcyáíyóneri? ⁵⁸Tsaate múu ámúhadítúyú ímítyunéhjé ditye ímbájbchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhahjíchíí ímíñéúvú cánáájánújcatsí téhullévúí íúújetétúné ihde ávyéjujtédívu ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha méijchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhahjíchíjyu.

Ímítyúné méicyahíjcyané méihvejtsóne

13 ¹Téijyúhjáa tsaate Jetsóó éllevu ípyééne úúballé Píívyéébeke íífcúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívu Píráátó tsaate

Gariréa múnáadívú lííhyanútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

²Áámekehjáa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsuncunú ehdu diityéke tene pájtyene tsjtyé ehniínevu ímityúmé ditye íjcyánéllíhýe? ³Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meicyahíjcyané meihvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meibúwáávétúhahjčíjyu. ⁴Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsuncunú Jerotsarée múnáadítýú 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñe nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cónhaúvú nééja áámune? ¿A dityéé ehniínevu ímityúmé íjcyánéllíi aamúné diityéke? ⁵Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meicyahíjcyané meihvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meibúwáávétúhahjčíjyu.

Higyéerahe neévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶Ehdúhjáa Jetsóó íñétsihdyu tsiíñe diityéke úwáaboobe néehíí:

—Tsaapíhýáa íumihé pañétú higyéerahe íbájtsohe neévápityuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷Árónemáhjáa tééne tehmeébeke neébe: “Tsuúca 3 pijcyábájucó íhye tsá neévápityúne. Áánéllíi ílluréjucó dihlo. Bañú úmihé pañétú teéhe.” ⁸Árónáacáhjáa tépallí tehmeébé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíí íñe pijcyábá méjtsoráhi. Óvíí ó wápíjcoó tehe íñéévaki. ⁹Tsáijyu múu tehdu meméénuneri neévahe. Tehe neévátúhahjčíí botsii ílluréjucó meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápílleke Jetsóó bóhítsóne

¹⁰Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí úwáaboobe pihcyáávéjáj pañe íjcyámeke.

¹¹Ánáacáhjáa tétsihýi tsáápílle naavené ípañe íjcyalle 18 pijcyájucó íbájui ípátúúvétúnéri chémehíjcyalle.

¹²Áállekehjáa Jetsóó ípíúváne néehíí:

—Tsuúca ú bohíjucóóhi, muíllej.

¹³Ehdúhjáa neébere díílleke dócárájcónetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjucó. Aalléhjáa duurúváj Píívyéébeke. ¹⁴Aanéhjáa pihcyáávéjáj tehmeébeke tsári pajtyé íveeki wáyeéévejcóójí díbye díílleke bóhítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke neéhií:

—Muurá íjcyané 6 coojíváj wákimyéíjcyoojjí. Ájcoojjí ámuha métsááyáj dííbye éllevu díbye ámuhákye íbóhítsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dííbye éllevu métsááyaturóne.

¹⁵Ehdúhjáa díbye neénéllíi Jetsóó néé dííbyeke:

—Bañú múnájpi u íjcyaaabe pánehjídú ímiáábeuvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróné ámuhá jéémú dóhjívámeke ámuha mejchotéítyuró téhí pañétú? ¹⁶Ehdu nééne muurá áamyé téhdure Aavarááuvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyáj 18 pijcyájucó naavené ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénuneri. Áalleke ¿aca tsá mepíáábóítyuró wáyeéévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷Ehdúhjáa díbye neéneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa íhdyu tsjtye mítyane ímíjyuuvé díbye díílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwútu íjcyané uwááboju

(Mt. 13.31-32; Mc. 4.30-32)

¹⁸Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe ámuhákye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹Muurá dííbyé avyéjú ehne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtso mítyáhécoba kéémévédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté pñtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchotu íjcyané uwááboju

(Mt. 13.33)

²⁰Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹Muurá tsáápílle

harínálljyutu páaa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchotu pícyooróné páneeréjuco óorichódú teene Píívyéébé avyéju.

Ímiájíjto

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyáoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívári íjcyájáhji múnáake úwááboobe. ²³Áábekéhjáa tsaate neéhií: —Ávyéjuúbej, iza uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴Áánéllíihyééhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráávyé neérojító mú úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéíjító. Muurá mítyame imíllera íucaavené téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. ²⁵Muurá téiíbúwájí neétume áachi íimíllédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjá lleeohówa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múuhakye paayúcu.” Áronáa neéííbye: “Tsá ámúhakye o wáájácutúne.” ²⁶Áánéllíi neeímyé dííbyeke: “Áánerá úuma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múuhá comíneri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.”

²⁷Ehdu ditye neéronáa neéííbye: “Muuráhjané ámúhakye o neé ámúhakye o wáájácutúne. Ahdícyane méine óhdityu ímityúmé ámuha mejcyame.”

²⁸Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Ájyju ílluréjuco ditye tááiíne íhwáíne ííhdónema. ²⁹Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰Ájyju muurá ííne ícyooca idáátsóméhjíúvú neéme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé

téjyju idáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaa bóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímooovéne

(Mt. 23.37-39)

³¹Téjyjuhjáa paritséomú tétsihvu wájtsime neé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiélllevu. Muurá Heróódé imíllé uke idsjíívetsoné.

³²Áánéllíihyééhjáa neebe díityéke:

—Mepéene dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíkyévá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaate pañétú iwáágoóne chéméméhjike íbóhítsohíjcyánetu.” ³³Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsjíívéityuró Jerotsarée tsiélllevúre. Óví ihdyu múhájchótá ó íjcyáhi.

³⁴Ámuúha Jerotsarée múnaaj, ihdyújuco tsáma ííveekí ámuha íllure mellííhyanúpétsohíjcyáné íhjyú uubálle múnáake Píívyéébe ámuha éllvu wállóórómeké? Uwáábojtéké díbye ámuha éllvu wállóórómé dííveekí íllure ámuha méíícúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllera ámúhakye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú líiíhénvú újcuđu. Áronáa ííveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁵Ááné déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúréjuco cóévaííne. Áhdure ámúhakye o neé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné mújyú tsiííne o tsááiíhénvújuco. Téjyju muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyju áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

Íjpi óórííbyeke wáyééévejcoójí Jetsóó bóhiítsóné

14 ¹Tsáijyúhjáa idyé wáyééévejcoójí Jetsóó péé paritséomú avyéjúúbe jávú dííbyema imájchoki. ²Áábekéhjáa díitye paritséomú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óórííneri chémeebe íjcyánéllíi

‘áádikye éhne íjcyooji bóhíítsóííbye’
iñéénema. ³Aaméhjáa taúhábájú
uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—*¿A wáyéévejcóójí tsaapi
chémeébeke mébóhíítsóiyáhi, mityá
tsáhaáj?*

⁴Ehdúhjáa dibye néérónáa tsá ditye
iiná néétune. Aanéhjáa awáá tsúúca
diibye íjpi óorííbyeke íbóhíítsóné neebe
ílluréjucó dibye ipyéékíí. ⁵Átsihdyúhjáa
neebe diitye paritséomuke:

—*¿Aca ámuhá ocájí ámuhá íjjuuba
wáyéévejcóójí wáhyéjú pañévu
áákityéébeke tsá ámuha meújucútyuróné?*

⁶Ehdúhjáa dibye nééne tsá ditye
pífvyetétú muhdú íañujcúne.

Taábávajcátsí wañéhjivu ditye míñútsóné

⁷Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate
míñútsómé imíllé íboohówátsihjívuré
iácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá
íjtsúcunúne diityéké úwáaboobe néehíí:

⁸⁻⁹—Tsaate múu ámúhake
ityáábávajcátsíne wañéhjivu
míñútsócooca tsá íhdere ácuúvetú
íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye
ámúhá ehníínevu ávyéjúúmé
wájtsímekéréjucó ditye tétsihvu ácuúvcóné
boone íatéréétsihvuréjucó ámuha
maácuúvéneri menúcójpívétuki.
¹⁰Áánéllii múu tsaate íwañéhjivu
ámúhake míñútsócooca úújeté
íhdícýátsihvuré diitye wañéhjí múnáa
ámúhake íájtyúmícooca íboohówátsihvu
iácuúcaroki. Áijyu ihdyu tsá ífnerí ámuha
menúcójpívétsámeítyúne. ¹¹Muurá íiye
fhstutúmé ávyéjujte íjcyane
némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi.
Áánetu idáátsóméhjíúvú tsáífbuwaré
íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹²Ehdúhjáa diityéké íuwaábótsihdyu
neebe dífbyeké íwañéhjivu
míñútsóóbeke:

—*Tsá múu majchóvú míñútsotú
fhstútúméhjikéré uke ditye píameííne u*

ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu
míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé
tsijtye úúma náhbévahíjcyámekére.
¹³⁻¹⁴Múu téhdure míñútsó idáátsóméhjike
íjpiítyu tsátsihjí íjcyátúróméhjíma
hállúvátúméhjike ámúhake ditye
píameítyóné íjtsámeítyúmére. Muurá
Píívyéébere ámúhake áhdoó dibye
ímíllédú ámuha meíjcyame medsjívémé
tsiíne mebóhíícooca.

Wañéhjitu íjcyáné uwááboju (Mt. 22.1-10)

¹⁵Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi néé
dífbyeke:

—*Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé
avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.*

¹⁶Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó
tsaapi wañéhjíváténetu úwáaboobe
néehíí:

—*Tsaapíhjáa íwañéhjíváténevu
míñútsó mityámeke. ¹⁷Ááme éllévuhjáa
íúnú múnáájpiikye dibye wáloobe neeté
diityéke: “Tsúúcajáváne majcho baabáhi.
Waávané mepééne mémajchótej.”*

¹⁸Árónáacáhjáa tsá ditye ímíllétú
ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé dífbyeke:
“Ohné tsaatédítýú íiñújji ó áhdone ó
imíllé ó úújeténe. Áánéllii tsá oke dibye
téhméítyúne.” ¹⁹Áánetúhjáa tsijpi néehíí:
“10-meváké ocájímuke ó áhdómeke
ícyooca ó imíllé ó wáájaculléné muhdú
ditye wákímyeííne. Áánéllii tsá oke dibye
íjtsójúvcóótyúne.” ²⁰Áánetúhjáa tsijpi
néehíí. “Botsíi ó taábávaabe muhdú ó
peéhi. Tsáhái ó péétune.” ²¹Éhduréhjáa
ditye népejtsóné íóómíne úúbállebe
íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dífbyeke tsáí
pájtyeebe néé diibye íúnú múnáájpiikye:
“Ané cána míñútsóté

ídáátsóméhjikéréjucó íjpi ímityuméhjí
ímííneúvú íúllene píívyetétúméhjíma
hállúvátúméhjike.” ²²Ahdújucóhjáa
ímíñútsójétsihdyu tsáábe nééne dífbyeke:
“Ayúju ávyéjúúbej, tsúúca ó míñútsóhéhi.

Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpétúne.”

²³Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neéhií:
“Ané cána tsíjtyekéi míñútsótej.

²⁴Tsáhájucó tujkénú o míñútsoromé wááchóváityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íhtsútúroné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt. 10.37-38)

²⁵⁻²⁶Aanéhjáa mítyane míamúnaa dífbyeke úráavyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráavyerómé oke iwájýúné ehnííñevu méwámýuma íhyájkímukéré wájýúhájchíí tsá ditye ímíááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure íiye éhnííñevu iwájýúmeíhájchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. ²⁷Áhdure oke úrááavyéné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ²⁸¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsídsí íjcyane tene úújetéhájchíí bótší ámuha meméenuki? ²⁹Muurá dsídsí úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsíjtye uuhívatéiyá ámúhadi. ³⁰Muurá neéiyóme: “Éje, íjtyemeíhájyaá íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsótúne.”

³¹Áhdure ¿aca tsáné avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeíityuró téhdúmema diityéké ityáhájityuróne? ³²Muurá téhdúmema íhñáhóóityurónéllii tsíhýulléréi ditye íjcyánáa wállójcatsíiyómé diitye éllevu ditye íñéete imyéénújcatsíjyúcoótuki. ³³Ehdu neéne muurá tsaate ímíllédú íicyahíjcyané íhvéjtsótúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánaámatu íjcyané uwááboju
(Mt. 5.13; Mc. 9.50)

³⁴Muurá canáama íímuma íjcyanéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íñetú tene meke píaabóityuróne. ³⁵Pane

mebájtso íññuji meúménúíyónéúbatu tsá meke tene píaabóityuróne. Áánéllii tehdu neéne ílluréjucó mewáágóone. Aane ihdyu óvíi ámúhadítyú lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Obééjá mújtánetu íjcyané uwááboju
(Mt. 18.10-14)

15 ¹Téjyúhjáa íññjí avyéjúúbé wáábyuta dsídsíke áhdótsohíjcyámema tsíjtye ímityúmé píhcyaavé dífbyedívu dífbye uwáábó ílléébucunúki. ²Áámedítyúhjáa parítséomuma taúhbájú uwáábojte neéhií:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívu nahbéváhi?

³⁻⁴Ehdúhjáa dífbyedítyú ditye íhýyúvánéllii obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítyú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjucó íjcyámeke íúmihéj píñnévú mepicyóone dífbyeke menéhcóityuróne? Muurá ámuha menéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhívu ámuha mewájtísidu mépihýyúcuíyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímityúné pañévu mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsídsíji wágóóóvetu íjcyané uwááboju

⁸Téhduréhjáa dsídsíjítu diityéké íúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápílledi 10-jíva dsídsi íjcyánetu tsají wágóóóveca tsá dílle choocówu peetéj tééveri ílájyaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹Aaji

muurá iájtyúmíneri íimíjyúúvéne
iñáállévahíjcyámeke pihyúúúyolle ditye
téhdure íimíjyúúveki. ¹⁰Ehdu muurá
íimítyúné ícyahíjcyaaabe teene íhvéjtsóné
Píívyéébe ícyánejcúvuréjucu
íbuwáávéébedi níjkyéji múnaa mítyane
ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe
néehíi:

—Íjcyamútsíhjáa mítyétsi tsáapí
hájchímútsi. ¹²Áamútsídityúhjáa bóneebe
néé cááníkyeé: “Líhíj, u dsíjívéné boone
métsieméné múhtsidívuréjucu cóéváínetu
ó imíllé apáhahjí ícyoocájucu oke
tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye
iiná néétuubéré ájcune diityétsikye
tsahdúnéécú. ¹³Átsihdyúhjáa wahájchotará
tétsii díbye bóneebe íjcyároné páneere
ihñe nahjíhenúhi. Ááne dsídsímáhhjáa
peebe cáánídityu tsíhyullévu tsiíne
iinújívú. Áhullévúhjáa teene ídsídsí íllure
ícbáhraabe ímityúné ícyahíjcyáneri.
¹⁴Aanéhjáa tsúúca páneere ídsídsí
átéréénéhjiri díbye pírujtsónáa téené
iinújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa
ídátso pevéeberéjucu ícyahíjcyáné íne
tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵Áánéllíihyéhjáa
téené iinúji múnáájpkíkye táumeífyé
wákíméi. Aabéhjáa dífbyeke téhmetsó
ímyeenímudívú. ¹⁶Aabéhjáa diityéké
téhmehíjcyáábeke múha majchóvú
ájcútuube ájyaba wájyúújcóótúnéllii
imíllérá diityé éébuta imájchone.
¹⁷Átsihvúhjáa ikímóóvémeíne íllu
íjtsámeífyé: “Ehdávájúné tsáma
áyaturómé llihyó wákímyéi múnáadityú
majcho píhtótúnáa íveekí íchihvu ó
dsíjívéeíhúbá ájyábari?” ¹⁸Tsáhaa, oo ehne
llihíyo éllevo u oómíne dífbyeke ó néehi:
Líhíj, íveekíhyana ihdyu Píívyéébe
ímíllénéjfi ímityúné ó meenúhi, áhdure u
íjcyároóbedívú ímínejívari? ¹⁹Ahdícyane
tsáhájucu djítsiiméné ó íjcyáitýune.

Díwákímyéi múnáajpíyéjucu o íjcyafíne.”

²⁰Ehdúhjáa íjtsámeídyújucu díbye oómiñe
cááni éllevo. Aabéhjáa téhullévu péébeke
tsíhyulléturé cááni iájtyúmíbedi mítyane
ídáátsóvéne ícúu ícyáhdahírone
ámabúcutéhi. ²¹Átsihvúhjáa ípyéé
íjtsámeídyújucu díbye cááníkye nééneé:

“Líhíj, íveekíhyana ihdyu Píívyéébe
ímíllénéjfi ímityúné ó meenúhi, áhdure u
íjcyároóbedívú ímínejívari? Ahdícyane
tsáhájucu djítsiiméné ó íjcyáitýune.”

²²Ehdúhjáa díbye néeronáa cááni néé
iúnú múnáake: “Ícúu áánúke
íwájyamúunema ítyúhápaajívú meújcone
hójtsíwápaajívú maájú díbye ípícyámefki.

²³Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke
médsíjívétsó dífbyeke mewáñehjínuki.

²⁴Muurá íne ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjívéebe’ o
néhíjcyánáa ídátso kiátú bóhdívaabe
méhdívu.” Ahdújucóhjáa díbye
wáñehjívaténe.

²⁵Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíh
pañétú oómíbye leebúcutunúv wáñehjí
ihjyári íjcyane. ²⁶Ááneríhjáa iúllévenúne
kémuélléturé iúnú múnáájpkíkye ípíuváne
díllóobe íveekí díbye wáñehjívaténe.

²⁷Áánéllíihyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe
wajtsíhi. Áánéllíihyéne dícyááni
llíhyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú
díbyevané iiná pájtyétuube kiátú
bóhdívánéllii dífbyeke iwáñehjínuki.”

²⁸Aanéhjáa ávyéta tsári pajtyé dífbyeke.

Aabéhjáa íhnáhó cáyobáávatéébe tsá
áyánéwu ímíllétú iááhívéne íhjávu.

Áánéllíihyéhjáa cááni dífbye éllevo ípyééne
cánaájanú díbye iááhíveki. ²⁹Áronáacáhjáa
neebe cááníkyeé: “Líhíj, muurá íne

múhdúné píjcyábá úuma ó wákímyeí uke
táhhállétuubére. Ároóbeke tsá mújyú oke u
ájcutú obééj hájchíúbadívúre ehdu o

wáñehjívaté o nahbévahíjcyámema. ³⁰Aabe
eene dáachikye ímíáábekéjfi ú wáñehjínú
íujcáváábeke jeemúdítyú u dsíjívétsóóbe
hallúri ímityúné walléémudi dídsídsí
pírújtsójeébeke.”

³¹Áanéllihyéhjáa cááni néehii: “Ímiáánéjucu, Lli, óoma tsatsiíyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsieméné dihñe. ³²Áanetu ihdy tehdújucu mewáñehjínúné dínáhbeke ídátso kiáhjí múhduháñé ícyahíjcyátsihdy ‘tsúúcajáubá dsíjvéébe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíwáabeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyeíñetu íjcyáné úwááboju

16 ¹Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehii: —Íjcyaabéhjáa íhstsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé díibye íavyéjúúbeke díbye ímityú téhmehíjcyáné dífbyé tsieméne. ²Áanéllihyéhjáa íavyéjuube ípíúwáabeke néehii: “¿Íveekí ímityúné mímáunaa díhíhallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeuvú duubállé múhdú tátsieméné u téhmehíjcyáne. Átsihdy tsáhájucu óoma u wákímyeíityúne.” ³Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeííbye: “Aane ¿múhdú íñe ó íjcyaa oke táavyéjuube wáágooóbe? Tsá muurá o pífyvetétú tsííñe wákímyeí o méenune. Pane núcójpítso teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú múhdú o méénuíñe. Oo ehne ó píáábó táavyéjúúbedítýú ináhjñhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi díbye oke wáágóocooca díityéréjucu oke ípíááboki.” ⁵Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiítsadí díityeké eené íavyéjúúbedítýú ináhjñhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo ehne ó píáábó táavyéjúúbedítýú in tujkénú tsáabeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítýú u náhñhenúné tsáhái u

áhdotúne?” ⁶Áanéllihyéhjáa neébe: “100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áanéllihyéhjáa neébe: “Éée, íñee muurá u cáátunúné téhdunéjucu. Áronáa cána ícúú beháámitúrójucu picyo 50-hoojávarejúco u áhdotúne.” ⁷Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáabeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áanéllihyéhjáa neébe: “100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áanéllihyéhjáa neébe: “Éée, íñee muurá u cáátunúné téhdunéjucu. Áronáa cána ícúú beháámitúrójucu caatúnú 80-babyávaréjúco u áhdotúne.”

⁸Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuíhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuíñé díbye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájíjtó uráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájácútímé tujkévééne íjtsámeíñé tsíjtyema ináhbévájcatsiki.

⁹Aane ihdy amúhakye o neé íñe íñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjvécooca Píívyéébe amúhakye iúcúpéjtsó múijyú múhdú íjcyáityúmé dííbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

¹⁰Muurá wahdífváné wákímyeívu tsaatéke mepícyoome ímí wákímyeíhahjchí méwaajácú téhdure éhniíñevu íjcyáné wákímyeí ímí dítye méénuíyóne. Áanetu teene áterééne wákímyeí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi. ¹¹Aane muurá íñe íñújiri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhahjchí téhdure Píívyéébé wákímyeí múhdurá ámuha médáriívéhi. ¹²Téhdure tsíjtye éhné ímíñeuvú ámuha metéhmétúhahjchí muurá amúhá wáábyuta íjcyaroné tsá múha amúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³Muurá tsá mítyétsima tsaapi ímí wákímyeíityuróne. Muurá tsáápiikye éhniíñevu iwájýúúbedítýé íícúvéne tsá

tsjipihdi dibye ícúvétyuróne. Áanéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúráméíñé medsídsíváyóneri.

¹⁴Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritsémóú illéébóne íllure uuhívaté dífbyedi téeneri itsúúrámehíjcyánélliihye. ¹⁵Áámekéhjáa neébe:

—Bañú múnáa ámuha meíjcyámeke míamúnáa itsúcunúhíjcyá ímíáámédu. Áronáa Píívyéébe waajácú ámuhá íjtsaméi. Muurá míamúnáa mityájkímeyéíñé tsarílleébe.

Píívyéébe taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébe taúhbaju íhjúy uubálle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnáa úráávyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu diibye Jóááúvuréjucu úwaabóné ímíáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjvu újcúné uwaáboju. Áanélliihyéé mityame tsúúrámehíjcyá téénevu íucáávéíñeri.

¹⁷Muurá ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanehíj wágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébe uwaáboju tsá múijjúy wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújucu tene pájtyeíñé.

Táábávájcatsímýe wáágóójcatsíityuróné

Jetsóó úwaabóne

(Mt. 19.1-12; Mc. 10.1-12)

¹⁸Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsjípíllekéréjucu táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsjípílle máyéjucu íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhráméíñe

¹⁹Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe néehíí:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi fhstútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímíá wajyámuunévu úcámehíjcyáabe. Áábekéhjáa íiná pñhtótuube pajjyuvaré wánehíjvatéhíjcyáhi. ²⁰Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébe ácuúcunúhíjcyá dífbye já lleehówá úmíwari. ²¹Aabéhjáa ídátsó úmúúpívyehíjcyá dífbye májchónetu baavu dójcwaaahyéj ímájchóiyóneri. Áábedívúhjáa oohímýe ípñhcyáávéne pñhahíjcyá dífbye áhllaháñe. ²²Aabéhjáa ílluréjucu dsíjivéne. Áábe íbuuhjáa níjkyéj múnáa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu. Áané boonétúhjáa dífbyeréjucu fhstútuube ehnéva múnáajpi dsíjivéébeke tsaimíyé cuuúme.

²³Áábe íbuuhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámehíhullévu cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámehíbye ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dífbyemájucu íjcyáabeke.

²⁴Áábedihíjyáa wáníjcyámeíbye néehíí: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke dibye íhyójtswáubaré nújpcyotu imúriúcnéri táhñíjwa ípípajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájucu o áábúcutúne.”

²⁵Áanélliihyéhjáa Aavaráa néé dífbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áánetúu muurá áanu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámehíjcyaaabe íñe ícyooca íñe imíjyaúréjucó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíñi. ²⁶Aabe piáábó u táúmeíyónáa íjcyané íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcnútsihdyu íéverááhó ápíchó néene kíatú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejíwari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá pívyetétú énejcúvú ípájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá pívyetétú íñejcúvú ípájtyene.”

²⁷Ehdúhjáa Aavaráa néenéllii neébe: “Uu muurá Aavaráa múúhá íhdé

múnáajpi u ijcyaaabe ihdyu óvíjyuco aabye Ráátsaróké wallo íññijívú llihiyoke pámeere tahájkímuma dibye úwáábotéki. ²⁸Ijcyámé 5-meva táñahbému. Áameke ó imíllé dibye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméi íjcyánáa íveekí ímityúné ó ícyahíjcyané nájcaúvú ó úújetéébé ó ícúbáhráméidyú ditye ícúbáhráméityuki.” ²⁹Ehdúhjáa díbye néérónáa Aavaráá néé dífbyeke: “Árónáa muurá íjcyané diityédí Píívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhráméityu úúbálleháámí dífbye ihjyú uubálle múnaape Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óví íéévéne cáhcujtsómé ipájtyetéki.” ³⁰Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiáané íjcyájúcooróné diityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsíjive múnáadítyú tsiíne bóhiibe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiáané ímityúné ícyahíjcyané íhvéjtsóne íbúwáávéiyomé ímiánejcúvurejúco.” ³¹Áánéllihyéhjáa Aavaráá néehíi: “Árónáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaape Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhújtsótúhahjíí téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuró dsíjívémédityú tsaapi tsiíne íbóhówáávéne úwááboróne.”

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mc. 9.42)

17 ¹Áhduréhjáa tsiíne ímamyémuke neébe:

—Tsá íññijiri mávarfjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávájtsóíñe. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé ímichi ténéhjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke. ²Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiímédúréi néémédityú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu nEWáyúcobáné

íóhbáñumeke wájojcó móóá pañévu ápíchó diityé úmiwa nééneé íhdétu. ³Áánéllii téñbúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné meénúúbeke meíbóijcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíne íbúwáávéhahjíí íllurjúco máábájíveco ímityúné dibye meénune dífbyedi meídáátsóvéneema. ⁴Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcoojí meénúiyooobe ímityúne. Áhdúijyúvá dibye ámúhadívú ídátsójkímeyehahjíí múu ídáátsóvé dífbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénu

⁵Áábekéhjáa ímamyémú néehíi: —Múúhake piáábó éhñííñevu muha mecáhcújtsó Píívyéébeke.

⁶Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábávyéne móóáj piñetéú íjyócuúvetéki. Áhdújúco muurá tehe íjyócuúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷¿Aca ámúhá únú múnáajpi úmihé pañe caajári tsáijyu ócájimu téhméubari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaa. ⁸Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dífbyeke: “Majchórjúco meénu. Aane u nájkevádú ú pícyoo tujkénú muha memájchoki. Áané boonétú ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹Áhdure ¿aca ámuha dífbyeke metéhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré dibye meénúné hallúvu? Tsáhaa. ¹⁰Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhake pícyóóné wákímyéi ámuha meníjkévácooca tsá múu íjyácutúú díbye ámúhake téhdújtsóiyóneri. Íllure múu néehíi: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méjcyatú múúhake dibye táuhbánéré muha meméénúéllíihye.”

Éhdure múu néehíí. Ehdúhjáa neebe
Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhiitsóne

¹¹Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé
Tsamáariámá Gariréá inújícutu.

¹²⁻¹³Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa
dífbye éllevu 10-meva tsáá íjpi
chájaaveme. Ároméhjáa kémuéllévuré
iwájtsíne dífbyedi wáníjcyámeímyé
kéévánécoba néehíí:

—iJétsoj, Jetsóoj, múuhadi dídaatsóve!

¹⁴Áánélliiyhéhjáa diityéké íteebéré
néehíí:

—Tsúúca muurá ámuha
mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáá llúuvájtedívú
méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa ditye
pééne tsaímiyéjucó néémeé.

¹⁵⁻¹⁶Áámedítyúhjáa Tsamáariá iinúji
múnáajpi oomí Píívyéébeke
dúurúvaabére. Aabéhjáa Jetsóo lliinévú
ímímóúúvúne dífbyeke téhdújtsóhi.

¹⁷⁻¹⁸Áábekéhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Aca tsá pámeere ámuha
mebóhiitúne? Muurá íne tsiíné iinúji
múnáajpi u íjcyároobe ú oomí
Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu çkiá
tsijtye?

¹⁹Ehdúhjáa inétsihdyu neebe dífbyeke:

—Wa díjyócuúvéne dipyej. Tsúúca ú
bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyaaábe.

Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe

(Mt. 24.23-28,36-41)

²⁰Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló
múijyú Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe.
Áánélliiyhéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébé avyéjú
bóhówááveróné ámuha
maájtyúmíyónejívari. ²¹Áánéllii tsá
múha néétyuróne: “Íñe Píívyéébé avyéjú.”
Muurá ihdyu íjcyájúcooróné ámuháma.

²²Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu neebe
ímamyémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú
Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke
ámuha maájtyumíjucóóiyóneri. Ehdu
ámuha méjtsámeiyónáa tsáhái
ámúhadívú o bóhówááveítyúne. ²³Muurá
ámúhake tsaate neéhi: “Tsúúca
Mépájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa
tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴Muurá chijchi
rórihcýóné maájtyumídú pámeere
ájtyúmíí Míamúnáájpidívúu o
ípívyééveebe o tsáábeke. ²⁵Áronáa ihdyu
ihnáhoóíñe ícyooca íjcyáné míamúnaa
óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye
cáhcújtsóityúne. ²⁶Muuráhjáa Noéé
íjcyáijyu íjcyáné míamúnaa íjcyaduré
íjcyaimyé o tsááiñe íjtsotúme. Áánaa
tsúúca ó tsaá Míamúnáájpidívúu o
ípívyééveebe. ²⁷Muuráhjáa téijyu íjcyáné
míamúnaa íimíllédúré ícyahíjcyá
majchóháñeri, adóháñeri, táábavajcátsiyi.
Áánaacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmíñe
pañévú úcáávénáa íinúji páneere
caajávéjucóóhií. Ááneríí pámeere
cáhcújtsotúmé óuuvé ímajcanúneri.

²⁸Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu
íjcyámeke Tsodóoma múnáake.
Muuráhjáa téhdure ímíllédú
ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri,
nájhíheri, úmihéneri, ánuméiyi.

²⁹Áánélliihyée muurá Píívyéébe dífbyeke
néé díbye íjchívyve técoomítyu.
Áhdújucóo díbye íjchívyvéné boone
Píívyéébe cújúwa íjcaayóneri técoomi
áivvyéne. ³⁰Ahdu muurá
Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó
tuvááóvaá míamúnáake ímíllédúré
íjcyámeke tsiíñe o tsájyju.

³¹Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá
ihñénéhji éllevu péjúcúóityúne. Áhdure
íumihéri íjcyame tsá ihjyávú
péjúcúóityúne. ³²Cáhawáá méjtsúcunu
muhdúhjáa dífbye Róo táábake tene
pájtyene idyéjú dille révoúacunúne
déjúcotu. ³³Muurá íinújiri íimíllédú
íjcyáneríyé tsúúrámehíjcyámé tsá

pájtjetéityúne. Áanetu ihdyu teene íhvéjtsóna ookéréjuco úraavyémé pájtjetééhi.

³⁴Muurá tsiíne o tsáacooca mítyétsi cúwámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵Áhdure tsaatépi cáátsómúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsijpille coévaáhi. ³⁶Téhdure tsaatétsi íúmíhê pañe íjcyámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii ímamyémú néehíi:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múne tséméjpi dsjívéébedítýú áñumu píhcyavvédú tahñéjté óhdivu píhcyáaveéhi.

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpidítýú íjcyané uwááboju

18 ¹Áhduréhjáa Jetsóó tsiíne ímamyémuke úwáaboobe úballé ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítýú téeneri diityéké itsápíjts Pívyéébema íhgyúvahíjcyánetu ditye ióochévétuki. ²Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabé tsáoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Pívyéébeke ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí piáábohíjcyatú míamúnáake. ³Áábekée técoomíyí íjcyalle píbjáyulle néé tsaatémá ímityúné dille dáárfvéjatsíné díbye ímífbájcho dílllema. ⁴Ehdúu múhajchótájucó dille dífbyeke piáábó táumeíyóneri tsá díbye ícúvehíjcyatúne. Áánéj piínévúhjáa íllu íjtsámeífybe: “Pívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵Áronáa aalle píbjáyulle íjyévé éhniínevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyucó díllleke o piááboíne oke dille ípátsárijcyójucóótuki.”

⁶Ehdúhjáa iúúballéne neébe:

—Ehdúu píínévú piááboobe ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube

íjcyároobe. ⁷Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájacutú Pívyéébe íhñjteke piááboíne dífbyeke piáábó táumeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méjtsúcunú ditye piáábó táumeíneri díbye ícúvetúne? ⁸Tsáhaá. Muurá piáábóiiybe diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnáa ímí cáhcújtsómedítýú ó wájtsii Míamúnáájpidítýú o ípívyéévebe tsiíne íññujívú o tsáacooca? Ehdúhjáa neébe Jetsóó.

Tsaatétsi Pívyéébema íhjuúvānetu íjcyané uwááboju

⁹⁻¹⁰Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idílloméíne tsjtyeke éhdiiválehíjcyámeke úwáaboobe úballé tsaatétsi Pívyéébema íhgyúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu mítyétsi péé duurúvajávú pívyéébema íhgyúvaki. Tsaapíi paritseoómuube. Áanetu tsijpi íññújí avyėjúúbe wáabyuta dsídsike áhdótsóhíjcyaa. ¹¹Aanéé paritseoómuube Pívyéébema íhgyúvaabe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyané hallúvu. Tsá muurá tsjtyedu ímityuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá mújyú ihdícyámema o dómácójcatsityúne. Pane tsá aabye íññújí avyėjúúbe wáabyuta dsídsike áhdótsóhíjcyaa ímityuube íjcyadu o néétune. ¹²Muurá tsáné tsemánari míjcyoojícú májchótuube úuma ó íhgyúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jíva o dsídsívānetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o ícúvéne.” Ehdúu Pívyéébema íhgyúvaabe paritseoómuube. ¹³Áanetu diibye íññújí avyėjúúbe wáabyuta dsídsike áhdótsóhíjcyaa tsá cáamevu icyárúvéne Pívyéébema íhgyúvatúne. Íllurée kímóóvémeífybe íjpijítu íillaáyoméíne néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dídáátsóvéne dábajífvé táimityu. Muurá ímityuube ó

ijcyáhi.” Ehdúu ihjúvaabe Pívyéebema íñújí avyéjúube wáabyuta dsídsike áhdótsohijcyaa. ¹⁴Aane muurá dífbyeke tsúúca Pívyéébe ímbájchoóbe hallúri tsáhájucó ímítýú ijcyatúne. Áanetu tsíjpiikye tsá dibye ímbájchotúne. Ehdu muurá iye íhtsutúme íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áanetu ihdyu idáátsóméhjiúvú néeme avyéjúúteeí. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsiiméké Jetsóó llúúvanúne
(Mt. 19.13-15; Mc. 10.13-16)

¹⁵Aanéhjáa dífbye élleu ítsíimeke tsivámé dibye Pívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké née ínevú ditye ítsíimeke tsivane. ¹⁶Áronáacáhjáa Jetsóó diitye tsiiméké ipíúvane née ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ífveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néemé wáabyuta Pívyéébe avyéju. ¹⁷Aane ímiááneturé ámúhake o née ehne múúne teetsi tsímmene meke cáhcujtsódú Pívyéébeke cáhcujtsotúme tsá dífbyé avyéjúeje ijcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuvane
(Mt. 19.16-20; Mc. 10.17-31)

¹⁸Aanéhjáa tsáijyu tsáné avyéjuube Jetsóoke néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábe ú íjcyaaabe cána oke díne ímuhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcúóityúne bóhí o újcukí?

¹⁹Áanéllihyéhjáa neébe:

—Íaca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Pívyéébe ímiáábe. ²⁰Muurá ú waajácú dífbyé taúhbajúné néeneé: “Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsityúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívátúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé dífcyáánímútsikye.”

²¹Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayaábedityúre tehdújucó o ícyahíjcyáne.

²²Áanéllihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Áronáa ijcyanéi tsane u méenúiyóne. Cáhawáá dítsíméné náhjihúne piáábó ídáátsóméhjíkej. Áijyu ihdyu ú avyéjúútee níjkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méenúne ookéréjucó duráavyej.

²³Ehdúhjáa Jetsóó néene kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane dibye éhnévánéllihye.

²⁴Áábekéhjáa ííténe Jetsóó néehíí:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsutúneta Pívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵Íaca muhdú caméélló ánéetóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure íaca muhdú diitye ehneva múnaa Pívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶Ehdúhjáa díbye néénéllii tétsihyi íjcyame néehíí:

—Íaca ihdyu múhduturá pajtyetéiyóme?

²⁷Áanéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjúcúhde míamúnáa tsá pívyetétú iye ipájtyetétámeíne. Áronáa Pívyéébe piivyété diityéké ipájtyetétóné íiná dífbyedívú túhúútúnéllihye.

²⁸Áanéllihyéhjáa Péédro néehíí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha méíhvéjtsóne ukéréjucó méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰Áanéllihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Ímiááneturé ámúhake o née páneere íjcyátsíhjíma ímúnáake cáánimuu, íñahbémuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Pívyéébe wákíméí méénume muurá íné ímíjyaú íjcyaa íñújiri. Aame újcuú múijyú idsíjívéjúcúóityúne bóhí tsíjírrejucó íñúji Pívyéébe ípívyéjtsójí hallúri íjcyaki.

Ídsíjívéíne tsiíne Jetsóó úúballéne
(Mt. 20.17-19; Mc. 10.32-34)

³¹Ehdúhjáa ínétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyútsihvu idyóbeucúmeke néehíí:

—Mepéé ñne Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívú o ípívyyéévébedítýú tsúúcajátújuco Píívyyéébé ihjyú uubálle múnáa néhijcyané oke pájtyeéhi. ³²⁻³³Muurá oke llúúvájte avyéjuytémá taúhbájú uwáábojte fhvéjtsóo jodíómu íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke illuréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatú.

³⁴Ehdúhjáa Jetsóo ímamyémuke nééne tsá ditye áyanéwu wáájacutú íñnerí dibye íhjuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóo ímíabjchóne

(Mt. 20.29-34; Mc. 10.46-52)

³⁵Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píihíríjyuco íjcyanáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo. ³⁶Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnáa pájtyénéllíi dilló íñnerí ditye úllene. ³⁷Áanéllíihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. ³⁸Áanéllíihyéhjáa dífbyedi wáníjcyámeífbýé nééhíi:

—iJétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹Ehdúhjáa dibye néénéllíi tsuullerí pééme dífbyeke uhbá cúúvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—iDabííúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyáabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰Áanéllíihyéhjáa Jetsóo íjyóocúúvéne néé ditye itsíva dífbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsívaábeke dibye nééneé:

—¿Híná ú imílléhi?

⁴¹Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴²Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujsódú íjcyáabe tsúúca ú hallúvahi.

⁴³Ehdúhjáa Jetsóo néénemáyé iítéjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemáyéjuco

pééne Píívyyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íájtyúmíne téhdure duurúvá Píívyyéébeke.

Tsakyéoke Jetsóo ááhivéne

19 ¹Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma úújeté Jericóovu. ²Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsídsíke áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáabe. ³Aabéhjáa imíllera Jetsóoke íájtyumíne. Áronáacáhjáa tsá dibye píívyetétú dífbyeke íájtyumíne míamúnáaj píine íjcyáabeke báhrí íñéénéllíihye. ⁴Áanéllíihyéhjáa ícúú dibye pééíhyullévú dsíinéríyé ipyééne nériívyeebe uméheri dífbyeke íájtyúmiki.

⁵Áanáacáhjáa Jetsóo tétsihdyu pájtyeebe téhéhé nájcauri íjcyáabeke íájtyúmíne nééhíi:

—Tsákej, Tsakyéoj, ícúú niitye úuma o péékíi. Muurá ó imíllé dihjáarí o cúwane.

⁶Áanéllíihyéhjáa ícúú íñítyene tsajtyéébé ihjyávú dífbyeke. ⁷Ááneríhjáa míamúnáa ihjyúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáabe jávú dibye péeneri.

⁸Áanéllíihyéhjáa díbye Tsakyéó íjyóocúúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíeménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ídáatsóméhjíke. Áánetu tsaatékée o állíñe pevetsíyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhniíñevújuco.

⁹Áanéllíihyéhjáa Jetsóo néé dífbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúúca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyyéévebe o tsáa ímítyúné pañévu mújtámeke o pájtyetétsoki.

Dsídsítu íjcyáné uwááboju

(Mt. 25.14-30)

¹¹Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnáa íjtsámeí tsúúca Píívyyéébé avyéjú bóhówáaveíñe.

12-13 Áamekéhjáa úwááboobe néehii:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyaae tsícyoomívú ipyééíne ihde 10-meváké íúnú múnáadítú ipíhjúcuumeke dsídsidívú iwájtúne néehii: “Éeneri mewákímyeícyó téhulle o íjcyáne hajchóta.” Ehdúhjáa diityéké ipítýajcoíñúne técoomívú memévatéébe íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. 14 Áronáacáhjáa dífbyé cóomí múnáa tsá ímíllétú diityé avyéjuube díbye íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké wallóomé dífbye déjutu dítye ínéé íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíllétúne.

15 Áronáacáhjáa tsúuca meménúmé pañétúejpi íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óomiihbye teene íhcyóómívu. Aabéhjáa iwájtúsidu pihjúcú íúnú múnáake dsídsidívú iwájtúñúmeke múhduná dítye lílyaatétsóné iwáájacúki.

16 Áabekéhjáa ímí wákímyeífbýe nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsídsí ó lílyaatétsóhi.”

17 Áánéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánéllíihye.” 18 Áhduréhjáa tsijpi néehii: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsídsí téhdure ó lílyaatétsóhi.”

19 Áánéllíihyéhjáa idyé neebe dífbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

20 Áánétúhjáa tsijpi néehii: “Ávyéjuúbej, íne didsídísí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne. 21 Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaae díwákímyeí hallúvují dsídsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o lílyaatétsóné ímiátsí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájacúne íllure o pícyoó didsídísike.”

22-23 Áánéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “Aanée idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u néébe íveekí tsá u pícyootú dsídsí téhmémeíhíjcyájá pañévu tétsihvu dítye wákímyeíhóné óoma lílyaatéíyoki?

íveekí ímítyuube ú?” 24 Ehdúhjáa dífbyeke ínéésihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdítyu eene dsídsí medójtúcúne maájcu eeneé ihne páme éhniíñevúré lílyaatétsóobeke.”

25 Áánéllíihyéhjáa néeme dífbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mítyanéjuco dífbye dsídsí.” 26 Áánéllíihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá íhne lílyaatétsómeke éhniíñevu tsiíne máajcu dítye íllílyaatétsoki. Áánetu pevénére pícyohíjcyámedítú médojtúcúhi.

27 Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáatsohíjcyámeke ílllevu metsíváne o íténáa médsífvétso.”

Jerotsaréé pañévu Jetsóó úcaavéne
(Mt. 21.1-11; Mc. 11.1-11; Ja. 12.12-19)

28 Ehdúhjáa diityéké íúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu.

29-30 Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícyú únuri oríivo báju íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa mítyétsikye ímamyémudítú ípíihíre coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíre cóomityu óoma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dífbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. 31 Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

32 Ahdújucóhjáa péémutsi díbye néhdújuco úújeténé dífbyedívu.

33 Áabekéhjáa dítyétsí tsíñaáyóronáa áábájajte néehii:

—Ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyóhi?

34 Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

35 Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó dífbyeke.

Áábé hallúhjáa wájamúúnevu íhnbóne Jetsóoke nérijcyárome. 36 Áijyúhjáa díbye péijyu juuva míamúnáa íhbó íwajyámuunévu. 37-38 Aaméhjáa dífbyeke úraavyémé tsúuca oríivo bajúvu píhíime

méenuháityuróné dibye méenuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúuruvámé kéévánécoba wáñécóhíjcyá:

—iÑóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—iMaímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsáanéj! iAhdícyane metsu ímjyuuu Píívyéébeke maávyéjútsocki!

³⁹Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséomú diitye pañe íjcyame née Jetsóoke:

—Ávyéjuubej, aatype díuráávye múnáake duhba ditye cúuvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáívyerónáa néwayúunerjúco íhjúcunúiyóne.

⁴¹Aabéhjáa tsúuca Jerotsaréej píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴²Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsarée múnáa méwajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaimíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhováávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³Muurá ámúhake ímityóné pájtyeéhi. Ámúhá munáa ámúha cóomí ímícáávéne ámúhake méénuúhi. ⁴⁴Aame ámúhake idsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoo Píívyéébe ámúhake píaabójúcooróne ámuha metáhjállehíjcyané déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo bóayóne

(Mt. 21.12-17; Mc. 11.15-19; Ja. 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶Aabéhjáa duurúvájá pañévu íucáávéne náhjhénújcatsímyeke téjá pañétu íbóayóne néehíi:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééne: “Íjya tahjya tééj lliiñévu míamúnaa óoma íhjúvuhíjcyáijya.” Aaja íveekí ámuha naní múnáa jaríyjúco medíllone?

⁴⁷Aanéhjáa pajyuvaré tééj pañévu dibye úwaabóné tsarílléhíjcyámé

llúuvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, tsijyte avyéjutee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhijcyá íné hallútú dífbyeke idsíjívétsóiyóne. ⁴⁸Áronáacáhjáa tsá íné hallútú ditye dífbyeke méénúityuró mítyaméhjáa ímí dífbye uwáábó íjtsúcunúnéllíihye.

Jetsóo íhtsútu

(Mt. 21.23-27; Mc. 11.27-33)

20¹⁻²Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévu pajtyéteju úwáábónáa llúuvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjsojtee, íjcyame ítsáne dífbyeke néehíi:

—¿Aca múúbé íhtsútuurí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méenuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámúhake ó díllone oke máańjucj. ⁴¿Acáa múha nééjuri Jóáávu tsótsóhíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébepeé, mityá míamúnaáree nééjuri?

⁵Áánéllíihyéhjáa tsaméere néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébe nééjuri tsótsóhíjcyaaabe’ menéhajchíi meke nééíyoobe: “Áábekeráhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ⁶Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnaa tééne hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu íáámúneri. Muurá pamévaré cáhcújtsó ímíáánéjucóo Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpi diibye Jóaa íjcyane. ⁷Ehdúhjáa néeneri ínúhnévéne néeme iwáájacutúne.

⁸Áánéllíihyéhjáa Jetsóo née diityéke:

—Aanéjívva idy ámúhake ó úúbálle múúbé íhtsútuurí o méénuhíjcyáne.

Úmíhé tehmé múnáa múhdurá dárífvemeínetu íjcyané uwáábo

(Mt. 21.33-44; Mc. 12.1-11)

⁹Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íúmihe bajtsó tsanéere óóva. Ápallívuhjáa tsaatéke

ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle ijcyáíhullévu. ¹⁰Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néevane iwáájácútsihvu wálooobe íúniú múnáájpikeye dífbyema ditye iwállóoro téenetu dífbye éhne íjcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe. ¹¹Áánélliihyéhjáa tsjpiikye díbye wállóoróóbeke téhdure iúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére. ¹²Ároné pañéhjáa tsjpiikye díbye wállóóbeke téhdure ditye tóúvátsonetu ílluréjucu díbye wáanéé.

¹³Áánéhjáa diibye úmíhe aabájaabe néehíí: “¿Aane muhdúí íñe teene? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájyúróobekéréjucu o wálooókij. Dífbyeke íhya avyéjúúlléiyóme.” ¹⁴Ehdúhjáa íñéene íllíkyeréjucu díbye wállóóbeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucu íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dífbyekéréjucu medsíjívétso mehnéréjucu tene íjcyaki.” ¹⁵Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllévu ítsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó íúúbállétsihdyu néehíí:

—¿Aane íñe diibye tépallí aabájaabe ítsáacooca muhdú méénuú diityéké eenéé íúmihévu díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dárííveimeímye? ¹⁶Muurá diityéké tééne hallútú idsíjívetsóne tsjityekéréjucu díbye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néehíí:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakeyehmé tehdu muha mejjcyátuki.

¹⁷Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú íítténe néehíí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébe wajaácúháámitu íllu néehíí:

Tsaúpe néewayu jááháñe wákimyéi múnáa íñéhnlléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸Aane muurá teeu nééwayúdu o néébé uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi.

Áámedívú o cáyobáavatécooca ílluréjucu ditye wágoóóveíñe.

Ííñújí avyéjúúbé wáábyuta

dsídsike ditye áhdotsóne

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mc. 12.12-17)

¹⁹Ehdúhjáa Jetsóó tauíhábú uwáábojtemá llúúvájte avyéjujteké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téjyúré dífbyeke íekeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dífbye éllevu wallóó ditye dífbyeke avyéjúúbédítýú díllone díbye múhdurá áñújcúhahjchíí tééne hallútú dífbye éllevu ítsájtyérokí. ²¹Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaaajácú tehdujucu u úwáábohíjcyané keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéeíllejíto tsijtye múhdurá úhdivu íjtsicunúróneri ícúvétuubé. ²²Aabe cána múúhakeyediñe dícyanéjcutuj: ¿A tehdujucu avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsídsike ditye áhdósohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye nééne Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke medáriívéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsídsíjívú. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji íítténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ímuméé eene tééjitu? Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmí nááve. Áábe méméré íñe tééjitu. ²⁵Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnejuce íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máacuhíjcyá dífbye wáábyuta íjcyanévu.

²⁶Ehdúhjáa dífbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dífbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu díbye néeneri íúllévenúne tsá íñá íhjuvájúcootúne.

**Dsjjivémé muhdú tsiíne
bóhiine tsaate díllone**
(Mt. 22.23-33; Mc. 12.18-27)

²⁷Áané boonéhjáa tsadotséomudítýú tsaate péé dífbye éllevu medsjjivémé tsiíne mebóhiine cáhcújtsotúme.

²⁸Aaméhjáa nées dífbyeke:

—Uwááboóbej, Moitsééúvúhjáa muurá nées tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsjívéhajchíí íñahberéjucó dífilleke táábávaíne dífbyeréjucó ítsíímáva dííllédívú íñahbeúvúu tsíímáváyóne.

²⁹Aanee íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítýúu ámiaabe ityáábávároléjtane dsjívé tehdu tsíímávátuube. ³⁰Áané boonée bóneebe dífilleke táábávároobe téhdure dsjívé tsíímávátuubére. ³¹Áané boonée tsijtye bónejte dífilleke táábávarómé téhdure dsjívé tsíímávátúme. ³²Áane nihñéúvúré díílleréjucó dsjívéne. ³³Aane cána múuhakye díne ícáábye taabá ímichi dílle íjcyafíne tsiíne dítye bóhícoóca?

³⁴Áanéllíhyéhjáa Jetsóó nées díityéke:

—Muurá íhdyu íñújiri íjcyame táábávácatsíhi. ³⁵Áanetu ímiáámé dsjívémé tsiíne bóhiime níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávácatsíityúne. Tshídyuréjucó dítye íjcyafíne. ³⁶Aame tsáhájucó dsjívéítýú Píivyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjucó néémeé. ³⁷Muurá ímiáané dsjívémé tsiíne bóhíhi. Muuráhjáa Moitsééúvú teene úuballé úméhéwu péétécunúné pañétú Píivyéébe dífbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píivyéébe ó íjcyáhi.” ³⁸Ehdúu Píivyéébe néénetu méwaajácú dítye íjcyane. Muurá dítye íjcyátuca tsá díbye nééítýuró díityé Píivyéébe íjcyane. Muurá dífbyedívú tsá múha dsjívétú tétsíhjí dáfhañe.

³⁹Ehdúhjáa díityéké díbye néénéllí tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú nééhíí: —Uwááboóbej, téhdújucó u nééneé.

⁴⁰Aaméhjáa tsáhájucó dífbyeke tsiíne díflotúne.

Muubá Críjto íjcyane
(Mt. 22.41-46; Mc. 12.35-37)

⁴¹Áijyúhjáa idyé Jetsóó nées díityéke: —Íaca muhdú ífvane ámuha ménéhíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe íjcyafíne?

⁴²⁻⁴³Ááneráhjáa dífbyeúvú íjcyároobe dífbyedítýú nées íwaajácuháámitu:

Ávyéjuubée nées Táavyéjúúbeke:

“Cána táúniúvú díicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dífbyeke Íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ímuhdú dífbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyáiibe Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó nééhíí.

**Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó
núcójpvetsóne**

(Mt. 23.1-36; Mc. 12.38-40; Rc. 11.37-54)

⁴⁵Aabéhjáa pámeere lléébónáa nées ímamyémuke:

—Téííbúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶Tsá múu ívátú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa díityéké íavyéjúúllekíyé cááméjacóbájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá píhcyáávejáané pañe ímíllémé íboohówátsíhíjvúré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe ímíllémé ímítsíhíjvúré ímájchone. ⁴⁷Aame pífbájyujte walléémudítýú dótuhíjcyá díityé jaaháñe. Áané núcójpvé muurá cááménécóbaúvú íhjíyúvahíjcyarómé Píivyéébema. Ehdú muurá dáríívéméímye Píivyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Pífbájyulle dsíidsike pícyóone
(Mc. 12.41-44)

21 ¹Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa pícyóocunú dsíidsike Píivyéébe wáabyuta. Ehnéva

múnaáhhjáa mítyanéhjí picyóóhií.
²Áanáacáhhjáa pífbájuulle ídátso picyóó
 mǎjǎhwuúúre. ³Aanéhjáa ííténe neébe:
 —Ámuúhaj, muurá áámye pífbájuulle
 ídátso néerolle picyóó páme ehnííñveure.
⁴Muurá tsijtye dsíídsívarómé picyóó
 uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere
 tééne tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
 (Mt. 24.1-2; Mc. 13.1-2)

⁵Téijyúhhjáa tsaate ímamyémudítýú
 ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu
 méénúmeíñeri, ditye
 bóhbánuhjycyanéhjitu imíwu teja
 ícyáávésámeíñéhjiri.

⁶Áánéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:
 —Ároja muurá wácávyáhcáméííhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
 (Mt. 24.3-28; Mc. 13.3-23)

⁷Ehdúhhjáa díbye néénéllíi dífbyeke
 neémeé:
 —Uwááboóbej, ¿aca mújyú pajtyeíñé
 eene múuhakye u néhjycyanéhji? ¿Aca
 íínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu
 tene pájtyeíñé?

⁸Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ehdu neéme tsáma wajácútsi
 méjcyaco ámuha maállítsámeítyuki.
 Muurá o tsááiñé tsúúca píhícooca
 íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye.
 Aame nehjycyaa díbyéjuco Crǎjto
 íjcyane. Árómeke mécáhcújtsodíñé.

⁹Téhdure pahúllevaré méénujcátsí
 íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi.
 Áróneri méíllityédíñé. Pane
 méijtsúacunúdí téijyu tsúúca o
 bóhówááveíñé. Tsáhái téijyu o
 bóhówááveítyúne. Áronáa ihdy ehdu
 nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰Muurá tsané iñúji múnaa tsíñé iñúji
 múnáama méénujcátsííhi. ¹¹Áhdure
 ávyetá ihnáhó iñúji vááúméííhi. Áijyu
 íjcyaiñé ájyabááne, cheméháñé,

pahúllevaré. Áhdure íévéhoowávú
 apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹²Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde
 cáhcújtsotúmé ámúhakye ícúbáhrámeke
 tsájtyeé píhcyáávejááne pañévu muhdú
 ámuha meícyahjycyané ámúhakye
 idíllóki. Áhdure ámúhakye ííñújí
 avyéjujté éllevu itsájtyemeke
 cuvéhoojúanuímye. Ehdu muurá
 ámúhakye míamúnaa dárííveé oke ámuha
 meuráávyéne déjúcotu. ¹³Áané hóowari
 ámuha táuwaáboju díityéké
 méúwááboóhi. ¹⁴Áronáa ihdy tsá ámuha
 meíjycacunútyú muhdú ámuha díityemá
 meíhjuváiñeri. ¹⁵Muurá ihdy
 ámúhakye ó ájcuú muhdú ámuha
 díityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyu
 ámúhakye múnáátsohjycyamé íllure
 ámuha maállíñé néhjycyamé ámúhadívú
 táhjátsáméííhi. ¹⁶Muurá ámúháj caanímú,
 ámúhá nahbémú, ámuha hájkímú, tsijtye
 ámuha menáhbévahjycyároméhjí
 ámúhakye téijyu ímityúné dárííveéhi.
 Muurá tsaatéké ámúhadítýú
 dsíjívétsoímye. ¹⁷Ehdu muurá oke
 cáhcújtsotúmé ámúhakye tsaríllé oke
 ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸Áronáa
 tsá ámúhá níwáujíñé íjcyáronetu
 tsájíubaré wágóóóveítyúne. ¹⁹Ahdícyane
 ihdy ámuha panévaré maáábúcuúhajchíí
 mépájtyeteéhi.

²⁰Áhdure tsííñé iñújíne múnaa
 Jerotsaréé mícaavéné ámuha
 mewáájácúcooca múu neé tsúúca
 técoomi wágóóóveíñé. ²¹Áijyu
 mewáácunúcoo cámeébaúnevu Jodéa
 iñúji múnaa ámuha meíjcyame. Áhdure
 técoomí múnaa óvíi néhi wáacunú
 tsiélllevu. Aane íúmihé pañe íjcyame
 íoomíjyúcohdí técoomívu. ²²Ehdu
 íjcyaiñé ícúbáhraméé míamúnáama ditye
 ímityúné dárííveémehjycyané déjúcotu
 Píívyéébé waajácuháámitu tene
 némeídyújuco. ²³Máídáátsoju tsáma tene
 pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema

tsijtye ñohñójtérei ítsííméwuúmú
 ijcyámeke! Muurá ávyétá kimóhcó nééné
 ícúbáhraméí pájtyeé téijyu íñújiri
 ijcyané míamúnáadívú Píívyéébe
 cáyobáávatécoóca. ²⁴Tsaatéké muurá
 dsíjívétsoímýé méénujcatsi pañe. Áánetu
 tsíjtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí íñújínévu.
 Ááné boone jodíómú ijcyátúné
 míamúnaaréjuco teene Jerotsarée
 cáávácuíñé Píívyéébe diityédívú técoomi
 fhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
 (Mt. 24.29-35, 42-44; Mc. 13.24-37)

²⁵Aane ehdu nénehjí pájtyéné boone
 nuhba cójjejpíi, péjcoéjpii, mícúruu,
 ijcyane múhduréjuco ijcyaiñe. Téhdure
 ávyétá ihnáhó móañe nóhjíneri
 cáhcújtsotómé íllityeéhi. ²⁶Ehdúcóbaúvú
 nénehjí íñújiri ijcyácooca muurá
 míamúnaa iillityéneri ílluréjuco
 wájácúrátúúúveíñe. Ehdu páneere
 íévéhóowari íhtsútunéhjí ijcyane
 mujtaraba ijcyaaíhi. ²⁷Áijyu ihdyu
 Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe
 páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó
 pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸Ehdu tene
 pájtyécooca múu íllure ímjyuuvéhi.
 Muurá tééné boone tsúúca ámuha
 máálljichuú múhdurá ámuha
 meicyahijcyánetu. Áijyu ihdyu
 tsaimiyéjuco ámuha mejcyaiñe.

²⁹Téhduréhjáa tsiíne diityéké neébe:
 —Cáhawáá méijtsúcunu higyéeráhema
 tsííñe uméhééne muhdú ijcyane. ³⁰Muurá
 téhehjí béhjívácooca tsúúca méwaajácú
 píjcyaba pífhine. ³¹Ahdu íñújiri ténehjí
 ijcyácooca méwaajácúcu tsúúca Píívyéébe
 avyéjú bóhówááveíñe éévé úújeténe.

³²Aane ímiáané ámúhake o néé ehdu
 nénehjí pájtyeíñé íñé íñújiri páhdure
 míamúnaa íjcyápiñáaáca. ³³Muurá
 íñújima páneere íévéhóowari ijcyanéhjí
 wágóóovéhi. Áánetu íñe ámúhake o
 néhijcyané tsá mújyú wágóóovéityúne.

³⁴Áánéllii tsáma téiibúwá méijcyaco
 tsiíne o tsáábe ámúhake o túvaaóvátu
 llíyiciyáveháñeri, tsíñéhjí, ámuha
 mejcyámeke. ³⁵Muurá íimíllédúré
 ijcyámeke ó ábájínejúcu éhne múne
 iyáábeke dahpe ábájínejúcu. ³⁶Áánéllii
 múu téiibúwá íjcyáne Píívyéébe
 páijyuvaré ihjyúvá ténehjí ámúhake
 imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha
 méúújeteé óhdivu Míamúnáájpidívú o
 ípívyéévéébedívú ííneri núcójpívetúme.

³⁷Ehdúhjáa Jerotsaréri ijcyaaabe Jetsóó
 duurúvájá pañévu úwáábohijcyáhi.
 Aabéhjáa meíjyunúdu pehíjcyá oríivo bájú
 íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. ³⁸Aanéhjáa
 páijyuvaré cúúvéneturé míamúnaa pehíjcyá
 duurúvájávú dífbye uwaáábó ílléébucunúki.

Jetsóoke íekééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
 (Mt. 26.1-5, 14-16; Mc. 14.1-2, 10-11;
 Ja. 11.45-53)

22 ¹⁻²Téijyúhjáa pajtyeté wañéhjí
 óorítyúne pááa máchómehijcyané
 wañéhjí lleevárijyucu ijcyánaa llúúvájte
 avyéjútémá taúhbájú uwaábojte íjtsámeí
 muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.
 Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³Áánáacáhjáa Jóóda Ijcaríóté pañévu
 tsúúca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó
 mamýmúejpi ijcyáábé pañévu. ⁴Aabéhjáa
 péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá
 tehméjte éllevu diityémá ípítyácójcatsí
 muhdú dífbyedívú íekéévétsóíñe.
⁵Ááneríhjáa ímíjyúúvéne imíllémé
 dífbyeke íáhdone. ⁶Áánélliihéhjáa
 íjtsámeijyúcoobe mítyane míamúnaa
 íjcyátútsihvu dífbyedívú íekéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone
 (Mt. 26.17-29; Mc. 14.12-25; Ja. 13.21-30;
 I Co. 11.23-26)

⁷Aanéhjáa tsúúca teene pajtyeté
 wañéhjí óorítyúne pááa máchómehijcyané
 wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake

dsíjvètsohíjcyáné wañéhjí lleevájucóóhií.

⁸Áijyúhjáa Péedorómá Jóáámútsikye
Jetsóó nééhíí:

—Méema mémeenuté wañéhjí májchó
memájchoki.

⁹Áánélliihyéhjáa neemútsí dífbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhtsi

meméénune?

¹⁰⁻¹¹Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéémutsi
tsaapi lílyíhiori nújpañújéébedívú
meúújetéebema mepééne tééja
múnáájpkikye méneéhi: “Múúhá
uwaáboobéne múhtsikye néé kiává íchii
tsaho májchoho íjcyane tééhó pañévú
díbye múúhama pajtyeté wañéhjí májchó
májchóihyo.” ¹²Áánéllii ámútsikye
úújétsóiibye córíhócoba néeho tsúúca
ímíbjáchoméfhyó cáámééfjiri íjcyahóvu.
Ááhó pañévú méméénuco.

¹³Ahdújucóhjáa péémutsi díbye
néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú
méénune majcho.

¹⁴Aanéhjáa tsúúca díte májchóíne
éévé úújetédú majchójúcoobe
ímamyémuma.

¹⁵Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó ijtúcunú íne pajtyeté wañéhjí
májchó ámúhama o májchone
nihñéeréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó
dsíjívéeéhi. ¹⁶Aane tsáhájucó tsiíne
ámúhama o wañehjívatéitýú íne pajtyeté
wañéhjí. Áronáa ihdyu páneere muhdú
óhdityu úúballémeíhijcyáné oke pajtyéne
boone tsaméhjí Píivýéébé avyéjuríyéjuco
meíjcyame mewañehjívatéíne.

¹⁷Ehdúhjáa ínétsihdyu ado iékéévéne
téhdújtsoobe Píivýéébeke. Áánemáhhjáa
neébe:

—Áju, íne páneere maádo. ¹⁸Muurá
tsáhájucó tsiíne ámúhama o ádoítýú íne
óovájpácýó Píivýéébé avyéjuri tsaméhjí
meíjcyáiñévújuco.

¹⁹Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne
téhdújtsoobe Píivýéébeke. Áánemáhhjáa

idyóhdáhnunévu diityéké iwájtúne
neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.
Ehdu pajyuvaré méméenuhíjcyaco
ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé
ámuha meítsaavéne.

²⁰Téhduréhjáa teene adóvu diityéké
iájjúne neébe:

—Íne tátyujpácýo náávé íjcyane
úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyáné
pityájcoju tádsijíveri tsíhdyuréjuco
cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki.

²¹Aane muurá íchihyi méema majchórí
diibye óhdivu méénútsóiibye.

²²Muuráhhjáa ihdyu tsúúcajátújuco
óhdityu tene némeídýujuco oke tene
pájtyeíñé Míamúnáájpídívúu o
ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu
máídáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu
méénútsóóbeke.

²³Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii
díllójcatsímýe caabyé diityédítýú
dífbyedívú méénútsóíne.

Jetsóó mamyémú táhhájcatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiýóneri

²⁴Átsihdyúhjáa táhhájcatsímýe caabyé
diityédítýú íhtsútuube íjcyáiýóneri.

²⁵Áronáacáhhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ífínújiri ávyéjujte imíllé
ityáuhbáné téenetu diityéké míamúnaa
íhtsútuújtédí idíllóki. Áane
íhtsúcunúhijcyámé téhdújuco imyéénune.

²⁶Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu
idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke
ífcúvehíjcyaaabe íhtsútuube íjcyá páme
túkevjtsoóbe. ²⁷¿Aca caabyé íhtsútuube
ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé
ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú
ífcúveébe? ¿Mityá eene dífbyeke
ífcúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú
eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsíjtye
ífcúveebe íhtsútuube íjcyane. Áánetu
ihdyu eene ífcúvehíjcyaabédú o néébe
ámúhama ó íjcyá ámúhake o píááboki.

²⁸Muurá ávyetá imítýú nénehji oke pátýehjýcýárónáa ímí ámuha óoma méijcýá oke íhvéjtsotúme. ²⁹Áánéllii ámúhake ó picyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjujte ámuha mejcýaki. ³⁰Áámema muurá íné imíjyaú ámúhama ménahbévjájcátsii táavyéjuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méimíbájchoó muhdú ditye ícyahjýcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíne
(Mt. 26.31-35; Mc. 14.27-31; Ja. 13.36-38)

³¹Ehdúhjáa inétsihdyu Jetsóó Tsimóoke néehíí:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táumeí ámúhadítýú inéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne trígotu íimí menéhcodu. ³²Árónáa tsúuca díhyallúvú ó táumeí piáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óvíí dínahbémuke ú piáabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeki.

³³Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Téhdújuco, Ávyéjuubej, ímiáané tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúíne. Áhdure uke ditye dsíjívétsócooca óómájuco ditye meke dsíjívétsóíne.

³⁴Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimo, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíné cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeííne pííhjúcúóone

³⁵Átsihdyúhjáa tsiiíne neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake uwaábovu o wállóócooca o néé ámuha dsíídsima tsípaajíí ámúháj tühápaajiné ámuha metsájtyétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha mévííohi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha ínetú mevíotúne.

³⁶Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa icyooca métsajtyécó ámuha dsíídsii, ámúhá níitsúmuu, íjcyane.

Áánetu nítsuwaávatúme óvíí hállújea íwajyámú ináhjhénúne íniítsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuubej, íjcyawaáacu míwaáacu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwaáacújuco. Muurá tsúuca oke pajtyéíne tsúúcajátújucoo Píívyéébé waajacúháamitu illu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímítýúmeé raahórí itsájtyéébeke téhdure ímítýúúbedi dífloimye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíne.

Píívyéébema Jetsóó íhjuvúane
(Mt. 26.36-46; Mc. 14.32-42)

³⁹Ehdúhjáa ímamyémuke inétsihdyu ipyéhijcyádú oríívo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴²Ehdúhjáa ínéene íneebé diityédítýú éhne múúne néewayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa imímóúúvene Píívyéébema íhjuvúvaabe néehíí:

—Ayúju Tááacááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénúj.

⁴³Áábedívúhjáa níjkyéjí múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ipiááboki. ⁴⁴Aabéhjáa íhnáhó téeneri ávyevécunúúbé Píívyéébema íhjuvúvaabe tówaane waapé tújpacýoma.

⁴⁵Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúme cuwárá íjcyámedívu. ⁴⁶Áámekehjáa neébe:

—¿Muhdúami ívane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt. 26.47-56; Mc. 14.43-50; Ja. 18.2-11)

⁴⁷Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu.

Áamekéhjáa Jóoda tsuullé tsaapi dífbyé mamýmúejpi íjcyaaábe. Aabéhjáa dífbyedívu iwájtínsine chohchócú dífbyeke.

⁴⁸Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívu o ípívyéévéébedívu?

⁴⁹Aanéjhjáa ííténe ímamýmú nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméenu ménítsúmuri.

⁵⁰Áronáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédítý llúuvájté avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého wállórhjúcúhi. ⁵¹Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées dífbyeke:

—Óvi íjcyaaábe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjáco dífbyé núúmiho. ⁵²Átsihdyúhjáa llúuvájté avyéjúttee, duurúvájá tehmejttee, túkevéjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú ehne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu nítsúmuma, cávaájcoháñema? ⁵³Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméenuhíjcyáne. Áronáa ihdyu ícyooca tsúuca ámúhaj téeveri Naavéné kyéhéjkímeyéhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíne

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mc. 14.53-54, 66-72; Ja. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Áábekéhjáa tsúuca iékéévéébeke llúuvájté avyéjúúbe jávú ditye tsájtýéébeke Péédoro úráavyeebe pehíjcyá diityé kemuélléere. ⁵⁵Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñunetu píhmiíhíjcyáme éllevu téhdure píhmiíbe. ⁵⁶Áánáacáhjáa tétsíí wákimyéí múnáalle píhmií íjcyáábedítý néesíhi:

—Áánú muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe: —Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dífbyeke.

⁵⁸Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dífbyeke néesíhi:

—Uu ehne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejívari.

⁵⁹Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco neéneé:

—Ímiáané muurá áanu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa dibye neénáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁶¹Áánélliihyéhjáa Jetsóó dífbyeke révoucunúhi. Áánetéhjáa ítsáaveebe dibyee neéneé: “¿Muurá ípyejco cáracá májtsivátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónú oke u úráávyeróne?” ⁶²Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ípyéene ávyetá íhnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt. 26.67-68; Mc. 14.65)

⁶³Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmemé dífbyedi iúúhívaténe meenúhi. ⁶⁴Dífbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcone neémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénuney?

⁶⁵Áánemáhjáa éhniíñevúré uuhívatémé dífbyedi.

Túkevéjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt. 26.59-66; Mc. 14.53-65; Ja. 18.19-24)

⁶⁶⁻⁶⁷Ááné tsitsíívenúhjáa túkevéjtsojtee, llúuvájté avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ípítýácócatsíhíjcyátsihvu dífbyeke ítsájtýéébeke néesíhi:

—¿A ímiáané diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhakye duubállej.

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyjuco o ijcyane ámuhakye o néerone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. ⁶⁸Pane ámuhakye o díllone ámuha maánújcúne oke maácádsijcaáyokíjíwa oke médillóhi.

⁶⁹Aane cáhawáá óvíi icyoocátú Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe fhtsútuube Píívyéébé úníuri ó ijcyáhi.

⁷⁰Ehdúhjáa díbye néénéllii néeme dífbyeke:

—¿Áanélliihyéhaca ihdyu ímiáané Píívyéébé Hajchi uú?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyjuco oó.

⁷¹Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsímeye: —Ínélliihyécó tsijtye éhniínevu dífbyé hallúvú úúballéiyáhi. Muurá íne melléébóneríyé ímityúné ihjyúvaabe.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mc. 15.1-5; Ja. 18.28-38)

23 ¹Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé téené iinúji ávyéjuube Pirááto éllevu. ²Átsihvúhjáa dífbyé úmíwávú dífbyedívú inéétsóro néemeé:

—Áanu míamúnáake íbórínubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveeki ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakéwá ipájtyetétsoíne. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³Áanélliihyéhjáa Pirááto néé dífbyeke:

—¿Ava ímiáané uu jodíómú avyéjuúbej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyjuco oó.

⁴Áanélliihyéhjáa Pirááto néé llúúvájte avyéjutéma pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá díbye íné ímityúné méénútoróne.

⁵Áronáacáhjáa tsájpánécoba néemeé:

—Áánerá pámeere Jodéá iinúji múnáake íbórínubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iinúji múnáadítú tujkénuube íne téenema ílléjuco tsáané.

Heróode éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶Ehdúhjáa ditye néénéllii Pirááto dílló dítyéké ímiáané Gariréa múnáajpi díbye íjcyáhajchíi iwáájácuki. ⁷Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyuco díbye íjcyane ditye néénéllii wáloobe dífbyeke téené iinúji avyéjuube Heróode éllevu.

Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri díbye.

⁸Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íájtyúmíneri. Tsúucájájucóhjáa díbye ímílleroné dífbyeke íájtyumíne dífbyedítú ditye íhjúvahíjcyané ílléébónema. Imílléroobéhjáa íájtyumíne díbye méénúrátúroné méénune.

⁹Áánemáhjáa mítyane panévaré dílloobe dífbyeke. Áronáacáhjáa tsá díbye ánújcutúne.

¹⁰Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúúvájte avyéjutéma taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dífbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹Áábedíhjáa diibye Heróodé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévu ávyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíne wáloobe Pirááto éllevu. ¹²Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróodemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt. 27.15-26; Mc. 15.6-15; Ja. 18.39-19.16)

¹³Aanéhjáa Pirááto pihjúcú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjutéma tsijtye avyéjutéke. ¹⁴Áámekehjáa neébe:

—Ámuha íne áánúke taéllevu métsívá díbývá míamúnáake ímityú dárívehíjcyané ámuha menéénema. Áábeke muurá íne ámuha meíténeríyé ó dílloráhi. Áronáa tsá díbye ímityuube

íjcyatúne. ¹⁵Muurá Heróóde íjcyároobe tsá wáájacutú íné imítýú díbye méénune. Áánéllii muurá íne óómíchoobe tsiíne meéllevu dífbyeke. Aabe íné hallútu dsíjívéiyónejívari. ¹⁶Áánéllii íllure dífbyedívu o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. ¹⁷Ehdúhjáa Piráátó néé pajjyuvaré tsáapiikye cúvéhóójari íjcyámedítýú pajtyété wañéhjí pañe íchívyétsohíjcyánélliihye.

¹⁸Áronáacáhjáa pámeere néé kéévánécoba:

—iTsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! iBarabáakéré muha meímíllé mejchívyetsóne!

¹⁹Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjuktéké díbye ímítýúné dárívehíjcyáné hallútu, téhdure díbye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu. ²⁰⁻²¹Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne íimílléne tsiíne diityémá íhjuvárónáa éhniínevúre néémeé:

—iWa ihdyu wátýétyehcútsó páwachékevu dífbyeke!

²²Áánélliihyéhjáa tsiíne neébe:

—iAca íné imítýúné méénuúbe?

Keenéiyó o wáájacúné díbye ímítýúné méénune tééné hallútu ídsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dífbyedívu o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³Áronáacáhjáa mítyane imíllémé dífbyedívu díbye wátýétyehcútsóne.

²⁴⁻²⁵Áánélliihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dífbyeke íhvejtsoné diityé hójtsí pañévú dítye íimíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakéréjuco díbye íjchívyetsóné ímítýuube íjcyánéllii dítye cúvéhoojánúróóbeke.

Páwachékevu dítye Jetsóoke wátýétyehcúne

(Mt. 27.32-44; Mc. 15.21-32; Ja. 19.17-27)

²⁶Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátýétyehcúíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íumíhétú

óómífbyedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátýétyehcúíwachékevu.

²⁷Áijyúhjáa mítyane míamúnáa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléémú dífbyeke táamere péehíi.

²⁸Áámekéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsarée walléémuj, oke mékímóóvedíne. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámuuháj tsímekéré ihdyu mékímóóve. ²⁹Muurá ícúbáhaméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé ítsímávátúneri. ³⁰Muurá teene ícúbáhaméi íjcyácooca muhdú imyéenu míamúnáa neé muhdícyánéjcuri diityé hallúvu cámeháuné úhnóbáiyóné apáhajchíi ídsíjívé apíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. ³¹Muurá íne íné imítýú o méénútróóbedi óhdi ícúbáhamé. Aaméjii mítyáubá ámuuhakye dítye méénuíne awáá múhdurá ámuha menéemeke.

³²Téhduréhjáa téijyu mítyétsi ímítýúmútsikye tsajtyémé tsájyú dífbyema ídsíjívétsoki. ³³Aanéhjáa tsúúca ‘Niwáupááj’ nemeítsihvu íúújetétsóóbeke wátýétyehcúme páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuvatú íjcyáwachékéécútu wátýétyehcúme diityétsi ímítýúmútsikye.

³⁴Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá dítye wáájacutú íiná imyéénune.

Áánáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsi caatyé dífbyé wajyámúúné újcuíne.

³⁵Aanéhjáa mítyane míamúnáa ítéhíjcyánáa ávyéjuchte dífbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsjtyeke muurá pátyetétsohíjcyáabe. Aabe cána óví pájtyetétámei ímiááne diibyejuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoíbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchíjyju.

³⁶Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dífbyedi íúúhívaténemáyé bínújpacýo kiwátýetu dífbyeke íjchoráhi. ³⁷Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiáané diibyéjucu jodíómú avyējuube u jcyáhajchíjyu.

³⁸Áanemáhjáa dífbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóomé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áanu jodíómú avyējuube.”

³⁹Ahduréhjáa dífbyé úniutu ímityumútsí jcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé née dífbyeke:

—Áyu cána bo ímiáané diibyéjucu míamúnáake u pájtyetétsóiibye u jcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰Áanéllihyéhjáa ínahbéébé née dífbyeke:

—¿Aca tsá eene u illityú Pívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú máhallúrí ímityúné jcyane? ⁴¹Muurá ihdyu tehjújucu meícúbáhrámeíñé ímityúné meméenuhíjcyáné déjúcotu. Áanetu muurá áanu hallúrí tsá íné ímityú jcyátúne.

⁴²Ehdúhjáa ínahbéébeke íñetsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u jcyácoóca.

⁴³Áanéllihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehjújucu. Muurá ímiáané uke o née óoma u jcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóo dsíjívéne

(Mt. 27.45-56; Mc. 15.33-41; Ja. 19.28-30)

⁴⁴Téijyúhjáa cójýjpiínétú íññu jíjyynu cuuvé tujkéevújucu. ⁴⁵Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wájyamúwácoba dóchéreev tsahdúnéécú apáhajchíí wájíahnécu. ⁴⁶Áanáacáhjáa Jetsóo ávyetá íhnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Líhij, Líhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéne dsíjíveébe.

⁴⁷Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyējuube teene íajtyúmíne Pívyéébeke dúúruvaabe néehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áanu tsá íné ímityú meénuhíjcyatúne.

⁴⁸Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi jcyame téeneri itsájúréévéne illuréjucu pééneé.

⁴⁹Áanetúhjáa dífbyeke

náhbévahíjcyámema Gariréatú dífbyema tsááme walléemú kémuélléturé ítéhíjcyáhi.

Jetsóo íitémeho ditye cúúne

(Mt. 27.57-61; Mc. 15.42-47; Ja. 19.38-42)

⁵⁰Téijyúhjáa jcyaaabe ímiáábé Jodéa íññújiri jcyacoómí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítýácojatsí múnáájpi jcyaaabe.

⁵¹Aabéhjáa ítsohíjcyá Pívyéébé avyéjuri

íjcyaiñé. Áanéllihyéhjáa tsá dibye úcáávetú ínahbéjté pítýácojatsí múnáa

Jetsóoke dsíjívétsóné pañévu. ⁵²Aabéhjáa

Piráátoko táúmeí dífbyeúvú íitémeho

icyúúuki. ⁵³Aabéhjáa téwachéketu

íñítyétsóné wájyamúbari íbíjínúne cuuú

néewájitu behéjure bóhdómeíhyéjú

pañévu tsatékéi ditye cúúútúhjú

pañévu. ⁵⁴Dityéhjáa wáyééevéjcoójí ihde

ímfbájkímeíhíjcyajcoójí cúúúube.

⁵⁵Aanéhjáa diitye Gariréatú dífbyema

tsáané walléemú íténáa cúúúube.

⁵⁶Aaméhjáa ihjyáhañévu ípyéene

pácúúcjpacýóné iújcúne wáyéeevéhí

teene wáyéeevéjcoójí Pívyéébé táuhbaju

néhdújucu.

Jetsóo dsíjíveebe tsiíne bóhiíne.

(Mt. 28.1-10; Mc. 16.1-8; Ja. 20.1-10)

24 ¹⁻²Aanéhjáa tsíjyu cúúvénéúré tsiíne tsemáanaréjucu

déjúcoóvejcoójí tsiíne péeme ítéecunú

níkyéhéjú watájcó néeewayu tsítíiyéjucu

jcyane. ³Aaméhjáa téhejú pañévu

iúcáávéne íterá pevetsíiyéjucu Jetsóo

íitémeho jcyájúcootúne. ⁴Áaneríhjáa

íllityéne wájácúratúuuvémé ájtyumí

mítyétsi tsítsíwu íwájyamúúné néemutsi

íjyócuuvévámútsikyé. ⁵Áamútsidíhjáa

íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca iiná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyácóobekéjívári? ⁶Tsúúca bóhííbe. Cahawáá méitsáávé Gariréarii ámúhama íjcyácooca muhdú ámúhake díbye néhijcyáne. ⁷Muuráhjáa nehijcyaae Míamúnáájpídívú ípívyéévébedívú tsaapi ímítýumeke ájcume dífbyeke páwachékevu dsíjívetsóroobe 3 coojívatu tsiíne íbóhíííne.

⁸Ehdúhjáa dityétsí néénetu ítsaavémé ímíáánéé tehdu díbye néhijcyáne. ⁹Aaméhjáa íoómiíne úúbállété 11-mevaréjucu dífbye mamýémú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dífbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme. ¹⁰⁻¹²Aanéjhjáa tsá dífbyé mamýémú cáhcújtsótúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíne. Áánetúhjáa Péédoro dsiinériyé níkyehéjúvú ípyééne téhejú pañévu íúcaávéne íite ímíááné dífbyekée ditye bíjínúné wajámubááneréjucu téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa íúllévenúne íllurejucu díbye oómiíne. Ílluméhjáa dítyéké úúballé díbye tsúúca bóhííne: Maaríá Madarénaa, Jóáánaa, tsííne Maaríá Jacóóbój tsíjjuu, tsíjtyehjii, éhdume.

Ímamyémudítýú tsaatétsídívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc. 16.12-13)

¹³Aanéjhjáa téijyuré Jetsóó bóhíjcoójí dífbyemáa ícyahíjcyamedítýú tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróometro técoomítýú íjcyácoomívu. ¹⁴Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvumútsíyé pehíjcyá muhdú dífbyeke tene pájtyéneri. ¹⁵Áánaacáhjáa diityétsídívú bóhówaáveebe diityétsímájucu pééneé. ¹⁶Aanéjhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúné pívyééjtsomútsí tsá wáájacutú dífbyeke. ¹⁷Áamútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvumútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémútsíúvu? ¹⁸Áanéllíihyéhjáa ‘Créopa’ némeífbyé néé dífbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú iiná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjucu tsá u wáájacutúne.

¹⁹Áanéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—¿Aca iiná pájtyéhi?

Áanéllíihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsaréé múnááipi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé íhjúvú uubáalle múnááipi íjcyaae panévaré méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájýúúbeke téhdure tsaate míamúnáa ímí íjtsúcunúhi. ²⁰Áábekée llúúvájte avyéjútémá tsííne avyéjute íhvejtsó ditye íwátýtyéhííneri. ²¹Muháa méíjtsúcunúrá díibyéjucu muha íjraéémuke pájtyetétsóiiibe íjcyane. Aane íne tsúúca 3 coojívájucu mee díbyeé dsíjívetsíhdyu. ²²⁻²³Áronáacáne walléémú cúúvéneturé níkyehéjú úújejemé múúhake néé dífbyé íitémehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívvuváne níjkyéji múnáajtetsí bóhówaáveemútsí diityéké néé tsúúca díbye bóhííne. Ááneríne muha méullévenúhi. ²⁴Áané boonétuné idyé tsíjtye téhejú úújéjerómevane ímíááné tsá ájtyúmitúne.

²⁵Áanéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—íAca íhdyu eene tsá ámuhtsi mewáajacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsóo muhdúhjáa tene pájtyeíne íhdéjucu íwáajacúné Píívyéébé íhjúvú uubáalle múnáa néhijcyáne? ²⁶¿Aca ámuha méíjtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóiiibe ícúbáhrámeítyuubéré avyéjuutéiyóne?

²⁷Ehdúhjáa diityétsikye ínééne úúbáleebe ímííeúvú páneere muhdúhjáa dífbyeke tene pájtyeíne tsúúcajátújucu Píívyéébé waajácúháamítu dífbyé íhjúvú uubáalle múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjji pañétú muhdú tene nééne úúbállétujkénuube diityétsikye.

²⁸Áánaacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyéé ípyécoomívu.

Átsihvúhjáa Jetsóó pítyajcú diityétsikye peéiibyédu. ²⁹Áronáacáhjáa dífbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cuvéhrejuco teéne. Áhdújucóhjáa díbye cóevané diityétsima. ³⁰Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho iékéévéne téhdujtsó Píivyéébeke. Áanemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahírone ájcuube diityétsikye.

³¹Áanetúhjáa botsíi wájácúméíivymútsí éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsíi dífbyeke wájácúrónáa tsúúca kiávú peínuube diityétsidítu. ³²Áané boonéhjáa néjcatsímútsi:

—íÁyúú, ehdúhacáne ívane juuváyí díbye meke Píivyéébé waajácúháámitu íjcyanehjí úúballéné íné imíjyaú méífbúutu meke pajtyéhi!

³³Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíne oomí Jerotsaréevu páñétúejte dífbye mamýmuma tsijtye íjcyáme éllevu.

³⁴Áamútsikyéhjáa nepejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiáané tsúúca bohówááveébe. Tsimóodívuva bohówááveébe.

³⁵Áanéllihyéhjáa úúballémútsí muhdú téhdure diityétsidívu díbye bohówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye pááaho idyóhdahírone diityétsikye ájcúnetu botsíi dífbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bohówaavéne

(Mt. 28.16-20; Mc. 16.14-18; Ja. 20.19-23)

³⁶Aaméhjáa teéne úbállejcaátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíne diityédívu íbohówáávéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóohíí. Mafimijyu ihdyu ámuha mejcyanej.

³⁷Áaneríhjáa itsájuréévéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema.

³⁸Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Ífveekí ámuha múhdurá mejtsámeíne méíllitye oke cáhcújtsotúme?. ³⁹Éje, cáhawáá oke meítté táhótsícuma tájtyúháacyuj. Muurá

diibyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpiíma íjcyatúne.

⁴⁰Ehdúhjáa inééne úújétssoobe diityéké dítye dífbyeke wátyétyéhcunéhjí íhyójtsícutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu.

⁴¹Áaneríhjáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekehjáa neébe.

—ÍA íjcyáné majcho ámúhadi o májchokij?.

⁴²Áanéllihyéhjáa ajcúme amóóbevíú wáhjáameíne ímúhójpacyóvu.

⁴³Aanéhjáa dítye ítteneríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo.

⁴⁴Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhake o néhijcyáné muurá íne tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pajtyeíne muurá Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dífbyé ihjyú uubálle múnáa caatúnúhi. Áhdure

Tsáaamoháámitu caatúnáne.

⁴⁵Ehdúhjáa díbye nénetu botsíi waajácúme ímiáané téhdujuco Píivyéébé waajácúháámitu tene nééneé.

⁴⁶⁻⁴⁷Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdítu néene míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíne o dsíjívvee 3 coojívatu tsiíne o bohííbe mémeri táuwaáboju Jerotsaréetu tújkevané páné inújíne múnáake úwáábómeíne, dítye ímítyú ífhvéjtsóne Píivyéébé ícyánejcúvuréjuco ífbúwááve diityé ímítyú íábájíveimeiki. ⁴⁸Áané úwááboju pahúllevávú ámuha métsújáucúuhi. ⁴⁹Áanéllii ámuha éllevu ó wállóo Líhíyóo Íapííchovu ámúhake íájcuíne nééneé. Aane íchihdyu Jerotsarétúréi météhmeco ámúhá pañevú tene iúcaáveki.

Jetsóó níjkyejívú pééneé

(Mc. 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹Ehdúhjáa diityéké ípítyájcótsihdyu técoomítýú diityémá peebe Betáániávu.

Átsihvúhjáa íhyójsicu ííhbúcuúne diityé
hallúvú piáábo ityáúmeíne diityédítýú
péjúcoobe níjkyejivu. ⁵²Ááné boonéhjáa
tsiíne Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri

dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³Aaméhjáa
paíjyuvaré duurúvájá pañévú
duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu
tehdújuco.

JÓÁÁÁ

Jóáa Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Míamúnáájpidívú Píivýéébe ípívyeevéne

1 ¹Ijcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ipíivýema íjcyátuube muhdú Píivýéébe íjcyane bóhówájtsóóbe. ²Aabéhjáa dífbyere Píivýéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné ihdeéne íjcyañéi íjcyátúnáaaca. ³Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íne múhduná íjcyane. Tsáháhjáa íiná iye ípíivýéévetúne. ⁴Áánéllii dífbyedi íjcyáné múijýú dsíjvéítýúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dífbyedi pámeere míamúnáa tééne tájpi íjcyáiyóne. ⁵Aane peetédu néene muurá bóhówaucunú ííñújí hallúri míamúnáa teene wáájácútúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píivýetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷Aané íjcyaaabe tsaapi 'Jóááá' némeíbye. Áábekéhjáa Píivýéébe picýóó Jetsocríjtó uwááboju peetédu néene díbye míamúnáake íúúbálle díte icyáhcuíjtsoki. ⁸Árónáacáa tsá díbye Jóáa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dífbyé uubálle múnáajpíyé dífbye. ⁹Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevíu míamúnáake iwáájácútsó tsaabe ííñujívu.

¹⁰Aamée míamúnáa ííñujiri íjcyame diibye páneere ípíivýejtsóóbeke tsá wáájácútúne. ¹¹Aabée imúnáállii tsááróóbeke tsá díte wáátsúcúpéjtsotúne. ¹²Árónáacáa íjcyámé tsaate ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné

Píivýéébej tsííme. ¹³Árónáa tsá íne míamúnáa metsíímávahíjcyádú meke díbye tsíímávátúne. Muurá ihdyu meke díbye ímbajchómé méijcyá dífbyej tsííme.

¹⁴Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píivýéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpidívú ípíivýeevéne méjpiine úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámítsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵Aabé bóhówáávéébedítýú tsojtsó múnáajpi Jóáa nééhií:

—Áánúdítyu éhne ámúhake ó nehíjcyá táehníínevu íhstútuube íjcyaaabe íjcyañe. Muuráhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyaaabe ipíivýema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdejuco.

¹⁶Áábej tééveri Píivýéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri méénuube ítyaúhbaju téénetu míamúnáa iwáájácu muhdú dífbyema íjcyáiyóne. Áánetú Jetsocríjtoj tééveri meke iwáájýúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píivýéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí dífbyeke. Aabée múúhake waajácútsó dífbyedívu. Ehdúu Jóáa Jetsóodítýú nééhií.

**Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi
Jóáa bóhówajtsóne**

(Mt. 3.11-12; Mc. 1.7-8; Rc. 3.15-17)

¹⁹Téijyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóó llúúvájtema ípíáábojtké tsojtsó

múnáajpi Jóáa éllevu ditye idíllo dífbyeke muubá díbye íjcyane.

²⁰Áánélliihyée úúbálleebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpií u íjcyaaábej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíne néémeé:

—Áánéllii diibyējuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá diibye o íjcyatúne.

²²Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhakyé duubálle muubá u íjcyane.

²³Áánélliihyée botsíi Jóaa néehíi:

—Oo muurá éhne ínéubará píívyétúné iínújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méímibáávýé ímityúné ámuha meíjcyahíjcyánetu tsáímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyējuube íájtyumívaki.” Ehdúhjáa o úwááboíñé muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaá úúballéne.

²⁴⁻²⁵Ehdúu díbye néénéllii diiye eenéé paritséomú dífbye éllevu wállóome néé dífbyeke:

—Aanéhaca ímúha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idýé Críjto u íjcyaaábejííva, pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eriáuba u íjcyaaábejíívarí?

²⁶⁻²⁷Áánélliihyée Jóaa néehíi:

—Muurá ihdyu ímiááné núpácyori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámúhama íjcyáróóbeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cáamáaveé

éhnííñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríucútyuróne.

²⁸Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnejcuvu diibye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóó obééjádú néébeé

²⁹Áané tsíjcyóójíi diibye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó dífbye éllevu péébeke íájtyúmíne néehíi:

—Éje ámuúhaj, áánu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóo díbye míamúnáa ímityuháñé ímíbájchoki.

³⁰Áánúdítyúu muurá éhne ámuúhakyé ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiíbye táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyéé o íjcyátúné íhdējuco ícyahíjcyaaabe.”

³¹Téhdurée idýé tujkénú tsá o wáájácútu diibyējuco meítsohíjcyaaabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiááné dífbyé ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéémudítýú cáhcújtsómeke.

³²Ehdúu ínětsihdyu neébe:

—Téhdurée dífbyeke o tsójtsóíjyú ó ájtyumí Píívyéébé Apííchó íjuuúdí cáámetu dífbyedívú nítyene. ³³Aanée téhdure tsá o wáájácútyuró diibyējuco meítsohíjcyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíjcyáiíñévú oke pícyoobe oke néehíi: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjítu Táapííchó nítyene u ájtyúmínetu ú waajácúú diibyējuco míamúnáa pañévú Táapííchó pícyóóíibye íjcyane.” ³⁴Ahdújucóo ímiááné dífbyeke o tsójtsóíjyú o ájtyumíne. Áánéllii o néé diibyējuco Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóáaá.

Jetsóó úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵Áané tsíjcyóójíi tétsihyíyé muhtsi ímámyemútsima díbye íjcyánáa téeneri Jetsóó tsiíne pajtyéhi. ³⁶Áánélliihyée tsiíne neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wállóobe.

³⁷Ehdúu Jóaa dífbyedítýú néénéllii muhtsi dífbyemáyéjuco mepééneé.

³⁸Áanáacáa idyétýú révoucunúúbé múhtsikye néehii:

—¿Íiná ámuhtsi ménéhcóhi?

Áánélliihyée muhtsi menéehii:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹Áánélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óóma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucoo muhtsi cúvéhréjuco néénáa dífbyema mepéémutsi téhullévu mííjyunúhi.

⁴⁰Muhtsii Jóáadityu Jetsóomáyéjuco mepééne Tsimóo Péedoró nahbe Aderéema. ⁴¹Aanéé diibye Aderéé ínahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhtsi máájtyumíjucoó Críjto míamúnáake pájtyetétsoóbeke.

⁴²Ehdúu ínééne tsajtyéébé dífbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi: —Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi.

Áronáa téhdure dimyémé íjcyaa Péédoro 'nééwayu' nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsijtyétsikye Jetsóo újcone

⁴³Ááné tsijcyoóji Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa iinújivu. Aabée téhullévu péébe Betsáida múnáajpi Perípeke íájtyumííbeke néehii:

—Muúbe ookéréjuco duráavye.

⁴⁴Téhdurée diityétsi Aderéema Péedorómútsi técoomí múnáajtétsi.

⁴⁵Áijyúree idyé diibye Perípe Natanaée éllevu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucoó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvu dífbye taúhbaju icyáátúnuhíjcyáhaamíjtu dífbyedítýú cáátúnuhíjcyáabeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehji Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa caatúnú dífbyedítýu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyaaabe Jotséé hajchi.

⁴⁶Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénéllii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréeri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánélliihyéhjáa Perípe néehii:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dífbyeke.

⁴⁷Aamútsii péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne néehii: —Áánújuco páñétúejpi íjraéemuube ímiáábé íjcyaaabe.

⁴⁸Áánélliihyée Natanaée neé dífbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóo néehii:

—Muuráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdejuco uke o ájtyumíne hígyéeráhé déjúcori u íjcyáabeke.

⁴⁹Áánélliihyée Natanaée néehii:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha íjraéémú avyéjuube u íjcyaaabe.

⁵⁰Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—Hígyéeráhé déjúcoríne u íjcyane uke o néénélliihyéke oke ú cáhcujtsóhi. Mityáí éhniínevu uke o úllevenútsóíne.

⁵¹Ehdúu inétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muurá ímiááné ámuhakye o neé Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébe éllevu cáámetu níjkyéji múnáa iníítýéne tsiíne néríívyémeke ámuha maájtyúmííne. Ehdúu Jetsóo néehii.

Canáa cóomiya taabává wañéhji íjcyane

2 ¹Ááné boonée 3 coojívatu Gariréa iinújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábaváné wañéhji meenu técoomívu. Áánevúhjáa Jetsóoj tsíijúké ditye mínútsolle tétsihyi. ²Áhdurée Jetsóoke mínútsómé muuha ímamyémuma. ³Áijyúu teene wañéhji ádo bíinojpácyo óúúvenéllii Jetsóoke tsíiju néehii: —Eje, tsúca bíinojpácyo diityédívú óuuvéhi.

⁴Áronáacáa neebe dífilleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ífvane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá íiná o méénúíne éévé úújetétúne.

⁵Áároneríí ícúvétulle tétsíí wákimyéi múnáake néehíí:

—Ámúhakye dibye néhdu méméénuco.

⁶Áíjyúu íjcyané tétsihyi 6-hova newayúúnetu méénúmeííne lílyihyóóné téhójí pañévúu tamúnaa íímfábájchoméííne nujpácyóóné pícyohíjcyahóhjí. ⁷Áánáacáa tsúúca neebe tétsíí wákimyéi múnáake:

—Cána eene lílyihyóóné nujpátyu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne.

⁸Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyanéwu meújcyúne bánéjúúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo íjcyúne ditye íjchone. ⁹Aanéé adúcuube imyéwu nujpacyóo íjcyaróné bíínójpacyóvú dibye ípívyeévetsojpacyo. Aanée tsá dibye wáájácutú kiátú ditye téjpacyo újcune. Apáámyéere tétsíí wákimyéi múnáa waajácú ípyée ínújpañújénéllíihye. ¹⁰Aanéé bánéjuube wañéhjí múnáájpikeye ipíúváne néehíí:

—¿Acáne, muube, muhdú ívane ímiájpacýóhacáne íjcyánáa peýve átérééjpacýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpacýo meíjchone óuuvédú botsíí íhdícyájpacýotúréjuco meíjchone. Ehdúu neebe íbánéjuube wañéhjí múnáájpikeye.

¹¹Ehdúu Jetsóo méénuráítyuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóómí Canáavu. Ááneríí waajácútsóobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánétúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiááné diibyējuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹²Ááné pájtyétavúu Capenaóovu muha dífbyema mepéémema téhdure péeme tsííjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíí tsúcájá muha méijcyáhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo íjchívyetsóne

(Mt. 21.12-13; Mc. 11.15-18; Rc. 19.45-46)

¹³Aanéé pájtyété wañéhjí lléeváínéllíi muha mepéé dífbyema Jerotsaréevu.

¹⁴Áíjyúu duurúvájá pañévú míamúnáa nahjíhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánétúu tsijtye dsíídsike cápáyóócátsíhíjcyáhi. ¹⁵Aanéé Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéke boáyó tééjáj pañétú páneere íñahjíhemájjuco. Dsíídsikée cápáyóócátsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwááné wájójcoóbe. ¹⁶Áánétúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—íMéijchívyetso íñe páneere íjyá pañétú! ¿Íveekí Táacáani ja ámuha méípívyejtsó náhjíhejávurējuco?

¹⁷Ehdúu dibye néénetu muha méítsaavé Píívyéébe waajácúháámitu tene tsátsihdyu nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó dsíjívíyáhi.”

¹⁸Ááné boonétúu tsaate néé dífbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cáná méénuráítyuróné meenu muha mewáájacu múíhtsúturí u íjcyaae ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹Áánéllíihyéé neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhcó 3 coojívaturé tsiíne o pánéévétsókí.

²⁰Áánéllíihyéé nééme dífbyeke:

—¿Aca muhdú 46 píjcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsóo 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsóítyuróne.

²¹Áronáacáa íhdyu Jetsóo íhjyúvá dífbyeke ditye dsíjívétsoíínére ínééíyóne. Íjpiíyée meménuube duurúvájávu.

²²Ehdúu dibye nééne muha méítsaavé ídsíjívétsíhdyu dibye bóhícoóca. Áíjyúu muha mécáhcujtsó ehduhjáa dífbyema tene pájtyeííne tsúúcajátújuco Píívyéébe waajácúháámitu cáátúnúmeííne ímiáánéjuco dibye múúhakye néhíjcyáne.

Míamúnáá íjtsaméí tsá Jetsóo túhúúllétune

²³Aabée Jerotsaréeri pájtyété wañéhjí pañe méénuráítyurónéhjí méénúnetu

mítýame cáhcujtsó ímiáané diibyējuco Críjto íjcyane. ²⁴Áronáacáa waajácube ímiááneturé dífbyeke ditye cáhcújtsotúné diityé íjtsaméi ityúhúúllétúnéllíhye. ²⁵Tsáháa múha dífbyeke muhdú míamúnaa íjtsámeíñe úúbálléityuróne.

Jetsóoma Nicodéémó íhjuváne

3 ¹Íjcyaabée tsaapi paritséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyáabe.

²Aabée tsápejco Jetsóo éllevu itsááne néé dífbyeke:

—Uwááboobej, muha méwaajácú múhá uwáábovú Píívyéébe uke wáalloone. Aabe úuma íjcyánéllii muurá ú méénuhíjcyá méénuráítyúronéhí múha méénúityuróne.

³Áanéllíihyée Jetsóo néehíi:

—Ímiááneturé uke o néé béhnétu u tsíímávámeítyúhahchíí tsá Píívyéébé avyéjéjpi u íjcyáityúne.

⁴Áanéllíihyée neebe dífbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco mejícyaaabe tsiíne méétsííjú íbúwá pañéwá méúcáávéiyá dille meke itsíímáva bíwáhdúr é tsíímene mejícyaki?

⁵Áanéllíihyée Jetsóo néehíi:

—Ímiááané uke o néé Píívyéébé Apííchoj tééveri ímbaavyémé béhnétu tsíímávámeítyúmé tsá dífbyé avyéjéjte íjcyáityúne. ⁶Muurá míamúnaa tsíímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áanetu Píívyéébé Apííchó íjtsaméi cápáyoacómé ténejcúriyējuco íjtsámeíñe. ⁷Ahdícýane tsájúréévedí tsiíne metsíímávámeíñe uke o nééneri. ⁸Muurá íñe uke o nééne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácutú kiátú kíjyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apííchó maájtyúmífturóné meke ímbajchóhi.

⁹Áanéllíihyée Nicodéémó néehíi:

—¿Muhdúami íhya tsáama teénej?

¹⁰Áanéllíihyée Jetsóo néé dífbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéémú uwááboobe u íjcyaaabe tsá u wáájácutú uke o nééneé?

¹¹Muurá ímiááané o ájtyumíne ími o wáájacúné íñe ámúhake o úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹²Muurá íñújiri íjcyánéhjitu ámúhake o úwáábohíjcyá ámuha ímíneúvú mewáájácúroki. Áronáa íllure ámúhake túhútsóhíjcyáne. Aanéjíf awáá muhdú ámuha méwaajácúú Píívyéébé icyanéjcutu ámúhama o íhjuváne.

¹³Tsá muurá múha úújetú dibye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe téhulle múnáájpi o íjcyánéllii o waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵Muuráhjáa íñéubará píívyétúné íñújiri íjcyácooca Moitsééúvú picyóó úméhéí nájcautu íñíimiyéke úwááñéityu íñjcyóóbeke pañétúejpi íhdome dífbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímýe oke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí íujcuki.

Míamúnáake mítýane Píívyéébe wájyune

¹⁶Muuráhjáa Píívyéébe mítýane míamúnáake iwájyúnéllii Ílli apáábyéré íjcyáabeke wallóo íñújívú dibye idsíjívé diityé wájyuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí íujcuki. ¹⁷Tsáháa Píívyéébe oke wállóotú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wállóobe tajtyéeveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸Aane oke Píívyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallurí tsá íiná íjcyatúne. Áanetu apáábyéré dífbyé Hajchi o íjcyáabeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráíbye. ¹⁹Ehdu pajtyéíñe peetéduu o nééne íñújívú o tsááne cáhcújtsotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke. ²⁰Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímiáájjuvu diityéké o wáájácútsóíyónáaaca. Aame tsá ímíllétú

óhdivu ipífhine diityé imítýú o bóhówajcáróné iimíllétúnema. ²¹Áánetu ihdyu ímí ijcyane ímílléméjucu taéllevu tsááne téenetu tsijtye iwáájácu ímiááné Píivýéébe ímíllédú ditye ijcyane.

**Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó
ijcyatúné tsiíne nééneé**

²²Ehdúu Jetsóó nééneé boonétú muha mepéé Jodéá iinújivu. Áhullée muha mejcyánáa díbye úwaabóné cáhcujtsóméjucu tsojtsómeíhijcyáne. ²³Ááne tujkéveríhjáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohijcyá Enóori Tsaríí cóómíj píihírí ijcyácóómiyi. Áábedívúhjáa míamúnaa píhcyáávemedítýú dífbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohijcyaaabe tétsihdyu ijcyáhityu. ²⁴Téijyúu tsáhái dífbyeke ditye cúvéhoójánutúne. ²⁵Aanéhjáa tsáijyu dífbyé mamýemudítýú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. ²⁶Áánaacáhjáa díibye Jóáake ímamýemú néehíí:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáa ehnéjcuri maájtyúmíbedítýú múúhakyé u úúbállehijcyaaabéha téhdure tsótsohijcyáabe éllevu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:
—Muurá ihdyu Píivýéébe dífbyeke pícyóóné wákímýéijyucó díbye méénune. ²⁸Áánetúu oke pícyoobe dífbyé ihde míamúnáake o úwáábohijcyaki. Áanéllíihyée muurá ámúhakyé ó nehíjcyá Críjto o ijcyatúne. ²⁹Muurá múúne taabává wañéhjí pañe diibye taabáva múnáajpi méwama íné ímíjyaú ijcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto míamúnáake pájtyetésoobe íjcyáneri. ³⁰Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteehi. Áánetu ihdyu ídáatsoobéré ó ijcyáhi.

Píivýéébedítýú tsáábee

³¹Muuráhjáa Píivýéébedítýú díbye tsáánéllíi tsá múha dífbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áánetu ihdyu íjéjpiyé o íjcyánéllíi ó ihjyúvahíjcyá míamúnaa íhjuvadúre. ³²Áánetu ihdyu diibye Píivýéébeke iwáájácúnéllíi dífbyé uwááboju míamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsohijcyatúne. ³³Árónáa ijcyámé tsaate dífbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohijcyá ímiááné dífbyé ihjyu álíiu ijcyatúne. ³⁴Muuráhjáa Píivýéébe wáalloobe úúbállehíjcyá dífbyé uwááboju dífbyé pañe Íapííchó íjcyánéllíihyee. ³⁵Aabée diibye Íllíkye iwájyúnéllíi dífbyé hójtsí pañévu íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. ³⁶Aabe Píivýéébe Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyu ídsíjívéjúcúóótyúne bóhi. Áánetu dífbyeke cáhcújtsótúmeke Píivýéébe ícúbahráme tsá téene bóhí újcuútyúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóáaa.

Tsamaáriá múnáallema Jetsóó íhjuváne

4 ¹Aanéé diibye Jóáa ehnííñevu Jetsóoke míamúnaa úráavyehijcyámedítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhijcyáhi. ²Árónáacáa ihdyu tsá díbye pañetu tsótsohijcyatúne. Múúhayée ímamýemú métsótsohijcyáhi. Aanéhjáa tsúúca parítsóómú waajácúhi. ³Áánetúu muha méoomí Jodéá iinújitu bíwáhullévúre Gariréá iinújivu. ⁴⁻⁵Aamée muha Tsamaáriá iinújitu mepájtyeme méúújeté téene iinújiri íjcyacóómí Tsicáá úníúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcuúsihvu. ⁶Átsihyíi núpahyéjú ‘Jacóóbó núpahyéjú’ némeíhyéjú úníúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téijyúu tsúúca cójípííneélléjucu meé. ⁷⁻⁸Áánaacáa muha mepéé técoomívú majchó áhdovu. Ááne hallúríhjáa teene

Tsamáariá múnáalle téhejútú núpjañúválllekéváa Jetsóó neéhi:

—Muülle, oke dijcho.

⁹Áánélliihyéváa neélle:

—¿Aca muhdú hívane oke núpjacyo ú táúmeí Tsamáariá múnáalle o íjcyáalleke jodíomuube u íjcyaaábe? Muurá jodíomú tsá íhjuvátú Tsamáariá múnáama.

¹⁰Áánélliihyéváa neebe díllleke:

—Muurá Píivyeéebema múhtsikye u wájácua téhdure oke ú táúmeíyá piáábó íne uke núpjacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nupjácyovu.

¹¹Áánélliihyéváa neelle dífbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nupjácyovu wáabyáúúbamáyé u íjcyáabejíhvari? ¹²Muurá íne núpahyéjú pañéwu méihde múnáajpí Jacóóboúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema iádóhéjuto téhdure ijyéémuke íchohíjcyaaábe. Aane ¿aca dífbyevúvú ehníñevu uú?

¹³Áánélliihyéváa neébe:

—Áronáa téhejútú ádoromé tsiíne adópívyenuhi. ¹⁴Áanetu óhdi íjcyané nupjácyó ádome tsá múijyú ádópívyenuityúne. Muurá o ájcúné nupjácyó óuuvératu diityé pañe íjcyajpácyó diityéké ímjpyetétsómé újcuú múijyú idsíjvéjúcúóityúne bóhi.

¹⁵Áánélliihyéváa neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú múijyú o adópívyenujúcúóótuki, pane íne núpahyejúvú tsiíne o tsájúcúóótuki.

¹⁶Áánélliihyéváa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷Áánélliihyéváa neélle:

—Tehdu o tájívállejí kiá íjcyaaábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyéváa idyé neebe díllleke:

—Tehdújuco u neérone. ¹⁸Áronáa muurá 5-mevákéjuco u tájíváne. Muurá ícyooa tsíjpiimáyéjuco u íjcyaaabe idyé

tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiááné u neé u tájívátúne.

¹⁹Ehdúvaa Jetsóó dífllleke neénéllii neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úbá mía Píivyeéébe íhjuvú uubáalle múnáajpi. ²⁰Muuráhjáa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu cámeéhbáutu Píivyeéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dífbyeke. Aane ámuha jodíomú ívveekí ménehíjcyá apááñéreva Jerotsaréetu dífbyeke medúúrúváiýone?

²¹Áánélliihyéváa neebe díllleke:

—Muurá íhdícyátsihdyúréjuco ámuha dífbyeke medúúrúváiñe éévé tsúuca úújetéhi. Áánéllii tsáhájuco ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyu, Jerotsaréetuu, íjcyane Méécááni Píivyeéébeke medúúrúváiityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²²Muurá ámuha Tsamáariá múnáa ímíñeúvú mewáájacúúúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áanetu íhdyu muuha jodíomú ímí mewáájacúúbeke méduurúvahíjcyá ímiááné múúhaj téeveri míamúnáa pájtyetéíne muha mewáájacúnélliihye. ²³Aane muurá ímiááné Méécááni Píivyeéébeke dúúrúvahíjcyámé ícyooa dífbyeke duurúvái ífíbúuri. Tehdu dífbyeke medúúrúvái ímílleébe. ²⁴Tsá muurá díbye íjpiíma íjcyatúne. Áabeke íhdyu óví múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá ífíbúuri.

²⁵Ehdúvaa Jetsóó neénéllii neélle:

—Tehdújuco, muurá ímiááné ó waajácú Críjto tsááíne míamúnáake ípájtyetétsoki. Aabe íhdyu óví itsáácooca múúhakye ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶Áánélliihyéé neebe díllleke:

—Muurá diibyéjuco Críjto o íjcyaaabe íne úuma o íhjuváne.

²⁷Ehdúvú dífllleke díbye neénaa tsúuca muha mewajtsíhi. Aamée muha méullévenú díbye díflllema íhjuváni. Aanée tsá muha tsáápiuba medíllotú

íínerí dityétsí íhjuvájcatsíne.

²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu diille Tsamááriá múnáalle tétshvúré íllyííhýo iwááoíñúne dsiínéríyé ímunáácoomívú ipyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyaaabe oke néé páneere muhdú o ícyahíjcyáné kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáíjyu múu Críjto díbye. íCáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánéllihyéhjáa tsáácunúmé múúha éllevu. ³¹ Áíjyúu dífbyeke muha méneerá díbyéi ímájchoki.

³² Áronáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyáné muurá íhdyu tamájchó ámuha mewáájacutúne.

³³ Áánéllihyéé muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatébághané tsúúca dífbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánéllihyéé neebe múúhakyé:

—Muurá íhdyu teenéjucu tamájchódú néene okée wáalloobe Pívyéébé wákimyéí o mééne muhdú díbye ímillédú tene óoma ínjékévaki. ³⁵ Áánaa muhdú ámuha ménéhjcyá 4 nuhávatúí bajtsóháñé maááhívetsoíñe. Cáhawáá meíté teene bajtsóháñé múúne kéémedu néeme míamúnaa ídátso wágóóóváyóné ímiájíjtó díityéké pájtyetétsoíyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñé ááhívetsohíjcyamédú néeme úwááboméré péhijcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó múíjyú idsíjvíjúcúoítýúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama íñéevá ááhívetsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhjí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate neéhíi: “Tsaate bájtsóne neévá múúne tsíjtyeréjucu ááhívetsoíne.” ³⁸ Aanée muurá ámuúhakyé ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne neévá tsíjtyeréjucu ááhívetsoíne néeme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcujtsótúme éllevu ámuha tsiíne meúwaabóné botsíi tsáimiyéjucu ditye icyáhíjtsóki. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

³⁹ Mítyamée téíjyu teene Tsamááriátú tsááme cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néenéllihýe. ⁴⁰ Aamée néé dífbyeke díityémái díbye íjcyaki. Áánéllihýe muha técoomíyí méíjcyá míjcyoojícú. ⁴¹ Áíjyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó dífbyeke díbye úwaabóné illéébónema. ⁴² Aamée néé diille ímunáálleke:

—Tsá apááñeré múúhakyéé u néenetu muha mecáhcujtsotúne. Muurá tsúúca muha páñetu melleebó díbye úwaabóne. Áánetu ímiááné muha mecáhcujtsó díibyéjucu Críjto íjcyane míamúnaake Pájtyetétsoóbe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhiísóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune míjcyoojícútu muha mepéé Tsamááriá íiñújitu Gariréá íiñújivu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóó néé Pívyéébé íhýú uubálle múnáájpike ímúnaa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréá íiñújí múnáa ímí dífbyeke waatsúcupejtsó Jerotsarérii pájtyeté wañéhjiri ditye úlléjénáa díbye méénúráítyúronéhjí méénune íájtyúminéllihýe.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíne méoomí Canáavu tétshvúu núpacyo bíínójpacyóvú díbye ípívyéévétsócoomívu. Áánaacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúúca Jodéa íiñújitu muha metsáame teene Gariréá íiñújiríjyucu meíjcyane díbye ávyéjúube iwáájacúne tsáá Jetsóó éllevu. Aabée néé dífbyeke dífbyema íhýávú ipyééne díbye íllíkye íbóhítso ávyeta dsíjvírjyucu íjcyáabeke. ⁴⁸ Áánéllihýe neebe dífbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcujtsóityuró méénúráítyúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu hájchíwú dsíjívétúné hajchótá ícúí óóma tahjyávu péene bohítsó.

⁵⁰Áanéllihyée neebe dífbyeke:

—Tehdújuco, tsúuca muurá ícyoooca bohjúcoobe daachi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucoóo díbye óómiñe dífbyeke icyáhcújtsónema.

⁵¹Aabéhjáa ihjyávu úújetéébeke únúú múnáa népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohjúcoóohíí.

⁵²Áanéllihyéhjáa dílloobe múijyú díbye bóhíñe. Áanéllihyéhjáa néemeé:

—Íjyújyú révóóvéébedi dífbyeke pajtyéné áíívyee.

⁵³Ehdúhjáa ditye úúballénetu ítsáaveebe ávyetáa téene éeveri Jetsóó dífbyeke néene tsúuca ílli bóhjúcoóone. Áanéllihyée téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴Ehdúú Jetsóó meénuráítyuróné meenú Jodéá iinúújtu muha Gariréá iinúújvu meóómimye tétsihyí meíjcyánaaáca. Téene máa botsíi tétsihvu múijyúúréí meénuube meénuráítyuróne.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhítsóne

5 ¹Áané boonétúu muha tsiíne dífbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ²Áanáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obéjámú lleeohówa’ némeftsíí únúuri nújpacyo páábáwu heeberéomú ihjyúrí ‘Betéjda’ némeíftba. ³Áábá hallúríi 5-wava nújwáwuúne íjcyáwáhjí pañétú hallúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeítyuméhjí, téhmehíjcyá teeba nóhjíñe. ⁴Tsájíyúhjáa níjkyéji múnáajpi íníítyéne téébáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjiné boone tujkénuré éniivyémejúco ímpíyetéhíjcyáne. ⁵Téijyúu íjcyaae díityé pañe ávyetáhjáa 38 píjcyábájuco chémeéhíjcyaae. ⁶Aabée tódsíucunúúbeke Jetsóó ííténe waajácú

téhajchótájucó díbye chémeéhíjcyáne.

Áábekée neébe:

—Muúbe ímuhdúami ú íjcyaj? ÍA ú ímíllé u bóhíñe?

⁷Áanéllihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjícooca ícúí tujkénú o éníívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éníívyéne ó bohjúcoóoyáhi. Tehdu o meénúiyónáa tsijtye táihdéré éníívyehíjcyáhi.

⁸Áanéllihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Ané wa íllurjúco eene dífhbotámá díbye dihjyávu.

⁹Ehdúú dífbyeke díbye néenemáyé tsúuca íbóhíñe ífhbotámá péjúcoóbe.

¹⁰Téijyúu wáyeeévejcoójí íjcyánaa díbye ífbotámá péene ávyéjuchte ííténe néé dífbyeke:

—Muúbe, tsá eene dífhbota íjcyooji wáyeeévejcoójí u tsájtyéítyuróne.

¹¹Áanéllihyée neébe:

—Áronáacáne oke bóhítsóobe néé téénema o péékíí.

¹²Áanéllihyée néemeé:

—ÍAca muubá íjcyaae íveeki wáyeeévejcoójí uke táuhbáhi?

¹³Áronáacáa tsá díbye wáájacújúcootú caabyé dífbyeke bóhítsóné mítyanéé míamúnáa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyanéllíihye. ¹⁴Áané boonétúu Jetsóó dífbyeke duurúvájá pañe íájtyúmíftbeke néehíí:

—Muúbej, tsúuca muurá ú bohjúcoóohíí. Aabe ímíááberéjuco dífycaco. Tsiíne ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípájtyétuki.

¹⁵Ehdúú Jetsóó dífbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú avyéjuktéké Jetsóó dífbyeke bóhítsóne.

¹⁶Áané hallútuú ímílléromé téijyúré Jetsóoke idsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeeévejcoójí dífbyeke díbye bóhítsóné hallútu. ¹⁷Áronáacáa neebe díityéke:

—Muurá Llihíyó pajyuvaré meke píaábohíjcyádújuco o píaabóné ihdícyáijyúre.

¹⁸Ehdúu díbye néene éhniínevu diityéké tsárvyetsómé imíllérá dífbyeke idsíjívetsóne. Tsáháa apáánéré taúhbaju néhdu wáyeéévejcóójí díbye íjcyátúné hallútú dítye dífbyeke dsíjívetsóityuróne. Téhdurée Píívyéébeke icyáánivahíjcyáábé tujkévevu íjcyane díbye néhíjcyáné hallútú imíllémé dífbyeke idsíjívetsóne.

Iiye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

¹⁹Ehdúu éhniínevúré dítye Jetsóoke pátarájcyónéllii neebe diityéke:

—Muurá ímiááné tsá Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe iiná o méénúityuró oore o íjtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúityónéjuco o méénuhíjcyáne.

²⁰Aabe oke iwájyúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénuínevu. Muurá tajtyéeveri éhniínevu tsínehjí díbye méénúneri ámuha méullévénúúhi. ²¹Muurá Llihíyó dsíjívemeke bóhiítsódú o ímíllémeke o bóhíitsoóhi. ²²⁻²³Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íávyéjútso dífbyeke íávyéjútsoódúre. Aane oke ávyéjútsoótímé téhdure tsá díibye okée wállóobeke ávyéjútsoótúne.

²⁴Muurá ímiáánetúré ámúhake o néé íne o néhíjcyáné lléébome okée wállóobeke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí újcuíne. Áámé hallúrí tsáhájuco iiná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúúca pajtyémé ímí Píívyéébema ícyáínejcúvu. ²⁵Ahdícyane ímiááné ámúhake o néé wágóóóvéiyómé Píívyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíne éévé tsúúca újjeténe. Aane ímiááné cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶Muurá Llihíyodítyú tsááne múijyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánevuú oke ájcuube oke cáhcujtsómeke

o ájcuki. ²⁷Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá o ímbájchoki. ²⁸⁻²⁹Métsájúrévédí ehdu ámúhake o néeneri. Muurá ímiááné íéévé újjetéijyú pámeere dsíjívvehíjcyámé íhniíjkyénetu íjchífyéé pámeekéré o pífúvácooca. Áámedítyú ímiánéjcuu úráávyehíjcyámé tsáhájuco muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítyunéjcurée úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

Íinetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰Muurá tsá iiná oore tájtsameíyi o méénúityuróne. Okée wállóobe Llihíyóré oke néhdújuco míamúnaa muhdú íjcyanéjuco o néhíjcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne.

³²Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjuco muubá o íjcyane. ³³Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké mewállóó dítye óhdityu idílló dífbyeke. Áánélliihyéé úúbállebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴Árónáacáa tsá díbye úúbállénetúré o wáájácúmeítyú Píívyéébedítyú o tsááne. Árónáa ihdyu o néé tehdújucoó óhdityu díbye néhíjcyáné ámuha mecáhcujtsóne mepájtyeteki.

³⁵Muuráhjáa ámúhake waajácútsóobe ímiá uwáábojívú éhne múúne peetéj tééveri tsíeméné maájtyumíné mewáájacúdu. Aanée díbye úwáábohíjcyáné muurá wahájchotaré ímí ámuha méjtsúcunúráhi. ³⁶Árónáa díbye oke bóhówátsohíjcyáné éhniínevu pánetu ó bóhówátsámeihíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha mewáajácújucoorá ímiááne oke díbye wállóone. ³⁷Aabe ámuha maájtyúmíftúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke iwállóone. ³⁸Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú

dífbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye.

³⁹Muurá ámuha mééévehjcyará Píivýéébe waajácuháámí muhdú óhdityu néhijcyané ámuha mújyú medsjívéjúccóóityúne bóhí meújúcroki. ⁴⁰Áronáa tsá ámuha meímíletú oke mecáhcújtsóne óhdivu mehvéjtsámeíne téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹Áronáa tsá o íjyácunútú míamúnaa oke ávyéjútsóiyóneri. ⁴²Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píivýéébeke mewájjyutúne. ⁴³Muuráhjáa diibyéjuco Llihýó nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meícúvehjcyatúne. Áane eene tsijtye íííbúwaríyé ámuha éllevu itsááne íhdityuré újcune úwáábóneríyé ámuha méícúvehjcyáhi. ⁴⁴¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsamééré maávyéjútsócatsihijcyané íjcyánaaáca? Téeneríyé ámuha meíjcyame tsá meícúvehjcyatú apaábyeré íjcyaaabe Píivýéébe ámúhake ávyéjútsóiyóneri. ⁴⁵Aane méijtsúcunúdí ámúhá ímtyú ámúhá hallúvú Llihýoye o úúbálleíne. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúúca ámúhá hallúvú úúballé dífbyé uwááborí ámuha mepájtyetéíne meítsúcunúhíjcyároóbe. ⁴⁶Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhíjcyaaabe. ⁴⁷Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejjí ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhake o néhijcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

Majcho mítyamedívú Jetsóo úújetétsóne
(Mt. 14.13-21; Mc. 6.30-44; Rc. 9.10-17)

6 ¹Áané boonétúu dífbyema muha mepéé Gariréá unéú tsauúré ‘Tibééria’ némeíú tsiñéjcuvu. ²Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike díbye

bóhíitsohíjcyané íajtyúmínéllíihye.

³⁻⁴Téijyúu pajtyeté wañéhjí tsúúca lléévafíáa muha caméhaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. ⁵Áanemáa díiye míamúnaake íífténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íne majcho meújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶Ehdúu neebe muhdú dífbyeke díbye íañújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsoíne díiyeéke. ⁷Aané díbye díllónéllíi Perípé nééhí:

—Muurá 200-jívamá majcho meújcuróné tsá úújetétyuró díiyeédívú áyanéwuújí maájcurónáaaca.

⁸⁻⁹Áanéllíihyé Tsimóo Pééedoró nahbe Aderéé néé Jetsóoke:

—Áánúwúdíhya 5-hova tsebaáadatu méénúmeíne pááhóónema mítyétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetétyuró áyamedívujjívári.

¹⁰Áronáacáa Jetsóo nééhí:

—Méne pámeere íáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllíi dítye áhcubané 5,000-meváubáhjáa íjcyame.

¹¹Aabée teene pááhóóné íékéévéne téhdujtsó Píivýéébeke. Áanemáa múúhake díbye ájcune muha mewájtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté pámehdívúre. ¹²Aané pámeere tsaimíyé óóvéne boone múúhake neébe.

—Cóene mepfhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhijyucúné 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpé. ¹⁴Ehdúu méénúráityuróné Jetsóo méénune íajtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímíáánéha diibyéjuco áanu Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááíhpe.

¹⁵Áanemáa imíllerómé peecútéré dífbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú ipícyóóne. Aané iwáájácúne múúhadítýú iye peebe caméhaúvú.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt. 14.22-27; Mc. 6.45-52)

16-17 Ááné iijyúnúvú muha dífbyé mamýémú mepéé míñneri Capenaóovu tsñejcúéuri ijcyácoomívu. Áijyúu tsúúca péjcohréjucó néénáa tsá Jetsóó múúhama ijcyatúne. 18 Áánáacáa mítyane nohji ávyetá ihnáhó kíjyeba ijcyáneri.

19 Aamée muha píñnéúrjyucó meijcyame máájtyumí díbye tsááne nújpácýó hallúrí úlleebéré múúhá tujkvetu. Áánerii muha méíllityéhi. 20 Áronáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

21 Áánélliihyée muha méujcú dífbyeke míñné pañévu. Aamée tsúúca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhccone

22 Ááné tsjycýóájhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámíréé míine ijcyámiri muha mepéémema Jetsóó péétune.

23 Áánáacáhjáa tsímihji Tibéeríá cóómityu tsámihji wajtsí díbyeé Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsííj píihívu.

24 Aanéjhjáa tétsihyi dífbyeke íájtyúmítúnéllii témíhji píéeme múúha déjutu Capenaóovu dífbye néhcovu.

Medsjívéjúcóóityúne bóhiivu meke Jetsóó ájcune

25 Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dífbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, íacáa múijyúrú a tsáá íllevu?

26 Áronáacáa neebe diityéke:

—Ímíááné ámúhake o néé ámúhakyéé o májchótsónélliihyéé oke ámuha menéhcohjycáne. Tsá ámuha oke menéhcohjycatú méénúráityúronéhjí o méénune íiná nééíyóné ámuha mewáájacuki. 27 Tsá múu íjyácunútú majchórí múhajchótá ámuha tééne tájpi

meijcyáíñeríjñvari. Múu táuwaábori ijyácunú teene majchódú nééne múijyú ámuha medsjívéjúcóóityúne bóhi méujcúíñeri. Áánévúu muurá ámúhake o ájcu Lihíyó oke meménuube míamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

28 Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—ÍAanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

29 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímíllebe okée díbye wállóónéllii íññujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujtsóne.

30 Áánélliihyée néémeé:

—ÍAca íiná díwákimyéi? Ané cána méénúráityuróné meenu uke muha mecáhcújtso diibyéjucó míamúnáake pájtyetétsóiibye u ijcyane. 31 Muuréváhjáa múúhá íhdé múnáaúvú manáa májchohjycá íñnéubará píívyétúné íññujiri íjcyácoóca. Muurá Píívyéébe waajacúháámitu nééneé: “Píívyéébe diityé éllivu majcho dócótsohjíyítu.”

32 Ehdúu Jetsóoke dítye néénéllii neébe:

—Ímíáánéjucóo Moitsééúvú tsá diityéké ácu híjycatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Lihíyóré dócótsohjíyá diityé éllivu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá ímíllé ámúhake íajcune teene majchódú nééne múijyú ámuha medsjívéjúcóóityúne bóhiivu.

33 Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjitu oke wállóobe íññujívú míamúnáake tééne bóhiivu o ájcuki.

34 Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhake pájyuvaré dáacuhjycá tééméne májchotu.

35 Áánélliihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsjívéjúcóóityúne bóhiivu ó ajcúhi. Aane ímíááné oke cáhcujtsómé tsáhájucó muhdú éhnííñevu tsaimíyé íjcyáíyóneri íjtsámeítýú éhne múúne memájchóne maádóne tsiíñe

maájyabáavatémé memájchóíyóneri
maadóíyóneri mejštsámeídy. ³⁶Árónáa
ihdy íñe ámúhake y o nehíjcyádú úveeki
ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááne
diibyéjuco o íjcyáábeke tsúúca ámuha
oke maájtyúmiróme? ³⁷Muurá Llihíyó
nééjuri oke cáhcújtsómeke tsá o
cátútsóítyuróne. ³⁸Tsáháa níjkyéjitu oke
dibye wállóotú o ímilléné o méénuki.
Muuráhjáa ihdy o tsáá oke dibye
táuhbáné o méénuki. ³⁹Aabe tsá ímílletú
ópée o pájtyetétso óhdivu dibye
íhvéjtsómedítý tsaate wágoóovéne.
Ímílleebe páneere nihñéétsihvúré
tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca pámeere
pájtyeténe. ⁴⁰Muurá ímílleebe okée dibye
wállóobeke cáhcujtsómé múijyú
idsíjívéjúcóóítyúne bóhí újcune. Muurá
dsíjívémeke ó bóhítsóó páneere
tsíhdyuréjuco ímbáávyécoóca.

⁴¹⁻⁴²Ehdúu Jetsóó majchódú néébe
níjkyéjitu itsááne diityéké néenetu
dífbyeke cáhcújtsotómé dífbyedítý
nééhíi:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó
wájácú cáánímútsiky menéébe úmuhdú
íivane néé níjkyéjitu itsááneé?

⁴³Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Ayéó óhdivu ámuha meíhgyuváne.
⁴⁴Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe
míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá
múha pájtyetéítyuróne. Aane muurá oke
cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhítsóó
páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécoóca.
⁴⁵Muurá Píívyéébé ihjyú uubálla
múnáájpi waajácúháámitu nééneé:
“Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú
dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶Árónáa tsá múha ájtyumítú dífbyeke.
Apáábyéré ihdy ó ájtyumí dífbyeke
dífbyedítýú o tsáánéllíhíye. ⁴⁷Aane
ímiááne ámúhake o néé oke
cáhcujtsómé tsúúca újcune múijyú
idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ⁴⁸Áánevu
majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹Muuráhjáa

ámúhá íhdé múnááúvú íñéubará
píívyétúné íñújiri íjcyácooca ‘manáa’
némeíñe májchorómé dsíjívéhíjcyáhi.
⁵⁰Áánetu íñe ícyooca ó íhgyúvahíjcyá
tsííñere níjkyéjéne íjcyáne májchori,
teene májchome múijyú dsíjívéítyúne
májchori. ⁵¹Aabe ó íjcyá teenéé
majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáábe
míamúnáake bohívu o ájcuúbe. Aane
bohívu o ájcuube míamúnáa ípájtyeté ó
dsíjívééhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú
nééne cáhcujtsómé tsá múijyú
dsíjívéjúcóóítyúne.

⁵²Ehdúu Jetsóó néenetu tsaate
múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínámami aabye ehdu meke nehíjcyaj.

úAca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³Áánéllíhyéé neebe diityéke:

—Muurá ímiááne Míamúnáájpidívu o
ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcuítyú
múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Téhdure
tátyujpácý ádotómé tsá újcuítyú téene
bóhi. ⁵⁴Áánetu ihdy táhyééco dóóme
téhdure tátyujpácý ádome újcuú téene
bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó
bóhítsóó páneere tsíhdyuréjuco
ímbáávyécoóca. ⁵⁵Muurá tájpi ímiá májcho.
Áhdure tátyujpácý ímiá ádo. ⁵⁶Áánéllii
téneecu óoveme ímí óoma nahbévájcatsíhi.
⁵⁷Muurá Llihíyó okée wállóobe ímiááne
íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii
oke cáhcujtsómé tatyájpi íjcyáhi. ⁵⁸Ehdú íñe
ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o
tsááneé. Aane májchome újcuú múijyú
idsíjívéjúcóóítyúne bohí. Tsá ‘manáa’
némeíñe májchódú tene néétu éhñéé
méíhdé múnááúvú teene májchorómé
dsíjívéhíjcyáne májchódú.

⁵⁹Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu
pihcyáávévá pañévu.

Medsíjívéjúcóóítyúne bóhi meújcúné uwáábo

⁶⁰Aanéé muha meíjcyarómé
mewaájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

—Tsáhábú múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

⁶¹Ehdúu téenetu muha meíhjuváne iwáájácúne neebe múúhake:

—¿A múhdurá ámuúhake pajtyéné o úwaabóne? ⁶²Awááréjucóbú

Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe ámuha meífteneríyé cáamevu ópée o tsáhullévu o péeca múhduréjuco ámuha mejjcyáiyóne.

⁶³Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj tééveríyé méujcú mújyú

medsǰjívéjúcoóityúne bóhi. Tsá meere teene meújcúityuróne. Aane íne

ámúhake o nehíjcyáné Píívyéébedítýú tsáane ímíááné meke ajcú téene bóhiívu.

⁶⁴Áronáa íjcyámé tsaae ámuúhadítýú teene icyáhjútsóiyóné ímíllétúme. Ehdúu

neebe Jetsóó íhdéjuco caatyé dífbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée

waajácúube íhdéjuco caabyé dífbyedívú méénútsoííne. ⁶⁵Áánéllíihyée neébe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihiyó óhdivu

íbúwájtsótuca múha pájtyetítýuróne. ⁶⁶Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama

péhíjcyámedítýú mítyame ílluréjuco dífbyeke íhvéjtsóne pééneé. ⁶⁷Áánetúu

múúhake neébe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdivu mepééneé?

⁶⁸Áánéllíihyée Tsimóo Péédroo néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke méíhvéjtsóiyá

apááñéré díuwááboju mújyú medsǰjívéjúcoóityúne bóhiívu meke

ájcúnááaca? ⁶⁹Muurá muha tsúúca uke mécáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú

ímiááné díibyéjuco Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u

íjcyane.

⁷⁰Áánéllíihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa ámuúhake ó ujcú ámuúhake o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámuúhadítýú ímítyuube ávyétá naavéné íjcyaaabe.

⁷¹Ehdúu Jetsóó néé Tsimóo hajchi Jódáke íñéerone múúháepi íjcyároobéhjáa dífbyedívú méénútsoííne iwáájácúnema.

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsótúne

7 ¹Ááné boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íiñújiri. Tsáháa dibye ímíllétú Jodéa íiñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dífbyeke dsíjívétsóllehíjcyánéllíihye. ²⁻³Áronáacáa téjyju ‘nújuwááne wañéhj’ némeíñé lleevárijyuco íjcyánéllíi íñahbémú néé dífbyeke:

—Wa bo ihdyu dípye Jodéa íiñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íájtyúmi méénuráítyurónéhjí u méénuhíjcyáne. ⁴Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévénéúvú méénúityuró dífbyeke pame wáájácúné ímílléhajchíjyju. Aanéjíiva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

⁵Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dífbyeke téhdure icyáhjútsótúnéllíihye.

⁶Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Áronáa téhullévu o pééíne éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícyáíjyuré téhullévu mepééneé.

⁷Muurá ámuha tsamééré íji múnaa

mejcyame tsá metsárflléjcsátyú tshaduré ámuha menéénéllíihye. Áánetu

oke tsaríllémé dítye ímityúné

ícyahíjcyáné díityédívú o

bóhówátsohíjcyáné hallútu. ⁸Áánéllíi wái ámuháyé méuubámyenuj. Óvíi ihdyu

taéévé úújeté o péékíí.

⁹Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñéene coévá tétsihvuré Gariréa íiñújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰Aabée bóónétúí íñahbému déjuto teene wañéhjivu péébema muha mepééhíí. Áronáacáa tsá boohówaneúvu dibye úújetétúne. Wáájácúratúnée tétsii dífbye. ¹¹Áíjyúu ávyéjútje néhcohíjcyá

dífbyeke. Díllohjcyámée pamévakeré caabye díbye jcyane.

¹²Áábedityúu míamúnaa ihjyúvahjcyá páhduváre. Tsaatée nehjcyá ímiáábé díbye jcyane. Áronáacáa tsijtye nehjcyá ímityuube íjcyaae íllure míamúnaake állihjcyáne.

¹³Ehdúu dífbyedi téévéneuvúré ihjyúvahjcyámé ávyéjyjtédí iíllityénema.

¹⁴Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévu úwaabóhi. ¹⁵Aanéé imíwu díbye úwáábóneri diitye ávyéjyjte iúllívenúne néé dífbyedítyu:

—¿Aca kiátú aadi ehdívaíñé waájacúné waajácúháámfubáree ítehjcyáábejívári?

¹⁶Áánéllihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táífbúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé úwáábóré teéne. ¹⁷Aane cáhawáá óví díbye ímillédú jcyame waajácú kiátú tsáané úwáábó o méénuhjcyáne. ¹⁸Muurá tsaete ihdityúré újcune úwaabó diityéké míamúnaa íávyéjyjtsokiye. Áánetu ihdyu okée wállóóbeke íávyéjyjtsoné ímillémé ímiááné tehdújuco úwáábohjcyáne.

¹⁹Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha mejcyáiñé taúhbajúvú ámúhakye ajcú Moitséévuj tééveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatébáre tene néhdu mejcyatúne. Aame ííñé hallútú ámuha méimíllé oke mellíhyanúne?

²⁰Áánéllihyée tétsii jcyame néé dífbyeke: —Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke ímillé illíhyanúne?

²¹Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcoójí tsáápiikye o bóhiísoné múhdurá ámúhakye pajtyéhi. ²²Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitséévuj tééveri méénútúroné taúhbaju ámúhá íhdé múnaaúvú méénuhjcyádújuco wápjí tsiíméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcoójí jcyaroné mekihdyahírósohjcyáne. ²³Ehdu muurá téhdure ámuha mééénuhjcyá

tsáijyu wáyeéévejcoójí jcyaroné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ííveekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyáacúnúhjcyá tsáápiikyéree tejcooji o bóhiísoné hallútu? ²⁴Tsá múu peecúteré tsáápiikye ‘íllu uú’ nééetune. Ímiááné múu díbye jcyanéjuco néééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohjcyatú idsjívétsoki? ²⁶Áróóbeke ékeená tsaatébáre íiná nééneé?

Áánéllihyébúbo ávyéjyjte jcyaroné cáhcujtsó ímiááné diibyéjuco míamúnaake pájtyetétsoíibye Críjto díbye jcyane. ²⁷Áronáacábú tsá diibyete jcyatúne.

Muurá mewaaajácú kiá múnáajpí díbye jcyane. Muurá ihdyu míamúnaake pájtyetétsoíibye tsáacooca tsá múha wáajácútyú kiátú díbye tsááneé.

²⁸Ehdúu Jetsóodítýu ditye íhjuuvané iwáajácúne duurúvájá pañévu íúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuhává éhne mewaaajácú kiá múnáajpí o jcyane? Áronáacáa tsá oore táífbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé jcyáábeke ámuha mewáajácútuube oke wállóónéllihye. ²⁹Áánetu ihdyu ó waajácú dífbyeke okée wállóóbeke.

³⁰Ehdúu Jetsóó nééné hallútú ímílleromé dífbyeke íekeeveéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú íéevéi úújetétúnéllihye. ³¹Áróóbeke tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénúráityúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséomú Jetsóó éllevu ékééve múnaake wállóone

³²Aanéjháa díbye méénuhjcyánéhjiri míamúnaa ihjyúvahjcyané paritséomú

lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúuvájté avyéjujtémá diityéké pájtyénéllii wallóomé duurúvájá tehmejteke dífbye éllevu ditye iékéevébeke itsájtyeki.

³³Aamée dífbyedívu wájtsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wallóobe éllevu. ³⁴Ájyju muurá ámuha oke menéhcórómé tsá maájtyúmáityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetétyurónélliihye.

³⁵Áanélliihyée tsaate néjcatsihi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumájúcoóityúné eene neébe? Íhya mityá íne kiáhjí tsííne iínúji múnáa pañe memúnaa jodíomú mújtáme éllevúréjuco díbye pééíne. ³⁶¿Aca íhya tsáma muhdú neéíne eene meke neebe dífbyeke menéhcórómé díbye íjcyáhullévú meúújetétyuróne?

Píivyéebé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷Aanéé nihñéecóójiréjuco tsúuca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóo kéévánécoba néehíi:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸Muurá Píivyéebé waajácúháámitu néene oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíne íñujpácó bohífvú ájcnéj téhiñe.

³⁹Ehdúu nehíjcyaaabe dífbyeke cáhcújtsómé pañévú Píivyéebé Apííchó úcaavéné diityéké tükévétsoíñé íñéíyóne. Áronáacáa tsáhái téjyju tene tsááiñe éévé úújetétú díibyée Jetsóo teene wállóoiibye íavyéjувúvú óómítyúnélliihye.

Páhdúvaré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰Aanéé tsaate díbye íhjuváné illéebóne néehíi:

—Ímíáanéha díibyéjuco aabye éhneváa Píivyéebé íhjuvú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

⁴¹Téhdurée tsijtye néehíi:

—Díibyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa míamúnaake pájtyetétsoííbye.

Áronáacáa tsijtye néehíi:

—Áronáa Gariréa iínúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáityuróne. ⁴²Muurá Píivyéebé waajácúháámitu néene Dabíuúvúvú tsíménémúhaabe díbye íjcyáiñé dífbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóómí Berée múnáajpi.

⁴³Ehdúu míamúnaa páhdúvaré íjtsámei Jetsóodítyu. ⁴⁴Ájyju tsaate imíllérá dífbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá díbye tehdu méénutúne.

Ávyéjujte tsá Jetsóoke cáhcújtsótúne

⁴⁵Aanéé díitye duurúvájá tehmejté dífbyeke iékééve tsáárome lévejteré oomíhi: Aaméhjáa díitye parítséomuma llúuvájté avyéjujtédívu úújetémeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco dífbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶Áanélliihyéhjáa néemeé:

—¿Muhdú íñé hallútú méékéevéé túútaváné íhjuvúvúábekéjívári? Tsá muurá múha mújyúvú tehdu íhjuvátúne.

⁴⁷Áanélliihyéhjáa néeme díityéke:

—Áanélliihyéha íllure ámuha dífbyedívu máállítsámeíñi. ⁴⁸Tsá muurá avyéjujte íjcyarómedítyú tsaatéubaré cáhcújtsotú dífbyeke. Téhdure muha meíjcyarómé tsá mecáhcújtsótúne. ⁴⁹Apáámyeré íhdyu ímityúmé Píivyéebé taúhbaju wáájácútúme íjtsúcunú díibyéjuco Críjto íjcyane.

⁵⁰⁻⁵¹Ehdúhjáa díitye néénéllii díityéjpi Nicodéémó tsápejcoó Jetsóoke ááhívéjeebe néé díityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecútéré tsáápihdívu meívcúbáhrátsóityú díbye íñá méénune ímíñeúvú mewáájácútúhajhíjyju.

⁵²Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:
—iÚubá bo téhdure Gariréa iínúji
múnáajpij! Cáhawáá Pívyéébé
waajácuháámí dehve u wáájácu tsá
muurá Gariréa iínúji múnáadítýú dífbyé
ihjýú uubálle múnáajpi íjcyáíne
némeítýúne. ⁵³Ehdúhjáa dífbyeke inééne
ihjýáhañévréjuco ditye pééneé.

Ihdícýamema ícyahíjcyáne wálle

8 ¹Áánétýú Jetsóoma muha mepéé
orívo bájú íjcyátsihvu. ²Aamée idyé
tsíjcyooji tsiíne muha méoomí
duurúvajúu. Átsihvúu míamúnáa
dífbyedívú píhcyáávemeke iácúúvéne
úwááboobe.

³Áánaacáa taúhbájú uwáábojtémá
paritséomú tsivá ájýúma íjcyárolle
tsíjpiima íjcyáalleke itýuvááólleke.

⁴Áállekéé Jetsóó tééjá pañe íjcyáábe
éllevu itsájtýéne dífbyeke néémeé:

—Uwááboobej, áámye ájýuma íjcyárolle
tsíjpiima íjcyáalleke muha métuvááóhi.

⁵Muuráhjáa Moitsééúvú taúhbaju néé
ehdu nééne walléemuke medsjívétsoíñé
néwayúúnevu maáámúneri. Ícáococa
muhdú u néé téénetu?

⁶Áánélliihyéé íllure icyánóóvéne
íhyójtswari caatúnuube íínúji. Ehdúu
Jetsóoke néeme muhdú díbye nééne
dífbyé hallúvú iúúbálléroki. ⁷Aané
éhníínevúré ditye dillónéllii
icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvíi ihdyu ámúhadítýú
múijyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube
ámútujkénú díllleke.

⁸Ehdúu inééne tsiíne icyánóóvéne
caatúnuube íínúji. ⁹Aanéé ehdu díbye
néerónáa waajácúme ímityúmé íjcyane.
Aamée ílluréjuco tsáápiitsádí péécunúne.
Tujkénú kéémejte péécunúhi. Áané
boonéé iyéjuco dille cóevané tétsihvu
Jetsóó únúvú. ¹⁰Aanéé Jetsóó
icyánohjúcunútsihdyu iitécunú iyéjuco
tétsihyí íjcyáalleke. Áállekéé neébe.

—Ícáa kiávújuco íñe díhyallúvuné
úúballéme? Ícá tsá íñe uke muhdú ditye
méénúityúne?

¹¹Áánélliihyéé neélle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyéé idyé Jetsóó néehíí:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke
o méénúityúne. Ahdícýane wa dípyej.
Tsiíne ihdyu ímityúné meenújúchohdíne.

Ímiáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájácutsóne

¹²Áané tsíjyúu tsiíne míamúnáake
úwááboobe néehíí:

—Muurá peetédu o néébe íínújiri o
íjcyáábej tééveri míamúnáa ímiá
uwááboju waajácuú peetédu nééne
bohíívú díityéké ájcune. Aane oke
cáhcujtsómé tsáhájúco éhne múu
cúúvétsihyí íjcyadu ímityúné pañe
íjcyatúne.

¹³Áánélliihyéé paritséomú néé
dífbyeke:

—Ícáa íveekí eene ehdu uure ú
némeíhi? Tsá muurá múha uke
cáhcújtsóityuróne.

¹⁴Áánélliihyéé neébe:

—Áánerá ímiááné o néehíí. Muurá ó
waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééíñe.
Aane tsá ámuha mewáájácúte.

¹⁵Muurá míamúnáa íjtsaméíyé ámúhá
pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha
méjtsáméíhi. Áánetu ihdyu tsáhái
ícyooa múhdityú o néétu muhdú ditye
íjcyane. ¹⁶Muurá muhdú míamúnáa
ícyahíjcyané díityémá o ímíábajchoca ó
nééiyá ímiáánéjuco muhdú ditye
ícyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o
méénúityuróne. Okée wáalloobe Liihíyoma
muhtsi méméénúiyáhi. ¹⁷Muurá ámúhá
taúhbaju néé mítyétsi íná pájtyene
úúbállécococa mecáhcujtsóne. ¹⁸Ahdu
muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá
o íjcyane. Áábeke oke Liihíyó waajácú
okée wáalloobe.

¹⁹Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—¿Aca kiá diibye Dífycyáanii?

Áánélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmejjí mewaaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácúca téhdure mewaaajácúiyá dífbyeke.

²⁰Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píivyéébé iicúvée dsiidsi pícyámeñhíjcyátsihyi íjcyámeke. Áróobekée téjyju tsá múha ékéévetú iéévéi úújététúnélliihye.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé tsá úújjetétyú dífbyedívú

²¹Ááné boonétúu idyé tsiine neebe diityéke:

—Tsúuca muurá amúhadítú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menécorómé tsá maájtyúmítyúne. Ámuha médsíjveé amúhá ímítyuháñé ímbáávyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújjetétyúne.

²²Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsihi:

—Dsjívétsámeiibyebáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dífbyedívú meúújjetétyúne.

²³Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnaáre. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhí. ²⁴Áánéllii amúhake o neé diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsóóbeke cáhcújtsotúmé ímítyú ímbáávyetúméré dsjíveíñe.

²⁵Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúuca amúhake o nehíjcyá muubá o íjcyane. ²⁶Aane téhdure múhdurá ámuha meicyahíjcyáné amúhake o neéiyáhi. Árónaa okée wáalloobe ímiáábé íjcyánéllii oke dibye néenere amúhake o nehíjcyáhi.

²⁷Ehdúu Jetsóó Cááni Píivyéébedítúu

diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájácútúne. ²⁸Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáajpidívúu o ipíivyéévébeke páwachekevu ámuha mewátýtyéhécúcooca botsíi mewaaajácúu muubá o íjcyane. Tsá tájtsaméityúre o újcune amúhake o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néenere o nehíjcyáhi. ²⁹Muurá diibye okée wáalloobe tsá kiá óhdivu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú dibye ímilléné o méénuhíjcyánélliihye.

³⁰Ehdúu dibye néenetu mítyame cáhcujtsó dífbyeke.

Naavéneéjte

³¹Áámekée neébe:

—Muurá íñe amúhake o nehíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíí ímiááné tahñéjté ámuha meíjcyáahi. ³²Aame ámuha ímiá uwááboju tsúuca mewáájácúme múhdurá ámuha meicyahíjcyánetu méimíjpyetééhi.

³³Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke íveekí u neé íñetú muha meimíjpyetéíñe tehdu múhójtí pañe muha meíjcyámekéjjívari?

³⁴Áánélliihyée neébe:

—Muurá ímiááné ímityúné méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú ehne múne tsíjtyé hójtí pañe íjcyame íjcyadu. ³⁵Muurá tsaaté hójtísi íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. ³⁶Ahdu Píivyéébé Hajchi o íjcyaaabe amúhake ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiááné ámuha méimíjpyetééhi. ³⁷Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke médsíjvetsóné íñe amúhake o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné meimíllétúnema. ³⁸Muurá ihdyu Llihíyó oke tükévéjtsóneri amúhama o

ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámuáháj caani ámuáhake túkévjetsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

³⁹Áanélliihyée néeme dífbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá ihde múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caáni.

Áanélliihyée Jetsóó née diityéke:

—Muurá ímiááné dífbyeúvúj tsiíménémúhaabe ámuha meíjcyaca dífbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méíjcyáiýáhi. ⁴⁰Aaca muurá íñe Píivýéébe oke túkévjetsóneri ámuáhake o úwáábohíjcyáne hallútú tsá ámuha oke medsjívétsóítyuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune. ⁴¹Árónáa ihdyu ámuáháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áanélliihyée néeme dífbyeke:

—Áánerá íjcyaae tsáápiye múúháj caani Píivýéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴²Áanélliihyée Jetsóó née diityéke:

—Muurá ímiááné Píivýéébe ámuáháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dífbyedítýú o tsáá oke díbye wállóónélliihye. Tsáháa táífbúwaríýé o tsáátune. ⁴³Aabe ámuáhake o úwaabóné žíveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne?

⁴⁴Muurá ihdyu ámuáháj caani Naavéné íjcyánéllii díbye ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímítyuube díbye dsjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álliu dífbyé pañe íjcyáábedítýú ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶Ahdu ámuha menéénéllii tsá meímíletú ímiááné ámuáhake o néhíjcyaróné mecáhcujsóné. Áánetu ihdyu tsá múha oke nééítyuró ímítyuube o íjcyane.

⁴⁷Muurá ihdyu ímiááné Píivýéébejté íjcyame imíllé dífbyé úwááboju illéébone. Áánetu ámuha dífbyejté meíjcyátúnéllii tsá meímíletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájuco Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸Ehdúu Jetsóó néénéllii néeme dífbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjuco muha menéhíjcyáne Tsamááriá iinúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹Áanélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu iiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰Aane tsá o íjyácunútu oke ámuha maávyejúútsóítyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllera oke ámuha maávyejújtsóné. Aabe ihdyu óvíi muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹Aane ímiááné ámuáhake o néé o néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsjívéjúcóóityúne.

⁵²Áanélliihyée néeme dífbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéné. Muurá eene ínehjírejúco u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píivýéébé ihjyú uubálle múnáa fhstutúme íjcyároméhíj dsjívéhíjcyáhi. Aanáa muhdú ívane u néé u néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsjívéityúne. ⁵³¿Aca díbye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ehnííñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píivýéébé ihjyú uubálle múnáaúvú ehnííñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsjívéhi. Aanéjfi tehdu múha uke cáhcujtsóítyónejívari.

⁵⁴Áanélliihyée neébe:

—Ihdyu tehdújuco ímiááné oore o ávyéjújtsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcujtsóítyuróne. Aaca idyé tsá tene ímítyuróne. Árónáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsóhíjcyá eene ámuhá Piivýéébé díbye íjcyane ámuha menéhíjcyaaabe. ⁵⁵Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájácúte. O ihdyu ó waajácú dífbyeke. Muurá dífbyeke o wáájácúte o néeca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi.

Áronáa ímiáané dífbyeke o wáájácúnéllii oke dibye nééne ó cáhcútsohíjcyáhi.

⁵⁶Muuráhjáa diibye méihde múnáajpi Aavarááuvú ímí ijsúcunú o tsááíne ímiáané iwáájácúnéllíhye. Áaneríi mítyane ímjyúúveébe.

⁵⁷Ehdúu Jetsóo néénéllii néemeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejíí ú waajácú Aavarááuvuke?

⁵⁸Áanéllíihyée neébe:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé dífbyeúvúikyée íjcyátúnacájuko o ícyahíjcyáne.

⁵⁹Ehdúu dibye néénéllii néwayúúné éhkebamé dífbyeke íámúroki. Áronáacáa diiyédítýú duurúvájá pañétú múijyurá wáájácúratúné íjchívyeebe.

**Hállúvátúúbe tsiiju tsíimaváábeke
Jetsóo ímjpyetétsóne**

9 ¹Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyéneá ájtyúmíibe hállúvátúúbekéhjáa tsiiju tsíimaváábeke.

²Áábedítýú muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsiiju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí imítýú déjúcotu, mityá dífbyé imítýú déjúcotúrej?

³Áanéllíihyée neebe múúhake:

—Tsáháa dífbyé imítýú déjúcotu ehdu dibye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítýú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dífbyeke o ítétsonej tééveri Píívyéébe íhstútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyeebe. ⁴Aane ó imíllé okée wáalloobe níwaavéné o íjcyáné hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵Muurá peetédu o neébe íñújiri o íjcyáné hajchótá ímiáájú míamúnáadvú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶Ehdúu inéene íñújíí hallúvú íúnfneri íñnuba ityátsájconeri diibye hállúvátúúbeke íhyálluúúcu tááboóbe.

⁷Áánemáa neebe dífbyeke:

—Díllójcámeítýé éhne ‘dityée wáalloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeífbáwúutu.

Ahdújucóo dibye téébatu íllójcámeíjyene óómiñe tsaimiyéjuko ítteebe.

⁸Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé íajtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúacunúúbe piáábó táumeíhíjcyatúne?

⁹Áanéllíihyéhjáa tsaate néehíí:

—Diibyejuko.

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Diibyejífvari. Tsiijpiye. Áronáa ihdyu paabéjuko dífbye.

Áronáacáhjáa dífbyere pañetu néehíí:

—Muurá diibyejuko oó.

¹⁰Áanéllíihyéhjáa néeme dífbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúúca ú ítéhí?

¹¹Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo íúniyi íñnuba ityátsájconeri táhálluúúcu ityáábóne wallóó ‘Tsiroée’ némeífbáwúutu o íllójcámeítýe. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíne tsúúca ó ítéhí.

¹²Áanéllíihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Aane kiá dífbye?

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájácutú kiá ícyooca dibye íjcyane.

**Paritséomú dílló hállúvátúúbeke
múhdutú dibye ítétjucóone**

¹³Aabéhjáa tsaimiyéjuko ítteebeke tsajtyémé paritséomu éllevu. ¹⁴Áijyúu Jetsóo dífbyeke ímjpyetétsó wáyeéévejcoóji. ¹⁵Áanéllíihyéhjáa tsiíne díllómé dífbyeke múhdutú dibye ítétjucóone. Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo íñnuba íúúrúnúneri táhálluúúcu táábóne o íllójcámeíne tsúúca ó ítéhí.

¹⁶Áanéllíihyéhjáa paritséomudítýú tsaate néehíí:

—Áanéllíihyéhaca tsá dibye Píívyéébedítýú tsáátune. Keená dibye wáyeéévejcoóji ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Árónáa ímítyuube tsá méénúityuro méénuráityúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduváré Jetsóodítýú íjtsámeñhi. ¹⁷Aaméhjáa diibye hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe tsaimiyéjucó ítéébeke tsiñne néehíi:

—ÍAanéhaca diibye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú ijtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó ijtsúcunú Píivýeébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹Aanéhjáa tsaate diityédítýú tsá cáhcújtsotú diibyéjucó hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe dibye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ipíúvámútsikye néemeé:

—ÍAva diibyéjucó áánu éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsíímávaabe íñe múhdutú tsaimiyéjucó ítene?

²⁰Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyéjucó. ²¹Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájacutú múha dífbyeke ímíjpyetétsoone. Aane tsíímenécojfi tuhúúlleehi. Cáhawáá ihdyu medílló ámúhake dibye iúúbálle muhdú ímíjpyeténe.

²²Ehdúhjáa cáánímútsi nées diityéké diibyéjucó Jetsóó Críjto íjcyane néemekéhjáa pihcyáávějá pañétú iwáágóoiñe ditye pítýajcámeñe apíchori. ²³Áánélliihyéhjáa neemútsi dífbyekéré ditye idíllóki.

²⁴Ehdúhjáa cáánímútsi néénéllii tsiñne ipíúváabeke néemeé:

—Píivýeébekéré tehdújtsó, tsá idýé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítyuube dibye íjcyane.

²⁵Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú ímítyuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiááne hállúvátuube o ícyahíjcyáabeke oke dibye ímíjpyetétsoone.

²⁶Áánélliihyéhjáa tsiñne néeme dífbyeke:

—ÍAcáa muhdú uke ímíjpyetétsoobe?

²⁷Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráñjané tsúúca ámúhake ó úúballéhi. Ífveekí ámuha méimíllé tsiñne ámúhake o úúballené ámuha mecáhcújtsokíjfiivari? ÍMityá ámuha méimíllé dífbyeke meúraavyéne?

²⁸Ehdúhjáa dibye néénéllii ílluréjucó ditye dífbyeke iúhbáne néeneé:

—Wa ihdyu uure dífbyeke durááveye. Muurá ihdyu muha Moitséeéúv uwaábóré méúraavyéhi. ²⁹Muurá muha méwaajácú dífbyeévumáa Píivýeébe íhjyúvahíjcyane. Áánetu eene u neébeke tsá muha mewáájacutú kiátúhjáa tsáabe muubá íjcyane.

³⁰Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—ÍAca muhdú ífvane tsá ámuha mewáájacúityú kiátúhjáa tsáabe oke ímíjpyetétsoóbeke? ³¹Muurá ímityúmé Píivýeébeke piáábó táumeíyóné tsá dibye lléébóityuróne. Áánetu ihdyu ímiáané dífbyeéjté íjcyane dibye ímíllédú ícyahíjcyámej tééveri tehdífvánéhji méenuúbe. ³²Tsá muurá múijyú mehdú néeme hállúvátúméhjike ímíjpyetétsoone mewáájacutúne. ³³Aane muurá diibye okée ímíjpyetétsoobe Píivýeébedítýú itsáátuca tsá tehdífvánéhji méénúityuróne.

³⁴Ehdúhjáa dibye néénéllii néeme dífbyeke:

ÍAca muhdú eene idaatsóné ímítyuube u píivýeébe ú imíllé múúhake u úwaabóne?

Ehdúhjáa néemere dífbyeméikye íjchívyetsó pihcyáávějá pañétu.

Píivýeébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵Aanee tsúúca Jetsóó waajácúhi. Áábekée tsáijyú iájtyúmíbe neébe:

—ÍAca ímiáané ú cáhcujtsó Píivýeébe Hájchikye?

³⁶Áánélliihyéé neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé dibye ijcyane o cáhcújtso dífbyeke.

³⁷Áánélliihyée neébe:

—Diibyjuco muurá íñe úuma o íhjuvavane. Aane tsúuca oke u ájtyumíhi.

³⁸Áánélliihyée dífbyé lliiñévu imímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiáané ó cáhcujtsóhi.

³⁹Ááné boonée Jetsóó néehí:

—Muuráhjáa íñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané diityéké o wáájacutsóvaábe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájacutúme éhne múúne hállúvatúme íjcyadu neémeke o wáájacútsoki. Áhdurée o tsáá panévaré iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o neé ímiá uwááboju ditye wáájacutúne.

⁴⁰Áánélliihyée paritséomú tétsihyi íjcyame néehí:

—ÍÁca muha tehdu hállúvatúme íjcyadu?

⁴¹Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá íiná ámúhá hallúrí íjcyáítyuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyánéllii ámúhá hallúrí íjcyané ímityúne.

Obééjámú mǎjcotu íjcyané uwááboju

10¹Muurá naní múnaa obééjámú mǎjco pañévu llééhówatu úcáávetúme íhdícyátsihdyúré úcaavéhi. ²⁻³Áánetu íhdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu tééwá tehmeébé pááyúcucooca. Aabe diityéké píúvácooca íjkyéútu waajácúme. Aaméjuco témǎjco pañétú áachívu dífbye déjtu íjchivyécunúne. ⁴Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévu úraavyémé dífbyeke iwáájacúnema. ⁵Áánetu tsíjtyere diityéké píúváhahchíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacútúnéllíihye.

⁶Ehdúu Jetsóó diityéké neéne tsá ditye wáájacutú íiná íñééiyóné obééjámú mǎjcotú dibye íhjuvavane.

Jetsóó obééjámú tehmeébédu

⁷Aanéé ditye lléébótúnéllii tsiíñe neebe íboohówájǎjtori:

—Oo muurá ímiáané teene obééjámú mǎjco lleehówádu. ⁸Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnaádú neéme úwáábohíjcyá tsíjǎjtóriye. Áróme uwáábóo tsá míamúnaa obééjámúdu neéme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹Aane ímiáané llééhówádu o neébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame íñé ímíjyaú íjcyá éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obééjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu míamúnaake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ídsǎjívéjúcúoótyúne bóhí ditye íjcyaki. ¹¹Aabe ímiáané páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obééjámúdu neémé tehmeébe. Muurá obééjámú tehmeébé diitye wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹²Áánetu áhdólliihyéré diityéké téhmeíjcyaaabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohííbyé díívaabe diityéké idyóo tsáábedítýú dibye wáané Boone tsáápiikye dibye tábejcarónetu wácháaavémé ílluréjuco mújtane pahúllévavu. ¹³Ehdu muurá diityéjtane waabe ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjcyacunútu íhñéjté ditye íjcyátúnéllíihye.

¹⁴Áánetu íhdyu páñétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi.

¹⁵Ahdu téhdure Lihíyoma muhsti méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhrámeíí ditye iwágóóóvétuki.

¹⁶Téhdure íjcyámé tsíjtye jodíómú íjcyáturómé tahñéjté íjcyaimye. Áámeke ó píhjúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjuco íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷Muurá Lihíyó oke wájýú diityé wájyuri o dsǎjíveebe tsiíñe o bóhíííbyeke. ¹⁸Tsá muurá múha oke dsǎjívétsóityuróne.

Muurá ihdyu o ímíllénélliihyéré o íhvéjtsámeíbyé ó dsíjvíveéhi. Ároobe tsiíne ó bóhííhi. Ehdu táumíwa Llihíyoo néhdújuco.

¹⁹Ehdúu Jetsóo néenetu páhduvaré íjtsámeímyé dífbyedítu. ²⁰Tsaatée néehíí:

—Muurá áabyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtáábeke íveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá állíuuháñé díbye íhjuváne?

²¹Áronáacáa tsijtye néehíí:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaae íhjuváiityuróne. Pane íaca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsoíyáhi?

Jodíomú Jetsóoke éhdiiválléne

²²Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébe wáabyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcójí wáñehjínúme. ²³Ánácáa Jetsóo patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjyá lleehówá úmíwa ‘Tsaromóo’ némeísihi. ²⁴Áábedívúu imícaávéne néemeé: íAanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímíááné díibyéjuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhakye duubállej.

²⁵Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámúhakye ó nehíjcyará díibyéjuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénúráityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará díibyéjuco o íjcyane. ²⁶Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú néeme tahñéjté ámuha meíjcyatúnélliihye. ²⁷Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhcújtsónélliihye. Áameke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehjújuco oke uráávvehíjcyáne. ²⁸Áánéllii diityéké ó ájcuú múijyú dítye dsíjvíjúcúoóítyúne bóhívu dítye iwágóóóvétuki. Áameke tsá

múha óhdítu dójtúcúityúne. ²⁹Muurá Llihíyo okée díityédívú téhmétsoobe páme ehnííñevu íhstútuúbe. Áábedítu tsá múha diityéké dójtúcúityúne.

³⁰Muurá muhstí Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹Ehdúu Jetsóo néénéllii tsiíne éhkebamé néwayúúné dífbyeke téuhjiri idsíjvíetsóroki. ³²Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llihíyo oke píáábóneri ámúhama méénúráityuróné o méénuhíjcyáábeke íñé hallútú ámuha méimíllé oke medsíjvíetsóne?

³³Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Tehdu tééné hallútú uke muha medsíjvíetsóíñejíivari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaae Píívyéébedi u díllómeíñé hallútúre uke muha médsíjvíetsóhi.

³⁴Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámúhá táuhbaju íjcyáháamitu Píívyéébe néehíí: “Ámuha meíjcyá ohdu.” ³⁵Aane muurá dífbyé uwáábó icyáhcújtsóné uráávvekeke ímíáánéjuco díbye íwaajácúháamitu néene dífbyedu dítye íjcyane. ³⁶Aanéjíí muhdú dífbyerée oke íñíujívú wáloobe tehdu oore dífbyé Hajchí o íjcyane o néénejíivari. Aane ífveekí ámuha meíjtsúcunú ímityúne Píívyéébedítu o íhjuváne? ³⁷Ihdyu méénúráityurónéhjí ámúhama o méénuhíjcyané dífbyedítu tsáátuca tehjújuco ímíááné ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne. ³⁸Aane ihdyu okée díbye wáloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mecáhcújtsó o méénuhíjcyanehjí dífbyedítu tsáane ámuha mewáájácu Llihíyoma muhstí tsáápihydúre meíjcyane.

³⁹Ehdúu Jetsóo nééné hallútú idyé ímíllerómé dífbyeke íekeeveéne. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰Áábemáa tsiíne muha mepéé Joodáa ehnejcuvu tsojtsó múnáajpi Jóááuvu tsótsohíjcyáhullévu. ⁴¹Áijyúu mítyane

míamúnaa dífbyedívú pñhcaavémé
nejcatsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méénuhíjcyádú
Jóááuvu méénúraítýúronéhjí
méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu
ímiáánéjuco dífyeúvú dífbyedítýú
úúbálléhíjcyáne. Ehdúu néeme
Jetsóodítýu. ⁴²Áábekée mítyame tétsí
múnaa cáhcujtsóhi.

Ráátsaro dsíjívéné

11 ¹Ájyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeífyé
Betáániári ínáállemúpíma Maaríaa,
Máátaá, íjcyámúpíma íjcyaae cheméhi.
²Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój
tuháácýú pácúúújýpácýori imúrjchóne
paacyú íhñíwácori. ³Aamúpñhjáa wallóó
tsaatéké Jetsóo éllevu díbye
náhbévahíjcyaae íhnáhó chéménéllíihye.

⁴Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjívéné tsá íiná
íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe íhtsútuube
íjcyaae íávýéjújtsámeíkyé ehdu
dífbyeke pajtyéne. Áhdure dífbyé Hajchi
o íjcyaae téénej tééveri o
ávýéjújtsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵Mítýanéé ívámeífyé díityéké Máátaá,
Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶Aabée
Ráátsaro íhnáhó chémene dítye
úúbállérónáa mójcyoojácúí íjcyá tétsihyi.
⁷Átsihdyúu botsíi neebe múúhakey:

—Métsu tsiíne mepéé Jodéá íñnújivu.

⁸Áánéllíihyée muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éjyure
téhullé múnaa uke imíllérá ídsíjívetsóné
néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú
muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹Áánéllíihyée neébe:

—Muurá cóójí ímí máájtyumñhi. Áánéllíi
cóójí úllémeke tsá íiná pájtyetúne.

¹⁰Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹Átsihdyúu idyé múúhakey neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro
íllure cuwáhi. Áróóbeke o ákyéjtsóteé
téhullévú meúújetédu.

¹²Áánéllíihyée muha menééhií:

—Ávyéjuúbej, áánéllíihyéhaca
bóhííiibe ehdu idyé íllure cúwaabe.

¹³Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre
díbye néene meíjtsúcunúnema.

¹⁴Áronáacáa botsíi ímíñéúvú neebe
múúhakey:

—Muurá ihdyu ímiááné tsúúca
Ráátsaro dsíjívéhi. ¹⁵Áronáa íllure ó
ímíjyuvé díbye dsíjívénáa téhulle o
íjcyátúneri éhníñévu ámuha oke
mécáhcujtsoki. Áhdícyane cáhawáá
metsu meúújetékij.

¹⁶Ehdúu Jetsóo múúhakey néenéllíi
Tomáá dífbyere ‘Jemééro’ némeífyé
nééhií:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé
dífbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhiítsóne

¹⁷Aanée Betáániávú muha meúújeténáa
úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájuco
pájtyene Ráátsaróúvuke dítye cúúúnetu.

¹⁸Teenée Betáánia Jerotsaréetu míñéécú
kiróómetrój píínévu. ¹⁹Aanéjháa mítyame
péé díityépí Máátámúpíke ínáhbénuki.

²⁰Aanéjháa diille Mááta tsúúca
tétsihyíjyuco muha meíjcyane iwáájácúne
cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá
ááhivu coéváhi. ²¹Aallée Mááta néé
dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe
dsíjívétyúroobe tsúúca dsíjívéhi.

²²Áronáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke
píááboíñe.

²³Áánéllíihyée neebe dífilleke:

—Díñahbe bóhííhi.

²⁴Áánéllíihyée neéllé:

—Ééé, ímiááné ó waajácú díbye
bóhíííñé páneere tsíhdýuréjuco
ímífbáávýéjyú pámeere dsíjívémé
bóhíícoóca.

²⁵Áánéllíihyée Jetsóo nééhií:

—Muurá dsíjívémeke ó bóhiítsóhi.
Áánéllíi pámeere oke cáhcujtsómé

dsíjiverómé bóhihi. ²⁶Aame tsá wágóóovéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o neéneé?

²⁷Áanéllihyée neéle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjucó éhneváa íne íñujívú tsááiibe Críjto Pívyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróuvuke Jetsóó kímoovéne

²⁸Ehdúu íneéne Mááta íñaalle Maaría éllevu ipyéene áábánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwaáboobe éhstíhyi íjcyaae uke píuváhi.

²⁹Áanéllihyéhjáa ícúu peelle dífbyeke iúújetéki. ³⁰Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Mááta múuhadívú úújetétsihyi.

³¹Aanéhjáa Maaría diityépíke náhbenúmé ítténaa íjchívyeiñú peecutére. Aanéhjáa íjtsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeiñúne. Áánemáhjáa úraavyémé dílleke.

³²Aallée múuhadívú wájsille Jetsóó lliiñévu ímímóóvéne neé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjivéityúroobe tsúuca dsíjívéhi.

³³Ehdúu íneéne taálle. Téhdurée dífllema péeme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴Aabée neé diityéke:

—¿Kíatúhjáa ámuha mécuúú dífbyeúvuke?

Áanéllihyée neémeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté téníjkye.

³⁵⁻³⁶Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítyanéé muurá wájuuube dífbyeúvuke.

³⁷Áánetúu tsaate neéhií:

—Áánerá hállúvátúméhjike íttésohjycyaabée líveekí tsá múhdúubá méénutú dífbyeúvuke dibye idsíjívétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhiísóne

³⁸Aamée dífbyeúvú níjkyé hállúvú muha meúújeténaa tsiíne Jetsóó

kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau neéwayúvu. ³⁹Aanéé neebe diityéke:

—Cána eeu neéwayu méíñetsoj.

Áronáacáa dífbyeúvú naalle Mááta neéhií:

—Ávyéjuúbej, áronáacáubá tsúuca toocújúcoóbe. Muurá tsúuca 4 coojívájucó mee dífbyeúvúu dsíjívétsihdyu.

⁴⁰Áanéllihyée neébe:

—Muuráhjané idyé uke o neé oke u cáhcújtsóhajchíí Pívyéébé íhtsútú u ájtyúmiíne.

⁴¹Ehdúu dibye neénéllii awáá íñetsómé teeu neéwayu. Áánáacáa cáamevu icyárúvéne Cááníma íhjyúvaabe neéhií:

—Ayúju Táácááníj, uke ó téhdujtsó páneere uke o neéne oke u lléébohíjcyáné hallúvu. ⁴²Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íne uke o neé íjtye míamúna icyáhcújtsó ímiáánée oke u wállóone.

⁴³Ehdúu Cááníma íhjyúvátsihdyu tsíjpanécoba neébe:

—íRátsa Ráátsaró, díjchivye eene níkyéhéjú pañétu!

⁴⁴Ehdúu dibye neénemáyé íjchívyéjúcoobe dityéhjáa bíjínúnéhjimáye. Áanéllihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbijínuháñe.

Jetsóoke iékééveíne ditye pítyácójcatsíne

(Mt. 26.1-5; Mc. 14.1-2; Rc. 22.1-2)

⁴⁵Ehdúu dibye méénune íajtyúmnéllii Maaríama péemedítyú mítyame cáhcujtsó dífbyeke. ⁴⁶Áánetúu cáhcújtsotúmé paritséomu éllevu ipyéene úúballetéhi.

⁴⁷Áané llííñétúhjáa píhcyaaavémé pámeere llúúvájte ávyéjútémá tsíjtye páñétújte ávyéjute ípítyácójcatsí muhdú dífbyeke imyéénuíne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íne méméénuú dífbyeke? Muurá ímiááné

méénuhjycyaabe méénúraítýúronéhji.

⁴⁸Muurá éhdure dífbyeke meñhvéjtsóhajchíí pámeere dífbyekeréjuco áveyúúlleíñe. Ájju muurá romáánómú méhdivu icyáyobáavaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹Ájjuú tééne pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúuvájté avyējuube ijcyaaabe Caipáá nées diityéke:

—Ávyetá muuterá mía ámuha íñeubará wáájacutúme. ⁵⁰Muurá ihdyu tehdújuco tsáápiye dsívéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹Ehdúhjáa neebe Caipáá Píivyéébere íjtsámeichóneri Jetsóó dsíjiveíñé jodíómu wájuuri. Tsáháhjáa íhdityuré iujcune ehdu díbye néétune. ⁵²Áronáacáa tsá apáámye wájuuriyé díbye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píivyéébej tsíímé íñújiri íjcyame dífbyeke cáhcujtsómé ípájtjetéki.

⁵³Aanéé téjju pityácócatsímyé muhdú dífbyeke idsíjívétsoíñe.

⁵⁴Áanéllihyéé tsáhájucó díbye boohówaneúvú péhíjycatú míamúnááj piíne. Áábemáa muha mepéé Jodéá íñújitu Eeparaiivu íñeubará píivytúné íñújij piíhírí íjcyáoomívu. Áoomíyí muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵Ájjuú lleeváríjjuco pajtyeté wañéhjí muháa ténevá pijcyábátú mewáñéhjívatehíjcyáne. Áané íhdéjucóo hállúécoomíji múnaa péecunúné Jerotsaréevu muhdú íicyahíjcyané ímíbájbchómeiki. ⁵⁶Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íájtyúmíyíoneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méjitsucunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mítyá tsáhaáj?

⁵⁷Áanáacáhjáa paritséómú llúuvájté avyējujtémá pámeekéré nées dítye kiá Jetsóó íjcyane iwáájácúcooca ícúu diityéké iúúballe dítye dífbyeke iékééveki.

**Tsáápile pácuúcuájpacýori
Jetsóój tuháacyú tsójtsone**
(Mt. 26.6-13; Mc. 14.3-9)

12 ¹Aanéé téjju íhoyotsítú tsájcoojituréjuco teene pajtyeté wañéhjí llééváiñáa Jetsóoma muha mepéé Betáániávu díbyeé bóhítsoobe Ráátsaro íjcyáoomívu. ²Ájjuú diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenú dífbyeke idyúúruváne. Áánevuú Máata ájcune máchohíjcyamútsí díbye Jetsóoma. ³Áanáacáa 'náadóo' némeíñé pacúcuájpacýo mítyane áhdótsámejpacýo itsíváne Maaríá múrijchó Jetsóój tuháacyu. Áánemáa páacyulle íhñíwacoríyé dífbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuvááhií. ⁴⁻⁵Ájpacýo hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóiiybe Tsimóó hajchi Jóoda Ijcarióóté nées múúhakey:

—¿Aca íveeki éjpacýo tsá menáhjhénutú 300-jiva tsané pijcyábá wákimiyé áhdodúné tééne dsíídsiri ídáátsojteké mepíáábóiyoki?

⁶Áronáacáa tsá ímiáané ídáátsojteké ipíáábóiyóneri íjyácunúnéllii ehdu díbye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsíídsike ityéhmejíjycánetu íñáníhíjycánélliihyéré imílléroobe téjpacýo nájhjénúmeíñe. ⁷Áábeké Jetsóó néehíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacýorí múrijcholle. Muurá ihdyu oke dítye cúúúcooca oke itsójtsóiyónéjuco dille méénune. ⁸Tsá diitye ídáátsojte kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá pajjuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

**Ráátsaróké idsíjívétsoiyóné
dítye pítyácócatsíne**

⁹Aanéhjáa mítyame tsúuca waajácú Betáaniári díbye íjcyane. Áanéllihyéé tsáácunúme dífbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íájtyumíné dsíjívéebekée díbye bóhítsoóbeke.

¹⁰⁻¹¹Téijyúhjáa llúuvájté avyéjujte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveeki dífbyeke Jetsóó bóhítsónéllii mítyane míamúnaa dífbyekéréjuco icyáhcújtýsóné úráavyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne
(Mt. 21.1-11; Mc. 11.1-11; Rc. 19.28-40)

¹²⁻¹³Ááné tsiíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mítyame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péemeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema dífbyeke cáhdahíróme íllu wañécohíjcyáhi:

—iNóóooj, maímijyu áanu ijréeémú Piivyéébe mémeri tsááneej! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjónema.

¹⁴Áijyúu bóhíibe íayáne íjju hallúrí tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu íllu néhdújuco:

¹⁵Ámuúha Tsióó cóómi múnaaj, méíllityédiñe. Ámuha éllevu ámuhá avyéjuube tsáá íayáne íjju hájchí hallúri.

¹⁶Ehdúu dífbyedítýú némeíñé tujkénú tsá muha mewáájácútu íiná tene nééiyóné. Áronáacáa bóónétu cáamevu díbye íavyéjuuté péénetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dífbyedítýú tene nehíjcyáne.

¹⁷Aané tétsihyí íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéébeke díbye bóhítsóné. ¹⁸Aané teene méénuráityuróné díbye méénune iwáájácúnéllii mítyame cáhdahíró dífbyeke. ¹⁹Áámekée ííténe parítsóomú néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa dífbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíívyetétú muhdú meméénune.

Griéegomu imíllé Jetsóoke íajtyumíne

²⁰Áijyúu Jerotsaréri pajtyété wañéhjiri muha meíjcyámé pañe íjcyámé

griéegomu. ²¹Aamée Gariréá iñújiri Betsáida íjcyácóómi múnáajpi Perípe éllevu itsááne néehíi:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²²Aané Perípe Aderéeke úúballéné tsamútsijyuco úúballéné Jetsóoke.

²³Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Tsúúca muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. ²⁴Muurá ímiááné ámúhake o néé trígó neeváú mebájtsoo dsíjívéúú íjcyátsihdyu íñe muítanéjuco llííyaatene. Ahdu ó dsíjívéé mítyame Píivyéébe avyéjuéjte íjcyaki. ²⁵Muurá muhdú íjiri ícyahíjcyajjtóré ímílléme wágóóóveéhi. Áanetu ímityúné imyéenuhíjcyané íhvejtsómé újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi.

²⁶Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óvíi ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke ícúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjútsoóhi.

Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne

²⁷Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvúra ícyooa táííbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmeíiyá íiná oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá.

Muuráhjáa ímichi téénéllii oke wáloóbe.

²⁸Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyoy, óvíi ihdyu ú bóhówájtsooméhi. Áánélliihyée níjkyéjitu Píivyéébe néehíi:

—Tsúúca muurá ó bóhówájtsooméhi.

Áronáa éhnínevu tsiíñe ó

bóhówájtsooméíhi.

²⁹Aané tétsihyí íjcyame ílléébóne néehíi:

—Chijchi ihjýváhi.

Áánétuu tsijtye néehíi:

—Níjkyéji múnáajpi dífbyema ihjýváhi.

³⁰Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ihdy amúhake inéerone ookéré neébe. ³¹Aane tsúúca míamúnaa ímityúmé ijcyanévú néetsámeííne éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyējuube Naavéné tsúúca táhjátsámeííhi. ³²Muurá oke cáámetu wátyétyéhcúmyé pámeere óóma ijcyaki.

³³Ehdúu bóhówájtsoose Jetsóó muhdú ditye dífbyeke dsíjívétsoíne.

³⁴Áánéllíihyéé neéme dífbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébe waajácúháámitu ditye éévehíjcyané míamúnaake pájtyetétsóiiibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u néé u dsíjívéíne Míamúnáájpidívú u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjipiíyéí dífbyej?

³⁵Áánéllíihyéé neébe:

—Muurá ihdy peetédu o neébe wahájchotáwuúré amúhama ó jcyaaíhi. Áánéllíi ímíáámeréjucu meíjcyá amúhama o íjcyáne j téeveri péjcodu néene ímityúné amúhake idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihy íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶Ahdícyane peetédu o neébedi ímíá uwááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjucu amúháditú íbóhówaacunúki. Ehdúu Jetsóó diityéké ínétsihdy péébe tsáhájucu tsiíne diityédívú bóhówáávetúne.

**Jetsóoke jodíómodítú
tsaate cáhcújtsótúne**

³⁷Mítýáméj píinévú méénúráítýronéhí díbye méénuhíjcyáronáa tsaate tsá dífbyeke cáhcútsóhíjcyatúne. ³⁸Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúné Píívyéébe néene dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía cáátúnúné nééhí:

Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwáábori ícúvémej? Muurá tsúúca ú úújtsójúcoorá diityéké dííhtsútu.

³⁹Muuráhjáa ímíááné tsá ditye cáhcútsóhíjcyatú dífbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíne caatúnuube Itsaía:

⁴⁰Píívyéébere ihdy diityéké pívyéetsó hállúvatúmé íjcyadu nééme íbuúúné wáájácúmeítyúmé íajtyumíjúcooróné illéébójúcooróné ‘ehdúháaca’ inéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi ííícúvétuki.

⁴¹Ehdúhjáa neebe Jetsóodítýú Itsaía Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi tsúúcajátújucu dífbyé íhtsútú íátýúmíhíjcyánéllíihye.

⁴²Ároné pañée mítýame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjute íjcyároméhíjímájucu. Aamée dífbyeke icyáhcújtsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávétsotú parítseómú diityéké píhcyáávévá pañétú wáágóóíyóné apíchori. ⁴³Ímílléromée ímí Píívyéébema íjcyane. Áronáacáa éhniínevu ímíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

**Jetsóó uwáábó lléébotúmé
díllómeí ímityúmedi**

⁴⁴Áijyúu Jetsóó kéévánécoba nééhí:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúúca cáhcujtsó Llíhíyoke okée wállóóbeke. ⁴⁵Áhdure oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí dífbyeke. ⁴⁶Muuráhjáa peetédu néene ímíá uwáábójjuma o tsáa íñújívú teene cáhcujtsómé éhne múú cúúvétsii íjcyadu ímityúné pañe íjcyájúcoótuki. ⁴⁷Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééítýuró ímityúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáa diityéké o pájtyetétsoki. ⁴⁸Áronáa ihdy muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímífbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyané íéhdiiválléne cáhcújtsótúmé tééne déjúcotu néétsámeííhi. ⁴⁹Aane íñe amúhake o

néhíjcyanehíí tsá tájtsaméityúré o újcune o néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wáalloobe oke néhdújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰Aane ímiáané dífbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Ehdú ámúhake o nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

13 ¹Aanee teene pajtyéte wañéhíí lleevárijyuco íjcyánaa tsúuca waajácuube míamúnáama ííñújiri ícyahíjcyátsihdyu Cááni éllevu ióomííñe. Aabée mítyane múúhake iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítýú ipyétsihvújuco.

²Áánácáhjáa tsúuca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté ífbúwá pañévu Naavéné úcaavé dibye dífbyedívu méénútsóíñé íjtsaméima. ³Aabée Jetsóo waajácú Cááni Píivyéébe éllevu tsiíñe ióomííñe. Téhduree waajácuube dífbyeke dibye pícyoone páné avyējuubéré dibye íjcyaki. ⁴Aabée majchorí muha mejcyánaa hállúeja iwajyámú ityácórhívéne ípáacyuméibávú íjpiínétú chíaavéhi. ⁵Áánemáa llíyíhlló pañévu nújpacyo ipícyójpacyori múúháj tuhááñé íñíjtyúne páacyuube eenée íjpiínétú ichíáávéhbari.

⁶Aanee Tsimóo Péedoroké dibye níjtyúyónáa neébe:

—Ávyējuubej, éca muhdú ífvane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáabyekérá uke o níjtyúyóóbeke?

⁷Áánéllíihyée neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájacutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óví ú waajácúhi.

⁸Áánéllíihyée neebe Péedoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúyáhi. Muurá ihdyu uke o níjtyúyáhi.

Áronáacáa neebe dífbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáityuró táavyéjuejpi.

⁹Áánéllíihyée idyé neebe Péedoro:

—Ávyējuubej, aanéjívva tsá apáañéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke níjtyuú táhniwáuma táhójtsicu.

¹⁰Áánéllíihyée Jetsóo neé dífbyeke:

—Muurá íávúhcútsihdyu íjchivyéme íjtyúhaacyuréjuco níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúcóótúnéllíihyee. Ahdu muurá ícyooca ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeere.

¹¹Ehdúu neebe múúhadítýúhacáa tsaapi dífbyedívu méénútsóíñé iwáájácúnema.

¹²Ehdúu múúháj tuhááñé íñíjtyúne tsiíñe iwajyámuvu úcaávéne ácuúveebe múúháj píínévu ípyée íacuúcunúhíjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhake:

—éA ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámúhake o méénune? ¹³Muurá ámuha oke médíllóhíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyējuube o íjcyane. Aane diibyéjuco o íjcyáabeke ihdyu tehdújuco ámuha oke medíllóhíjcyáne. ¹⁴Muurá ímiáané Uwáábóóbemáyé Ávyējuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó níjtyúhi. Aane ihdyu óví tehdú ámuha ménítýúcatsíhíjcyáhi.

¹⁵Muurá ehdu ó meenu tehdú ámuha pamévakeré maávyejúúlleki. ¹⁶Muurá ímiáané ámúhake o neé tsáne avyējuúbé únú múnáajpi tsá diibye íavyéjúúbé ehniíñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiike tsiéllevu wáalloobe tsá diityé ehniíñevu íjcyatúne. ¹⁷Ehdú ámúhake o nehíjcyáne ámuha melléébóne tehdú meícyáhajchíí muurá íñé imíjyaú ámuha mejcyáahi.

¹⁸Áronáa tsá pámeere tehdú ámuha mejcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiáané tahñéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehdújuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucoo Píivyéébe íwaajácúháamitu íllu néhdújuco: “Dífbýema muhtsi memáchohíjcyároobe óhdívu méénútsóóhi.” ¹⁹Ehdú oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámúhake o úúballéné néhi tene pájtyéjyú ámuha oke

mecáhcújtso ímiáané diibyējuco o íjcyane.
²⁰Aane ímiáané o néé íne ámuhakye o wállóomeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi ícuvémé idyé muurá ookējuco ícuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóobekējuco ditye ícuvéne.

Jetsóó úúballé dííbyedívú

Jóóda méénútsoíñe

(Mt. 26.20-25; Mc. 14.17-21; Rc. 22.21-23)

²¹Ehdúu Jetsóó múuhakye inétsihdu múhduúvurá illíñémuúcnúmeíñe tsiíñe néehíí:

—Muurá ímiáané ámuhadítýú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²²Aanéé tsá muha mewáájácutú cáabyedítýú díbye nééneé. Áánéllíihyéé muha íllure méíítéjcatsíhi. ²³Téíjyúu muha memájchónáa mítýane díbye oke ívámeíbyé dífbyé úníuri ó ácuucunúhi.

²⁴Áábekée oke Tsimóo Pééodoro néé o díllo dífbyeke ímichi cáabyedítýú ehdu díbye nééneé. ²⁵Ahdújucóo dífbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabye ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶Áánéllíihyéé neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere iéeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóóda Ijcaríóóteke. ²⁷Áíjyúu tsúúca dífbyé pañévu Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó néé dífbyeke:

—Wa bo ícúu íiná u méénuíñé meénuj.

²⁸Ehdúu díbye nééne tsá muha dífbyema majchóri mejjcyámedítýú tsáápiubaré wáájácutú íveekí ehdu díbye dífbyeke nééneé. ²⁹Tsaatée ijtsucunú dsídsí tehmeébé díbye íjcyánéllíi ehdu díbye nééne wañéhjí wáabyuta tsíeméné díbye íáhdoki. Áhduree ijtsucunúmé ídáátsojteké díbye dsídsíu ájcuúyóné ehdu díbye nééneé.

³⁰Aanéé diibye Jóóda Jetsóó pááahóvú ájcune imájchóne múuhadítýú péjucóo tépejco.

Jetsóó taúhbaju

³¹Áábe déjvúu Jetsóó néehíí:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeiki. ³²Aane lléváhréjuco muhcsi maávyéjútsójcatsíñe Píívyéébeema. ³³Muurá ámuhakye o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcóromé tsá maájtyúmíítýú áatsíiméjuco ámuha mejjcyaróme. Aane ámuhá avyéjújtekée o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééítýú o péhullévu. ³⁴Ahdícyane ámuhakye ó táuhbá muhdú ámuhakye o wájyudu ámuha mewájýjcatsíki. ³⁵Muurá ímiáané ámuha mewájýjcatsíhajchíí téénetu pámeere míamúnaa waajácúu ímiáané tahñéjté ámuha mejjcyane.

Jetsóó úúballé Pééodoro tóónúmeíñe

(Mt. 26.31-35; Mc. 14.27-31; Rc. 22.31-34)

³⁶Ehdúu Jetsóó néénéllíi Tsimóo Pééodoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánéllíihyéé neébe:

—Ícyooca tsáhái óóma u pééítýúne.

Áronáa bóónétúu oke ú úráavyeéhi.

³⁷Áánéllíihyéé Pééodoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééítýúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá díwájyuri.

³⁸Áánéllíihyéé neébe:

—¿aca ímiáané u néé tawájyuri u dsíjívéiyóne? Muurá ímiááneturé uke o néé ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráavyeróóné u tóónuíñé 3-íjyúva.

Jetsóoj tééveriyé Méécáánidívú meúújeténe

14 ¹Aane ihdyu íínerí maáábímeyéidíñe. Llihíyoma múhtsídívú mécatsípáave. ²Muurá díbye íjcyáhulle íjcyáné mejjcyáfyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllíi o péé téhullévu ámuhá ihde o ímbájchoki.

³Aane o ímfbáavyetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsihí meijcyaki.

⁴Muurá ámuha méwaajácutú kiávú o pééiñe. Áhdure ámuha méwaajácutú muhdú téhullévú ámuha meúújetéiñe.

⁵Ehdúu múuhakye Jetsóó néenélii Tomáá néehií:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácutú kiávú u pééiñe. Téhdure tsá muha mewáájácutú muhdú téhullévú meúújetéiñe.

⁶Áanéllihyée neebe dífbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múijyú ídsjívéjúcúóóityúne bóhi. Aane tajtyééveri úújeté Llihíyodívu. ⁷Muurá ámuha oke mewáájácutúhájchíí tsúúca téhdure méwaajácutú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dífbyeke.

⁸Áanéllihyée Perípe néehií:

—Ávyéjuúbej, cána múuhakye dájtyumítsó Díicyáanidívu muha téeneri meijyácutújúcúóotuki.

⁹Áanéllihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáábeke tsá oke u wáájacúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Llihíyoke. Aanéjíí ¿muhdú Llihíyodívu ámúhakye o ájtyumítsóiyóné oke u néehií? ¹⁰¿Aca tsá u cáhcújtsotú dífbyema tsáápihdýuré muhtsi meijcyane? Muurá dífbyere tajtyééveri ámúhakye úwáábohíjcyáhi. Tsá íiná óhdityuré o újcune o méenuhíjcyatúne. ¹¹Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdýuré muhtsi Llihíyoma meijcyane. Pane eene méénuráityúronéhjí ámuha meítténaa o méenuhíjcyanéúbatu bo oke mécahcújtsoj. ¹²Muurá ímiááné ámúhakye o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méenuhíjcyádú méénuráityúronéhjí méenuíñe. Muurá Llihíyodívu o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhniíñevu íjcyanehjí

méenuúhi. ¹³Aane panévare ámuha dífbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó téeneri dífbyé íhtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴Ahdícyane panévare píáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakye ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píivyéébé Apíichó iwáallooíñe

¹⁵Aane óvíí ímiááné ámuha oke mewáájyúhájchíí melleebó muhdú ámuha meijcyaiñe ámúhakye o néhijcyáne.

¹⁶Muurá Llihíyoke ó táuméíí díbye ámuha éllevu iwáallo ípííichó ámúhakye tene ípíáábohíjcyane panévaturé ímí ámuha meijcyaki. Aane tsá ámúhadítyú kiá íjcyáityúne. ¹⁷Muurá teene ímiájíjtvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjjiene úráavyehíjcyámé pañévú teene dítye wáájácutúnéliihye. Áanetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácutú ámúhama tene íjcyánéliihye. Aane ámúhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸Ahdícyane tsá ámúhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíñe ámúha éllevu ó tsaáhi. ¹⁹Aabe lléváhréjuco íjñitu o péébeke tsáhájucó múha oke ájtyúmíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyúmíí o bóhihdu ámuha mebóhííñéliihye. ²⁰Aane cáhawáá óvíí ámuha méwaajácutú muhdú Llihíyoma muhtsi meijcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meijcyane. ²¹Aane ihdyu óvíí oke wájyume lleebó muhdú diityéké o néhijcyáne. Áaneri úújétsóimyé ímiááné oke iwájyune. Áamedívu o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma mewáájyuuhi.

²²Ehdúu Jetsóó néenélii tsijpi Jóóda Ijcarióóté íjcyátuube néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívu wáájácútsámeítyuúbe?

²³Áanéllihyée neébe:

—Muurá oke wájyume o nééne lleébómedívré ó waajácútsáméíhi.

Áameke Llihíyó iwáýjúne diityé pañéví Íapííchó pícyoó téenej téeveri ímí tsaméhjí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴Muurá o néene lléébotúmé tsá oke wáýjutúne. Ehdú íñe ámuéhake o nehíjcyáné tsá tájýtsaméi íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámuéhake nehíjcyáhi.

²⁵Aane íñe ámuéhake o nehíjcyá ámuéhama o íjcyáné hajchóta. ²⁶Áronáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámuha éllevu wálloonéréjuco ámuéhake piááboíñé panévatúre. Aane ámuéhake túkévéjtsoó muhdú ámuha meýjcyafíñé ámuéhake o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámuéhake waajácútsóíñe.

²⁷Aane ámuéhake o pícyoiñúmé tadyéjuvu ehdícyaróné pañe ímíñeúví méjcyaco íñerí íjtsámeityúme. Áronáa tsá ámuéhake o néétu míamúnaa ímjýútsócatsíhíjcyádú néené íjtsaméima ámuéhake o pícyoiñuíñe. ²⁸Aane muurá ámuéhake o nehíjcyá lléváhírejuco ámuéhadítyú o péébe idyvé tsiíñe ámuha éllevu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewáýjúhahjíí méimíjyúúveé Llihíyó táehníñeúve íhtsútuube íjcyáábe éllevu o pééneri. ²⁹Aane ámuéhake o úúballé fhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰Aane íñe nihñéréjuco ámuéhama o fhjyuváne. Tsúuca muurá íñújí avyéjuube átéréepíyé íjcyároobe tawáábyú tsáábe pífhíjycóóhíí. ³¹Áábedívú ihdyu o fhvéjtsáméií Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájácu ímiááné dílbyeke o wáýjúnéllii díbye oke néhdújuco o íjcyafíñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhakey Jetsóo.

Jetsóo néé óovahédú íñéeneé

15 ¹Aabée tsiíñe múúhakey úwááboobe néehíí:

—Oo muurá óovahédu. Áanetu Llihíyó tééhé tehmeébedu. ²Aabe

dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájúccóórómédítyú táuwaáboju bóhówaucunútúmeke éhne múúne teehe óováhetu néevahíjcyátúwajcájí téené tehmeébe wáágoóhíjcyádu. Áanetu ihdyu ímiáánéjuco tahñéjté íjcyámédítyú táuwaábó bóhówaucunúmeke piááboobe éhníñeúve ímí ditye teene iúráávyeiki.

³Muurá tsúuca ámuéhake o úwáábohíjcyáne j téeveri ámuha méimíbaavyéhi. ⁴Ahdícyane óóma ámuha meýjcyame óhdityu medówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvwéwájca tsá néévájúcootúne. Ahdú muurá óhdityu ámuha medówáávéhahjíí tsá ímiá úwááboju ámuéhadítyú bóhówaucunújycóóityúne.

⁵Aane óovahédú oó. Áanetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávétúhahjíí ímiá úwááboju ámuéhadítyú bóhówaucunúuhi. Áanetu óhdityu ámuha medówáávéhahjíí tsá Píúvyéébe ímillédú ámuha meýjcyáityúne. ⁶Aame ílluréjuco ámuha mewágoóóveíñé éhne múúne teene óováhetu néevahíjcyátúwajcájí mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷Muurá tahñéjté ámuha meýjcyame óhdityu dówáávetúmére ímí táuwaáboju méjtsúcunúhahjíí tehjújuco ámuha meýjcyafíñe. Aame ámuha piáábó metáúmeíñeúve ámuéhake o ájcuúhi.

⁸Muurá ímiá úwááboju ámuéhadítyú bóhówaucunúhahjíí ímiááné Llihíyoke ámuha máávýjéjútsoóhi. Aame ámuha meýjcyaa ímiááné táuráávye múnaa.

⁹Muurá ámuéhake mítyane o wáýjú Llihíyó oke wáýyudu. Áanéllii oke méíhvéjtsodíñe. ¹⁰Muurá tátyaúhbjajúúné ámuha melléébóne tehdu meýcyáhahjíí ámuéhake o piááboó íñe Llihíyó taúhbjajúúné o lléébónéllii oke díbye piáábohíjcyádu.

¹¹Ehdú íñe ámuéhake o nehíjcyá tsaméhjí téeneri méimíjyúúveki.

¹²Áánéllii ámuḥakye ó nehíjcyá ámuḥakye o wájyudu ámuḥa mewájyújcatsíki. ¹³Muurá o dsíjfveneri ámuḥakye ó úújétsoó mítyane ámuḥakye o wájyune. Tsáhájucu muurá tsiíñe muhdú éhníñevu mewájyune meúújétsóityuróne. ¹⁴Aane íñe ámuḥakye o nehíjcyané ámuḥa melléébóne tehdu meícyáhajchíi ímiááné táñahbévajte ámuḥa méijcyáhi. ¹⁵Áameke tsá ámuḥakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsané avyējúúbé wákimyéi múnáa tsá wáájacutú muhdú íavyējuube íjtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámuḥakye o néé táñahbévajte ámuḥa méijcyane íñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyané ámuḥakye o úúbállehíjcyanéllíihye. ¹⁶Tsáháa oke ámuḥa menéhcoobe íñe ámuḥama o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámuḥakye ó ujcú tahñéjté ámuḥa méijcyamedítýú ímiá uwááboju íbóhówaucunú mújýyú njíkéváityúne. Aame ámuḥa Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metáúmeícyooca ámuḥakye piáábóíbye. ¹⁷Áánéllii ámuḥakye o néé ámuḥa mewájyújcatsíki.

**Jetsóoke cáhcújtsotumé
dífbyeéjteke tsáriléne**

¹⁸Aane ámuḥa oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámuḥakye tsáriléhajchíi múu ítsaavé okée itsárilledújuco ditye ámuḥakye tsáriléne. ¹⁹Muurá ditye íjcyadu ámuḥa méijcyaca ámuḥakye wájyúiyóme. Áronáacáa diityédítýú ámuḥakye o újcúnéllii ámuḥakye tsáriléimeyé diityédú ámuḥa menéjúcóótúnéllíihye. ²⁰Aane cáhawáá méijtsúcunu éhnée tsané avyējúúbé wákimyéi múnáajpi íavyējuúbé éhníñevu íjcyáityuróné ámuḥakye o nééneé. Aane muurá oke ícúbahrádúré ámuḥadi ícúbáhraímye. Muurá táuwáábó illééboca idyé ámuḥa meúwaabóné lléébóiyóme.

²¹Ehdu páhduváré ámuḥakye dárííveímyé tahñéjté ámuḥa méijcyané hallútú okée wáalloobe Píívyéébeke iwáájacutúnéllíihye.

²²Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárilétyuróne. Aacáa tsá diityé hallúri ímityúné íjcyáityuróne. Áronáa ícyooca diityé hallúri teene íveeki oke cáhcújtsotumé illure oke tsárillehíjcyanéllíihye. ²³Tsá idyé apáabyekéré oóke, muurá Llihíyomájucu múhtsikye ditye tsáriléne. ²⁴Muurá diityéj piñevú meénúráityurónéhjí o meénuhíjcyátuca tsá diityé hallúri íñá íjcyáityuróne. Áronáa ténéhji múbárá meénúityuróné o meénuhíjcyané ájtyumájúcoorómé íveeki illure múhtsikye tsárillehíjcyá Llihíyoma? ²⁵Áronáa ihdyu tehđýjuco oke ditye tsáriléne dífbyé waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Íñé imítýú o meénúitúroóbeke oke tsáriléme.” ²⁶Árone ihdyu óvíi Píívyéébe Apííchó ámuḥa éllevu o wálloonéréjuco ámuḥakye túkévejtsóné táuwáábó ámuḥa meméénuki. ²⁷Ahdícyane óvíi ámuḥa teene meméénuhíjcyá íñée táwákimyéi o tújkénútsihdyu óomaye ámuḥa meícyahíjcyádú íjcyame.

16 ¹Ehdu íñe ámuḥakye ó nehíjcyá ámuḥa méijcyátstíívyéne oke mefhvéjtsótuki. ²Muurá ámuḥakye waagóoímyé pihcyáávejáané pañétu. Áhdure tsaatéke ámuḥadítýú idsíjfvétstone íjtsúcunúimye tehđýjuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. ³Ehdu muurá dárííveimeímye Llihíyoma múhtsikye iwáájacutúnéllíihye. ⁴Aane íñe ámuḥakye ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuḥa meftsááveki. Tsáháa éjju ámuḥakye teene o úúballétú ámuḥamáyéikýee o íjcyanéllíihye.

Píívyéébe Apííchó meke piaabóne

⁵Aabe ícyooca tsúúca ámuḥadítýú o péjúcoo okée wállóobe éllevu. Áronáa tsá

tsáápíuba ámuhadítú oke díllotú kiávú o pééiñe. ⁶ÍMuhdú ámuha kehóvéméhjívú ámuhakye o úúbálléñéllíihye? ⁷Árónáa ihdyu tehdújuco ámuhadítú o pééiñe. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu tsááityuró ámuhakye ipíááboki. Áánéllii ó péé ámuha éllevu teene o wáalloóki. ⁸Muurá téénej tééveri míamúnaa waajácuú ímityúmé íjcyane. Téhdure waajácuúmyé ímiájíjtó cáhcujtsómé ímjpyetéiñe. Téhdure waajácuúmyé teene cáhcujtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyané ímbájchoiñe. ⁹Muurá ímityúmé tsá oke cáhcujtsotúne. Aame wágóóové téené déjúcotu. ¹⁰Aame idyē waajácuú Llihíyó éllevu o péénetu ímiááné apááñéré táuwááboju icyáhcujtsóneri míamúnaa dífbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámuhadítú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. ¹¹Téhdure waajácuúmyé Píívyéébe míamúnaa muhdú icyahíjcyané díityémá ímbájchóijyu dífbyeke cáhcujtsómé pájtyetéiñe tsúúca íññújí avyējuube Naavéneke o táhjánéllíihye.

¹²Aane íjcyaróné mítyane ámuhakye o nééiyóne. Árónáa tsá ámuha mewáájácútyuróne. ¹³Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó ímiááné ámuha éllevu itsáacooca ámuhakye waajácútsóo keená ímiááné íjcyanévu. Tsá fhdítyúré íjtcune tene ámuhakye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere nééne ámuhadívú bóhówájtsóíñe panévaré muhdú pájtyeíñe. ¹⁴Aane táuwáábojívú ámuhakye iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵Muurá Llihíyóroero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahñéwúré dífbyé Apííchó ámuhakye wáájácútsóíñe.

Kímóóve ímjyuuvu nájkeváne

¹⁶Aabe muurá lléváhréjuco ámuhadítú o péébeke tsáhájucó oke ámuha

maájtyúmíityúne. Árónáa idyē llévá ámuha oke tsiíñe maájtyúmíí Llihíyó éllevu o pééiñe ihde.

¹⁷Ehdúu Jetsocíró néénéllii múuhadítú tsaate néjcatsíhi:

—ÍAca ihya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe? ¹⁸Tétsii tsá mewáájácútyúne.

¹⁹Aanéé dífbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múuhakye:

—Éhnené ámuhakye ‘lléváhréjuco ámuhadítú o pééiñe, árónáa idyē llévá ámuha oke maájtyúmíí’ o nééne muurá ámuha medíllóycatsíhi. ²⁰Muurá ímiááné ámuhakye o néé ávyétá íhnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Ááné tujkéveri muurá oke cáhcujtsotúmé íllure ímjyúúveéhi. Árónáa ihdyu ámuha mekímóóvéne ámuháma nijkévaá ímjyuuwúréjuco.

²¹Muurá walle itsíímávájyu avyéri ícúbáhrámeíhi. Árónáa tsíímene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjuco dille ímjyuuvéne tsííméneke íjtcúneri. ²²Ahdu muurá ámuhadítú o pééneri ámuha mekímóóveéhi. Árónáa llévá ámuha oke maájtyúmíneri meímíjyuuvéne tsá múha muhdú meénúityúne.

²³Aane téijyu piáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeíityúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeíiñe ámuhakye díbe ipíááboki. ²⁴Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeíityúne. Cáhawáá metáúmeí ámuhakye díbe piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íjí ímityú tsúúca táhjane

²⁵Ahduuré idyē tsiíñe neebe múuhakye:

—Muurá ámuhakye ó úúbállehíjcyá tsíménéhíj tééveri. Aane cáhawáá ícyoooca ímiñeúvú Llihíyodítú ámuhakye o úúbálleki. ²⁶Dífbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeíiñe piáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámuháma o táúmeíityúne.

²⁷Muurá mítyane ámuhakye wájyuube oke iwájyudu dífbyedítúú o tsááne

ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájurynéllíihye. ²⁸Muuráhjáa dífbyedítýú íñújívú o tsáábe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹Ehdúu Jetsóó neénéllii muha menéé dífbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhake u úúballéhi. Tsáhájucu tsíeménéhíj tééveri múúhake u úúballétúne. ³⁰Aane muha méwaajácú ímiáané páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánéllii muha mecáhcujtsó ímiáanéjucóhjáa Píívyébedítýú u tsááneé.

³¹Áánélliihyée neebe múúhake:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujtsóhi? ³²Árónáa tsúúca óhdityu ámuha metsújááveéhi. Áané boone ooréjucu o cóevaíñe. Árónáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihyoma ó íjcyáhi. ³³Ehdu íñe ámuúhake ó nehíjcyá óhdityu ámuha mecátsípáávene ínerí maáábímyeítýuki. Ihdyúde téhdújucu íñújíri ámuha mefcúbáhrámeíñe. Árónehjívú métáhjátsámeídíñe. Muurá tsúúca tééj ímítýú ámuúhama ó tahjáhi.

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táumeíñe

17 ¹Ehdúu íñesihdyu Jetsóó cáamevu icyárúúvene néehíi:

—Ayúju Táácááníj, wa ícyooca oke Dááchikye dávyejútsó díhstútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ²Muuráhjáa oke ú picyóó páme avyéjuubéré o íjcyaaabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu mújyú dítye dsjívíjúcúóótyúne bóhiívu.

³Aane muurá apáábyeré ímiá Píivyéébe u íjcyáábema oke Dááchikye íñe íñújívú u wállóóbeke wáajacúme újcuú téene bóhi.

⁴Aabe íñe uke íjitu ó bóhówátsohíjcyá díhstútú oké u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó níjkéváhi. ⁵Ahdícyane ihdyu, uu Táácáání, óví oke ú ávyéjutsó meíjcyá éhnée íñújí íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶Muurá íñújíri íjcyámedítýú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhjáa tsúúcajátújucu dihñéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjcyané úhdityuré tsááneé. ⁸Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyané imílléme. Aame cáhcujtsó ímiááneé oke u wállóónéllii o tsááneé.

⁹Ahdícyane uke ó táumeí piáábó dihñéjtéjucu íjcyame táhójtíri íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcujtsótúme hallúvú tsá o táumeítýune. ¹⁰Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyámedítýú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹Áámedítýú tsúúca ó peé díellevu. Áámeke ihdyu, Táácáání ímiáábé u íjcyaaabe, tehme díhstúuri táhójtíri íjcyame ímí tsaméhjí tsajjítóré íjtsáméí íñe meíjcyadu. ¹²Muurá íñújíri díityémá o íjcyaaabe dítsíjpari díityéké ó téhnehíjcyáhi. Aame íjcyá pámeere. Árónáa tsáapiye díityédítýú wágóoové tsúúcajátújucóo díwaajácúháámítu tene néhdújucu.

¹³Áámeke ihdyu íñújíri díityémá o íjcyané hajchótá o úwáábohíjcyá dítye ímíjyú íñe o ímíjyúdu. Aabe tsúúca díityédítýú ó oomíjyúcoó díellevu.

¹⁴Muurá díuwaáboju díityéké o úwáábómeke íjñeneré úraavyémé tsaríllé tééneejpi o íjcyátúúbeke dítye úráávyénéllíihye. ¹⁵Árónáa tsá uke o néétu díityéké díityédítýú u íñétsoki. Íllure uke o néé Naavéné díityéké mújtátsóíyónetu u téhmeki. ¹⁶Tsá muurá íñújíneri o ífcúvetú tééneejpi o íjcyátúnéllíihye. Áhdure tsáhájucu dítye téeneri ífcúvetú tsúúca oke úráávyénéllíihye. ¹⁷Áámeke ihdyu díuwaábóju tééveri éhníñevu dímibájchó tsáimiyé uke dítye úráávyeki. ¹⁸Muurá ó wállóo díityéké úwáábovu

íjjenéré úráavyémé pañevú íñe diityé pañevú oke u wállohdu. ¹⁹Muuráhjáa diityéké ó ímíbaávetsó ímiájíjtó icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyacunúnéllíihye.

²⁰Aane tsá uke piáábó o táúmeityú apáámyéré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táúmeí ditye táuwááboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóimye hallúvu. ²¹⁻²³Aame diityémá íñe mejcyadu tsame íjcyame iwájáju oke u wájuudu diityéké téhdure u wájuune. Áamema ímí menáhbévajcatsí téenetu íjy icyánéjcu úraavyémé icyáhcújtsó ímiánéé oke u wálloóne. Muurá oke u bóhówátsohíjcyáduré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame íjcyame mejcyadu.

²⁴Ahdícycane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtíri íjcyame óoma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa íñují u ípívyéjtsótúné ihdejuco oke u ávyéjtsóhíjcyáné oke u wájuunéllíihye. ²⁵Aabe Táácááni ímiábé u íjcyabeke muurá íjy icyánéjcu úraavyémé tsá uke wájájacutú íñe uke o wájájacúdu. Áanetu ihdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okée u wálloóbeke icyáhcújtsónéllíihye. ²⁶Áameke tsúúca ó waajácútsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhniíñevu o wájájacútsóíñé pámeere pahúllevávú mewájyújcatsíki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt. 26.47-56; Mc. 14.43-50; Rc. 22.47-53)

18 ¹Ehdúu Jetsóó Cááníma íhjuvátsohíhdyu muha dífbyema mépajtyé ‘Tsedoróo’ némeíñe téhiwáníjke tsíñejcúvu. Ánejcúríi oríívo báju íjcyáné líiíñevú muha meúújetéhi. ²Átsiípye Jóoda Jetsóodívú méénútsóiibye waajácú pajjyuváree tétsihvu muha dífbyema meúújetéhíjcyánéllíihye. ³Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjútémáhjáa

paritséomú wálloómeke. Áámée ímyéénujcátsiháñema, ipyééteháñema, tsááhií. ⁴Aanéé Jetsóó iwájájacúne diityé éllevu ipyéene née diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵Áánéllíihyée néeme dífbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánéllíihyée neébe:

—Oo muurá dífbye. Téijyúu diityé pañe diibye Jóoda dífbyedívú méénútsóiibye.

⁶Aanéé ehdu Jetsóó diityéké néenetu idyéjuéhnejcúvú óomiyómé áakityéhi.

⁷Áameké tsíñe neébe:

—¿Ímiáné muucá ámuha ménehcóhi?

Áánéllíihyée néemebe:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiikye.

⁸Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Tsúúcajáne muurá ámúhake ó née diibye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhahjchí médomájcodí íjtyékeé.

⁹Ehdúu pajtyéné dífbyeréé íllu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtíri íjcyamedítýú tsá tsáápiuba wágóóóvetúne.” ¹⁰Áánáacáa Tsimóo Péédoro íniítsúwá iwávítsoúúne wállórhíjcu llúúvájte avyéjúúbe únú múnáajpi ‘Máacó’ némeífbyé núúmího ímiánéjcuého. ¹¹Áronáacáa Jetsóó née dífbyeke:

—Íveekíami ehdu ú meénuj. Pícyo dñítsúwa. ¿Aca tsá u wájájacutú Llihyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu

Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt. 26.57-58; Mc. 14.53-54; Rc. 22.54)

¹²Aamée diitye tsodáhómúu, íavyéjuúbee, duurúvájá tehmejte, íjcyame tsúúca Jetsóoke iékéévéébeke dohjnúhi. ¹³Áánemáa tsajtyémé dífbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téijyúu téené pijcyabari diibye Caipáa páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbe. ¹⁴Diibyee muurá

diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné
ihdétú tehdújuco tsaapi dsíjýveíñe.

Jetsóoke iúráavyeroné Péédoro tóónune
(Mt. 26.69-70; Mc. 14.66-68; Rc. 22.55-57)

¹⁵Aanéé Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o
úráavyéébema idyé Tsimóo Péédoro péé
óoma pánétúejpi llúúvájte avyéjuube oke
wájácú néébema. Áanélliihyée oke
pajtyétsoobe ihjyá llahájtší míhllémeñetu
pañevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶Áánetúu
diibye Péédoro coévá llééhowávuré áachí
éhnejcúvu. Áanélliihyée ó ihjyúvá llééhóvá
tehméllema dibye téhdure iúcááveki.
Áanélliihyée botsíi pajtyétsoolle dífbyeke.

¹⁷Aallée néé dífbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóó mamýémúejpi u
íjcyatúne?

Áanélliihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸Téijyúu tsuucówu tene néénéllii
llúúvájte avyéjúúbé únú múnáama
tehméjté icyújuwááñuwatu píhmiíme
élletu idyé píhmiíbe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke díllone
(Mt. 26.59-66; Mc. 14.55-64; Rc. 22.66-71)

¹⁹Áánáacáa llúúvájte avyéjuube Anáá
dílló Jetsóoke iiná dibye úwáábohíjcyáne.
Áhdurée díllóobe ímamýémú iiná
méénuhíjcyáne. ²⁰Áanélliihyée neebe
dífbyeke:

—Muurá duurúvájá pañevú téhdure
píhcyáávejáané pañevú míamúnáj píñevú
ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú
téévéneúvú o íhjúvavahíjcyatúne. ²¹Aanéjji
muhdú oke ú díllóhi. Cáhawáá dílló
táuwááboju lléébucunúhíjcyámeke ditye uke
íñéé iiná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyi
íjcyámé tsaate teene lléébucunúhíjcyáme.

²²Áanélliihyée duurúvájá tehméébé néé
dífbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú áñujcú llúúvájte
avyéjúúbeke? Ehdúu néébere wábáajcáro
dífbyeke.

²³Áanélliihyée Jetsóó nééhií:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke díñej. Muurá
ímiáané o nééhií. Aanéjji íveekí oke ú
wábáajcóhi?

²⁴Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáá
wallóó dóhjúri pánétúejpi llúúvájte
avyéjuube Caipáa éllévuréjuco.

Tsiíne Péédoro tóónúmeíñe

(Mt. 26.71-75; Mc. 14.69-72; Rc. 22.58-62)

²⁵Áánáacáa tétsihyéi Péédoro píhmíri
diityéj píine íjcyáábeke neémeé:

—¿Aca tsá áadí mamýémúejpi u
íjcyatúne?

Áanélliihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

²⁶Áanélliihyée llúúvájte avyéjúúbé únú
múnáadítýu díbyée íñúúmiího
wáhdahíróóbé jééeebe nééhií:

—Ááneráhjané diityémá orífvó bájú
lliiñe u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

²⁷Arónáacáa tsiíne íllure tóónuúbe.
Áánáacáa tsúúca cáraca májtsíváhi.

Piráato éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mc. 15.1-5; Rc. 23.1-5)

²⁸Aanéé tétsihdyu Caipáa jatú
tsajtyémé Jetsóoke tééne íñújji avyéjuube

Piráato jávu. Áánáacáa tsúúca
metsítsiivéhi. Áijyúu dífbyeke tsájtyeme
tsá úcáávetú tééjá pañevú tééneríváa
ímítyújtámeímýe teene wañéhji májchó
ímájchójjúcoítýurónéllíhíhye.

²⁹Áanélliihyée Piráató diityé éllevu
íjchívyéne néé diityéke:

—¿Aca iiná ímityúné áánu méénune
ámuha méúúballé dífbyé hallúvu?

³⁰Áanélliihyée neéme dífbyeke:

—Muurá dibye ímityuube íjcyátuca tsá
muha metsíváitýuró díllevu.

³¹Áanélliihyée neébe:

—Ané wa íhdyu metsájtyéébeke
meméénú muhdú ámuha jodíómú
taúhbaju néhduú.

Áanélliihyée neéme dífbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáityuró tsaate dsijívétsovu.

³²Ehdúu pajtyéne dífbyeree Jetsóo muhdú idsjívveíne néhdújuco. ³³Áábekée Piráátó ihjyá pañevú ipíúvábake neéhií: —¿A uu jodíómú avyējuúbe?

³⁴Áánélliihyée neebe dífbyeke: —¿A uure ehdu oke u neéhií, mityá tsaate uke nehijcyánéré oke u née?

³⁵Áánélliihyée Piráátó neéhií: —Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúuvájté avyējujtémá ííne hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿ínétáhjáa ímityúné ú meénuj?

³⁶Áánélliihyée neebe: —Tsá ííñújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá ííñújí avyējuéjpi o íjcyaca támamyémú táhallútú meénúiyá oke ditye iékéévétuki.

³⁷Áánélliihyée Piráátó née dífbyeke: —¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyējuco uu avyējuúbe?

Áánélliihyée neebe: —Éée, diibyējuco oo ímiáájuvúu míamúnáake o wáájácútsó ííñujívú o tsíímávameíbye. Aane ímilléméjuco táuwaáboju illéébóne cáhcujtsóne.

³⁸Áánélliihyée Piráátó neéhií: —¿Aca íiná teene ímiááju?

Ehdúu dífbyeke ínéene ihjyá pañétú íjchívýene neebe dífbyeke tsívameke:

—Áánerá tsá díbye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsijívétsoíne

(Mt. 27.15-31; Mc. 15.6-20; Rc. 23.13-25)

³⁹Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóójari íjcyamedítýú tsáapí hallúvú méihjyúvábake ó íchívýetsohíjcyáhi. Aane íhya ámuha méimíllé díbye ámuhá avyējuúbeke o ácádsjjaáyóné téjju?

⁴⁰Ehdúu Piráátó neéronáa páméhcobaré neéhií:

—iTsáhaá, tsá dífbyeke u ácádsjjaáyóityúne! ¡Barabáakéré u íjchívýetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa avyétá ímityuube íjcyaae cúvéhóójari téjju.

19 ¹Aanee ehdu ditye neénéllii awáá Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáné ítsodáhómuke ditye dífbyeke iwátsíhcyuki. ²Aamée ánetóónetu cháhiiva imyéenuwávú ávohjácó dífbyeke. Áánemáa dífbyeke uácómé wájyamu duujínúudú neéjacobávu. ³Áánemáa dífbyé úniúvú íjcyáne íllu wañécohíjcyáme:

—iNóóooj, maímijyu áanu jodíómú avyējuúbej!

Ehdúu iwáñéjcone neémere wábáacohíjcyá dífbyeke.

⁴Aanee tsiíne Piráátó dífbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne neéhií:

—Cáhwáá íllevu dífbyeke o íjchívýetso ámuha mewáájacu ímiááne díbye ímityuube íjcyatúne.

⁵Ehdúu ínéene Jetsóoke díbye píúvaabe úújeté diitye úmíwávú ánetóóne chahíwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájyamu duujínúudú neéjavu ditye úácójama dífbye. Áábedítýúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áanu muuráhaja.

⁶Áábekée llúuvájté avyējujtémá duurúvájá tehméjté íájtýúmíne kéévánécoba neéhií:

—iÁábyedívú wátyetyehcútsó páwachékevu! iTsáma wátyetyéhcutso!

Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé mewátyetyéhcu. Tsá muurá ímityuube díbye íjcyatúne.

⁷Áánélliihyée neéme dífbyeke:

—Árónáa ihdyu múuhá taúhbaju néhdújuco díbye dsjívveíne íveekí Pífvýébé Hájchidi díbye díllómeíhíjcyané déjúcotu.

⁸Ehdúu ditye neéneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹Áánemáa tsiíne ihjyá pañevú itsájtyéébeke neebe:

—¿Aca kiá múnáajpí uú? Aanée tsá dibye añújcutúne. ¹⁰Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u añújcutúne? ¿Aca tsá u wáájacutú o neéjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhcúiyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájacutú uke ténetu o pájtyetétsóiyóne?

¹¹Áánélliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píivyéébe ímillétuca. Muurá íne diéllevu oke tsívame díehníínevu ímúníne meenúhi.

¹²Ehdúu Jetsóo neénéllii Piráátó imíllera dífbyeke iácádsíjcaáyóne. Áronáacáa neeme kéevánécoba dífbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhahchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséetsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iye avyéjúubedi díllómeímyé íllure ehdífvallé dífbyeke.

¹³Ehdúu ditye neénéllii ihjá pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áanemáa ácutúvebe íavyéjú íjyáwá néwayúnetu níjcyómeíne hallúvu. Tétsii mémée heeberóomú ihjyúri Gabáata. ¹⁴Téjyúu cójijpiine péjcore teene pajtyété wañéhjí lléeváíñaacáa. Áijyúu Piráátó neé diityéke:

—iAabye ámúhá avyéjuúbe!

¹⁵Áronáacáa kéevánécoba neemeé:

—iWa ihdyu dífbedívú wátyétyéhcútsó páwachékevu dibye idsíjiveki!

Áronáacáa neebe diityéke:

—Áronáa tsáhábá ámuha jodíomú avyéjúubedívú o wátyétyéhcútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye neéronáa llúuvájté avyéjujte neé dífbyeke:

—iÁronáa íjcyaae apaábyéré pañétúejpi múúhá avyéjuube Tséetsaá!

¹⁶Ehdúu éhnnínevuré ditye neénéllii ílluréjuco Piráátó íhvejsóné diityédívú ditye dífbyeke iwátyétyéhcú

páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcúíhullévu.

Páwachékevu ditye

Jetsóoke wátyétyéhcúne

(Mt. 27.32-44; Mc. 15.21-32; Rc. 23.26-43)

¹⁷Aabée Jetsóo tsajtyé dífbyeke ditye wátyétyéhcúíwachéké ‘Niwáupáájí’ némeítsíí heeberóomú ihjyúri ‘Góógota’ némeítsihvu. ¹⁸Áábekée tétsihvu wátyétyéhcúme téwachékevu. Áhdurée téjyú tsaatétsikye wátyétyéhcúme dífbyé úníutu panéjcvuáacutu. ¹⁹Áijyúu Piráátó neé ditye téwachéketu ípícyo íllu neéneé: “Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíomú avyéjuúbe.” ²⁰Aanée mítyame éévehíjcyá pñíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánélliihye. Caatúváneé heeberóomuu, gríéegomuu, romáánomuu, éhdúme ihjyúri. ²¹Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii dífbye éllevu llúuvájté avyéjujte ípyééne neé dífbyeke:

—Tsáháa u cáátúnúityuró jodíomú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iye jodíomú avyéjúubedi dibye díllómeíhijcyáne.

²²Áronáacáhjáa neebe:

—Áronáacáa tsúuca o cáátúnúné óvi éhduréjuco.

²³Aanée tsodáhómú dífbyeke iwátyétyéhcúne iníjkevádú dífbyé wajyamúúné wátújcatsíhi. Áánétuu tsaja cááméjácoba tsá ditye píivvetétú muhdú iácújcatsíne. ²⁴Áánélliihyée néjcatsímeye:

—Íjyáhacoba tsá medóváájcoityúne.

Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtýeki. Ehdúu pajtyéné tsúucájatújucóhjáa Píivyéébe waajácúhháámitu íllu tene néhdújuco: “Táwajyamúúné wátújcatsímeye. Áánetu ícyaa méjácobá hallúvú nehcomé muhnéjá teja íjcyaiíne.”

Ahdújucoo ímiáané tsodáhómú méenune.

²⁵Áijyúu tétsihyi dífbyéj tsíjjuu, díllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaríaa

Madarénaa, éhdume. ²⁶Téhdurée ivámeiwu oke dibye néhijcyaabe tsíjju únuri o ijyócunúubeke íífténe neebe díílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuú.

Áánéllihyéé tahjávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt. 27.45-56; Mc. 15.33-41; Rc. 23.44-49)

²⁸Aanéé téijyu tsúuca páneere pájtyéíne éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Ó ádóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe waajáácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹Áánéllihyéé bíínójpácýo kiwátýé lííyíhlló pañe íjcyánetu wájyamúihdsídú nééne iéényóné úméhéí níjcautu ipícyóóne cújuuvémé dífbyeke. ³⁰Aanéé ííhátshdyu neébe:

—Áyu, icyooca ihdyu páneere níjkéváhi.

Ehdúu inétsihdyu ílluréjuco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcárone

³¹Áanéé tsíjyúu pajtyété wañéhjí lléeváínnéllíi tsá ditye ímíllétú ítémeohóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánéllihyéé nééme Piráátoké dibye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ityájkíííne iwáfhyañu ícúu ditye idsíjive ditye tétsihdyu iníítyétsómeke tsííllévuréjuco ipícyóóki.

³²Ahdújucoo dibye néénéllíi tsodáhómú pééme wáfhyañúné Jetsóó úníutu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííne.

³³Áánétúu Jetsóoke ditye wáfhyañúíyónáa tsáhájucó dibye bóhítúne. Áánéllihyéé tsáhájucó ditye wáfhyañutú dífbyé tájkiíícyu.

³⁴Áronáacáa tsodáhó dífbyéúvuke íáámíhotu cáváajcáro aamúbari. Áhejútúu tújpácýoma nújpacyo

íjchívyéhi. ³⁵Ehdúu ímiáané tene pájtyene o ájtyumíne ííne ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujtsóhi. ³⁶Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ityájkííícyu tsá wáfhyátotú tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe iwaajáácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dífbyeke tsátsííuba ditye wáfhyáyóityúne.” ³⁷Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cáváajcáoóbeke ííteímye.”

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mt. 27.57-61; Mc. 15.42-47; Rc. 23.50-56)

³⁸Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jetséé ávyéjúté apííchorjí teevétaríyé Jetsóoke úráávyehíjcyaaabe táúmeí Piráátoké dífbyeúvú íitémeho icyúúuki. Ahdújucoo dibye ájcune dibye icyúúuki. ³⁹Téijyúhjáa dífbye éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma fhjyúvájéébe. Aabéhjáa tsivá mífraá, áároe, íjcyané pacúúcuma úméváné duurúbjápácýo 30-áamú íjcyane.

⁴⁰Ááneríhjáa wájyamubáané ímírjchóne bíjínúmútsí dífbyeúvuke dityé íitémeho icyúúu méénuhíjcyádújuco. ⁴¹Aanéhjáa dífbyeúvuke ditye wátýétyéhcúné únuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhėjure tsaatéki ditye pícyóótuhéju. ⁴²Áhejú pañévúhjáa dífbyeke cúúumútsí píhíre tétsihdyu téheju néénéllíihye. Ehdúhjáa meenúme wáyeeévéjcoójí ihde ditye ímbáchómeíhíjcyajcoójí tsíijyu téjcooji íjcyáínnéllíihye.

Jetsóó dsíjiveebe bóhíne

(Mt. 28.1-10; Mc. 16.1-8; Rc. 24.1-12)

20 ¹Aanéhjáa teene wáyeeévéjcoójí boonétú tsííne tsemáanaréjuco déjúcoóvejcoójí Maaría Madaréná péé pejcojuco Jetsóó níjkye úújetéllé. Aalléhjáa úújeté téhejú watájco nééwáyúcoba ínétsámeínevu. ²Áánéllíihyééhjáa ícúu dsíinéríyé tsáalle Tsimóo Péedorómá muhntsi meíjcyámútsikye neeváhi:

—ÍÁvyéjúúbeúvú iitémehóha újcujémé nkyéhéjú pañétu! iAane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtylene!
³Áanélliihyéé muhtsi téhullévú mepéé dsiinériye. ⁴⁻⁵Aanéé ífcúú o dsiíneebe Péédoró íhdéré o úútjetéébé téhejú pañévu úcáávétuube íúmíwaturé o dújuúacunú íbiijnubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶Áanáacáa botsíí Péédoro tadyéjutu wájtssiibe tsapéhdú úcaavé pañééhejúvu. Aabée idyé ájtymí wáýámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷Íhdyúebáree íhñiwau bhíjínúmeíba béwánúmeíba ájtýúmííbe. ⁸Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtýúmíne botsíí o cáhcujtsó ímiáané Jetsóó bóhííne. ⁹Aanéé tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhíííne tsúúcajátújuco Píívyéébe néhijcyané dífbyé waajácúháámitu cáátuvané iéévehíjcyaróne. ¹⁰Ehdúu muhtsi teene maájtýúmíne ílluréjuco meóómiíne.

Maaría Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc. 16.9-11)

¹¹Áánetúu Maaría Madaréná tsiííne níkyéhejúvú péélléváa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. ¹²Aalléváa ájtymí mítyétsi níjkyéji múnáajtétsi tsítsíj íwájýámúúné néemutsi ácuúacunúné Jetsóó iitémehó boonééhájtisiri panéjcváácuri íhñiwáú icyánéjcurii, íjtyúháácýú icyánéjcurii, ehdu.

¹³Aamútsiváa néé dífilleke:

—Muúllej, ííínerí ú tahíjcyáhi?

Áanélliihyéváa nelle díityétsikye:

—Ávyéjúúbe iitémehóha kiávú ditye tsájtýéneri ihdyu o tahíjcyáhi.

¹⁴Ehdúváa íñétsihdyu révoúacunúllé ájtymí tsaapi íjyóacunúúbeke. Áronáacáváa tsá dille wáájacutú Jetsóó díbye íjcyane. ¹⁵Aabéváa idyé néé dífilleke:

—Muúllej, íaca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áanélliihyéváa tétssi íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neéle:

—Tsáijyúne múu ure ítémeho tsítsihvu u íñétsóhahchíí ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtýeki.

¹⁶Áronáacáváa dílloobe imyémeri dífilleke. Áanélliihyéváa dífbyedívú iwááne ‘iRabónij!’ nelle muuha heeberéomú ihjyúri ‘Ávyéjúúbej’ nééíyóne.

¹⁷Áanélliihyéváa neebe dífilleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáamevu Llihíyo éllevu o péétune. Áanéllii tahñéjte éllevu pééne duubállé tsúúca o pééíne Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsááne múúhake úúballéváne dífbyeke íajtýmíne. Áhdurée úúballelle muhdú díbye dífilleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt. 28.16-20; Mc. 16.14-18; Rc. 24.36-49)

¹⁹Aanéé téjcoojírí tsemáaná tújkévajcójí pejco muha tsatsíhíy tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcú llehówáané tsíjtyé apíchori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú íúcáávéne múúhake nééhí:

—ÍÁmuúhaj! íA ámuha méíjcyaraj?

²⁰Ehdúu múúhake ínééne úújétsóobe íhyójtscútúu ditye wátýéyhéhcúné añúííhýóhejúcvu. Téhdurée tsaapi cávájárcóhejúvú múúhake úújétsóobe. Ááneríí mítyane muha méímíjyuuvé Jetsóoke maájtýúmíneri. ²¹Átsihdyúu neebe múúhake:

—Óví ímí ámuha méíjcyáhi. Ókéé ííñujívú ámuha éllevu Llihíyó wáallohdu idyé ámuúhake o wallóó táuwaáboju wáájacútúme éllevu.

²²Ehdúu néébere múúhake ífbátsúhcúne nééhí:

—Óví ámuhá pañévu Píívyéébe Apíchó úcaavéhi. ²³Muurá tsaate ímityúné

méennune diityémá ámuha meímfbájchómé hallúrí tsáhájucu tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímfbájchótúmé hallúrí íjcyaiñé diityé imítyu.

**Tomáá Jetsóoke
iájtyúmínmáyé cáhcujtsóne**

²⁴Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávenáa tsá Tomáá múúhama íjcyatú dífbyere ‘Jemééro’ némeífbye. ²⁵Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhake:

—Dífbýé hojtsícutu añúííhyóhejúcú íjcyáneri táhójtswa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dífbyeke. Áhdure dityéé cávájácohéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáá múúhake.

²⁶Átsihdyúu 8 coojývatu tsiíne muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúuca múúhamájucu dílbye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááané mewátájcónáa tsiíne Jetsóó múúha éllevu iúccáávéne nées múúhake:

—ÍÁmuúháj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

²⁷Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójtswa duácó íñe añúííhyóhejúcú táhójtswa íjcyánerij. Téhdure ú uácóo íñé oke ditye cávájácohéjuri. Ááne tsá éhníínevúré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

²⁸Áánéllihyée Tomáá botsíi icyáhcújtsóne néehíi:

—Ímíáanéjúco Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹Áánéllihyée Jetsóó nées dífbyeke:

—Oke u ájtyúmínmáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhíine. íMaímijyu ihdyu ditye íjcyane iájtyúmínturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó néehíi.

**Íhyaamí pañe cáátuváné
íínetú meke píaabóne**

³⁰Aabée mítyane méénúráítyúronéhjí muha ímamyémú meítténáa

méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹Árónáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtsó ímíáanéé diibyējuco Críjto Píivvyéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dífbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóovéityúne.

Tsiíne ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

21 ¹Ááné boonétúu tsiíne Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeíñé unéú únuri muha ílluume meíjcyamedívu: ²Tsimóo Péédooro, Tomáá dífbyere ‘Jemééro’ némeífbyee, Gariréa iinújiri íjycacóomí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejétsíi, éhdúmedívu. ³Áijyúu Tsimóo Pééodoro ‘ói ó tsínuutéhi’ néénéllii muha menéehíi:

—Métsu bo tsaméhjí mepéekíi. Ahdújúcoo muha mñneri mepéeme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. ⁴Aanéé tsúuca metsínsívnénaa tééú únuri íjcyáábeke muha máájtyúmirómé tsá mewáájacutú dífbyeke. ⁵Aabée múúhake néehíi:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menéehíi:

—Tsáhaa, keenéiyóhaja.

⁶Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejuu metsínuj.

Ahdújúcoo ténéjcu muha metsínuume meíjcyane mítyane áoméke. Aamée ávyétá padúucú néémeke tsá muha meíhnhootú meíjchívyetsóné mñné pañévu. ⁷Áánáacáa dífbyeke o wáájácúne Pééodoróké o néehíi:

—ÍÁánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néénemáyé Pééodoro ícúii íwajyámuvu iúccáávéne cátsíniivyé tééú pañévu dífbye éllevu ípyéekíi. ⁸Áánetúu ihdyu muha choocóo tsínucóóhó llícyühcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhháa muha ínúntu

mejcyame. ⁹Aamée muha mejchivýmé máájtyumí tétsihyi cújújwatu amóóbé wájhámeíñé únuri pááaho íjcyane.

¹⁰Áanáacáa Jetsóó née múúhake:
—Ámúhaj tááwatu tsatéké metsíva.

¹¹Áánéllihyée Péédoro tsínucóóhó amómema lliúú íjchivu 153-meva íjcyámema. Árómé padúúcuríí tsá técooho móhtóbatúne. ¹²Átsihdyúu neebe múúhake:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanée tsá tsáápíuba díllotú dífbyeke múha díbye íjcyane pámeerée dífbyeke muha mewáájácúnéllihye. ¹³Áámekée múúhake amóóbeke páááhoma wájtúúbe.

¹⁴Ehdúu Jetsóó tsiíñe múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápihchúú íjyúvájucóo ípyée idsíjívétsihdyu bóhiíbe.

Péédorómá Jetsóó íhjuváne

¹⁵Aanée muha memájchóné nájcautu neebe Tsimóo Péédoróke:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, iza ímiááné oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájyúné ehniíñevu?

Áánéllihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánéllihyée Jetsóó neéhií:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁶Átsihdyúu idyé tsiíñe neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, iza ímiááné oke ú wajyúhi?

Áánéllihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánéllihyée idyé neébe:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁷Átsihdyúu tsiíñe neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, iza ímiááné oke ú wajyúhi?

Aanée Péédoróké ídátsó pajtyé 3-íjyúvájucóo biwáánéré díbye díllone. Aabée neéhií:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá íiná u túhúllétúne. Aabe muurá ú waajácú ímiááné uke o wájyune.

Áánéllihyée idyé neebe dífbyeke:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁸Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjucóo uke díwajyámuunévú újccóóbeke tsájtyeíñe u ímíllétúróhullévu.

¹⁹Átsihdyúu idyé neebe dífbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o neérónáa oke duráávyej. Ehdúu Jetsóó née Péédoróké díbye iwáájácú muhdú dífbyeke iúráávyéné nájcaúvú idsíjívéneri díbye Píívyéébé íhtsútú bóhówájtsóíñe.

Jetsóó ivámeíwu inéébedítýú úúballéne

²⁰Aanée tétsihdyu Péédoro révoúcunú Jetsóó déjtu ivámeíwuúu oke díbye neébe o péébeke. Ópée muurá dífbyé únuri nihñéré majchóri muha mejcyánáa o íjcyaaabe ó dílló dífbyeke caabyé múúhadítýú dífbyedívú méénútsóíñe. ²¹Áábekée Péédoro oke íífténe née Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, izaococa áánu muhdú íjcyááhi?

²²Áánéllihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá díbye dsíjivéítýú múijyú tsiíñe o tsááiñévújucóo. Áronáa óvájycóóné téeneri u íjtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³Ehdúu Jetsóó óhdítýu neéné uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúvánhjáa o dsíjivéjúcóóítýúné uubállé. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu díbye neéttene. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe díbye ímílléhajchíí o íjcyáiñé múijyú díbye tsááiñévújucóo. Áanemáa neebe téeneri Péédoro íjtsámejyúcóótuki.

²⁴Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhjí o ájtyúmíibe dibye úwáábohíjcyanéhjí o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuvané ímiáané íjcyane.

²⁵Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehji Jetsóope íjiri íjcyácooca méénuhíjcyanéhji. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíné úújetéítyuróne. Áyu tehújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnéhjí uubálleháámi

Píívyéébé Apííchó tsááíne némeíne

1 ¹Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanehjí.

²Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píívyéébé Apííchoj tééveri níwááveebe iiná ditye méénuíínevu. ³Áamedívhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaae 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhíne ditye iwáájácuki. Áámekéhjáa Píívyéébé avyéjuto úwáábohíjcyaae.

⁴Aabéhjáa nées diityéke:

—Jerotsaréetúí kiávú mépehdíne.

Météhmcóí tétsihdyu Llihíyóo ámúhakyé iájcuííne néhijcyáne. ⁵Ímiáánéjucoo Jóáa tsótsohíjcyané núpácýori. Áánetu ihdyu lléváhréjuco ámúhá pañévu Píívyéébé Apííchó úcááveíne. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú péénee

⁶Aaméhjáa tsiíne dííbyema idyóbéévétsihvu nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíne ú ímbáávyétsoó méiíñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúccótuki?

⁷Áánéllíihyéhjáa neebe:

—Tsá ámuha teene mewáájácútyuró múúcoocá Llihíyóo tehdu méénuííne. Óvíi

ihdyu mújyú íímílléjyú méénuube páneere dííbyé hójtsiri íjcyaae. ⁸Áánetu ihdyu dííbyé Apííchó ámúhadívú níityene ámúhá pañévu úcáávecooca ámuha tééne íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyané uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéa iíñújí múnáakee, Tsamáaría iíñújí múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllévá múnáadívu.

⁹Ehdúhjáa diityéke íñétsihdyu Jetsóó ditye íténeryé tsúúca cáamevu wátyóhívéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévu tsúúca tévéveíñúúbeke tsáhájucu ditye ájtyúmitúne. ¹⁰Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévúré ítéhíjcyárónáa míityétsi ávyéta tsítsí íwajyámúúcu néemutsi bóhówaave diityédívu. ¹¹Aamútsíhjáa nées diityéke:

—Ámuúha Gariréa iíñújí múnáa, ¿aca iiná caame ámuha méíítehíjcyáhi? Muurá ámúhama ícyahíjcyaae Jetsóó péjucóó ámúhadítyú níjkyejívu. Aabéjuco idyé tsiíne tsááíne muhdúhjané ámuha méííténáa ipyéhduú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matiake ditye újcune Jóódáúvú cápayóóne

¹²Aaméhjáa oríívó báju íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhírehree técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeevejcóójí meulléiyóné jodíómú taúhbaju nééne hajchóta.

¹³Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyéne

ícyahíjcyajávú cáámééjiri íjcyáné mijcóhovu. Ílluméhjáa díitye: Péédooroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnaa cananjítámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, éhdume. ¹⁴Aaméhjáa pajjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañévu Píívyéébema íhjuvákí. Áamemáhjáa íjcyámé Jetsóo nahbémuu, tsíjjuu, tsijtye walléemu, íjcyame.

¹⁵Áijyúhjáa Péédooro íñahbéjé 120-meva íjcyáméj pñévu íjyóócúvéne néé díitye:

—Ámuúha táñahbému, tsúúca pajtyéné éhnéhjáa Píívyéébé waajácúháámitu Jóóda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñé cáátúnúmeíñe. ¹⁶Ehdúhjáa muurá díbye dífbyedívú méénútoíñé tsúúcajájútjucó Píívyéébé Apííhó néhíjcyáné Dabííúvu jéveri. ¹⁷Díibyeé muurá Jóóda Jetsóo mamýmú meíjcyáméejpi tsaméhjí dífbyema mewákímyeíhíjcyáabe. ¹⁸Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsídsí díbye wájójcoíñúné íjcyúnemma áhdómé tsátsii ííñu. Áané boonétúhjáa muurá iye dsíjívétsoméíbye áákityé apáhajchí íhbáu áachívújucó. ¹⁹Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwájácúne ditye áhdotsí meménú Atséedama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééíyóne. ²⁰Muurá Tsááamóháámitu téénetu nééneé:

Ílavajaréjucó dífbye ja cóévajari tsáhájucó múha íjcyáítyúne.

Téhdure idyé tsiíne nééneé:

Tsíjpiiyéjucó dífbyé wákímyéivu cápáyóóveíñe.

²¹⁻²²Ahdícyane muurá íjcyámé tsaate éhnée Jóáa Jetsóoke tsójtsoobe cáamevu pétsihvújucó meke náhbénuhíjcyáme. Áamedítýú ihdyu óví méujcú tsáápiikye díbyeé ímiáané idsjívétsihdyu bóhiine úúbállehíjcyáíbye. Ehdúhjáa neebe Péédooro.

²³Ahdújucóhjáa mítyétsikye ditye pevénérei mémenúné tsáápiikye díityésidítýú íujcuki. Tsáápihjáa Jotséé dífbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jójóto imyéme íjcyáabe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píívyéébema íhjuváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píívyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi.

²⁵Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéleebe íjtyésidítýú úcáaveíñé díhjuu uwááboobe íjcyá Jóódávúu íimítýú njcaúvu újjetébé cápáyóóve.

²⁶Ehdúhjáa Píívyéébema íhjuvávátsihdyu nehómé díityésidítýú cáábyeké íujcuíñe. Aanéhjáa újjeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjucó íjcyame Píívyéébé uwááboju úwáábomé péhíjcyáímyé pañévu.

Píívyéébé Apííhó nítyene

2 ¹Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñé wañéhjí cóójí dóbeevéhi. ²Áánaacáhjáa peecutére éhne múne tsíjpáné kiiyebá tsááne íhjuvádú néene tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádoóové páj pañere. ³Áronáacáhjáa tsúúca cújúwaj péetédu ‘niwáhníwá’ tsáápitá hallúvú bóhówaavéne. ⁴Ehdúhjáa díitye pañévu Píívyéébé Apííhó úcaavéné díityéké íhjuvávátso tsíjtyéhjí íhjuháñeri ditye lléébótúrójúhjí.

⁵Téijyúhjáa íjcyámé tsijtye jodíómú tétsihí Jerotsaréeri Méécáánikye muhdú íjtsúacunúdu úráavyehíjcyámé panévá íñújñetu tsáámeé. ⁶Aaméhjáa mítyane tétsii íhjuva íjcyane illéébóne díityédívú píhcyavéhi. Aaméhjáa úvajúcátsí tsaatésáhjí ditye íhjuvájúhjí íhjuváné illéébónema. ⁷Ááneríhjáa úvátúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne? ⁸¿Aca muhdú ífvane ávyeta

meihjyúvájúhjiri ihjyúváme? 9-10Muurá ifne íchii mee panévá inújfiine múnáa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadóotsiaa, Póotoó, Áátsiaa, Pírífijiaa, Pajjíríiaa, Ejíhtoo, Tsirééné tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné inújfiine múnáa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate pánétúejte jodíómu. Téhdure íjcyámé jodíómu íjcyáturómé diityé uwaábó uráavyehíjcyáme.

11Áhdure íjcyámé Créétama Aráábíá múnáa. Ílluume ifne melleebó muhdú Píivýébé ihtsútú diityéké íhjyúvatsóné meihjyúvájúhjiri.

12Aaméhjáa tééneri úllévenúmé idyé tsiifne néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáama teénej?

13Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe nééhíí:

—Íllure llíyícyaváme.

Péédoro íhjyuváne

14Áánélliihyéhjáa diitye 11-mevádítýú Péédoro íjyócuúvéne kéévánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnáa ifne múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawaá ámuúhama o íhjyuváné ímííneúvú melleebúcunuj. 15Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítýú menéhdú. Muurá llíyícyáve múnáa íjcyarómé tsá ícyooa ááméjutúréi nuhba íjcyánáa llíyícyávetúne. Aanéjfi awáá muhdú muha mellíyícyáveéhi.

16Muuráhjáa Píivýébé íhjyú uubálle múnáajpi Joéé ifne ícyooa pájtyénetu nééhíí:

17 Muurá nihnére miamúnáa pañévú

Táapíícho ó pícyoóhi. Ááméj tsiiménémúháábé ífbúwá déjúcotu táuwaáboju íjchívyeehi.

Ováhtsámú naavédú nénehji ífténé pañe diityémá o íhjyúvaáhi.

Áánetu kéémémuma o íhjyúvaá ityúwaháñe pañe. 18Ehdu ó ájcuú

Táapííchotu pámeere múhdumé táíicúve múnáa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwaábó méenuúhi. 19Áijyu caame iévéhoowáwú ó úújétsóo páhduvaré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ífnújiri íjcyaiñé téené uubálleháñé mítyane méénujcatsiháñé pañe tújpacyo wágóóveíñe. Áhdure íjcyaiñé panévaré áíivýéne ójtsó. 20Muurá cóójjeppi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcoejpi íjcyaa tújpacyóduréjuco. Áhdu páhduvaré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááíñe ávyétá ihtsútú nééíñé úmíwari. 21Aane pámeere múhdumé dífbyedi tsúúrámehíjcyámé ihdyu pájtyeetéhi.

Ehdúhjáa Joéej tééveri Píivýébé nééhíí.

22Ahdícyane, ámuúha tamúnáa

íjraéemuj, cáhawaá melleebúcunu tsiifne

ámúhake o nééíne: Muurá ámuháyé

méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi

íjcyáábej tééveri Píivýébé panévaré

méénúráítýurónéhjí méénuhíjcyané

ámúháj piínévu. Téénerí muurá meke

úújetsójúccóroobe ímiááné Píivýébé

dífbyeke wáalloóne. 23Áróóbedívú ámuha

ímítýumeke méméénutsó páwachékevu

mewátýétyéhcútsóneri Píivýéberéhjáa

ihdyu tsúúcjátájucó néhdjúco.

24Áróóbekée muurá dífbyere Píivýébé

bóhíítsó tsúúca dsíjívéjúccóroóbeke.

Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé dífbyeke

méénútyuróne. 25Muuráhjáa Dabíiúvú

dífbyedítýú nééhíí:

Pájyuvarée Ávyéjuube óómaye ú

ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú

téhmejícyá íñerí o íllityétuki.

26Ááneri mítyane o ímíjyúúveebe

uke o duurúvahíjcyááhi. Áánéllii o

dsíjívécocooa tsáimíyé úúma o

íjcyááhi. 27Muurá tsá tabóhí u

fhvéjtsóityú tene iwágóóóveki.
Áhdure tsá u fhvéjtsóityú dñiicúve
múnáájipikyé mityane u wájuúúbej
pi ícúbáhrámeíne. ²⁸Muuráhjáa
oke ú waajácutsó ímiájjítóvu. Aabe
mityane ó ímjyuuvé óóma u
íjcyánéllíhíhe.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néé Jetsóodítyu.

²⁹Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú
dsjívéeébeke ditye cúuune icyoocápi
dífbyeúvú nijkye ijcyáhi, ámuúha
táñahbému. ³⁰Muuráhjáa Píivýéébe ihjyú
uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiááné
waajácú Píivýéébe dífbyeke nehijcyáné
dífbyeúvú tsiiménémúhaabe
lílyaatémedítyú Críjto ávyéjuutéine
dífbyeúvu ávyéjuutédu. ³¹Ehdúhjáa tene
pájtyeíne íhdétújuco iwáájacúdu
íjcyáábeúvú nehijcyá Críjto idsjívétsihdyu
bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa
nehijcyáábeúvú dífbyej pi muhdú
íjcyáityúne. ³²Ahdújucoo muurá dífbyeke
Píivýéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere
méwaajacúhi. ³³Áabekée Píivýéébe
ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej tééveri
muurá íne icyooca Cáani Íapííchó múúhá
pañévu pícyóó dífbyekéhjáa ínehdújuco.
Aane íne páneere ámuha maájtyumíné,
melléébone, Píivýéébedítyuré tsáá Ílli

Jetsóoj tééveri dibye méénune.

³⁴⁻³⁵Ílluhjáa muurá tsiine Dabíiúvú néehíí:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke:

Ichihvu táuniúvú diicya dímunáake

úuma o táhjáné hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu
tsá dibye íhdityu íhjuvatúne. Muuráhjáa
tsá dibye cáamevu níjkyejívú péétu Críjto
péhdúu.

³⁶Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa
ijraéémú méwaajacúiyá Píivýéébe
Mépájtyetésoobe Críjtoke pícyóóbeke
ámuha páwachékevu medsjívétsóóbeke.

³⁷Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké
múhdurá pájtyenélii pámeere diitye
uwaábojteké néehíí:

—¿Aanéhaca íne muhdúí muúha,
ámuúha múúhá nahbému?

³⁸Áánéllíihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meicyahíjcyáné
meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá
ámúhá ímityú ámuhá hallúri
íjcyájúcoótuki. Ááne métsójtsótsaméí
Jetsocríjto mémeri Píivýéébe ámuhá
pañévu ípicyo Íapíícho. ³⁹Aane muurá íne
íhdétújucoo úubállémeíhijcyáné pámeere
ámúháj tsiiménémúháábema ámuhá
wáabyuta. Téhdure pámeere pahúlléva
múnáake Méécáani Píivýéébe
wábyújtsómé wáabyuta teéne.

⁴⁰Ehdúhjáa Péédoro diityéké
íuwaáboótsihdyu néehíí:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtye
míamúnaa ímityúné icyahíjcyánetu.

⁴¹Ahdújucoóhjáa múhdumé dífbye
uwaábo cáhcújtsodumé tsójtsótsámeíne.
Ájyúhjáa tsúúca cahcújtsó múnáa
lílyaatémé 3,000-mevájuco. ⁴²Aaméhjáa
diityé uwaábo úraavyémé tsaímíyé
náhbévájcatsímíyé tsatsíhvú idyóbéévéne
Píivýéébema ihjyúvahíjcyáhi.
Téhduréhjáa Jetsóó dsjívé íhssaavéné
pááaho iwátújcatsíne máchohíjcyáhi.

**Tujkénúejte Jetsóó uráávye
múnaa muhdú icyahíjcyáne**

⁴³Aanéhjáa ímí íjtsúacunúme.

Áamemáhjáa uwaábojte
méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi.

⁴⁴Aaméhjáa tsaímíyé ínáhbévájcatsíne
panévatúre píáábócatsíhijcyáhi.

⁴⁵Ihñénéhjéhjáa ínáhíhénúne
píáábohíjcyámé píhtómeke. ⁴⁶Aaméhjáa

paíjyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvájávú
Píivýéébeke idyúúrvaki. Tsaímíyéhjáa

ihjyáháñeri íjcyame Jetsóó dsjívé
íhssaavéné pááaho iwátújcatsíne
máchohíjcyáhi. ⁴⁷Ehdúhjáa Píivýéébeke

ditye dúúrvahíjcyáné tsijtye ímí
íjtsúacunúhi. Aaméhjáa éhniínevu lílyaaté
Píivýéébe píáábori tsúúca pájtyetéme.

Úllehíjcyátuube úlléjucóone

3¹Tsájcuuvéhjáa Pééedorómútsí Jóáama péé duurúvájávu Píívyéebema ditye íhjúvahíjcyáne éeveri. ²Áíjyúhjáa tsaapi tsííménédítyújuco úllétúubeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu ‘Ímíwu’ némeítsihvu dibye ityáúmeíhíjcyana dsíídsike tééjá pañévu úcáávemeke. ³Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjá pañévu úcáávémútsikye. ⁴Áánéllíihyéhjáa dííbyedívu íííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáa múhtsikye díhtej.

⁵Aanéjhjáa íjtsúcunúúbé dityétsí tsííménevu ájcuíñe. ⁶Árónáacáhjáa Pééodoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Árónáa ihdyu uke muhtsi mepíááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyocúúvéne duhllé.

⁷Ehdúhjáa néebere ímíánéjucéhójsitu íékévéébeke íjyocujcáronemáyé tsúuca ímjípyetéébe. ⁸Aabéhjáa tsaimíyjuco úllebe cáhtsíníbaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévu Píívyéébeke dúúrúvaabére. ⁹Aanéjhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúrúvane. ¹⁰Aanéjhjáa waajácúmé díibyéjuco duurúvájá lleehówarí ‘Ímíwu’ némeítsihyi ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyaaabe dibye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenémé dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu Pééodoro íhjuvane

¹¹Aabéhjáa tsúuca ímjípyetéébe tsá fhvéjtsotú diityétsí Pééedorómútsikye. Ááneríhjáa míamúnaa itsájúréevéne dsínécunú diitye éllevu duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyáme éllevu. ¹²Áámekéhjáa Pééodoro íájtyúmíne néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, žaca muhdú ííivane ámuha meúllévenúne múhtsídívú

meííté tehdu múhtsí íhnáhooríyé muhtsi meméénúneríjívári? Áhdure žaca ímíájttétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? ¹³Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvu Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiiivyéébe Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjúté hójtí pañévu meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴Diibyée ímíáábé hallúvu íhjúvatúme ámuha cáabyerá dsíjívétso múnáájpi hallúvuré méihjúvú dibye íjchívyeki. ¹⁵Ehdúu ámuha méllíihyánútsó díibyéjuco meke bohíívu ájcuúbedívu. Áróobekée muurá Píívyéébe bóhiítsóhi. Aane muha méwaajácúhi.

¹⁶Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áanu ímjípyeté dííbye mémeri dííbye íhnáhoori ámuha meítténeríyē.

¹⁷Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímíánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjútémá dííbyeke medsíjívetsóné ámuhá íbuúúne aabáte.

¹⁸Árónáacáa ihdyu tehdújuco dibye ícúbáhrámeíñé tsúúcajátújucoo Píívyéébe íhjúu uubálla múnáaj téeveri néhdújuco.

¹⁹Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébe icyánejuvuréjuco méibuwaávé ténehji ámuháma íábájívemeí ímí Píívyéebema ámuha meíjcyaki. ²⁰Muurá meéllevu wállóóiiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújucoo meke dibye pájtyetétsoíñe íñéébeke meke dibye íjucúvaki. ²¹Aabe muurá níjkyéjiri íjcyaa páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjúu uubálla múnáaj téeveri tsúúcajátújuco íñéhíjcyané ímíábávyétsóné hajchóta.

²²⁻²³Íllúhjáa muurá Moitséeúvu néé méíhdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoo tsaapi íhjúu uubálla múnáajpi íjcyáííbyeke íñe oke ipícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma

mellééboco. Muurá dífbyeke cáhcújtsotumé wágóóóveéhi.”

²⁴Ahduréhjáa tsijpi Píivýéébe ihjyú uubálle múnáajpi Tsamoééúvú ihjyúvahíjcyá íne ícyooa muhdú pájtyénéhjitu. Áabeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhjiúvú ihjyúvahíjcyá téénetu. ²⁵Ehdúhjáa muurá Píivýéébe íhgyú uubálle múnáaj tééveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méihde múnáaúvuma pámeekéré meke ipíááboíñe Aavaráaúvuke illu neébe: “Pámeere íñújí cuwáábema íjcyaiñe piáábó djtsiiménémúháabej tééveri.” ²⁶Muuráhjáa Píivýéébe Íllíkye wallóó tujkénú mee íjraéemuke dibye ipíáábo méimityuháñe meihvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Pééodoro.

**Pééodorómútsí Jóááma
ávyéjúté úmfwari íjcyane**

4 ¹Aanéhjáa Pééodorómútsí Jóááma míamúnáama íhgyúvahíjcyárónáa tsáácunúmé llúúvájtee, duurúvájá tehmejté avyējuúbee, tsadotséomuu, íjcyane. ²Aaméhjáa cayóbaávaté Jetsóópe dsíjívéebe bóhihdu idyé tsijtye dsíjívémé bóhiíñe dityétsí úwáábónetu. ³Aaméhjáa iékéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhrejuco tene néenéliihye. Aamútsíhgyáa téhulléré tsítsiivéhi. ⁴Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúacunúhíjcyámedítýú mítyame cáhcújtsómemáubáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpíímu.

⁵Aanéhjáa awáá tsíjcyoojji píhcyaaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjúttee, túkevéjtsojtee, taúhbjáú uwáábojtee, íjcyane. ⁶Áámémáhjáa íjcyámé llúúvájte avyéjúttee Anáaa, Caipáaa, Jóááa, Arejááadoroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé diityéjééjtee. ⁷Aaméhjáa diitye ávyéjúttee néé Pééodorómútsikye ditye íjchívyétsóne itsíva diityé éllevu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtýémútsikye ditye néenéé:

—¿Aca íñé ihtsúturí ámuhtsi méénuráítyuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹Áanéllíihyéhjáa Pééodoro Píivýéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémú avyéjúttee, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábédítýújuco úlléuube áanu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájacuki. ¹⁰Áanéllíi ícyooa muhtsi ámuúhake méúúbállee teéne. Muurá ihdy Píivýéébere ímíjpyetétsó dífbyeke éhnée ámuha páwchakevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjívétsóóbeke íbóhítsóóbe mémeri. ¹¹Muuráhjáa diibyējuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjkeđu néébeke ámuha meéhdíiválleroobe ícyooa íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdy éjkeđu néébeé. ¹²Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsóóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píivýéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsóíbyeke.

¹³Ehdúhjáa dityétsí íhgyúváni diitye ávyéjúttee ullévéníhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ídátso nééméejtétsi íjcyane tsáíjyúubaré waajácúhaamíne ífthíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóómáa dityétsí ícyahíjcyáne.

¹⁴Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetétsóoobe tétsihyi íjcyanéllíi tsáhájucó ditye íñá néétu diityétsidítýu. ¹⁵Áanéllíihyéhjáa íllurējuco ditye wáloone diityétsikye tétsihdy. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhgyúvájcatsíñe muhdú diityétsikye imyéénúíyóneri. ¹⁶Néjcatsímýéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnáa waajácú méénuráítyuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúíyónejíwari. ¹⁷Áronáa ihdy metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsí éhniíñevu Jetsóódítýú íjcyané uwááboju pámehdívuré tsújaucútúné íhde.

¹⁸Ahdújucóhjáa tsiíñe ipíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí

iúwaabójúccóotuki. ¹⁹Áronáacáhjáa neemútsi diityéke:

—Cáhawáá méjtsaméí keená ímí Píivýéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhsti melléébóne dífbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰Tsáhábá muhsti mefhvetéityuró Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju meúwáábohíjcyánetu díbyéé iúwáábóne méénuhíjcyanéjhi muhsti maájtyúmínéllihye.

²¹Ehdúhjáa dityétsi néénéllii íbóíjcyúróne ílluréjucó ditye fhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píivyetétú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsi ímjpyetétsónéllii mítyame Píivýéébeke ávyéjýjtsónéllihye. ²²Aanéhjáa diibye dityétsi ímjpyetétsoobe 40 pijcyábá ehniínevújuco.

Cahcújtso múnáa piáábó táumeíne

²³Aamútsíhjáa tsúuca ditye ácádsíjcaáyomútsi ínahbéjte éllevu ípyéne úúballé páneere muhdú llúúvájte avyéjýjtmá túkevéjtsojte diityétsikye nééneé. ²⁴Áanéllihyéhjáa tsaméhjí íllu Píivýéébema ihjývúváhi:

—iAyúju múhá Avyéjuube Píivýéébeéj, uu muurá ú íjcyá páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima íínúji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyane, u ípívyéjtsoobe! ²⁵Aabée muurá dñícúve múnáajpi Dabíiúvudi Díapíichó íjcyáne j tééveri u néehíí:

čfveekí tsííne íínújíne múnáa páhdváré idyárhívéjcsatíne ítsámeíhíjcyá íínetú diityéke piáábóityúnéhjiri? ²⁶Muurá ávyéjýjte pítyácócatsíhíjcyá Ávyéjuube Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u nées Dabíiúvuj tééveri.

²⁷Aané muurá téénéllii ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoó, tsííne íínújí múnáa, muuha íjraéémú avyéjýjtee, íjcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyéé pájtyetétsóííbyeke u wállóóbeke.

²⁸Áábekée meenúme tsúucajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹⁻³⁰Aame muurá u íténáa téhdure múúhakyé meénúllehíjcyáhi. Áanéllii ihdyu óvíi múúhakyé ú túkévejtsó dñíhtsútuuri muha meúwáábohíjcyá díuwaáboju ííneri íllityétúme. Áhdure múúhakyé piáábó muha méénuráítyúronéhjí chéméméhjíke mebhíhtsohíjcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹Ehdúhjáa Píivýéébema íhjívúvánetu ditye njkévánáa tétsii diityémá uuvécunúhi. Aanéhjáa Píivýéébe Apíichó diityé pañe íjcyame ííneri núhnévetúme úwáábohíjcyá dífbyé íhjuu.

Pámé wáabyutaré íjcyane

³²Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajjítóre íjtsámeímyé tsá néhíjcyatú íhñéhéjhi íhdyúnehjí íjcyane. Tsáápiitsá éhnehjáa páme wáabyutaré íjcyáhi.

³³Aaméhjáa diitye uwáábojte úúballéhíjcyá Ávyéjuubée Jetsóo ídsjívétsihdyu bóhíine.

Áámekéhjáa Píivýéébe mítyane piáábohíjcyáhi. ³⁴Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí piáábócatsíhíjcyá íínetú píhtótsójcatsityúme. Tsaatéhjáa íínújínema, íhjááhánema, íjcyame ténehjí íñáhjíhénúne dsíídsí píhjívúcuéhíjcyá u wáábojtédívu. ³⁵Áánétújucóhjáa ditye ácuéhíjcyáné tsaate diityédítýú píhtómeke. ³⁶Áíjyúhjáa íjcyaae diityédítýú Revítamuube Jotséé Chííperévúhjáa ditye tsímávaabe. Áábekéhjáa u wáábojte íúúhínúné meménú Benabéedívú ‘ímijyújtsoobe’ nééiyóne. ³⁷Aabéhjáa íínújji íñáhjíhénúne áhdovu ajcú diitye u wáábojtéke.

Ananíamútsi mewa Tsapírama ímityúné méénune

5 ¹⁻²Áhduréhjáa Ananíamútsi mewa Tsapírama íínújji íñáhjíhénúne áhdotu tsane íjucúnéj coéénevu diitye u wáábojtéke ajcú pánéhjíjtaráhdú. Aanéhjáa mewa waajácú díbye muhdú

méénune. ³Áábekéjháa Ananíake Péédoro néehíi:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsoonej péévé muhdú ú meenú díiñúji áhdo? ¿Ááne pánehjídú ú tsivá coéene? Ú imillé múúhake u állíne tehdújuco Píívyéébé Apííchó ímillédú u méénune muha meíjtsúcunúroki. ⁴¿Aca muhná teene íñúji? Áaneráa dihñe teene. Ááne áhdóo dihñereíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coéené u tsíváítyuro pánéhjítaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyéré u állíñejívari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵Ehdúhjáa Péédoro néenemáyé Ananíá ílluréjuco dsíjiveebe áákityéné baavújuco. Ááné uubálléjháa lléébome mítyane íllityéhi. ⁶Ááhoúvukéjháa ováhtsámú íbíjínúne tsajtye icyúúuki.

⁷Ááné boonétúhjáa mewa wajtsí íiná ájyúke pájtyene wáájácúttulle.

⁸Áállekéjháa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi menájhíhenúné ámuhtsí íiñúji?

Áánéllíihyéhjáa neélle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹Árónáacáhjáa Péédoro néé díílleke:

—¿Íveekíhjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi meíjtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáájácútyuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájjíuvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca uukéréjuco cúúutéíne.

¹⁰Ehdúhjáa díbye néenemáyé tsúuca dsíjívélle áákityé dífbyé llíiñévu. Áálledívúhjáa dítye ováhtsámú wajtsí íttémehóvuréjuco. Áálleúvukéjháa idyé ítsájtyéne cuuúmé ájyú úniutu.

¹¹Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnáa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénuráítyurónéhjí méénúmeíne

¹²Aanéhjáa dítye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévu tsátsii

‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mítyane

méénuráítyurónéhjí míamúnááj píinevu. ¹³Áámekéjháa cáhcújtsoótumé díityemá náhbévahíjcyáturómé ímí íjtsúcunúhi.

¹⁴Téíjyúhjáa idyé tsijtye wajpíúmumáyé walléémú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañéahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhniíñévu mítyaméjuco lílyaaténe.

¹⁵Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháñeri íjchívyetsómé hulléjjjtónéj píinevu tééneríváa Péédoro pájtyéébe náávéubaré díitye hallútú pájtyéneri dítye íbóhíiki. ¹⁶Téhduréhjáa idyé íúnfúéoomíji múnáa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke díbye íbóhítsoki.

Uwáábojtéké dítye ícúbáhráne

¹⁷Aanéhjáa páñétúejpi llúúvájte avyéjúbema tsadotséomú nomíutáává díitye uwáábojtédi. ¹⁸Áánéllíihyéhjáa díityéké cuvéhoojánúme.

¹⁹⁻²⁰Árónáacáhjáa tépejco níjkyéji múnájpi cúvéhóójá llehówááné ípááyúnetu íjchívyétsómeke néé dítye míamúnáake duurúvájá pañévu íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. ²¹Ahdújucóhjáa dítye cúúveneturé tééj páñévu ípyééne úwaabóne. Áánáacáhjáa díibye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube ínahbénu múnáama pihjyúcu túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehmé múnáake wallóomé díityé éllevu cúvéhóójá pañétú dítye íjcutéki. ²²Aaméhjáa pééme úújeté íávavávréjuco. ²³Áánéllíihyéhjáa íoómíne néemeé:

—Muha méúújeterá cúúveja cóhpé wátájcámeíjyá tehmé múnáa llehówááné téhmehíjcyámedívu. Árónáa muha llehówááné mépaayú dáíháhñeréjuco tsaatéubaré pañe íjcyájúcoótúne.

²⁴Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, ijcyame iúllévenúne néjcsatíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme?

²⁵Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáábe néé diityéke: Áanerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúmé éhllé duurúvájá pañe uwaáborijyucó.

²⁶Áanélliihyéhjáa tehmé múnáá avyéjuube péé tsaatemá diityé éllévu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúmé tsajtyé míamúnaa néwayúúnevu diityéké áamúfyoné apííchori. ²⁷⁻²⁸Aaméhjáa diitye avyéjuújtédívú wájtstsómeke pañétúejpi llúúvájte avyéjuube nééhií:

—Áaneráhjáa muha ámúhake meóbóijcyú ámuha meúwaabójuúcóotu eene ámuha meíhjiyúvahijcyáábedityú ijcyané uwaáboju. Áronáa ¿íveekí éhniínevúré ámuha meúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréeri dífbye uwaáboju metsújaucúne méimíllé dibyée dsjívéné múúhá hallúvú mewátyanúne?

²⁹Áanélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Áronáa ihdyu Píivyéébe múúhake néhdújuco muha meméénune míamúnaa múúhake bóijcyúrónáaaca. ³⁰Muuráhjáa téhdure méihde múnáaúvú dífbyeke cáánívahijcyaa Be píiivyéébe Jetsóoke bóhítsó éhnée páwachekevu ámuha mewátýtyéhcutsoobe dsjívéébeke. ³¹Áábekée muurá dibye avyéjuutétsoobe ícyooca ijcyá dífbye úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe ijcyáábej tééveri mee ijraéémú ímityúné meícyahijcyané meíhvéjtsóne ímíánejcúvuréjuco meíbúwááve ténehji máhallúrí ijcyájúccóótuki. ³²Aane muurá Píivyéébé Apííchó múúhadívú bóhówajtsóné íne muha meúúbállehijcyáhi. Muurá ímíáané dífbyeke mecáhcújtsómé pañe dífbye Apííchó ijcyáhi.

³³Ehdúhjáa Pééodoro nééne diityéké cáyobáávatétsómé imíllérá diityéké

idsjívetsóne. ³⁴Áronáacáhjáa paritséómuube ‘Gamariée’ némeíbye taúhbájú uwaáboobe íjcyáábeke míamúnaa ávyéjuúlléhijcyaa be diityéj piínétú íjyócuúvéne néé dityéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwaábojtéke. ³⁵Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téíbúwá tsáma méíjcyaco.

Ááne ímíneúvú meíjtsámeítsihdyu aatyéké meméénuco ámuha meméénúíhachíijyu. ³⁶Muuráhjáa ‘Téoda’ némeíbye ítsúcunúmeíhijcyá íhstútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé míamúnaa 400-meva. Áróóbekéhjáa tsaate dsjívétsóné boone pámeere dífbyema íjcyarómé pahúllévávú tsújaavé tétsíhíí daihañéréjuco.

³⁷Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódáke pajtyéné míamúnáake ditye éévehijcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure míyame íjcyaróobeke idyé dsjívétsóme. Áané boonéhjáa dífbyema íjcyarómé ílluréjuco wáchájabáne. ³⁸Áanéllii ámúhake o néé diityéké éhniínevu ámuha mepátsárijcyójuúccóótuki. Muurá ihdyu ímíáané míamúnáadityúré tsáané uwaáboju ditye úwáábohijcyáhajchíí diityémá níjkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméénútrónáaaca. ³⁹Áánetu Píivyéébedityú tsáané uwaáboju íjcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áanéllii téíbúwá meíjcyá.

Tsá tene ímityú Píivyéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. ⁴⁰Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwaábojtéké ipíúvameke wátsihcyúme. Áamekéhjáa íacádsjijaayo tsiíne bóijcyúmé ditye íuwaabójuúccóotu Jetsóodityú íjcyané uwaáboju.

⁴¹Aaméhjáa péé imíjyúwu Píivyééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodityú íjcyané uwaábójuú hallútú

núcójpítsó íicúbáhrámeíyónnáaaca.

⁴²Aaméhjáa íhvéjtsotúmé éhnííñevúre pajcójívaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsíjtyeke ihjyáhañevúre úwááboméré pehíjcyáhi.

Uwáábojté piáábojte íjcyáímyeke ditye mémenúne

6 ¹Aanéhjáa téjyju tsúúca mítyaméjuco cahcújtso múnaa lílyaaténe. Áánaacáhjáa tsaate jodiómú íjcyarómé gríéégómú ihjyúrí íhjuvámé imúnáadítyú nehíjcyá dityéváa píábájuytéké panévatúre piáábohíjcyatúne.

²Áánéllíihyéhjáa diitye méjtúhatyú mítyétsi íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjujúcúmeke néehíí:

—Muurá íñe Píívyéébé uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímeyéítyuróne. ³Áhđícpane, ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhadítyú tsaate ímíáámé 7-meváké menéhcone teénevu mepícyó Píívyéébé Apííchó diityéké tükévtsohíjcyámeke. ⁴Áánetu ihdy muha dífbyeke piáábó metáúmeíñe dífbyé uwááboju méúwáábohíjcyáhi.

⁵Ehdúhjáa ditye néene ímí tehđújuco íjtsúcunúnéllíi meménújucóomé Ejtéébate Píívyéébé Apííchó tükévéjtsóneri ímí dífbyeke úráavyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé íllúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokííá múnáajpi Nicoráá jodiómuube íjcyátúroobée diitye uwááboju tujkénú úráavyehíjcyátsihdy Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶Áámekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtsine ipícyóóne táúmeímyé piáábo.

⁷Ehdúhjáa Píívyéébé uwááboju Jerotsarévu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhnííñevu lílyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítyú cáhcujtsóhi.

Ejtéébate ditye ékeevéne

⁸Áijyúhjáa Ejtééba méénuhíjcyá méénuráítyurónéhjí Píívyéébe piáábóneri.

⁹Áábemáhjáa táhjácatsíhíjcyámé tsaate píhcyááveja ‘íicúve múnaa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsiréene múnaa, Arejadrííá múnaa, Tsiríítsiá íiñúji múnaa, Áátsiá íiñúji múnaa, íjcyame. ¹⁰Ároméhjáa tsá dífbyeke táhjatú Píívyéébé Apííchóré tükévéjtsóneri díbye

íhjuvavahíjcyánéllíihye. ¹¹Áánéllíihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dífbyé hallúvú íállíñe íñéé díbyéváa Píívyéébé, Moitsééúvu, íjcyámútsidítyú ímityúné íhjuváne. ¹²Ehdúhjáa ditye néene túkevjtsojtemá taúhbájú uwáábojtéke muhdú dáriivémé awáá diibye Ejtéébate íékéevéébeke tsajtyé ávyéjúté éllevu.

¹³Áábéllíihyéhjáa nehcomé tsíjtyeke dífbyé hallúvú ditye íállíki. Aaméhjáa néé dífbyedítyú:

—Áanu ímityúné íhjuvavahíjcyá duurúvajatuu, Píívyéébé taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóó duurúvaja iwáchájánúne Moitsééúvú uwáábó cápáyoáoíñe.

¹⁵Ehdúhjáa ditye néenéllíi ávyéjútémá tsíjtye tétsihyi ácújcatyémé íitécunú diibye Ejtééba húmí amítsarahcúuu níjkyéji múnáajpí humídu.

Íhyallúvú Ejtééba íhjuváne

7 ¹Áábekéhjáa pánétúejpi llúúvájte ávyéjuube néehíí:

—¿Ava ímíááné ehdu teénej?

²Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámúhake o néene mélleebúacunuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé íhstútuube íjcyaaabe bóhówaavé méihde múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavúí díbye péétúné ihde Metsopotáámíá íiñújiri íjcyáábédívu.

³Áábekéhjáa neébe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújíma díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iñújívu.”
⁴Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úujeténé Haráavu. Ááné boonétúhjáa cááni dsíjívétshdy Píívyéébere tsivá dífbyeke íñe ícyooca mejjycané iñújívu. ⁵Aanéhjáa ímiááné dífbyeúvuke iájcuíñe íñéerónáa tsáhái díbye dífbyeke ájcutú tééné iñújívu. Áronáacáhjáa ihdy neebe díbye dsíjívéné boone iájcuíñe dífbyéj tsiiménémúháábekéréjuco díbyeúví tsiimávátúrónáaaca. ⁶Ahduréhjáa neebe dífbyeúvudítý llyyaaténéj tsiiménémúhaabe tsííñe iñújíri tsjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷Téhduréhjáa Píívyéébe neé diityédítý: “Eene kééné iñújí múnáá hójtsírí dítye íjcyámema teene ó ímbájchoóhi. Ááné boone ó íjchívyétsoó téhullét diityéké ookéréjuco dítye íicúve íchihvu.” ⁸Muuráhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye íjcyáíñe pityájcoju imyéénéne neé pámeere dífbyéj tsiiménémúhaabe íkíhdyahírótsámeíki. Ahdújucóhjáa díbye méénune ílli Itsáake itsíimáváábeke 8 coojívá díbye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idy Jacóóbó meenú téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjiba múnáa mee íjraeémú íhdéejteké itsíimávámeke.
⁹Aaméhjáa diitye méíhdé múnáa Jacóóboúvuj tsíímé nomútáávahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áánemáhjáa dífbyedívú tsaatéké dítye náhñhenúmé tsajtyé dífbyeke Ejíhtó iñújívu. Áróobekéhjáa ihdy Píívyéébe píáábohíjcyá panévaré dífbyeke pátyehíjcyánéhjtu. ¹⁰Aanéhjáa dífbyeke díbye tükévéjtsónej péévére teene Ejíhtó iñújí avyējuube Paraóó ímí dífbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dífbyeke pícyoobe íiñújí túkevjtsoobe

íjcyaaabe téhdure páneere dífbyé tsíeméné tehmeébé díbye íjcyaki.

¹¹Áíjyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iñújíi, Canaáá iñújíi, íjcyájíícu múnáa. Tsáháhjáa téjyju méíhdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹²Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iñújíri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsiime méíhdé múnáaúvuke dítye téhullétú tsane íjcutéki. ¹³Ááné hallúvúhjáa tsiíne péémedívú botsii Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbémudívú. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iñújí avyējuube waajácújucoó caatyé múnáajpi díbye íjcyane. Áánéllíihyéhjáa neebe díbye ípíúva pámeekéré ímúnáake.
¹⁴Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cááni Jacóóboke pámeere íhyájkímú 75-meva íjcyámema. ¹⁵Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjívé 12-nevá dohjiba múnáape mee íjraeémú íhdéejte íjcyame diibye cááni Jacóóbomájuco. ¹⁶Áamevukéhjáa tétsihdyu icyúúrómeke tsúúcajátú tsiíne íáábyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyeéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvúj tsíímédítý áhdóné níjkyénetu icyúúuki.
¹⁷Aanéhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca píhínáa memúnáa éhniíñevu líyaaté mityáméjuco teene Ejíhtó iñújívu. ¹⁸Áíjyúhjáa tsíjpiiyéjuco úcaavéné tééné iñújí avyējuúbedívú Jotsééúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹Aabéhjáa íállíñe ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áánemáhjáa nehíjcyaaabe dítye ítsííméwuúmuke iwáámíuhíjcyaa béhnere itsíimáváméwuújike. ²⁰Téjyúhjáa Moitsééúvú tsíimávámeífbyeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áábéwuukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápíhchúú nuhbáva. ²¹Áábéwuukéhjáa tsúúca dítyétsí wáagoójucóóróóbeke Ejíhtó iñújí avyējuúbé ajuúwá íjucúúbeke

keemévetsóhi. ²²Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diitye múnáape wáájacuhíjcyanehji. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe iiná imyéénunetu, iihjyúvānetu, panévate.

²³Aabéhjáa 40 pijcyábajuco íjcyaae íjtsámeí imúnáake iááhívetéíne.

²⁴Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhtō múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhraheíjcyáábedívu. Áábekéhjáa lliihyānuúbe. ²⁵Áijyúhjáa íjtsúcunúúbé memúnáaúvú tsúúca wáájacúné dífbye tééveri Píivyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyānetu íjchívyétsoíne. Áronácáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. ²⁶Ááné tsijcyóójhjáa idye úújetéébe tsamútsíyē memúnáajtētsí méénújcatsímútsídívu. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyowajcārōne. Áronemáhjáa neebe diityétsikyē: číveekí ámuhtsi tsané múnáajtētsíyē meíjcyamútsí méméénújcatsíhi? ²⁷Áronácáhjáa ímichi cáábyedítý tene tujkévaabe díbye Moitséke néehí: “¿Múha uke picyóó ímítýúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸¿Mityá oke ú lliihyānuú éhnéíjyu Ejíhtō múnáajpikyē u lííhyanúdu?” ²⁹Ehdúhjáa díbye néénetu íllurjúco Moitséé wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáá iinújivu. Aabéhjáa téhulle tsííne iinújiri íjcyaae tsíímvá mítyétsikyē téhullétú ityáábávāledívu.

³⁰Aanéhjáa 40 pijcyábajuco díbye ínéubará píivyéétúné iinújiri íjcyānáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dífbyedívú úméhéwu pééétécunúné pañe ‘Tsinaí’ némeíhbaúj píihívu. ³¹⁻³²Áāneríhjáa mítyane ullévenúúbe. Áánéllíihyéhjáa ímííneúvú ííte díbye píhívérónáa Píivyéébe dífbyeke néehí: “Oo ámúhá Píivyéébe ó íjcyá dííhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóbo, íjcyame oke cáánívahíjcyaae.” Áāneríhjáa íllityéne úúvécunúúbé tsáhájuco tsiíne ítetúne.

³³Áábekéhjáa tsiíne neébe:

“Díjtyúhápaajíné tácoríjco íne úhdivu o bóhówáávénéllííhye. ³⁴Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtōri íjcyame wánícyámeíhíjcyáné ícúbáhrámeíneri. Áámeke díjtyééveri o íjchívyétso íne úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó tééné iinújivu.”

³⁵Ehdúhjáa Píivyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtētsíúvú ‘¿múha uke picyóó ímítýúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki?’ néeróóbeke. Píivyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu pééétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi dífbyedívú bóhówáávéébeje tééveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsōki.

³⁶Ahdújucóhjáa méénuráítyúronéhjí imyéénúnej tééveri díbye íjchívyétsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtō iinújitu. Aaméhjáa ínéubará píivyéétúné iinújivu pééme Tújpañe Móóa pajtyé nújpacyo dówáávéjéjtori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá íjcyaae méénuhíjcyá méénuráítyúronéhji. ³⁷Aabéhjáa mee imúnáadítý néehí: “Píivyéébere muurá pícyoó méhdityu íhjúyú uubálle múnáajpikyē íne o íjcyadu nééífbyeke. Aabe ihdyu nééne méllééboco.” Ehdúhjáa néébeúvu. ³⁸Aabéhjáa muurá ínéubará píivyéétúné iinújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaí’ némeíhbaúvú. Áábemáhjáa iihjyúvāne ájcuube dífbyeke Píivyéébé taíhbaju cáátúnúmeínevu díbye íajcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹Áróóbekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dífbyeke ityáhjálléne tsiíne imílléromé ióómiíne Ejíhtō iinújivu. ⁴⁰Áānemáhjáa dífbyé nahbe Aróoke néemeé: “Mééma meenu Píivyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyooca meke ditye itýúkévéjtsōki. Kíávú íne díínahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíhtō iinújitu íjchívyétsónema.”

⁴¹Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jéjú ocájíwuúdu néébeke. Áábekéhjáa

ífcúvehjcyámé iyámeke
illífhyanúmehjidi. Áanerihyáa mítyane
ímjyuuwémé iye injcyóóbeke
ífcúvehjcyáneri. ⁴²Áanéllihyhjáa
íllurējuco Pívyéébe diityéké ihvejsóné
ditye awáá idyúúrúvahjcyca caame
iévéhóowari jcyáméhjike. Muurá dífbyé
ihjyú uubálle múnáájpí waajácúháámitu
nééneé:

¿Acáa ámuha ijraéémú oke
méífcúvehjcyá iyámeke
mellífhyanúmedi 40 pijcyábá
íneúbará pívyétúné iinújiri
ámuha mejcyácoóca? ⁴³Tsáhaá.
Muuráhjáa oke ífcúvetúmé ámuha
méífcúvehjcyá ámuháyé
meméénúméhjike. Áanemáa
ámuha métsatyéhjicyá njcyotáábé
Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée
ámuha métsatyéhjicyá njcyotáábé
mífcúruwa Rejpáake Pívyéébedi
ámuha medíllónema. Áanéllii
ámúhake ámuhá iinújitu o
íjchívyétsómeke o walloó
Babiróóniá iinújí ehníínevu.

Ehdúhjáa muurá Pívyéébé ihjyú uubálle
múnáájpí caatúnúhi.

⁴⁴Aanéhjáa muurá téhulle íneúbará
pívyétúné iinújiri méihdé múnááuvudi
jcyajaja iyámé miihénetu méénúmejyá
duurúvaja dityéhjáa Pívyéébé taúhbaju
caátúnúmeíne newáyuwáané
picyohjcyajaja. Ehdúhjáa méenuube
Moitséeúvú Pívyéébe dífbyeke
néhdújuco muhdúhjáa íajtyumídu.

⁴⁵Aajájucóhjáa dityéúvú ínetsóné tsííne
iinújivu Pívyéébéhjáa Jotsoeúvuma
tééji múnáake ibótoácóne dífbyeke
ájcujuvu. Áajaréikyéhjáa ícyahjcyá
Dabíiúvú jcyáné hajchóta. ⁴⁶Aanéhjáa
diibe Dabíiúvú waajácú ímí Pívyéébe
dífbyeke píaabóne. Áanéllihyhjáa
imílléroobe imyéénune béhja
Jacóóboúvú téhdure cáánivahjcyaa
Pívyéébé wáabyuta teeja iyámé

miihénetu méénúmejyá cápayóóve.
⁴⁷Áronéhjáa íllíyējuco Tsaromóoúvú
méénune teéja. ⁴⁸Áronáa Pívyéébe tsá
jcyatú apáanére duurúvaja míamúnaa
méénújá pañe. Muurá ihdyu
ihdícyátsihjíríyé dífbye. Muurá íllu dífbye
ihjyú uubálle múnáájpí néehíí:

⁴⁹Níjkyéjiri táavyéjú iyyáwá hallúrí o
íjcyaaabe ó ejécunú páneere íínuji.
Aanéjíva ¿muhdíiváne já ámuha
óoma méméenuú tétsihyi o íjcyaki?
⁵⁰Aanéjucóo páneere múhdúné
tsíeméne jcyane o ípívyejtsóne.

Ehdúhjáa neebe Pívyéébe ihjyú uubálle
múnáájpíj téeveri.

⁵¹Áronáa ámuha ávyetá nuuhéjupte
mejcyámé íbuúúné ehne Pívyéébeke
wáájácútúmé íbuúúnédu. Aame ámuha
Pívyéébé Apííchó nééné tsihdyúré
méicyahjcyá méihdé múnááúvúu
ícyahjcyádúre. ⁵²¿Acáa cáabyeké
Pívyéébé ihjyú uubálle múnáádtýú
méihdéejtévúvú pevénéré
íitécunúhijcyáhi? Muuráhjáa
lliihyánuhjcyámé ímiáábé Críjto íínujívú
tsááiñe úbállehjcyarómeke. Aabée
muurá Críjto tsáaróóbeke ámuhávéjuco
mellífhyanúne. ⁵³Muuráhjáa tsúuca
ámúhama njjkyéji múnáaj téeveri
Pívyéébé taúhbaju jcyájúcooróné tsá
ámuha melléébohijcyatúne.

Ejtéeba dsjívíne

⁵⁴Ehdúhjáa Ejtéebá néénéllii dífbyedívú
cayóbaávatémé íhwáñeene íhdónema.

⁵⁵Aanéhjáa diibe Ejtéebá Pívyéébé
Apííchó ípañe jcyaaabe ájtyumí njjkyéjiri
Pívyéébe íavyéjuri jcyáábé únuri Jetsóo
jcyáábeke. ⁵⁶Aabéhjáa néehíí:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpídívúu
ípívyéévebe njjkyéjiri Pívyéébé únuri
jcyáábeke.

⁵⁷Ehdúhjáa díbye néérónáa íllure
ínúhejúúné iwátájcóne dífbye tujkévetu
túruuwémé íhjúcunúme. ⁵⁸Aaméhjáa

técoomítyú tsiéllevu itsájtyéébeke áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcaméjyahjívú téhmetso tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeíbyeke.

⁵⁹Aabéhjáa Ejtéebá ditye áámúroobéré Píívyéebema íllu ihjyúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰Átsihdyúhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, dífcúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa inétsihdyu dsíjívéebe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú ditye dífbyeke llíhyanúne.

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáriivéne

8 ¹Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeíñe tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa íinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría íinújivu. Áronáacáhjáa ihdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. ²Aanéhjáa ímí Píívyéébeke úraavyémé díibye Ejtéebaúvuke kímóóveméré cuuúhi. ³Ááne tujkéveríhjáa díibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléemuke ícúbáhraabéré ihjyáhānetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría íinújiri ímiáájú uwááboméíñe

⁴Áronáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré uwáábomé. ⁵Áánetúhjáa Perípe Tsamáaría íinújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úbállehíjcyá díibyéjuco Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶Áábedívúhjáa mítyane míamúnáa pihcyaaavémé lleebúacunúhijcyá díibye úwaabóne. Aaméhjáa íítehíjcyá méénuráítyúronéhjí díibye méénune. ⁷Tsaate pañétúhjáa naavémuke díibye wáágoomé íhjúacunúmére díitye pañétú íchívvehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vááúmeítyúméhjima úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. ⁸Ááneríhjáa técoomí múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyi ‘Tsimóo’ némeíbyé apííchoóbe. Aabéhjáa álliibyeré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaaabéhjáa pane iwáájacúne. ¹⁰⁻¹¹Áábedítyúhjáa ícyátjtsíméné íllure díityéké díibye íapííchori álliínéhjí icyáhjújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Píívyéébe íhnáhoóma. ¹²Áánetúhjáa ihdyu Perípe Píívyéébe avyéjtu íjcyáné uwááboju Jetsocríjtodítyújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámei wajpíímuu, walléemuu, íjcyame. ¹³Áhduréhjáa díibye apííchoobe Tsimóo íjcyároobe icyáhjújtsóne ílluréjuco tsójtsótsámeíñe. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ullévenúhijcyá méénuráítyúronéhjí díibye méénuneri.

¹⁴Aanéhjáa díitye Tsamáaría íinújii múnáa tsúuca Píívyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájacúne wallóo díitye éllevu Pééedorómútsikye Jóááamaá.

¹⁵Aamútsihjáa téhullévú ipyééne díitye hallúvú piáábó táúmei Píívyéébeke dífbyé Apííchó díitye pañévú iúccáveki. ¹⁶Tsáháikyéhjáa díitye pañévú tene úccávetú ditye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeíjyúccóorónáaaca.

¹⁷Áánélliihyéhjáa díitye hallúvú íhyójtsicu ípicyóone díityétsí Píívyéébeke piáábó táúmeíñe tujkéveri botsíi dífbyé Apííchó úcaave díitye pañévú.

¹⁸Ehdúhjáa díityétsí méénune díibye Tsimóo íájtyúmíne néé díityétsikye íáhdóiyóné dsídsídívu. ¹⁹Neebéhjápeé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjuco tsaate hallúvú táhójtsicu o pícyóóné tujkéveri Píívyéébe Apííchó díitye pañévú iúccáveki.

²⁰Áánélliihyéhjáa Pééodoro néé dífbyeke:

—Ífveekí múhdurá dájtsaméi? Muurá teene didsídímáyé ú wágóóvéiyáhi.

Úbá ú ijtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dífbyeke. ²¹Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke tújkevééllétúnéllíihye. ²²Ahdícyanee ene ímityúné u íjtsámeíñé díhvéjtsóné dífbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíñe. ²³Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehñíwu néhdu nééneé.

²⁴Ehdúhjáa Pééodoro diibye Tsimóoke néenélii neebe dífbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ipájtyétuki.

²⁵Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyu Tsamaáriá iinújiri patsíhjívá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaráevu.

Perípemútsí Etiopía múnáájipima

²⁶Átsihdyúhjáa nájkyéji múnáajpi diibye Perípeke néehíí:

—Dípe Jerotsaréetu Gaátsávu pééju íñéubará píívyétúné iinújitu pájtyéjuri.

²⁷Ahdújucóhjáa téhullévu péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóocodívú téené iinújí avyéjuulle ‘Cadáátse’ némeñle dsíídsí tehméébedívu.

²⁸Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsaráevu idyúúrúvájétsihdyu íjchíémiri íiinújivu óómiibye ééveebéré pèhíjcyá Píívyéébé waajácuháami.

²⁹Áanáacáhjáa Píívyéébé Apííchóré diibye Perípeke néehíí:

—Éhmi íjchíemi duhjíte.

³⁰Ahdújucóhjáa péébe lléébúacunúné díbye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú íñá nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácú múha oke úwáábónéjívári.

Ehdúhjáa íñéene píívaabe dífbyeke íjchíémí pañévu. ³²Aanéhjáa Píívyéébé

ihjyu cáátúnúmeíñé díbye éévehíjcyané illu néehíí:

Obééjake múúne illíhýánu ditye tsájtyedu tsájtyémé dífbyeke. Aabe pevétsihjídú íjcyáábeke dsíjívetsómé éhne múúne obééjáwu pevétsihjídú íjcyáábeke ditye níttsudu. ³³Áábeke idátsó meenúme. Aabe íinújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyu múnáadítýu úúbálléiyá muhdúhjáa téijyu míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa néene éévehíjcyaaabe.

³⁴Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébé ihjyu uubáalle múnáajpi nééneé. ¿A íhdiityu, mityá tsíjphídtýupeé?

³⁵Áánéllíihyéhjáa teene díbye éévehíjcyánetu úwááboobe dífbyeke ímiáájú Jetsóodítýu íjcyané uwááboju.

³⁶Aamútsíhýáa pèhíjcyamútsí úújeté tsátsi nújpacyo íjcyátsihyu. Átsihvúhjáa diibye eonóocó néé Perípeke:

—ÍEje, íchíihya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsóítyuróne?

³⁷Áánéllíihyéhjáa Perípe néé dífbyeke:

—Ihdyu tehdújucó ímiáané u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiáané ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyáábeke.

³⁸Áánéllíihyéhjáa Perípe néé díbye íjchíemi idyáíívyétsoki. Áamítúhjáa íñítyéne peemútsí teene nújpacyo pañévu Perípe dífbyeke itsójtsoki.

³⁹Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píívyéébé Apííchóré tsájtyéjucó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóocó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa iiyéjucó díbye pèhíjcyané tsaimijyúure. ⁴⁰Áanáacáhjáa diibye Perípe Atsóótó cóómijyucó. Aabéhjáa pacóómívaríyé úwááboobéré pèhíjcyaaabe úújeté Tsetsaráevu.

Tsaoro Jetsóoke cáhcujtsóne

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Áané tujkéverihjyáa Tsaoro lliihyanúllehjicyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúuvájté avyējuúbe éllevu waajácuháámí ityáúmeiki. ²Aanéhjáa dibye ájcúháámima peebe Damácori íjcyáné pihcyáávejááné avyējuúte éllevu néhcoobéré Críjtodítýu íjcyáné uwááboju úráavyehíjcyámeke Jerotsarévu itsájtýe wajpíimúmayé walléemuke. ³Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúuca técoomívú píihrónáa dífbyedívú peete cádiivyé cáámetu. ⁴Aanéhjáa dífbyeke baavu íjcaáyóóbeke Jetsóó dibye ájtyúmítuubéré néehíí:

—iTsáoj, Tsááoroj! Ílveekíami oke ú pátásárcyohíjcyaj?

⁵Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyējuúbej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátásárcyohíjcyáabe.

Áronáa muurá ure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú ínúbíjcóne iye tútávájtámeídyu.

⁶Ááneríhijyáa Tsaoro íllityéébé úúvécunúúbé néehíí:

—Ávyējuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?

Áanélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmítuubéré néehíí:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévú. Téhullévú uke neeímyé íiná u méénuíne.

⁷Ááneríhijyáa dífbyema pééme mítyane íllityé ditye ájtyúmítuubéré dífbyema íhjuváváni. ⁸Aabéhjáa baatu íjyóóúvétsihdyu tsáhájucó hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyējuco ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvatuube íjcyabe tsá majchóubará, adóubará, méénutúne.

¹⁰Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú nééne íbóhówajcárótsihvu dilló dífbyeke. Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyējuúbej?

¹¹Áanélliihyéhjáa neébe dífbyeke:

—Cáhawáá ‘fmiánéjcu’ némeíne

ulléjjtótóvú pééne Jóóda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsaoro’ némeííbyekej. Muurá tééjari íjcyabe piáábó táúmeíhijcyá Píivýéébeke. ¹²Aabe téhdure naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí dífbyé hallúvú díhyójtscu u pícyoone dibye tsiíne íhállúvaki.

¹³Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Ananíá néehíí:

—Ávyējuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá dibyévá Jerotsaréeri dfuwááboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴Aabe muurá eene íllévú tsáá llúuvájté avyējuúte nééjuri cahcújtso múnáake itsájtýeki.

¹⁵Áronáacáhjáa Jetsóó néehíí:

—Wa ihdyu dipye dífbye éllevu.

Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwááboju úwááboobéré pehíjcyáa tsiíne ínújíne múnáake íavyējuújtéhjimájucó. Áhdure ámuha ímúnaa íjraéemuke úwáábóífbye. ¹⁶Áábeke ó waajácútsoó muhdú dibye tééne déjúcotu ícúbáhrámeííne.

¹⁷Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii péjúcoobe Ananíá díbye Tsaoro íjcyájávu. Aabéhjáa tééj pañévú íucáávne dífbyé hallúvú íhyójtscu ípícyóóne néé dífbyeke:

—Muúbej, Ávyējuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánáa úhdivu bóhówááveebe oke wallóó díllellu uuva tsiíne u hállúvábé pañévú Píivýéébé Apíchó íucááveki.

¹⁸Ehdúhjáa Ananíá néénemáyé íhyálluúccú pañétú amóóbé mííhédú nééne áákityéné boone hállúvájucóóbe. Aabéhjáa íllurējuco tsójtótsámeííne.

¹⁹Átsihdyúhjáa botsíi ímájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damácori

Íjcyáné cahcújtso múnáama múhdúj
coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰Átsihdyúhjáa tsúuca
úwáábótujkénuube diityé pihcyáávejáané
pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané
Jetsóó Píivyéébé Hajchi íjcyane.

²¹Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne
néjcatsíhi:

—ÍAcáa tsá áanu éhne cahcújtso
múnáake ímityúné dárívehíjcyatú
Jerotsaréeri? Diibyéjucu muurá íne
ílllevu tsááne llúúvájte avyéjúté éllevu
tsaatéké itsájtyeki.

²²Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa
éhnínevúre iúwáábóné pañe nehíjcyaa
ímiáané diibyéjucu Jetsóó Críjto íjcyane.
Ááneríhjáa íllure tsájúréévétsoobe
imúnaa jodíómuke teene Damájcori
íjcyámeke.

Tsáoro pállójcone

²³Átsihdyúhjáa diitye imúnaa
íjcyarómé pítyácójcatsí dífbyeke
íllíhyanúroki. ²⁴Áánemáhjáa
pécóhajchótá cójihajchótá
téhmeíjcyarómé técoomí llehówááne
dífbyeke íllíhyanuki. Áronáacáhjáa
waajácújúcoobe teéne. ²⁵Áábekéhjáa
cahcújtso múnáa úvérújtí pañévu
iúácóóbeke pejco niityétsó técoomí
míhletátú áachívújucu. Ehdúhjáa
pállójcoobe Tsáoro ditye
lííhyanúyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé
imíllérá íñáhbévájcatsííne técoomíyí
íjcyáné cahcújtso múnáama.
Áróóbedíhjáa íllure íllityéme.
Tsáháikyéhjáa ditye waájacutú díbye
téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke.
²⁷Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté éllevu
itsájtyébedívú waajácutsó diityéké

ímíneúvu. Úúbáleebéhjáa diityéké
muhdú Jetsóó juuváj piínévu dífbyedívú
bóhówáávéebema íhjúvúvátsihdyu péébe
dífbyedítú íjcyáné uwááboju Damájco
múnáake íínerí íllityétuube
úúbállehíjcyáne. ²⁸Aabéhjáa Jerotsaréeri
íjcyaaabe diityémá úwááboobéré pehíjcyá
tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí
íllityétuube. ²⁹Aanéhjáa tsaate imúnaa
íjcyarómé gríéégómú íhjúríyéjucu
íhjuvámé dífbyema ityhájácatsííne
líihyanúllehíjcyá dífbyeke. ³⁰Aanéhjáa
íñahbéjté cahcújtso múnáa iwáájácúne
tsajtyé dífbyeke Tssetsaréavu.
Átsihdyúhjáa wallóómé dífbyeke
Táátsóvuú.

³¹Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa,
Tsamááriaa, íjcyáné inújííneri íjcyáné
cahcújtso múnáa tsamíyéjucu íjcyane
Píivyéébé Apííchóré diityéké piáábóneri.
Aaméhjáa éhníínevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³²Téhduréhjáa Pééodoro pahúllévaré
ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári
íjcyáné cahcújtso múnáadívú. ³³Aabéhjáa
téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeífyeke 8
píjcyábájucu íjpi vááúmeítyúneri
chémeíjcyáábeke. ³⁴Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúuca Jetsocríjtó uke
bóhítsóhi. Ahdícyane dácúúvéne
ílluréjucu dicyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téijyuré ácuuvéne.
³⁵Aanéhjáa Ríídaa, Tsaróoo,
íjcyácoomícyu múnáa íajtyúmíne
muhdúhjáa ícyahíjcyanéhjí íhvéjtsóne
Jetsóokéréjucu cáhcujtsóne.

Dóoca bóhiine idsíjvétsihdyu

³⁶Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtso
múnáalle Jóópéri Tabítá gríéégómú
íhjúrí ‘Dóocaá’ némeílle. Aalléhjáa
ávýetá ímiáállé íjcyalle piáábohíjcyá
ídáátsóméhjíke. ³⁷Aalléhjáa téijyu
chémele dsíjivéhi. Áálléúvukéhjáa

iñjtyúne picyóomé cáámééjiri íjcyáné mǎjcohó pañévu. ³⁸Ájyúhjáa diibye Pééodoro íjcyacóomí Ríída pihíre teene Jóópétuú. Aanéhhjáa cahcújtso múnaa díbye kíá íjcyane iwáájácúne wallóo míftyétsikye dífbye éllevu. Aamútsfhjyáa neeté dífbyeke:

—Uuva ú peé ícúí múúha éllevu.

³⁹Ahdújucóhjáa díbye péene diityétsimájuco técoomívu. Aabéhhjáa úújjetéébeke tsajtyémé teene mǎjcohó pañévu kíá tééhoúvú íjcyáhullévu. Áanáacáhjáa tétsihyi pííbájyujte wallélému máátyóri íjcyame úújjetsopejtsó dífbyeke dílleúvúhjáa dscóhíjcyané wajyámuunévu. ⁴⁰Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívu íjchívyétsóne Píívyéébema íhjúvaabe ímímóúvénema. Aabéhhjáa dílleúvudívu ítteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa díbye néenemáyé ítétjúcoólle. Aalléhhjáa dífbyeke íajtyúmíne tsúúca ácuuvéhi. ⁴¹Áállekéhhjáa íhyójtscutu iékéévéne íjyóucjároóbe. Áánemáhhjáa cahcújtso múnáama pííbájyujtéke ípíúváne úújjetsoobe tsúúca bóhííledívu. ⁴²Aanéhhjáa teene Jóópé múnaa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³Átsihdyúhjáa Pééodoro coéváhíí tsucájá técoomívu ‘míhéné ímibájchoóbe’ némeíbyé Tsimóo jávu.

Pééodorómútsí Conéérioma

10 ¹Íjcyaabéhhjáa Tsetsaréari ‘Conéerio’ némeíbyé tsáha múnaa ‘Itariáno’ némeíñé tsodáhómú avyējuube íjcyaaábe. ²Aabéhhjáa pajjyuvaré Píívyéébeke piáábó ityáúmeíñe ícyahíjcyá muhdú díbye ímíllédu. Pámeemáyéhhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé dífbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke piáábohíjcyaaabe panévatúre. ³Aabéhhjáa tsájcuuve naavédú néene ííténé pañe ájtyumí nǎjkyéji múnáajpi

dífbye éllevu tsááneé. ⁴Aabéhhjáa dífbyeke díllónéllíi íllityécunúúbére dífbyedívu ítteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyējuúbej?

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú piáábó dífbyeke u táúmeíhíjcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbe ídáátsóméhhjike u piáábohíjcyáne. ⁵Ahdícyane Jóópévu tsaatéke wallo dítye úújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Pééodoro’ némeíbye. ⁶Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóo ‘míhéné ímibájchoóbe’ némeíbye ja únéú únuri íjcyájari. Diibye uke neé ínná u méenuíñe.

⁷Ehdúhjáa nǎjkyéji múnáajpi Conéérioke íñéene péené boone píúvaabe mítyétsi íúnú múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevéléébeke. ⁸Áamekéhhjáa ímíneúvú íúúballéne wáloobe teene Jóópévu.

⁹Aaméhhjáa péhíjcyámé tsíjyvu tsúúca técoomíj píihíríjyuco íjcyánáa Pééodoro nériivyé já hallúvú Píívyéébema íhjúva cójjpiínéjyuco íjcyáíñáaaca. ¹⁰Téjyúhjáa mítyane ajyabáávatéébe. Áábemáhhjáa dítye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívu naavédú néene bóhówaavéhi. ¹¹Áané pañéhhjáa ájtyúmíibe cáámetu wájyamúbacobádú néene téjtyóhíjtu dóhjívané dífbyedívu nítyene. ¹²Áhbácóbá pañéhhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. ¹³Áamedívuúhjáa díbye úllévenúrónáa Píívyéébe dífbyeke néehíí:

—Aatyédítýú bo tsaatéke

llífhjánúmeke tsájtýéne didyoy.

¹⁴Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyējuúbej, tehdúí mújyú ehdííváméhhjike u dóónejjí doorátujtéke.

¹⁵Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—¿Íveekí doorátujtedívu ú meménú ímíáámé íjcyámeke?

¹⁶Ehdúhjáa dífbyeke Píívyéébe néé pápihchúújyúva. Áané boonéhhjáa tsiíñe

pihullévúré péene cáamevu.

¹⁷Áanerihjyáa dibye ítsámeihjycyánáa tsúúca lléehowávú wajtsijucóomé Conéerío walló múnaa dibye íjcyaja dílloméré péhijcyáme. ¹⁸Aamehjáa dílló tééjari dibye íjcyáhajchíjyu.

¹⁹Aabéhjáa téené íjtsaméiyíyéi íjcyánáa tsiíne Píivýéébé Apííchó néé dífbyeke:
—Pápihchúúmeva uke nehcohi.

²⁰Diityémá peeco iná néetuubére. Muurá oore ó wallóo diityéké díllelvu.

²¹Ahdújucóhjáa dibye diityé éllvu ipyéene nééneé:

—¿A oke ámuha ménéhcohi? ¿Aca muhdú néénéllii ímichi ámuha metsáa taéllevu?

²²Áanélliihyéhjáa néeme dífbyeke:
—Ihdyu muha metsáa tsodáhómú avyéjuube Conéerío ímiáábé Píivýéébe ímillédú icyahíjcyáábeke ámuha múnaa jodíómú ímí ítsúcunúhijcyaaabe nééjuri. Dífbyekévaa níjkyéji múnáajpi néé dífbye jávú u péene dífbyema u íhjúvaki.

²³Ehdúhjáa ditye néénéllii Péédoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

²⁴Aaméhjáa tsíjyu úújeté Tsetsaréavu eenéé Conéerío ihyájkímuma íñahbévajtéké ipúvámema dífbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵Aanéhjáa Péédoro dífbye jávú ááhívéiyóné ihdéré íjchívyeifnúne dífbye úmiwávú mímóúúvetéébé dífbyeke idyúúrvaki. ²⁶Áronáacáhjáa Péédoro dífbyeke néehíi:
—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷Ehdúhjáa dífbyema íhjúvaabéré tééjá pañévú úcááveebe úújeté mítyane míamúnaa tétsihvu píhcyáávemedívu.

²⁸Áamekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá mújyú jodíómuube tsííne iinúji múnáajpiima íñahbévájcatsíne dífbye já

pañévú úcáávéityuróne. Áronáa Píivýéébe oke néé tsaatéké átéréejtédí o díllótuki. ²⁹Ahdújuco muurá íne o tsáane ‘tsíjyu’ néetuubéré oke ámuha mepíúvánélliihye. Aane ícyooa ó ímillé o wáajacúne muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepíúvane.

³⁰Áanélliihyéhjáa Conéerío néé dífbyeke:

—Ícyooaá cuuve íchihyi tahjyáí májchótuube Píivýéébema o íhjúvahíjcyáábedívu tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áanetu tsúúca mee pínéehójtij coojívájuco. ³¹Aabée oke néehíi: “Píivýéébe muurá lleebó dífbyema u íhjúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ³²Áanéllii walló tsaatéké Jópévu ditye újcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke. Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘míhéné ímibájchoóbe’ némeífbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óvíi ítsáacooca úma íhjúváhi.” ³³Ehdúu oke dibye néénéllii díllelvu ó wallóo uke ditye újcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsáane ímí tsame mefjcyá Píivýéébema. Aane ícyooa muha méimíllé Píivýéébébe uke níwaaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeríómuke úwaaabóne

³⁴Áanélliihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Ícyooa ihdyu ímiáané ó wáajácú Píivýéébe pámeekéré tsahdúré wájyune.

³⁵Muurá tsiíne iinújine múnáadítýú múhdumé dibye ímillédú íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶Muuráhjáa tsúúcajatújuco dífbyere Píivýéébe muuha íjraéémú íhdéejtéúvuke néhijcyáné tsaímíyé dífbyema mefjcyáiíne uwááboju méema íjcyafné páme Avyéjuubéré íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri. ³⁷Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iinúji Gariréatu tene tújkevane éhne

Jóááuvu iwáábóne tsótsohjycyáné boonétu. ³⁸Muuráhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi ijcyábé pañévu Píivýéébe Íapíichó picyóó díbye tééne ihnáhoori ibóhítsohjycya naavéné túkevéjtsóju pañe ijcyame ícúbáhrámeñhijcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco díbye méénuhijcyáné Píivýéébe dífbyema ijcyánéllíihye. ³⁹Aane muurá muha méwaajácu páneere muhdúhjáa díbye méénuhijcyáné Jodéa iñújirii, Jerotsarérii, ijcyane. Áané boonétúu dífbyeke lliihyanúmé páwachékevu. ⁴⁰Áróobeké Píivýéébe 3 coojívatu tsiíne ibóhítsóóbeke bóhówajcaró múúhadívu. ⁴¹Áronáacáa tsá pamévadívuré díbye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivýéébe múúhake dífbyé uubállé muha meméénúmyeke méménúmedívuré bóhówáaveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴²Áijyúu múúhake níwááveñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhduée neebe muha meúúballe Píivýéébe dífbyeke néhdújuco pámeere dsíjvéjúcóóróméhhjima muhdú díyte ícyahijcyáné díbye ímbájchoíne. ⁴³Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píivýéébe ihjyú uuballe múnaa néhijcyáné dífbyeke cáhcújtsómé ímityuháñé ábájívémeíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

**Jodíómú ijcyátúmé pañévu
Píivýéébe Apíichó úcaavéne**

⁴⁴Aabéhjáa iwáábó pínéevénáa tsúúca Píivýéébe Apíichó úcaavé pámeere múhdumé díbye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. ⁴⁵Áanerihjáa imúnáa dífbyemáa péeme ullévenú jodíómú ijcyátúrómé pañévu Píivýéébe Apíichó úcááveneri. ⁴⁶Aaméhjáa lleebúacunú Píivýéébeke díyte dúúrúvéné tsíjtyéhjí ihjyúháñé iwáájacútúrújhjiri. ⁴⁷Áamekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá diityé pañe ijcyáné Píivýéébe Apíichó íñe mépañe íjcyadu.

Áanéllii tsúúca piivýetéme itsójtsótsámeíñe.

⁴⁸Ehdúhjáa íñéene neebe ílluréjuco díyte itsójtsótsámeí dífbyedívu Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme díbyeí diityémá íjcyca tsuucájáánevu.

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

11 ¹Aanéhjáa Jodéari ijcyáné uwáábojtémá tsijtye cáhcújtsó múnaa waajácújucoó jodíómú ijcyátúrómé tsúúca Píivýéébe uwááboju cáhcujtsóne. ²Áanáacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedityúhjáa tsaate cáhcújtsó múnaa íjcyájúcoorómé íhdééné taúhbaju úraavyémé ihjyúvahijcyáhi. ³Aaméhjáa néé dífbyeke: —¿Acáa íveekí memúnáa jodíómú ijcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohijcyáhi?

⁴Áanélliihyéhjáa úúballébe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dífbyema tene pájtyene.

⁵Neebéhjápe:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyaae Píivýéébema o íhjúvahijcyánáa óhdivu naavédú néene bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wájjámúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjíváné cáámetu óhdivu níityene. ⁶Áánevuú o úllévenúróne bótsíí ímíñeúvú o íttee o ájtyumí tééne pañe paméva íyamé doorátujte ijcyane. ⁷Áamedívuú o ítéhíjcyáronáa Píivýéébe oke néehí: “Aatyedítýu bo tsaatéké lliíhyanúmeke tsájtyéne didyoy.”

⁸Áronáacáa o néehí: “Tsáha, Ávyéjuúbej, tehduí mújyú ehdíváméhhjike o doónejíí doorátujtése.” ⁹Áanélliihyé oke neébe: “¿Íveekí doorátujtédívu ú méménúne ímiáámé ijcyámeke?” ¹⁰Ehdúu oke pápíhchúúijyúvú díbye nééne boone piéhullévuré péene cáamevu. ¹¹Áané tujkéverihjáa tsúúca o íjcyajávú wajtsíjucóómé pápíhchúúmeva Tsetsaréatu díyte taéllevu wáalloóme.

¹²Áamemájucóo o pééne Píivýéébé Apííchóré oke túkévéjtsóneri iiná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óoma úújeténe oke píuváábe jávu. ¹³Aabée múuhakye úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dífbyedívu ihjyávu íbóhówáávéne dífbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéké walló ditye iújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke. ¹⁴Diibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóvífýonetu mepájtyetéíne.” Ehdúu múuhakye úúballéébe. ¹⁵Áané boonétúu diityéké o úwáábómé pañévu Píivýéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévu iúcaavédu. ¹⁶Téijyúu ó ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóó íllu nééneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyané núpácyori. Áánetu ihdyu ámúhá pañévu Píivýéébé Apííchó úcáávééhi.” Ehdúu Jetsóó nééne ó ítsaavé téénetu. ¹⁷Muuráhjáa dífbyeke ditye cáhcújtsónéllii Píivýéébé Apííchó diityé pañévu úcaavé éhnée mépañévu iúcaavédu. Ehdúu Píivýéébe ímíllédú méénune tehdu muhdú o méénúfýónejívari.

¹⁸Ehdúhjáa Péédoro Jerotsaréri íjcyané cáhcújtso múnáake néénéllii tsáhájucóo iiná ditye néétú dífbyeke. Aaméhjáa Píivýéébeke dúúruvámé nééhíí:

—Píivýéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa ícyahíjcyané íhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa nééme Jerotsaréri íjcyané cáhcújtso múnáa.

Ajtiokííari íjcyané cáhcújtso múnáa

¹⁹Muuráhjáa Ejtéébaúvuke ditye dsíjívéjtsóné boone téhdure tsijtye cáhcújtso múnáake ímityúne dáriivéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Peníítsiávu, ‘Chííperere’ némeííne caapáhovu,

Ajtiokííavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýu íjcyané uwaáboju apáámyekéré imúnáa jodíómuke. Tsáháhjáa tsijtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. ²⁰Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsááne cáhcújtso múnáama Tsirééne múnáa Ajtiokííavu wájtsime úwaaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. ²¹Áámekéhjáa Píivýéébe píaabómé muhdú ícyahíjcyanéhíí íhvéjtsóne dífbyekéréjucóo cáhcújtsóne.

²²Aanéhjáa Jerotsaréri íjcyané cáhcújtso múnáa iwáájácúne wallóó Benabéeke téhullévu. ²³Aabéhjáa téhullévu úújetéébé waajácú muhdú ímiááne Píivýéébe diityéké píaabóne. Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúveebe diityéké túkévétsohíjcyá ditye ímiíneúvú Jetsóoke iúráávyeki. ²⁴Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píivýéébe cáhcújtsóóbeke dífbyé Apííchó túkévétsohíjcyaaabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcújtsóhi.

²⁵Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéébema tsiíne óómimútsí Ajtiokííavu. ²⁶Aamútsíhjáa tétsíí cáhcújtso múnáama tsáne píjcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áíjyúhjáa botsíí cáhcújtso múnáake dillómé ‘Crijtíánómudi’ Críjtó uráávye múnáake.

²⁷Áánáacáhjáa uwaábojtédítýu tsaate Píivýéébé ihjyú uubáalle múnáa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu.

²⁸Áamedítýúhjáa ‘Agáábo’ némeífbyé diityéj píinévú íjyóóúvéne néé ájyaba íjcyaiíne íúújiri Píivýéébé Apííchó túkévéjtsóneri iwáájácúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóódio ávyéjuube íjcyáiíjyú. ²⁹Áanéllíihyéhjáa Ajtiokííari íjcyané cáhcújtso múnáa íjtsáméí muhdú tsáápiitsa ípíáábofíne Jodéari íjcyané cáhcújtso múnáake. ³⁰Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabémútsikye Tsáorómá wallóómé

téhulle ijcyáné cahcújtso múnáá túkevétjotjé éllevu.

**Jacóóboke illífhyanúne
Péedoróké ditye cúvéhoójánúne**

12 ¹Aíjyúhjáa ávyéjuube Heróóde ímityúné dáriivé tsaate cahcújtso múnáake. ²Diibéhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóóboke lliihyanúme icyáváájconeri. ³Aanéhjáa ímí pajtyé imúnaa jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péedorókeréjuco ditye iékééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyété wañéhjí pañe óórtiyúne pááa máchómeñijcyáijyu. ⁴Áábekéhjáa icyúvéhoójánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva ijcyámeke ditye ityéhme pííneéhójtśimevátsáhjidi. Áánemáhjáa íjtsámeifbyé téené pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújétsóíñé tsíjtyeke ditye muhdú inéekíi. ⁵Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnnaa piáábó táumeñihjycá Píívyéébeke.

**Píívyéébe Péedoróké
cúvéhoójatu íjchívyetsóné**

⁶Aanéhjáa tsitsíívevu diibye Heróóde dífbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuváacutu úwááñéhityu tsodáhómútsidítúyú dóhjívaabe. Áánétúhjáa tsijtye imyéénuhíjcyádú téhme péjcové tééjla lleehówa. ⁷Áronáacáhjáa níjkyéji múnáajpi dífbyedívú úújetéébedítúyú peete cádiúacunú páneere teene cúvéhoójá pañe. Aabéhjáa dífbyeke cávhyiñú ‘muúbe, dájkyee’ néébere. Ehdúhjáa díbye néenemáyé úwááñehi córíveñíú dífbyé hótsíjkejícútu. ⁸Áábekéhjáa neebe díbye íwajyámúné ímíbájkímeyéñe íjtyúhápaajínevu iújcámeñki. Ahdújucóhjáa ímíbájkímeyéñe neebe: —Ayúwa díwajyámú hállúejavú dávoóveñíúne dica tadyéjurij.

⁹Ahdújucóhjáa dífbye déjutu péébe íjtsúcunú ímiááné íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédu néenere íítténe pañe íajtyumíne. ¹⁰Áronáacáhjáa tsúuca pajtyémútsí tujkénúetsíi, hallúvúetsíi, téhmehíjcyámútsiky. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjítóvuréjuco meíjchívyéné lleehówa úwáñewáánetu meénúmeíwavu. Aawáhjáa iye díityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsí peerá teene ulléjítori díibye níjkyéji múnáajpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dífbyedítúyú pééneé.

¹¹Átsihvúhjáa bótśi ímiááné íjcyane iwáájácúne neebe:

—¿Aca muhdú íñe ímiááné Píívyéébe níjkyéji múnáajpiky taellevu walló oke díbye ipájtyetétso Heróóde hójtśi pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke íimíllédú meénúíyónetu.

¹²Ehdúhjáa néeneri íjtsámeifbyeré péé Jóáa dífbyere ‘Máacoó’ némeifbyéj tsíju Maaría javu. Áijyúhjáa téjjavu cahcújtso múnnaa íphcyáávéne Píívyéébeca ihjyúvahíjcyáhi. ¹³Áanáacáhjáa llééhówatu áachi éhnéjcutu díllóhíjcyaaabe díityéke. Áánéllíihyéhjáa bádsíjca ‘Róódeé’ némeíllé íjchívyeñíúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dífbyekéí páyúúcutulléré ífcúí tsiíne ióómiñe úúbáletté díityéke.

¹⁵Áronáacáhjáa díllleke népejtsóme:

—Íllurébá ú meívatéhi. Tsáháubá díibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáajpíyébú dífbyé uubállema tsáábeke ú néehí.

¹⁶Áanáacáhjáa Péedoro éhniínevúré díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa bótśi ipááyúúbedi mítyane ulléenúme.

¹⁷Áámekéhjáa íhyójtśiríyé neebe díbye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbállebe díityéké muhdú Píívyéébe dífbyeke cúvéhoójatu íjchívyetsóné. Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa inééne tsiéllevúrjúco dibye péene diityédítu.

¹⁸Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eenée dífbyeke téhnehjycámé úvánucátsí múhdutú kiávú dibye péeneri. ¹⁹Áame éllévúhjáa diibye Heróóde wallóo tsaatéké ditye teene cúvehóójá iúújeté dífbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllii ímíñevúvú diitye tehme múnáake idíllóróne íllurjúco dibye lííhyanútsóné diityédívu. Áanemáhjáa teene Jodéa iinújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróóde dsíjivéne

²⁰Aabéhjáa tsaríllehijycá Tííróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dífbyé iinújitúré majcho iúcuéhjycánéllii imíllé dibye diityémá ímjyuvéne. Áánélliihyéhjáa tsaméhjí ímíñevúvú ipítýácójcatsíne péé dífbyé piááboobe Bárájo éllévu. Áábekéhjáa néeme dibye Heróódeke inéé dibye diityémá ímjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllii neetéébe dífbyeke dibye diityémá ímjyúúveki. ²¹Áánélliihyéhjáa diityéké éevebe kéjcoojí diityémá íhjuvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcaávéne íavyéjú iyyáwá hallúvú acúúvebe diityémá íhjuvaki. ²²Áánerjúcohjáa tsaate kéévánécoba neéneé:

—Aabye muurá eene íhjuvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. íPíívyééberéubá dífbye! ²³Ehdúhjáa ditye néenemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyoóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa íllurjúco dsíjivéne iúúvateneri. Ehdúhjáa dífbyeke pajtyéné íveekí Píívyéébeke ávyéjútsotumé míamúnaa dífbyekéré ávyéjuútsóné ímí dibye íjtsúcunúné déjúcotu.

²⁴Áijyúhjáa Píívyéébe uwááboju éhniíñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

²⁵Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjycóo Ajtiokííavu tétsí cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake piáábóne dsídsidívú diityéké iájcújétsihdyu. Aamútsíhjáa tsajtyé Jóááke dífbyere ‘Máacoó’ némeífbyeke.

Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

13 ¹Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáama íjycámé Píívyéébe ihjyú uwáábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóo dífbyere ‘Cúúvéébeé’ némeífbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iinújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódeema tsajjúvú píívyéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítýúhjáa tsaate úwáábohijycá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohijycá tsúuca dífbyeke cáhcújtsómeke. ²Aaméhjáa tsájcoojí májchotumé Píívyéébeke dúúrúvameke dífbyé Apííchó néehí:

—Óoma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúucajájútcóo diityétsidyítýú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú fhýótsine ipícyóóne ditye táúmeíñé piáábó Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítýájcómútsikye íllurjúco ditye wáalloóne.

Benabéemútsí Chííperéri úwaabóne

⁴Aamútsíhjáa Píívyéébe Apííchó túkévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahííyí peemútsí ‘Chíípere’ némeíñé caapáhovu. ⁵Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcovúvú úújetémútsí úwaabójucóo Píívyéébe ihjyú imúnáa jodíómú pihcyáavejáané pañeva. Áámútsímáhjáa ípiááboobe Jóáa péé dífbyere ‘Máacoó’ némeífbye.

⁶Aaméhjáa teene caapáhori péhijycámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apííchoobe

ijcyáabeke. Diibyéhjáa illure iállíne nehíjcyá Píivyéébe icyánéjcu uubállé imyéenuhíjcyáne. ⁷Aabéhjáa icyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páoromá ímí díbyema ínáhbévácatsíhíjcyánéllíhíye. Diibyéhjáa ávyéjuube píuvá Benabéemútsiky Píivyéébe uwááboju illéebúacunúne ímílléneíllíhíye. ⁸Aamútsíhíyáa díbyeke úwáábórónáa diibye apíichoobe díbyere ‘Erííma’ némeíbyé tsá ímíllétú díbye cáhcujtsóné Píivyéébe ihju. Áanemáhjáa illure téenetu bóijcyuube díbyeke. ⁹Áanéllíhíyéhjáa Tsáoro díbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píivyéébe Apíichó íjcyaae díbyedívú ííténe nééhí:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsiiméné u íjcyaae átéréepi. ¹⁰Aabe ímúijyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyáné uwááboju ímíáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹Ahdícyane ícyooca Píivyéébere nééjuri tsáhájcu u hállúváitýúne. Ehdúhjáa díbye néenemáyé tsáhájcu díbye állúvatúne. Áanemáhjáa tsaatéké neebe díbye itsájtýe díbyeke. ¹²Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne illuréjcu cáhcujtsóné Píivyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokíari

¹³Átsihdyúhjáa Páávoró ínáhbénujtétsima Páápótu péé tshahíyí Pajpíríriá íiñújiri íjcyacóomí Pééjévuú. Áamútsídítýúhjáa tétsihdyu Jóaa oomí Jerotsaráevu. ¹⁴Áané boonéhjáa iyéjcu péémutsi úújeté Ajtiokíavú Pítsídíá íiñújiri íjcyáoomívu. Aamútsíhíyáa téhulle wáyéévejcóójí íjcyamútsí péé imúnáa píhcyáávejavu. ¹⁵Áanáacáhjáa tééjá avyéjute Píivyéébe ihju íéevéne íñjkevádú néé tsaatéké díbye idílló dítyétsí íhjuváiíhájhíjju. Áanéllíhíyéhjáa néeme diityétsikyé:

—ÍAva tsá ámuhtsidi tsáné túkevéjtsoju íjcyatú múuhakye ámuhtsi menéíyóne? Tenévá íjcyáhájhí múuhakye mene.

¹⁶Áanéllíhíyéhjáa diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyójtisiri néé dítye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéemuj, cáhawáá ímíneúvú melleebúacunú ámuuhakye o nééíne íne múhdumé Píivyéébeke ámuha maávyejúúllémeke. ¹⁷Muuráhjáa méíhdé múnáaúvú Píivyéébe idyé íjcyaae íhñéjté Ejíhtó íiñújiri íjcyámeke llíyaatétsó diityékée íñéhdújcu. Áamekéhjáa muurá íhñáhoori íjchívyétsoobe téene íiñújitu. ¹⁸Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcu ne diityéké píáábohíjcyaae panévatúré 40 píjcyá hajchótá dítye íñéubará píivyéébe íiñújiri íjcyácooca. ¹⁹Áané boonéhjáa Canaáá íiñújivúréjcu péémeke idyé díbye píáábónej téeveríyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnáa téene íiñújiri íjcyámeke. Diityékéhjáa íbóáyóné boone iyéjcu dítye cáavacuhíjcyáné diityé íiñújíne. Ehdúhjáa muurá méénuhíjcyámé Píivyéébe píááboríye. ²⁰Áamekéhjáa túkévtsohíjcyaae ímítyúnéhjí ímíbájcho múnáaj téeveri 450 píjcyá hajchótá íhjuvú uubálle múnáajpi Tsamoéeréjcu íjcyájcoojívu. ²¹Aaméhjáa idyé táumeí Píivyéébeke díbye imyémenú tsáápiikyé diityé ávyéjuube íjcyáíbyeke díbye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa díbye mémenúné ‘Bejamí’ némeíne dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke díbye íjcyá ávyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²²Áábekéhjáa íjchívyétsóné boone Dabíikyéréjcu díbye tsiíne pícyoone diityé avyéjuube díbye íjcyaki. Díbyedítýúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéeíllébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikyé.” ²³Diibyéhjáa muurá Dabííj tsiiménémúhábedítýú Píivyéébe meménú Jetsóoke mee íjraéemuma páme Pájtyetétsoobe íjcyáabeke tsúucajájújucóhjáa íñéhdújcu. ²⁴Áábé

ihdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnaa ijraéemuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú ífcyahíjcyánéhjí íhvéjtsóné ditye ímiánejcúvuréjucu ipájtyéne illuréjucu itsójsótsámeiki. ²⁵Aabéhjáa teene úwáábó nijkévaríjyucu íjcyaae néehíi: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meítsucunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóíbye. Áabeke muurá tsá íjtyúhápáájíubará o tácoriúcutúyuróne.”

²⁶Ehdúhjáa inétsihdyu Páávoró néehíi:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj

tsiiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píivýéébeke cáhcújtsómej, muurá pajtyéte úwááboju méwáabyuta.

²⁷Muuráhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnaa íavyéjútémáyé tsá wáájácutú diibyéjucu Mepájtyetétsoobe Jetsóo íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojívadúné Píivýéébe ihjyú uubálle múnáá uwááboju dífbyedítú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamee muurá illure ícúbahrá dífbyedi tsúucajátújucu tene dífbyedítú némeidyújucu. ²⁸Tsáháturóhjáa íné imityúné dibye méénutú téené hallútú ditye dífbyeke llíhyanúiyóne.

Áronáacáhjáa néeme Piráátóke dibye illíhyanútso dífbyedívu. ²⁹Ehdúhjáa dífbyedítú tene cáátúnúmeidyújucu ditye méénune dífbyeke. Áabeúvú íitémehóhjáa tsíjtyeréjucu páwachéketu iníityétsóné cúúne. ³⁰Áróóbekée muurá Píivýéébere bóhiitsóhi. ³¹Aabéhjáa píváijyúvúvú bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu dífbyema péhíjcyamedívu. Aame muurá íne úúbálléhíjcyá míamúnáake dífbyedítu.

³²Aane íne ámúhake muha méúúbálléhíjcyá ímiá uwááboju tsúucajátújucóhjáa méíhdé múnáaúvuke úúbállémeíhíjcyáne. ³³Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiiménémúháabeke inéhdújucu Píivýéébe bóhiitsóné Jetsóoke. Muurá Tsáámóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó

bóhiitsóhi.” ³⁴Ehdúhjáa Píivýéébe néé dífbyeke íbóhiitsoíné dífbyej pí ícúbáhrámeityuki. Áhdure idyé tsiíne neébe: “Ámúhake ó píááboó panévaturé Dabíiúvuké o néhdújucu.” ³⁵Téhdure idyé tsiíne Tsáámóháámitu nééneé: “U íjcyátúcoocájííva néhi díicúve múnáajpi íjcyáábej pí toócuúhi.” ³⁶Aanéhjáa muurá diibye Dabíiúvuke Píivýéébe inéhdújucu ímí ícúvehíjcyané míamúnáake dibye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjvéeébeke cáániúvú únútu ditye cúúúúbej pí ícúbáhrámeíhi. ³⁷Áanétúu Jetsóoke Píivýéébe bóhiitsóóbej pí tsá ícúbáhrámeityúne. ³⁸Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaaajácúiyá diibyeé dsíjvéneé tééveri tsúúca pámeere míamúnáa imityuháné Píivýéébe ábájívéné úwááboju. ³⁹Aane muurá íne múhdumé dífbyeke cáhcújtsómé imityuháné tsúúca ábájívémeíhi. Áanetu teene cáhcújtsotómé Píivýéébéhjáa Moitséeúvuj tééveri méénúne ímíhbjuré úráávvehíjcyámé taíyuháné tsá ábájívémeityúne. ⁴⁰Ahdícycane téiibúwá méjcyaco. Ámúhake pajtyedííne éhnéhjáa Píivýéébe ihjyú uubálle múnaa íllu nééneé:

⁴¹Ámuúhaj, múúnedi illure

úúhívatéhíjcyámej, wa ihdyu méwágóóovecoj. Muurá íhtsútuube Píivýéébe o íjcyaae panévare o méénune tsaate ámúhake úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

⁴²Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávéjá pañévú úwáábóné tsujáávevu tsaate dífbyeke néé tsiíne dibye wáyeéévejcoójí itsáane íúwááboki. ⁴³Áanemáhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píivýéébeke ímí úráávvehíjcyámé jodíómu, tsíjtye jodíómu íjcyátúmedítu, íjcyame. Áamekéhjáa tükévetsohíjcyamútsí Jetsóodítú íjcyané uwááboju dityétsí úwaaabóné ímí diityéké búuuvémé

diityétsikye náhbévámeke. Aamútsíhjíyá nehíjcyá diityéké Píivýéébé piáábori ímí ditye iúráávye dífbyeke.

⁴⁴Átsihdyúhjáa tsííne tsemáanaréjuco déjúcóóvéneri wáyeeévejcóójí illúhwu pácoomí múnáaré dóbééverá Píivýéébé uwááboju illéébúacunúki. ⁴⁵Áaneríhjíyá avyéjujte mítyane inómíutááváne Páávoródítýú ihjýúvá dífbyé uwáábó icyátúhtsónema. ⁴⁶Áamekéhjíá núhnévétumútsíyé diibye Páávorómá Benabéemútsí néehíí:

—Muurá ihdyu tehdújúcooro íne Píivýéébé uwááboju Jetsóodítýú íjcyane mee jodíómudítýú úwáábómeí tujkénújúcooroné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú medsjíivéjúcóóítýúne bóhí ámuha meújcuki. Áanéllíi muhtsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki. ⁴⁷Muurá Píivýéébe íhjíyú uubálle múnáaj téeveri néehíí:

Ukéé ó picyóó peetédu u néébedítýú pajtyéte uwááboju itsújááve pámeere ííñújiri íjcyané míamúnáadívu.

⁴⁸Ehdúhjíá dityétsí néeneri jodíómú íjcyatúme ímíjyuuvéhi. Aaméhjíá nehíjcyá Jetsóodítýú íjcyané uwááboju ímiáané íjcyane. Áanemáhjíá cáhcujtsómé eenéé múhdumé múijyú idsjíivétyúne bóhí iújcúínejcúvuréjuco pájtyeme. ⁴⁹Ehdúhjíá téené ííñújiri úwáábómeíne Ávyéjúúbedítýú íjcyané uwááboju. ⁵⁰Áronáacáhjíá pihcyáávéjéa túkevéjtsójtémá íhtsutúme íjcyané walléémú néé técoomí avyéjujteké diityémá tsaméhjí íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjíá ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené ííñújitu páhdúvaré idyáírvémútsikye. ⁵¹Áanéllíihyéhjíá illuréjuco dityétsí diityédívu íjtyúhááñe ííñú ipíchóújcóne péene Icóónióvu. ⁵²Áronáacáhjíá ihdyu tétsii múnáa múhdumé tsúúca Jetsóoke

cáhcújtsómé pañe Píivýéébé Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

14 ¹Aamútsíhjíyá Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyané pihcyáávéjéa pañévu úwáábohíjcyané mítyame cáhcujtsó imúnáa jodíómu. Áhduréhjíá tsíjtye múnáa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ²Áronáacáhjíá tsaate jodíómú cáhcújtsotúme bóijcyú jodíómú íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjíá ditye néhdújuco tsáírllehíjcyané cáhcújtsó múnáake. ³Ároné pañéhjíá tsúúcajái tétsii íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píivýéébedívu icyátsípáávéne ínerí núhnévétumútsi. Áamútsikyéhjíá piááboobe dífbyé íhnáhoori dityétsí méénúráityíronéhjí imyéénuki. ⁴Áanáacáhjíá técoomí múnáa illuréjuco dówaavéne. Tsaatéhjía pajtye uwáábojte icyánejuco. Áanetúhjáa tsíjtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵Áanéllíihyéhjíá jodíómuu, tsíjtye jodíómú íjcyátúme, íjcyame íavyéjujtémá pítyácójcatsí diityétsikye páhdúvaré idyáírvémútsikye néwayúúnevu iáamuíne. ⁶Aanéhjíá iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá ííñújivu. Aamútsíhjíyá uwáábohíjcyá téené ííñújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷Téhduréhjíá uwáábohíjcyamútsí hállúrcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áamune

⁸Aanéhjíá Ríítararí íjcyaaabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹Aabéhjíá lleebúacunúhíjcyá Páávoró úwaabóne. Áábekéhjíá Páávoró íajtyúmíne waajácú díbye ímiáané cáhcujtsóné Píivýéébe dífbyeke ímíjpyetétsoíne. ¹⁰Áanéllíihyéhjíá neebe dífbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjíá íjyocúúvénemáyé díbye úllene.

¹¹Áánerihjyáa teene Ricaóóniá iinúji múnáa iúllévenúne néé ihjyúrii:

—iPíívyéébeemútsihya íne méhdivu niityé míamúnáajtét sídívú ípívyéévenema!

¹²Ehdúhjáa ínééne Benabééke meménúmé ‘Jóópíte’ némeíñé miicúrúwake icyáánivahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Mecóório’ némeíñé miicúrúwa déjutu ímichi dibye íhjyúvahíjcyánéllíihye.

¹³Áíjyúhjáa diibye ‘Jóópíte’ némeíñé miicúrúwake cáánivahíjcyaaabe llúúvábé duurúvaja técoomí lleehówá únúriye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu ícyáávésómútsikye. Áámútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllérá illííhyanúné téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúné dóváríjcyómeímútsí tsárí ehdu ditye meénuíyóné diityétsikye pájtyenéllíihye.

¹⁵Áánemáhjáa ícúí diityé éllevu ípyééne neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhádúré muhtsi míamúnáajtét sí. Aamútsíi muurá íne ámúha éllevu muhtsi metsáá ámúhakye meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúráávvehíjcyáné mefhvéjtsóne Píívyéébekeeréjucu ámuha meúráávve páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima íínúji tééjí hallúrí íjcyáméhjimájucu nújpacýo pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke. Diibye íhdyu meke bohíwú ajcúhi. ¹⁶Díbyeréé muurá éjyuuúvú míamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimíllédu. ¹⁷Árónáacáa íhñáhoovu diityéké úújétsóobe panévatúré diityéké ípíáábóneri. Díbyere muurá méema níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaimíyé píívyene meóóvéne mécyahíjcyá tsaimíjyúúre.

¹⁸Ehdúhjáa dityétsí néerónáa imílléromé diityétsikye íícúvené ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Árónemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹Áánacáahjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívanéllíi Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsíjiveébe’ ínééne lliúcuíñúmé técoomítyú íwávuú. ²⁰Áábé hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnáa mícaavérónáa iácúúvéne tsiíne peebe diityémá técoomívu. Áané tsíjyúhjáa Déébévuréjucu dityétsí pééneé.

²¹Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáake.

²²Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímííneúvú iúráávve Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáánéjucu mítyane meícúbáhrámeíñé nájcautu meúcaavéné Píívyéébe avyéjucu. ²³Téíjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómívarí íjcyáné cahcújtso múnáa túkevjtsojte íjcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhjí májchotúmé Píívyéébema íhjyúvú díbyeréjucu diityéké ityúkévéjtsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴Aamútsíhjáa Pítsíídiá iinújitu péémutsi úújeté Pajpííriá iinújivu.

²⁵Aamútsíhjáa Pééjéri íúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. ²⁶Átsihdyúhjáa íwákimyéí iníjkévátsihdyu tsahííyíyéjucu dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébe wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. ²⁷Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúbállemútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóne Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju. ²⁸Áámemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

15 ¹Áijyúhjáa tsaate Jodéa iññújitu teene Ajtiokiíavu póeme tétsí cahcújtso múnáake uwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeítýmé pájtyetéítýmé. ²Áaneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjácatsíhi. Áané boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa fhjyúvájcatsíne dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyéene idyé íhhyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevjtsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³Aaméhjáa péeme pajtyé Penítsiámá Tsamááriá iññújcutu. Aaméhjáa úballé imúnáake jodíomú íjcyatúmé Píívyéébeke cahcújtsoné muhdú ícyahíjcyanehjí íhvejtsónema. Áaneríhjáa tétsí cahcújtso múnáa mítyane ímíjyuvéhi.

⁴Aaméhjáa Jerotsaréevu újjetémeke tétsí cahcújtso múnáa tsaimíyé waatsúcéjtsóhi. Áamekéhjáa úballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké piáábohíjcyané panévaturé. ⁵Áijyúhjáa tsaate paritséomudítýmá tsúuca Críjtoke cahcújtsoromé néehíí:

—Múu eene jodíomú íjcyatúmé cahcújtsomédivú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iuráavyeki.

⁶Áanéllíihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevjtsojte dóbeevé téeneri íhhyúvaki.

⁷Aaméhjáa mítyane téeneri táhjácatsíne nájcautu Péédoro íjyocúúvéne néehíí:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaaajácú tsúucajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámuhadítýmá imyéménúúbeke pícyoone o úballéhíjcyá ímiáájú pajtyéteju jodíomú íjcyatúromeke ditye téhdure icyáhújtsoki. ⁸Aabée muurá Píívyéébe íná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú pícyóó íapíchó mépañévú ipícyohdu. Áaneríí újjetsoobe téhdure diityéké iwájyune. ⁹Áamekéé ímíbájchoobe Críjtoke ditye

cahcújtsónéllíi muhdúhjáa meke ímíbajchódu. ¹⁰Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cahcújtsónéllíihyé. Áameke ííveekí ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méihde múnáaúvú íjcyarómé ímí uráavyehíjcyanéjívva ditye iuráavye Moitséeúvú uwááboju, pane mejjcyarómé tene néhdu mejjcyáíyónejíivari? ¹¹Aame muurá tsaméhjí diityémá tsúuca mépájtyetéjucóó apáañeré Críjtóo méhdi ídáatsóvéne mééma méénune mecáhcújtsónéllíihyé. Tsá ínehjí meméénuneri mépájtyetétúne.

¹²Ehdúhjáa Péédoro néénéllíi cúúvéhulléréjuco ditye lléébúacunúne Páávorómútsí úballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénuráítyúronéhjí diityétsij téeveri méénuhíjcyané jodíomú íjcyatúromé pañe. ¹³⁻¹⁴Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawaá idyé táicyanéjuco ámuhákye o nées péiyené Tsimóo Péédoro meke úballéjucóoné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíomú íjcyatúromédivú íuwááboju újjetétsóné múhdumé teene cahcújtsómé dííbyeéjté íjcyaki. ¹⁵Muuráhjáa dííbyé íhhyú uuballe múnáa cáatunúne íllu néehíí:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíne ó tsaá Dabííúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj tsiiménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téenetu pámeere míamúnáa iwáájácúne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame. ¹⁸Ehdu neebe Píívyéébe tsúucajátújucóo íjtsámeíne.

Ehdúhjáa Píívyéébé íhhyú uuballe múnáa caatúnúhi.

¹⁹Áanéllíi ámuhákye o nées tsáhábá menééítyuró jodíomú íjcyatúromé Píívyéébeke uráavyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iuráavye diityéké téeneri metúhújtsótuki. ²⁰Áronáa ihdyu

illure mécaatúnuú diityémá ditye illuune imyéénújúcótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke ícúvemeíñe iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsíityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómiváryé tsaate úwáábohíjcyané téénetu Moitsééúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyééévájcoojívádú éévemefhijcyané pihcyáávejááné pañevu.

²²Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsí cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame néé tsaatéké íhdityu iwállooíñe Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áanemáhjáa meménúmé Tsírámútsikye Jóódáma dífbyere ‘Batsabáa’ némeífyema ityújkevééllémútsikye. ²³Áamútsimáhjáa waajácuháámí iwállóháámí pañe néemeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnaa mejjcyame ámuha élluve íhju méwallóó jodíómú ámuha mejjcyatúme Tsíríriá iinújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha mejjcyame élluve, áhdure hállúcu múnáa élluve. Áhdure idyé Tsírítsiá iinúji múnáa wáabyuta téhaami. ²⁴Aame muha

méwaajácújucoó muha mewállootúmeré ámuha élluve ipyéene illure ámuhakye máváríchohíjcyáne.

Ámúhakyevá muurá nehíjcyámé Moitsééúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeiki. ²⁵Áanéllii muha ímíñeúvú mejtsámeíñe múúhadítýú meméménúmútsikye méwallóó ámuha élluve muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶Diityétsí muurá Páávorómútsí ápíchó néerónehjívú pájáameihijcyá Máavýejuube Jetsocríjtoke iwájýúnéllíhýe.

²⁷Áamútsima muha méwallóó ámuha élluve Tsírámútsikye Jóódámaa. Aamútsí ihdyu óvíí ímíñeúvú

ámúhakye néé muhdú téhaamí pañe íjcyané túkevjtsoju néeneé. ²⁸Aane mítyane ámuhakye muha metúhújtsótu apáhdyuré Píívýeébé Apííchó múúhakye túkévéjtsóneri ámuhakye muha menéehíí: ²⁹Tsá múu dóótu níjcyotájteke ícúvemeíñe iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsíityúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha mejjcyáhajchíí ímí tehjújuco ámuha mejjcyaiñe. Áyu wáí mejjcyaj.” Ehdúhjáa inéhaami wallóómé Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa élluve.

³⁰Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ípíhýúcuúmeke ájcumútsí téhaamívu.

³¹Áhaamíhjáa iéévéne mítyane ímíjyuvéme. ³²Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívýeébé íhju diityéké téeneri éhniíñevu itsápjítsoki.

Piivýetemútsíhýáa tsúúwaabóne.

³³Aamútsíhýáa tsúújáhrejjuco diityémá íjcyátsihdyu úúballé diityéké illuréjuco ióómiíñe. Áanélliihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaimíyé ióómiki. ³⁴Áronáacáhjáa Tsíríra tétsihvúré cóévánáa Jóóda iiyéjuco óómiñe. ³⁵Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííavu.

Aamútsíhýáa tétsíi múnáama úwáábohíjcyá Píívýeébé uwááboju.

Páávaro tsiíñe uwáábovu péeneé

³⁶Átsihdyúhjáa pívájcoojívájjuco pájtyénetu Páávaro Benabéeke néehíí:

—Cána majo ááhívemútsíyé mepéé éhnee Jetsóodítýú íjcyané uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyané cahcújtso múnáake mewáájacu muhdújuco ditye úraavýene.

³⁷Áijyúhjáa Benabéé ímíllera tsiíñe Jóóa péene diityétsima dífbyere ‘Máacoó’ némeífyema. ³⁸Áronáacáhjáa Páávaro tsá ímíllétú díbye péene diityétsima

dibyéhjáa Pajpíriá coomívú diityétsidítýú cóevánéllíihye. ³⁹Áané hallútúhjáa itsípájújcatsíñe illuréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabéé díbye Máácóke iújcúúbema péé tsahííyí Chííperévu. ⁴⁰Áánetúhjáa Páávoró Tsíírákeréjuco újcune dífbyema ipyéékí. Áámútsí hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnáa Píívyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékí. ⁴¹Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííriámá Tsírítsiá iñújícuri íjcyané cahcújtso múnáake tsáíjtsomútsíye.

**Páávorómútsikye Tsííráma
Timotéó náhbenúne**

16 ¹Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsíhjáa ájtyúmímútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dífbyéj tsiíjúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. ²Áábedítýúhjáa Timotéodítýú tétsíí cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. ³Áábekéhjáa Páávoró imíllé itsájtyene díbye ináhbénu dífbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuúbe íjcyánéllí díbye kíhdyahírótsámeítyúne. Áanéllíihyéhjáa tujkénúí dífbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnáa jodíómú méenuhíjcyádú tééné hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyané uwaábojte túkevéjtsójtémá diityéké úwáábohíjcyané muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵Aaméhjáa illéébóne Píívyéébeke cáhcujtsómé llíyaaté éhniíñevu mítyaméjuco.

**Naavédú nééne pañe Matsedóóniá
múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne**

⁶Aaméhjáa Píívyéébe ihjyu Áátsiá iñújí úwáábóiyónáa dífbyé Apííchóré diityéké

túkévjtsónej péévé tsá ditye úwáábotú tééné iñújí múnáake. Áanéllíihyéhjáa Píírijiámá Garáátsiá iñújícuturé pajtyéme. ⁷Aaméhjáa Míítsiá iñújí watsíivyevu úújetémé imíllérá ipyééne Bitíniá iñújívu. Áronáacáhjáa tééne Píívyéébe Apííchó Jetsóópe diityéké ájcune túkévéjtsónej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸Áanéllíihyéhjáa tsapéhdú Míítsiá iñújítu pájtyeme úújeté “Tóroóá” némeí mujcónújuco. ⁹Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú nééne bóhówaavéne pañe Matsedóóniá iñújí múnáajpi dífbyeke néehíí: “Muúbej, Matsedóóniá iñújívu metsááne múúhakyéréjuco méuwaábo.” ¹⁰Ehdúu nééne dífbyedívú bóhówaavéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhakye wállóhullévú muha méuwaáboki.

Páávorómú Pííripori

¹¹Aamée Tóroóatu muha tsahííyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújuco. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹²Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iñújí pañévú íhcyóómi ípívyéjtsocóómi Pííripovu tééné iñújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíkyé tsucájá muha méicyahíjcyáhi. ¹³Aamée muha wáyeeévejcoójí mepéé Píívyéébema ditye íhjuvúvahíjcyátsihvu téhí únívu. Átsihvúu muha méúwaabó walléemuke múúhadívú píhcyáávemeke. ¹⁴Áámé pañé íjcyalle Tiatíírá cóómi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúné duujínuúú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúicajátújuco Píívyéébeke úráavyehíjcyárolle botsíí dífbyere piáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyané uwaáboju Páávoró úwaabóne. ¹⁵Aalléé ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé íhyájkímuma. Áané boonétúu múúhakye neélle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiáané Píívyéébeke o cáhcujtsóné ámuha

menéhajchíjyu. Ehdúu múuhakye inéene ihjyávu itsájtýemeke tétsihvúrí coévátssolle.

¹⁶Ahdurée tsáijyu Píivýéebema ditye ihjyúvahíjcyáhuullévú muha mepéeme méúújeté bádšjácjadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej tééveríyé iná pájtyeíñé wáájácuhíjcyáalledívú. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsísike úchújcyá diityémá tééné hallúvu.

¹⁷Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píivýéébé wákimyéi múnaa ámuhakye pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸Ehdúu múuhakye nehíjcyalle píváijyúvájucó. Áánéj taichoríi Páávoró ílluréjucó úhbane díllé pañe íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o nées Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéné teenémáyé díílldítýu.

¹⁹Áánélliihyéé íavyéjute íñé hallúvucó idšídšivájucóóityúné maatyóbá diityétsí Páávorómútsikye íekéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllévu.

²⁰⁻²¹Áámútsikyéé diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí íveekí méhcóomí pañe páhdvavé nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóiyónejívari?

²²Ááneréjucóo pámeere nééne ímiááné tehdu dityétsí méénuhíjcyáne.

Áánélliihyéé awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné

ityácóríjcomútsikye iwápáájcoli.

²³Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsídívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke.

²⁴Áánélliihyéhjáa tsíhyoojya pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejínetu.

²⁵Aamútsíhjáa téhoojya pañe íjcyamútsí Píivýéebema ihjyúvahíjcyá

pécójiinéjucó meíjcyarónááaca.

Téhduréhjáa dífbyeke idyúúrváné

dityétsí májtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame leebúacunúhíjcyáhi.

²⁶Áronáacáhjáa peecúteré tétsii

úúvéacunúneri lléhowááné páhyúbáné

tujkéveri pámeere tééjari íjcyamedítýu

úwáñehííñé cóhribáhi. ²⁷Áánáacáhjáa

tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe

íitécunú páneere lléhowááné

páyújcatýéne. Aanéhjáa íjtsúcunúbé

tsúúca ditye úmiváne. Áánélliihyéhjáa

ícyávaájco újcuube illíhyanúmeíki.

²⁸Áronáacáhjáa Páávoró neéhíi:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyérero

múúha.

²⁹Áánélliihyéhjáa peete ipíuváne ícúu

diityétsi éllévu peebe íllityécunúbére.

Áánemáhjáa míomúúvetéébé diityétsí

lliiñévu. ³⁰Áánemáhjáa ílluréjucó díbye

íjchívyétsómútsikye nééneé:

—ÍAca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

³¹Áánélliihyéhjáa dífbyeke neemútsi:

—Ávyéjube Jetsocríjtoke pámeere

dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha

mépájtyeteki.

³²Ehdúhjáa dífbyeke inétsihdyu

úwáábomútsí dífbyeke pámeere

ihyájkímumájucó. ³³Aabéhjáa tépejco

nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji.

Áánemáhjáa ílluréjucó díbye diityétsídívú

tsójtsótsámeíñé diite ihyájkímumájucó.

³⁴Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávu

itsájtýémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa

mítyane ímíjyuuvé Píivýéébeke tsúúca

icyáhcújtsóneri.

³⁵Ááné tsitsívevúhjáa técoomí

avyéjute wallóo tehme múnáake ditye

inéete díbye cúúvéjá tehmeébeke

ílluréjucó díbye íjchívyétso diityétsikye.

³⁶Ahdújucóohjáa ditye dífbyeke neéténéllii

neebe Páávoróke:

—Ávyéjútévá nées ámuútsikye o

íjchívyétsoki. Ahdícýane wa ílluréjucó

mepej.

³⁷Áronáacáhjáa Páávoroo néé diityéke:
—Muurá iñe múhtsikye iiná néetuméré
míamúnááj piínévú iwápáájcomútsikye
cuvéjaanú romáánómúejtési téhdure
muhtsi mejjycané waajácúháámima
mejicyámútsikye. Aame íveeki imíllé
múhtsikye ijchívyetsóné teevétariye?
Aane tsá muhtsi áyanéwu meímíllétúne.
Óvíi ihdyu iye itsááne múhtsikye
ijchívyetsóvame.

³⁸Ehdúhjáa dityétsi néene úbáalletémé
avyéjyúteke. Áaneríhjáa mítyane
íllityémé romáánómúejtési ijcyané
waajácúháámima dityétsi ijcyáneri.
³⁹Áanéllíihyéhjáa diityétsi éllewu ipyéene
ídátsojkiymeímyé diityétsidívu.
Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wálloone
técoomítyu. ⁴⁰Aamútsíhjáa teene
cúúvéjatu ijchívyemútsi Rídiá javu
úújetémútsi cahcújtso múnáake
itsápítsohíjyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

Tetsaróonicári ditye ífórováténe

17 ¹Aaméhjáa Páávoroo, Tsííraá,
Timotéoo, éhdume péhijycámé
pajtyé Ajpíporii, Aporóonia,
íjcyáoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme
Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaja
imúnáa jodíómú pihcyááveja. ²Áájá
pañévúhjáa wáyeéévejcóójí Páávoroo
imyéenuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa
ténévá wáyeéévejcoojívádú
úwáábohíjcyaaabe pápíhchúújyúva.
³Úúballehíjcyaaabéhjáa diityéké Pííyéébé
ihjyú uubálle múnááhjáa cáátúnuhíjcyané
néhdújuco Críjto ícúbáhrámeítsihdyu
dsájíveebe tsiíne bóhiíne. Téhduréhjáa
nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó
Mépájtjetétsóobe íjcyáábedítýú
ámúhake o úúballehíjcyáne.

⁴Ehdúhjáa Páávoroo néénéllíi tsaate
imúnáadítýú tsúuca cáhcujtsómé
diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa
mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó

ímiáámé íjcyame tsúúcajátújuco
Píívyéébeke úráavyehíjcyáme.
Áhduréhjáa diityédítýú walléemú
avyéjúméhjíúvú néeme cáhcujtsóhi.
⁵Áaneríhjáa tééjá túkevejtsoje
cáhcújtsoótómé inómíutááváne juváñeri
átéréejte óvéhe múnáa péhíjcyámeke
iújcúmema técoomí múnáake
íífbórínútsihdyu Jatsóo javú péé
Páávorómútsi néhcovu diityétsikye
itsájtye técoomí avyéjyúte éllewu.
⁶⁻⁷Aaméhjáa diityétsikye íajtyúmítúnéllíi
diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcújtso
múnáama tsájtyene diityé éllewu.
Áámekéhjáa diityédítýú iúújetétsóne
néémeé:

—Éhne míamúnáake
tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsi
Tsíírama wájtsumútsikye áánu Jatsóó
ihjyávú tsaimíyé iwáátsúcúpéjtsóne
tsaméhjíjuco íhjuváváne ímityúné mee
romáánómú avyéjúúbé taúhbajúúnetu.
Nehíjcyámé tsijpívá avyéjuube íjcyane
Jetsóo.

⁸Ehdúhjáa ditye néene técoomí
avyéjyútémá tsijtye tétsii íjcyámeke
múhdurá pajtyéhi. ⁹Áronáacáhjáa diitye
Jatsóómú múu áhdóméídyú meenú ditye
iácádsíjcaáyo diityéke. Ahdújucóhjáa
ditye ácádsíjcaáyo.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰Aíjyúhjáa tépejco cahcújtso múnáa
ijchívyetsó Páávoroo, Tsííraá,
íjcyámútsikye diityétsi ipyéé Beréavu.
Áámútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé
imúnáa pihcyáávejavu. ¹¹Tsáháhjáa tétsíi
múnáa Tetsaróonicá múnáadú néétune.
Ímíihyéhjáa lleebúacuníhijycámé dityétsi
úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá
Píívyéébé ihjyú uubálle múnáape
cáátúnuhíjcyánéhjí pañe iwáájácu
ímiááné tehdújuco dityétsi
úwáábohíjcyáhajchííjyú.

¹²Áamedítýúhjáa mítyame cáhcujtsó

jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpímumáyé avyējúméhjiúvú nééne walléemu. ¹³Aanéhjáa tsúuca Tetsaróonicári íjcyame jodíómu waajácú Páávoró Beréari úwáábohíjcyané Píivýéébé ihjyu. Áanéllihyéhjáa téhullévu ipyééne tsiíne íibórínutémé diityéke. ¹⁴Áanéllihyéhjáa ícúí wallóómé Páávoróké díbye ipyéé móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsíráama cóévánaáaca. ¹⁵Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe díyte ínéé ícúí dítyétsí ipyéé dífbye éllevu.

Páávoró Atéénari

¹⁶Áámútsikyéhjáa téhmeebe ítehíjcyá mítyane técoomíyí díyte dúúrúvahíjcyané níjcyotájteke. ¹⁷Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllíi tééneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsíjtye Píivýéébeke dúúrúvahíjcyámema píhcyáávégá pañévu. Ihdícyátsihjívúhjáa icyábúvémema ihjyúvahíjcyaaabe tééneri. ¹⁸Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíne úwááboju úráávyehíjcyámema tsíjtye ‘ejtóico’ némeíne úwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áamedítyúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáama áánu íhjuuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsíjtye nééhíí:

—Tsiíne píivýéébému íhjuú uubálle múnáajpiubá dífbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítyú díbyeé Jetsóó dsíjívéebe bóhííbedítyú íjcyané úwááboju úúbállehíjcyanéllíihye. ¹⁹Áábekéhjáa tsajtyémé ipíyácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dífbyeke néémeé:

—¿Aca tsá múuhakye u wáájácútsótyuró ímíneúvú béhné úwáábójuma u tsáánevu? ²⁰Muurá múuhakye u nehíjcyané tsáhái tsáijyúubáre muha melléébotúne. Áanéllíi

muha méimíllé mewáájacúné ímíneúvú íiná nééiyóné múuhakye u nehíjcyáne.

²¹Ehdúhjáa dífbyeke nééme Atééna múnáama tsiíne ííñúji múnáa íjcyame. Aaméhjáa ínerí íjcyatúmé paíjyuváre úbállécatsíhíjcyá páhdvára nééne úwáábó ílléébone.

²²Áámekéhjáa Páávoró nééhíí:

—Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsiínehji mecáánívahíjcyáne. ²³Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsíhíjírí o péhíjcyaaabe ó ájtyumí íicúvé wájií hallútú íllu nééne cáátúnúmeíne: “Mewáájacútúné Píivýéébé wáábyuta.” Aane muurá dífbyedítyú ámúhakye ó úwáábohíjcyá eene dífbyeke wáájacútúmeré ámuha medúúrúvahíjcyáábédítyu.

²⁴Diibye ihdyu Píivýéébe páneeréé múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóobe. Diibyeé muurá ípívyejtsó ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanehíi. Áanéllíi páneere íjcyá dífbye tájpiye. Aabe tehdu apatsíyé íjcyáfyónejí mímúnáa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsíhíjíríyé dífbye. ²⁵Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu dífbyedítyúré tsááne bóhíima méijcyáhi. Áhdure panévare íne múhduná tééne tájpi meícyahíjcyané dífbyedítyúré tsááhíí.

²⁶Muuráhjáa tsáápihdítyúré íne múhdumé ííñújiri meíjcyámeke llíyaatétsoobe. Áánemáa íhdétújuco díbye éévecúné kíáhí meíjcyaiíne múijyúhaja.

²⁷Ehdúu méénuube dífbyedi meítsámeíhíjcyané níjcáutu íhstútúnetu mewáájacu méhdítyu kíá íjcyátúróóbeke. ²⁸Muurá dífbyedítyúré tsááne bóhíima méijcyá éhnéhjáa tsaate íllu néhdúu: “Muha méijcyá Píivýéébej tsííme.”

²⁹Aane tsúuca dífbyej tsíímé meíjcyame tsá meíjtsúcunútyuró eene panévaturé mímúnáa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsítuu, nícyohíjcyánehíjídú Píivýéébe

nééneé. ³⁰Muuráhjáa ihdyu éjyjuúvú pevenéré iitécunúhíjcyaaabe míamúnaa iwáájácútúné hallúrí ehdu méénuhícyáne. Áronáa icyooca pámeere míamúnaake neebe ímityúné meicyahíjcyané meihvéjtsoki. ³¹Muurá muhdú meicyahíjcyané iwáájácudú mééma ímbájchóiiybe ípyée imyéménuube Jetsóoq téeveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe dífbyeke íbóhítsóneri.

³²Ehdúhjáa Páávoró dsíjívémé tsiíne bóhínetu ihjyúvánéri íllure tsaate uuhívaté dífbyedi. Áanetúhjáa tsaate néehíí:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyju tsiíne téénetu u íhjuváné melléébúacunúne.

³³⁻³⁴Áamedítúhjáa tsúúca tsaate múnaa cáhcujtsómé dífbyema nahbévahíjcyáhi. Áamemáhjáa íjcyaaabe Dioníítsio teene ‘Aeóópago’ némeítsihvu dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehjí íjcyá diityéma.

Páávoró Coríítori

18 ¹Aanéhjáa Páávoró teene Atéénatu péébe úújeté Coríítovu.

²Átsihdyúhjáa aahívetéébé imúnáajpi Akíírake Póóto íiñúji múnáajpííkye. Téijyúhjáa téhdure botsú wajtsífbé Itááriá íiñújitu mewa Píríttsírama, Ávyéjuubevára Cáráóodio pámeere Róómári íjcyané jodíómú íjchívyeyíne néénetu tsáámutsi.

³Aanéhjáa Páávoró diityétsimáyéjuco íjcyane diityétsikye íwákimyéitju ipíáábo téeméné wákimyéí imyéénuhíjcyánéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwáajanédú néené nujúwáane. ⁴Áijyúhjáa ténevá wáyeeéevjcoojívádú pehíjcyaaabe imúnaa jodíómú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítý íjcyané uwááboju imúnáama tsíjtye imúnaa íjcyáturómeke dítye icyáhcújtsoki.

⁵Áanáacáhjáa tsúúca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsí Matsedóóniá íiñújitu.

Áijyúhjáa Páávoró tsanéeríyé uwáábori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake díbyéjuco Jetsóo dítyée téhmehíjcyaaabe Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶Ehdúhjáa díbye néerónáa dífbyedítý nehníwu ihjyúváme. Áanéllíihyéhjáa ílluréjuco díbye diityédítý ipyéé íwajyámú wátsóujcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámúhá hallúriyéjuco teene ámuha medsíjívécocooa meícúbáhrámeííne. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Ahdícyane jodíómú íjcyáturóme éllévuréjuco o pééíne diityékeréjuco o úwááboki.

⁷Ehdúhjáa ínééne ílluréjuco díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávejá únírúryé íjcyaaabe tsúúcajátújuco Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. ⁸Áijyúhjáa teene pihcyáávejá avyéjuube ‘Críjpoó’ némeífbýe cáhcujtsó Jetsóodítý íjcyané uwááboju pámeere ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsíjtye Coríító cóómi múnáadítý cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. ⁹Átsihdyúhjáa Páávoródívu tsápejco Jetsóo naavédú néené pañe íbóhówáávéne néé dífbyeke:

—Ímíchi díícyáne éhníínevu dúwááboco ínerí íllityétuubére.

¹⁰Ijcyámé mítyame icyoomíyí tahñéjté íjcyáimye. Áanéllíi ehdu uke o néehíí. Áábeke o íjcyátúcoocájííva múha uke muhdú méénuhí. ¹¹Ahdújucóhjáa tsáne pijcyábáj píñévu tétsii Coríítori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyané Píívyéébé ihjyu.

¹²Áijyúhjáa Acááya íiñújí avyéjuube Garióo íjcyánáa tsaate imúnaa jodíómú cáhcújtsotómé ípityácójcatsíne Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé díbye ávyéjútúbe éllevu díbye ímityunéhjí ímbáchohíjcyátsihvu. ¹³Áánemáhjáa dífbye hallúvú úúballémé dífbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju néené tsíjítortíyé míamúnaake úwááboobéré pehíjcyá dítyévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.

¹⁴Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úbállénéllii dibye ihjyúváiyóné ihderé diibye ávyéjuube Garióó diityéké nééhií: —Ihdyúhde tehdújúcooiyó dífbyema o ímbájchóiyóné dibye ímityuné méenuca. ¹⁵Áánetu ámúhá tauhbaju néené tsijjitoriyé dibye tsáápihdítýú íjcyané uwaáboju úwáábohíjcyáhajchíí wa ihdyu ámuháyé chooco méímibáchojcsátsij. Tsá o ímíllétú áterénehjí o ímbajchóne. ¹⁶Ehdúhjáa inééne ílluréjuco dibye diityéké wáalloone tétsihdyu. ¹⁷Áronáacáhjáa pihcyáávejá avyéjuube Tsójténéké tsaate griéégomu íékévéébeke wápáajcó diibye ávyéjúúbé úmíwávu. Ároneríhjáa tsá dibye íícúvetúne.

Páávoró Ajtiokííavu ióómítsihdyu tsiíne uwaábovu pééneé

¹⁸Aanéhjáa Corítori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tseékeréa’ némei mujcóné bééroméi tsanéhjáa ímiááneturé imyéénuíne inééne uubálle. Ehdúhjáa méénúmeífbyé Tsííriá iníhújivu ipyéétúné ihde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíi cahcújtso múnáake ipítýájcóne peebe Akííramútsima tsháíyí teene Tsííriá iníhújivu. ¹⁹Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsi mewa Pirit sírama cóéváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu píhcyáávémeke. ²⁰Áábekéhjáa neerómé dibye tsuucájááneúvú dityémá íjcyaki. Áronáacáhjáa tsá dibye ímíllétúne. ²¹Áánemáhjáa diityéké pítyájoobe nééhií:

—Áronáa ó imíllé o pééne Jerotsaréevu. Aabe óvíi Píívyéébe ímílléhajchíí tsiíne ámúhake o uujéváhi. Ehdúhjáa inééne péjúcoobe tsháíyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsi dííbyedítýú coévá tétsihvu. ²²Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíi

péé Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³Átsihyíhjáa tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíne pehíjcyaaabe Garáátsiámá Pírííjía iníhújcuri íjcyané cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívádu.

Éépetsóri Apóóro úwaabóne

²⁴Áijyúhjáa Arejadriía cóomi múnáajpi jodíomuube Apóóro teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwaáboobe íjcyaaabe mítyane waajácú Píívyéébe ihjyu. ²⁵⁻²⁶Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meuráavyejíjtó tsaate dífbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááneré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyané uwaábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávejá pañévu ííneri núhnévétuubére. Aanéhjáa dibye nájkevádú Akííramútsi dífbyeke ihjyávú itsájtyéne botsíi ímíneúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri méema mééunene. ²⁷Aabéhjáa imíllé Acááyá iníhújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllii caatúnú waajacuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaimíyé iwáátsúcúpéjtso dífbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere tükévéjtsóneri piáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸Aabéhjáa imúnaa jodíómuke nehíjcyá diibyéjuco Jetsóo Crijto Mepájtjetétsóobe íjcyane Píívyéébé waajácuháámítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa dibye néénéllii tsáhájucu ditye iná néétune.

Páávoró Éépetsóri

19 ¹Aabéhjáa Corítori íjcyánáa Páávoró íjchí iníhújiri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwaábó úráavyehíjcyáme. ²Áámekéhjáa neébe:

—Á ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsóútkénújyú tsúúca dífbyé Apííchó ámúhá pañévu úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejíva dífbyé Apííchó íjcyane.

³Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa íiné uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóááuvu tsótsohíjcyané uwáábo.

⁴Áánélliihyéhjáa neebe:

—Ímiáánéjucóhdée diibye Jóáa tsótsohíjcyané ímityúne íicyahíjcyanéhjí fhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaae dífbyé boone Mépájtyetétsoobe Jetsóo úwáábóífbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke

icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsótsámeímyé dífbye mémeri. ⁶Áámé hallúvúhjáa Páávoru tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóóne Píívyéébema íhjuvúané tujkéveri dífbyé Apííchó diityé pañévu úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjíri illéébótúrójúhjíri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere túkévéjtsóneri úúbállehíjcyámé dífbyé diityédívu íuwááboju bóhówajtsóne. ⁷Aaméhjáa diitye Píívyéébé Apííchó diityé pañévu úcaavémé 12-meva.

⁸Aanéhjáa Páávoru pápíhchúu nuhbáva ímúnaa jodíomú pihcyáavéjé pañévu úwáábohíjcyá ínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téfbúwátsohíjcyá Píívyéébé avyéjé icyánejcúvu.

⁹Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíletú icyáhcujtsóne. Aaméhjáa nehíwíu íhjuvúvahíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyáné uwáábotu pámé úmiwávúre. Áánélliihyéhjáa Páávoru diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama ‘Tirááno’ némeífbýé uwáábojavu. ¹⁰Aabéhjáa tééjavuréjuco diityéké úwáábohíjcyané mínéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúuca pámeere Áátsiá íñújji múnáa lleebójucóó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju díbye

úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíomú íjcyáturómé tsúuca lleebóhi.

¹¹Áijyúhjáa dífbyej téeveri Píívyéébe méenuhíjcyá mítyane méénuráítýurónéhjí. ¹²Ávyetáhjáa dífbyé míñúbjáánema íwajyámúúné chéméméhjí éllevu ditye tsájtyéróneri tsúuca bóhíhíjcyáme. Tsaate pañéhjáa naavémú íjcyároméhjí íchívyehíjcyáhi.

¹³Áijyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíomú naavémuke tsaate pañétú íchívyetsohíjcyámé ímíllera Jetsóo mémeríyéjuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaate pañétú ditye íjchívye éhne Páávoru úwáábohíjcyaae Jetsóo mémeri.

¹⁴Ehdúhjáa ímíllorómé imyéénune jodíomuube Etsééba Ilúúvájte avyéjúúbej tsíímé 7-meva íjcyame. ¹⁵Aaméhjáa tehdu méénurónáa tsáapí pañétú diibye naavéné néehíi:

—Múurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoru íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaae diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wáane tééjé pañétú íevejtéhjíréjuco wájyamúúvatúmé díbye túúvátsonéhjíma. ¹⁷Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíomumáyé tsijtye jodíomú íjcyátúmé íwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke avyéjújtsóhi.

¹⁸Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójucóómedítýú úúbállehíjcyá fhdehjáa ímityúne íicyahíjcyanéhjí.

¹⁹Áánetúhjáa ápííchojte ténéhjí waajácúhaamíne ílluréjuco cóvajtsóné pámeere ítténeríye. Áané pañéhjáa íjtsúcunúmé dsíidsi wágóoovéné 50 míi.

²⁰Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehdívré.

²¹Áané boonétúhjáa Páávoru íjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá íñújícú

iaáhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééiñe. Áhduréhjáa nehíjcyaae teene Jerotsaréetu ipyééiñe Róómávuú.
²²Áánélliihyéhjáa fhde wáalloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánetiúkyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá iinújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

²³Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútu cáhcújtsoótómé páhduvaré dáríhívehíjcyá cahcújtso múnáake. ²⁴Tsaapíhjáa ‘Deméétrio’ némeíbyedítýú tujkéváne. Diibyhéhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu ‘Diána’ némeíñe níjcyota píivýlledi idíllone idyúúrvahíjcyája nááve. Ááne hallúvúhjáa mítyane dsiidsívahíjcyámé pámeere íwákimyéi múnáama. ²⁵Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjí wákímyehíjcyámeke íphíjyúúne néehíi:

—Muurá ámuha méwaajácuú íñe mewákímyeímýe tsaimýe meicyahíjcyáné íñetú píhtotúme. ²⁶Aane íveeki Páávoró nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píivýéébe íjcyatúne? Ehdú íñéeneri muurá mítyámekéjucó díbye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsíiyé íchii Éépetsóri díbye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjucó Áátsiá iinújiri ehdu díbye méénune. ²⁷Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyéi téene tájpijyucó meicyahíjcyáné méhdivu wágóóovéiyáhi. Áhdure díille fhtsútulle píivýlleke Áátsiá múnáama pámeere íinújiri íjcyáné míamúnaa dúúrvahíjcyálla ja tsáhájucó bóhówaucunújucóóityuróne.

²⁸Ehdúhjáa díbye néénelii tsijtye icyájobáavaténe íllu wáñejcóhi:

—Ínóóooj, ehdfíwájullé tsáma fhtsútulle Epéétsiómú píivýllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néemeé.

²⁹Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomýi míamúnaa iibórínújcatsíhi. Áánacáhjáa

Matsedóóniá múnáajtétsi Gááyóma Arijtáacomútsi Páávoróké náhbénuhíjcyámútsikye líiúcuñúmé ditye píhcyáávehíjcyájá pañévu. ³⁰Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá fhjyúvatéyónáa tsá cahcújtso múnáa dífbyeke íhvéjtsotúne. ³¹Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iinújivi múnáa ávyéujte dífbyeke wáájacumé néé tsaatéké ditye íñéé dífbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³²Áánacáhjáa ihdyu míamúnaa iibóriba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú íñélliihyé ímichi íphcyaavéne. ³³Áánacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáádoróké cátcujú díbye diityé úmíwávú ipyééne íhíjyúvaki. Áhdújucóhjáa íhíjyúva díbye íhyójtisiri diityéké néerone cúúvehulléréjucó ditye íjcyaki. ³⁴Árónacáhjáa ‘dáj’ néétune tsiíne íllu wáñecohíjcyáme:

—Ínóóooj, ehdfíwájullé tsáma fhtsútulle Epéétsiómú píivýllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéecu hóóra hajchótá jodíomuube díbye íjcyane iwáájacúnema.

³⁵Áámekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíivýétsómeke néehíi:

—Ámuúha tamúnaa íñe Éépetsóri meijcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityené neewáyú píivýlle Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtisí pañe íjcyane. ³⁶Aane tehdu múha tóonúfýónejívari. Áánéllii ílluréjucó metáchúúrévéne cúúvehulléréjucó meijcyane. Aame íiná mémeenújucóhdí ímíñeúvú íjtsámeítyúme. ³⁷Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsi tsá íñé ímityúné méénutúne. Áhdure tsá dityétsi méduurúvaja tútávajtsotúne. Aamútsi muurá tsá íiná ímityúné íhíjyúvatú mépiivýlledítýu. ³⁸Ahdícyane Deméétrio íwákímyéi múnáama tsaatédítýu ímityúné íjyáacunúhajchíi óvii péé ténéhjí ímibájcho múnáa éllevu teene

iímíbájbhchoki. Muurá téenélii ijcyané ténéhjí ímíbájbhchotsíhji. ³⁹Áánetu ávyetá ihnáho néene íjcyáhajchíí múu fhvejsó pañétúéhullévú tene iímíbaávyeki. ⁴⁰Muurá icyooca ápícho néene máhallúrí téénetu menéetsámeíyóne. Tsá muurá iiná menééítyuró íne icyooca pájtyene pañétúejte meke díloca. ⁴¹Ehdúhjáa ínéene íllurjúco díbye diityéké tsújaúcuéne.

**Páávoró Matsedóóniámá
Gréetsiá íñújjícúvú péeneé**

20 ¹Aaméhjáa íífóórínújcatsínetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake íphjyúcuéne túkévajtsóhi. Átsihdyúhjáa diityéké ípítýajcöne Matsedóóniá íñújjivúréjuco díbye péeneé. ²Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhívee diityéké tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá íñújjivu íúújetéshiyi íjcyá pápíhchúú nuhbáva. ³Aabéhjáa tsháíyí Tsíriá íñújjivu pééíyónáa tsaate ímúnaa dífbyedítýú ímityúné pítyájcámeíñé iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá íñújjivúré tsiíne íóomíñé íjchityu. ⁴⁻⁵Áábemáa o pééíñáa múhtsikye náhbenuímyé múhtsí íhdéjuco Tóroóavu ípyéene téhullétú múhtsikye téhmeténé ílluúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtetsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá íñújji múnáajtetsí Tífkicyómútsí Tóroópimómaa, éhdume. ⁶Áánetúikyée muhtsi mecóévamútsí óórítýúne pááa májchómehíjcyané wañéhjí pajtyétavu botsíí Pirípotu tsháíyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsj coojívatu diityédívú Tóroóavu. Átsihyíí muha méíjcyá tsané tsemáana.

Páávoró Tóroóa múnáake ááhivéne

⁷Aamée muha tsemáána
déjúcóóvejcóójí medóbévéne pááa

mémajchó Jetsóó dsijívé méitsaavéne. Áijyúu Páávoró úwaabó ávyeta pécójpiínévújuco tsíijyu muha mepéjúcóóíñéllíhíhe. ⁸Téijyúu muha medóbeevé cáamééhó pañévú peetéháñej tééveri. ⁹Áánáacáa ováhtsáwu ‘Éóóótico’ némeíbyé ácuúacunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaiñúné hallúrí baavu áákityéébé dsijívéhi. ¹⁰Áánéllíhíyée Páávoró ícúí íñítýéne dífbyeke íamabúcuéne néehíí:

—Méíllityédíne. Muurá íhdyu bóhíuroóbe.

¹¹Átsihdyúu tsiíne cáamevu néríívyéébema muha pááa mémajchó Jetsóó dsijívé méitsaavéne. Ááné boonétúu idyé tsiíne íúwáábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu íllurjúco muha mepéeneé. ¹²Áánetúu tétsíí múnáa íhjáhañevurjúco péémema díbye ováhtsáwu pééneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóroóatu Miréétovu dítye péeneé

¹³Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoró múúhadítýú coévá tétsihvúré Tóroóavu íjchityúré ípyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cúújúwámiri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dífbyeke muha meújcuiki. ¹⁴Aamée muha técoomítýú dífbyeke meújcuíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. ¹⁵Átsihdyúu muha mepééme tsíijyu ‘Kííoo’ némeíñé caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyoojji méúújeté ‘Tsáámoó’ némeíñé caapáhó mujcövu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mecúwaté Trojíríóvu. Ááné tsíijyúu botsíí muha méúújeté Miréétovu. ¹⁶Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoró íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecójtéé wañéhjí mepájtyeíne. Áánéllíhíyékýé tsá díbye ímíllétú muha Áátsiá íñújjiri íjcyacóomí Éépetsóvú mepééne ícúí muha téhullétú meóomíítyúrónéllíhíhe.

**Páávoró ihjyvané Éépetsó
cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéma**

¹⁷Aabée Miréetori ijyaabe píuvá Éépetsóri ijyané cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéeke. ¹⁸Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácu muhdúhjáa Áátsiá iinújivu o wátsítujkénújju o icyahijcyáne. ¹⁹Muuráhjáa tamúnaa jodfómú ijcyarómé oke páhduvaré dáríiveneri támeíbyéré Píivýéébé wákimyéí ó méénuhijcyá iiná néetuubére. ²⁰Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhake píááboíñe patsíhjinávúré úwááboobéré o péhijcyánetu. ²¹Aabée ámúhake pámeekéré tamúnaa ijcyáturóméhjima ó nehijcyá ímityúne ámuha meicyahijcyáné meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtso ímí Píivýéébéme ámuha meijcyaki. ²²Aabe íñe icyooca tsiíñe o péé Jerotsaréevu Píivýéébé Apííhó oke túkévéjtsóneri muhdú táumíwa ijcyane wáájácutuúbe. ²³Muurá pahúlleva o péhijcyá coomíjivu téenere Píivýéébé Apííhó tsúúca oke waajácutsójúcoorá Jerotsaréevu oke dítye cúvéhoojánube o ícúbáhrámeíñe. ²⁴Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imillera Píivýéébé meke iwájyúne mééma mepájtyetéíñe méénúné uwáábojívú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵Ahdícyane ámúhake o neé íñe múhdúméj píinévú Píivýéébé avyéjtu ijyané uwááboju úwááboobéré o péhijcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne. ²⁶Téhdure ámúhake o neé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallurí tene ijcyáityúne. ²⁷Muurá tsúúca páneere ámúhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píivýéébé íjtsaméí ijcyane. ²⁸Ahdícyane tsáma téííbúwá méijcyaco ámuha uwáábojte meijcyame. Ímíñeúvú météhmeco cahcújtso

múnáake Íllí Jetsóo tujpácyo wágóóóvéne j téeveri díbye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámúhake níwááveebe Ípííhó j téeveri diityé túkevéjtsoje ámuha meijcyaki. ²⁹Áronáa ó waajácú íchihdyu o pééne boone tsaate múhdurá úwáábóneri íllure diityéké tútávájtsóíñe éhne múúne oohíbyé obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰Áhdure ijcyaimyé tsaate ámúhadíturé ímíá uwááboju tsíjijtoríyé áteréénéhj úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹Áanéllí tsáma téííbúwá méijcyaco éhnée pápihchúú pijcyábá hajchótá támaatyóu o wáágóóne ámúhake o úwáábohijcyáné meítsáávéneema.

³²Ahdícyane ámuha Píivýéébeéjte meijcyame óví díbye tájpiyéjuco ámuha meijcyane meke iwájyúne díbye ácuhiijcyáné uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. ³³Cáhawáa méijtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsídsídívú áhdoobe éhnéva múnáajpi o ijyaabe ímíá wajyámuma o íjcyáíyóneri. ³⁴Muuráhjáa ámuháyé wájácú menééne oore tsáávaneréí ó wákímyeíhijcyá óóma íjcyámema muha mepíhtone meíjcuki. ³⁵Aabée muurá ámúhake panévatúré ó úwáábohijcyá muhdú mewákímyeítyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóo íllu nehijcyáné o ítsáávéneema: “Muurá tsaatéké tsíménevu ájcume ímjíyúúvéiyá dítye ájcume ímjíyúúvéne éhnííñevu.”

³⁶Ehdúu diityéké inétsihdyu Páávoró Píivýéébéme ílhjyúva mímóúúvéneíllí muha téhdure mémímóúuvéhi. ³⁷Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábíñúhi. ³⁸Aamée múúhake pícyohjé cúújúwamívú díbye ‘tsáhájucóubá tsiíñe oke ámuha maájtyúmíityúne’ néeneri kímóóvéme.

Jerotsaréevu Páávoró pééneé

21 ¹Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóóó’ némeíñé caapáhovu. Áané tsíjijyúu muha méúújeté

‘Róódaá’ némeíñe caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu.

²Átsihvúu muha tsífmívuréjuco mepájtvene Peníitsiá iinújivu péemivu. Áámiriyéjucoo muha mepééneé. ³Aamée muha ‘Chííperé’ némeíñe caapáho náníñéjcuri meíñteíñútsihdyu mepéhijcyámé méúújeté Tsíriá iinújivu. Aaméikyée muha Tííró mujcójuvu mécátsúúveté tétsihvu tsane pííchuta ijchívyeki. ⁴Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémemái méijcyá tsané tsemáana. Aamée Páávoróké néé dibye Jerotsaréevu ipyéétu Píívyéébé Apííchóréhjáa diityéké túkévéjtsóneri. ⁵Aamée muha técoomíyí téhahjótá méijcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memíhmóúbáné Píívyéébéme méihjyúváhi. ⁶Átsihdyúu muha illuréjuco diityéké mepityájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Ááné tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahíyí mepééme mécátsúúveté Toremaidávu. Átsihyíi íjcyané cahcújtso múnáadivú muha méúújetémema méijcyá tsájcojói. ⁸Ááné tsíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréevu. Aamée muha mepéé Perípe jávu cahcújtso múnáá túkevétsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹Áábej tsíímée píñéehójt símeva walléémú tájívátumé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iná pájtýeíñe iwáájacúne. ¹⁰Aamée muha tétsihyí tsúcájáhréjuco meícyahíjcyánáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹Aabée múúhake ááhívebe Páávoró ocájmíhéhé iújcúmíheri íhyójtscuu, íjtyúhaácyyuu, íjcyane ichiáccómeíñe nééhíi:

—Píívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá illuva ditye íñe ocájmíhéhé aabájáabeke

Jerotsaréevu ichíjchúúbeke íhvéjtsóíñe tsííñe iinúji múnáá hójtsí pañévu.

¹²Ehdúu dibye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké dibye ipyéétu téhullévu. ¹³Áronáacáa múúhake neébe:

—Íñerí ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñeré oke ditye chíjchúúñejívari. Óví néhi ihdyu oke illíhyanúhahjchíi líihyanúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsóné hallútu.

¹⁴Ehdúu múúhake dibye néénéllii muha dííbyeke menééhíi:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú jcyáhi.

¹⁵Átsihdyúu muha illuréjuco meímíbjákmíyeeíñe mepééne Jerotsaréevu. ¹⁶Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha méúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóbóke ááhívene

¹⁷Átsihdyúu muha Jerotsaréevu méúújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsaimíyé waatsúcupejtsóhi. ¹⁸Ááné tsíjyúu muha Páávorómá máahíveté Jacóóbóke. Áánáacáa tétsihyí pámeere cahcújtso múnáá túkevétsojte.

¹⁹Áámedívúu muha méúújetémeke Páávoró úúballe ímíñeúvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévu dííbyej téeveri méénuhíjcyanéhji.

²⁰Áánélliihyée duurúvámé Píívyéébeke ávyéjútsoomé. Áánemáa nééme dííbyeke:

—Ehdíivane, múúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíómudítýú cáhcujtsójucoorómé úraavyepí Píívyéébé Moitséúvuj téeveri ájcúné taúhbjúúne. ²¹Aame nehíjcyá úhdityu uuva u úwáábohíjcyané téénetu múu bóijcyúdu pámeekéré jodíómú tsííñe iinújiri íjcyámeke ditye téeneri

ííícuvéjúúcoótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdéuvúu íjcyahíjcyajjító íhvéjtsóné íítsíimeke ikíhdyahírotsójúúcoótuki.

²²Aane íne ímuhdúú teéne? Muurá íne tsúúca íchihyi ú íjcyane iwáájácúcooca pihcyááveímye. ²³Áánéllíi ú méenuú uke muha menéhdúú. Íjcyámé íchihyi múúhadiítú pínééhójtíimeva wajpímú ípyée ímiáánetúré imyéénuííne ínéénei méénutúme. ²⁴Áámema tsaméhjí meúújcatsíne méímíbjáchótsaméí duurúvájá lluvváábedívú memúnaa méénuhíjcyádu. Áané boonétú ú áhdoó diityemá ditye ibyéérómeíki. Áíjyu úhdítu íhjuváhíjcyarómé neé állíuré íjcyáneri íhjuváhíjcyáne. Áhdure neeímyé Píívyéébéé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbjáúúné téhdure ú uraavyéne. ²⁵Áánétú ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíomú íjcyáturómé Jetsóoke cáhcujtsómé ílluune imyéénuítuki: Tsá ditye níjcyotájteke ííicuvémeíne íyámeke dóóítyúne; tsá ditye tújpcyo dóóítyúne; tsá ditye dóóítú dótsóhcáoríi, majcánurii, dsíjívéné íyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómáócjcatsíityúne. Ehdúu neéme Páávoróke.

**Páávoróké ditye ékeevéné
duurúvájá pañévu**

²⁶Ahdújucóo díbye diityemá pínééhójtíimevámá iúújcatsíne pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévu íúúballe tééjé tehméébeke múhdúj coojívatú ímíbjáchóméíne ínjkévaíne botsíi pánétúétsihvu Píívyéébeke ííícuvéíne íyáábeke itsájtyeki.

²⁷Aanéjhjáa tsáné tsemáánatu ínjkévaíne ditye neéne tsúúca ínjkévaríjyucó íjcyánaa Áátsíá ííhújtu tsáané jodíomú ájtyumi dífbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhdúvaré idyáíívétsihdyu ékeevéme.

²⁸Áánemáhjáa kéevánécoba neémeé:

—ÍÁmuúha íjraéémuj, metsááne múúhakye mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllévare úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúne íhjuváhíjcyá méííhúji múnáadítu. Áhdure Píívyéébéé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju neéne tsíjítóríyé úwáábohíjcyaaabe. Téhdure ímityúne íhjuváhíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íne íjtye gríéégómuke tééjé pañévu íúácóneri tútávájtsoobe tééjé pañe íne ímityúne úújétyúrotsíi.

²⁹Ehdújhjáa neéme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodíomuube íjcyátuube Tróópimómá dífbyeke íájtyúmínéllíihye. Aanéhjáa íjtsúcunúme Páávoró dífbyeke úacóné tééjé pañévu.

³⁰Ááneríhjáa técoomí múnaa íbórfbaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké íékéévéébeke lílúcuííni áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé tééjé llehówááne. ³¹Aaméhjáa dífbyeke lílíhyanúúcoóíyónáa tsúúca úúballe úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívú. ³²Áánéllíihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjyjtémá ípíhjuvámeme dsínécunúme téhullévu. Áámekéhjáa íájtyúmíne íhvetémé dífbyeke iwápáácohíjcyánetu.

³³Átsihdyújhjáa diitye tsodáhómú avyéjuubéréjucó íékéévéébedívú taúhbáné ditye íchíjchu úwánehííneri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke díllóobe muubá díbye íjcyane, áhdure íne hallútú ditye ehdu dífbyeke méénune.

³⁴Ááneréjucójhjáa páhdúvaré mítyane ditye íhjuvámé pañe tsá díbye lléébotú muhdú ditye neéneé. Áánéllíihyéhjáa ítsodáhómuke neébe ditye itsájtye dífbyeke. ³⁵⁻³⁶Ahdújucójhjáa ditye íhcyóomívu itsájtyéébeke tsájá níitye waaahyóvu íúújetétsótsihdyu íllurájucó íhbúcuííhúné míamúnaa íjyévé ‘áádíkye méllíihyánu’ neémere úráavyénéllíihye.

Páávoró ihyallúvú ihjyuváne

³⁷Áábekéhjáa ditye ihjá pañévu ááhívétsóiyónáa neebe diityé avyējúúbeke:

—¿A tsá o ihjýváváyuróne?

Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—¿Aca eene ú piivyété griéégómú ihjývúri u ihjyuváne? ³⁸¿Aca tsá Ejihto múnáajpi u ijcyatú éhnée ímítýúmeke u újcúmema ínéubará píivyétúné iínújivu u péene ímityúné múhá iínúj

avyējúúbedítýú u ítsámeihíjcyaaábe? ³⁹Áánélliihyéhjáa Páávoró neé dífbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iínújiri íjcyacóómí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvjiyucó oke daacu tsáraahóvú o ihjývúva míamúnáama.

⁴⁰Ahdújucóhjáa diibye ávyéjuube íhvéjtsoobe niityéwááhyó hallútú diityéké íhyótsiri néene ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáíívyénemáyé ihjývúvaabe heeberéómú ihjývúri.

22 ¹Neebéhjápeé: —Ámuúha tamúnaaj, cáhawaá ímííneúvú mélleebúcunu ámuúhake táicyánéjcu o úúballéne.

²Ehdúhjáa díbye heeberéómú ihjývúri ihjývúnéllii ímííneúvú lleebúcunúme dífbyeke.

³Áámekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá iínújívú Táátsó coomívú oke ditye tsíímávaábe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áábekée oke Gamariée úwáábohíjcyá méihde múnáaúvúhjáa úráavyehíjcyáné taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsáimíyé Píívyéébeke o ífcúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táífíbúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha. ⁴Ároobée táwaaajácútubáané ííne ímíáájú cahcújtso

múnaáhjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dityévaa téenetu íhvetérokí. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléemuke ditye icyúvéhoojánukí. ⁵Aane muurá llúúvájte avyējúúbeema duurúvájá túkevéjtsojite waaajácú okée waaajácúhaamínema iwálloone Damájcorí íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oovaa o dóhjnújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye ícúbáhrakí.

Páávoró úúballé muhdú**Jetsóoke icyáhcujsóné**

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶Aanee Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónaa cójípííne técoomíj píihívuréjucu péécutére óhdivu ávyétá íhnáhó neéne péété cádiivyéné cáámetu. ⁷Aanee oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube neéhií: “Tsáo Tsáaoroj, ííveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?” ⁸Áánélliihyée o neéhií: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyaaábe.” ⁹Aanee téijyu óoma íjcyame teene peete íajtyúmínerí íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú díbye óoma íhjyuváne. ¹⁰Aanee awáá ehdu oke díbye neénéllii o neé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íná ú imíllé o méénune?” Áánélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dípye Damájcovuj. Téhullévú uke neeímyé íná u méénúíne.” ¹¹Aabée teene peete muhdú oke táhálluúvcú cúúvetétsoobe o hálluvájúccóótúúbeke óoma íjcyaméréjucu oke úújetétsóné téhullévú.

¹²Áijyúu ‘Ananía’ némeííbyé tsáá taéllevu Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyáábeke ímí míamúnáa íjtsúcunúúbe. ¹³Aabée itsááne oke neéhií: “Muúbej, tsúúca ú hallúv tsííne.” Ehdúu oke díbye neénemáyé ííne ímíjyaú ó

íitējucóóhií. ¹⁴Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méihde múnáaúvú cáánivahíjcyaaabe Píivýéébe uke mémenúné ímiáábé Jetsóoke u ájtyúmiibe íhjuvúné u lléébóne dibye ímillédú u íjcyaki. ¹⁵Áánéllii ícyooca pámeekéré dífbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúbálléhíjcyaaáhi. ¹⁶Ahdícyane íínerí íjtsámeítyuube dífbyedívurējuco cátoróóvéne dífbye mémeri táuméí Píivýéébeke páneere díimítýú dibye íábájjíveki. Áane tsójtsótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoró úúballé Píivýéébe dífbyeke wálloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷Aabée Jerotsaréevu tsiíne o óómiibye duurúvájá pañévú o úcáávéne Píivýéébema o íhjuvúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú neéneé. ¹⁸Ááné pañéé Jetsóoke o ájtyúmiibe oke néehíí: “Ícúí dipye tsiéllévu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá ditye ícúvéityú táuwááboju u úúbálléróneri.” ¹⁹Áánélliihyée dífbyeke o neéhií. “Ávyéjúubej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake píhcyáávejááné pañévú o wápáájcooke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰Ahdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtééba díuwááboju méénuhíjcyáábeke ditye dsjívétsóijyu díityémá o íjcyáábema tsaméhíjuco muha tehdu dífbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá díitye dífbyeke líífhyanúme wajyámúúne.” ²¹Ehdúu o neéronáa tsiíne oke neébe: “Áronáa ú peé íchihdyu tsfhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónélliihye.” Ehdúhjáa úúbálleebe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú avyéjúúbé hójtsí pañe

²²Aanéhjáa dífbyeke ílléébucunúhíjcyaróne kéévánécoba neémeé: iTsáhájuco aabye íjcyáityuróne!

íllurējuco mélliihyánu! ²³Ehdúhjáa neémere íwajyámúúné cáamevu wájójcomeré téhdure bálliiyyu wájójcóhi. ²⁴Áánélliihyéhjáa díibye tsodáhómú avyéjuube neé ítsodáhómuke ditye íááhívétsó pañéejávú dífbyeke. Áánemáhjáa neebe ditye íwátsíhcyúúbeke ídílo ííne hallútú dífbyedítýú ditye íjyacunúhíjcyáne. ²⁵Ahdújucóhjáa ditye íwátsíhcyu dóhjúnuube tsaaipi tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyáábeke neéneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyaróóbeke íiná neéttume méwátsihcyúhi?

²⁶Ehdúhjáa Páávoró neéne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pañétúejpíhdivu. Neebhjápe:

—Tsáma téiíbúwá díicyaco áabyeke muhdú u méénúíhahjíjyju. Muuráhjáaha ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dífbye.

²⁷Áánélliihyéhjáa pañétúejpi ípyéene neé dífbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácuháámij?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé.

²⁸Áánélliihyéhjáa neebe avyéjuube dífbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáííne waajácuháámí.

Áánélliihyéhjáa Páávoró neéhií:

—Áronáa ihdyu líihíyomútsidi téhdure tene íjcyánéllii ó neé pañétúejpi o íjcyane.

²⁹Ehdúhjáa dibye neénéllii fhvejtsómé dífbyeke. Áhduréhjáa avyéjuube íllityé romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevjtsojté úmíwari Páávoró íjcyane

³⁰Ááné tsíijyúhjáa ímilleebe iwáajacúné ímichi ííne hallútú ímúnaa jodíómú

diibye Páávoródítyú ijyácunúne dífbyé hallúvú páhduváré úúbállehíjcyáne. Áánemáhhjáa neebe ditye dífbyedítýú íjcyáne uwáñehííñe itsíñúúne ipíhjúcu pámeekéré ávyéjútéké llúúvájte avyéjútéma. Áámé úmíwávúhhjáa dífbyeke íjyócujcároobe.

23 ¹Aabéhhjáa Páávoró dítyédífvú íiteebéré néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújucu Píívyéébé húmáj piínévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

²Ehdúhhjáa díbye néénéllii llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dífbyeke. ³Árónáacáhhjáa neebe dífbyeke:

—¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óóma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájácútu teene taúhbaju nééné tsíjjítoriyé óhdivu u táuhbáné oke ditye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi u íjcyáabeke.

⁴Áánélliihyéhhjáa tsaate néehíí:

—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube pañétúejpi íjcyáábedi?

⁵Áánélliihyéhhjáa neebe:

—Árónáa tsá o wáájácútu díbye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhjúvatú avyéjútédítýu.” Ehdúhhjáa neebe Páávoró.

⁶Botsíikyéhhjáa waajácube tsadotséómuma paritséómúejte diitye ávyéjute íjcyane. Áánélliihyéhhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráavyehíjcyáábé hajchi. Aabé téhdure tééné uwááboju ó úráavyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé tsiíñe bóhiine o cáhcújtsónéllííhye.

⁷Ehdúhhjáa díbye néénéllii diitye avyéjute tsaamééré itsípájúcatsíñe

ílluréjucu pájúvanújcatsíñe. ⁸Diityéhhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhhjúcootúne. Áhduréhhjáa itsúcunúhíjcyámé níjkyéji múnáama panéváré apííchoháñe íjcyatúne. Áánétúhhjáa íhdyu paritséómú cáhcujtsó ténehji íjcyane. ⁹Aaméhhjáa íhjúbari íjcyánáa diitye paritséómudítýu tsaate taúhbájú uwáábojte néehíí:

—Muurá tsá áanu íñá ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímiáané níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveeki Píívyéébeke múhdurá médárrívéiyáhi?

¹⁰Ehdúhhjáa ditye táhhájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áánélliihyéhhjáa tsiíñe neebe ítsodáhómuke ditye ítsájtye biwáhuullévúré íhcyóómivu dífbyeke.

¹¹Ápejcóhhjáa Jetsóó dífbyedítýú íbóhówáávéne néehíí:

—Ímíchi díícyáne íñeri

áábímeyéítyuubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréeri u uwáábóhíjcyádúré idyé dúwááboco Róómárii. Ehdúhhjáa Jetsóó néé Páávoróke.

Páávoróké imíllerómé illííhyanúne

¹²Ááné tsitsíívevúhhjáa imúnaa jodíómú pítyácójcatsíyá ímiááneturé dífbyeke idsíjívétsoíñe. Áánemáhhjáa néjcatsímýé íñéubará ímájchóityúné dífbyeke illííhyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴Ehdúhhjáa dífbyedítýú pítyácójcatsímýé 40-mevá ehniíñevu íjcyame. Aaméhhjáa llúúvájte avyéjútémá ítyúkevéjtsojté éllevu ípyééne neeté diityéke:

—Muha ímiáané Píívyéébe lléébónáa mépítyácójcatsí íñéubará memájchóityúné Páávoróké muha mellííhyanútúné hajchóta. ¹⁵Áánéllii méneeco tsodáhómú avyéjúúbeke díbye péjcore ámuha éllevu ítsíva dífbyeke. Árónáa íhdyu méneeco dífbyedítýú íjcyané íhju ámuha medílló dífbyeke

mepfuváne. Áijyu muha tsúuca máarucóonuú ámuhadívú díbye úújetétúné ihdéré muha mellífhánuki.

¹⁶Ehdúhjáa ditye pítýácócatsíñé Páávoró beebe iwáájácúne ícúú tsodáhómu coomívú ipyééne úúbáletté díbye íínáhníkye. ¹⁷Áánéllíihyéhjáa tsáápiiky tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváábeke neebe Páávoró:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámuhá avyéjúúbe éllevu díbyévá íináhjáubá úúbáalle dífbyeke.

¹⁸Ahdújucóhjáa dífbyeke díbye tsajtyene avyéjúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dífbyeke:

—Ávyéjúubej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró oke néénéllíi ó tsivá áánu ováhtsáwúuke díllevu díbyévá íhya íiná uke úúbáalleki.

¹⁹Áánéllíihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿Íiná ú imíllé oke u úúballéne?

²⁰Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítýácócatsí ukévá ínééíne péjcore u tsájtye Páávoróké díityé avyéjújté éllevu díyévá idílló dífbyeke íiná dífbyedítýú íjcyáné íhju. ²¹Áróneri tsá u ícúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehníínevu dífbyekévá illíífhánu árucóonuúmye. Aame néjcatsí ímiááneva imyéénuíne Píívyéébe lléébónáa ipítýácócatsíne. Aamévá dífbyeke illíífhánútúné hajchótá tsá ínéúbará májchóityúne. Aame ícyooa tehme muhdú díityéké u néeneréjuco.

²²Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyéjúúbeke úúbálléné boone ipítýácóóbeke neebe díbye muucá úúbálléte teéne.

**Ávyéjuube Pééerí éllevu
Páávoróké ditye wáloóne**

²³Átsihdyúhjáa díbye avyéjuube míityétsiky tsodáhómú avyéjújtédítýú ipíúváne neé dítyétsí újcu 200-meváké

tsodáhómuke ullerí pééímyeke, 70-meváké íjímudi pééímyeke, 200-meváké cávaájcoháñema pééímyeke, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco.

²⁴Ahduréhjáa neebe ditye tsáápi íjjuke íímfbájcho dífbyedi Páávoróké itsájtye avyéjuube Pééerí éllevu. ²⁵Áámemáhjáa waajácuháámí wáloobe íllu ínéháamí:

²⁶“Ávyéjuube Pééeríj, oo íne

Cáraóódio Ríítsia o íjcyaaabe úuma ó íhjuváhi. ²⁷Áánukée tsúuca imúnaa jodíómú íékéévéébeke

llííhyanújúcóróóbeke tatsodáhómuma díityédítýú ó dojtúcu romáánómuube íjcyáné waajácuháámima díbye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸Áánemáa ó tsajtyé dífbyeke díityé avyéjújté éllevu íné

déjúcotú dífbyé hallúvú ditye páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki. ²⁹Aabée ó waajácú apááñéré

ítyaúhbjajúné hallútú ditye ehdu dífbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá íiná íjcyáturó ditye tééne hallútú

icyúvéhoojánúúbeke dsíjívétsóiyóne. ³⁰Áábeke íne díllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé dífbyeke illíífhánuíne

pítýácócatsíne o wáájácúnema. Áámeke o neé ditye páñetu díllevu ipyééne dhýúmíri ínéé íné hallútú

dífbyedítýú íjyácunúhíjcyáne. Ahdícyane wái díicyaj.”

³¹Ehdúhjáa néhaamíá tsodáhómú pejco tsajtye Páávoróké Ajtítípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco. ³²Ááne tsitsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyée pééme ílluréjuco oómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsijtye íjímudíj péémeréjuco

cóhbaavéné Páávoróma. ³³Aaméhjáa Tsetsaréavu avyéjúúbedívú dífbyeke úújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú

dífbyeke. ³⁴⁻³⁵Áhaamíhjáa avyéjuube íéévéne níjcautu dílló Páávoróké kíá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa

Tsiríítsiá ííñúji múnáajpi díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvíí ímichíí díhyallúvú páhdúváré úúbálléhjycámé wajtsí mewáájácu muhdú úúma tene íjcyane.

Áánemáhjáa neebe ditye ipícyo dífbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

Ávyéjuube Pééerí úmíwáwú
Páávoró fhjyuváne

24 ¹Átsihyúhjáa tsáhojtsjí coojívatu pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevéjtsjótéma. Áámemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúme hallúvú fhjyúvaábe. Améhjáa diibye ávyéjúúbedívú iwájtsine úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. ²Áábekéhjáa diityé éllevu ditye tsájtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Pééeríkyeé. Neebhéjapéé:

—Ávyéjuubej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaaabe pane u wáájácúúbé túkevéjtsjójú pañe muha tsaimíyé méicyahjycánéllíihye.

³Muurá muha páhduube dítyúkevéjtsjójú pañe méijcyáhi. Áánéllíi mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke. ⁴Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúacunú múhájchótáwuú úúma o fhjyuváne.

⁵Muurá muha mewaaajácú áánu ávyeta panévá iñújñneri íjcyáné jodíómuke ífbórínuubéré péhijcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráávyehjycámedítýú ímichi pañétúejpi.

⁶Muuráhjáa duurúvaja dibye tútávajtsóiyónáa muha meékéévéébema méimíllerá teene méimíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtcú dífbyeke.

⁸Áánemáa neebe dífbyé hallúvú úúbálléhjycámé itsáá diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dífbyé hallúvú muha meúúbálléhjycáméjuco. Aane cáhawaá óvíí pañetu ú dilló

dífbyeke u wáájácu muhdú nééné déjúcotu muha meúúbálléhjycáné dífbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Pééeríkyeé.

⁹Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehjycá ímíáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰Áánéllíihyéhjáa ávyéjuube Pééeri úbahcyó Páávoróké dífbyeréjuco íhijyúvaki. Ahdújucóhjáa dibye nééneé:

—Muurá ó waajácú múhdúné pijcyábájucó íñe iñújñiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllíi mítyane ó ímijyuuvé táicyánéjcu o úúbálleneri.

¹¹Aane ihdyu cáhawaá óvíí apááñéré ú waajácú Jerotsaréevúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojívaré mejcyane. ¹²Tsáháa múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhjácatsímeyeke o ífbórínuhjycáné duurúvájá pañévu, pihcyáávejááné pañévu, tsiéllehjúu.

¹³Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájácútu íñé hallútu táhallúvu iúúbálléhjycáne.

¹⁴Áánetu cáhawaá uke o úúballe apááñéré táihde múnáaúvu cáánívahjycyaabe Píívyéébeke o íccúvéébeke o úraavyéne. Dífbyeke ihdyu ó úráávyehjycá béhjíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúacunúhijcyájítjori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dífbyé ihjúu uubálle múnáa waajácúhaamínetu dífbyé taúhbaju cáátúnúmeínehjíma tsínehjí íjcyane. ¹⁵Muurá ditye cáhcujtsódúré dífbyeke o cáhcújtsóobe o waajácú ímíáméhjíma ímityúroméhjí dsíjívémé bóhíííñe. ¹⁶Áánéllíi ó imílléhjycará tsaimíyé Píívyéébema o íjcyane. Ahdure idyé ó imílléhjycará tsaimíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷Aabée muurá múhdúne píjcyá lliíñé tsiéllehjí o péhijcyátsihdyu o tsáá táiiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dífbyeke o íccúve iyámeke o covájtsóneri. ¹⁸Ehdurée nénéhjíri duurúvájá pañe o íjcyáábeke Áátsiá iñújñiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí dityeé méénuhjycádújuco tééjá

lluuváábedívú o ímbájchómeíbyeke. Áánaacáa tsá tétsihyi tsijyte ijcyáturóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o ífbórínutúne. ¹⁹Aane bo óví eene táhallúvú úúbálléhíjcyámé íllevu itsááne úúbállévá ímiááné ímityúné táhallúrí íjcyáhajchííjyu. ²⁰Óvíikyéhde aatyéré úúballé íné ímityúnéhjáa tamúnáá avyéjyjtémá o méénune íáiyumíne. ²¹Áaneráhjáa apááñéré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónáa o néehíí: “Oke íne ámuha médíllóhíjcyá dsjívémé bóhíne o cáhcújtsónéllíihye.”

²²Ehdúhjáa Páávoró néenéllíi avyéjyube Pééri ílluréjucu téené ihjyu fhvejtsóné ímihyéhjáa dibye úráavyenéjcu iwáájácúnéllíihye. Áanemáhjáa neebe diityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú avyéjyube Ríítsia tsáá botsii ámúhama meímábájchoki.

²³Ehdúhjáa diityéke ínētsihdyu neebe tsáápi tsodáhómú avyéjyúbeke dibyéí tétsihvúré ípícyo dífbyeke. Áanemáhjáa neebe dibye ífhvéjtso ímúnáa dífbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíne tsáá dífbye élleveu mewa Drotsíírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá diibye Páávoróké dibye diityétsima íhíjyúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu. ²⁵Áanéllíihyéhjáa íhíjyúvaabe muhdú tsaimíyé mejcyá ímityúnéjcutu metéhmémeínetu. Áhduréhjáa íhíjyúvaabe nihñéetsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímbájchóíínetu. Áaneríhjáa avyéjyube íllityéne dífbyeke néehíí:

—Wa ílluréjucu dipyej. Néhíjyáca idyé tsiíne uke ó píúvaá múhtsima u íhíjyúva téénetu.

²⁶Aanéhjáa diibye Pééri íjyáacunúhíjcyá dsíídsidívú Páávoró áhdófyóneri ílluréjucu dífbyeke íjchívyétsoki.

Téenéllíihyéhjáa wáájácúroobéré píuváhíjcyá dífbyema íhíjyúvaki. ²⁷Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú píjcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjucu fhvejtsóné avyéjyube íjcyane. Áábé cápayóóvéhjáa Póótsio Péjtoréjucu úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré diibye Páávoróke.

Páávoró Péjto úmíwari

25 ¹Aanéhjáa diibye Péjtoréjucu téené íñújí avyéjyúbedívú úcáavebe pápíhchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ²Áábekéhjáa téhullévú túkevétsojtemá llúúvájte avyéjyute úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³Áanemáhjáa néeme dibye ípíúva dífbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva íarucóónúne dífbyeke íllíhíyánúpéjtsóíne. ⁴⁻⁵Ehdúhjáa diibye avyéjyúbeke ditye néerónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámuhadítyú avyéjyute íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dífbyé hallúvú ímiáánéne ímityúné dibye méénúhajchííjyu. Muurá téhulle diibye cúúvéjari. Áhullévú lléváhréjucu tsiíne o pééhiíne. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá íhyotsítú pápíhchúúj coojívaúbááhjápeé, íhíjyáa mityá pahótsícúúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Ááné tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu íácúúvéne píuvájúcoobe diibye Páávoróke. ⁷Áábekéhjáa ditye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu péené jodíómú ípíhcyáávéne dífbyé hallúvú úúbálléjucóó ímityúnéhí. Ároméhjáa íllure bánúmeíhi. ⁸Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu néehíí:

—Tsáháturo tsáma íiná ímityúné o méénutú tamúnáa jodíómú taúhbájatu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure

tsáháturo pánétúejpi romáánómú avyéjúúbedítýú ímityúné o íhjuvatúne.

⁹Ehdúhjáa Páávoró neérónáa Péjto dífbye múnaa jodíómuma ímí íjcyane ímílléne nées dífbyeke:

—ÉAanéhaca ú imíllé Jerotsaréevu meímíbjachóné eene íiná dífhyallúvú ditye úúbállehíjcyáne?

¹⁰Áanéllihyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihyíjyucó oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbachohíjcyáítsí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajacurá íné ímityúné o méénútoróné tamúnaa jodíómuma. ¹¹Muurá ihdyu ímiáané ímityúné o méénuca ó pájamefiyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaá’ o neéíyóne. Áanetu íne táhallúvú ditye úúbállehíjcyáronéhjí ímiáané íjcyátúhahjíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áanéllii ó imíllé amúhá avyéjuube pánétúejpíyé óoma teene ímbajchóné.

¹²Ehdúhjáa Páávoró neénéllii Péjto pámeekéré ípityácócátsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllójcatsíne nées dífbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube pánétúejpíyé úúma ímbajchóné u imílléne ané óví dífbye éllévuréjucó u pééneé. Ehdúhjáa Péjto nées Páávoróke.

Páávoró avyéjuube Agríipá úmíwari

¹³Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívaturá tsijpi avyéjuube Agríipá péé mewa Bereníitsema Tsetsaréevu Péjtóke ááhívetémútsi. ¹⁴Aamútsíhíjyáa téhulle íjcyámútsikye diibye Péjto úúballe Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhójari Péeríí pícyofínuúbe. ¹⁵Áábé hallúvúu jodíómú túkevtsojtémá llúúvájte avyéjuute ímityúné oke úúballeté Jerotsaréeeri o íjcyáabeke oováa dífbyedívú o méénútsoki. ¹⁶Árómekée o

neéhií: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muucá medsjívéjtsóiyónejí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócátsíyúhahjííjyu.” ¹⁷Ehdúu o neérónáa ditye óhdivu

píhcyaavéjúcóónéllii awáa tsíjcyoojii o díllótsihvu o íjcyáne ó pífvá dífbyeke.

¹⁸Áábe éllévúu tsáame ímityunéhjí dífbye hallúvú úúbállehíjcyáme. Aanée ó ijtsúcunú ímiáané dibye ímityúné méénuhíjcyáne dífbyé hallúvú ditye úúballeíne. Áronáacáa tsá tehdu tene neétune. ¹⁹Apááñéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóobeke dibye ‘íjcyaaabe’ íneéne úráávveyhíjcyáne. ²⁰Ehdúu nénéhjii o ímbájchóityúronéllii ó neerá dífbyeke dibye ímílléhahjíí Jerotsaréevu muha dífbyema teene meímíbjachotéki.

²¹Áronáacáa imíllebe pánétúejpimáyé Agójtoma teene ímbajchóné. Áanélliihyéé dífbyeke o nées dibyéi cúúvéjaríyé íjcyaa dífbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²²Ehdúhjáa Péjto Agríipake úúbállénéllii neebe dífbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure dibye íhjuváne.

Áanélliihyéhjáa Péjto neéhií:

—Cáhawáa óví péjcore tsaabe dibye íhjuváné u lléébúcunúki.

²³Ehdúhjáa Péjto dífbyeke neénéllii tsíjcyoojii tsiíne tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhíjyáa ícyáávéne aahívetémútsí dífbyé já pañévu tsodáhómú avyéjujtémá tsijtye técoomí íhtsútujtéma. Áanáacáhjáa Péjto píuvájucóó diibye Páávoróke. ²⁴Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íne múhdumé avyéjuube Agríipama mejcyamej. Áánújucó íchii dífbyé hallúvú ímityúné Jerotsarée múnáama Tsetsaréea múnaa oke úúbállehíjcyaaabe. Áánúditu nehíjcyámé dífbyekévá illííhyánúiyóne. ²⁵Arónáa íjcyánejí íné déjucotu dibye dsíjívéiyóne. Áábeke ó

walloó pánétúejpi Agójto éllevu dífbyema teene díbye íimibájcho dífbyerée ímíllénéllífhye. ²⁶Áábedítúyú díibye pánétúejpikye o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyárónáa íñe ámuha metsáánéllíi ámúhadítú ó íjchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óví aabye ávyéjuube Agrípá dilló muhdú díbye úúballéné botsíi mecaátunúné pánétúejpi ávyéjúube éllevu mewáalloóki. ²⁷Muurá tsá tene ímítúyú tsaapi cúúvejári íjcyáábeke pecútéré mewáalloone pánétúejpi éllevu ímichi íñe déjúcotú dífbyeke mewáalloone úúballétúmére. Ehdúhjáa Pejto née diityéke.

**Agrípá úmíwávú Páávoró
úúballé muhdú íicyahíjcyáne**

26 ¹Aanéhjáa Páávoróké díibye ávyéjuube Agrípá néehíi:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa díbye íhjuváne.

²Neebéhjápeé:

—Ávyéjuube Agrípáj, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímítunéhjí úúballéhíjcyánetu ícyooa díúmíwávú o íhjuváváni. ³Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjí hallútú metáhjacátsihíjcyáne. Aane cáhawáá ímíñeúvú lleebúcunu úuma o íhjuváne.

**Muhdú Páávoró icyahíjcyáne
Jetsóoke icyáhcujsótúné ihde**

⁴Muurá waajácúmé muhdúhjáa diityémá o pívyene Jerotsaréeri múhá íñújiri. ⁵Téhdure waajácúmé táovátsadítúré parítséomuube o íjcyaaabe íñe muha meúráávyehíjcyajjító o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajchíi úúballéiyóme. ⁶Áábeke íñe oke íchihvu tsivámé Píívyéébeé dsjívémeke íbóhíitsoíñé méihdé múnáaúvuke néhíjcyáne o cáhcújtsónéllíi teene oke ídílloki. ⁷Muurá 12-nevá dohjíba múnáa

muha meíjcyame Píívyéébeke pajjyuvaré meíícúvehíjcyá díbyeé néene muha maájtyúmiki. Ehdú néené hallútú íñe tamúnaa táhallúvú ímítunéhjí úúballéhícyáhi, Ávyéjúubej. ⁸¿Ácooca ámuha tsá mecahcújtsotú Píívyéébe dsjívémeke bóhiitsóne?

**Muhdú íhdévu Páávoró Críjtó uráávyé
múnáake pátsáricyohíjcyáne**

⁹Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítúyú ímítuné o íjtsámeíñé o ítsucunéhíjcyá tehdújuco o méenune. ¹⁰Ehdúu o méénuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjupte oke néhdújuco cúvejáanuubéré o péhíjcyáne cahcújtso múnáake. Téhdurée tsaméhjíjuco muha mepítýácójcatsíñe tsaatéké medsjívétsohíjcyáne. ¹¹Ehdúu diityéké ícúbáhraabéré o péhíjcyá pihcyáávejjáané pañévú dítyéváa teene ímíiá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujsótóné íhvéjtsóroki. Áámekeé tsárí o íjtsucuné pátsáricyooobéré o péhíjcyá pahúllevaré tsííñé íñújñeri íjcyáróoomíjiri.

**Páávoró tsiíñe úúballé muhdú
Jetsóoke icyáhcujsótóné
(Hch. 9.1-19; 22.6-16)**

¹²Aabée idyé téénevúré o peerá Damájcovu llúúvájte avyéjupte oke wállóónéllífhye. ¹³Áronáacáa juuvávúyú cójjiipiñe núhba ájchú ehniíñevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivyné pámeere oke náhbénúmema múúhakye ajchúacunúhi. ¹⁴Aamée muha máákityé baavújuco. Áanáacáa oke tsaapi muuha heeberéomú íhjuví néesíi: “Tsáo Tsááoroj, ¿iveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhíjcyá éhne múúne ócáji naatsóu íñúbjcóné iye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵Áánéllíihyé o née

dífbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllihyéé oke neébe: “Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaé. ¹⁶Ahdícycane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íñe ícyooca úhdivu o bóhówaavé óhdityu íjcyané uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíñe úhdivu o bóhówájtsoné uwááboju u méénuki. ¹⁷Aabe íjcyu uke ó llííñeé dimúnaa jodíómuma tsííñe iínúji múnaa uke imyéénútuki. ¹⁸Áánéllii uke ó wallóó dityé éllevu díityéké u wáájácútso Naavéné hójtí pañe íicyahíjcyánetu ditye íjchívye Píívyéébe ícyánejcúvuréjuco díityé ímityuháñe ílluréjuco ábájííveimeímyé ímiáámeréjuco íjcyu dífbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóó.

Páávoru naavédú neéne íítene cáhcujtsóné

¹⁹Ahdícycane tsáháa naavédú neéne óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa téené pañe o ítene ó cáhcujtsóhi. ²⁰Aabée muurá Damájco múnáadítyú ó úwáábótuujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsaréetújuco páneeriyé Jodéa iínújiri. Aabée jodíómú íjcyátúromeke ó nehíjcyá ditye ímityúné íicyahíjcyané ííhvéjtsóné Píívyéébekeeréjuco úráávyeki. Áhdurée ó nehíjcyá téené uwááboju néhdújuco íjcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááné tsíhdryuréjuco íjcyane. ²¹Éhdurée neéne hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañévu íékévéébeke imíllera íllííhyanúne. ²²Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dífbyeke o úráávyeebe o úwáábóhíjcyané dífbyé ihjyu pámeekéré ídáátsojtémáyé íhtsútujtéke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnehjáa Moitséúvuma Píívyéébe ihjyu uuballe múnaa íiná íjcyaiñe úuballehíjcyané tsíjítítoríye. ²³Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe

ibóhíneri meke pámeekéré tsííñe iínújíne múnáama úújétsóíñe tsúúca méema pajtyeté íjcyájucóóne. Áhduréhjáa nehíjcyámé díibye tujkénúejpi íjcyaiñe dsíjívetu bóhííbe.

Páávoru imíllera Agrípa cáhcujtsóné Jetsóoke

²⁴Ehdúhjáa Páávoru íhjuvávónáa Péjto kéévánécoba neéhií:

—iMuúbe, mítyane u wáájácúneríubá ílluréjuco u méívaténe!

²⁵Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej.

Ímiááné o neéhií. ²⁶Muurá áanu ávyéjuube Agrípa ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánéllii dífbyé húmiriyé ííneri núhnévétuube ó ihjyúvá ténehji teevétariyé méénúmeíhíjcyátúnéllííhye.

²⁷Ahdícycane, Ávyéjuube Agrípa, ¿a ú cáhcujtsó éhnehjáa Píívyéébe ihjyú uuballe múnaa nehíjcyanehíj? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóné.

²⁸Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyanéwuúre u úwááboróné o cáhcújtsóné Críjtoejpiyéjuco o íjcyaiyóne.

²⁹Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyódúre idyé áyanéwu o úwaabóné u cáhcújtsóiyáhi. Áánéllii muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhíjcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtso íñe múhdumé oke ámuha melléébúcnúhíjcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyaiyóné o neéttune.

³⁰⁻³¹Ehdúhjáa Páávoru neéne boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsíéllevu ipyéene tsameéréjuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá díbye ímiááné íiná ímityúné méénutú téené déjúcotu idsíjívéiyóne. Aabe tsá cúvéhóojari íjcyaiyuróne.

³²Áhduréhjáa Agrípa Péjtóke neéhií:

—Muuráhjáa ihdyu tsúuca
ijchívyéyooobe pañétúejpi
máavyéjúubemáyé teene íimíbjachóné
íimíllétuca.

Páávoroké ditye Róómávu wáalloone

27 ¹Aanéé tsúuca múúhake
Itááriávu iwállóóíneri
ihjúvúvájcatsímye. Áanáacáa Páávoródívu
tsijtye cúúvéjari íjcyámema ajcújúcómé
tsodáhómú avyéjuube Jóórioké tsáha
múnaa ‘Agójtó’ némeíñé
tsodáhómúéjpike. ²Aamée muha
meújcámeijyucóo Adaramítíó
cuujúwami Áátsiá iñújí mujcójunévu
pééímí pañévu. Áamemáa múúhama
Arijtáácó péé Matsedóóniá iñújí
múnáajpi Tetsaróónicári ícyahíjcyaaábe.
³Aamée tsíjcyooji muha meúújeté
Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú
avyéjuube Jóorio Páávorodí ídádáatsóvéne
fhvejsó díbye íñahbéva múnáake
iááhíveki. ⁴Átsihdyúu muha
tsíñejcúemóvu mepéémeke kíjyeba
wááome ‘Chíipere’ némeíñé caapáhó
ímiánéjcutu mépajtyéhi. ⁵Aamée muha
Pajpíriámá Tsirítsiá iñújívcú tujkévetu
mepájtyeme meúújeté Míírávu Ríítsiá
iñújí coomívu.

⁶Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube
ájtyúmíté tsíimi cúújúwami Arejadrííamei
Itááriá iñújívu péemíí. Áamiríyécúo
muha mepeéne téhullévu. ⁷Aamée muha
pívájcoojívájucu mepéhijcyámé
fhstútúnetu Níídó cóomí tujkévetu
mepájtyeme tsapéhdúré mepééyónáa
kíjyeba múúhake tsíllélvuré wááome
muha ‘Créetaa’ némeíñé caapáhó hallú
éhnéjcuturéjuco mepeéme mépajtyé
‘Tsaamóo’ némeítsí tujkévetu. ⁸Átsihdyúu
fhstútúnetu muha mepéhijcyámé
meúújeté tsátsii ‘ímiá Mujcójúune’
némeísihvu Ráátseá cóomíj píihívújuco.

⁹⁻¹⁰Ehdúu muha choocówu
mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco

teene muha meúlléiyóné tsúucajáa
níjyáréjuco íjcyaiñé píihíjúcónéllíihye.
Áanéllíihyée Páávoró diityéké
ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjujtej, ó waajácú
mepééne ápíchó nééíñe. Muurá tsá
apáámíré cúújúwami wágóóóvétyuróne.
Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹Ehdúu Páávoró néerone tsá
tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne.
Téémí aabájajtetsikyéree téémí
avyéjúúbema cáhcújtsóobe. ¹²Áijyúu
muha mejcyamújcó tsá ímityú tétsii
muha únúnjya mepájtyéyónáaaca.
Áanéllíihyée muha méjtsámeí mepéjúco
tétsihdyu muha meíñháhóhajchíí
meúújeté Peníítsé mujcovú Créeta
caapáhó pañe nuha
áábatéhíjcyánéjcuéraahócúri
íjcyácoomívu tétsii muha mepájtye
únúnjyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³Áanáacáa tsíñejcútú áyánéwu
kíjyeba muha mepééfhullévu íójcónéllii
ijtsúcunumé múu péhdu tene nééneé.
Áanéllíihyée tsúuca muha mepéjúcúo
Créeta caapáhó únfuéllerye. ¹⁴Ároné
illúhuwúree múúhake ávyéta tsíjpa
nééne kíjyebá waaó tsíllélvúre. ¹⁵Aamée
muha metúkévéjtsómeíyónáa
mefoovéjúcónéllii awáá muha
meíhvéjtsómeímyeke waaóne. ¹⁶Aamée
‘Cáráoda’ némeíñé caapáhó bóunááletu
muha mépajtye imíchi kíjyeba
íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu míñéwu muha
metsátyehíjcyami meújcú múúhá pañévu
fhstútúnetu. ¹⁷Aamíí inérijcyároné boone
ímunaami cóhpéj chijchúme
wábyaúúneri. Áanemáa niityétsómé
téémí ihcyuháñé muháa ‘Tsííteé’ némeíñé
newáyuuhávu mecátsóhóóvetéyóné
apíchóri. Áámekée kíjyebaréjuco
múúhake tsájtyene. ¹⁸Áané tsíjcyóójí
téhdure ápíchó tene néénéllii ílluréjuco

ditye téemí píchutáháñé wájojcóné téhí pañévu. ¹⁹Átsihdyúu pápíhchúúj coojívatu páñetu téemí éhñéhjiréjuco idyé ditye wájojcóné. ²⁰Ájyúu tsúúca pívájcoojívájucu tsá muha cóójíejpi núhbama mícúruwáúbakéré maájtyúmitúne. Aanáacáa kíjyeba éhñíñévué ávyetá ihsúturéjuco íjcyánéllii tsáhájucu muha meíjtsámeítyú mepájtyetéíñe.

²¹Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávoró íjyóccúúvéne nééhíí:

—Ámuúhaj, ópee tsáma ámuúhake o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke metsíváítyuró Créetatu. Aacáa muurá tsá íllu meícúbáhrámeítyuróne. ²²Áronáa ihdyu imíchi méjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáítyú méjcuujúwami wágóóóvérónáaaca.

²³⁻²⁴Muuráhané ípyejco o íccúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéji múnáájpijkye wálooobe óhdivu íbóhówáávéne oke nééhíí: “Tsáma díhllityédíñe. Muurá ihdyu tehdújuco páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéíñe. Áanéllii díjtyééveri Píívyéébe ámuúhake pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi nééhíí. ²⁵Ahdícyane imíchi méjcyac. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe. ²⁶Aane muurá mepámaavémé tsáne caapáhó jtohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷Ájyúu tsúúca míñéécú tsemáánájucu muha meúllene. Áamekéé tsápejco kíjyeba múúhake tsatyéhíjcyá ‘Áádría’ némeíñe móóaríyéjuco tsánejcútú tsíñejcúvújuco. Aanáacáa péccójiine téemí wákimyéi múnáa tsúúca waajácú muha íñújívú mepíhine. ²⁸Áanélliihyée eevémé tétsij páñé iwáájácuki. Aanée tétsij páñé 36 ééveta. Átsihdyúu éhñíñévuúvú muha mepétsii tsíñe

eevémé 27 éévetaréjuco.

²⁹Átsihvúréjucoo ditye téemí dohjwajcyóné nítyetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyová íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méjyáccunúhíjcyá metsísiivéjúccóóíyóneri. ³⁰Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjwajcyóné múu nítyetsódú imyéénúnej tééveri míñévu téhí pañévu nítyetsójúcoorá téemiri iúmívaki. ³¹Áanélliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúúbeke nééhíí:

—Muurá áátye méhdityu úmíváhajchíí tsáhájucu mepájtyetéítyúne.

³²Áanélliihyée dítye tsodáhómú teemi míñévuú dohji wátsahjyúccú apáhajchíí téhí pañévújuco.

³³Aanee tsúúca metsísihvénáa Páávoró nééhíí:

—Tsúúca íñe míñéécú tsemáánájucu mee majchóubaré, cuwáubaré, méenútúme. ³⁴Áanéllii metsu tsíménéuba memájcho téene tsíjpari méjcyaki. Muurá tsá muhdú méjcyáítyúne.

³⁵Ehdúu néébere pááaho íkéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere ítténáaaca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶Áanélliihyée dífbye élletu muha memájcho díbye múúhake nééneri muha meímíjyúúvéne.

³⁷Aamée pámeere teene cúújúwámí pañe muha méjcyame 276-meva. ³⁸Aamée muha memájchóné boonétú tsiíne wájojcómé téemí píchutátúu tsáneetsa icyóeváné temi ívájhconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹Ájyúu tsítsívevu téemí wákimyéi múnáa tsá waajácúttú kééné íñújírí muha méjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllérómé íhñáhóhájchíí icyátsuhjácóné teemi.

⁴⁰Átsihvúu muha mepéé téémí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevjtsojíné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wájýamuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹Aamée muha tsátsii panéjcuwátú íhnáhó nóhjítsihdyu mepájtyérónáa cúújúwámí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohjí wáváajcóhi.

⁴²Áijyúu tsodáhómú imíllera illííhyanúné cúuvéja múnáake ditye íjchiñe íúmívátukí. ⁴³⁻⁴⁴Árónáacáa Páávoroké diityé avyéjuube ipájtyetésóné íimílléne tsá ímíllétú ditye tehdu méénune. Áánéllíihyée neebe múhdumé íjchiñe píívyetédúmé íjchi ííñujívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallurí ipyéekíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

Páávoró ‘Mááata’ némeíñe caapáhori

28 ¹Aamée muha téijyu botsíi méwaaajácú téjtóhí mémé Mááata íjcyane. ²Ááamekéé múúhakey tétsíi múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téijyu állene tsúco néénéllíihye. ³Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú ííñimye cájtuúcuube dífbyeke íhdó íhyójtisu. ⁴Aabée tétsihdyuré dífbyé hójtisu wávíyíúccunúúbeke tétsíi múnaa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéúbá ímíááné áanu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nájpcyotu pájtyetéróóbeke tsiíne Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵Ehdúu ditye néerónáa diibye ííñimyké wáchíyoácoobe apáhajchíí cúújúwá pañévújuco. Ááné boonée pevétsihjídú diibye tsihdyúwu néétuúbe. ⁶Aanéé íjtsorómé ‘dífbyeke tene óoríñeri dsíjívííbye’ íñéénema. Aanéé

íítsóhjícyároné nééme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbírió íhja tétsihdyu píhíré nééjavu tsáimíyé múúhakey iwáátsúcúmeke panévatúré íícúvehjícyá pápíhchúúj coojíva. ⁸Áábéj caaníí téijyu tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáabe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébema ííhjúvátshídyu dífbyé hallúvú íhyójtisu pícyóóneri tsúúca bóhííbe. ⁹Aanéé pámeere téjtohíí íjcyame chémeíhjícyaméhíí iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekekúco díbye bóhíítsóhjícyáne. ¹⁰Aamée múúhakey idyúúrúvane panévavu ajcú juuvá wáábyuta tsiíne muha tsahííyí mepééíñéllíihye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹Aamée muha pápíhchúú nuhbává teene caapáhori méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíne mepéé tsami Arejadrííáemi tétsihyí únúnjyaba pájtyémiri. Áámítúu imyémé kíjtyúmeí míñéécu Píívyéébedi ditye díllóhjícyánéécu nááve. Tsáne mémée ‘Cájtóó’. Tsiíñe mémée ‘Póóroó’. ¹²Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápíhchúúj coojíva. ¹³Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé méúújeté Rééjío mujcóvu. Ááné tsijcyóójíí tsáimíyé kíjyeba múúhakey muha mepéhullévú wááome tsíijyu méúújeté Poteóórí coomívu. ¹⁴Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú méúújetémé múúhakey wajyú tsané tsemáanáí muha diityémá meijcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meijcyátsihdyu botsíi mepééne Róómávú. ¹⁵Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyáné cahcújtso múnaa tsúúca waajácú muha méúújetéíne. Áánéllíihyéhjáa múúhakey cáhdahírómedítýú tsaate múnaa úújeté ‘Áápíó Nahjíhetsíí’ némeítsihvu. Áánétúhjáa tsíjtye múnaa úújeté ‘Pápíhchúúwava Nújuwááne’

némeftsihvu. Áámekée Páávoró 'bohfbóhiúvú' iítécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶Áánaacáa tsúúca tsodáhómú avyējuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyējuúbedívu. Áámedítyú Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóómé ihdyúétsihvuré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷Átsihdyú pápíhchúúj coojívatú Páávoró púvájucóó teene Róómari íjcyame imúnaa jodíómú píhcyáavejájáné túkevéjtsójtéke. Aamée píhcyáavémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáháturóo muurá iiná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeityuró méihde múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu iékéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu. ¹⁸Aamée oke idíllórone imíllérá íacádsíjcaáyóné iiná ímityúné o méénútútúbeke oke dítye lílíhyanúíyónéllííhye. ¹⁹Áronáacáa memúnaa tsá ímíllétúne. Áanéllííhyée awáá o neé díityéké páñétúejípyéjuco óoma teene ímíbjáchoki. Tsáháa iiná díityé hallúvú o úúbálle dífbyere óoma ímbajchóné o ímíllétúne. ²⁰Ehdu néénéllíí amúhake o píuvá amúhama o íhgyúva ímíneúvu. Muurá mee íjraéémú méwaaajácú mepée metéhmehíjcyáné Mepájtyetétsoobe tsááiíne. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íne ícyooa oo dóhjítu.

²¹Ehdú Páávoró néénéllíí dífbyeke neémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháámiri díuubállé múuhadívu wájtsine. Keená memúnaa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúbállehíjcyáne. ²²Áronáa ihdyu muha méimíllérá múuhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíne. Muurá muha méwaaajácú

pahúlléva múnáa béhjítu úráavyémeíñetu ímityúné íhgyúvahíjcyáne.

²³Ehdú íneéne dífbyeke eevémé kéjcoojí dífbye éllevu ítsááiíne. Áhdjúcúo téjju dítye tsááne dífbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcójívaré íhgyúvahíjcyaaabe Píívyéébé avyéjtu. Aabée díityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnehjáa Moitséeúvúma Píívyéébé íhgyú uubálle múnáa Jetsóodítyú cáátúnuhíjcyáné uwááboj tééveri. ²⁴Ehdú dítye úwáábohíjcyáné ímí tsaatéké pájtyeme cáhcujtsóhi. Áánetúu tsíjtye tsá cáhcújtsotúne. ²⁵Aamé téénetu ípájúvanútsójcátsííne péémekéréjuco tsiíne dítye nééneé:

—Ímíáanéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apííchó méihde múnáaúvuke íhgyú uubálle múnáajpi Itsaíáúvuj tééveri nééneé:

²⁶Aatyé éllevu pééne díne íllu díityékej:

Muurá uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjcooróné tsá dítye wáájácúityúne. ²⁷Díityé íjtsamé ímí néétúnéllíí tsá dítye ímíneúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeityúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjíf tehdu óhdi íjyácunúmekéjíf ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó néé méihde múnáaúvuke. ²⁸Aane íne amúhake o úúballé Píívyéébé mééma pajtyeté méénúné uwááboju téhdure jodíómú íjcyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane llééboímye. ²⁹Ehdú Páávoró díityéké nééné hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímýéré pééneé.

³⁰Aabéikýée tétsihyí ícyahíjcyá míneécú píjcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyí íjcyaaabe tsamítyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé avyéjú Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju múha iiná néjúcúótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO

Róómári ijcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o ijcyáábekée Píívyéébe mepájtyetíine mééma dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íne íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyáabe.

²Mekée ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuu uubálle múnáaj tééveri cáátúnúné íwaaajácúháamitu. ³Aanéhjaa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsíjúj ícyánéjcutu mfamúnáajpi Dabííúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. ⁴Aabée dsíjiveebe tsiíne bóhínetu méwaaajácú ímiááné Píívyéébe Hajchi íhtsútuube dibye íjcyane Cááni ícyánéjcutu.

⁵Áábej tééveríi meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvénema. Áanemáa meke pícyoobe dííbye uwááboju úwáábomééré mepéhíjcyana panévá ínújíine múnáake díityédítýú cáhcujtsómé teene iúráávyeki. ⁶Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítýú Píívyéébe ámúhake tújkevélléméjuco. ⁷Áame éllevu íne íhyaami ó caatúnú ámúhake íwájýúnéllii dibye újcúme éllevu. Aabe íhdyu Máavyéjuube Jetsocríjtó tééveri óvíi ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoru ipyééíneri íjtsámeíne

⁸Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyené uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllii ámúhá hallúvú mítýane ó téhdútsóhíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtó tééveri. ⁹Áábeke ó ícúvehíjcyá Íllídítýu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámúhá hallúvú dííbyeke píáábó o táúmeíhíjcyáne. ¹⁰Áhdure ó táúmeíhíjcyá dibye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹Mítýane ó íjýacúnú ámúhake o ááhívéíyóneri íne dííbyeke meúráávyéjító éhniínevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹²Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcvávú mepíáábójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

¹³Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítýane ámúhake o ááhívetéíyóneri o íjýacúnúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó ímíllé ámúhadítýú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴Muurá táhallúrí teene dibýeé Jetsocríjtó tééveri mééma mepájtyetéíne méénunévú pamévakeré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojíteke. ¹⁵Áánéllii mítýane ó ímíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibýeé mééma mepájtyetéíne méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpillétune

¹⁶Aabe tsá o núcojpillétú Críjtodítýú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúnée Píívyéébe mewájyuri méenune íjcyanéllíhýe. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyéteé jodíómuu, jodíómú íjcyáturómeé, íjcyame. ¹⁷Áané uwááboju meke waajácutsó muhdú ímiááné Píívyéébeke mecáhcujtsómeké díbye ímiáámedífyéjuco díllone. Muurá dífbyé waajácúháámitu néeneé: “Píívyéébeke cáhcujtsómeké ímiáámedi díbye díllome pájtyéteéhi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

¹⁸Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiiibye ímiáájú ímíllétumé téeneríyé tsúúrámehíjcyané hallútu. ¹⁹Muurá waajácúrómé Píívyéébeke dífbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. ²⁰Muurá dífbyeke maájtyúmítúrónáa méwaajácú díbye íjcyane páneeréé múhdúné tsíeméné díbye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó mújyú níjkéwáítyuube díbye íjcyane íhtsútuúbe. Áanéllii íimíllédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró dífbyeke iwáájácútúne. ²¹Iwáájacújúccóóróóbeke tsá dítye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá dítye téhdútsohíjcyatú díbye diityéké panévatúré píáábohíjcyárónáaaca. Tehdu imyéénúfyótsihvu ítsámehíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátsó teene íimítyú pañe ícyahíjcyá ímíaaane wáájácútúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. ²²Aame ídátsó bañúháñé némeihíjcyá waajácu múnaa íjcyane átéréejte íñéubará wáájácútúmé íjcyame. ²³Muurá Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyúúbedi ícúvetúmé míamúnaama páhdúváré néené iyámé ‘tsucátsúcá’ íjcyáítyúme náávé iníjcyane díllohíjcyá Píívyéébedi. Ánehjiré duurúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváfýótsihvu.

²⁴Áanéllii diityéké ílluréjuco díbye fhvejtsóné dítye awáá íimíllédú íjcyaki.

Aame méénuhíjcyá panéváré núcójpítsó nénehji. ²⁵Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú dífbyé uwááboju icyáhcújtsóíyótsihvu állúháñéré icyáhcújtsónéllíhýe. Aame dífbyeke duurúvatúmé kéenerá díbyeé ípívyéjtsónéhjiré duurúvahíjcyáhi.

²⁶Áanéllii diityéké fhvéjtsóobe dítye awáá íimíllédú núcójpítsówu íjcyaki. Muurá tsamééré walléémú dómácócátsíhíjcyáhi. ²⁷Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócátsíhíjcyá núcójpítsówu wálléémuma íjcyáiyóné íimíllétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámehíjcyáme.

²⁸Muurá Píívyéébedi dítye ícúvéjúccóótúnéllii awáá fhvéjtsóobe diityéké ímityúneréjuco dítye imyéénu imyéénúítyuróne. ²⁹Ahdújuco muurá páhdúváré néené ímityuháñé dítye méénuhíjcyáne. Mítyane íéhnéwáfýóneri íjyácunúhíjcyáme. Íhdícyáméhjíma dómácócátsíhíjcyáme. Nomíutáavahíjcyáme. Dsjíwétsó múnaa íjcyame téhdure állú múnaa. Caayóbame. Átéérénehjiri íhjúvahíjcyáme. ³⁰Píívyéébeke íéhdíwáalléne tsíjtyedítýú nehníwu íhjúvahíjcyáme. Uuhívatépiwu néeme ítsúcunúmeihíjcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhcújtsóiyóné ímíllétúne. ³¹Wáájácúmeítyúmé imyéénúítyúnéré íhjúvahíjcyáhi. Muuca iwájyútúnéllii tsá dítye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. ³²Waajácúrómé ehdu néémeke Píívyéébe wáágóoiñe. Áronáa éhniíñevúré tehdu dáríwémeihíjcyáme. Áaneréi íjcyárónáa tsíjtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

Míamúnaa íjcyanéjuco Píívyéébe néeneé

2 ¹Aane ámuha diityédúré menéeme úfveekí múhdurá dítye íjcyáneri méihjúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsíjtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihjúvahíjcyámé hallúrí téhdure

ijcyané ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíhye. ²Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píivýéébe ímíbájchoíñe. ³Ámuháubá méijtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme meíhjuvavahíjcyámé mepállójcoíñe Píivýéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyané ímíbájchócooca. ⁴Muurá múhajchótájucó díbye ámúhá ímityúcoba áábúcuhiíjcyané ámúhake iwájyúne teene ámuha meíhvejtósone ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. ⁵Áronáa živeekí tsá ámuha meíhvejtópityú teéne? Áánéllii íllure ámúhá hallúvú llíyájkímyeíñe Píivýéébe icyáyobáavatécooca míamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha tééné déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ⁶Téijyu pámeere méújuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷Muurá dífbyé avyéjú múijyú níjkéváityúneri tsúúrameíhíjcyámé díbye ímillédú íjcyámeke ájcúiibye múijyú ditye dsíjivéjúcoóityúne bóhiívu. ⁸Áánetu teene ímíllétúmé íimítyujjótóré úráávyehíjcyámeke icyááyobáne waagóoiíbye ditye ícúbáhrámeíhíyullévu. ⁹Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítýú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhráméíhi. ¹⁰Áánetu diityédítýú ímí Píivýéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutésóiibye tsáimíyéjuco dífbyema ditye íjcyaki. ¹¹Muurá tsahdúré meke wájyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá díbye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹²Áronáa dífbyé taúhbajúu Moitsééúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóoiíbye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácúrá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénútyuróne. Áánetu teene wáájácúrómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá tééné déjúcotu waagóoiíbye. ¹³Muurá teene

wáájácúrómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi díbye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekeké díllóobe ímiáámedi. ¹⁴Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé íííbúwaríyé téhdújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵Íííbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶Muurá Píivýéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyané ímíbájchoó muhdú ámúhakye o úwáábóne o néhíjcyádu.

Píivýéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷Áronáa živeekí ámuha jodíómú Píivýéébeéjté meíjcyámedi dífbyé taúhbaju íjcyájúcoóneúvuri memítyákímyeíhíjcyáhi? ¹⁸Aame ímiááne ámuha méwaajácúrá kéjjjótó meúráávyéiyóné díbye ímilléne. Muurá dífbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹Áánéllii ámuha méitsúcunúmeíhíjcyá téjjjito wáájácútmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevéjtsojte ámuha meíjcyane. ²⁰Ámuha méijtsúcunúmeí dífbyé icyánéjcú wáájácútmé tsíimédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dífbyé taúhbaju ámuha mewáájacújúcoóneúvuri. ²¹Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa živeekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváityuróne. Áronáa živeekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²²Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjima medómácójcatsítyuróne. Áronáa živeekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménéhíjcyá níjcyotájteke mecááníváityuróne. Áronáa živeekí téhdure íívane ámuha diityé duurúvájááne pañétú tsieméné méékekévehíjcyáhi? ²³Muurá ámuha dífbyé taúhbaju mewáájácúneri

menítyákímyehíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúletú Píívyéébeke. ²⁴Téénetu muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímítú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni ihjúvahíjcyá Píívyéébedítú.”

²⁵Muurá dífbyeéjé meíjcyané uubállé mekíhdyahírótsámeíyómé dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá ínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeíyurómé dífbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñjétedi tsíjtyere íjcyarómeke. ²⁷Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí diityédívu ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúraávvetúnéllíihye.

²⁸Muurá Píívyéébeéjé meíjcyané uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá dífbyeéjé meíjcyatúne. ²⁹Muurá ihdyu dífbyeke ímí cáhcujtsómé díbye ímíllédú íjcyame ímíáané dífbyeéjé. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímítú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke íténéjívári. Muurá ihdyu ímichi íteebe méífbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3 ¹¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeíne? ²Ímíáánéhde meke píaabóné íñee íuwáábojúvú ímichi meke díbye níwááveíñúmedítú tene bóhówaúcunúnéllíihye. ³Áronáa íjcyámé tsaate dífbyeke ímí úráávvetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dífbyeke úráávvenéllíi tsáhájucó díbye ímíáábé íjcyáitúne? ⁴Tsáhaá, muurá ihdyu ímíáábé dífbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe u íhjuváné tsá állíu íjcyatúne. Áábédítú tsá múha nééítyuró ímítúuube u íjcyane.

⁵Muurá ímítúmé meíjcyarómeke Píívyéébe wájyúnetu méwaajácú ímíáábé díbye íjcyane. Áronáa tsaate nehíjcyá ímítúuube díbye íjcyane, ¿íveekívá méímítú hallútú méhdi ícúbáhráhíjcyaaabe téénetu ímíáábé díbye íjcyane bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téenéllíi ímítúuube dífbye? ⁶Tsáhaá. Muurá ímítúuube íjcyaca tsá díbye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíábájchóityuróne.

⁷Áhdurévá állíu múnaa meíjcyánetu ímíáábé díbye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveeki meke díllóhíjcyaaabe ímítúmedí? ⁸Áanéllíihyéubá ímítúmeréjucó meíjcyáiyóné méímítú mééma ínjkéva ímíáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímítúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu. Áronáa állíuré teene ehdu óhdityu díte nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímíááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóovéehi.

Míamúnaa ímítúné íjcyane

⁹¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímíáámé tsíjtye jodíómú íjcyatúmé ehníñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímítúmé meíjcyane. ¹⁰Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítú ímíámé íjcyatúne. ¹¹Tsá múha ímíllétú Píívyéébeke ícyáhcujtsóne. ¹²Pámeere muurá dífbyedi ícúvetúmé ímítúné pañe íjcyame tsá wáájácúmeítúne. Áanéllíi tsá tsaatéubaré ímíámé íjcyatúne. ¹³Muurá diityé íjtsaméí nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme íhjuváné meke tútávajtsó éhne múúne íñímyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴Tsanééré ímítúné ímíllémé íhjuváne. ¹⁵Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu

dsíjivetsóne. ¹⁶Ehdu idyárfívéjcatsíneri illure kímóvétsócatsíhijcyáme. ¹⁷Aame tsá wáájacutú ímí íjcyáiyóne. ¹⁸Áhdure tsá ditye íllityú Píivyéébeke.

Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu míamúnáadityu.

¹⁹Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímillédú mejjcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Áronáa tene néhdu mejjcyámejí tsá menééityuró ímiáámé mejjcyane. Áánéllii pámeere míamúnaa ímityúmé mejjcyá Píivyéébedívu.

²⁰Muurá dífbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé mejjcyane mejjtsúcunúmeiyómeke tsá dibye díllotú ímiáámedi tene néhdu mejjcyátúnéllíihye. Íllure téenej tééveri méwaajácú ímityúmé mejjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténé

²¹Tsá Píivyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraavyéromeke. Muurá dífbyé waajácúháámitu íhjú uubálle múnaa meke úballé ínetú meke ímiáámedi dibye díllone. ²²Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáamyekéré meéke.

Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dífbyeke ímiááné cáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi tsaatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe.

²³Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píivyéébe ímillédú mejjcyatúne. ²⁴Áronáacáa meke mítyane ídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi dílloobe múhdumé dífbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵Muurááhjáa Críjtotdívu pájaabe dífbyé tujpácý wágóóóvéneri méimítyú ímífbáavye pámeere dífbyeke mecáhcujtsómé mewágóóóvéfýónetu mepájtyetéki.

Téhdurée téeneri ímífbájchoobe méihdé múnaáúvú dífbyeke úráavyehijcyámé ímítyuháñé éjjuuúvú íaabúcuhiijcyáne. ²⁶Ehdu néenetu méwaajácú Píivyéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áánéllii ímiáámedi dílloobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷Aane íne íveekí mémítyájkímeyéiyáhi? Íaca meere meímífbáavyémeke Píivyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsónetúré meke ímiáámedi dílloobe. ²⁸Tsá teene dífbyé taúhbaju meúraavyéromeke dibye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ÍAanéhaca íne apáamyéré mee jodíómuke pájtyetétsóifbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúromeke pájtyetétsóifbye. ³⁰Muurá tsáápiye Píivyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dífbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúromeke.

³¹Áronáa idyé tsá dífbyé taúhbaju mewáágóotú dibyéé mééma mepájtyetéíne Jetsóoj tééveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téenej tééveri éhníínevu ímí méúraavyé teéne.

Aavaráadítýú íjcyané uwááboju

4 ¹Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnaajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píivyéébe díllone. ²Tsáháa dibye ímí íjcyánéllii ímiáábedi dibye díllotúne. Tehdúu tene nééca muurá téeneri mítyájkímeyéíyoobe. Áronáacáa ihdyu Píivyéébere píáábónéllii tsá dibye mítyájkímeyéítyúne. ³Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píivyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dífbyeke dílloobe.” Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu. ⁴Aane muurá tsaatéké díityé wákímeyéi áhdó maájuncne tsá pevénére maájcutú meímíllénema. Muurá

ihdyu diityé wákimyéi áhdoré máajcúhi. ⁵Ahdu muurá Píivýéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íiná ímiááné íjcyane meméénúnéllíihye. ímiáámedi meke dílloobe apááneré méimítyutú meke dibye ímíjpyetésóné mecáhcújtsomeke. ⁶Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíiúvú iwáájácúne nées íine ímí méénútúromeke dibye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸Illúhjáa muurá neébe:

Máimijyu ditye íjcyane Píivýéébe diityédí ídáátsóvéne íimítyú diityédítýú wáágómé hallúrí íiná íjcyájúcootúme.

⁹¿Aanéhaca íne apáámyeré mee jodíómú ímí méjcyaaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé ímí íjcyaaáhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píivýéébeke cáhcújtsónéllii dífbyeke ímiáábedi dílloóbe. ¹⁰¿Aanéhacáa múijyútú ímiáábedi dílloobe dífbyeke? ¿A dibyére dífbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírótsámeíne boonétu? Tsáhaá. Teenéikyéé dibye méénúmeityúné íhdéjuco dibye ímiáábedi díllone dibye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹Áané uubállé bóónétúí kíhdyahírótsámeífybe. Áanéllii diibye ídyéjúcoéjpi kíhdyahírótsámeityurómé ímí Píivýéébeke cáhcújtsomeke ímiáámedi dibye díllómedítýu. ¹²Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómedítýú ídyéjúcoéjpi diibye Aavaráaúvú dibyéhjáa ímí cáhcujtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráá Píivýéébeke cáhcujtsóne

¹³Píivýéébéhjáa muurá dífbyeke néé pámeere dífbyéj tsiiménémúháábema diityéké íñujívú íajcuíne ímí dibye dífbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píivýéébé taúhbaju néhdu íjcyánéllii dibye téené piáábó újcutúne. ¹⁴Muurá dífbyé taúhbaju néhdu mejjcyáne

tééveriyé meke dibye piááboca bañúháñé Críjto dsíjivéné mecáhcújtsóiyáhi.

¹⁵Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá íiná méhdivu neétsóityuróne.

¹⁶Áanéllii Aavaráakéhjáa íajcuíne Píivýéébe néené piáábó téhdure méújcuú íne múhdumé dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe mejjcyame Píivýéébeke mecáhcujtsóme. Tsá ínehjí meméénúnétu meújcuútyú teéne. Muurá pámeere múhdumé dífbyeúvú Píivýéébeke ímí cáhcujtsódú cáhcujtsómé újcuú téené piáábo. Áanéllii diibye Aavaráaúvú ídyéjúcoéjpi Píivýéébeke mecáhcújtsómedítýu. ¹⁷Téénetúhjáa muurá Píivýéébe néé iwaajácúháamitu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídyú u néébe ímichi diityé déjúcoéjpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dífbyedítýú panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívemeke bóhítsóóbeke dibye cáhcújtsóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsóbe dífbyedítýú míamúnáake íllíyaatétsoíne díbye nééne tenéi pánéévéttúrónáaca.

¹⁸Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóityuróné cáhcújtsóbe Aavaráá Píivýéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píivýéébeke cáhcújtsómedítýú ídyéjúcoéjpi. Téénetúhjáa idyé neebe dífbyeke: “Úhdítýu íllíyaaténé míamúnáa mítyame íjcyaaáhi.” ¹⁹Ehdúhjáa dibye nééne cáhcújtsóbe ‘muhtsi metsíímávácóóínejíí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáára tsúuca ítsíímáváyotsíhjí pájtyerónáa cáhcújtsóbe dityétsí tsíímáváiíne Píivýéébe nééneé. ²⁰Ávyetáhjáa ímiááné dífbyema tene pánééveíne iwáájácúne íhdere téené hallúvú dífbyeke téhdújtsóbe dúúrúvaabére. ²¹Muuráhjáa ímiááné waajácuube Píivýéébe íhtsútuube íjcyaaabe ínéhdu méénúíne. ²²Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllii Píivýéébe dífbyeke ímiáábedi díllóhi.

²³Áronáacáa tsá apáabyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii díbye dífbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne. ²⁴Téhdurée caatúvané Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé díbye ímiáámedi díllóíne. ²⁵Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé mewájjuri méimítýú iwáágóoki. Áábekée Píívyéébe bóhítsó dífbyej téeveri ímiáámedi meke idíllóki.

Píívyéébe ímiáámedi meke díllone

5 ¹Muurá ímiáané Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Tsáhájucó múhdurá meke díbye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúúca méimítýú mééma ímbájchónélliihye. ²Muurá teene mecáhcújtsónej téeveri Píívyéébe meke píaabó tsáimíyé dífbyema mejjcyaki. Áánéllii méwaaajácú dífbyeéjté mejjcyámeke díbye ávyéjújtsóneri méimíjyúúveíne. ³Téhdure méimíjyúúvéiyá meícúbáhrámeíyóneri. Muurá ténéhji panévare máaabúcuhyjcyá ímiááméré mejjcyaki. ⁴Áánetu méwaaajácú ímí Píívyéébeke meúráávyémema ínehdújuco díbye méénuíne. ⁵Ááneri tsá menúcójpvétsámeítyú díbye meke báníútyúnélliihye. Muurá méwaaajácú díbye meke wájjune ípíichó méíbuúúné pañévú díbye pícyóónej téeveri.

⁶Muuráhjáa méimítýú déjúcotu mewágóóóvéyónetu tsá meere mepájtyetétsámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé mejjcyáme wájjuri meke ipájtyetétsoki. ⁷Tsá muurá múha ímíllétyuró tsíjtye wájjuri idsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímiáábé íjcyáabeke ipájtyetétso dsíjivéyóme? ⁸Áronáacáa muurá Píívyéébe Críjtóke walló díbye idsíjivé ímityúmé mejjcyáromeke ipájtyetétsoki. Áánerii meke úújétsoobe mityane meke iwájjune. ⁹Áánéllii meke díllóobe

ímiáámedi díbyeé mewájjuri dsíjivénej téeveri. Aame dífbyej téeveriyé mepájtyeté díbye meke ícúbáhráiyónetu. ¹⁰Muuráhjáa Píívyéébema tsá mejjcyátyuró ímityúmé mejjcyánélliihye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjtó mewájjuri dsíjivéneri méimíbaavyéjucóó dífbyema. Aame méwaaajácú mepájtyetéíne díbye mépañe íjcyánélliihye. ¹¹Ááneri méimíjyúú Críjtóó mééma ímbájchónej téeveri ímí Píívyéébema mejjcyáneri.

Adáá tútávajtsóné Críjto ímbajchóne

¹²Muuráhjáa tsáápihdítýuré ímityúné íñujívú ípívyeevéne tsówayícú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjivehíjcyá ímityúmé mejjcyánélliihye. ¹³⁻¹⁴Muuráhjáa Píívyéébé taúhbajúu íjcyátúnáa tsúúca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá Adááúvudítýú Moitsééúvudívujuco íjcyané míamúnáa. Áromé hallúríhjáa tsá íiná íjcyatú dítyée muhdú mejjcyáiyóné Píívyéébe ímilléné wáájácútúnélliihye. Áronáacáhjáa dsíjivehíjcyámé Adááúvúu méénudu nééné ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dífbyedítýú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsóóú ífvane téhdure Críjto dsíjivéneri pámeere míamúnáa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcújtsóme.

¹⁵Muuráhjáa dílbye Adááúvú Píívyéébe dífbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnáa médsíjivehíjcyáhi. Áánélliihyéhjáa ihdyu Píívyéébe meke íídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj téeveri meenuú mepájtyetéíne. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apááñéré dífbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶Aanéé dífbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco mejjcyame mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mééma ímbajchóhi. Áánéllii apááñéré

ímiáané dífbyeke mecáhcújtsómeke díllloobe ímiáamedi ímityúmé mejjcyárómeke. ¹⁷Muurá méwaajácú tsáápiiyé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere meímityuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píivýéébe Jetsocríjtoj tééveri ímiáamedi meke díllome dífbyé avyējuri mejjcyaiñé múijyú dsíjívéityúmeréjuco. ¹⁸Tsúúcajája mééma ímíbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹Muuráhjája tsáápi lleebótú níjcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píivýéébe dílló ímiáamedi dífbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰Muuráhjája dibye teene muhdú mejjcyáíyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhniñínevu méwaajácú ímiáané ímityúmé mejjcyane. Aane ehdu menéérómeke dibye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájyune. ²¹Aané ímiáané ímityúmé mejjcyané déjúcotu pámeere mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivýéébe mítyane meke iwájýúnéllii ímiáamedi díllome tsúúca méujcú medsjívéjúcúóóityúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Críjtokéréjuco meúraavyéne

6 ¹¿A ehdu Píivýéébe meke mítyane wájýúnéllii tsá meíhvetéityú ímityúné meícyahíjcyánetu dibye meke éhniñínevu iúújéto muhdú meke iwájýune? Tsáhaá. ²Tsúúca muurá téénetu meíjchívyé ímiáameréjuco mejjcyaki. Áhdícyane tsáhájucó tsiíñe meméénúityuró teene ímityúné tééneejte mejjcyájúccúótúnélliiñe. ³¿Aca tsá ámuha mewáájácútu mépée Jetsocríjtoéjteréjuco mejjcyané uubállé metsójsótsámeíñe? ⁴Muurá téeneri meúújétsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú

mejjcyane. Téhdure téeneri ménaavénú Críjtoó dsíjívéébeke Píivýéébe íhnháhoori bóhíitsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu ícyooa tsíhdyuréjuco mejjcyane.

⁵Muuráhjája Críjto dsíjívédú ífvane ímityunéhji meíhvéjtsóhajchíí idyé dibyée bóhíhdu ífvane tsaímíyéjuco mejjcyaiñé Píivýéébema. ⁶⁻⁷Muurá méwaajácú ímityúné meícyahíjcyané tsúúca Críjto méhdityu wáágoóné páwachékevu idsíjíveneri. Áanéllii téénetu meíjchívyémé tsáhájucó tééne pañe mejjcyatú ehne múúne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu. ⁸Aané méhdityu Críjto idsíjíveneri wáágoónéllii méwaajácú dibye íjcyadu mejjcyaiñe. ⁹Muurá méwaajácú ípyéé idsíjívénetu bóhíibe múijyú tsiíñe dsíjívéjúccúóóityúne. ¹⁰Tsáneereé dsíjívéebe páneere meímityú iwáágoóki. Aabe ícyooa íjcyá Píivýéébema tsaímíyéjuco. ¹¹Ahdu dibye íjcyadu mejjcyá dsíjívemédú ímityúné icyánéjcutu. Ááne ímiáameréjuco mejjcyá dibye ímillédú tsúúca dífbyeéjte ámuha mejjcyane.

¹²Ahdícyane panévaré ímityúné ámuha meméénúityóneri méúmúúpívyéjúcohdíñe. Óvíjyacóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu. ¹³Píivýéébedívuréjuco méíhvéjtsaméí ámúhake dibye ityúkévéjto tsaímíyé ámuha mejjcyaki. ¹⁴Tsá téénevu metáhjátsámeíityuró Jetsóoke mecáhcújtsóme. Muuráhjája méhdi ídáátsóvéne dsíjívéebe téénej tééveri meke ímífbájcho téénevu metáhjátsámeíjyúccúótuki. Aame meíjcyá Píivýéébe piáábó pañe. Tsáhájucó teene íhdééné taúhbájú pañe mejjcyájúccúótúne.

Ímityúnetu meíjchívyéne

¹⁵¿A ehdu tene néénéllii éhniñínevu mémeméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu meíhvetéki. ¹⁶Muurá

ámuha méwaajácú tsáné avyējuúbema ijcyame dibye ímillédú ijcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe mejjcyame tééné nájcauvú illure méwágóóovéhi. Áanetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meicyane ímí mééma nijkéváhi. ¹⁷Ahdu icyooca méijcyá tsúúcajáa téenetu mejjchivyémé dífbyé uwáábójú pañéréjuco. Ááné hallúvú ihdyu mityane ó téhdujtsó dífbyeke. ¹⁸Aane tsúúcajáa téenetu mejjchivyémé icyooca ímiááneréjuco meúraavyéne. ¹⁹Áánéllii teene ímíñeuvú meúraávýé íhdée ímityúné ijcyaroné ámuha meúraávýehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méijcyáá ímiááné Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámuhakye o née ímíñeuvú ámuha mewáájácuki.

²⁰Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe mejjcyácooca tsá meímillétú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹Ehdúu éíjyu múhdurá núcójpátsó meicyahíjcyáné déjúcotu muurá méwágóóóovéiyáhi. ²²Áronáa tsúúca téenetu mejjchivyémé Píívyéébeéjté mejjcyame ímiáámeréjuco mejjcyáiyóne. ²³Muurá ímityúné méenuhíjcyámé ídátso wágóóóové tééné déjúcotu. Áanetu Píívyéébeke ímí úráávýe meke ájcúuibe múijyú ditye dsíjívéjúcoóítyúne bóhiivu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Táábávajcátsityu ijcyáné uwáábo

7 ¹Ámuúha táñahbémutj, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe mejjcyane mejjcyáné hajchóta. Áanetu medsjívéné boone tsáhájuco tééné pañe mejjcyatúne. ²Muurá walle ityájívácooca ijcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane dibye dííllédívú dsíjívéhajchíí tsáhájuco tééné pañe dille ijcyájúcootúne. ³Áijyu ihdyu tsá muhdú tene neétu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áanetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méénulle íveeki ájyu ímíubááné ijcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴Ahdu ámuha táñahbémutj tsáhájuco mejjcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dífbyé túkevéjtsójú pañe ijcyájúcoótulle ijcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhífbé uráávýe múnaáréjuco. Muuráhjáa mééma ímífbájchoobe Píívyéébe ímillédú mejjcyaki. ⁵Íhdéuvúu muurá meímillédú mejjcyame ímityúné méméenuhíjcyáhi. Áánétúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóijcyúrónáa éhniíñevúré méméenuhíjcyá ímityúné tééné déjúcotu mewágóóóóovéiyóne. ⁶Áronáa tsáhájuco tééné pañe mejjcyatúne. Aame icyooca ímiááné meímilléne tsaimíyé Píívyéébeke meúraávýehíjcyá tsíhdyuréjuco méjjsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájuco taúhbaju néenéliihyeré dibye ímillédú mejjcyatúne.

Ímityúné méhdityu ijcyane

⁷¿Áánéliihyeréhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné ijcyanévu. Muuráhjáa tene ijcyátuca tsá o wáájácúítyuro ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúné ijcyane. Muurá íllu nééne: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸Téhdurée tene ijcyátuca tsá o wáájácúítyuro kénehjí ímityúné ijcyane. Aane o wáájácújúcoóroobe éhniíñevúré ó ímíllehíjcyá ténehjíré o méénune. ⁹Ópée teene taúhbaju o wáájácútúné hajchóta ó itsúcunúhijcyá ímí o ijcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dárívémeíhijcyáhi. Ááné nájcauvúhjáa o wágóóóóovéiyóne tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰Píívyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaimíyé dífbyema mejjcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o ijcyátúné déjúcotu ó wágóóóóovéiyóne. ¹¹Ópée o íjtsúcunú ímí tehdujúco o icyahíjcyáne. Áronáacáa téénej tééveri ó waajácú ímityúné o icyahíjcyáné déjúcotu íllure o wágóóóóovéiyóne.

¹²Árónáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehdújuco teene ímiáájú íjcyane. ¹³Aane ííveekí o wágóóóvéiyonévu oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? íMityá ímityuube o íjcyanévu tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííñe táimítýú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítýu.

¹⁴Aane méwaaajácú teene Píívyéébedítýuré tsááneé. Árónáa óhdítýuré íjcyane ímityúné pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵Aabe tsá o wáájácúmeítýu muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénuítýuróne. ¹⁶Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááne Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiýóne. ¹⁷Árónáa teene ímityúné tápañe íjcyaneré oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teene. ¹⁸Aane ó waajácú ímiááne ímityuube o íjcyane. Ó ímíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Árónáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹Ááne ímityúné o méénuítýurónéré íveekíhíyáubá ó méénuhíjcyáhi. ²⁰Árónáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: ímiáánéré o méénuíyócooca ímityúnéré óhdivu dsiínévahíjcyáhi. ²²Ó ímíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³Árónáa ímityúné íjtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴¡Aabe máidáátsoju ehdííwáíibe o íjcyanej! íAanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyáné níjcaúvu o wágóóóvéiyónetu? ²⁵Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúuca téénetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri oke pájtyetétsoóbe. Áánéllii mítýane ó téhdútsohíjcyá dífbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooa ó íjcyá díbye ímillédu. Árónáa

táimítýú tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóne

8 ¹Muurá Críjtoéjté ímillédu íjcyájúcootúmé Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañeréjuco íjcyámé hallúrí tsá íñá íjcyatúne. ²Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne jteeveri Píívyéébé Apííchó tsúuca tápañe íjcyánéllii tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wágóóóvéityúne. ³Muuráhjáa ítyaúhbaju meuráávyerómé mepájtyetéítyurónéllii íllíkye wáalloobe mehdu néébe dsíjvéne jteeveri méhdítýu méimítýú iwáágóoki. ⁴Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu méijcyaki. Aame tsáhájucó méimíllédu méijcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévéjtsóné pañe méijcyánélliihíye.

⁵Muurá ímilléduíré íjcyame téeneríyé tsúúrámeíhíjcyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrámeí díbye ímillédu íjcyáiýóneri. ⁶⁻⁷Muurá méimíllédu méicyahíjcyáneríyé metsúúrámeímyé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrámeímyé tsá ímíllétú Píívyéébema ímí íjcyáiýóne. Aame tsá ávyejúúllétú dífbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédu méijcyáiýóneri metsúúrámeímyé tsaimíyé dífbyema méijcyáhi. ⁸Muurá ímilléduíré ícyahíjcyámé téeneríyé itsúúrámeíñéllii tsá Píívyéébe ímillédu íjcyatúne.

⁹Aane óvíi ímiááne Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañe ámuha méijcyáhajhíí tsáhájucó íhdee ámuha méicyahíjcyádu méijcyatúne. Muurá ípííichovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dífbyeéjté íjcyatúne. ¹⁰Muurá médsíjvéve méimítýú déjúcotu Críjtoéjté méijcyaróme. Árónáa tsá muhdú méijcyáiítýú tsúuca Píívyéébe meke

ímiáamedí díllónéllíhíye. ¹¹Aane ímiáané mépañe Ípííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhítsóiihíbye Jetsóokée íbóhíitsódu.

¹²Ahdícýane tsáhájucó meímillédú mejjcyáitýúne, ámuúha táñahbémuji.

¹³Muurá tehdu meícyahíjcyané meíhvéjtsótúhahchíí méwágóóóveéhi. Áanetu Píívyéébé Apííchó piáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴Muurá íñe múhdumé tééné túkevéjtsó pañe mejjcyame ímiáané dífbyej tsíímé méijcyáhi. ¹⁵Aane teene mépañe íjcyame dífbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Líhíyo múháj Caánij.” Áánéllíi tsá dífbyedi menúhnévéityuróne. ¹⁶Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaaajácú ímiáané dífbyej tsíímé mejjcyane. ¹⁷Aane tsúuca dífbyej tsíímé mejjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dífbyema máávýéjúuteé Cááni dífbyeke nééne avyéjuri. ¹⁸Muurá ímiáané meícúbáhrámehíjcyámé íñe ímíjyaúrécúó mejjcyaiñé Píívyéébé avyéjuri. ¹⁹Páneere muurá díbyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú díbye íhñéjteke ávyéjújtsóíñe. ²⁰Muuráhjáa páneere díbye ípívyejtsóné tútávaavé díbye ímillédúre. ²¹Áronáa ihdyu ímbáávyeíñéi ítsíime mejjcyámeke díbye tsíhdyuréjúco ímíjpyetétsóijyu. ²²Muurá páneere díbyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá múijyú ímímbáávyeíñé ehne múúne walle ítsíímáváné boone ímímbáávyeíñé téhmehíjcyádu. ²³Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúuca Píívyéébeéjté mejjcyámé pañe Ípííchó íjcyarómé méícúbáhrámehíjcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsíímedíi meke idíllómeke díbye tsíhdyuréjúco ímbájchoíñe. ²⁴Ehdu méúmiwa nééne mecáhcújtsóhajchíí mééma pánéveíñé

tehdújuco. Muurá tsane meítsóhíjcyané tsúuca maájtyúmicoooca íllurécúco meíhveténé meíjtsóhíjcyánetu. ²⁵Áanetu meítsóhíjcyané maájtyúmitúne hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶Muurá meíhñáhóótúnéllíi Píívyéébé Apííchó meke piáábohíjcyá panévare maáábúcuki. Muurá meere piáábó dífbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllíi téenere wáajácúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. ²⁷Aane Píívyéébe páme íjtsameíyé wájácú néébe waajácú íñá dífbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá taúmeíhíjcyané íhñéjté mejjcyámé hallúvú díbye ímillédú mejjcyaki.

Íhñéjteke Píívyéébe piáabóne

²⁸Muurá méwaaajácú panévare meke pájtyénej tééveri Píívyéébe meke piáabóné ímiáané dífbyeke mewájyúmeke tsúucajátújúcoo ípítyájcámeídyú meke iújcúmeke. ²⁹Muuráhjáa tsúucajátújúco díbye meke wáajacúné íhñéjté mejjcyame íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtsó múnaa mejjcyámedítyú diibye ílli ímichi ídyéjúcóeipi. ³⁰Ehdúu tsúucajátújúco meke iwáajácúmeke díbye ímiáamedí díllone dífbyé avyéjújte mejjcyaki.

³¹Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ipiááboki. Aanéjíf ímúha muhdú meke méénúiyáhi? ³²Muuráhjáa íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye idsíjífveki. Aabéjíf muhdú tsá meke panévaturé piáábóityúne. ³³¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáamedí meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴Aanéjíf ímúha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhiibe icyoooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú taúmeíhíjcyá piáábo. ³⁵Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dífbyedítyú dówajcáróótyuróne.

Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewájamúúvátunéhji, ápíchó néeronéhji, téhdure dsíjívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróíturó dífbyedítu.

³⁶Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééeneé:

Dihñéjté muha mejjcyané hallútu múúhake dsíjívétsohíjcyáiýómé éhne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷Ehdu ápíchó néeronéhji métáhjahíjcyá Jetsocríjtó meke wájýúúbej tééveri. ³⁸⁻³⁹Aane muurá ó waajácú Píívyéébé meke wájýúmeke iiná dífbyedítu meke dówajcáróíturóne. Muurá dsíjívé íjcyaróné, bóhñime íññújí hallúrí mejjcyaróné, nájkyéjí múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, íññújiri fhstútuje ávyéjuje íjcyaróme, icyooca tééne pañe mejjcyaronéhji, bóónétu meke pájtyéíñéhji, téhdure caame íévéhóowari íjcyarónéhjima íññújiri íjcyarónéhjí tsá meke dífbyedítu dówajcáróíturó Máavyéjuubée Jetsocríjtó tééveri díbye meke iwájýune úújétsómeke.

**Píívyéébe íjraéémuke
ihñéjtedívú mémenúne**

9 ¹Aane Críjtoéjpi o íjcyanéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiááne mítyane ámuhádi o ídáátsovéne ímityúné ámuhá hallúrí íjcyáneri. ²Tápañe Píívyéébé Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane. ³Muurá ámuha tamúnaa ámuhá imítýú déjúcotu mewágóóóváyónéllii ámuháke o wájýune oore Críjtodítu ó wágóóóváyéya ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴Muurá Píívyéébe meke tsúuca ítsímédi díllorómé tsá dífbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsíiménémúhaabe mejjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáabyutará dífbyé avyéju. Áanélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú

mejjcyáiñe pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dífbyeke medúúrvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyooíñe. ⁵Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsíiménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsíjúj icyanéjcutu. Aabe páné avyéjuube íjcyá Píívyéébe mújijyú nájkéváityúné dúúrúvameíhíjcyaaabe.

⁶Áronáa Píívyéébé mééma imyéénuíñe nééne tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú díityéjúcooro Ijraééj tsíiménémúhaabe mejjcyarómedítu. Ílhya mityá pamévaré dífbyeéjté mejjcyatúnéllii tsá ditye cáhcútsóhíjcyatúne? Muurá ítsúcunúhíjcyámé ípyée íñéhdu díbye méénutúné tsúuca díbye méénújúcooróne. ⁷Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsíiménémúháabeke díbye wábyújtsotú díityéj tééveri míamúnáa pájtyééíñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Daachi Itsaadítu llyaatémé íjcyaa páñétúejte djtsíiménémúhaabe.” ⁸Ehdu néénetu méwaaajácú ímiááne díbye Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyée íñéhdu díbye dífbyeke ájcuube Itsaaúvudítu llyaatémé páñétúejte dífbyej tsíiménémúhaabe. ⁹Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Ámúhtsikye o nééne éévé úújjetéjyú dítyáaba tsímávaá wájpiikye.”

¹⁰Ehdúhjáa muurá Píívyéébe díityétsikye néhdújuco tene páneevné díityétsima. Aanéhjáa díityétsi hajchi méíhdé múnáajpi Itsaadívú mewa Rebécá tsímáva mítyétsikye tsafjýure. ¹¹⁻¹²Aanéhjáa dílléi díityétsikye tsímávátúné íhdéjuco Píívyéébe nééne díílleke: “Ámíáábé ehñíñevu bóneebé avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe díityétsikye muhdú díityétsi íjcyáiñe díityétsimái tene pánéévéttúrónáa íhjáa ípityájcámeídyújuco. ¹³Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsiíñe

iwaajácúháámitu: “Jacóóboke ó wajjú Etsaóoke o wájýúné ehniíñevu.”

¹⁴¿Áánélliihyéhaca ímítyuube diibe Píívyéébe? Tsáhaa, tsá ímítyuube dibye íjcyatúne. ¹⁵Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitsééuvuke: “O ímíllémedi o ídáátsovémeke ó píááboóhi.” ¹⁶Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iibe ityújkevééllémedijyucó dibye ídáátsovéne. ¹⁷Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóuvuke idye neébe: “Oorée uke ávyéjúubedívú ó pícyóó uke pájtyénéhjítu pámeere íñújiri íjcyáné míamúnaa iwáájácu ímiááné íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píívyéébeé. ¹⁸Aabe ímiááné ityújkevééllémedi ídáátsovéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye ímíllédú íjcyaki.

¹⁹Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Dííbyere meke pícyohdújuco mejjcyámeke íveekí nehíjcyabe ímítyumé mejjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píívyéébe iwáájacudú méénune múhdurá mejtsúacunúityuróne. ²⁰¿Aca muutá mee dííbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkííhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? ²¹Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé piivyété páhduvaré ímíllédú íñjcyone. Piivyétémé ímiááné wáábyuta íñjcyone. Áhdure piivyétémé átérééné wáábyuta íñjcyone.

²²Muurá Píívyéébe ímíllédúré aabúcu híjcyá dibye wáágóómyé múhdurá ícyahíjcyanéhji. Ehdú aabúcu híjcyaaabe diityéj tééveri iúújétsó íhtsútuu, ícyaaýóbaa, íjcyane. ²³Áánetu tsúúca dibye méhdi ídáátsovémé méjicyá dííbyé avyéjúejte tsúúcajátújuco meke dibye újcume. Ehdú méénuube mejtééveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. ²⁴Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyéjúejte mejjcyámyeke

jodíómudítyuu, jodíómú íjcyatúmedítyuu, íjcyane. ²⁵Íllúhjáa muurá dibye neéne Otséa caatúnúhi:

Tahnéjéte íjcyatúné míamúnaa ídátsó ícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuu tahnéjteréjuco ditye íjcyaki. ²⁶Téhdure tsiíñe neéneé:

Tahnéjéte íjcyatúrómeke áátsímédiyéjuco o díllóíñé ímiáábé Píívyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸Áánetúhjáa Itsaía neé mee íjraéémudítyu: “Píívyéébe ícúiyéjuco muhdú míamúnaa íñújiri ícyahíjcyané ímíbjáhócooca Íjraééj tsiíménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyarómedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” ²⁹Áhduréhjáa tsiíñe neébe:

Páné íhdéene íjcyané avyéjuube íjcyaaabe Píívyéébe méhdi ídáátsovétuca tsúúca meke waagóóiyá tsaate coévaratu éhneé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri mepájtyeténe

³⁰Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyatúrómeke tsúúca Píívyéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé botsíi dííbyeke cáhcújtsórómeke. ³¹Áánetu mee íjraéémú métsúurámeíhíjcyará dííbyé taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi. ³²Aane íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá méjtsúacunúhíjcyá teene taúhbaju meúraavyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu mejjcyatúne. Áhdure Jetsóópe mééma mééne mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébáñúmeíhíjcyá éhne múúne neéwáyu mecábóhcámeíúú néébeke mecáhcújtsótúnélliihye. ³³Íllu muurá Píívyéébe neé iwaajácúháámitu:

Tsióo múnáá pañévú ó pícyóó
tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu
mecábóhcámeímye maáákityéúúú
néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá
ñnerí bánúmeítyúne. Ehdúhjáa
Píívyéébe nééhíí.

10 ¹Ámuúha táñahbému, ó imíllé
memúnaa jodíómú pájtyeténe.
Áánéllí ávyetá íhnáhó piáábó diityé
hallúvú ó táúmefhijcyá Píívyéébeke.
²Ímiááné imíllerómé dífbyeke iúraavyéne.
Árónáa tsá ímí ditye úráavyetúne. ³Tsá
ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájyuri
dsjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi
díbye díllone. Imíllerómé iye ímí
íjcyáiyóné diityéké ímiáámedi díbye
idílloki. ⁴Árónáa tsá dífbyé taúhbaju
meúráávyémeke díbye ímiáámedi
díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto
mewájyuri dsjívéné mecáhcújtsómeke
díllóobe ímiáámedi.

⁵Árónáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé
ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu
íjcyámeke díbye ímiáámedi díllóiyóné
ditye ipájtyetékí. Árónáa tsá múha ávyeta
tene néhdu íjcyáityuróne. ⁶Áánéllíhyée
Críjtoj tééveri mepájtyetéíne díbye
méénune mecáhcújtsómeke ihdyu
díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu
íjtsámeityú Críjtoke níjkyéjí pañe
íñehcotéiyóné díbye meke ipiááboki.
⁷Áhdure tsá múu íjtsámeityú níjkyéné
pañe dífbyeke íñehcotéiyóné díbye meke
ipiáábo tehdu téhulle íjcyácóobekéjívarí.
Muurá tsúuca mééma dífbye. ⁸Íllu muurá
téénetu nééneé: “Tsúuca ámuháma
íjcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha
mecáhcújtsóne tsíjtyeke
meúúballéiyóne.” Aane muurá muha
mecáhcujtsómé íne meúwáábohíjcyáhi.
⁹Muuráhjáa Jetsocríjtó dsjívéébeke
Píívyéébe bóhiitsóné méfíbúuri
mecáhcujtsómé dífbyeke maávyejúúlléne
teene tsíjtyeke meúúballéhajchíí
mépájtyetéehi. ¹⁰Muurá ímiááné

méfíbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke
meúúballéhajchíí ímiáámedi meke díbye
díllome mepájtyetéehi.

¹¹Muurá dífbyé waajácúháámitu
nééneé: “Dífbyeke cáhcujtsómé tsá ñnerí
bánúmeityúne.” ¹²Ahdícyane pámeere
tsííñé míamúnáama mee jodíómú
Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé
mépájtyetéehi. Muurá tsáápiie pamé
avyéjuubéré íjcyaae piáábohíjcyá
pámeekéré dífbyedi tsúúrameímyeke.
¹³Íllu muurá nééneé: “Dífbyedi
tsúúrameímye pájtyetéehi.” ¹⁴Árónáa
čaca múhdutú dífbyedi tsúúrameíyómé
dífbyeke cáhcújtsómejívarí? Áhdure
čmúhdutú cáhcújtsóiyómé dífbyeke
wáájácúmejívarí? ČKíátú waajácúiyómé
teene dífbyedítýú íjcyáné uwááboju
múha diityéké úúballémejívarí?
¹⁵Áhdure čmúhdutú tsaate diityéké
úúballéiyá múha diityéké téénevu
pícyóomejívarí? Muurá Píívyéébe
waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu
diitye ímiáájú úúballéhíjcyámej.”

¹⁶Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu tene
néérónáa muurá tsá pamévaré téeneri
ífcúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaiaúvú
nééhíí: “Píívyéébeéj, ča íjcyámé tsaate
meúwáábori ífcúvehíjcyámej?” ¹⁷Aane
muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju
melléébone ímiñeúvú mewáájácúcooca
tsúuca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ČA tééné uwááboju tsáhái múijyu
mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá
tsúuca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíne
Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsúuca pahúllewávú íñújiri
tsúújaavéné Críjtodítýú íjcyáné
uwááboju.

¹⁹Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu
nééronúbá čmityá tsá mewáájácúne?
Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe néé íllu
Moitséeúvuj tééveri:

Tsiíñé míamúnáakéréjuco o
pájtyetetésóneri ámuha

menómíutááváne diityédívú
mécayóbáávéate átéréejte ditye
íjcyane ámuha
meítsúcunúhíjcyarómedívu.

²⁰Áhduréhjáa idyé tsiíne dífbyeúvuj
tééveri neébe:

Oke wáájácútúné míamúnáa táihbúwá
íjcyáturómé tsúúca tahñéjté
íjcyáhi.

²¹Áhduréhjáa mee ijraéemudítýú
Isaiaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará
aatye lléébópítýúné míamúnáake ditye
ookéréjucu iúráávyeki.”

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

11 ¹¿Aanéhaca ehdu menéénéllii
meke íhvéjtsoobe Píívyéébeé?
Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi
Aavaráúvuj tsiiménémúhaabe ímichi
Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke
újcuúbe. ²Tehdu meke íhvéjtsóiyóóbejíí
tsúúcajátújucóhjáa ihñéjté mejcyaiñé
íñéemeke. ³Muuráhjáa Eriáúvú néehíí:
“Píívyéébeéj, díhjú uubáalle múnáake
idsíjívétsóne díiicúvé wájjíne
wácávyáhcohíjcyáme. Áánetu íñe
apáábyeréjucu o íjcyáábeke téhdure oke
dsíjívétsólléhíjcyáme.” ⁴Ehdúhjáa díbye
Píívyéébeke néerónáa neébe: “Árónáa
muurá íjcyámé 7,000-meva tahñéjté
íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke
cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe
néé Eriáúvuke. ⁵Aane muurá íjcyámé
tsaate méhdityu díbyeé ídáátsóvéne
újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyáme.
⁶Muuráhjáa meke iwáájúnéllii meke
pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí
meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá
meere mepájtyetétsooméicyá tsá díbye
meke wáájúneri mepájtyetétýuróne.

⁷Muurá mee ijraéémú
mepájtyetétýóneri mejjácunúróme
tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa
íjcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúúca
pájtyetéme. ⁸Áánetu dífbye

waajácúháámitu dífbyeke
lléébohíjcyatúmedítýú nééneé:
“Píívyéébere diitye íjtsaméí mújtatsó
ditye íajtyumíjúcooróné iwáájácútuki.
Áhdure illéébójúcooróné ditye
ícyáhctújtsótuki. Aame muurá téhdupíyé
ícyooca.” ⁹Áhduréhjáa Dabíiúvú néehíí:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyané
wañéhjíné dahpédú néene diityéké
mújtatsó ímí Píívyéébema ditye
íjcyatú diityémá ímítýú tene
íníjkévaki. ¹⁰Óvi íjcyámé éhne
múúne hállúvatúme íjcyadu
ímítýuháñé diityéké mújtatsómé
íimíbaávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabíiúvú.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjucu mee
jodíómú Píívyéébedítýú meméénune?
Tsáhaá. Muurá ihdyu dífbyere Píívyéébe
nééjuri ehdu méema teene jodíómú
íjcyatúme tééne hóowari pájtyeténenu
meífváne botsíi tééneri metsúúrámefki.
¹²Ehdu Píívyéébeke melléébotúme ímítýú
mejcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú
íjcyatúmeke. Aanéjíí awáá muurá
dífbyeke meiráávyécooca éhniíñevu
píááboíñé pamévakére.

¹³Aane ícyooca diitye jodíómú
íjcyáturómeke o néehíí: Ámuha éllévúu
oke Píívyéébe wallóó ámúhake dífbyé
uwaábojúvú o wáájácútsoki. Ááné
wákimyéí o méénune ímí ó íjtsúcunúhi.
¹⁴Aane tsáijyu múu íñe ámúhake o
úwáábóneri ímí ámuha mejjcyane tsaate
tamúnáadítýú ííténe ámuhádú ímíjpyeté
ípájtyetéki. ¹⁵Muuráhjáa múúhake múu
íhvéjtsódú Píívyéébe méénúné hóowari
tsíjtye múnaa ámuha mejjcyarómé
meímíbaavyé tsáimiyéjucu dífbyema
ámuha mejjcyaki. Aanéjíí muurá muha
dífbyema meímíbaávyécooca mébóhííteé
tsúúcajáa dsíjívemédú muha menéérome.
¹⁶Muurá tsáobíráutu pááha

meméenuho ímí néhajchíí páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí néhajchíí páheere ímíhyeé. Ahdúu muurá méihde múnáajpi Aavaraáúvú Píivýéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dífbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píivýéébeéjté íne múhdumé dífbyeke mecáhcujsóme.

¹⁷Muuráhjáa pánétúehe oríivóhé wajcánédú muuha jodíómú menéerómedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro pánétúejte ihñéjté muha méijcyáromédítýú. Áámé cápáyóóvéé ámuhákye díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríivóhe wájca ímiááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píivýéébeéjté íne muha méijcyadu. ¹⁸Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha pánétúejte méijcyáromé ehniíñevu ámuha méijcyane. Muurá múúhadítýú ámuha mééjécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdí ímichi tujkénúejte muha méijcyánéllíihye.

¹⁹Íhya mityá ámuha menééhí: Diityéjúcooro pánétúejte íjcyáromeke íhvéjtsóne meekéréjuco díbye újcune diityé cápáyóóve. ²⁰Ihdyúhdée tehdújuco múúhake díbye íhvéjtsóné muha mecáhcujsótúnéllíihye. Áámé cápáyóóvéé ámuhákye újcuube ímí dífbyeke ámuha mecáhcujsótúnéllíihye. Aame téibúwá méijcyá. Mémítýájkímeyeidí téeneri. ²¹Muuráhjáa pánétúejte ihñéjté muha méijcyáromédi ídáátsóvétuubéré múúhake íhvéjtsóhi. Aabe téhdure ámuhádi ídáátsóvéíyónejí ímítýú ámuha dífbyema méijcyáhajchííjyu. ²²Muurá Píivýéébe ímiáábé dífbyema ímí méijcyámema. Áánetu ímítýú méijcyámeke múhdurá íjtsúcunúúbe. Áánéllii ímiááméré méijcyaco tsúúcajáa ámuhákye díbye újcume. Ímí ámuha méijcyátúhajchíí tsáhájucó ámuhádi díbye ícúvéítýúne.

²³Muurá tamúnaa ímbáávyéhajchíí diityéké újcuíibye. Muurá piivýéteebe tsiíne diityéké újcune. ²⁴Muuráhjáa ámuha tsiíne míamúnaa méijcyáromeke díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríivóhe wájca ímiááhetu cámaavédu. Aanéjfi muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíne újcuíibye.

Nihñéré ijraémú pájtyeténe

²⁵Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhákye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetíne Píivýéébe wáájácúratúné Críjtó jteeveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóówari ámuha tsiíne múnaa dífbyeke cáhcujtsómé mepájtyeteki. Áneri ihdyu mémítýájkímeyeidíne. ²⁶Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiiibye ditye ipájtyeteki. Muurá dífbyé waajácúháámitu néeneé:

Tsióo múnaa ijraémúdítyú íjcyáiiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoobe.

Aabe waagóoó diityé ímítýú.

²⁷Ehdu diityéké ó ímíbjáchoo ópée o néhijcyádújuco.

Ehdu néene Píivýéébe waajácúháámitu.

²⁸Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetíne méénúné uwááboju téenej teeveri ámuha jodíómú méijcyátúromeke téhdure Píivýéébe ípiááboki. Áronáa ihdyu tsá díbye íhvéjtsóturó múúhake. Muurá mítyane múúhake wájyuube múúhá íhdé múnáaúvukée ihñéjtedívú imyéménúnéllíihye. ²⁹Aabe íñéhdú imyéénúnéllii tsá ihñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ípíaabóné tsá díbye dójtúcutúne. ³⁰Áábeké muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdú muurá ícyooca tamúnaa téenej teeveri díbye ámuhádi ídáátsóvéne ípiááboki. ³¹Ááné boone téhdure ámuhádi ídáátsóvédu diityedí ídáátsóvéne píáábóiiibye ditye

icyáhcuíjtsoki. ³²Muurá dífbyere Píivýéébe meke paméva míamúnáake fhvejtsó dífbyema múhdurá meíjcyá pámehdíyé méhdi ídáatsóvéne tsahduré meke ipíááboki.

³³Aabe fhtsútuube íjcyaaabe panévaré wáájácuube muhdú meke túkévetsohíjcyané mewáájácúiyonévú tsá méjtsaméí úújetétúne. ³⁴¿Mityá íjcyámé tsaate dífbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dífbyeke úwaabóiyóme? ³⁵¿A íjcyámé tsaate tsíménevu ditye dífbyeke ájcunéllii téené píaméí díbye píáábohíjcyáme? ³⁶Muuráhjáa ihdyu páneere dífbyere Píivýéébe ípíivyejtsóné dífbye tájpiyé íjcyáhi. Áané avyéjuube dífbye. Ahdícyane metsu dífbyeke maávýéjújtso pajjuvavé muijyú njkévaiyúne. Ehdu teéne.

Píivýéébé túkevéjtsójú pañe meíjcyane

12 ¹Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píivýéébe mítyane meke ídaatsóllénéllii ámuúhake o nées dífbyedívú ámuha meíhvéjtsáméíne dífbyé túkevéjtsójú pañeréjuco ámuha meíjcyame dífbyeke meúráávye muhdú díbye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri dífbyeke méduurúváiyaíhi. ²Tsá múu íjcyájúcootú íñe íjjiiri míamúnáa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámuúhá íjtsaméí ámuha mewáájácu tsaimíyé meíjcyáiyóné Píivýéébe ímilléne.

³Muuráhjáa meke ídaatsóllédú íjcyaaabe oke picyóó ámuúhá uwaáboobe o íjcyaki. Aabe ámuúhake o nées ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévaré ámuha mewáájácúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsáméí dífbyeke icyáhcuíjtsóneri. ⁴Muurá méjpi pívatshíjívá íjcyane tsá tsáné wáábutaré íjcyatúne. ⁵Ahdu Críjtoéjté pívaméva meíjcyarómé tsáápihydúré menééme mépíáábócatsíhíjcyáhi.

⁶Áámekée Píivýéébere ímillédú meke ájcúneri mépiivýeté páhdúvavé nénehji

meméénune. Áánéllii tehdu nénehji meméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsáméíñema. Muurá tsaate íñá pájtyeíñe íhdéjuco íwáájacúné úúbállehíjcyámé íhdéjuco íjcyame. ⁷Áhdure tsíjtyeke ipíaaabóné píivýetémé múu ímíñeúvú píaaabóhi. Áhdure íuwaabóné píivýetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. ⁸Áhdure múhdurá néémeke ímíjpyetétsóné píivýetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ipíaaabóné píivýetémé múu píaaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejtsóné píivýetémé múu ímíñeúvú túkévejtsóhi. Ídáatsómeke ipíaaabóné píivýetémé múu píaaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰Ámuúhake o nées ámuha mewájújycatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbému wájújycatsídyu. Ááne máavýéjúúllejycatsí panévatúre. Ímityúneri ífcúvetúme ímiáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

¹¹Óvéheetúme ímíñeúvú meméénú Píivýéébeke ámuha meífcúvéné wákimyéi.

¹²Aame múu ímíjyúú ímí ámuúhá úmiwa néénéllíihye. Ícúbáhrámeíyóné múu íaabúcuéne óochévetúme pajjuvavé íhjúvavahíjcyá Píivýéébema.

¹³Áhdure tsíjtye dífbyeéjté íjcyámeke mépíáábohíjcyá ditye píhtónéhjitu. Ámuúhake ááhívémeke múu tsaimíyé waatsúcuhi.

¹⁴Tsaate ámuúhake tsáílléromeke tsá múu tsáíllétúne. Íllure múu díityé hallúvú píáábó táúmeí Píivýéébeke.

¹⁵Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhíhi. Kímóóveri íjcyámema múu kímooovéhi.

¹⁶Mépíáábojycatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu íiye íéllevu avyéjuuháñe ipíúváne ‘mityáhmítá’

néétune. Múu pamévamáyé tshahdúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítyú pámé ehniíñevu iwáájacúne.

¹⁷Tsaate ámúhakye ímityúné méénúmeke tsá múu píameítyúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhakye íjtsúcunúki. ¹⁸Tsaímíyé mejjcyá pamévamáyé úhbájcatsítyúme. ¹⁹Ámuúha táñahbémuj, tsaate ímityúné ámúhakye méénúhajchíí tsá múu íjyácunútú diityéké íáhdó íújcuíñeri. Múu fhvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá ímímbájhoki. Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhakye méénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáabe.” ²⁰Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhakye múnáájtsóromeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye íadóiyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíçúvéhajchíí muurá íllurejuco ditye núçójpíveíñé ámúhakye íñehníllehjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu. ²¹Ahdícyane ímityunévú métáhjátsámeídíñe. Múu ímiááméré íjcyáíyóneriyé tsúúrameí ímityúné ámúhakye idyómájcótuki.

13 ¹Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjujteke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome íjcyá patsíhjívári. ²Aame nééne lléébotúmé muurá tsá Píívyéébeke ávyéjuúllétúne. Aane ehdu néémeke tééné hallútú ícúbáhraímíyé diitye ávyéjujte. ³Árómedi ímí mejjcyame tsá meíllityétúne. Áanetu ímityúné méénuhjcyámé diityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímiááméré mejjcyá muhdú diityé taúhbajúné néhdu. Áijyu ímí ámuha méijcyááhi. ⁴Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téénevu diitye túkevéjtsó pañe ímí mejjcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá

pevéneré ditye úvanútyuró ímityúné méénúmeke. ⁵Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhakye ícúbáhraíyóné apíichoríyé ávyéjuúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyéjuúllédú dííbyeréé diityéké pícyóónéllíihye. ⁶Ááne íñá néétuméré mááhdohjcyá méiíñújí avyéjuúbé wáabyuta ditye áhdótsohjcyáné Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevéjtsó pañe mejjcyánéllíihye.

⁷Múu pamévakéré ajcú diityé wáabyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhakye piáábó táumeímyeke mépiáábo. Méiíñújí avyéjujte meke áhdotsóné múu diityéké íavyéjuúlléne áhdóhi.

⁸Tsá múu tsaatédítýú íñáhjíhenúné áhdótúmé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu mejjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. ⁹Muurá dííbyé taúhbajúné néehí: “Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsítyúne. Tsá múu dsjívétsotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píívyéébé taúhbajúné néhdu mejjcyá tsiíñe illu néé dííbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ¹⁰Muurá ímiááné pamévake mewájyume tsá múijyú ímityúné meméénútyuróne. Aane tehdu mejjcyame méijcyá dííbyé taúhbaju néhdu.

¹¹Áánéllii metsu mejjcyá téíhúwá muhdú díbe ímillédu. Tsúúca muurá píihíne mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímbáávyéíñe. ¹²Muurá ímityúné meícyahjcyáné tsúúca níjkevaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahjcyáne. Métsu metsúúrameí muhdú ímí mejjcyáíyóneri téénetúrjúco mebhóhówaucunúki. ¹³Métsu panévatúré

ímiááméré mejjcyá ímityúnetu menéétsámeityuki. Óvíjyacóóné mewáñehjíváténé pañe mellíyíicyávehjicyáne. Áhdure óvíjyacóóné íhdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómítáávahjicyáne. ¹⁴Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívuréjuco meíhvéjtsámeí díbye meke túkévejtsómé ímí mejjcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú mejjcyane.

Tsá meíhjuváiityuró ménahbémudi

14 ¹Tsaate Píivyéébeke cáhcújtsorómé ímí dífbye uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjácatsítyú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévácatsí díityéma. ²Muurá ijcyámé tsaate pamévakeré dóómeé. Áánetu ijcyámé tsijtye Píivyéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakeré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevène májchóré májchome. ³Aane panévare dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehji dóótune. Áhdure panévare dóótume tsá múu íhjuvátú panévare dóómedi. Muurá idyé díityéké Píivyéébe wajyú téhdure ihñéjté ijcyámeke. ⁴¿Aca muutá mee muhdú Píivyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjuvaki? Óvíi ihdu dífbyere néé ditye muhdú ijcyane. Tsáijyu múúne ímí ijcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdu dífbyere piivyété díityéké ipíaabóné ditye ímí íjcyá muhdú íjcyáiyódu.

⁵Muurá ijcyámé tsaate kéjcoojí dífbyeke idyúúruvahjicyáné éhníñíevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu ijcyámé tsaate pajcójívaré idyúúruvane ímí íjtsúcunúme. Aane ihdu óvíi íimíllejcoojí dífbyeke dúúruvahjicyámé téjcoojí duurúváhi. ⁶Áhdure panévare dóóme óvi dóóhíí. Áánetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevène májchó íjcyároné hallúvú Píivyéébeke

téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahtúré ávyéjujtsó dífbyeke.

⁷Tsá muurá meere meímillédú mejjcyatúne. Muurá Píivyéébere meke picyóó dífbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsíjivé díbye ímílléijyu. ⁸Muurá mebóhííñé hajchótá méijcyá dífbye hójtsiri. Aame medsíjívécocooa téhdure tsá kiávú dífbyedítyú mepéétune. Muurá dífbyemáyé méijcyá dífbyeéjté mejjcyánéllíihye. ⁹Téénéllíihyée muurá Críjto dsíjiveebe tsiíñe bohíhíí. Aabe muurá téhdure dsíjivetúmeí dífbye cahcújtsó múnaa íjcyámé avyéjuúbe. Áhdure dífbye cahcújtsó múnaápe ijcyame tsúúca dsíjivéjúcómé avyéjuube dífbye.

¹⁰Aanéjíí tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtsó múnaa múhdurá íjcyáneri íhjuvátúne. Tsá múu díitye piivyétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú díbye meke inéé ímiááné muhdú meicyahjicyáne. ¹¹Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééene:

Píivyéébe o íjcyáábeke pámeere
míamúnaa iwáájácúne táúmiwávú
ímíhmóúbáné oke duurúvaáhi.

¹²Aane muurá pámeere méúúbálleé dífbyeke muhdú meicyahjicyáné meke díbye díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávájtsóityúne

¹³Áánéllíi tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjuvátúne. Métsu ímiááméré mejjcyá ménahbémú Píivyéébeke cáhcújtsónetu díityéké metútávájtsótuki.

¹⁴Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévare medóórone muhdú néétune. Áronáa tsaate panévare medóóne ímityúne íjtsúcunúme óvi tsá dóótune.

¹⁵Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávájtsóhajchíí muurá tsá ámuha díityéké mewájyutúne. Áánéllíi múu téihúwá íjcyá ámuha tsaatéké

memújtátsótu téhdurée diityé wájuryi Críjto dsíjívemeke. ¹⁶Aame tsáma ménéétsámeídí tehdújucooro néerone ámuhádivú ímityú ítsúcunúhíjcyámedívu. ¹⁷Muurá Píivýéébé avyéjuejte meijcyame tsá apááneré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrámeítyuróne. Téhdure métsúúrámeítyá díbye Íapííchó mépañévu pícyóónej tééveri ímíjyuuri tsaimíyé meijcyáiyóneri. ¹⁸Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píivýéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure mífamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹Ahdícyané metsu dífbyeéjté meijcyame mepiáábójcatsíyóneri metsúúrámeí tsaimíyé meijcyame dífbyeke meúráávyeki. ²⁰Áánéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píivýéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí ditye íténáa diityéké ámuha metútávájtótuki. ²¹Áánéllii tsá ditye dóótunéhjí medóóityuróne. Áhdure tsá maadóóityuró ávyéjpacyoné diityéké metútávájtótuki. Panévare ímityúné ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénútyuró Píivýéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávájtóiyónéllíihye. ²²Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehdújuco ámuha meijtsúcunúné múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íné ímíjyaú méijcyá ímityúnetu menéétsámeítyúme. ²³Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunuróné idyóhahjí tsúúca ímityúné meenúhi. Panévare ímityúné meijtsúcunuróné meméénúhahjí muurá tsúúca ímityúné mémeenúhi.

Tsíjtyeke mepiáabóne

15 ¹Aane tsúúca ímí Píivýéébeke mecáhcujsómé metsu mepiáábo eene dífbyeke cáhcújsorómé múhdurá

ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímíñéúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meijcyáiyóneri metsúúrámeítyuróne. ²Áánéllii metsu mepiáábo tsíjtyeke ditye éhniíñevu ímí Píivýéébeke úráávyeki. ³Tsáháa muurá Críjto íjyáacunútu íyee tsaimíyé íjcyáiyóneri. Muuráhjáa dífbyeke pajtyéné Píivýéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úhívátémé óhdíjyuco úhívátéhijcyáne.” ⁴Ehdúhjáa páneere Píivýéébe caatúnúsohíjcyá meke tene úwáábónej tééveri óóchévetúme méfsohíjcyá íné ímíjyaú dífbyema meijcyafíne. ⁵Muurá piivýéteebe meke ípiaabóné mávaríjchojúné maábúcuiki. Aabe ihdyu óvíi ámuhakye píaabó ámuha ímí meijcyá panévaturé muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶Aame máavyejújtso dífbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtóo Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúromeke ímiáájú úwáábómeíne

⁷Ímíñéúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píivýéébeke máavyejújtsoiki. ⁸Muuráhjáa múúhá íhdé múnááuvuke Píivýéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ípiááboki. Áánetu méwaajácú muhdú íñéhdú ímiááné díbye méénune. ⁹Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meijcyáturómedi ídáátsóvone díbye ámuhakye pájtyetósoné hallúvú dífbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dífbye waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjujtsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyaa jodíómú íjcyátúromé pañétu.

¹⁰Áhdure tsiíne nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímíjyúúvú tсамééré Píivýéébeéjté ámuha meijcyame.

¹¹Téhdure tsítsihdyu nééneé:

Pámeere panéva íñújñe múnaa máavyejújtso Píivýéébeke.

¹²Téhdurehjáa Itsaía dífbyere Píivýéébe tükévýtsóneri illu caatúnúhi:

Itsaij tsiiménémúhábedítýú
 ijcyáiibe tsaapi téhdure jodíómú
 ijcyátúróme avyējuube ijcyaaabe.
 Áábedívu cátsípááveímye.
 Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³Ahdícýane óví Píivýéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímjýúúvétsoobe tsaímýé ámuha mejjcyaki, dífbyé Apííchó ámúhá pañe ijcyáne téeveri ímí dífbyema mejjcyaiñe ámuha mejjtsoki.

¹⁴Muurá ó waajácú dífbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnéllii mepíáábócatsihijcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha meúwáábócatsihijcyáne. ¹⁵Aane íñe fhyaami ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe ámúhakye o neé ámuha maábájíwétu muhdú Píivýéébeke meúraavyéne. Íllu íñe ámúhakye ó úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o neéroróbeke Píivýéébe oke níwaavenéjuco. ¹⁶Okée muurá níwááveebe ámúhakye jodíómú ijcyátúrómeke o úwáábo Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéíñe mééma dibye méénúné uwááboju. Aane táwákímyéí ijcyaaabe ámúhakye ó úwáábohíjcyá Píivýéébema ámuha meímíjpyetéki. Muurá dífbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbáávyémeke ímí ijtsúcunúifbye.

¹⁷Aane íñe Jetsocríjtoéjpi o ijcyaaabe Píivýéébeke o ícúvéneri o ímjýúúhíí.

¹⁸Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhíj téénetu ámuha jodíómú ijcyátúróme mecáhcújtso dífbyeke. ¹⁹Ehdu ó méénuhíjcyá panévaré dífbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúuca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtóo mééma mepájtyetéíñe méénune Jerotsaréetu Iríricó iññjívújuco. ²⁰Aane ó imíllé o úwaaabóné dífbyeke waajácútúmeke. Áánéllii tsá o úwaaabójúcootú tsúuca tsaate

uwáábohíjcyátshji múnáake. ²¹Muurá Píivýéébé waajácúháámitu neéneé:

Múijyú dífbyé uubállé
 lléébohíjcyatúme dífbyedítýú
 ijcyáne uwááboju illéébone
 cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoru íjtsamefíne

²²Ehdu íñe tsaate múijyúikyé Críjtodítýú ijcyáne uwááboju lléébótúmedí o íjívénéllii tsá o píivyetéhíjcyatú ámúhakye o ááhíveténe mítyane o imíllérónáaaca. ²³Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámúhakye o ájtyúmíyóneri o íjyácunúhíjcyaaabe tsúuca ó níjkéva íllé iññjívú múnáake o úwáábónetu. ²⁴Aabe Ejpááña iññjívú o péécooca ámúhakye ó aahíveíñúúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévatúré mepíaaabó ímí o úújetéki. ²⁵⁻²⁶Áronáa tujkénúí o úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú ijcyámeke Matsedóníamá Acááyá iññjívúerí ijcyáne cahcújtso múnáa piáábóne dsíídsídívú o ájcutéébe. ²⁷Imíllémé íicyánéjcutu ipíaaabóné téhulle ijcyáne cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíómudítýú teene pajtyeté uwááboju tsújaavené diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehdújuco diityéké ditye panévatúré piáábóiyóne. ²⁸Ahdícýane óví teene dsíídsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhakye ó aahíveíñúúhi. ²⁹Muurá ó waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke piáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹Ahdícýane, ámuúha táñahbémú, muurá íñe Máavyējuube Jetsocríjtoéjté mejjcyame méwajyújcatsí Píivýéébé Apííchó meke piáábóneríye. Áánéllii ámúhakye o neé táhallúvú dífbyeke ámuha piáábó métáúmeí oke dibye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnáa ímityúmé ijcyame oke ityútávájtsótu

téhulle Jodéá iinújiri ijcyame. Áhdure métáuméí diitye Jerotsarérii ijcyané cahcújtso múnáá hallúvú ímí ditye iijtsúcunú diityé éllevu dsídsike o tsájtyene. ³²Aane óvíi Píívyéébe ímílléhajhíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévájcatsíhi. ³³Ahdícyané óvíi ámúhakye píááboobe íbúwajjí ámuha mejjcyaki. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

16 ¹Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréá cóomiya ijcyané cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámúhakye aahívéééhi. ²Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dífbyé cahcújtso múnáa mejjcyame mewájyújcatsídyu. Ááne mépíááboco ímíñeúvú panévatúré ííne tájpi dílle íjcyáíñetu. Muurá tsaatéké ípíáábóné tsanéjcvu téhdure oke píáábohíjcyalle.

³Téhdure ámúhakye o néé Piritsírama Akíramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴Áhdurée oke pájtyetétsomútsí ápíchó néénetu. Áánéllii ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú ijcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye. ⁵Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyané cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááya iinújii múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtóke. ⁶Téhdure Maaríake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyehíjcyáalleke. ⁷Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cuvéhóójari muha mejjcyámútsikye. Diityétsihjyáa táihdjúco cáhcujtsóné Críjtóke. Áámútsikye uwáábojte ímí iijtsúcunúhi.

⁸Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi.

⁹Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhakye náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeífbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰Téhdure Apééré ímí Críjtóke úráavyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsíitso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹²Téhdure ó duurúvá Tripéénamúpíke Tripóótsama tééneré Píívyéébe uwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida tééne wákímyéí méénuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtóéjpi íjcyáábeke. Tsíjjuke idyé ó duurúvá ávyeta waháródú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴Téhdure ó duurúvá Atsícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremema, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵Téhdure ó duurúvá Píróórogo, Jóóriaa, Neréoke íñáállemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶Téhdure pámeere íille íjcyané cahcújtso múnáa ámúhakye duurúváhi. Ahdícyané óvíi téhdure ámuha mewájyújcatsíñe méduurúvájcatsíhi.

¹⁷Ámuúha táñahbému, téííbúwá mejjcyá eene múhdurá iijtsaméí néeme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhakye tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néémedívú píhítúne.

¹⁸Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocríjtóke ícúvetúne. Muurá iíye tsaímíyé íjcyáyóneríyé tsúúrámehíjcyáme. Aame pánehjídú íhíjyúváneeri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹Árónáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneeri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyané óvíi ámuha

mébóhówaúacunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímityúnetu. ²⁰Muurá Píívyéébe ámuhá pañévu picyóó ámuha tsaimíyé mejjcyáííne íjtsaméi. Aabe ámuháma táhjaá Naavéneke ámuhakye díbye imújtátsótuki. Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóhi.

²¹Téhdure ámuhakye ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohijcyaabe Timotéo ámuhakye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámuhakye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsípatee, éhdume.

²²Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámuhakye duurúváhi.

²³Téhdure Gááyo ámuhakye duurúvá dííbyé jari o íjcyaaábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure icyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámuhakye duurúváhi. ²⁴Aane óví

Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Díibye ihdyu piivyété ámuhakye ityúkévejsóné ímí ámuha meúraávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámuhakye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoííne tsúúcajátújuco íinéikyé íípívyéjtsótúnáa díbye pítyájcámeííne tsá íhdé múnaaúvú wáájacutúne. ²⁶Árone tsúuca dííbyé ihjyú uubáíle múnaáhjáa néhdújuco panévá íñújííne múnaake úwáábómeííne dítye icyáhjújtso dííbyere Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáityuube néhdújuco.

²⁷Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri múijyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájacúúbeke. Áyu tehjújuco.

I CORÍITIO

Tujkénú Coríítori ijcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o ijcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítúyú ijcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ²Aane íne ihyaami muhsti mécaatúnú ménahbe Tsójténemá elle Coríítori ámuha mejjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtójtó tééveri ímbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnáa pámé avyéjuubéré ijcyáábedi íjyáacunúhíjcyámé wáabyuta téhaámi. ³Aane óví Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámuhákye píaabó tsáimíyé ámuha mejjcyaki.

Críjtójtó tééveri Píívyéébe píaabóne

⁴Paijyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtójtó tééveri ámuhákye díbye píáábohíjcyáné hallúvu. ⁵Muurá dífbyema ímí ámuha mejjcyánejtó tééveríyé Píívyéébe ámuhákye píaabómé ámuha mépiivyéyé meúwaabóné keená ímíááné íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúne. ⁶Muuráhjáa dífbyedítúyú ijcyáné uwááboju ámuhákye o úwaabóné ámuháditúyú bóhówaucunúhi. ⁷Áánéllí díbye tsááiíne ámuha metéhméné hajchótá méjcyáa Píívyéébe píáábójú pañe. ⁸Áámeke ámuhákye téhméiibye éhníínevu ímí ámuha dífbyeke meúraavyémé ínetú menéétsámeítyu

Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáacoóca. ⁹Muurá Píívyéébe ímíááné meenú ínehduú. Aabée tsúúca meke ujcú ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábema dífbyé avyéjuri mejjcyaki.

Cahcújtso múnáa páhduvaré íjtsámeíne

¹⁰Ámuúha táñahbému, Máavyéjuube Jetsocríjtó mémeri ámuhákye ó bóijcyú ámuha metáhjácatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduvaré ámuha méítsámeihíjcyáne. Tsajíjtóré mejjtsámeíne ímííneúvú ménahbévajcatsi. ¹¹Ehdu ámuhákye o née ámuháva meúhbácatsíhíjcyáné oke Coroéémudítúyú tsaate úubállénéllííhíyehye. ¹²Ámuháva tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté mejjcyane. Áánétívá tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Péédooróéjté íjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Críjtóéjté íjcyane. ¹³¿Acáa ehdu Críjtó pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámeí ámuha wájyuri páwachekevu oke dítye iwátyétyéhckui? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtótsámeíhi? ¹⁴Muuráhjáa tsá tsaateúbake ámuháditúyú o tsójtótsó Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtótsóné boóne. Áánéllí ó téhdújtso Píívyéébeke. ¹⁵Aane tsá múha neéítyuró támamyémú íjcyame tamyémeri itsójtótsámeíne. ¹⁶Áhdurehacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanáké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájucó muuccá o tsojtsójuucootúne. ¿Íhíjyáa mityá ó

tsójtSORÁ? Tsáhájucu o ítsáávetúne.
 17Tsáháa Críjto oke pícyootú o
 tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke
 pícyoobe mepée mepájtyetéíne dibye
 méénune úwááboobéré o pHíjcyaki.
 Aabe tsá o úwáábohíjcyatú
 táíjtsaméityúré o újúné waajácuri.
 Muurá tehdu o méénuca dibyéé
 páwachékevu dsíjívéné tsá íínetú meke
 píáábóityuróne.

**Pívyéébe Críjtoj téeveri újjetsóné
 íhtsútuube íjcyane**

18Muurá wágooóvéímyedívú álliúré
 teene mekéé ípájtyetétso páwachékevu
 Críjto dsíjívéné uwaáboju. Áánetu ihdyu
 mecáhcujsómé mepájtyetéímyedívú tsá
 tene álliu íjcyatúne. Muurá Pívyéébé
 íhtsútú teéne. 19Muurá dífbyé
 waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnáa iye
 ípájtyetétsóméíyóneri
 tsúúráméíhíjcyámedítúyú ó
 waagooó tééné íjtsaméi. Ehdu
 ditye íjtsáméíyóné óhdivu
 atéréeneé.

Ehdu muurá Pívyéébe waajácúháámitu
 nééneé.

20Aanéhaca íne íínetú diitye waajácu
 múnáake píaabóné ditye panévare
 íjtsáméíne? Áhdure íínetú píaabóné
 ditye páhduvaré úwáábocatsíhíjcyáne?
 Muurá mee míamúnáadívú ímiááné
 íjcyaróné Pívyéébedívú atéréene. 21Aabe
 muurá íiná túhúúlléébejí waajácú ehdu
 míamúnáa iye páhduvaré íjtsáméíyómé
 pájtyetéítyuróne. Áánéllíihyéé muurá
 pícyoobe íne míamúnáa állíuri
 díllóhíjcyáne uwaáboju cáhcujsómé
 téenej téeveri ípájtyetéki.

22Muurá tamúnáa jodíómú ímíllé
 íévéhooováú Pívyéébe méénúráítyuróné
 méénune íájtyumíné botsíi icyáhcuíjtsó
 tééné uwaáboju. Áánetu gríéégomu
 íjtsúcunú iye íjtsaméíyi panévare

iwáájacúne. 23Árónáa ihdyu muha
 ímiááné íjcyane méúwáábohíjcyá dityéé
 páwachékevu wátyétyéhcuube
 Críjtodítúyú íjcyáne uwaáboju. Árone
 tamúnáa ítsúcunúhíjcyá íllure téeneri
 muha diityéké memávárichohíjcyáne.
 Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá
 álliúré íjcyane íínetú meke píáábotúne.
 24Árónáa tsúuca tsaatéké diityédítúyú
 Pívyéébe újcume waajácú dibyéé
 íhtsútuube pane wáájácuube íjcyane
 Críjtoj téeveri újjetsóné. 25Aabe
 Pívyéébé íjtsaméi míamúnáa állíuri
 díllóhíjcyarónévú tsá diityé íjtsaméi
 újjetétúne. Áhdure dífbyeke íhtsúuvúdí
 ditye íjtsúcunúróobé íhtsútuvu tsá múha
 újjetétúne. 26Cáhawáá méíjtsúcunu,
 ámuúha táñahbému. Muuráhjáa meke
 dibye újcúmé paíne tsá mítyame
 íhtsutúmé íjcyatúne. Ujhéméré muurá
 diityédítúyú cáhcujsóhi. 27Aane muurá
 míamúnáa meke éhdiiválléhíjcyarómeke
 újcuube mejtéeveri diitye íhtsutúmé
 waajácu múnáake ínúcójpífvétsoki.
 28Muurá meke ditye éhdiiválléromeke
 újcuube meke dibye íhtsútújtsóné líliínevú
 diitye íhtsutúmé íjcyarómé ílluréjuco
 íídaátsonúki. 29Téhdurée tsá íínerí
 memítájkmíyefítyuróne. 30Muurá ihdyu
 dífbyere Pívyéébe meke ujcú
 Jetsocríjtoéjté meíjcyaki. Áánéllíihyéé
 dífbyeke pícyoobe meke dibye ímiá
 tújkéjevúvú íajcuki. Áhdurée dífbyej
 téeveríyé ímiáámedi meke ídílómeke
 ímíbájchoobe mepájtyetéki. 31Muurá
 dífbyé waajácúháámitu nééneé:
 “Ímítájkmíyefíne ímíllémé mú mítyajtsó
 Pívyéébekére.”

Críjtodítúyú íjcyáne uwaáboju

2 1Ámuúha táñahbému, muuráhjáa
 íne Críjtodítúyú íjcyáne uwaáboju
 ámuúhake o úwáábócooca tsá o
 íhjúvuhíjcyatú íhtsútúnécóbaúvu.
 2Téhdurée ámuúháj píine o íjcyaae tsá

tsíñéhjiri o wátyánúmeñhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíjcyá ámúhake y óuwaabóné dityée páwachékevu wátyétyéhcuúbedítýú íjcyáné uwááboju. ³Aroobée tsá ámúhadívú o úújetétú 'mityáhmítýa'. Ídátsoóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbére. ⁴Aabée tsá ámúhake íhnáhó o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityúré úújcúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Pívyéébedítýúré tsááné íjtsaméiyi ámúhake o úwáábónéllii dífbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵Aane íñe ámuha mecáhcújtsó Pívyéébe íhnáhori ámúhake píáábóneri. Tsá míamúnáa íjtsaméi ámúhake píáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Pívyéébedívú Ípííchó meke wáájacutsóne

⁶Muurá Pívyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá íñújiri íjcyáné míamúnaa íavyéjyútémá wágóóóvémýe íjtsaméi muha méúwáábohíjcyatúne. ⁷Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Pívyéébe pane iwáájacúdú íjcyaae míamúnáake ípájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco íñújii ípívyéjtsótúné íhdéjuco pítyájcámeíñe. ⁸Ehdúhjáa dífbyé pítyájcoju néene muurá tsá tsáápíubaré wáájacutú íñe íñújiri íjcyáné avyéjyútdítýu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu wátyétyéhcuítýuró avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹Muurá Pívyéébe waajácúháámitu nééene:

Tsá múha wáájacutú muhdíívané
Pívyéébe meénune dífbyeke
ávyéjúúllémé wáábyuta. Áánéllii
tsá múha úúbálléítýuró
muhdíívané tene íjcyane.

¹⁰Aronévú tsúúca meke dífbyere Pívyéébe waajácutsó mépañévu Ípííchó ípícyóónej tééveri. Muurá páneere dífbyé íjtsaméi ípííchó waajácúhi.

¹¹Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméi. Meere tsáápiitsa mewaaajácú muhdú mejtsáméíñe. Ahdu Pívyéébé íjtsaméi apááñeré Ípííchó waajácúhi. ¹²Aané mépañévu pícyooobe meke ídtaatsólléne téénej tééveri mewáájacu muhdú díbye meéema meénune. Tsáháa tsíñé apííchó díbye mépañévu pícyootúne. ¹³Aane íñe muha méúúbálléhíjcyá tsúúca dífbyé icyánéjcuéjte muha meíjcyámeke dífbyé Apííchó túkévajtsódújuco. Tsá míamúnáa íjtsaméi muha méúúbálléhíjcyatúne.

¹⁴Muurá Pívyéébé icyánéjcuéjte íjcyatúme tsá cáhcújtsotú díbye Ípííchó tééveri meke túkévajtsóné ténejcuéjte íjcyatúnélliihye. Áánéllii íjtsúcunúme állíúré tene íjcyane. ¹⁵Muurá ihdyu Pívyéébé Apííchó mépañe íjcyaméré mewaaajácú dífbyé icyánéjcu. Áánetu dífbyé Apííchó ípañe íjcyatúme tsá wáájacutú ténejcu. ¹⁶Muurá dífbyé waajácúháámitu nééene: “¿A íjcyámé tsaate Pívyéébé íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé tsaate dífbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dífbyeéjté muha meíjcyame mewaaajácú Críjtó íjtsaméi.

Pívyéébé wákimýeí meénúmeíñe

3 ¹Ámuúha táñahbému, muurá Pívyéébeke úraavyémé dífbyé Apííchó túkévajtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámúhake o úwáábotú dífbyeke ámuha ímí meúraávýetúnélliihye. ²Áánélliihyé muurá ítyuhúútsíhjíre ámúhake o úwáábohíjcyá éhne múúne tsíméneke tsíjju majchótú ájcútulle ímujpáñetúréi ñóhñótsohíjcyádu. Aamée ámuha tsá téjyju mepívyetétú uwáábó meújcune teetsi tsímene majchóí meénútutsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi icyoocápi. ³Téénéllii muurá ámuha méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménómítáávcátsíhíjcyáhi. Ehdu

múhðurá ámuha meítsámefhíjcyánéllii muurá ámuha méijcyá Píívyéébeke wáájácútúmé íjcyadu. ⁴Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté mejcyane. Áanetu tsijte nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Ehdú ámuha múhðurá médárfívemeíhijcyá ihdícyame íjcyadu.

⁵Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá díibye Apóóro? Áánerá Píívyéébé íicúve múnáajtétsýe muhtsi mejcyamútsí téénevúu múhtsikye díibye pícyoone méméenuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsi wákimyéíjyucó íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju muhtsi meúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujsóhi. ⁶Ópée muurá ímichi ó úwáábohíjcyá éhne múúne tseméné mebájtso. Aanée díibye Apóóro éhniínevu tsiíne úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchohíjcyádu. Aane muurá dífbyere Píívyéébe piáábóneri cáhcútsómé dífbyé uwááboju eene mebájtso dífbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure díibye eenée táuwaábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé piááboríyé cáhcútsóhíjcyámé dífbyé uwááboju. ⁸Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuwaábó cámahjácoóbema muhtsi tsahturé tsané tujkévevu. Áronáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsi tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákimyéíhijcyádu. ⁹Muurá ámuha úmíhédú, téhdure jahdu. Ááné aabáaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákimyéí múnáajtétsí muhtsi mejcyamútsí ámúhake méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. ¹⁰Muuráhjáa meke iwájýúnéllii oke pícyoobe páñétúejpi jááháne wákimyéí múnáajpídyú o néébe dífbyé uwááboju o

úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhájcné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóone tsíjtyeréjucó teeja wákimyéídyú nééne tsíjtyeréjucó táuwaábó éhniínevu úwáábohíjcyámé ihdyu óví tēiíbúwá úwaabóhi. ¹¹Muurá íjcyaaabe tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhájcnénetu éjkedu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha nééítyuró tsijpi íjcyane. ¹²Áánéllii múú ímíneúvú dífbyé wákimyéí meenu éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhíjtu óórótu, imíwu nééne newáýúnetu, tsítsíne uwáñewáánetu méenudu. Áanetu muurá tsijtye mééniyá ‘tsucátsúca’ íjcyatúne úméhewáánee, úméhécóónee, ajíi, éhdúnetu. Ahdu tsá múú íjcyatú átéréénhíjtu jaa méenuubédu. Múú íjcyá cóhpénéhíjtu méenuubédu. ¹³Muurá jaa ímichi apíhájcnénetu éjkedu néébedítýú íjcyáné uwááboju muhdú meméenuhíjcyáné waajácuméí Píívyéébe teene mééma ímíbjchócoóca. Ímiá wákimyéí meméenuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpeneréjucó cóevádu. ¹⁴Muurá ímí tééne wákimyéí meméenuhíjcyámé iáhdó méújcuúhi. ¹⁵Áanetu múhðurá meméenuhíjcyámé tsá iáhdó méújcuútyúne. Arónáa ihdyu mépájtyéteé tsúúca dífbyééjtéjucó mejcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶¿Aca tsá ámuha mewáájácútú Píívyéébeéjté mejcyame dífbyé duuruwajádú menéémé pañe dífbyé Apíchó íjcyane? ¹⁷Muurá meke tsúúca díibye ímíbjchómé metútáváávéhajchíí illuréjucó meke díibye íñe íiñújitu wáágoóíne.

¹⁸Áánéllii tsá múú állímyeítyúne. Tsaate íñíjýene iwáájácúhájchíí múú íjcyá ídaatsóméré íiná wáájácútúmeúvúdú ímiá waajácu múnáa ámuha mejcyaki. ¹⁹Muurá íjýene

mewáájacúné Píívyéébedívú atéréene. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe téeneríyé tühúúvetsómé íllure bánúmeíhi.”²⁰Téhdure tsiíne nééneé: “Waajácu múnáá íjtsaméí Píívyéébe waajácu átéréene íjcyane ífnetú díityéké piáábotúne.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.²¹Áánéllíi tsá míamúnáajpi méhdure néébeke fhstútúbedi medíllóne meuráávyéítyuróne. Téhdure tsá dííbyedi memítýájkímeyíítyuróne. Muurá páneere ííñújiri íjcyane méwáábyuta.²²Muurá meke piáábohíjcyaaabe ííñújiri meíjcyané hajchóta. Téhdure meke piáábohíjcyaaabe medsjíivémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédooroo, íjcyámeke múúhake pícyoobe ámuéhakye muha mepiááboki.²³Aane tsúúca méíjcyá Críjto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

Uwáábojte úwaabóne

4¹Aane muurá ámuha méwaajácú ídátsó ámuhadúré muha menéérome Críjto wákimyeí múnáa meíjcyane. Muuráhjáa múúhakye pícyoobe Píívyéébé mehdú meke ípiááboíñé pítyájcámeíñé uwááboju muha meméénuki.²Áánéllíi téené wákimyeí máhallúrí íjcyane ímíneúvú méméénúiyáhi.³Tsá muurá mehdú óhdívu tene néétu ámuha tsíjtyema mehdú o ícyahíjcyané oke menééíyóne. Tsá muurá o némeíítyuró mehdú o ícyahíjcyáne.⁴Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú mehdú o íjcyane. Áronáa ihdyu ó waajácú táhallúrí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane.⁵Ahdícyane tsá mú Críjto wákimyeí mehdú tsaate méénune múhdurá díityédívú íjtsúcunútúne. Óví ihdyu páñetu tsaabe mehdú dííbyé wákimyeí meméénuhíjcyané meke íñéekíí. Áíjyu

ihdyu mehdú mewákímeyéíñe meke téhdújtsóiiybe Píívyéébé.

⁶Aane íñe mehdú muhcsi Apóóroma meícyahíjcyané ámuéhakye ó úúballé tehdu ámuha meíjcyá tsíñehjí íjtsáméítyúme. Tsá múu tsaatékeré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdiívalletúne.⁷¿Aca múha meke pícyóó tsíjtyé ehnííñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca íñá méhdi Píívyéébé piáábori meíjcutúne? Áánerá Píívyéébé piááboríyé méíjcyáhi. Ááneri tsá memítýájkímeyíítyuró méíhnhoríyé meíjcyáneríjívarí.

⁸Ámuháubá méíjtsúcunúmeí Píívyéébé icyanéjcutu íñé ímíjyaúrójucó ámuha meíjcyane ífnetú víotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meífcúvetúne. Ímíááneíyó ihdyu ámuha ténejcútú meíhstútuuvéné ímí tsaméhjí meíjcyaki.⁹Píívyéébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké pícyóó ávyeta ídáatsojte muha meíjcyaki. Aame muha méíjcyá ídaatsóné ehne múúne dítye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéjí múnáa ullévenúhíjcyáhi.¹⁰Muurá íñe Críjtoke meuráávyénéjcutu ámuha múúhadítýú ménehíjcyá átéréejte íñá wáájacutúme muha meíjcyane. Ááne ámuháyé méíjtsúcunúmeí fhstutúme ámuha meíjcyame ímí tehjújucó dííbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnáa múúhakye ávyejúúllétúme ámuéhakyeré ávyejúúlléneri ámuha memítýájkímeyéíhíjcyáhi.¹¹Muurá ihdyu muha ídátsó múúhá ajyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnáa ícúbáhrahíjcyá múúhá íjcyátsíúúbamáyé muha meíjcyátúmedi.¹²Muurá muha meúwáábóné tsanéjcvu mewákímeyéíhíjcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnáa páhdúváré idyaráíívémedítýú nehníwu íhjúvaróné muha maáábúcuéne ímíjyuuríyé

méihjyúvahjcyá diityéma. ¹³Ehdu múúhake ditye dáriívéronáa ímiááméré muha méicyahjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítýú nehjcyámé átéréjete muha mejcyame íllure míamúnáake metútávátsohjcyáne.

¹⁴Tsá ámuúhake o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámuúhake ó úwaabó áátssiimédú ámuha menéémeke o wájýúnema. ¹⁵Muurá mítyame ámuúhake Críjtodítýú íjcyané uwaáboju úwaábórómédítýú ó íjcyá ámuúháj caanídýú o néébe ímichíi táuwaábori ámuha dífbyeke mecáhcújtsojúkénúnéllíihye. ¹⁶Áánéllii ímíñeúvú o íjcyadu mejcyá.

¹⁷Muurá tájtssiiménédú néébe Timotéó ímiáábé íjcyáábeke ó wallóó ámuúha élleu. Aabe óvíi ámuúhake úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwaábohíjcyáne o ááhívehíjcyátsíhjí cahcújtso múnáake. ¹⁸Áronáa ízveekí ámuúhadítýú tsaate múhdurá dárífvémeímyé mítyákímyehijcyáhi? Ílhya mityá íjtsúcunúme ámuúhake tsiíne o úújéityúne? ¹⁹Muurá Píívyéébe ímílléhajchíi lléváhréjuco ámuúhake o ááhívetéíne. Áijyu ó waajácuú ñná ditye méénuhíjcyáne eene ‘mityáhmítýá’ íhgyúvahjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhgyúváityuróne. ²⁰Muurá tsá Píívyéébe avyéjéjete mejcyatú pevéneré meihjyúváneri. Apáámyéré ihdyu dífbyé íhtsúturi íjcyame téénejeje íjcyáhi. ²¹Ahdícyane ímuhdú ámuha méimíllé ámuúhake ellévú o úújetécooca o tükévejtsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

Ímityúné tsaapi méénune

5 ¹Muurá ó waajácújucoó tsaapívá ámuúhadítýú tsíjúdúéllema ícyahjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúrómédívú idyé teene ávyetá

ímityúne. ²Ááneréi íjcyáronáa ámuha mémityákímyehijcyá Píívyéébejéte ámuha mejcyáneri íllure múu kímoooveme. Muurá téhdífváné ímityú méénumeke ámuha meijchívyétsóiyá ámuúháj piñetu. Tsáhájuco ámuúhama ditye píhcyáávéityuróne. ³Aane ámuúhama o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénúñé dífbyeke. ⁴⁻⁵Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne meijchívyetso dífbyeke. Aane téhdure ámuúhake ó nahbénuú tájtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsí pañévréjuco díbye ícúbáhrámeíñé níjcaúvú idsíjive Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíne tsáacooca díbye ipájtyeteki.

⁶Aane tsá tene ímityú Píívyéébejéte ámuha mejcyáneri memítyájkímyeíñé múhdurá ámuúhama tene pájtyenáaaca. Muurá haríínallíjyú metátsájcóné pañévú áyanéwu tééne oorichotu mepícyooróné páneeréjuco óorichóne. Ahdu nééne muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke ñná menéétúhahchíi pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne. ⁷Áánéllii ílluréjuco dífbyeke meijchívyetso teene pááá oorichódú néébeke ámuha meímíbáavyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébe obéjéjauúúú néébe ipájámeíñe ícúbáhrámeí mewájyuri mepájtyeteki. ⁸Áánéllii metsu ímiááméré mejcyáne meuráávyte tsaímíyé dífbyeke. Ovíjyacóóné átérééne íjtsaméi méhdityu bóhówaucunúhíjcyáne. Métsu ténejcu meihvéjtsóne dífbyé íhgyu ímiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹Muuráhjáa íhde ámuúha élleu o wállóháámí pañe tsúúca ámuúhake o úwaabó ámuha menáhbevájúcoótu íhdícyámema dómácócátsíhíjcyámédívú. ¹⁰Áronáaca tsá ámuúhake o bóijcyutú ámuha meihgyuvájúcoótu diite ímityúmema mítyane íéhnéváyóneri tsúúrámehíjcyáme, naní múnáa, níjcyotájteke dúúrúvahjcyáme,

ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu néeróméj piine mépiivyété mejjcyane tsají hallúríyá diityémá mejjcyánéllíhye. ¹¹Muuráhhjáa ihdyu ámuhákye o néé ene ‘cahcújtso múnaa muúha’ néerome ihdícyáméhjima idyómácójcatsíyónee, éhnííñevúré iéhnévarónee, níjcyotájteke icyaánívarónee, tsíjtyedi íhhyúvarónee, illíyícyáverónee, inániyónee, éhdune méénuhíjcyámedívú ámuha menáhbevájúcóotyuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá memájchoítyuróne. ¹²⁻¹³Muurá tsá o ícúvetú cahcújtso múnaa íjcyatúme muhdú ícyahíjcyáneri. Óvíi ihdyu Píívyéébere diityémá teene ímbajchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnaa méítéiyá ámúhadítýú múhdurá dáríívémeíhíjcyámeke ámuha mejjchívyéto ámuháj piínétu.

Cahcújtso múnaa ímityúné ímímbáchójcatsíyóne

6 ¹Íčveekí ímityúné ámuha medáíívéjcatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyatúné ímbájchojté éllevu? Íčveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso múnaa meímímbáchócatsíhíjcyatú ténehji? ²ÍMityá tsá ámuha mewáájácútú Píívyéébé cahcújtso múnaa mejjcyame dífbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye ícyahíjcyáné meímímbáchoíñe? Aanéjji muurá ámuha mépiivyété ámuháma pájtyenéhjí ámuháyé meímímbáchójcatsíne. ³Áhdure muurá níjkyéji múnaa íjcyarómema muhdú ditye ícyahíjcyáné meímímbáchoóhi. Aanéjji muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnaa meímímbáchójcatsíne. ⁴Áánáa íčveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyatúné ímbájchojté éllevu ímityúné ámuha medáíívéjcatsícyooca? ⁵Ehdu íñe ámuhákye o néé ámuha téeneri menúcójpívéne tehdu meméénújúcóótuki.

ÍAca tsá ámuha elle mejjcyáné cahcújtso múnaadítýú tsaatéuba íjcyatú teene ámuháma ímímbáchóiyóme? ⁶Íčveekí ámuha páhduvaré medáíívéjcatsíñe cahcújtso múnaa íjcyatúme éllevu mépehíjcyá ditye ámuháma teene ímímbáchochi?

⁷Ehdu ámuha medáíívéjcatsíñetu ílluréjucu ámuha metútáváávehíjcyáné ímí Píívyéébeke ámuha meuráávýérónetu. Íčveekí tsá ámuha maáábúcuíhíjcyatú ámuhákye tsaate íuhbarónee, inániyónee, dáriivéne?

⁸Tehdu ámuha mejjcyáíyótsíhvu íčveekí diityéké ámuha mépíámehíjcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha mejjcyarómé íllure metútávátsócatsíhíjcyáhi.

⁹⁻¹⁰ÍA tsá ámuha mewáájácútú ímityúné Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Áhdícyane tsáma mebáñúmeidíñe. Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyáme, tsamééré walléémú dómácócatsíhíjcyáme, nani múnaa, mítyane iéhnéváiyóneri íjyácunúhíjcyáme, llíyicyáve múnaa, tsíjtyedi ícúbáhrahíjcyáme, tsíjtyedítýú nehníwu íhhyúvahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjúeje íjcyatúne. ¹¹Ehdúu muurá tsaate ámúhadítýú ícyahíjcyáhi. Áromekée Píívyéébe Jetsóoj tééveri újcúmeke tsúúca dífbye Apííchó ímímbáchómé hallúrí tsáhájucu íñá íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹²Muurá tsaate néehíí: “Mépiivyété panévare meímílléné meméénune.” Ihdyúhde tehdíjúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néetune. Áánéllii tsá ténehjívú metáhjátsámeítyuróne.

¹³Muurá ímiááné majcho íjcyá téene tájpi mejjcyaki. Áronáa idyé tsá panévare

majcho ímí neétune. Muurá íjcyaiñé tééne tájpi meíjcyájúcoóityúne. Tsáháa Píivýéébe meke ípívyéjtsotú meímíllédú ihdícyáméhjima medómácójcatski. Mekée ípívyéjtsooe ihñéjté meíjcyame dífbyé túkevéjtsóju pañe meíjcyaki. ¹⁴Muurá Píivýéébe ípíivýetédú íjcyaae íhñáhoori meke bóhñtsoó tsúuca medsñívérómeke Jetsóokée íbóhiitsódu.

¹⁵Aane žaca ímíyóné tsúuca Críjtoéjté meíjcyame nahtsívamééwake medómajcóné? Tsáháa. ¹⁶Muurá tsaapi dííllema íjcyáhajchíí tsahéecoréjuco dityétsí íjcyane. Muurá Píivýéébé waajácúháamitu nééneé: “Tсахéecoréjuco dityétsí íjcyaiñé tsáápiye íjcyáiyódu.” ¹⁷Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujsómé méjicyá dífbyeéjteréjuco.

¹⁸Ahdícyane óvjyacoóné ihdícyámema ámuha medómácócatsíhíjcyáne. Ílluréjuco méihvété téénetu. Muurá íjcyané tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áanetu íñe méjpiíyi ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé tsáma ávyeta ímityúne. Muurá ahdu meméénúneri meere metútávájtsameñhi. ¹⁹Ža tsá ámuha mewáájácútu Píivýéébeéjté meíjcyámé pañe tsúuca dífbyé Apíichó íjcyane? Aane tsúuca ámúhá pañe íjcyame tsáhájucó ámuha meímíllédú medárhívemeítyuróne. ²⁰Muuráhjáa Píivýéébe mééma mepájtyetéíñe meenu Íllfkye ditye dsñívétsóneri. Áanéllii metsu dífbyeke maávyejúúlléne tsaímíyéjuco meíjcyaki.

Metáábávájcatsicyooca meíjcyane

7 ¹Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhñe taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímíáané ímí tehdújúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. ²Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné íjcyanéllii téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. ³Aane ityáábávállema

ihdyu múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí íjcyáhi. ⁴Aane tsúuca ájyúma íjcyalle tsáhájucó ímíllédú íjcyatú dífbyé wáabyutállerejuco íjcyanéllíihye. Téhdure dílbye ájyu tsáhájucó ímíllédú íjcyatú tsúuca díille méwá wáabyutááberéjuco íjcyanéllíihye. ⁵Aamútsí idyómácócatsíhíjcyané tsá íhvéjtsóityuró Naavéné téénej tééveri díityétsikye tsíñejcúvuréjuco íhbwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu íhñáhó Píivýéébema íhhyjyúvácóoca muhdú íñéhajchíí wahájchotáwu íhvéjtsóiyomútsí teéne.

⁶Ehdu íñe ámúhake tsánejcúvú o néé okée ámuha teene medíllónéllíihye. Áronáa tsá ámúhake o táúhbatú ámuha metáábávájcatski. ⁷Táicyanéjcutu ihdyu ímí ó íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátumé, tájívátumé, íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píivýéébe páhdúváré meke ípívyéjtsónéllii tsaate piivyeté iye íjcyane. Áanetu tsijtye tsá píivýetétú iye íjcyane.

⁸Áanéllii íyýeje íjcyámema pámeere pííbájyujtéke o néé táábávájcatsityúmeréjuco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. ⁹Áronáa ihdyu iye íjcyane ípíivýetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí téeneri ícúbáhrámeityuki.

¹⁰Áanetu tsúuca tájívámé walléémú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píivýéébé táúhbaju néehíí. Tsá oore ámúhake o neétune. ¹¹Áronáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucó múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjuco dílle tájíváne. Áanetu tsiíñe ityájíváné ímílléhajchíí óvíi tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

¹²Aane ícyooca Píivýéébé táúhbaju neétune oore táicyanéjcutu ámúhake o néé tsaapi cahcújtsó múnáájpi taaba

cáhcújtsótúrolle ímí dífbyema íjcyáhajchíí tsá díbye dífllle fhvéjtsóityuróne. ¹³Áhdure tsáápile cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótúroobe ímí díflllema íjcyáhajchíí tsá dílle dífbyeke fhvéjtsóityuróne. ¹⁴Muurá ímbáavyéyoobe dille ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cáhcújtsóóbé taaba ímbáavyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí fhvétsócatsfhajchíí tsáijyu múúne ítsime ílluréjucu tútávaavéne. ¹⁵Aane ihdy cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótuube dífllle íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi fhvejtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtsó múnáajpi ájyu íjcyáábeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi fhvejtsóhi. Aane tsá Píivyéébeke cáhcújtsómé hallúrí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsafímíyé metáábávájcatsímýema mejjcyane. ¹⁶Muurá tsá mewáájacutú cáhcújtsóllé taji dílle íjcyadu cáhcújtsóihajchíijyu. Áhdure tsá mewáájacutú cáhcújtsóóbé taaba díbye cáhcújtsódú cáhcújtsóihajchíijyu.

¹⁷Áronáa ihdy óvii muhdú paméváré méijcyá Píivyéébé ímíllédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi tehjújucu tsaate íyéejteré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehjújucu tsaate mewámyuma íjcyane. Ehdú pámeere cahcújtsó múnáake ó nehíjcyá dítye tehdu íjcyaki. ¹⁸Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píivyéébe ujcúhi. Áhdure tehdu méénúmeítyúromeke díbye újcume ihdy óvi éhduréjucu. ¹⁹Muurá tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyóne. Muurá ihdy apááneré muhdú dífbyé taúhbajúúné néhdú mejjcyane ímílleébe. ²⁰Áánéllii Píivyéébeke mecahcújtsótujkénúijyu muhdú mejjcyaduré múu íjcyáhi. ²¹Tsaate hójtsí pañe íjcyame dífbyeke cáhcújtsómé tsá múu íjyáacunútú díityédítýu

íjchívyéiyóneri. Áronáa ihdy múu ípíivyetéhajchíí díityédítýu íjchívyéhi. ²²Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúromeke Píivyéébe újcume tsahdúré íjcyá dífbyeéjte. Aame tsaméhíí íjcyá Críjtó íicúve múnaa. ²³Muuráhjáa tsúuca Píivyéébe mééma meenu mepájtyetéíñe. Áánéllii tsá múu míamúnáa íjtsaméí cáhcújtsójucóotúne. ²⁴Ehdú teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícýane tsá múu íñerí íjyáacunútúne. Óvi ihdy Píivyéébeke mecahcújtsótujkénúijyu muhdú mejjcyaduré mejjcyame dífbyeke méúraavyéhi.

²⁵Ehdú íñe ámúhake ó úúballé éhnee ámuha oke muhdú táábavatúme íjcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píivyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdy oke díbye píáábóneri ó wáájacúné ó neé dítye táábávájcatsítyúne téhdure ímí néeneé. Ehdú ímí dífbyeke ó úráavyeébe ámúhake ó neéhi. ²⁶Aane ó íjtsucúnú ímí tehjújucu dítye íyéejteré íjcyáiyóné íñe Críjtoke meúraavyenéjcu íhnáho néenéllíihye. ²⁷Áronáa ihdy tsúuca táábavámé tsá múu fhvéjtsotú mewakye. Áánetu iye íjcyame tsá múu íjtsámeítyú ityáábaváiyóneri. ²⁸Aane tsaate ityáábaváhajchíí ihdy óvi táábaváhi. Téhdure tsáápile ityáíváhajchíí óvi tájíváhi. Tsá tene ímityúne íjcyatúne. Áronáa ihdy íhnáhoóné táábavámeke íñúj ícyánéjcuene dómajcóne. Áánéllii ámúhake ó neé ámuha ténehjívú metájhjatsámeítyuki.

²⁹Ahdícýane, ámuúha táñahbému, muurá llévahréjucu tsiíñe Críjtó tsáíñe. Áánéllii ihdy mewámyuma íjcyámeke ó neé dítye íhnáhoóné pañe íyéejte wákímyeíyódu Píivyéébé wákímyeí imyéénuki. ³⁰Téhdure ámúhake tsaatéke kímóóve pájtyerónáa tsá múu kehdóvméhíjívú néétune. Téhdure

wáñehjvatéhijcyámé tsáhajuco téeneri ijcyaityúne. Áhdure tsíméné áhdome tsá téeneri íjívéityúne. Téhéhji íjcyarónáa méihvéjtsodí Píivyéébé wákimyéi. ³¹Tsá múu íñújiri muhdú íjcyáíyóneriyé itsúúráméíne íhvéjtsotú dífbyé wákimyéi. Muurá íne íjí hallúrí íjcyáné tsíméné imíwu mejtsúcunúróné nijkévaáhi.

³²Áánéllii ó imíllé ámuha téeneri mejjyácunúhijcyánetu mehvéténe. Muurá íyéejte ínerí íjcyatúmé ímí Píivyéébeke íícúvéíneriyé íjtsámehí. ³³⁻³⁴Téhdure muurá walléemú tájívátúmé ijyácunú tsámíyé dífbyeke íícúvéiyóneri. Aame ímiááné tenejcurí íjívémé tsá tsíñéhjiri íjtsáméityúne. Áanetu tájívámé ijyácunú muhdú ájyúma íjcyáíñé wákimyéí imyéénúíneríyē. Téhdure wajpímú méwámýuma íjcyame ijyácunú íjí wákimyéiyíyé muhdú diityéké ípícyóóíneri.

³⁵Ehdu íne ámúhakye o néé ámuha wájyuri ímí Píivyéébeke ámuha meícúveki. Tsá idyé ávyeta ámúhakye taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámúhakye ihdyu o néé tsámíyé ámuha Píivyéébeke meícúvéné wákimyéí meméénuki.

³⁶Áhdure idyé tsaate tsúúca ityáábávajcatsííne ééevu úújetémé iyē ijcyane ipíivyetétúhahjíí óvi táábávajcatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷Aane tsaate ipíivyetéhahjíí óvi íyéejtéré ijcyáhi. ³⁸Áhdure ditye táábávajcatsíhahjíí ímí teene. Téhdure ditye táábávajcatsítyúhahjíí awáá éhníínevu ímí teene.

³⁹Muurá tájívalle ijcyá ájyú wáabyutálle. Árónáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsájívéhahjíí piivyetelle ímílléhahjíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Árónáa ihdyu tsá dille tájíváityuró íhdícyáábeke cahcújtso múnáajpi íjcyátúúbeke. ⁴⁰Árónáa ó íjtsúcunú iyē íjcyalle íné imíjyaú íjcyáiyóne. Ehdu íne

ámúhakye o néé Píivyéébé Apíícho oke túkévéjtsóneri.

Nijcyotájte íícúve

8 ¹Aane ícyooca ámúhakye ó úúballé éhnée oke ámuha nijcyotájteke íícúvémeíne iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúúca tenejcu méwaaajácúhi. Árónáa íveekí panévare mewáajacújúcúóóneúvuri mémityákímeyehijcyáhi? Árone tsá íínetú meke píáábotúne. Apááñeré ihdyu mewájyújcatsííne meke píaabóhi. ²Muurá panévare iwáajacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímiááné wáajacutúne. ³Muurá ihdyu Píivyéébe waajácú caatyé dífbyeke wájyune.

⁴Aane nijcyotájteke íícúvémeíne iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú nééturóne. Atéréenéré íjcyane míamúnaa cáánivahijcyaróné tsá diityéké íínetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píivyéébeé. ⁵Muurá caame ívééhóówarii, íñújirii, íjcyanéhjí icyáánivahijcyánéllii itsúcunúhijcyámé mítyame Píivyéébedu nénehjí íjcyane. ⁶Árónáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáábyeré Meécááni Píivyéébe páneeréé ípíivyéjtsóóbe. Muuráhjáa meke ípíivyéjtsóóbe dífbyeke maávyéjújtsoki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpiyé méijcyáhi.

⁷Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa ijcyájúcoorómé tsá ímí wáajacutúne. Muurá itsúcunúhijcyámé ímiááné nijcyotájte íbóhíma íjcyámeke íícúvehijcyáne. Áánéllii ténehjí íícúvémeíne iyámeke idyóóiyóné múhdurá itsúcunúhijcyáme. ⁸Muurá teene medóórone tsá Píivyéébedívú muhdú néétune. ⁹Árónáa ihdyu tsá múu dóótu eene dífbyeke ímí wáajacutúmé teene medóóne múhdurá itsúcunúhijcyámeke ityútávajtsótuki.

¹⁰Muurá tsaate ténéhji dóóneri tsijtye teene dóótume íúmúúpívyéne diityé élletu idyóóneri íjtsaméí tútávájtsóiyáhi. ¹¹Ehdu muurá ámúhá nahbémú ténéjcu ímí wáájácútúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye úráávyéiyónetu téhdurée diityé wájjyuri Críjto dsíjívemeke. ¹²Aane diityé íjtsaméí metútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne. ¹³Áánéllii diityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhji o dóóityúne.

Uwáábojte iáhdó újcune

9 ¹Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmífbé uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ímíáané ténéjcu uwááboobe o íjcyane. ²Áronáacáubá tsaate tsá cáhcújtsotú uwááboobe o íjcyane. Áanetu ihdyu ámuha mecáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónéllíihye.

³⁻⁴Aane eene múhdurá óhdityu ítsámehíjcyámeke o née uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye ícúvéiyóné panévatúre. ⁵Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré o pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédoroo, Jetsóo nahbémuu, íjcyame pehíjcyádu. Áábeke muurá idyé ámuha oke méífcúvéiyá diityéké ámuha meífcúvehíjcyádu. ⁶Áronáa živeekí muhlsi Benabéema múhysiye mewákímyeíne tájpi méúwáábohíjcyáhi? ⁷¿Aca múúne tsodáhó iiye iáhdóne tájpi íjcyáhi? ¿Aca óova bájtsome tsá inééwá lléénetúne? ¿Aca obééjámuke ééúne tsá diityé mujpáñejpácýo ádotúne? ⁸⁻⁹Ehdu ámúhakye o nééne méíjtsúcunúdí míámúnáa íjtsaméí tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moitséúuvuj tééveri

íwaajácuháámitu nééhíí: “Tríígo tátsoujcori íjcyáábeke ócájjkye tsá múu tsíménevu íhjuu wátájcotú díbye imájchótuki.” ¹⁰Ehdú Píívyéébe née dííbye wákímyeí mééneune tééne áhdó újcúiyóne inééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítyú díbye néétune. Muurá tsaate úmihe bájtsone kéémene tsíjtyeréjuco ááhívetsóne. Áronáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahdúré ditye újcuki. ¹¹Ahdu muurá Píívyéébe icyánéjcu ámúhakye muha méúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhakye mepíáábóityuró tsíménetu tééne tájpi muha meíjcyaki? ¹²Áánerá tsijtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhakye ámuha mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá tééneri meíjcyacunútúne. Tsáijyú múu míámúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímíllétyuró icyáhcujtsóné muha méúwaabóne. ¹³Muurá ámuha méwaajácú duurúwájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu újcúne tájpi ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi ícúvehíjcyánetu újcune dohíjcyáme. ¹⁴Ahdu ífvane muurá Píívyéébe née uwáábojte íjcyaiñé cahcújtso múnaa diityéké píáábóne tájpi. ¹⁵Ehdu íñe ámúhakye o née pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá píáábó ámúhakye o táúmeityúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíí o dsíjívé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí o íjtsúcunú oore o wákímyeíne tájpi o íjcyaaabe o úwáábohíjcyáne.

¹⁶Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeíityuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótuhajchíí ídátso oke pajtyeiyóne. ¹⁷Íhya ihdyu oore tájtsaméiyi tééne wákímyeí o méénuca tééneri o mítyájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne tééne wákímyeí o

méénutúne. Píívyééberée oke picyóó téénevu. ¹⁸Áánéllii ó ímíjyúú tééne úwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunúú tééne áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáíyóneri.

¹⁹Aabe múiícúve múnáajpi o íjcyáítyúroobe paméva íicúve múnáajpi o íjcyá téénej tééveri tsijtye Críjtoke icyáhácújtsocki. ²⁰Muurá íhdééné taúhbaju o úraavyéjúcúóótúroobe tamúnaa jodíómú muhdú icyahíjcyádú idyé ó icyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíneúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhácújtsocki. ²¹Áanetu Píívyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó íjcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyané pañévu o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíihye. Ehdú diityé pañe ó icyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtodítýú íjcyané úwááboju. ²²Áhdure Píívyéébeke cáhcujtsójucoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó íjcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíneúvú o wáájácútsó ténejcu ditye ímí iúráavyeki. Ehdú ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o píaabómé ipájtyeteki. ²³Aabe pamévakeré ó úwáábohíjcyá tsaméhjí diityémá ímí meíjcyame meímíjyuúki.

²⁴Muurá táhjajcátsiyi dsíínémedítýú tsáápiye táhjaabe tééne áhdó ujcuhi. Ahdu ífvane ímíneúvú méuráávyé Píívyéébeke íáhdó ámuha meújcuki. ²⁵Áhdure muurá íicu íáhdoma íjcyanévu úcááveímyé tééne íhde pííñúmeímyé tsá íiná dómájcotú diityéké tútávájtsoíyóne. Ehdú muurá pííñúmeímyé tééne áhdó ímíwú néerone múhajchótá íjcyáítyúné iújcuki. Áanetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá mújyú muhdú íjcyáítyúné meújcuki.

²⁶Áánéllii tsá pevénéré Píívyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kíávú

ípyééne wáájácútúmé dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúri o bañúmeítyú éhne múúne méénújcatsíbyé bañúháñe pevétsíhjíré cátyétyehcúdu. ²⁷Áánéllii muurá Píívyéébedivú o íhvéjtsámeíbyé ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóíyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o bañúmeítyuki.

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

10 ¹Ámuúha táñahbému, cáhawáá méjtsúscunu muhdúhjáa méíhdé múnáaúvuke Píívyéébe ojtsoóri túkévéjtsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ²Ehdúhjáa díbye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañévu díbye diityéké ityúkévéjtsoki. ³Aaméhjáa ihdyu icyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴Díbyeréhjáa muurá diityéké ácuíhijcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénuráítyuróne diityémá imyéénúneri. Áamemáhjáa téjyújucoo néwáyúdu néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsóhijcyáne. ⁵Ehdúhjáa panévatúré ímílyéjúcooro Píívyéébe diityéké túkévéjtsóronáa ímunáajte ímityúné dárííveíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjivé ínéubará píívyétúné ííñújivu.

⁶Ahdú meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjíri meúmúpívyéítyúne. ⁷Tsá dítyéé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváítyúne. Muurá Píívyéébe wajaacúháamítu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúruváne wañéhjíné pañe ímajchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸Ahdícyane tsá medómácójcátsityú íhdícyáméhjíma dítyéhjáa méénuhíjcyádu. Tééne déjúcotúhjáa muurá tsajcúójíré diityédítyú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹Áánéllii tsá Píívyéébeke mepátsáríjcyóítyú ímityúné meméénune díbye íáábucuhíjcyaa tsaatéhjáa diityédítyú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa

muurá meénúmeke tééné déjúcotu íńńimiyémú íhdome dsíjívéhíjcyáhi.

¹⁰Aanéjǎí tsá múu diityé dífvame ímityúné íhjuvatú Píivýéébedítyu. Tehdúhjáa néemeke muurá tééné déjúcotu dífbyere Píivýéébe wáalloobe ‘Dsíjíve’ némeífbyé nǎjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹Ehdúhjáa nénehji éjjuuvú méihde múnáake pátyehíjcyáné muurá Píivýéébe waajácúháámitu caatúvá íne ícyooa mejjcyámema íńńuji nǎjkevaríjyucó íjcyame teene meéévéne tehdu medáńívemeítyuki. ¹²Áánéllii ímí Píivýéébeke íuraavyéné íjtsúcunúme téiíbúwá méjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyáné mávaríjchojúné tsá apáámeyekéré ámúhake dómájcotúne. Muurá ihdy pámeekéré patyéhíjcyáne. Áronáa mécatsípááve Píivýéébedívu. Díbye íjcyátúcoocájǎí; tsá néhi ávyetá íhnáho nééné mávaríjchoju meke dómájcoityúne. Díbye ihdy tehdífváné mávaríjchoju meke dómájcoíjyu meke píááboó maáábúcuki.

¹⁴Ehdu teéne, ámuúha táńahbému. Áánéllii tsáhájucó nǎjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. ¹⁵Ehdu íne ámúhake o néé ámúhá íjtsameíma ámuha mejjcyámeke. Aane cáhawáa ihdy ímíneuvú méjtsameí ámuha mewáájácuki. ¹⁶Muuráhjáa Píivýéébe mééma mepájtyetéíne méénune meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsóhíjcyá teene dífbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewájyuríi Críjto tujpácýo páwachákevu wágóoovéne. Tehdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewájyuríi díbye ícúbáńhrameífé meítsaavéne. ¹⁷Muurá mítyame mejjcyarómé tsahóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi.

Ahdu muurá tsáápiye Críjto íjcyáábeéjé té mítyame mejjcyarómé méjijcyá tsáápihydúre.

¹⁸Muuráhjáa tamúnaa íjraeémú Píivýéébe ícúvé dóhíjcyámé tsame íjcyá téénééjte. ¹⁹⁻²⁰Muurá dífbyeke wáájácútímé naavémukéré dooháńevu ícúvehíjcyá ímíubááné dítye ícúvéíyoobe Píivýéébe íjcyánaáaca. Áánéllii ámúhake o néé tehdu ámuha naavémuke meífcúvétuki. Tsá ámúhake o néhíjcyatú nǎjcyotájte meke píaabóne. ²¹Ahdícyane tsá tene ímityú tsúuca Píivýéébe maádóneri, memájchóneri, menáńbhévacatsíhíjcyámé Naavéneke ícúvehíjcyámema menáńbhéve.

²²Ífveekí Píivýéébeke mepátsáńjcyóiyá ehdu medáńívemeíneri? Íaca dífbyé ehníńnevú meé?

Críjtoéjte wájyújcatsíyóne

²³Muurá ímiáané panévaré meimilléné méméénúiyáhi. Áronáa tsá panévaré ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píivýéébeke meuráávyénéjcutu.

²⁴Áánéllii tsá múu tsúúrámeítyú iyee tsaímíyé íjcyáíyóneri. Tehdure múu íjtsámeí tsíjtyeke ípíáábóiyóneri pámeere ímí mejjcyaki.

²⁵Ahdure dítye dooháńé náhjíhenuhíjcyánetu múu cúuvéhulléré íáhdone dóo tsáijyu múu ícúvé íjcyane ámuha medóone múhdurá mejjtsúcunúyónéllíihye. ²⁶Muurá íńńújiri páneere múhdúné tsieméne íjcyane Píivýéébe éhné díbye ípívyejtsóne.

²⁷Áánéllii múu cahcújtsó múnáa íjcyáturómé ámúhake majchóvú pńúvahajchíi cúuvéhulléré majchó ínehjí dítye pícyoone ámuha múhdurá mejjtsúcunútyuki. ²⁸Áánetu tsaate idyóótune ‘íne nǎjcyotájte ícúve’ néhajchíi tsá múu dóótu diityéké ámuha múhdurá mejjtsámeíchótuki. ²⁹Ehdu o néé ihdy ámuha medóórone ímityú

meijtsúcunútúrónáa diityéké múhdurá ámuha meijtsámeifhóiyónéllihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha téenetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú ífvane mewáájacúdú meméénune tsijtye múhdurá ijtsúcunúiyáhi? ³⁰Muurá íiná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píivýéébeke dibye ímillédu. Aanéjíf ívveekí tsijtye ihjyúváyá ímityúné íjcyáneríjífvari?” ³¹Ihdyúhde tehdújúcoóro. Áronáa ihdy múu panévaré íiná imyéénúneri, imájchóneri, iádóneri, bóhówajtsó Píivýéébeke. ³²Ánéhjiri ihdy tsá múu tútávajtsotú jodíómuu, jodíómu íjcyáturóme, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúróméhjímájucó. ³³Muurá ihdy ó imíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ípájtyeteki. Tsá oore ímí o íjcyáiyóneri o íjyácunútúne.

11 ¹Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyané o wáájáne dífbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléémú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

²Ahdícyane, ámuúha táñahbému, mítyane ámúhake o duurúvú Píivýéébé icyánéjcu ámúhake o úwaabóné ímí ámuha meuráávyéne oke meítsáávehíjcyanéllihye. ³Aane ó imíllé ámúhake o úballéné Píivýéébe Críjto túkevajtsoobe íjcyane. Áanetu Críjto wajpíímú túkevajtsoobe. Áanetu diitye wajpíímú mewámýú túkevajtsojete eene Críjto túkevajtsoobe Píivýéébe íjcyadu. ⁴Aame wajpíímú íhñíwauúné iwátájcómeífne Píivýéébé uwááboju úwáábóhahjchíí núcójpítsó teéne. Téhdure tehdú imyéénúmeífne ditye Píivýéébema íhjyúváhajchíí núcójpítsó teéne. ⁵Áanetu walléémú íhñíwauúné wátájcómeityúmé úwáábóhahjchíí téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdú meénúmeityúmé Píivýéébema íhjyúváhajchíí núcójpítsó

teene ibyéérómeífne ditye íjcyáiyódu.

⁶Aane iwátájcómeífne ímíletúmé óvii íllure béérómeíhi. Áanetu tehdú imyéénúmeíyóné núcójpítsó íjtsúcunúhahjchíí óvii wátájcómeímye.

⁷Áanetu wajpíímú tsá Píivýéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dífbye náávé íjcyame dífbyeke íavyejúúlléébeke íbóhówátsohíjcyanéllihye. Áhdure walle ájyúke íavyejúúlléne bóhówajtsóhi.

⁸Tsáháa muurá wájpiikye Píivýéébe ípívyéjtsotú wállehdítýú tsátsii íujcúnetu. Muuráhjáa ihdy wálleekeré ípívyéjtssoobe wájpihdítýú tsátsii íujcúnetu. ⁹Tsáháa muurá wálleeke tujkénú ípívyéjtsólleke dibye náhbénutú wájpihdívú. Muuráhjáa ihdy wájpiikyéré tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívú. ¹⁰Áanéllii múu walléémú wátácámeíhijcyá íhñíwauúné ájyúmuke íavyejúúlléne uubállé nájkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. ¹¹Muuráhjáa Píivýéébe ípívyejtsó wajpi wálleema íucújcatsíne ímí ípíáábójcatsíki.

¹²Muuráhjáa ímiáané wájpihdítýuré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdy ícyooca dífbyere Píivýéébe meénune wállehdítýuréjucó míamúnaa ípívyeevéne.

¹³Aane ¿muhdú ámuha meíjtsúcunú diitye walléémú dobéévé pañe íhñíwauúné wátájcómeityúmé Píivýéébema íhjyuváne? ¿A tehdújucó teéne? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴Muuráhjáa ihdy mepíivýedújucó íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múhdurá núcójpítsóhree. ¹⁵Áanetu ihdy wállehdítýú uuvéné íhñíwácoma dille íjcyane íhñíwáú wátájcódú tene néenéllihye. ¹⁶Aane íne páneere ámúhake o nééne tsaate múhdurá íjtsúcunúhahjchíí óvii muhdú néé téenetu. Áronáa ehdu muha meúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyané cahcújtsó múáake.

**Jetsóope mepajtyeté meénúne májchó
múhdurá dárívémeíne**

¹⁷Áánetu ijcyáné tsane ámuha meméenuhíjcyáné múhdurá ámúhadívú o íjtsúcunúne. Ífveekí ámuha medóbéevéné pañe múhdurá medárífvécatsíhijcyá ímiááméré íjcyatúme? ¹⁸Muurá oke úúballémé ámuhává metáhjacatsíhijcyáné medóbéévécóoca. ímiáánébá tehdu ámuha meícyahíjcyáhi. ¹⁹Árónáacáubá ímityá tsánejcútú tehjújuco teene, téénetu mewáájácu caatyé ímiááne Críjtoke cáhcujtsóne? ²⁰Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóo mewájyuri mééma meénune meítsáávéne májchó memájchorómé tsá ímí meméenuhíjcyatúne. ²¹Ámuhává muurá tsaatéjtane memájchome ídátsó ájyábari íjcyánaa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjuco mellíyícyávehíjcyáne. ²²¿Aca íveekí ehdu ámuha meméenuhíjcyáhi? ¿A tsá ámuhá jaaháñevuré ámuha memájchóityuróne? Muurá ehdu ámuha meméenuneri tsá maávyéjúúletú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbeevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáatsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

**Jetsóo mewájyuri meénune
meítsáávéne májchó**

(Mt. 26.26-29; Mc. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóo úwaabóné íne ámúhakye ó úúballéhi. Jóodáhjáa dífbyedívú ékéévétsóipyéjco páaaho íujcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke. ²⁴Átsihdyúhjáa teeho idyóhdahíróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pajjyuvaré meméenuhíjcyaco ámuha mepájtyeté ó ícúbáhrámeíne ámuha meítsaavéne.” ²⁵Átsihdyúhjáa idyé ado

íékéevéne neébe: “Íñe tátyujpácýó ícúbáhrámeíne ítéveri Píívyéébema tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáíne uubálle. Aane ámuha meítsaavéné tehdu meméenuhíjcyaco.” ²⁶Ahdícyane óvíi ámuha tehdu meméenuneri mébóhówátsohíjcyá díbyée míamúnáa wájyuri dsíjívéné mújyú tsiíne díbye tsááínevújuco.

**Jetsóoke meítsáávéne májchori
menáhbévájcatsíne**

²⁷Aane muurá Ávyéjuubée mewájyuri meénune meítsáávéne májchó tsaate múhdurá néeme meélltu májchome ímityúné meenuhi. Tehdu meénume tsá ávyéjúúletú díbyée ícúbáhrámeíne ítyujpácýó wáágoóne. ²⁸Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíneúvú íjtsámei muhdú íjcyane. ²⁹Muurá peecútéré teene meméenuhahjchíí máhallúvuré ímityúné mémeenúhi. ³⁰Ehdu néené nájcaúvú muurá eene ámúhadívú chémeme dúhcúméhjívú néemedítýu tsaate dsíjívéhíjcyáhi. ³¹Áánetu ihdyu ímiááméré ímíneúvú meíjtsámeíne teene meméenuhahjchíí tsá Píívyéébe íné hallútú méhdi ícúbáhráityúne. ³²Muurá ihdyu tsáijyu meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámei téénetu meílljívýéne ímiáámeréjuco meíjcyá cáhcújtsótúmema mewágóóóvétuki.

³³Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécóoca ámuha ímíneúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewájyuri meénune ámuha meítsáávéne májcho. ³⁴Áánetu tsaate íájyabáávatéhajchíí óvíi íhjývú majchóhi. Tsá dítye teene dómájcoítyuró Píívyéébe díityéké tééne hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehjí ámuha meméenuhíjcyáné óvíi ámúhakye ó ááhívetéijyu méímíbjachóhi.

**Pívyéébé Apííchó piáaboriyé
meméenuhijcyanéhji**

12 ¹Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuúhake o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájácu muhdú Pívyéébé Apííchó meke piáábónej tééveriyé ínehji meméénune mepíivyeténe.

²Muurá ámuha méwaajácu dífbyekée ámuha mecáhcújsótúcooca níjcyotájtekéré medúúruvahijcyané íbóhíima íjcyátúmeke. ³Aane ámuúhake o née tsá muurá tsaate Pívyéébé Apííchó túkevéjtsori nééítyuróne: “Jetsóó nehñjyau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóítyuró Pívyéébé Apííchó díityéké túkévéjtsótuca.

⁴Muurá ihdyu Pívyéébere meke piáábónej tééveri mépiivyeté páhduvaré nénehji meméénune. Áronáa ihdyu Íapííchoj tééveriyé meke piááboobe ténéhji meméénuni. ⁵Muurá dífbyé wákimyéí páhduvaré nénehji meméénuróneri tsaapíkyéré méíicuvéhi. ⁶Muurá dífbyere Pívyéébe tehdu mééma meenu ihñéjté mejjcyámema. ⁷Aane muurá dífbyé Apííchóre meke piáábóneri mépiivyeté tehdu nénehji meméénune mejtéeveri téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake díbye ípiááboki. ⁸Muurá tsaate téenere piáábónej tééveri piivyeté tsíjtyeke ityúkévjtsóne. Áané piáaboriyé tsijtye piivyeté ímí íúwaabóne. ⁹Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej tééveri ímí Pívyéébeke cáhcujtsóhi. Áané piáaboriyé tsijtye piivyeté chéméméhjike íbóhítsóne. ¹⁰Tsaate piivyeté méénuráítyuróné imyéénune. Tsijtye piivyeté íiná pájtyeíñé íhdéjuco íwáájacúné íúúballéne. Tsijtye piivyeté íwáájacúné caatyé pañé ímiáané Pívyéébé Apííchó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóre íjcyane. Tsijtye piivyeté tsíjtyé ihjyu ílléébótúrójuri

íhhyuváne. Tsijtye piivyeté tsijtye íhhyuvané ílléébóturóné íhñéjuvu ípájtyetsóne. ¹¹Ehdu muurá Pívyéébé Apííchó piáábónej tééveriyé mépiivyeté páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyuré íjcyane

¹²Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyané dobéévé méjicyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéérome méjicyá tsáápihdyúre.

¹³⁻¹⁴Muurá pamévare jodíómuu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume pámeere méjicyá dífbyeéjte. Muuráhjáa Pívyéébé Apííchó mépañévu úcaavémé méjicyá tsané múnaaréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyuré méjicyá Cáání Apííchó mépañe íjcyanéj tééveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye mejjcyadu. ¹⁵Muurá méjtúha íhhyúvaca tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné hójtsi íjcyatúnéllíihye.

¹⁶Téhdure ménúúmiho tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné máhállu íjcyatúnéllíihye. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷Muurá páneere méjpi hálluúre íjcyaca íñnerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrú íjcyaca íñnerí máarahjúciyá tsíeménej cúva? ¹⁸Ehdúhjáa tene múhdurá nééíyónéllíi ihdyu Pívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúunúdu ténéhjíma. ¹⁹Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne. ²⁰Aane muurá pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye.

²¹Áanéllíi máhálluúcu íhhyúvaca tsá nééítyuró méhójtsicu íñnetú piáábotúne. Áhdure méhñiwau tsá nééítyuró méjtúhaacyu íñnetú piáábotúne. ²²Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu méjtsúunúrotsíhjí ímichi éhñíñevu meke píaabóhi. ²³Áanéllíi tétsíhjí múhdurá néérotsíhjí tsaímíyé météhmémeí múha meke íájtyúmítuki. ²⁴Áánetu muurá ímí

meijtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeityúne. Píívyéébéé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néerotsíhjí tsaimíyé metéhmeke. ²⁵Ehdúhjáa ípívyéjtsoobe méjpi patsíhjíváre ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá meijtsúcunútuki. ²⁶Muurá tsátsíyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpiítyi avye búuuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiye íné imíjyaú mellíínémuúcunúmeíhi.

²⁷Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté meijcyame méjycá tsáápiye íjcyadu. ²⁸Áánéllii dííbyé cahcújtsó múnaa meijcyámeke Píívyéébe pícyóó íiná mewákímyeíínehjívú. Tsaatéké muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwáábomére dítye ípyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco íiná pájtyeíne iwáájacúné úúbálléimyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé ihjyú uwáábojte dítye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénuráítyúronéhjí méénúimyeke, chéméméhjike bóhíítsóimyeke, ídáátsóméhjike píááboíimyeke, túkevéjtsojte íjcyáimyeke, tsííne míamúnáá ihjyú illéébótúrójuri íhjuváiimyeke. Ehdú muurá páhdúvare néené wákímyeíháñevu pícyoobe Píívyéébe íhnéjéjté meijcyámeke. ²⁹¿Aca pámeere dííbyeéjté meijcyame Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere íiná pájtyeíne mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénuráítyúronéhjí mééménuhíjcyáhi? ³⁰¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíítsóhíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjyúvahíjcyá tsííne múnáá ihjyú melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyéte téjúhjí tsaate íhjuvane mepájtyetsone? Tsáhaá. ³¹Ahdícyane cáhawáá métsúúraméí keená éhnníínevú

ímí ámuha meijtsúcunúneri Píívyéébe ámúhakye íajcuki. Aane ó imíllé ámúhakye o úwaabóné muhdú éhnníínevú ímí meijcyáiyóne.

Mewájujycatsíne

13 ¹Muurá tsííne míamúnaa, níjkyéjí múnaa, íjcyámé ihjyúrí o ihjyúvároobe muucá o wájuútúhajchíí atéréepíyé o íjcyaae pevénére ó ihjyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjuvadu. ²Téhdure íiná pájtyeíne íhdéjuco o wáájacúné o úúbálléhíjcyaae páné íhdéne o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájuútúhajchíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllii cámeháuné tsiéllevu o ínétsóroobe tsíjtyeke o wájuútúhajchíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. ³Áhdure ídáátsóméhjike tátsíméneri o píáábohíjcyaae Críjtoéjté íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútú oke dítye cówáajtsóroobe tsíjtyeke o wájuútúhajchíí tsá ínénetú oke tene píáábotúne.

⁴Muurá ihdyu pamévakeré meídaatsólléne mewájujyume máaabucú múhdurá nééronéhji. Aame tsá ínerí menómíutááváítyuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellíínéítyuróne. Tsá ‘mityáhmítýá’ menééítyuróne. ⁵Tsá átéréenéhjí méihjyúváiítyuróne. Tsá méhllíihyére tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáiítyuróne. Tsá tsiélleréjuco meijtsúcunúítyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúváyítyuróne. ímíááneríyé meímíjyúúváyíyáhi. ⁷Muurá ímíááané pamévake mewájujyume múhdurá tsaate íjcyámeke mépíaabó dítye ímíjpyetéki.

⁸Ehdú mewájujycatsíne tsá mújyú mééma níjkéváiítyúne. Áánetu eene íiná pájtyeíne íhdéjuco mewáájacúné meúúbálléhíjcyáné mééma níjkévaáhi.

Téhdure dífbyé piáaboriyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvahíjcyané níjkévaáhi. Áhdure dífbyé piáaboriyé mewáájacuhíjcyané tsáhájucó íjcyáityúne. ⁹Muurá Píivyéébe icyánéjcu tsátsíhwuútsaré mewáájacúné meúúbálléhíjcyáhi. ¹⁰Áronáa ihdyu íjcyaiñéi páneere mewáájacúne. Áijyu tsáhájucó tsátsíhíjtsaré mewáájacúityúne.

¹¹Muuráhjáa tsíimene o íjcyácooca o ihjyúvahíjcyá tsíimene íhjyuvádu. Aabée ihdyúhacáa múhdurá néerone o itsúcunúhíjcyá tehdújucó. Aanée o kéemebe tsáhájucó tehdú o néjúcootú tsúuca o wájácúúvénéllíihye. ¹²Ahdu muurá íñe icyooca tsátsíhwuútsaré méwaaajácú Píivyéébe icyánéjcu éhne múúne mícúmi pañe tsíeméne náávé meítene mewáájacúdu. Áronáa ihdyu íjcyaiñéi éhniñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe icyooca tsátsíhwuútsaré o wáájacúné téijyu botsíi o waajacúú ímíñevú múhdú Píivyéébe oke wáájacúdu.

¹³Aane muurá dífbye mecáhcújtsóne mewájýjucatsímyé meítsohíjcyané tsá múijyú níjkévaítyúne. Áanetu ímichi pañétúene teene mewájýjucatsíñe.

Tsíjtyé ihjyúri tsaate íhjyuvané píivyeténe

14 ¹Ahdícyane múu tsúúrameí pamévamáyé ámuha mewájýjucatsímyeke Píivyéébé Apíchó tükévejtsómé panévaré ámuha meméénúíyóneri. Múu tsúúrameí fhdtújucó díbye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléiyóneri. ²Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyuvámé Píivyéébmáyé íhjyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóityuró íiná dítye néene Píivyéébé Apíchóré díityéké tükévéjtsóneri dítye íhjyúvánéllíihye. ³Áanetu ihdyu díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé cahcújtsó

múnáake tsápijtsó éhniñevu ímí dífbyema dítye íjcyaki. ⁴Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhjyúvámekéré píaabóné Píivyéébeke dítye úráavyenéjcutu. Áanetu ihdyu díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé éhniñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵Aane ihdyu ímí o íjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meihjyúváiyóne. Áronáa éhniñevu o imíllé ámuha meúúballéné Píivyéébe íuwaáboju ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhniñevu píaabó cahcújtsó múnáake. Áanetu tsíjtyé íhjyúri ámuha meihjyúvaróné tsaate díityé íhjyúvú pájtyétsótúhajchíí tsá díityéké tene píáábotúne. ⁶Ámuúha táñahbému, muurá ámúhakye o ááhívebe tehdú tsíjtyé íhjyúri ámúhama o íhjyúvahajchíí tsá ámúhakye tene píáábóityú ámuha melléébótúnéllíihye. Áanetu ihdyu Píivyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíí ámúhakye píááboíñe.

⁷Cáhawáa méijtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chíiyóro ímíñevú mellíjchúcooca melleebó ímíwu tsanéécú íhjyuváne. Áanetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸Áhdure meénujcátsí íjcyácooca ímíñevú rojrócó llíjchúmeítyúhajchíí tsá múha íjcyátsííivyetúne. ⁹Ahdu muurá tsaatémá dítye lléébótújuri meihjyúváhajchíí tsá dítye lléébotúne. Pevénéré méihjyúvá éhne múu pevétsíma íhjyuvádu. ¹⁰Muurá íñújiri míamúnaa páhduvaré íhjyuvámé tsá wáájacúratúné íhjyúvatúne. Muurá ihdyu dítye íhjyuvané waajacúmeíhi. ¹¹Muurá tsaate óoma tehdú o lléébótújuri íhjyúvaca tsá íñetú oke tene píáábóityuróne. Áámedítýú o nééiyá tsíjtye múnaaré dítye íjcyane. Áhdure óhditýu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o

ijcyane. ¹²Aane Píivýéébé Apííchó ámúhake túkévéjtsóneri páhduváré nénehji ámuha meméénúfýóneri meijyacunúhijcyámé múu ijyacunú ámúhake dibye piáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsófýóneri.

¹³Áánetu tsijtyé ihjyúri íhijyuváné píivyetémé múu Píivýéébeke piáábó táúmei dibye túkévéjtsóneri teene ipájtyétso tsijtye illééboki. ¹⁴Muurá tsá oore tájtsaméiyi tsijtyé ihjy o lléébótúrójuri Píivýéébema o íhijyuvahijcyatúne. Díibyé Apííchóré ihdy tápañétú ihjyuvahijcyáhi. Áánéllii o íjcyároobe tsá o wáájacuhijcyatú o íhijyuváne. ¹⁵Aane íñe çkééjuri méihjyúváiyá Píivýéébema? Méihjyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, ijcyane. Áhdure dífbyeke medúúruváné mémátsíváiyá tsajúúcuri. ¹⁶Muurá tsijtye lléébótújuri dífbyeke medúúruváhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnéllíihye. ¹⁷Ími tehjújúcooro Píivýéébema tééjuri meihjyúvaróné tsá tsijtyeke piáábotú dífbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸Árónáa ihdy ími tehjújuco teene melléébótúrójuri dífbyema meihjyuváne. Muurá ámúhá ehniñévu o ihjyuvahijcyá Píivýéébema oore o íjcyácooca. Áánéllii o téhdujtsó dífbyeke. ¹⁹Árónáa ihdy tsame cahcújtso múnaa mepihcyáávécocoa o imíllé pámeere lléébójuri báhrñéwuúré o íhijyúvaróné diityéké piáabóne. Tsá muurá diityéké tene piáábóityuró cááménécóbaúvú tsijtyé ihjyúri o íhijyuváné ditye lléébójurííhvari.

²⁰Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímiájító ámuha meúraavyémé tsiímédú néétune. Ímíñéuvú múu íjtsámei kéemejte íjtsámeidy. Áánetu ihdy ímityúné icyánéjcutu múu íjcyá diitye tsiíme íná wáájacutómé íjcyadu.

²¹Muurá Píivýéébé waajacúháámitu

nééneé: “Tahñéjté jodíómuma ó ihjyúvára tsijtye múnáaj téeveri diitye ihjyúri. Árónáa tsá oke ditye cahcújtsóityúne. Ehdú íñe o néé Píivýéébe o íjcyáabe.”

²²⁻²³Aane muurá tsijtyé ihjy melléébótúrójuri Píivýéébé Apííchó meke íhijyúvatsóneri cahcújtsótúmeke méúújetsó íhtsútuube Píivýéébe íjcyane ditye iwáájacuki. Árónáa muurá medóbeevémé téjúhji meihjyuváné illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméivaténe. Áánetu ihdy cahcújtso múnáa wáábyuta méhdivu íu wááboju bóhówajtsóobe diityéké meúúballeki. Tsá cahcújtsótúmé wáábyuta tene íjcyatúne. ²⁴Árónáa tsáijyú múúne tsáame meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajacúiyá ímiáané ímityúmé íjcyane. ²⁵Aane múhdúuvúra íjtsúacunúne botsii Píivýéébe mééma íjcyane iwáájacúne dífbyeke duurúváyómé ímíhmóubánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meijcyáiyóne

²⁶Ahdícyane, ámuúha táñahbému, ámuha mepihcyáávécocoa Píivýéébeke ámuha medúúruváne májtsi méénuhijcyáamee, tsaatédívú dibye íu wááboju bóhówajtsóné úúballehijcyáamee, tsijtyé ihjy illéébótúrójuri íhijyuvahijcyáamee, ditye íhijyuváné melléébójúvú pátyétsohijcyáamee, éhdume múu ímíñéuvú meenú cahcújtso múnáake tene ipiááboki. ²⁷Aane tsaate tsijtyé ihjy illéébótúrójuri íhijyuváné píivyetéhajchíí óvíi míityétsiye íhijyúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsijpi piivyété íhijyuváne. Árónáa ihdy tsá múu tsané tujkéveri íhijyuvatúne. Tsáapiiatsádi múu íhijyúvá llééboobe ipájtyétsoki. ²⁸Áánetu dibye íjcyátúhahchíí tsá múu ámuha mepihcyáávéné pañe tééjuri íhijyuvatúne. Iiye múu íjcyácooca Píivýéébemáyé tééjuri íhijyúváhi. ²⁹Áhdure dibye íu wááboju tsaatédívú bóhówajtsómé

múu tsané dobéévé pañe míityétsúba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúacunúki. ³⁰Áronáa tsáijyu múúne Píívyéébe lléébúacunúmedívu téhdure úwááboju bóhówájtsohájchíí óvíi tujkénú úwááboobe fhveté diityéréjuco úwááboki. ³¹Ehdu múu Píívyéébe úwááboju ámúhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne dííbyedívú icyátsípááveki. ³²Dííbyé úwááboju múu imyéénune píívyetémé ímíñeúvú meenúhi. ³³Tsá díbye ímíllétú múhdurá dííbyé úwááboju medáriivéne.

Ímíllébe tsaímíyé pámeere metúkévétsójcatsíñe. ³⁴Aane ihdyu óvíi ámuha mepíhcyáávécocoa Píívyéébé taúhbaju néhdu walléémú ímíááméré íjcyáne cúúvéhulléré úwáábó lleeúbacunúhi. Tsá ehdu nétsihjívú ditye fhjyúváityuróne. ³⁵Tsane idíllone ímílléhájchíí óvíi íhjáhañéúvúré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píívyéébé píhcyáávé pañe walle íhjúváiýóne.

³⁶¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu díbye úwááboju méhdivu bóhówátsohjcyáne mewáájacutúne. ³⁷Aane cáhawáá óvíi tsaate díbye úwááboju diityédívú bóhówátsohjcyámé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dííbyé taúhbaju néhdújuco o néhijcyáne. ³⁸Áanetu tehdújuco néérone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméenuúhi. ³⁹Ehdu teéne, ámuúha táñahbémut. Ahdícyane óvíi ámuha méúwáábohíjcyá Píívyéébe úwááboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé íhju illéébótúrójuri íhjúvánetu diityéké bóijcyutúne. ⁴⁰Ímíááméré múu íjcyáne panévaré ímíñeúvú meenúhi.

Críjto dsjívíveebe bóhíñe

15 ¹Ámuúha táñahbémut, cáhawáá méítsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhakye o úwaabóné ámuha

mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ²Aame tsúuca ámuha mepájtyeté ímíááné ámuha mecáhcújtsóhájchííjyu. Áanetu ámuha ímí mecáhcújtsótúhájchíí íllure ámuha mebáñúméífi.

³Muuráhjáa Píívyéébé waajacúháámitu tene néhdújuco méímityú iwáágóo Críjto dsjívívenetu íjcyáne úwááboju oke ditye úwaabódújuco ámúhakye o úwáábohíjcyáne. ⁴Muuráhjáa tene néhdújuco dsjívívéébeke ditye cúúuube pápihchúúj coojívatu bóhíñe. ⁵Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedóródívú íbóhówáávéné boone tsijtye ímamyémudívú díbye bóhówaavéne. ⁶Áané boonétúhjáa muurá bóhówááveebe íhñéjté 500-mevá ehnííñevu íjcyamedívu. Áamedítýúu tsúuca tsaatétsáhíí dsjívívenetu muurá íjcyáméi mityame. ⁷Ahduréhjáa muurá bóhówááveebe Jacóbobódivu. Áané boonétúhjáa bóhówááveebe pámehdívúréjuco.

⁸Áané boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu díbye bóhówaavéné ó íjtsúcunú éhne múúne walle ítsímáváiýotsíhíí pájtyelle tsímavádu. ⁹Áánéllii tsá o íjtsúcunúmeityuró dííbyedítýú íjcyáne úwááboju úwááboméé péhíjcyámééjpi o íjcyane. Muurá ímíááné tsá o íjcyáityuró ténejcú úwááboobe cahcújtsó múnáakée o ícúbáhráhíjcyánéllííhýe. ¹⁰Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe óhdi ídáátsóvéne oke ímíbjachóhi. Aabe ihdyu óvíi tehdújuco o íjcyane dííbyé icyánéjcu úwááboobe. Áánéllii muurá ímíááné tsijtye úwáábojté ehnííñevu ó méénuhíjcyá tééne wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dííbyere ihdyu Píívyéébe méénuhíjcyá tajtyéeveri. ¹¹Áronáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehnííñevu tééne wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí tehdújuco ámúhakye muha méúwáábohíjcyáne ámuha mecáhcujtsóne.

Dsjívémé bóhiíñe

¹²Muurárhjáa Críjto dsjívéebe bóhiíne muha meúwáabohíjcyané ámuha mecáhcujtsóhi. Áronáa íveeki tsaate ámúhadítý nehíjcyá dsjívémé bóhíjúcóóityúne? ¹³Muurárhjáa ímiáané tehdu tene néeca Críjtoke ditye cúuube tsá bóhíjúcóóityuróne. ¹⁴⁻¹⁵Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méjicyáiyá állíu múnaa dibyée bóhiítúnéré muha meúúbállehíjcyanéllíihye. Aaca téhdure téené uwááboju mecáhcujtsóné tsá ínetu meke práábóityuróne. ¹⁶Muurárhjáa tehdu tene néeca Críjtoke ditye cúuube tsá bóhíjúcóóityuróne. ¹⁷Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallúrí méimítyuháñe. ¹⁸Aamée dífbyeke ímí mecáhcújtsorómé medsjívémé ávyetá wágoóóveréjuco meméénúiyóne. ¹⁹Muurá dífbyeke mecáhcujtsóné apááñéré íñíjji hallúrí meijcyánetu meke prááboca tsíjtyéhjí ehniíñevu ávyetá idáátsó méjicyáiyáhi. ²⁰Áronáacáa ímiáané Críjto idsjívétsihdyu bohíí medsjívémé mebóhiíñé méema déjucóónuube. ²¹⁻²²Muurárhjáa tsáápiye Adáa ímityúné méénúné déjúcotu médsjívéhíjcyáhi. Ahdúu ívane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaaabe méénúnej téeveri medsjívémé mebóhiíhi. ²³Áronáa tsá íhdícyáijyu mebóhiíityúne. Dibyéi tsiíne tsáácooca mebóhií dífbyeéjíte méjicyame. ²⁴⁻²⁵Áijyu páme avyējuubéré íjcyaa dífbyeke múnáatsohíjcyámeke ityáhháné hajchóta. Áané boone páneere Cáani Píívyéébé hójtsí pañevú fhvéjtsóiibye dífbyeréjuco páné avyējuube íjcyaki. Téijyu páneere nijkévaáhi. ²⁶Dsjívé meke múnáatsohíjcyané tsáhájucó íjcyáityúne. ²⁷Muurárhjáa dífbyere Píívyéébe picyóó Críjtoke páné avyējuubéré dibye íjcyaki. Ehdu muurá néene dífbyé waajácúháamitu. Tsá tene néétu Cáani dífbyé túkevéjtsóju páne íjcyane.

²⁸Muurá ícyooca páneere Críjto túkevéjtsóju páne íjcyároobe téijyu íjcyaa Cáani Píívyéébé túkevéjtsóju pañeréjuco. Muurá Píívyéébe ávyeta páné avyējuubéré ímichi dífbye tájpi páneere íjcyaaabe. Áanéllii téijyu páneere dífbyé túkevéjtsóju pañeréjuco íjcyaañe.

²⁹Áánetu íjcyané tsane. Ehdu idyé medsjívémé mebóhíjúcóóityúné nehíjcyámé íveeki tsójtsómefhíjcyá imúnaa dsjívémé memeri 'ditye ipájtyeteki' néemere muhdú idyé medsjívémé mebóhíjúcóóityúnáa ínetú diityéké tene ípiááboki? ³⁰Aane idyé ehdu tétsíhjí daíhañeréjuco medsjívéíñáa íñe muha úwááboméré mépehíjcyá tsáijyu tsaate múuhakye téené hallútú dsjívétsóhajchíí muha mepájtyetékijjivari?

³¹⁻³²Áanélliihyéhacáa bañúháñé téené hallútú Éepetsó cóómi múnaa ápíchó éhne múne meke dóóné iyámédú néemema ó táhháacatsíhíjcyáhi. Aanéjvíva, ané metsu ímiáané tehdu tene nehajchíí méjicyané hajchótá mewáñehíjvaténe páne panévaré meóóvehíjcyá tétsíhjí daíhañeréjuco medsjívéíñéllíihye. Áronáa muurá ímiáané medsjívémé mebóhiíne o úwáábohíjcyané hallútú oke ditye dsjívétsóllehíjcyároobe ó ícyahíjcyáhi. Ároneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meuráávyéneri o ímíjyúdu.

³³Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeihíjcyámedívu. Ámúhakye mújtátsodímýé ímí ámuha méjicyáiyómeke. Muurá tsaate néehíí: "Áteréejtédívú menáhbevámé íllure meke mújtátsóhi." ³⁴Ahdu ámuha méjicyáiyónéllii ímiíñevú méuráávyé ímiáájju. Óvíjyacóóné ímityunéju. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadítý Píívyéébeke wáajácútíme. Ehdu ámúhakye o néé núcópítsoróné páne ámuha ténetu mewájacúúveki.

Muhdú dsjívémé bóhiíne

³⁵Áronáacáubá tsaate ámuhadítýú neéhi: ¿Aca íhya muhdíwáj píhjimá medsjívétsihdyu mebóhiíhi? ³⁶¿Aca muhdú ámuha méjtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsiéméné pañévu mebájtso tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu ííne botsíi páneevé úmehéréjuco. ³⁷Tsá muurá apáhajchíi teeu mebájtsonemáyé pahéjuco íjcyáityuróne. Tsáijyu muurá trígo pañévauma tsínehjí pañevahúúne mebájtsocooca tsáhái téúhjitú ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸Píivyeébere ihdyu íimillédú píivetsóné tsaimíyé keemévé íínehé neeváúhjáa íjcyahéjuco. ³⁹Tsá muurá panévare tsahdúré neétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áanetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré neétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amomé tsíhdyure. ⁴⁰Téhdure caame íévéhóowari íjcyanehjí, íínújiri íjcyanehjí, tsíhdyúre. ⁴¹Muurá cóójíejpi núhba ájchú péjcoéjpima mñcuru ájchúné tsíhdyúre. Áhdure mñcúruj péeté tsá tsahdúré neétune.

⁴²⁻⁴³Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meijcyane medsjívétsihdyu mebóhiíme. Muurá medsjívémeke ditye cúúme mechájááveromé tsiíne mebóhícooca tsíhdyuréjuco néjpiima meijcyame tsáhájucó múijyú muhdú meijcyájucóóityúne. Muurá íne icyooca meijcyáne pi átéreenére. ⁴⁴Aane muurá íínújiri meijcyáne piima meijcyame téhdure méjcyaa tsíhdyuréjuco néénej pi múijyú medsjívéjúcoóityúné piíma.

⁴⁵Muurá Píivyeébé waajacúháamitu neéneé: “Tujkénúejpíi Adáake Píivyeébe ípívyétsóóbé pañévu picyóó míamúnaa díbye íjcyáííne bóhi.” Áábé boonétúu Críjto bóhówááveebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meijcyájucóóityúne

bóhiívu. ⁴⁶Áronáa tujkénúu méjcyá íne icyooca meijcyáne piíma. Áané boonétú botsíi méjcyaa tsíhdyuréjuco néjpi múijyú medsjívéjúcoóityúné piíma. ⁴⁷⁻⁴⁸Muuráhjáa tujkénú Píivyeébe meenú íínúbatu Adáake íínújiejpi íjcyáábeke. Áanéllii tééj í hallúri meijcyame méjpiíháñema mee díbye ípívyéjtsóobédújuco. Áanetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáa níjkyéjitu. Áanéllii díbyema meijcyácooca tsíhdyuréjuco meijcyáiíne díbye íjcyadújuco.

⁴⁹Muuráhjáa Píivyeébe íínúbatu meénuube íjpiíma íjcyadújuco mee méjpiíma. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjto dúréjuco meijcyáiíne díbyema meijcyácooca.

⁵⁰Ámuúha táñahbému, muurá íne icyooca meijcyáne piíháñema tsá meijcyáityú Píivyeébé avyéjuri. Muurá íne dsjívéííne piíháñé tsá múhdutú dsjívétuné íjcyáityuróne. ⁵¹Cáhawáá ámuúhake o úbálle múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsjívéityúne. Muurá dsjívétuméj piíháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénej piíháñevu. ⁵²Muurá ávyeta ícúíwuúré tsáneere metámihjyacóné hallúri méjpiíháñé cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco íimíbaávye nihnére rojrócó lljchúmeicyoóca. Tene muurá íhjuvávacooca cahcújtso múnaápe dsjívéhíjcyámé tsiíne bóhiime tsáhájucó dsjívéityúne. Áané tujkéveri téijyu íjcyame dsjívétuméj piíháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne. ⁵³Muurá íne icyooca medsjívéhíjcyáne piíháñé téijyu cápáyóóveé dsjívéityúné piíháñevuréjuco. Áijyu ihdyu botsíi méjcyaa Píivyeébé avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵Ehdu muurá íne medsjívéhíjcyáne piíháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne Píivyeébé waajacúháamitu íllu tene nehjújuco: “¿Aanéhaca kiávújuco teene dsjívé meke

wáágóoiyóne? Tsúúca táhjátsámeifñé tsáhájucó ijcyatúne.” Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu nééneé. ⁵⁶Muurá ímityúme mejjycané djéjucotu médsíjvehjycyáhi. Aanée méhdivu Píívyéébé taúhbaju bohówajtsó ímityúme mejjycane. ⁵⁷Áronáacáa ihdyu tehjújuco Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné mééma táhjane mewágóóóóvétuki.

⁵⁸Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méihvéjtsodí Píívyéébé icyánéjcu ámuha meúraavyéne. Óóchévetúiméré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjto wákimyéi. Muurá méwaajácú dífbyé wákimyéi meméénume mebáñúmeítyúne.

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsiidsi píhcyúmeifñe

16 ¹Áánetu dsíidsike cahcújtso múnáállii ámuha mephcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú iinée Garáátsiá iñújiri ijcyané cahcújtso múnáake o néhduú. ²Ténevá tsemáánádú múu wáyeéévejcoóójí idyóbéévecooca ámúhá wákimyéi hallúvú ámuha meújucúnetu tsánéhwo dówacárohhíjcyá ámúhadívú o úújetécooca botsíi ámuha mephcýútuki. ³Aane o úújetécooca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke méwálloó Jerotsaréeri ijcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewállóóné waajácúhaamínema ditye teene itsájtyeki. ⁴Áámema téhdure muhdú o néhajchíí ó peéhi.

Muhdú ipyééiñe Páávoró íjtsámeifñe

⁵Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá iñújivu. Átsihdyu botsíi ámúhake yé o aahíveteéhi. ⁶Aabe tsáijyu múúne ámúhama úúníjyá hajchótá ó ijcyá tsúcájáhree. Átsihdyu óvíi kiávú o péébeke ámuha oke mépiáabóhi. ⁷Tsá o

ímíllétú ámúhake ífcúiyé o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvíi ámúhama o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchííjyu. ⁸⁻⁹Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhjí ó pájtyeé téené pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate diityédítýú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke téené hallútú tsáííllérónáaaca.

¹⁰Áánetu Timotéo íñe o íjcyadu Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámúhadívú úújetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco dibye ímí íjtsúcunúki. ¹¹Áábeke ihdyu métsiiménéélledíñe. Ímíñeúvú dífbyeke mépiááboco elle iúlléjéne oke dibye iúújvaki. Muurá dífbyeke ó ítsohhíjcyá tsijtye ménahbénuma oke ditye iúújvaki.

¹²Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye ámúhake yé iááhíveté tsijtye menahbénuma. Áronáa tsá dibye péétune. Óvíi múijyú íimíllécooca ámúhake yé aahívetéébe.

Páávoró pítyajcöne

¹³Ahdícyane ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúme mejjycame ímityunévú metáhjátsámeityuki. ¹⁴Múu iiná imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakéré iwájyúnema.

¹⁵Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée Acááyá iñújí múnáadítýú íhyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú pájtyeébeke. Aabe muurá diitye íhyájkímuma ímí piáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoó, Acáicoó, éhdume tsáimíyé oke piáabó ílle ámuha mejjycaca oke mepiáábóiyónetu. ¹⁸Aame oke tsápítsohhíjcyá ámúhake yé itsápijtsódu.

Aane ímí ó ijtsúcunú tehdújuco. Tehdu néémeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹Áhdure ámuhakye ó úúballé Áátsiá iiñújiri ijcyané cahcújtso múnaa ámuhakye dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Pirtsíírama ámuhakye duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámuhakye duurúváhi. ²⁰Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámuhakye duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹Aane íñe ámuhakye o pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²²Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájuútúme hallúrí tsúúca ímityúné ijcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.

²³⁻²⁴Muurá mítyane ámuhakye ó wajyú dííbyeéjité ámuha mejjcyámeke. Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeréjuco ámuhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

II CORÍITIO

Hállúvúeháámí Coríítori íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooa muhsti íhyaami mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríítori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iññjiri íjcyáné cahcújtso múnáa wáábyuta téhaami. ²Ahdícyane óvíi Píívyéébe ílli Jetsocríjtoma ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávoru ícúbáhrámeíñe

³Áánéllii metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ífdaatsólléne íjcyaaabe pajjyuvaré meke bóhíitsohíjcyáhi. ⁴Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtsóne píáábohíjcyaaabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke dibye píaabódu. ⁵Ehdu Críjtoéjité meíjcyame dibyéé ícúbáhrámeíhíjcyádújuco meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áámeke dííbyej tééveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácuíhíjcyáhi. ⁶Muurá muhsti meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácuíhíjcyaaabe téhdure ámúhake muhsti meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehdííwáné ícúbáhrámeí ámuha maáábúccúne mepájtyeteki. ⁷Muurá muhsti méwaaajácú

ámuha ímí Píívyéébeke meúráavyehíjcyáné panévare ámúhake pájtyeróné pañe. Muhsti meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllii téhdure ámúhake bóhíitsohíjcyaaabe múhstikye íbóhíitsohíjcyádu.

⁸Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úúballéné muhstíi Áátsiá iññjiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhsti meícúbáhrámeí múha áábúccútyuróne. Tsáhájucóo muhsti meíjtsúcúnútú mepájtyetéíñe. ⁹Ídátsohrée muhsti éhne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Ehdúu múhstima pajtyené Píívyéébedívú muhsti mecátsípááve panévaturé íhstútuube íjcyaaabe dsíjívérómeke bóhíitsoóbedívú. ¹⁰Aabée ihdyu múhstikye pájtyetétso téijyu muhsti medsíjívéyónetu. Áánéllii dííbyedívú muhsti mecátsípáávehíjcyá éhniíñevu íjcyarónéhjitu dibye múhstikye ípájtyetétso. ¹¹Aane óvíi ámuha píáábó métáúmeí dibye éhniíñevu múhstikye píaabóné tsíjtye íájtyúmáne dííbyeke ityéhdújtsoki.

Coríító cóómívúí Páávoru péétune

¹²Muurá muhsti méwaaajácú ímí tehdújuco muhsti meíjcyane míamúnááj píine ímichi ámúhama. Píívyéébere múhstikye píáábóneri ímí muhsti méícyahíjcyáhi. Tsá múhstiyé tehdú

meijcyatúne. Áneri mítyane muhtsi méimíjyúúhií. ¹³Aane íne ámuhákye muhtsi mecáátúnuhíjcyáné tsá túhú íhjuvatúne. Cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú téhaamíjí meévéenema. ¹⁴Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjto tsáacooca ámuha múhtsidi méimíjyúúveíñé ténejcúvúu ámuhákye muhtsi mewáajácútsónéllíihye. Áhdure ámuha méwaajácú ámuhádi muhtsi méimíjyúúveíñé múhtsi uwáábóo ámuha melléébónéllíihye.

¹⁵⁻¹⁶Aanéé ámuhádivú ímí o íjtsucunéllíi tujkénú ó imíllérá Matsedóóniá iñújivu o péébe ámuhákye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiibye ó imíllérá tsiíñe ámuháditýú o pájtyene Jodéa iñújivu o péébeke ámuha oke mepiááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene neétune. ¹⁷¿A téenetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítyácámeihijcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcúnú múnáa íjcyatúmé pánehjídú imyéénúityúné íhjuvahíjcyádú o íhjuvahíjcyáne? ¹⁸Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllíi muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. ¹⁹Muurá Críjto Píívyéébé Hajchi íjcyaaabe tsá múijyú íjtsaméí cápáyóóvétyuróne. Muurá muhdú inéhdújuco díbye méénune. Áábedítýú íjcyáné uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsiabáanoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰Áábej tééveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa inéhdújuco. Áánéllíi dífbyeke medúúrúváne météhdútsohíjcyáhi. ²¹Téhdure dífbyere Críjtoj tééveri díbye meke ímíbjachómé méijcyá dífbyeéjté íhtsutúme. ²²Aabe meke ítsíímedi idíllómé pañévu ípííchó pícyóneri ímiáané méwaajácú meke inéhíjcyanévu díbye ájcuíñe.

²³Aabe waajácú íñéllíihyeíkyé elle Coríntori ámuha meijcyámeke o

ááhívetétúne. ímiáanéé ó imíllérá ámuhákye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámuhákye uhbáduré o túkévéjtsotéíyónéllíihye. Áánéllíihyéé tsáhái ámuhákye o ááhívetétú ámuhákye o kímóvéjtsóíyónéllíihye. ²⁴Áronáa tsá ámuhákye o táúhbáítyuró íñe mecáhcújtsónejejúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucóóhií.

2 ¹Apááñéré ó imíllé ámuhákye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha méimíjyúúki. ²Muuráhjáa diityédíjyuco ámuhádi o ímíjyúúvéíyómeke o kímóvéjtsoca ímúhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? ³Áánéllíihyéé muurá ámuha éllevu íñde o cáátúnúháámí pañe ámuhákye ó úwaabó ámuha méimíbáávye ellévú o péécooca oke ámuha méimíjyúúvétsóíyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha méimíjyúúvétsoca tsaméhjijyuco méimíjyúúvéiyóne. ⁴Muuráhjáa tujkénú ámuha éllevu o wállóháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meicyahíjcyáné kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Áronáacáa tsá ámuhákye o kímóvéjtsó o cáátúnutúne. Mítyanéé ámuhákye o wájýúnéllíi ámuhákye ó caatúnú ámuha méimífbáávyeki.

Ímityúné meénúmedi meídáátsovéne

⁵Áanetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá awáá éhniíñevu ámuhákye kímóvejtsóhi. ¿Mityá tsá ámuhákye díbye kímóvéjtsotúnej? ⁶Áábeke téhdunéjuco ámuha téené hallútú meúwaabóne. ⁷Ílluréjuco dífbyedi meídáátsovéne máábajívé teéne. Ááne mecánaajánú díbye íjtsaméí icyátóróóvéne ímífbáávye ávyetá tútavááveréjuco Píívyéébedítýú díbye imyéénútki. ⁸Áánéllíi ámuhákye o néé ámuha tsiíñe ímí dífbyema menáhbévaki. ⁹Ehdúu ámuha meijcyane o wáájácúne éíjyú téené uwáábó o cáátúnúháámí ámuha éllevu ó wallóo ámuhákye o

nééne ámuha mecáhcuýtsohájhíí o wáájácuiki. ¹⁰Muurá ímityúné meénúmedi ámuha meídáátsóvéne teene maábááíwéné ímí ó ijtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyánéjcutu ámuha meídáátsóvémedi ó idáátsóvehíjcyá Críjto mémeri. ¹¹Ehdu mepíáábójcatsi Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkéveebe meke imújtátsoki.

**Tóróá cóómiyi ijcyaae
Páávoru múhdurá ijtsámeíñe**

¹²Tóróavúu muurá o úújetéébé tétsíi múnáake Críjtodítýi ijcyáné uwááboju o úwááboca mítyame cáhcújtsóiyá Píívyéébé píááboríye. ¹³Árónáacáa técoomíyí ménahbe Tííto ijcyatúné múhduúvúrá o ijtsúcunúnéllii o péé diityédítýú Matsedóóniá iinújivu dífbye néhcovu.

Críjtoma fhstutímé mejjcyane

¹⁴Árónáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj tééveri panévaré metáhjahíjcyáné hallúvu. Muurá mejtééveri íuwááboju pahúllevávú tsújáucuhíjcyaae éhne múúne pácúúcuju cívá pahúllevávú tsújjaavédu. ¹⁵Ahdu Críjtoj tééveri meímíabáavyémeke Píívyéébe ímí ijtsúcunúmé dífbye uwááboju métsújáucuhíjcyá pámehdívúré pájtyetémyema wágóóóvéímyedívu. ¹⁶Ááné uwááboju muurá wágóóóveímyé ijtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné mejjtsúcunúdu. Áánetu pájtyetémyedívú íñé imíjyaú teene bohívú diityéké ájcune. Aanéhaca íñe ícaatyé úwáábóiyá tééné uwááboju? ¹⁷Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate meénuhíjcyádú muha medsídsívakiye. Áhdure tsá tsíhdyuhíjé muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébé múúhakye níwáávéné wákimyéí Jetsocríjto

múúhakye píáábónej tééveri dífbyeke muha meífcuvénéjuco.

Béhné pihtýájcoju

3 ¹¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítyájkímeyé ehdu ámúhakye menéhíjcyáne? ²¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate meénuhíjcyádú uwáábojtétsi muhtsi mejjcyáné waajácúháámivu ámúhakye muhtsi meúújétsóíñe? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámí ámúhakye muhtsi metáuméíñe? ²Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévééjte múhtsi uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámúhakye pámeere íífténe waajácú ímíááné tehdújuco ámúhakye muhtsi meúwaaabóne. ³Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Árónáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáacutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu fhstútuube Píívyéébé Apííchóré ámúhá pañévu úcaavéné ámúhakye ímíjpyetétsómeke tsíjtye íífténetu waajácú dífbyeéjte ámuha mejjcyane, waajácúháámí cáátúvané iéévéne iwáájácúiyódu.

⁴Ehdu íñe ámúhakye o nééne ímíááné tsá álliu ijcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye píáábohíjcyánéllii ó waajácú ímíááné tehdújuco o néhíjcyáne. ⁵Tsá múhtsi waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye túkévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. ⁶Áhdure dífbyere múhtsikye píáábohíjcyá íñe múhdú mejjcyaiñé béhné pítyájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dífbye Apííchó mépañe íjcyáneje tééveriyé mepájtyetéhi. Tsá íhdééné taúhbaju meúráávyéneri mepájtyetétúne. Muurá

teene meuráávyerómé illure
mewágóóóvéiyáhi. Áanetu ihdy
Píívyéébé Apííchó meke ajcú
medsjíivéjúcoóítyúne bóhívu.

⁷Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe
pícyóóné taúhbaju meke
pájtyetétsóityuróné nEWáyuwáácutu
cáátuváné tamúnaa ijraéemudívu wajtsí
dífbyé íhtsútuma Moitséeúvuj téeveri.
Áané ámtsaráhcóhjáa dífbyeúvú húmíri
íjcyánéllii tsá imúnaa ítehíjcyatú
dífbyeke. Aanéikyéhjáa chooco
dífbyedítýú áabanúhi. ⁸⁻⁹Ehdúhjáa muurá
meke pájtyetétsóityuróné taúhbaju
tujkénú Píívyéébe pícyoone íné imíjyaú
bóhówaavéhi. Aanéíj mityáubá awáá
mepájtyetéíne uwááboju dífbyé Apííchó
mépañétú bóhówájtsóínej. Áané
pityájcoju íne ícyooca mééma dibye
méénune muurá meke ímíjpyetétsóhi.
¹⁰⁻¹¹Áánevu tujkénúu dibye méénúné
taúhbaju ímí néerone tsá úújetétúne.
Áanetu íne ícyooca mepájtyetéíne
pityájcojúu dibye méénune awáá
éhníínevu meke píaabóné tsá múijyú
nájkéváityúne.

¹²Aane muha mewáájácúnéllii
méúwáábohíjcyá ínerí núhnévetúme.
¹³Tsá muha meméenuhíjcyatú éhnéhjáa
Moitséeúvú ditye íajtyúmítu Píívyéébé
ámítsaráhcó íhyúmíri íjcyane áabanútúné
hajchótá wájyamubávú
wátácámehíjcyádu. ¹⁴Téijyúhjáa íjcyané
míamúnaa tsá wáájacúpityúne. Áhdure
ícyooca íjcyané míamúnaa teene íhdééné
pityájcoju éévéjúcoorómé tsá
wáájacútúne. Aame íjcyá éhne múúne
tsane tsíeménevu maávohjácóné íjcyadu
wáájacúmeítyúme. Muurá ihdy
apáañéré Críjtóo mééma méénune
mecáhcújtsóneri méewaajácúiyáhi. ¹⁵Aane
ícyoocápi tsaaete téenere Moitséeúvúu
cáátúnuhíjcyanéhjiré icyáhcújtsóne
ítsúcunúhíjcyá ípájtyetéíne. Tsá ditye
wáájacúpityú Píívyéébé muhdú

mepájtyetéíne Jetsóoj téeveri méénune.
¹⁶⁻¹⁷Árome muurá dífbyé
icyánejcúvuréjuco pájtyémeke píááboobe
Íapííchoj téeveri ditye iwáájácu muhdú
ípájtyetéíne. ¹⁸Muurá Píívyéébeéjctú
meíjcyame tsúúca dífbyé icyánéjú
mÉwaajácúhi. Aame mícumídú
menéémedítýú dífbye ímí
bóhówaúcunúhíjcyámé icyóhodu
méíjcyáá Críjtodu Íapííchoj téeveri meke
dibye ímíjpyetétsóme.

4 ¹Aane téenetu íjcyané uwááboju
ímiáájú íne muhsti
méúwáábohíjcyáhi. Áanetu tsá muhsti
meóóchévéityuró mekéé ídaatsólléne
Píívyéébe múhtsikye pícyóóné
wákimyéityu. ²Áanéllii muurá páneere
núcójpítsó nénehji muhsti meíhvéjtsóne
dífbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú
tene néhdújuco. Tsá muhsti tsíjijtóríyé
meúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú
muhsti maállityúne. Aane téhdure
míamúnaa waajácúiyáhi. ³Aane íne meke
pájtyetétsóíne muhsti méúwáábohíjcyané
tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴Íj
caani Naavené diityéké túhútsohíjcyá
ditye icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyaae
Críjtodítýú íjcyané uwááboju. ⁵Muurá tsá
múhtsidítýú muhsti
méúwáábohíjcyatúne. Muhsti
méúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyéjuube
íjcyáábedítýu. Áábeke muhsti
mewájyunéllii méíjcyá ámuhá íicúve
múnáajtétsi. ⁶Muuráhjáa Píívyéébe
néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá
íne ícyooca mépañevú téenedu néene
íuwááboju pícyóó téenej téeveri dífbyé
ámítsaráhcó Jetsocríjtodítýú
bóhówaúcunúne mewáájácúki.

Mecáhcújtsóné meke túkévejtsóhi

⁷Aane muurá Píívyéébé ámítsaráhcó
núpájkiíhllódú menééromé pañe tsúúca
íjcyánetu ámuha méwaajácú dífbyé
íhnáhooríyé muhsti méúwáábohíjcyáne.

Tsá múhtsi íhnáhoori muhtsi meúwáábohíjcyatúne. ⁸Muurá múhtsikye tsíñehji páhduvaré dárívéronévú tsá muhtsi metáhjátsámeityúne. Tsáijyu múhtsikye íhnáho tene íjtsámeíchoróná tsá muhtsi íñerí maáábímeyehíjcyatúne. ⁹Tsáijyu muurá múhtsikye ditye meénúróná tsá muhtsi meíhvétsohíjcyatú téené uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye ícúbáhráromúhtsikye Píívyéébe piáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹Muurá paijyuva kiávú muhtsi mepéhullévú múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívetu mépátyetéhíjcyá dífbyeke muhtsi meífcúvéne wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóó múhtsikye panévatúré téhmené iwáájácúmeíki. ¹²Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi meúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsíjívéjúcúoóityúne bóhí ámuha meújcuki.

¹³Muurá Píívyéébe waajácúháámitu néeneé: “O cáhcújtsónetu íñe ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íñe ámúhake ménehíjcyá íñerí núhnévétumútsi ímiáané panévatú Píívyéébe meke piáabóné muhtsi mewáájácúnéllíihye. ¹⁴Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhítsóné díbye meke tsájtyeíñe íuniúvu. ¹⁵Aane muhtsi mewáájácúnéllii méicúbáhrámeíhíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsó mítyame meíjcyame dífbyeke metéhdújtsó díbye meke piáábohíjcyané hallúvu.

¹⁶Áanéllii tsá múijyú meíhtsunúityuró téené wákimyéí meméénúnetu. Muurá ídátso menéerome Píívyéébeke meúráávyénéjcutu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke piáábohíjcyáabe. ¹⁷⁻¹⁸Aane íñe ícyooca

páhduvaré nénéhjiri meífcúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhahchótá íjcyáityúne. Áánetu ihdyu ténéhjiri meífcúbáhrámeíyómé nihñévúré Píívyéébe meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáityúne. Áanéllii meere tsaímíyé meíjcyáiyóneri tsá meíjyácunúityuróne. Apááneríyé meíjyácunúiyá múijyú níjkéváityúné Píívyéébé avyéjuvu meúújetéyóneri. **5** ¹Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhahchótá meíjcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píívyéébe mééma tsíhdjyuréjuco meénúnéj piima meíjcyáa níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúme. ²Ááneri íñe métsúúrámeíhíjcyá téenéj piivu mepájtyeíyóneri ídátso meífcúbáhrámeíhíjcyánetu mewáyéééveki. ³Muurá téhulle tsá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáityúne. ⁴Múhdutúiyó íñe ícyooca meíjcyanéj piíyé cápáyóvéne múijyú medsíjívéjúcúoóityúnéj piívu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécococa múhahchótá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáityuróne. ⁵Áróná ihdyu Píívyéébere meénudújuco méjpiíhañe tsíhdjyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácú mépañévú pícyoobe íapíicho.

⁶Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúuca méwaajácúhi. Áróná íñe ícyooca meíjcyanéj piimáyéi meíjcyané hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó únuri meíjcyatúne. ⁷Aane ímiáané íñéhdújuco Píívyéébe mééma meénune muurá maájtyúmíturóné mecáhcujtsóhi. ⁸⁻⁹Aane medsíjívétúné hajchótá métsúúrámeíhíjcyá muhdú díbye ímillédu meíjcyáiyóneri medsíjívécococa tsaímíyé dífbyema meíjcyaki. Áanéllii tsá meíllityeítyú dsíjiveri. Aame ihdyu medsíjívéjúcúoóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meíjcyaki. ¹⁰Muurá dífbyedívú pámeere míamúnaa mépíhcyááveé díbye meke ídíllu

muhdúhjáa medsjívévétúné hajchótá íñtújiri meícyahíjcyáne. Áijyu meke áhdóiibye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímíáámée icyahíjcyámé téene áhdó íñé imíjyaú ijcyáhi. Áanetúu imityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhráméíhi.

Píívyéébema ímí meíjcyane

¹¹Áánéllii muhtsi Píívyéébeke maávyéjúúllédú ijcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcujtsóné dífbyeke. Aane waajácuube ímíáané tehdu muhtsi meméenuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óví ámuha méwaajácúhi. ¹²Ehdu ámúhake muhtsi menééneri tsá memítýájkímeyétyúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene íííbúuri icyáhcújtsóturóné míamúnaa íítérokíyé íúwáábóneri mityákímeyehíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówájtsoki. ¹³Ehdu íñe ámúhake muhtsi menééne méijtsúcunúdí muhtsi meméívatémútsí meíhíjyúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej tééveri éhníínevu Píívyéébeke máávyéjújtsó ámúhake tene ípiááboki. ¹⁴⁻¹⁵Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne idsíjívétsihdyu bóhíne mewáájácúne dífbyedívú méíhvéjtsámeí díbye meke ityúkévétso meímíllédú meíjcyájúccóotuki. Aane dífbyeke mecáhcujtsómé medsjívéjúccóóityúne bóhíma meíjcyame ímityúnehíjvú dsíjívemedú méijcyáhi. ¹⁶Aane tsá meíjyáacunútyuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsótumé ténehjír éhíhíjcyádu. Ehdúikyé Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde tájtsáméí néébe dífbyeke ó ítsúcunúhíjcyá íhdícyaabédúre. Áronáa icyooca tsáhájucó tehdu o íjtsúcunújúccóotúne. ¹⁷Muurá íñe tsúúca dífbyeéjté meíjcyame íhdéé múhdurá meícyahíjcyánetu

tsíhdyuréjuco mecápááyóóvémedítýú ímíáájuréjuco bóhówaúccunúhíjcyáne.

¹⁸Ehdúu muurá Píívyéébere meke ímíábáavyetsó Críjto tééveri tsaimíyé dífbyema meíjcyaki. Áamekéé meke níwáávebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíábáavyeki. ¹⁹Muuráhjáa Críjto tééveri Píívyéébe meímítýú ímíabjchó ímí dífbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaa vé tééné uwáábovu. ²⁰Aamútsí íñe Críjto mémeri dífbyé uwáábójuma muhtsi méúlléhíjcyá múhtsij tééveri ámúhama díbye ííhíjyúvaki. Aane dífbyere Críjto mémeri ámúhake muhtsi menéé ámuha meímíábáavyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. ²¹Muuráhjáa Críjto ávyétá ímíáábé íjcyaaabe múijyú ímityúné méénútúróbeke Píívyéébe ímityúúbedi dílló méímítýú déjúccotu dífbyeéjté meíjcyámeke ímíáamedítýéjuco ídíllóki.

6 ¹Áánéllii íñe muhtsi dífbyé wákimyéí meméenuhíjcyamútsí ámúhake menéé ámuha mebáñúmeítýu dífbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájacújucóóme. ²Muurá dífbyé waajácúháamitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetétsóíneri o íjyáccunúna piáábó oke ámuha metáúmeíñéllii ámúhake ó piáábóhi.

Ehdu nénetu méwaajácú icyooca tsúúca mepájtyetéíñe mééma íjcyane.

³Áánéllii muurá íñe muhtsi dífbyé wákimyéí meméenuhíjcyamútsí météhmémehíjcyá múhdurá muhtsi medáíívémeíneri tsíjtyeke metútávájtsootuki. ⁴Muhtsi méimílléhíjcyá Píívyéébe íicúve múnáajtétsí muhtsi meíjcyamútsí ímíáámútsíyé meíjcyane. Muurá muhtsi íñá néétumútsí máaabúcuíhíjcyá panévaríyé méícúbáhrámeíyonéhjí. ⁵Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháneri, ájyáháneri, méícúbáhrámeíhíjcyá ‘wayéé’ néétune

mewákímyeicyoóca. Áamútsikye tsáijyu múhtsikye ícúbáhráne iwátsihcyúmútsikye cuvéhoójánuhíjcyáme. ⁶⁻⁷Áronéhjí muhtsi máaabúcuhiíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwááboju muhtsi mewáájácúnej téeveri Píivyéébe ímillédú muhtsi meicyahíjcyánéllíihye. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépíáábohíjcyá dífbyé Apííchó múhtsí pañe íjcyáne téeveri. Ehdu muhtsi dífbyé wákímyéí meméenumútsí dífbyé íhnáhoori méicyahíjcyá tsaímíyē. Áanéllii tsáijyu tsaate múhtsí hallúvú ímityúné íhjuváróné tsá pánéevéhíjcyátúne. ⁸Áronáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúcunúne duurúvahíjcyáhi. Áánetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állú múnáajtétsí muhtsi mejjcyane. ⁹Ááne múhtsikye wáájácúromé tsá múhtsidi ícúvehíjcyátúne. Muurá tsáijyu ávyetá íhnáhó múhtsidi ditye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjívéhíjcyátúne. Ároné pañe muhtsi méicyahíjcyá ídátso múhtsikye ditye dsíjívétsoílehíjcyáromútsí. ¹⁰Ídátso múhtsi mejjcyáromútsí mítyámeke mépíáábohíjcyá Píivyéébé avyéjúehte ditye íjcyá íhtsutúme. Ááneri muhtsi méimíjyuhíjcyá ínéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyérónááaca.

¹¹Ámuúha Corínto múnaa múhtsí nahbémut, ámuúhake muhtsi mewáájýúne méúúballé muhdú muhtsi mejjcyane tóónútumútsí. ¹²Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné ámuúhadítýú muhtsi mejtsámeityuró tsáijyu múúne ámuúh icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye mejjtsúcunúrónááaca. ¹³Áronáa ihdyu ámuúhake muhtsi mewáájýúne méúwáábohíjcyá éhne múúne ítsíímeke cááni iwáájýúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewáájyuki.

Píivyéébe jádú menéémeé

¹⁴Aane tsá menáhbéváityuró cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsahdúré díityémá

méjtsaméí néétúnéllíihye. Cáhawáá méjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsahdúré néétune. Ahdu ífvane tsá tene ímityú ímíáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbéváne. ¹⁵¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméí tsahdúré? Aanéhjívva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcutéjtemá náhbéváiyóne. ¹⁶Áhdure ¿aca ímíyóne ímíá Píivyéébeéjté mejjcyame dífbye jáhdú menééme menáhbéváne níjcyotájté íbóhíma íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

Tahnéjté íjcyámé Píivyéébé o íjcyaaabe tsá kíá dityédítýú o íjcyátúne.

¹⁷⁻¹⁸Téhdure tsiíne neébe:

Médowáávé ímityúné míamúnáadítýú. Ááne mémeenújúcohdí ímityúné ditye méénuhíjcyádú ímí ámuúhake o íjtsúcunú ámuha tahnéjtéj Caani o íjcyaaabe. Ehdu o néé Píivyéébe panévatúré íhtsútuube o íjcyaaabe.

7 ¹Ehdu íne Píivyéébe nehíjcyá meke íújcuíne, ámuúha tánahbémut. Áanéllii ílluréjuco metsu meíhveté panéváré ímityúné méjípíyíi, méjtsaméiyíi, meméénuhíjcyánéhjitu. Ááne metsu meíhvéjtsaméí dífbyedívu.

Corínto cóomiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

²Ahdícyane óvíjyucó múhtsima méímíbáávyé tsaímíyé mejjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo ínerí ámuúhake muhtsi metútávájtsoúne. Áhdurée tsáháturo ámuúhake muhtsi maállííne hallúrí ámuhá tsíeméné meékéévetúne. ³Tsá íne ehdu ámuúhake o néétu ímityúné ámuha mejjcyánéllíihye. Éíjyúu ámuúhake o néhdú mítyane ámuúhake o wáájýúnéllii ó nehíjcyá ímí tsaméhjí mejjcyá múíjyú medsíjívétsihvújuco.

⁴Aane ó waajácú ámuha tehdújuco mejicyane. Áánéllii mítyane ó imíjyúú ámúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téénevu o cátoróóvéneema.

⁵Muuráhjáa Matsedóóniá iinújuvu muhtsi meúújetémútsí ávyetá ihnáhó meícúbáhrámeíñeri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶Áronáacáa Píívyéébe imyéénuhjyádú píáábónej péévé Tíito múhtsidívú ‘bohíbhíúvú’ úújeténeri muhtsi méímíjyuuvéhi. ⁷Áronáacáa tsá apááñéré díbye múhtsidívú úújeténeri muhtsi méímíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méímíjyuuvé muhdú ámuha mejicyane díbye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyéé úúbálleebe ámuhává ímítýú meícyahíjcyánetu tsúúca meíhvetémé mejíyáacunúhjycyáné ámúhakye muhtsi maááhívetéfyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáfyóneri méíjyáacunúhjycyáhi. Ehdúú díbye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méímíjyuuvéhi.

⁸Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhneé tujkné ámúha éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámúhakye o úwaabóné kímóhcó ámúhakye pájtyéneri. Áronéé óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhakye tene kímóvejtsóné ámuha méímíjpyeteki. ⁹Áánéllii ó imíjyúú tééneri. Áronáa tsá ámúhakyéé kímóhcó tene pájtyéneri o ímíjyúúne o néétune. Ó imíjyúú ámúhakyéé kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tshdyuréjuco ámuha mejicyáneri. Aane ámuha maaábúcuíhjycyáné ímí Píívyéébe íjtsúcunúhi. Aanée tsá tééneri ámúhakye o tútávájtsoúne. Muuráhjáa íllure ámúhakye tééneri ó píaabóhi. ¹⁰Muurá tsáíjyu dífbyere Píívyéébe meke íhvejtsó tsané kímóóvé meke ipájtye téénetu meíllíjkívyéne ímítýú meícyahíjcyáné meíhvejtsóne dífbyé icyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyácooca íiná íjtsámeítýú dífbyedítýu. Áánetu ihdyu cáhcújtsotómé

ehdu nénehji diityéké pájtyéneri kímóóveromé wágóóóveéhi. ¹¹Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámúhakye íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhakye pájtyeróné ámuha máaabúcúhi. Aanée ímiáánéjuco múhdurá ámuha meícyahíjcyanévu ámúhakye wáájácútsóné tsárrí ámúhakye pájtyeróneri ámuha meíllityéne méímíllérá ámúhama teene o ímíbájchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjuco eenée ímityúne méénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri méímíbájchónéllii tsáhájuco ámúhá hallúri tene íjcyatúne. ¹²Ehdúú ámúhakye ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtso ímiááné ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúne dáríívéjcatsímútsikyé tene ípíáábo o cáátúnúte. ¹³Aane muurá muhdúhjáa ámúhakye muhtsi menéhdújuco ámuha mejícyánetu muhtsi méwaaajácú ímiááné múhtsikye ámuha mewájyune.

Ááneri mítyane muhtsi méímíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito ámuháváa panévatúré dífbyeke meíhcúvéneéllii imíjyúúwú múhtsidívú wájtstneri éhnííñevu muhtsi méímíjyúúhí. ¹⁴Áábekée muhdú ámuha mejicyane o úúballéné ímí íjtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátújítjori múíjyú o íhjyúváíyónejívari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dífbyeke meíhcúvéné tehdújuco. ¹⁵Áánéllii mítyane éhnííñevu ámúhakye wájyuube ámuháváa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí dífbyeke meíhcúvéhíjcyánéllíihye. ¹⁶Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé ímí ámúhama menáhbévájcatsííne o wáájácúneri.

Píáábojcatsi

8 ¹Téhdure ó ímillé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá iinújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyáné diityédí ídáátsovéneema.

²Aame muurá tsaimíyé ijcyame mítyane piáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³Aane ó waajácú ímiááné ditye piáábohíjcyané ijcyátúrónetu diityéké ipíaabóné íimíllénéllíihye. ⁴Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake ditye piáábóne dsídsi muhtsi diityé éllevu metsájtyeki. ⁵Ávyetáa tsá muhtsi mejtsúcunútu ditye tsíjtyeke piááboíne. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné illéébóne Píivýéébe imillédú ícyahíjcyámé dífbyedívréjucu íhvéjtsámeíñema. ⁶Ehdúu Matsedóóniá iñújiri íjcyané cahcújtso múnaa méénune ímíwu muhtsi mejtsúcunúne Tíftóke menéé ámúhadítý tsiíne dibye dsídsike iújcuté íhdée imyéénudu. ⁷Muurá ámuha tehdújucu meméénuhíjcyané íne Píivýéébeke meúráávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjijtóríjyucu meúwáábohíjcyámé múhtsikye mewajýúhi. Ahdícýane óvíi ámuha meméénuhíjcyadú dsídsidi mepíáábójcatsíhi.

⁸Áronáa ihdyu tsá ámúhakye ó táúhbatúne. Íllure ámúhakye ó waajácútsó muhdú ménahbémú piáábócatsíhíjcyané tehdu ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácu ímiááné ámuha diityéké mewájyune. ⁹Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájyuri íhdícýaabédú ícúbáhrámeíñé téénej tééveri tsaimíyé dífbyema maávyéjuutéki.

¹⁰Áanéllii ó imillé ámúhakye ó úwaabóné éhniíñevu ámuha meúráávyé dsídsidi mepíáábócatsíhíjcyané muhdúhjáa éhne pijcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá mú íimíllétúróné pañe piáábotúne. Múu piáabó ímiááné ipíaabóné íimíllénema. ¹¹Ahdícýane óvíi ámuha tsaimíyé mepíáábójcatsí muhdúhjáa tujkenú ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³Áronáa tsá ámúhakye ó néétu ámuha mepíáábóne bóónétu ílluréjucu mepíhtóveki. Muurá Píivýéébe ímí ijtsúcunú múhduná mejjyátsodóneri tsaatéké mepíaabóne. Tsá meke dibye éhniíñevu táumeítyúne. ¹⁴Muurá ámuha mepíhtótúijy tsíjtyeke mepíáábohíjcyá tsáijy tehdure ámuha mepíhtónetu ditye ámúhakye ipíáábo tsahdúré ímí ámuha mejjcyaki. ¹⁵Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: “Mítyane újcúmema áyanéwu újcúrómédívú tsahdúré úújeténe.” Ehdú nééne Píivýéébé waajácúháámitu.

Tíftóke tsatétsi náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷Muurá íne ámúhadi ó íjyácunúduré Píivýéébe tükévéjtsóneri Tíito ámúhakye ipíáábóiyóneri íjyácunúhi. Áanéllii muurá ávyeta ímíllebe ámuha éllevu ó wáloóne. Aabe cáhawáá óvíi ámúhakye aahívetéhi. Áanéllii mítyane ó téhdujtsó Píivýéébeke.

¹⁸Áábema ó wallóó tsijpi dífbyeke náhbénúífbyeke dífbyedítý cahcújtso múnaa ímí dibye úwaabóné néhíjcyáábeke. ¹⁹⁻²⁰Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcatsíne dsídsi Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca dibye múhtsikye íñáhbénu tsaimíyé muha teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píivýéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure diityéké muha mepíáábóiyóneri mejjyácunúhíjcyané téénetu ditye iwáájácuki. ²¹Áanéllii muha méimíllé tsaimíyé teene metsájtyene ímí Píivýéébe múúhakye íjtsúcunúki. Áronáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhakye íjtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhakye íjtsúcunúne.

²²Aane íne Tíftómútsima ó wallóó ménahbe panévaré Píivýéébé icyanéjcu wákimyéí tsaimíyé méénuhíjcyáábeke.

Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. ²³Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tííto íjcyane díllóhahchíí múu néé tápiááboobe dibye íjcyane. Áhdure tsíjyetsikye ditye díllóhahchíí múu néé Críjtoke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wálloóne. ²⁴Ahdícyane óvíí ámuha diityéké mewájjúne méíhcuvé ímí ámúhake muhsti meíjtsúcunúmedi idyé tsijtye cahcújtso múnaa ímíjyúúve teene iwáájácúnema.

**Cahcújtso múnáá wáábyuta
dsiidsi píhcyúmeíne**

9 ¹Áánetu dsiidsike mepíhcyúneri mepiáábócatsihíjcyánéjcutu tsáhájucó ámúhake iiná o neéítyuróne. ²Árónáa ó waajácú ímiááné ámuha Acááyá iínújí cahcújtso múnaa meímíllehíjcyaróné mepiáabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújucó. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iínújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké ímíwú pájtyeme éhniíñevu ímí piáábócatsihíjcyáhi. ³Aane o nééne íne icyooca ó wallóó ménahbémuke ditye ámúhake iíneé apáhahchíí ámuha mepíhcyújúco dsiidsi bañúháñé ámúhadítú diityéké o úúbállehíjcyátuki. ⁴Tsáijyu múúne tsájíubaréi ámuha meíjtcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate diitye Matsedóóniá iínújí múnáadítú péhahchíí tsaméhíjjuco menúcójpíveíñé tééneri. ⁵Ááné íhdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámúhake ááhíveténé ámúhake ditye piáábóneri ámuha meúújetétsójúco múhdúnerihjyáa ámuha diityéké mepiááboíñé menéhíjcyáne. Ahdícyane óvíí ámuha meúújetétsó ímiááné ámuha mepiáabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééné iijyéveriyé ámuha meméénútyuróne.

⁶Cáhawáá méjtsúcunuj, illu muurá tsaate néehíí: Áyánéwu bájtsome

áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. ⁷Ahdícyane ihdyu óvíí tsáápiitsa mepiáábohíjcyá ímiááné mepiáabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepiáábohítyuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néénéllihyeré mepiáábohítyuróne. Muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunú ímiááneturé meímílléne mepiáábómeke. ⁸Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyaaabe óvíí meke panévaturé piáabó iiná méhdityu ípíhtótu téhdure tsíjtyeke mepiááboki. ⁹Muurá dífbyé waajácúháámítu nééneé:

Ídáátsojteké piáábómedítú tsá mújyú tene ábájívémeítyúne.

¹⁰Aane muurá íne dífbyere panévaré bajtsóháñé píívyétsóne tájpi meícyahíjcyaaabe ámúhake piáábó ámúhá wákimyeítu. ¹¹Ehdu ámúhake éhniíñevu panévaturé piáábóiibye tsíjtyeke ámuha mepiáábohíjcyaki. Aane ámúhake muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepiáábónéllii téhdújsoímyé dífbyeke. ¹²Tsá pevénéré diityéké ámuha mepiáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepiáábóné hallúvú idyé téhdújsoímyé Píívyéébeke. ¹³Aane diityéké ámuha mepiáábóneri méwaajácútsó ímiááné Críjtodítú íjcyané uwááboju ámuha mecáhcujsóne. Áánéllii Píívyéébeke iávyéjújtsóne duurúvahíjcyáimyé pamévakéré ímí ámuha mepiáábohíjcyánélliihye. ¹⁴Aame ámúhake iwájjúne ámúhá hallúvú piáábó táuméii ámúhaj tééveri dibye diityéké piáábohíjcyánélliihye. ¹⁵Ahdícyane metsu metéhdújtsó Píívyéébeke ávyetáa méjtsaméi píruúvé íjcyané piáábó Jetsocríjtoj tééveri dibye meéma meénúné hallúvu.

Páávoró míamúnáake túkévjejtsóne

10 ¹Ehdu íne ámúhake ó úwáábohíjcyá ímiñeúvú Críjtóo meke ídaatsólléne úwáábohíjcyádu.

Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá mefhjyúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménéhíjcyá ámúhama o íjcyácooca ñná ámúhakye o néetuube tsiélléturé waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íhnáhó ámúhakye o úwáábohíjcyáne. ²Aane ámúhakye o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menéene cáhcújtsotúmé íjcyadu o íjcyane. Ehdú íhgyúvámema íhnáhó tééneri ó íhgyúvááhi. ³Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Áronáa tsá ehdu nénehji tatsíjpariyé o méenuítyuróne. ⁴Muurá Naavéné icyanéjécú ó táhjahíjcyá íhtsútuube Píívyéébé íhnáhooríye. ⁵Muurá míamúnaa Píívyéébeke íéhdíivállédúré ífvame ímítyájkímíyeíñe óhdityu íhgyúváronéhjí ó táhjahíjcyáhi. Áámeke ó úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ditye icyáhcújtsóne ímímbáavyeki. ⁶Ahdícyane tsúuca dífbyeke ámuha mecáhcujtsójúcóórómédítýú tsaate díbye ímíllédú íjcyátúmeke íhnáhó ó úwááboóhi.

⁷Muurá ámuha méjtsucunú átéréejpi o íjcyane. Áronáa tájtsaméi tsá ámuha mewáájácútúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe dífbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsíjtye dífbyeéjté méenuhíjcyádu. ⁸Aabe mítyájkímíyeítyuubéré dífbyeke meúráávyénéjcutu ámúhakye ó tükévétsohíjcyá íneri núcójpvétuubére. Ááneri tsá ámúhakye o tútvájtsotúne. ⁹Ehdú ámúhakye waajácúháámí pañe o néene méjtsucunúdí o méenuítyúné o íhgyuváne. ¹⁰Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhíjcyáné átéréejpívá o íjcyaaabe ámúhadívú o úújetécooca ñná ámúhakye o nééítyuube waajácúháámíríye ámúhama o íhgyúvahíjcyáne. ¹¹Áánéllii ámúha éllevu o pécooca íhnáhó ámúhakye ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhíjcyádu. Áijyu botsíi waajácúímíyé óhdityu íhgyúvahíjcyáme.

¹²Áronáa tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane eene tsaate íhgyúvahíjcyádu. Muurá páme ehnííñevu ímíáámé íjcyane íjtsucunúmeíyómé íllure bánímeíhíjcyáhi. ¹³Áánéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímíyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke néhdújuco íñe dífbye íhgyu o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Corítori ó úllejé dífbyere oke tükévéjtsóneri. ¹⁴Aane ímichíi ámúhakye Críjtotítýú íjcyáné uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhakye ó nehíjcyá ámúhá tükévéjtsóobe o íjcyane. ¹⁵Áronáa tsá o néetu apáábyéré ámúhá tükévéjtsóobe o íjcyane téhdure tsíjtye ámúhakye úwáábohíjcyámé íjcyánaáaca. Apááñéré ó imíllé ámuha ímíneúvú mecáhcujtsóné Píívyéébé uwááboju díbye néene hajchótá ámúhama o íjcyaaabe o úwaaabóne. ¹⁶Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíñe pajtyeté uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábóteé tsájyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtyé wákímíyéi o cáávácútuki.

¹⁷Áané wákímíyéi tsaate ímítyájkímíyeíñe ímíllémé ihdyu óví dífbyekéré mítyátsohíjcyáhi. ¹⁸Áronáa ihdyu tsaímíyé téene wákímíyéi méenume tsá iye némeítyuró ímíáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píívyéébere díityéké bóhówajtsó ímí ditye íjcyane.

Múhdurá tsaate úwaaabóne

11 ¹Ehdú íñe ámúhakye o néene ihdyu óvíjyuco ehdícyároné pañe melleebúcu. ²Muurá ávyeta ámúhadi ó ijyáacunúhíjcyá muhdú Píívyéébe méhdi ijyáacunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámúhakye o tükévéjtsó díbye ímíllédú ámuha méjcyá éhne múene wájpíikyéi úújéttúné badsíjcaja ájyu íjcyáiibye ímíllédú íjcyadu. ³Áánéllii ámúhadi mítyane ó ijyáacunú Naavéné ámúhakye

Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnehjáa Éébáke íñimyjé tééveri imyéénudu. ⁴Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju ámuhákye o úwáábóné únufutu tsíhdyuréjuco ámuhákye tsaate úwááboróné ímí ámuha mélleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimillehijcyá melléebúcunúné Naavéné apíichotu ámuhákye ditye úwaabóné tsúúca Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyaróme. ⁵Muurá tsá táehníñínevu ditye íjcyatú eene ímí ditye úwaabóné ámuha meíjtsúcunúróme. ⁶Ihdyúhde ímiááné tsá eene ditye imíwu ‘cátó’ néetune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhákye o úwáábohíjcyáné panévaré ámuháma o méénuhíjcyánetu.

⁷¿Mityá ámuháa meíjtsúcunú átéréepji o íjcyánéllii ámuhákye áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtsó múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyaaabe ámuhákye o úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe. ⁹Aanéé óhdivu óúúvérónáa tsá ámuhákye íñerí o pátsárijcyotúne. Tehdu muucá íñerí o pátsárijcyóíñejíivari. Áróóbekée Matsedóóniá íñújitu tsááné nabhémú tsiíne oke píaabóhi. ¹⁰Ehdu íñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tápañe íjcyaaabe muhdú o ícyahíjcyáné ó úúbálleé Acááya íñúji múnáake. ¹¹¿Aanéhaca íñe ámuhákye o wájjytúne íjcyaaabe ehdu ámuhákye o nehíjcyáhi? Muurá Píívyéébe waajácú mityane ámuhákye o wájjyune.

¹²Aabe o méénuhíjcyádú éhniíñínevu o úwááboó áhdótsótuubére. Áanetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehíjcyarómé tsá pevénéré úwáábótyuróne. ¹³Muurá állíu múnaa íjcyame Píívyéébé uwáábojtédí idíllómeíñe pánehjídú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákimyeí múnaa méénuhíjcyádu. ¹⁴Aane ehdu némejhí tsá

píhtotúne. Muurá dífbyere Naavéné ímiá uwáábóóbedi idíllómeíñe méhdivu bóhówáávehíjcyáhi. ¹⁵Áánéllii muurá dífbye íicúve múnaa ímiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátso diityémá níjkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

¹⁶Áanetu tsiíne ámuhákye o néé ámuha óhdivu menéetu mééídyu o íhjyúvahíjcyáne. Ehdu ámuha óhdivu meíjtsámeíyóné pañe ihdyu óvjyjuco ámuháma o íhjyúvahíjcyáné eene tsijtye múhdurá iúwááboróneri mityákímeyehíjcyádú téhdure o mityájkímeyei. ¹⁷Áronáa tsáháturo tene ímityú Píívyéébeéjpi o íjcyaaabe o mityájkímeyeíñe. Áronáa íñe muhdú o mityájkímeyeí mééídyu o íhjyúváné pañe. ¹⁸Íñéturó mityá íjñenéré imyéénuróneri tsaate mityákímeyehíjcyáhi. Aanéjji muhdú tsá o mityájkímeyeítyú awáa Píívyéébé wákimyeí o méénuúbe. ¹⁹Áanetu idyéjuva ámuha panévaré mewáajácúmeé íveekí máállítsámeíhijcyá iwáájácútnéré íhjyúvahíjcyámedívu? ²⁰Ditye muurá ámuhádi páhdúvaré ícúbáhraroné ámuha máaabúcuhíjcyáhi. Muurá ámuhákye íúníu múnaádú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámuhá tsíeméné ihñeriyéjuco ditye díllóhíjcyáne. Áane ámuhákye méénuhíjcyámé íavyejuúllétúnema. ²¹Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpptsó o íjtsúcunúhi. Óubá o íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjyúváné pañe o mityájkímeyeí eene múhdurá imyéénuróneri ditye mityákímeyehíjcyádu. ²²Muurá mityákímeyehíjcyámé heeberéómú Píívyéébeéjté Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnaajpi. ²³Áhdure mityákímeyehíjcyámé Críjtó íicúve múnaa íjcyáneri. Muurá téhdure

dífbyé ñícúve múnáajpi o ñjcyaaabe diityé ehníñínevu tééné déjícotu ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátáshcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dáríhvehijcyáme. Ánéhñitu pívájíyúvájucó o pájtyeténe dsíjvetu. ²⁴Muuráhhjáa oke 39-neva wátshcyúmé tamúnaa ñjcyarómé imyéénuhñjcyádújuco. Aane tsáhojtsáíjyúvájucó tehdu oke ditye méénune. ²⁵Áhdure pápíhchúúíjyúvájucó oke ditye úméhéiyi wápáajcóne. Áánetu tsáíjyuréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápíhchúúíjyúvájucó cúbájúwami óoma pámaáveebe tsáíjyu núpácýo pañe ó ñjcyá tsájcoóñí, tsápejcoo, ñjcyane. ²⁶Ehdúu úlleebéré o péhñjcyáábeke patyéhijcyáné pahúllevávú núpácýój piínévuu, cómiñévuu, múubará ñjcyátútsihvuu, ñjcyane. Aabe tsáíjyu ápicóhó nééroméhñj piíne ó ícyahñjcyá naní múnáa, tsájtye múnáa, tamúnaa, ñjcyáméj piíne. Tehdure ó ícyahñjcyá cahcújtso múnáa ñjcyáturómé ménahbémudi díllómeímyéhñj piíne. ²⁷Ehdúu nénéhñjiri o ícúbáhrámeíbyé ídátsó o májchóíyónéhñjiri, o ádíyónéhñjiri, ó ícyahñjcyáhi. Áhdurée tsáíjyu cúwátuube tsuucórí ó ícúbáhrámeí o wájyamúúvátuúbe.

²⁸Aabée tsánejcúvú muhdíhvané tsíjtye cahcújtso múnáa ñjcyáneri o ñjtsámeíñé oke múhduúvúrá patyéhijcyáhi. ²⁹Muurá tsaate ímityúné ñjcyáneri ó ídáátsóvehijcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcatsíneri o ídáátsóvéronáa tsátsii tsárí oke patyéhijcyáne. ³⁰Aabe muurá o mítyájkímeyéíñé o ímílleca ó mítyájkímeyéíyá ídátsó o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsoámeíneri. ³¹Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkyé múíjyu ñjkkévátityúne medúúrúvahñjcyaaabe waajácú ímiáánéjuco o néhijcyáne. ³²Muuráhhjáa tsáíjyu Damájcori o ñjcyácooca ávyéjuube

Aréetá tsájpiikye pícyoobe téhmetso tsaatéké técoomí llehówaanévu okéváa ditye iekééveki. ³³Áronáacáa técoomí mójcótú cáámetu páhevu néénetu oke tsaate úvérújtsiyi niityétsó áachívújuco. Ehdúu téíjyu ó pállojcohi.

Píívyéébe Páávoróké úújetsóné

12 ¹Aane tsá íñetú oke tene píáábóítyuró o mítyájkímeyéíñé. Áronáa ámúhake ó úúbálleé íñáhhjáa nééíyóné Píívyéébe oke úújetsóné naavédú nééné pañe. ²⁻³Muuráhhjáa ihdyu oke tsajtyeténe páñetúéhullévú ñjkyejívú dífbyeéjpi o ñjcyáábeke. Aane muurá tsúuca tétsihdyu 14 píjcyábájucó pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájacutú páneerée tájpiíma o péhahchííjyu, íhyyáa mítyá apááñeré táíbbuu péhíí. Tsá o wáájacutúne. Apáábyeré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴Aabée muurá téhulle tsaímíyéjuco mejjcyátsíhí o ñjcyaaabe ó lleebúcanúhijcyá tsaate íhjuváné tsáíjyuúbaré melléébohñjcyátúnéhñjiri. Áánetúu oke bóíjcyúmé muucá o úúbállétuki. ⁵Ááneri o mítyájkímeyéíyóné muurá tsá o ímílletúne. Apááñeríyé ihdyu ó mítyájkímeyéíyá íñe ídátsó o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsoámeíneri. ⁶Áronáa tsá pevénéré o mítyájkímeyéítyuróne. Ó mítyájkímeyéíyá ímiáánéjuco o méénuhñjcyáneri. Áronáa tsá o ímílletú oore o bóhówájtsoámeíñe. Óvíi ihdyu o úwaabóné illéébonetu míamúnáa waajácú muhdú o ícyahñjcyáne. ⁷Muuráhhjáa téeneri o mítyájkímeyéíyóné íhdétú Píívyéébere íhvéjtsóobe Naavéné oke tútávájtsóobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójááveneri mefcúbáhrámeídyu. ⁸Áánéllíihyée Píívyéébeke 3-íjyúvájucó o táúmeíyá díbye oke íbóhñtsóroki. ⁹Áronáacáa oke neébe: “Óvíi uke o píáábóneri ú abúcuhi. Muurá ehdu ídátsó ñjcyáméj tééveri ó

bóhówájtsómeí fhstsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke dibye nééneéllii íñe ídátso o néeroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyééveri dibye míamúnáake íhnáhoovu iúújétsoki. ¹⁰Aabe íñe ícyooca panévariýé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhíí. Muurá Críjtoke o cáhcújtsóné hallútú óhdi míamúnáa ícúbáhráabeke nehníwu úbhahíjcyáhi. Aabe panévatúré ó píhtóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o fhstunúroobe Críjtodívu ó cátsípáávehíjcyá o fhstútúúveki.

**Corító cahcújtsó múnáadi
Páávoró íjyácunúne**

¹¹Ároobée ihdyu ímíááné mééídyu o íhjíyúváne pañe ó mítyájkímíyeíhi. Ámuháa oke mítyájtsotúmé tsíjtyéhíkeré maávýéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtsómeíhi. Árome ámuha maávýéjútsoorómé íñe oke ámuha meéhdíivállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcyatúne. ¹²Muuráhjáa ámuháj píine uwáábori o íjcyaaabe panévariýé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcu híjcyáhi. Áíjyúu páhduváré nénehjí méénuráítyúronéhjí ó méénúneri ó bóhówájtsómeí ímíááné Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. ¹³Ároobée tsá ámúhake tsíeméné o táumeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanébúá ámuha méjtsúcunú ámúhakeýé o éhdiiválléne íiná o táumeítyúne. Árone ihdyu óvíjycóóne.

¹⁴Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsíiivýé tsúúca pápíhchúúíjyúvájucó ámúhake o ááhívetéki. Aabe tsá íñerí ámúhake o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámúhake dsíídsike néhcotéébé o pééíñejívari. Íllure ihdyu ámúhake o píáábo ó peé éhne múúne tééne tájpi ítsíime íjcyaiñé cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsíime wákímíyeítyuró cáánímutsi tééne tájpi íjcyaiñe. ¹⁵Aane ihdyu óvíi o ícúbáhrámeíyoné pañe ámúhake ó

píaaabó ímítyúné pañevú ámuha memíjútátuki. Mítyane muurá ámúhake o wajýú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáaaca.

¹⁶Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhíjcyáné íllurévá o állíñe íñerí ámúhake o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñe hallúvúrá o dsíídsívahíjcyáne. ¹⁷¿Acáa íllure ámúhake o állíñe ó wallóó tsaatéké ámúha éllevu? ¹⁸¿Mítyá téíjyúu ámúhake álliibye Tíítoó? Áánerá tsaahdúré muhstsi díbyema méíjyácunúhíjcyá ámúhake mepíáábóíyóneri. Áánélliihyéé dífbyeke o néé tsíjpi ménáhbema dityétsí ámúhake íááhívetéki.

¹⁹Ámuháubá méíjtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámúhake o néhíjcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámúhake muha mepíáábo ehdu ámúhake o néhíjcyáne. Aane muurá ámúhake tañahbémuke éhniíñevu ó píááboo dífbyeke ámuha ímí meuráávyeki. ²⁰Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámúhake o ááhívetéébé múhdurá ámuha meíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámúhake ímí tene pátyéítyuró tééne hallútú ámúhake o nééneé. Áánéllii ó íjyácunúhíjcyá ámuha meuhbájcatsítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsítyúróneri. Áhdure ó íjyácunúhíjcyá íiye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeítyúróneri, ámuha maállíuúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímíyeítyúróneri. Tehdu ámuha medárhívejcatsíñe níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsítyónéllii ihdyu ámúhadi ó íjyácunúhíjcyáhi. ²¹Aane tsáíjyu múúne ténehjí ámuha meíhvejtsótúnáa ámúhake o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejíí ihdícyáméhjima medómácócatsíhíjcyáné

tsá mefhvejsópityúne. Áhdure tsíñehji panéváré ímityúné ámuha méméenuhíjcyáhi.

Páavoro pítajcóné

13 ¹Muurá pápihchúúijyúvájucó ámúhake o ááhívetéíñe. Áijyu eene ímityú ícyahíjcyámé hallúvú míítyétsúba, pápihchúúimeváuba, úúbálléhajchíí tehjújúcooi teéne. ²Muuráhjáa éijyu ámúhake o ááhívéjeebe tsúúca íhnáhó ámúhake o úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe piéhduré tsíhyullétú ámúhake o úwaabóhi. Aabe ícyooa ámúhake o ááhívetéébé tsaate páhdure néemedi tsáhájucó o ícúvéityúne. ³Áijyu ámuha méwaajácuú muhdú tajtyéeveri Críjto íhjuvavahíjcyáné ámuha mewáájácúyóneri meíjyácunúhíjcyáne. Dibye tajtyéeveri néene álliu íjcyátúnéllii imíleebe muhdú dífbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáájacúne. ⁴Dífyekéé ímiááné páwachékevu dsíjívetsómé áterééjpidi idíllónema. Áróobekéé Píívyéébe íhnáhoori bóhítsoobe íjcyá ícyooa fhstútuubéréjucó. Aane dífyekéé pájtyedu ívane tsáijyu o ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Áronáa dífyedívú o cátsípáavehíjcyánéllii oke píáábohíjcyaaabe téhdure ámúhake o píááboki.

⁵Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíneúvú méjtsaméj. ¿A ímiááné tsúúca ímí ámuha mecáhcujsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácurá Jetsocríjto pajiyuváré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dífbyéjéte ámuha meíjcyanej? ⁶Áronáa

íhya mityá ícyooa tsúúca ámuha méwaajácú ímiááné dífbyéjéjpi o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke ámuha medílllohíjcyáme. ⁷Muurá Píívyéébeke píáábó o táumeíhíjcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe o imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meíjcyane. ⁸Aabe tsá múijyú állfuri o íhjuvátúne. Ímiááneríyé o íhjuváváhi. ⁹Áánéllii íllure o imíjyuhíjcyá oke ditye éhdiiválleroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhake o píáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcuíjtsoki. Ámúhá hallúvú píáábó o táumeíhíjcyá ímí dífbyeke ámuha mecáhcuíjtsoki. ¹⁰Ehdu íñe o caatúnú ámuha meímíbbáavye ámúhake o ááhívetécooca íhnáhó ámúhake o úwáábótuki. Píívyéébé muurá íhnáhoovu oke ajcú dífbyeke meúráávyénéjcutu ámúhake o píááboki. Tsáháa téénevu oke dibye ájcutú ámúhake o tútávájtsoki.

¹¹Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrámeí Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáíyóneri. Aane óvíi dífbyeréjucó ámúhake iwájyudu íjcyaaabe píaabóné tsaímíyé ámuha meíjcyaki. ¹²Áánéllii ámúhake o néé ámuha ímiááméré meíjcyáne medúúrúvájcatsíki. ¹³Téhdure pámeere ílle íjcyame ménahbémú ámúhake duurúváhi.

¹⁴Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri Ípííchó mépañévu ípícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehjújucó.

GÁÁRATA

Garáátsiári íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháami

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke íbóhítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke pícyootú téénevu. ²Aabe íñe ílle óoma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá íiñújiri ámuha cahcújtso múnáa meíjcyáme éllevu. ³Áámeke óvíi ámúhakye Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwají ámuha meíjcyaki. ⁴Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájuuri Jetsocríjto dsíjivéné íjí imítýú meke mújtatsójúcóórónetu meke ipájtyetétsoki. ⁵Áánéllii metsu dífbyeke maávýéjútso múijyú njkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsoíyóné uwááboju

⁶Árónáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcuíjtsónetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtsó meké iwájyúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Áané mutsífenéréjuco ámuha tsíjijtójiriyé meúwáábócatsíhijcyáne. ⁷Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsoíyóné uwááboju. Íllure ámúhakye tsaate íállíñe tsíjijtójiriyé úwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwáábójutu ámúhakye

imújtátsóroki. ⁸Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóriyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyároóbedi ícúbáhráiyooobe tehdu díbye méénuca. ⁹Aané tsúúca éjyju ámúhakye o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tsíjijtóriyé úwáábóhájchí Píívyéébe díityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰Ehdu íñe ámúhakye o néene meíjtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokiyé o íhýúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevéélléneríjyuco o tsúúráméíhijcyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjto íicúve múnáajpi o íjcyáityuróne.

Páávoru uwááboobe íjcyane

¹¹Aane ihdyu ó imíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dífbyé uwááboju míamúnáá íjtsaméí íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. ¹²Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dífbyeréé ihdyu páñetu Jetsocríjto óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴Muurá ámuha méwaaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáríívémeíhijcyáné tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráávýehíjcyajjító o úráávýéijyju. Tájijtóó ávyéta ímí ó waaajácú tsijtye tátyujkévéejte íjcyarómé ehnííñeju.

Aabée téijyu ímiáánéhacáa Críjtó cahcújtso múnáa íjcyámedi ó ícúbáhrahíjcyá dityéváa téénetu íhvetéroki. ¹⁵Árónáacáhjáa ihdy pámeeke iwájyudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsímávámeityúné íhdéjuco oke iújcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶Aabée oke waajácutsó Ílli Jetsocríjtotodívú dífbyedítýú íjcyáné uwáábojívúv ámúhake jodiómú íjcyátúrormeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhjúvatúne. ¹⁷Muuráhjáa Jerotsaréeri dífbyé uwáábo múnáa táíhdéjuco íjcyaróme éllevu tsá o péétu diityémá tééneri o íhjúvaki. Aráábíá iínújívúree o péébe téhulle íñéubará píívyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíne ó oomí Damájcovu.

¹⁸Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíne pápíhchúú píjcyábatu o wájtssiibe o péé Péédoró éllevu dífbyema o íhjúvaki. Áábemáa técoomíyí ó íjcyá 15 coojíva. ¹⁹Áijyúu tsá tsijtye Jetsóo uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekéree ó ájtyumí íñahbe Jacóóboké.

²⁰⁻²¹Átsihdyúu o péé Tsííriámá Tsiríítsiá iínújicúvu. Ehdu íne ámuha éllevu o cáátúnúné pañe o néene Píívyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámúhake o úúballéne. ²²Áábekée oke tsúúca téhullé múnáa waajácúhi. Áánetuíkyée tsá Jodéa iínújiri íjcyáné cahcújtso múnáa oke wáájácútu. ²³Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhíjcyáne: “Éhnee éjyju Críjtoke mecáhcújtsóné hallútú ávyetá ícubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” ²⁴Ehdúváa tsaate óhdityu néhíjcyáné illéébóne mityane Píívyéébeke duurúvahíjcyáme.

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

2 ¹Átsihdyúu tsúúca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíne Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíítóma péehíi.

²Áámútsimáa o péé téhullévú Píívyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáa túkévéjtsojte píhcyáávemeke ó úúballé íne ámuha jodiómú íjcyátúrormeke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye íñéékíi. ³Árónáacáa oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá íiná néétu Tíító óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeityúnetu. Tsáháa dibye kíhdyahírótsámeityú jodiómuube íjcyátúnéllííhye. ⁴Árónáacáa íjcyámé tsaate íllure iállíne ímiáámédú múúhake náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjíte muha meíjcyame tééne taúhbaju meméénújúcoótúmeke tsiíne múúhake téénevu íbúwajtsóne. ⁵Áróneríi tsá muha meíícúvetú Críjtotodítýú íjcyáné uwááboju mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámúhake muha memújtátsótuki.

⁶Aamée táehnííñevu íjcyarómé túkévéjtsojte tsá oke béhne uwáábó téénetu méénutúne. Árónáa tsá o íjyácutúú ditye táehnííñevu íjcyáneri. Muurá Píívyéébe tsaahdúre meke íjtsúcutúhi. ⁷⁻⁸Aamée ímí íjtsúcutú Péédorókée tamúnáa jodiómú uwáábóóbedívú ípícyohdu téhdure oke Píívyéébe pícyoone ámuha jodiómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

⁹Aanee páñétúejte Péédoroo, Jóoaá, Jacóóboo, íjcyame ímí íjtsúcutúne múhtsikye Benabéema mityane dúúrúvaméré neé muhtsi tééne wákimiyéi meméenu jodiómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe tééne wákimiyéi ditye méénúné tujkéveri. ¹⁰Áánemáa múhtsikye néeme muhtsi mepiáábohíjcyá ídáátsóméhjíke. Aanee ímí o íjtsúcutúhi.

Péédoróké Páávoró úhbane

¹¹Árónáacáa Péédoróké Ajtiokííavu o tsijpájúú dibye múhdurá íjcyáné hallútu. ¹²Muuráhjáa ámuha múnáa jodiómú íjcyátúmema dibye májchórónáa tsaate

múúha múnaa Jacóóbo hájkímú fhdééné taúhbaju úráávyehíjcyámé técoomívú wájtšimedítýú waabe diityédí íillítýenema. ¹³Áábedítýúu ííwáne tsijtye tamúnaa tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wááhíí. Áhdurée tánahbéébé Benabée diityédítýú ííwáne wááhíí. ¹⁴Ehdúu tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé dáríívémeííñé hallútú Péédoróké pámeere pihcyááve múnááj piínévú o nééhíí: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobe tsúuca ú fhvejtsó fhdééné taúhbaju u úráávyehíjcyáne. Aabe ííveekí téénevu ú táúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráávyécóóbejíívari?” Ehdúu o néé Péédoróke.

Mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténé

¹⁵⁻¹⁶Muurá muha jodíómú páñétúejte Píívyéébeéjté meíjcyame tsúuca méwaaajácú Moitséeúvuj tééveríí múúhá íhdé múnáaúvuke díbye ájcné taúhbaju muha meúráávyeróné múúhake pájtyetétsóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné pamévaré mecáhcújtsómeke ímíáamedí dílloóbe.

¹⁷Aane dífbyej tééveri Píívyéébema meímíáávyéíyóneri metsúúrámehíjcyámé méwaaajácú ímíáané ímityúmé meíjcyane. ÍÁánéllíihyéhaca Críjto nééjuríyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸⁻¹⁹Muurá teene taúhbaju o úráávyéroobe tsá Píívyéébema ímí o íjcyáityuróne. Áánéllíí ténéjcutú ó íjcyá dsíjíveebédú teene o úraavyéjúcótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooa ó tsúúrámehíjcyá muhdú Críjtoj tééveri tsáímíyé Píívyéébema o íjcyáíyóneri. Muurá o fhvejtsójúcooróné tsiíñe o úráávyéhajchíí oore ó tútávajtsáméííhi. ²⁰Áánéllíí tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooa ó íjcyá

Píívyéébé Hajchíí tawájyuri dsíjívéébeke o cáhcújtsoobe oke túkévjtsóné pañe. ²¹Aane tsá múijyú o íhvéjtsóityuró mekéé ídaatsólléne méema díbye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdú meíjcyáne ítéeveríyé ímíáamedí meke díbye dílloca Críjto dsíjívéné tsá íñetú meke píáábóityuróne.

Críjto meke pájtyetétsóne

3 ¹ÍÁyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ÍMúamíí ámúhake tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meúráávyetú Jetsocríjtóo mewájyuri páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténé ámúhake o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúuca ámuha ímí méúraavyé tééné uwááboju. ²ÍAcáa tsá Píívyéébé Apííchó ámúhá pañévú úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyú? ÍMityá ítyaúhbajúréé ámuha meúráávyenéllíí ámúhá pañévú úcaavéne? Áyu ána oke menej. ³Ííveekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médaríívémeíí tsúucajáa Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañe ámuha meíjcyame? ÍAca ámuha méjtsúcunú ámúhá íhnáhooríyé tsáímíyé dífbyema ámuha meíjcyáíyóne? ⁴ÍMuhdú baúnháñé ámuha tééné hallútú meícúbáhrámehíjcyané íveekí méfhvejtsóhi? ⁵ÍMityá ámuha méjtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdú meíjcyanéllíí díbye méema méénúráítyurónéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú ípííchó ípicyóónej tééveríyé méema méénuhíjcyaaabe ténéhjí.

⁶Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dífbyeke cáhcújtsónéllíí ímíáábedí dílloobe dífbyeke. ⁷Áánéllíí ímí Píívyéébeke mecáhcújtsómé dífbyeúvúj tsiíménémúhaabe méjicyáhi.

⁸Tsúucajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú meíjcyátúrómemema

tsaímíyé dífbyema mejjcyaiñé
Aavaráaúvuke dibye illu nééneé: “Ími
oke u cáhcújtsónéllii dijtyééveri pámeere
íñújiri jcyámeke ó piáaboóhi.” Ehdúhjáa
neebe Aavaráaúvuke. ⁹Aane muurá
téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke
piáaboobe dífbyekée ípiaabódu.

¹⁰Áanetu eene taúhbaju iúráávyéneríyé
ipájtyetéiyóné ítsucunúhjcyámé hallúri
ápíchó teéne. Muurá Píívyéébé
waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébé
taúhbaju múhdurá úráávyehíjcyámé
hallúri ápíchó teéne.” ¹¹Aane muurá
méwaajácú teene taúhbaju néhdu
íjcyáiyóneri tsúúrámeíyómé tehdu
jcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi
díllóityúne. Íllu tsiíne nééne dífbyé
waajácúháámitu: “Píívyéébeke ími
cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome
pájtyetééhi.” ¹²Áronáa teene taúhbájutu
Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri meke
iájcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné
néhdu tsaímíyé jcyame ihdyu
pájtyetéiyáhi.”

¹³Áronáacáa tehdu mejjcyátúné
déjúcotu méhdi dibye ícúbáhráiyóné
íhdétú tsúúca Críjto meke iwájýúne
pájtyetétsóhi. Muurá dífbyé
waajácúháámitu nééneé: “Ímityúmé
átéreejtéké cáámetu úmáhájcuto
picyóome.” ¹⁴Ahdújucóhjáa muurá
Píívyéébe Críjtoj tééveri pámeekéré
piaabóné jodíomú jcyátúrómhjima
Aavaráaúvukée íñéhdújuco. Áhdure
Críjto pámeere dífbyeke cáhcújtsómeke
ájcuú ípííichotu ípyée íñéhdújuco.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóné

¹⁵Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o
néé muhdú maállítyu meméénune.
Muurá tsaatémá tsáné wákimyéi
meméenu tééné waajácúháámitu
memémé mecáátúnúné boone tsáhájucu
múha tsíhdyuréjuco mejtsaméi
cápáyoácóityuróne. ¹⁶Ahdúhjáa muurá

Píívyéébe Aavaráaúvuke néé dífbyéj
tsiiménémúháábedítyú tsáápiikyé
ipicyooíñé míamúnáake
pájtyetétsóifbyeke. Tsáháhjáa dibye
íwaajácúháámitu néetu pívámeváké
ipicyooíñé. Neebéhjáa tsáápiikyéré
ipicyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷Muuráhjáa
dífbyeúvuke Píívyéébe ipítýajcóné boone
430 píjcyábatu ítyaúhbajúvú jodíomuke
ajcú Moitséeúvuj tééveri. Áronáacáa tsá
tééné hallúhcuri dibyee Aavaráaúvuke
pítýajcóné wáajácúratúné jcyatúne.
¹⁸Muuráhjáa teene taúhbaju
meúráávyéneríyé mepájtyetécá álliúreyó
teene dífbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóné.
Áronáacáa muurá dífbyeke íñéhdújuco
dibye méénune.

¹⁹¿Aanéé íveenévurá ájcuube teene
taúhbajúvú meke tene
ipájtyetétsokíjvíveri? Muuráhjáa ihdyu
teene níjkyéji múnáaj tééveri pícyoobe
mewáájacu múhdurá meicyahíjcyané
Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta.
²⁰Áronáacáa tsá tehdu Píívyéébe
Aavaráaúvuke tsíjtyej tééveri
pítýajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta
dífbyere dífbyeúvuma ihjýváhi.

Píívyéébé taúhbaju

²¹¿Áánélliihyéhaca Moitséeúvuj
tééveri dibye meke ítyaúhbajúvú ájcuone
tútávajtsó dibyee méema imyéenuíñé
nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu
mejcyáneríyé mepájtyetécá ímiáámedi
meke díllóiyooobe teene meúráávyémeke.
Aacáa tsá mepájtyetéiñe tsíjijtóriyéjuco
dibye méénúityuróne. ²²Áronáa muurá
dífbyé waajácúháámitu nééne ímityúné
pañe mejjcyame Jetsocríjtoke
mecáhcújtsómeke dibye pájtyetétsóíñe.

²³⁻²⁴Muuráhjáa ímiááné éhne múne
tsiiméké metúkévejtsódu taúhbaju meke
túkévjtsóné pañe méicyahíjcyá
Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné
ihde. Aabée méhdivu bóhówáávébeke

mecáhcújtsómeke bótsí Píívyéébe ímiáámedi díllóhi. ²⁵Aame ícyooca tsáhájucó taúhbájú túkevéjtsó pañe meíjcyájúcootúne. ²⁶Ícyooca meíjcyá Píívyéébej tsímeréjucó pámeere Críjtoke mecáhcújtsóme. ²⁷Muuráhjáa ímiááne dífbyeéjé meíjcyáne uubállé metsójsótsámeímyé meíjcyá dífbyedúréjucó. ²⁸Áanéllíi tsá menééítyuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééítyuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééítyú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííne míamúnaa íjcyároméhjima wajpíímuma waalléemú meíjcyá tsamééré Críjtoéjé. ²⁹Ehdu pamévare dífbyeéjé meíjcyame meíjcyá Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe. Áanéllíi téhdure mewáábyuta teene dífbyekée Píívyéébe íájcuíne néeneé.

4 ¹Cáhawáa méjtsucunúj, muurá tsaapi tsíimene cááni dsíjívéné boone dífbyé tsíeméne aabájaabe íjcyáiibye íáyáne hajchótá ihdícyaabédú íjcyá tsaate hójtsí pañe. ²Aabe íbúwajíí ícyahíjcyá cááníuvúu díityéké téénevu níwaavémé díbye kéémécooca dífbyeke ájcuííbye. ³Áhdúu muurá éjyju méicyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtóí méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Aamée méjtsucunúhíjcyá teene meuráávyeneríyé mepájtyetéiyóne. ⁴Áronáacáa Píívyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíne éévé újjeténéllíi bóhówááveebe wállé íbúwáa déjucóvú ípívyéévéneema. Áábekée dílle tsíímávaabe keemévé téenere Moitsééuvuj téeveríi díbye ájcuiné taúhbájú pañe. ⁵Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbájú meuráávyerómé ímityúmé meíjcyámeke bótsí Píívyéébe ítsíímedi idíllóki. ⁶Aane ímiááne dífbyej tsíímé meíjcyane méhdityu

íbóhówaúacunú mepañévu pícyoobe Ípííchó Íllíj tééveri. Áanere muurá meke túkévéjtsóneri dífbyeke mecáánivámé ménéhíjcyáhi: “Lihíyo múuháj Caánij.” ⁷Aane ícyooca dífbyej tsíímé meíjcyámé hallúri tsáhájucó íiná íjcyatúne. Áanéllíi meke ájcuíibye íavyéjvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri.

Cahcújtsó múnáadi Páávoró íjyáacunúne

⁸Muuráhjáa ihdyu éjyju ámuha Píívyéébeke mewáájacútúnéllíi ihdícyanéhíj mecáánivámé méífcúvehíjcyáhi. ⁹Áánetu ícyooca tsúúca ámúhake díbye wáájacumé ámuha meíjcyá dífbyeéjé. Áronáa íveekí ámuha méimíllé tsiíne íhdééne taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiíne tééne pañe meíjcyane? ¹⁰Muurá ámuhái méjtsucunúpí eene ténevá pijcyábádú, ténuhbavadú, kéjcoojíjí ámuha Píívyéébeke meúúruvahíjcyánetu ámúhake díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹Ehdu ámuha múhdurá medárhívémeíñetu ámúhadítúyó o nées baúháñéubáhjáa ámúhake o úwáábohíjcyáne.

¹²Áronáa ihdyu ámuha táñahbémuke o nées íhdée ámuha meicyahíjcyáne meúraavyéjúcóótuki. O íjcyadúréjucó meíjcyá. Muuráhjáa tujkénú ámúhake o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárilletú tsíjijtórójucó o úwáábóronáacáa. ¹³Muuráhjáa téjyju ámúhake ímiáájú o úwáábohíjcyá táhálluúneri o chéméroóbe. ¹⁴Áróobekée muurá ámuha oke éhdíiváalletúméré tsáimíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méífcúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsíkye níjkyéjé múnáájpiima ámuha méífcuvéiyódu. ¹⁵Muuráhjáubáhjáa ámuha meípívyetecá táhálluúúcu oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúneturéjucó. Áámeke ¿íná ámúhake pájtyeme íveekí tsáhájucó óhdi ámuha méífcúvetúne? ¹⁶¿Ámuháubá

méijtsúcunú ámuhakye o tsárlíléne ehdu o néhijcyáne? Muurá ihdyu ímíááné tehdújuco ámuhakye o néhijcyáne.

¹⁷Muurá eene ámuhakye íné ímíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímíá úwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámuhakye óhdityu ímújátsóro úwáábohíjcyámé diityé úwááboréjuco ámuha meúráávyeki. ¹⁸Áronáa ihdyu tehdújúcooíyó ímíá úwáábó ámuhakye imyéénu ámuhadí ditye tsúúráméíne. Tsá idyé ámuháma o íjcyánéllíihyeré ámuhadí ditye tsúúráméíhíjcyáítyuróne. ¹⁹Aane ámuha áátsímédú menéeme tsííne múhdurá medárfívemeíne ídátso oke pajtyé éhne múúne walle itsíímáváne ávyeri ícúbáhráméídyu. Aabe ámuhadí ó ijyácunúhíjcyá Críjtokeréjuco ámuha mecáhcújtsóne díbye íjcyadu meíjcyáíyóneri. ²⁰Múhduúvúrá ó ijtsúcunú ehdu ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllíi ihdyu múhdutúíyó ícyoocaré ámuháma o íjcyane ímíneúvú ámuhakye o úwááboki.

Agáama Tsáarámúpidítýú íjcyáne úwááboju

²¹Muurá ámuha méijtsúcunú Moitsééuvuj tééveríi Píívyéébe meke ájccúné taúhbaju néhdu meíjcyáneri mepájtyeténe. ÍAca tsá ámuha mewáájácútu múhdú dííbyé waajácúháámitu tene cáátuváne? ²²Muurá téhaamítu nééne Aavaráaúvúhjáa míítyétsikye tsíímáváne. Pánétúelle méwadvúhjáa tsíímávaabe tsáápíikye. Áánetúhjáa tsíjpiikye tsíímávaabe íúnú múnáálledívu. ²³Aanéhjáa íúnú múnáálle Agáadívú díbye tsíímávaabe íhdícyaabéré íne meíjcyadu. Áánetúhjáa pánétúélledívu díbye tsíímávaabe dííbyéjuco Píívyéébéhjáa diityétsikye íájcuííne néhíjcyaaábe. ²⁴Ehdúhjáa tsíímávámúpí Píívyéébe míámúnáake mífjítócuri

túkévjtsóíne. Diílléhjáa muurá Agááj tsííménémúhaabe tsíjtyé hójtsí paíne ícyahíjcyádújuco Moitsééúvukée Tsinaíí caméhbauvú Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájccúné paíne íjcyame ícyahíjcyáne.

²⁵Áánéllíi muurá téhbau Aráábíá íiñújiri íjcyahbáú memévá díllleúvu déjutu.

Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbájú paíne ícyahíjcyá díllleúvúj

tsííménémúhaabé tsíjtyé hójtsí paíne ícyahíjcyádújuco. ²⁶Áánetu ihdyu

níjkyéjiri íjcyáne Jerotsarée múnáa meíjcyame tsáhájuro tééne paíne meíjcyatúne. ²⁷Muurá Píívyéébe

waajácúháámitu nééne Tsáarádityu:

Ajchíba u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díícyá. Muurá úi ú tsíímávaáhi. Aame díítsíime ávyetá mityámé lííyááteé díúnú múnáállej tsíímé lííyaaténé éhníínevu.

Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

²⁸Ámuúha táñahbému, Píívyéébéhjáa néhdújuco Ítsáake cáánímútsi tsíímáváne.

Áhduréhjáa díbye néhdújuco íne tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyane. ²⁹Árómeke íne tsaate meke múhdú dáríívehíjcyá íhdééne

taúhbaju íúráávyéneri éhnehjáa Píívyéébere píáábóneri Aavaráá

pánétúélledívu tsíímáváábeke íúnú múnáálledívu díbye tsíímávaabe

tsárlílléhíjcyádu. ³⁰Téénetu muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééne:

“Díúnú múnáálleke díjchívyetso díhjáytú íllímájuro. Tsá pánétúelle dítyáabadívu u

tsíímáváábé wáábyuta íjcyane dííbye éhné íjcyatúne.” Ehdu nééne Píívyéébe

waajácúháámitu. ³¹Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá meíjcyatú íúnú

múnáálledívu Aavaráaúvú tsíímáváábéj tsííménémúhaabe íjcyadu. Muurá ihdyu

meíjcyá pánétúellee Tsáarádivu díbye tsíímáváábéj tsííménémúhaabe íjcyadu

tsúúca pánétúejpi Píívyéébe Hájchikye mecáhcújtsónéllííhye.

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

5¹Muuráhjáa Jetsocríjto tsúúca meke ijchívyetsó taúhbaju meke tükévéjtsóné pañe meicyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dífbyekéréjuco meúraávyé ímíñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha téeneri metsúúrameíhijcyáné meke pájtyetétsóiyóneríjívvari.

²Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébó ámúhake o nééneé. Muurá ámuha mekihdyahírótsámeíñetu ímíáámedi Píívyéébe ámúhake díllóiyóné ámuha meijtsúcunúne tehdu meméénúmeihajchíí tsá Críjto ámúhake pájtyetétsóiyúne. ³Árónáa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ímí Píívyéébema íjcyáiyóneri tsúúrameíhijcyámé óví ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu íjcyáhi. ⁴Árónáa íllure ámuha téeneri mémújtátsámeí Píívyéébée meke iwájýune Críjto téeveri mepájtyetéíñe méénúnetu. ⁵Muurá ihdyu ímíáámedi meke dílloobe Ípííchó meke tükévéjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke. ⁶Áánéllii mekihdyahírótsámeítyúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekihdyahírótsámeítyóné tsá meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu ímíááné Jetsocríjtoke mewájýune mecáhcujtsóné meke píaabóhi.

⁷Aanéé muurá tsúúca tehdújuco ámuha meúraavyéne. ¿Ááné mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhájucó ámuha téené uwááboju ímí mecáhcújtsotú múha nééjuri?

⁸Áaneráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhake ijchívyetsó ténejcútú Jetsocríjto téeveri. Aane tsá dífbyedítýú tene íjcyatú eene píéénéré ámuha meúraavyéne.

⁹Muuráhjáubá ihdyu ámúhadítýú tsááphídtýuré íjcyane ehdu ámúhake dáriive éhne múúne harfínallíjýú metátsajcóné pañévu íooríchetu áyánéwu mepícyooróné páneeríjýucó mújtadu.

¹⁰Árónáa ó waajácú Píívyéébe tsiíñe ámúhake píááboíñé ámuha meíhveté taúhbaju néhdu ámuha meijcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meijtsámeíhijcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhooiné díbye ícúbahráné ámúhake mútátsohíjcyámedi.

¹¹Muurá téhdure óhdítýu nehíjcyámé oova mekihdyahírótsámeíñeríyé ímí Píívyéébema meijcyane o úwáábohíjcyáne. Árónáa teene o úwááboca tsá oke dítye tsáíllétyuróne. Muurá ihdyu Críjto téeveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsarílléhíjcyáme. ¹²Aame ihdyu óví ílluréjuco ámúhadítýú dówaavéné téeneri ámúhake pátsárcyohíjcyáme.

¹³Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhake ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsáimíyéjuco meijcyame tsá ímityúné meméénújúcóóiyúne. Ímíñeúvú pamévamáyé mewájýújcátsíñe mépíáábojcatsí. ¹⁴Muurá tsane dífbyé taúhbaju nééhi: “Pamévakéré múw wájýú muhdú u wájýúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewájýúhájchíí tsúúca mémeenú páneere dífbyé taúhbajúúné muhdú meijcyáiyóné meke nehíjcyáne. ¹⁵Áánetu tehdu ámuha mewájýújcátsíñe mepíáábojcatsífyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcátsíhájchíí muurá íllure ámuha métútávátsójcátsííhi.

Píívyéébe Apíícho meke tükévejtsóne

¹⁶Áánéllii ámúhake o néé Píívyéébe Apííchó tükévéjtsó pañéréjuco ámuha meijcyane ímityunéhjí ámuha meméénújúcóótuki. ¹⁷Tsá dífbyé Apííchó ímíllétú meímillédú meijcyane. Téhdure ténehjí méhdivu cátuhtsó teene meke tükévéjtsóné pañe meijcyáiyóne. Ehdu panéjcvávú téneecu cátuhtsójcátsíñéllii éhniíñevu métsúúraméí Píívyéébe Apííchó tükévéjtsó pañe ámuha meijcyáiyóneri. Óvíjyacóóné ámuha meímillédú

meijcyane. ¹⁸Aane ímiáané ámuha díbyé Apíichó túkévjétsó pañe meijcyáhajchíí tsáhájucó ámuha íhdééne taúhbájú túkévjétsó pañe meijcyájucóotúne.

¹⁹Muurá ímillédúré icyahíjcyámé tsá téévetúne. Panévaré muurá ímityunéhjí méénume ihdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰Aame níjcyotájtekéré duurúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu néeme tsané úhbajcátsiyíyé íjcyame itsárlíléjcatsíñe waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiýóné ímilléme. Ehdu idyárhívéjcatsíñe ílluréjucó ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúeháhjírejúco. ²¹Aame nomíutááváwu néeme dsíjívétso múnaa, líyíicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyétá mityáne. Áhdure tsíñehjí panévaré ímityúné méénuhíjcyáme. Aane éíjyúú ámúhake o néhdu tsá múu tehdívanéhjí méénutúne. Muurá tehdu nénehjí méénume tsá Píívyéébé avyéúejte íjcyatúne.

²²⁻²³Áanetu ihdyu Píívyéébé Apíichó meke túkévjétsóné pañe meijcyame méwajyújcatsíhi, méimíjyúúhíí, tsíñehjí meke pájtyeróné máaabucúhi, tsaimíyé pamévamáyé méijcyáhi, tsíjtyeke mépíaabóhi, panévaré óóchevélletúme mémeenúhi, ídaatsómé méijcyáhi, tsá ímityúnehjíwú metáhjátsámeityúne. Ehdu Píívyéébé Apíichó meke túkévjétsóné pañe meijcyame tsá íhdééne taúhbaju néené tsíjítóriýé meijcyatúne. ²⁴Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímityúné icyánéjcutu méijcyá dsíjívemédú ténéhjí éllewu meijcyájucóótúnéllíhíye. ²⁵Aame méijcyá Píívyéébé Apíichó meke túkévjétsóné pañe. Áánéllíi metsu méihvéjtsámeí tééneréjucó meke túkévjétsóné pañe meijcyaki.

²⁶Tsáhájucó ávyéjuháñé mellííñéítyuróne. Tsá íñerí menómíutááváítyuróne. Tsá ímityúné medárhívéjcatsíítyuróne.

Mepíáábójcatsíñe

6 ¹Aane tsaate ámúhadítýú ímityúné pañéwú mújtáhajchíí mépíáábó ditye tsiíne ímíjpyeteki. Áronáa ihdyu ímíñéwú chooco méuwaábó díityéke. Ááne téíibúwá meijcyá ámuháyéjucó tehdu meijcyátuki. ²Ehdu mépíáábójcatsí múhdurá ámuha meicyahíjcyánéhjítu Críjto ímillédú ámuha meijcyaki.

³Muurá iiye íhtsutúme íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípíáábóíyónéhjí éllewu íjcyatúme állímyeíhi. ⁴Cáhawáa ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke ámuha meúraavyémé tsaimíyé meijcyáiýóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehníñéwu ímí íjcyane. ⁵Muurá íjcyanéí pámeere ímityúné meméénuhíjcyáné meméénújucóóítyuróne.

⁶Áhdure ámúhake o néé íñe Píívyéébé ihjyu ámúhake úwáábohíjcyámeke ámuha mepíáábo panévaré íñe tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷Aame tsá múu állímyeityúne. Méjtsámeídí Píívyéébe wáájacúityúne ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné méénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuííbye. ⁸Aame ílluréjucó wágóóoveíñé ímillédú icyahíjcyáme. Áanetu Píívyéébé Apíichó meke túkévjétsóné pañe meicyahíjcyámé méújcuú múíjyú medsíjívéjucóóityúne bóhi. ⁹Áánéllíi metsu óóchevélletúme ímiáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ímiáámé meijcyáhajchíí téene áhdó tsafimiyéjucó meijcyáíñe. ¹⁰Áánéllíi metsu pamévamáyé ímiááméré meijcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meijcyame ímityúné medárhívéjcatsíítyuróne.

Páávaro pítyajcóné

¹¹Aane íñe ámúhake o pítyajcóné ooréjucó pañetu o cáátunúne. ¹²Muurá

eene tsaate Críjtoke úraavyémé tééné hallútú diityéké tsijtye ímityú ijtsúcunúíyónélliihyéré ámuhakye táúhbahíjcyá ámuha mekihdyahírótsámeſki. ¹³Árome muurá tsá panévaré teene taúhbaju nénehji méénuhíjcyatúne. Muurá íllure imityájkímyeí ámuhakye téénevu táúhbahíjcyáme. ¹⁴Áánetu ihdyu tsá o ímilletú ínerí o mityájkímyeíyóne. Apáañéré ihdyu ímí ó ijtsúcunú mewájuryí Críjto páwachékevu dsíjívéebeke o cáhcújtsónéllii táimítyú táhallurí íjcyájúcootúne. Aabe tééné pañe o íjcyájúcoótúnéllii ténejcútú ó ijcyá dsíjívéebedu. ¹⁵Ahdícyane tsá muhdú tene néétu mekihdyahírótsámeítyúne. Áhdure mekihdyahírótsámeíyóné tsá

íinetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu Críjtoke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovené meke píaabóhi. ¹⁶Aane óví Píívyéébe meke íídaatsóllédú íjcyaaabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámuhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyu muhdú ámuhakye o úwáábohíjcyádu.

¹⁷Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medárhívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méénuhíjcyané matyáwááné tájpiíyí íjcyánetu méwaajácú dífbyé wákímyeí múnáajpi o íjcyaaabe ímiááné ámuhakye o néhíjcyáne.

¹⁸Ahdícyane óví dífbyeréjuco ámuhakye pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri ijcyáme éllevu Paávoru caátunuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo iñe Paávoru iñyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri mejcyame Jetsocríjtoke meúráavyéme éllevu Píívyééberée dífbyedítú ijcyáné uwááboju o úwáábóíñévu oke pícyoóbe. ²Áámeke óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwajíi ámuha mejcyaki.

Críjtoke mecáhcujsóné áhdo

³Ahdícýane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma mejcyámeke tsáimíyé níjkyéjitu panévatúré píáábohíjcyaaábe. ⁴Tsúúcajátújucóhjáa íñújii ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoj tééveri meke íjucúmeke íimíbájchoíñé méimítýú máhallúrí íjcyájucóótú dífbyeéjté mejcyame íñetú menéétsámeítyuki. ⁵Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllii íjtsámeíbyé dífbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke ítsíímedíyéjuco idíllóíñe. Ahdújucoo díbye meke tsíímvámé dífbyeéjté mejcyane díbyéhjáa méhdítýu íjtsámeídyújuco. ⁶Áánéllii pajiyuvaré dífbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllíihye. Mekée muurá píááboobe íllíkye mityane díbye wájýúúbeéjté mejcyaki. ⁷Muuráhjáa ávyetáa íhnáó meke íwájýúnéllii díbye dsíjívénej tééveri

méimítýuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. ⁸Áánerii meke újéjtsóobe mityane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévaré mewáájácúíñé tujkévejúvu. ⁹Téhdurée meke waajácútsóobe tsúúcajátújucoo muhdú meke ípájtyetétsóíñé ítsámeíhíjcyáné tsúúca mééma ípanéévetsonévu. ¹⁰Aane ehdu ípityájcó páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyoóíibye pámeere níjkyéjima íñújiri íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹Dífbyej tééveríhýyaa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcuube íavyéjéjte mejcyaki. ¹²Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúccunúú íñe tujkénú muha Críjtoke mecáhcujsómema ámuha bóónétu mecáhcujsómé pámeere dífbyeke maávyéjútso dúúrúvaméere. ¹³Muurá Críjtotdítyú pajtyéteju íjcyane ámuha mecáhcujsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ímiááné ámuha méijcyá dífbyeéjté díbyeé néhdújuco. ¹⁴Aane muurá dífbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaaajácú ímiááné meke díbye mújýú íñéjyju pícyooíñé íavyéjuvu tsáimíyéjuco dífbyema mejcyaki. Ahdícýane metsu dífbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjútsooméere.

Cahcújtso múnáá hallúvú Paávoru Píívyéébeke tujkéveju táumeíñe

¹⁵Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujsómé

ími pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájuycatsfihjcyáne. ¹⁶Áánéllii pajjyuvaré ámuhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsohijcyáhi. ¹⁷Téhdure ó táúmeihjcyá dífbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáábeke díbye ámuhákye iájcu ítyujkévé íjtsaméityu díbyeé Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñé ímíneúvú ámuha mewáájácuki. ¹⁸Aane óví ámuhákye tújkévéjívú ájuube dífbyé avyéjuéjtée ámuha mejjcyáímyeke díbye újcúmé úmíwa íñé ímíjyaú néene ámuha ímíneúvú mewáájácuki. ¹⁹Áhdure idyé óví ámuhákye waajácútsoobe muhdíívané íhstítú íjcyáne tájpi íñe dífbyeke mecáhcujtsómé meícyahíjcyanévu. ²⁰Áánevuú muurá meke úújétssoobe Críjto dsíjvéébeke tsiíñe íbóhítsóne íúniúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íavyéjútsoneri. ²¹Áábekée pícyoobe íñe múhdumé ávyéjujete níjkyejíríi, íñújíríi, íjcyámé avyéjuube páñétéjpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyané avyéjujtédítu. Áhdure bóone íjcyarómedítu tsá múha úújetéityú dífbyedívú. ²²Áánélliihyée muurá dífbyé hójtsí pañévú pícyoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dífbyeke pícyoobe múhdumé dífbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevéjtssoobe díbye íjcyaki. ²³Muurá dífbyé cahcújtso múnaa méijcyá tsané múnaa dífbyema. Aabe páneere ejécunú íñe múhdúné tsíeméné íjcyane.

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

2 ¹Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe ámuhákye pájtyetétsó Críjtoj tééveri ámuhá ímityuháñé déjucotu ámuha mewágóóóvéíyómeke. ²Muuráhjáa íhde ámuha ímityúné meícyahíjcyá íñe íji éhné Naavéné túkevéjtssoju Píívyéébedítu míamúnáake múhdurá

ítsámeíchohíjcyanérei ámuha meuráávyééllííhíhye. ³Ehdúu ímiááne meícyahíjcyá ímityúné eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mépée meímíllejítóre meuráávyehíjcyá méhdiyúré íjchívyéne allíjyúne. Ááne déjucotuú muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu. ⁴Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwájyúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétssoobe Críjtoj tééveri mewágóóóvétu dífbyeduréjuco mejjcyaki. ⁵Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píabó mepájtyetéki. ⁶Muuráhjáa Críjtoke íbóhítsóneri meke ávyéjútsoobe dífbyema mejjcyá níjkyejíríi íavyéjuri. ⁷Ehdúu mééma méénuube Críjtoj tééveri bóónetu íjcyané míamúnáake iwáájácútsó ímiááne meke iwájyune. ⁸Aane íñe tsúúca mepájtyeténé tsá meere meíhnháhorí meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ídáátsóllénéllii pájtyetétsó Íllíkye mecáhcújtsónej tééveri. ⁹Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllííhye. Ááneíllii tsá téeneri memítyájkímeítyuróne. ¹⁰Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri méjtsaméí cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcájtátújuco meke íimíbjáchoíñé íjtsámeídyújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹Aane cáhawáa méijtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámuhákye díllóhíjcyáhi. Áánemáa íiye díllómehíjcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpiíye íkíhdyahírótsámeíñéllííhye. ¹²Téijyúikyée muurá ímiááne tsá ámuha mewáájácútu Mepájtyetétssoobe Críjtoke. Ááneíllííhyée tsá ámuha Píívyéébeéjté mejjcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte mejjcyame tsá mewáájácútu muhdúhjáa Críjtoj

téeveri meke dibye ipájtjetétsoíñé pítýájcámeíñe. ¹³Áronáa ihdy iciaryooca Jetsocríjtóo mewájturi dsíjívéebema ámuha mejjcyánéllii tsúúca ámuha méijjcyá Píivýéébema. ¹⁴Áhdure muurá dífbyej téeveriyé icyooca muuha jodíómuma ámuha méijjcyá tsaimiyéjuco fhdeé múhdurá medárhívécatsíhíjcyaróme. Aame icyooca ámuha jodíómú mejjcyátúrómema méijjcyá tsamééréjuco. ¹⁵Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivýéébe ájcné taúhbjáúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsárlílécatsíhíjcyanéhjí Críjto ídsíjíveneri nijkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íñe pamévá míamúnaa mejjcyarómé dífbyeke mecáhcújtsómé tsame dífbyeéjté mejjcyame ímiáámeréjuco mejjcyaki. ¹⁶Muuráhjáa múhdurá medárhívécatsíhíjcyanéhjí Críjto mééma nijkévatsó páwachekevu ídsíjíveneri. Ehdúu ímbájchoobe pamévá míamúnaa mejjcyarómé tsamééréjuco mejjcyame tsaimiyé Píivýéébema mejjcyaki. ¹⁷Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsaimiyé Píivýéébema muha mejjcyafíñé tsúúca dífbyeke muha mewáájácújúcúóórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú mejjcyatúmé awáá dífbyeke mewáájácúútómeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸Áánéllii dífbyej téeveri Méécááni Píivýéébema tsaméhjí menáhbévájcatsí dífbyé Apíícho mééma íjcyane meke piáábóneri. ¹⁹Áánéllii tsáhájucó ámuha tsíjtýe múnaa mejjcyájúcootúne. Muurá icyooca méijjcyá tsané múnaaréjuco Píivýéébé avyéjújte tsúúca dífbyeéjté mejjcyame. ²⁰Muuráhjáa muha Jetsóó mamýémú Píivýéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucúónúné pañévu tsúúca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi páñétúejpi Jetsocríjtó dífbye tájpi mejjcyabe ehne múúne jaa ímichi

ápíhájcné hallurí íjcyadu néébeé. ²¹Aame íñe icyooca éhniíñevu dífbyema méllíyaatéhíjcyá ímiááméré Píivýéébema mejjcyaki. ²²Aane muurá Críjtoma mejjcyame jahdu menémé pañe Píivýéébe íjcyá ípííchoj téeveri.

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoró

3 ¹Ááné hallútú íñe oo Páávoró íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú mejjcyátúmeke Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútú. ²Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píivýéébé meke ídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú mejjcyátúróméke téénevu o wáájácútsoki. ³Muuráhjáa ihdy dífbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhakeyetehdure Críjto téeveri ipiááboíñé wáájácúratúné ipítýájcámeíñe. Aanée muurá tsúúca ámúhakeyete úuballé áyanévu éhnée fhde ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴Téhaamí ámuha meéúvénetu íhya tsúúca méwaajácú ímiáánéjucó oke dibye téénevu wáájácútsóne. ⁵Tsáháa muurá teene éjyju múnáaúvudívú dibye bóhówajcárotúne. Aanée íñe icyooca tsúúca bóhówajcároobe ípííchoj téeveri fhjyú uubálle múnáama dífbyeéjté muha mejjcyame Jetsóó mamýémú mejjcyamedívú. ⁶Ahdícýane ámuha jodíómú mejjcyátúrómé tsúúca méijjcyá Píivýéébé avyéjújte muha mejjcyadu Jetsocríjtodítýú ímiáájú uwáábómeíñé ámuha mecáhcújtsódú íjcyame. Aame icyooca méijjcyá tsamééréjuco Píivýéébé Críjto téeveri íajcuíñé néene meújcuímye.

⁷Ehdu néene íñe úwááboobéré ó pehíjcyá o méénúityuróné Píivýéébé téénevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdy o méénuhíjcyá dífbyé piááboriyé. ⁸Aabe oo pámeere múhdumé Píivýéébeéjté mejjcyamedítýú ídaátsoobe. Áróobekée oke itýújkevéélléne níwááveebe Críjtodi

íiné imíjyaú meíjcyáné uwaáboju íjcyanévu ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. ⁹Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyáné pámehdívúré teene wáájácúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsooobe tsúúcajátújuco pítýájcámeíñe. ¹⁰Aane muurá Píívyéébe meke úcuhíjcyá paméváre dífbyeke mecáhcujtsómé tsamééréjuco meíjcyá téénetu níjkyéjiri íjcyáné íhtsútujte iwáájácu muhdíívané dífbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹Ehdúhjáa imyéénuíñe pítýájcámeíbyé tsúúcajájucó. Ahdújucó muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹²Ahdícyane dífbyej tééveri tsúúca Píívyéébema menáhbévajcatsí íñerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcújtsónéllíihye. ¹³Áánéllíi ámúhakye o néé ámuha meíhvéjtsótu íñe tééne déjúcotu ámúhállíi o ícúbáhrámeíhíjcyáné uwaáboju. Íllure méímíjyúúvé tééneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wájyune

¹⁴Ehdu Méécááni Píívyéébé tujkéveju mééma íjcyánéllíi dífbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó ihjyúvahíjcyá dífbyema dúúrúvaabére. ¹⁵Áábé cahcújtso múnáa meíjcyame muurá tsúúca meíjcyá dífbyé dohjíba múnáa tsaate tsúúca níjkyéjíríjyucó íjcyámema íñe íñújiri meíjcyame. ¹⁶Áánéllíi ó táúmeíhíjcyá dífbyeke ípííchoj tééveri díbye ámúhá pañévu ípícyo íhnháhó ámúhakye tene ítsípájtsoki. ¹⁷Ahdure ó táúmeíhíjcyá Críjto éhniíñevu ámúhakye ípíáábo ímí dífbyeke ámuha meuráávyeki. ¹⁸Aame óvíi ámuha tsíjtye cahcújtso múnáama mewájyújcátsí ímíneúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wájyune meíjtsaméí píruúvé íjcyane. ¹⁹Aane ámúhá hallúvú ó táúmeíhíjcyá píáábó Píívyéébe ímiáábé

íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

²⁰Áánéllíi ihdyu metsu dífbyeke medúúrúva ávyéjújtsomé. Muurá meke píááboobe dífbyeke metáúmeíñe ehniíñevu meíjtsámeityúronemájucó. Ehdu muurá meke píáábohíjcyaae ípííchó mééma íjcyáne j tééveri. ²¹Aane ihdyu óvíi dífbyeke méduurúvahíjcyá dífbyé cahcújtso múnáa meíjcyame paíjyuváre mújyú níjkéváityúné ípyée ípítýájcámeídyújuco Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénúnéllíihye. Ehdu teéne.

Píívyéébeéjté meíjcyane ípííchoj tééveri

4 ¹Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwaáboju úwááboobéré o péhíjcyáné hallútú íñe cúvéhóójari oo ícyoooca. Aabe ámúhakye o néé tsúúca Píívyéébe ámúhakye újcume ímíneúvú ámuha meíjcyá muhdú meíjcyáiyódu. ²Ahdure idyé ámúhakye o néé tsáífbuwaré idáátsóméhíjvúvú ámuha meíjcyáne mewájyújcátsí pamévamáye. Aame ímityúné ámúhama íjcyaroné máaabúcuíhíjcyá ímí ámuha meíjcyaki. ³Ááne métsúúraméí tsané múnáaréjuco ámuha meíjcyame dífbyé Apííchó píáábori tsáímíyé ámuha meíjcyáiyóneri. ⁴Muurá íñe tsané múnáaréjuco meíjcyámema íjcyáné tsáneere Píívyéébé Apííchó meke ityúkévéjtsoki. Áánéllíi téhdure íjcyáné tsáneere dífbyé avyéjú méwáábyuta. ⁵Aabe tsáápiíye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujtsóhi. Áábe mémeriyé muurá métsójtsómehíjcyáhi. ⁶Áánéllíi díbye tsáápiíye Mépiivyéébé íjcyá apáábyekéré pámeere mecáánívahíjcyaae. Áábé hójtsiri pámeere meíjcyá dífbye tájpiye. Aabe kíá méhdítýu íjcyátúnéllíi panéváre mejtééveri méénuhíjcyáhi.

⁷Áronáa ihdyu tsáápiítsa mépiivyété muhdú nénehjí meméénune Píívyéébé

Críjtoj téeveri meke ájcune. ⁸Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Naavénekée ityáhjáne dífbyé hójtsi
pañe icyahíjcyámeke ijchívyétsóne
peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjuco
íjcyame díbye nééjuriyé piivyété
páhdváré nénehji imyéénune.

⁹¿Aanéhaca iiná nééiyóné teene díbyée cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú íhtsútuubéé íjcyároobe íññujívú iñítyéne ídáátsonúne.

¹⁰Áronáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajácúriyé mépiivyété páhdváré nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété dífbyé ihjyu úwááboméré ipyéhíjcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsiytye piivyété tsúúca Píivýéébeke cáhcújtsómeke ímiñéúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné úwaaabóne. ¹²⁻¹³Ehdu muurá meke píáábohíjcyá ihñéjté mejjcyame dífbyé wákimyéí ímí meméénu éhniñévu dífbyé cahcújtsó múnaa illíyaaté páneere dífbyeke mecáhcujtsómé mewáájácú muhdúhjáa Píivýéébé Hajchi íjcyane díbyée íjcyadu mejjcyaki. ¹⁴Áijyu ihdy muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityuré íjúcúné uwáabori muhdú tsiiméké memújtátsóiyódu. ¹⁵Aane ihdy cáhawáá metsu ímiááméré mejjcyáne ímiñéúvú meúraávyé teene ímiáájú. Áijyu ímiááné Críjto métúkevjtsoobe íjcyáábeéjté mejjcyame éhniñévu méimíbbáávyeehi. ¹⁶Áábe tájpi páneere dífbyeéjté mejjcyame mewáájycatsíñe panévatúré mepíáábójcatsímyé muurá éhniñévu mellíyaatéme ímí Píivýéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷Áánéllii ámúhake o néé Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri

Píivýéébeke wáájácútímé ícyahíjcyádú ámuha mejjcyájúccóotuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméí íjcyánéllii íimíllédú ícyahíjcyáme. ¹⁸Tsá ditye wáájácútú muhdú ímí íjcyáiyóné Píivýéébé íjtsaméí diityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáityú dífbyema ímiánéjcu iwáájácúiyóné íimíllétúnéllíihye. ¹⁹Muurá éhniñévuúré ‘nucójpí’ néétune méénuhíjcyá panévaré ímityúne. ²⁰⁻²¹Áronáacáa ihdy tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwááboju ámúhake úwáábócooca. ²²Ahdícyane ámúhake o néé ámuha meíhvéjtsó ímiájíjtóo ámuha mewáájácútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha meítsúcunúhíjcyané tsáijyu múu ámúhadi íjcyáhréi nééneé. ²³⁻²⁴Ámúhá íjtsaméí mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú mejjcyáiyóné Píivýéébe ímíllénejcúvú tsaímíyéjuco ámuha mejjcyánetu mebohówaucunúki.

²⁵Óvijjyacoóné ámuha maállíjyatsíhíjcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvú pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré mejjcyame tsá metútávátsójcatsítyuróne.

²⁶Tsá múu tsaatédívú icyáyobáavatéhajchíí páñetétsójcatsítyúne. Ícúí múu ímbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teene. ²⁷Tsá múu Naavenedívú táhjátsámeítyúne.

²⁸Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámúhadítú nánihíjcyámé illuréjuco méihvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííóméhjike mepíáábo.

²⁹Áhdure tsá múu íhjuvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu íhjuvú éhniñévu tsíjtyeke tene ípiáábo Píivýéébeke ditye úráávyénetu. ³⁰Ahdícyane óvijjyacoóné múhdurá medárhívémeíhíjcyané Píivýéébé Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene

mépañévu díbye pícyóonej téeveri méwaajácú ímiááné dífbyeéjteréjuco mejjcyámeke díbye újcúvañíe.

³¹Ahdícycane ílluréduco méihvété ímityúné ámuha medárfívéjcatsíñe páhduvaré nehníwu meúhbácatsíhíjcyánetu. ³²Ááne ímiááméré mejjcyáne ténéhji méimíbáchojcatsí muhdúhjáa Pívyéébe ámúhadi ídáátsóvéne Críjtoj téeveri ámúhake ímbajchódu.

Pívyéébeéjté mejjcyáiyóne

5 ¹Muurá ámuha ímiááné tsúuca Pívyéébej tsíímé mejjcyámeke wájuuúbe. Áánéllii métsúúraméí dífbyedi díbye íjcyadu ámuha mejjcyaki. ²Ááne méwájyujcatsí muhdú Críjto meke wájuudu. Muuráhjáa meke iwájýúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeifbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Pívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

³Ahdícycane tsúuca dífbyeéjté ámuha mejjcyame tsáhájucó múu íjtsámeityú íhdícycámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjycacóoné panévaré ímityúné ámuha meméénune. ⁴Ahdure tsá múu áteréénéhji úbálléjcatsíyúne. Múu Pívyéébeke ityéhdújtsóneríyé íhjuváhi. ⁵Muurá íhdícycáméhjima dómácócatsíhíjcyámé tsá Pívyéébe avyéjújete íjcyatúne. Áhdure tsífnéhji ímityuháñe méénuhíjcyámema panévaré ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dífbye avyéjújete íjcyatúne. Aane muurá tsúuca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjíryé muurá íjcyame tsá dífbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne.

⁶Ahdícycane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé áteréénéhji úwáábohíjcyáméívu. Muurá ehdu dítye ícyahíjcyáné hallútu Pívyéébe ícúbáhraa ávyétá íhnáhó díityédí dífbyeke dítye lléébohíjcyatúné hallútu. ⁷Áánéllii tsá múu tehdu néemema náhbévatúne.

⁸Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méicyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáájácútúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúuca ámuha méwaajácújucóó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha mejjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méjcyá ímiáámeréjuco. ⁹Muurá téjijto mewáájacúmé ímiáámeréjuco mejjcyame tsíjtyeke mépíaabóhi. ¹⁰Áánéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube Críjtoke ámuha méimíjyújtsóyóneri. ¹¹Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáájacútumé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaaabó keená ímiáájú íjcyane dítye iwáájácuki. ¹²Ehdu muurá teevétari wáájacúratúné dítye méénuhíjcyáneri méihjýuváiyóné nucójpítsóhi. ¹³Aane muurá íñe Jetsocríjto uwááboju díityédívú bóhówajtsó páneere ímityúné dítye méénuhíjcyáne. ¹⁴Muurá Pívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáájacúmeityuube u íjcyaaabe cána wáájacúvéne ímíñéuvú díjtsaméí Críjto uke iwáájácútsó ímiáájítóvu. Ehdu néene Pívyéébe waajácúháámitu.

¹⁵Aane cána metéíbúwáávéne ímíñéuvú méjtsaméí muhdú ámuha méicyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáájacútumé ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñéuvú íjcyá tsúuca ímiánéjcu ámuha mewáájacúme. ¹⁶Muurá íhnáhóoné Pívyéébeke meúraavyéne panévaré múhdurá néénéllíihye. Ároné pañe múu tsúúrámeihíjcyá ténéjcuríyе. ¹⁷Tsá múu ávyeta pevé ífíbuwáre íjcyatú wáájacúmeityúme. Múu tsúúrámeí muhdú mejjcyáiyóné Pívyéébe ímílléneri tehdu ámuha mejjcyaki. ¹⁸Tsá múu llíyícyávetúne. Muurá tehdu mejjcyáhajchíí ílluréjuco metútváaveíñe. Áánéllii ámúhá pañévu dífbye Apíchó meújcu ámúhake tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹Ááne múu ámúhá íbuúnetu íjchívyéne májtsiyi dífbyeke dúurúvaméré

ihjyúwájcatsí ténéjçuri. ²⁰Áhdure idyé múu dífbyeke paŋjyuvaré téhdútsohijçyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métáábama mewájyúçjatsíne

²¹Múu Píivýéébeke ámuha maavyéjuúllédú panéçjucvávú avyéjuúlléçjatsíhi.

²²Ahdíçyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuúllé Máavyéjuube Jetsocríjtoke iávyéjuúllédu.

²³Muurá áju méwá túkevýtsoobe Mepájtyetétsoobe Críjto ihñéjté mejçyámé túkevýtsoobe íçyadu.

²⁴Áábeke ihñéjté mejçyame maavyéjuúlléne mecáhçujtsódú óvíi walléémú téhdure ájyúmuke iávyéjuúlléne çáhçujtsóhi.

²⁵Áhdure idyé wajpíímú íçyánéçcutu múu méwámyuke iávyéjuúlléne waju Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájyúnéllii wájyumeityuubéré dsjívédu.

²⁶Muuráhjáa dsjívéebe mewájyuri dífbyé uwááboju mecáhçujtsónej tééveri meke ímíbájçhoki. ²⁷Aame tsúúca méímíbaavyé íné imítýú méhdi íçyájúçootúmé ímiááméré dífbyema mejçyaki. ²⁸Ahdíçyane múu ímíñéúvú waju méwakyé muhdú ámuha mewájyúmeidy. Muurá ímí mejçyane meímíleebe métáábake mewájyúhi.

²⁹⁻³⁰Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráityuróne. Muurá mewájyúmeiñéllii ímí météhmémeí panévaturé muhdú Críjto ihñéjté mejçyámeke téhmehíçyádu. ³¹Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééne wajpi cáánímútsidítýú íñéne ityáábávállema tsahéécoréjuço íçyáiñe. ³²Ehdu ámúhakye o nééne pañe íçyáné muhdú Críjto ihñéjtema íçyáné uwááboju.

³³Ahdíçyane tsiíne ámúhakye o néé ámúhá taabámuke ámuha mewájyú muhdú ámuha mewájyúmeidy. Áhdure

idyé diitye ámúhá taabámú óvíi íçyánéçcutu ámúhakye iávyéjuúlléne wajuúhi.

6 ¹Áhdure tsiime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píivýéébejté mejçyane ímílleébe. ²⁻³Muurá dífbyé taúhbaju nééhií: “Ámúháç caánímuke mewájyúne máavyéjuulle cáámene íñíjé hallúrí ámuha mejçyaki.” Ehdu muurá ityáúhbaju néhdu íçyámeke piááboobe.

⁴Áánéllii cáánimu tsá múu uhbádúré úwáábotú ítsíimeke. Muurá tehdu nééne uwáábó diityéké ímítýuneçcúvúré íjtsámeíçhóiyáhi. Áánéllii múu ímíñéúvú choocóré úwáábó diityéké Píivýéébe ícyánéçjú dífbyeke ditye ícyáhçujtsoki.

⁵Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íçyame múu diityéké iávyéjuúlléne ditye táuhbáné meenú Críjtoke íçcúvéiyódu.

⁶Tsá múu iávyéjujte íttéococaré ímí wákímyeítyú ditye ámúhakye ímí íjtsúçunúrókiye. Múu ditye ámúhama íçyátúrónáa tsáimíye wákímyeí ímiááné Críjtó íçúve múnaa ámuha mejçyaki. Ehdu mejçyane imíllebe Píivýéébeé.

⁷Áánéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íçcúvénéjuço. ⁸Muurá tsaaté hójtsí pañe íçyámema tehdu íçyátúrómeke tsahdúré áhdóiiibe muhdú ditye íçyadújuço.

⁹Áánéllii múu iávyéjujte íçyánéçcutu ímíñéúvú picyóó ícúbáhrátúméré íúnú múnáake. Cáhawáá méjtsúçunuj, muurá páme Avyéjuube Píivýéébe níjkyéjiri íçyaabe tsá tsaatéké éhniíñevu ímí íjtsúçunútúne. Muurá tsahdúré meke wájyuube pámeekére.

Ímítýunéhji metáhjane

¹⁰Ámuúha táñahbémuç, íçyooca ihdyu méitsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjto tééveri dífbyé ihnáhoóri. ¹¹Aame Píivýéébe ámúhakye tújkevejtsódú ímíñéúvú météhmémeí Naavéné ámúhakye mújtátsóiyóné ámuha

metáhjaki. ¹²Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsihjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsihjcyá diibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyatúné míamúnáa ímityúmé íjcyane Píívyéébeke wáájácútúméke íimillédú dáríívehíjcyámema. ¹³Áánéllii ámúhake o née muhdú Píívyéébe ámúhake túkévejsódú ímíneúvú ámuha mejjcyá tehdíívanéhjí ámuha maáábúctúne fhstutúmé mejjcyaki.

¹⁴Ahdícyane ímíchi mejjcyáne ímiáájú ímíneúvú ámúhá pañevú mepícyó ehne múúne cóhpene ócájimííhéhé méhđityu chíúctunúdu. Ááne ímiááméré mejjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyu ehne múúne méénujcatsi múnáa ityáhjátsámeítyu túémíihóvú pícyámeídyu. ¹⁵Ímíneúvú mejjcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaimíyé mejjcyáne uwááboju ehne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu iújcámeíne íjcyátsíiivyédu. ¹⁶Aame ímíneúvú mécahcújtsó ámúhá watájcódú néene téenej téeveri ámúhake Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹⁷Aane íne tsúuca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí ehne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú néene ímityúnéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébé ihjyu ménítsúwádú néene Íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímíneúvú meújcú ámúhá pañevú. ¹⁸Aane ámúhá pañe íjcyáne téeveri óóchevélletúmé dííbyema

paíjyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméí dííbyeke píáábó ímí ámuha mejjcyaki. Áhdure métáuméí pahúllevaré dííbyeéjéte íjcyámé hallúvú díbye diityéké ipiááboki. ¹⁹Téhdure táhallúvú métáuméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojívú pamévakéré o wáájácútsoki. ²⁰Muuráhjáa tééne wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íne tééne déjyucotu ícyooca oo cúvéhóójari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméí píáábó núhnévtuubéré o úwáábohíjcyá ímíneúvú muhdú tene néhdújuco.

Páavoro pítyajcöne

²¹Aane cáhawáa ihdyu óvíi ménahbe Tííkico tééne wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíneúvú ámúhake táuubállé meenúhi. Diibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íiná o méénuhíjcyáne. ²²Áánéllii dííbyeke ámuha éllevu ó wallóo díbye ámúhake iúúbálle muhdú muhtsi meícyahíjcyáné ámuha mewáájácúne metsájpinúki.

²³Ahdícyane óvíi Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámúhake píaabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujtsómé mewájyújcatsíne íbúwajíí mejjcyá ííneri íjtsámeíjyúcootúme. ²⁴Áámeke ihdyu óvíi ámúhake píáábohíjcyaaabe múhdumé ímiáané ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtome mewájyúmeke. Áyu tehđújuco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó íicúve múnáajtétsí íhyaami ámuha éllevu muhsti mécaatúnú elle Pirípori dífbyé cahcújtso múnaa Píívyéébeéjté ámuha mejjcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtemá túkevajtsojté éllevu. ²Áámeke ihdyu óvíi ámuhákye piáábohíjcyamútsí íbúwajíi ámuha mejjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró piáábó taúmeíne

³⁻⁵Muurá pajjyuvaré ámuhákye o ítsáávécocoo ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá piáábó ímiáájú mecáhjútsóné wákimyéityu ícyoocápi oke ámuha mepiáábohíjcyánéllííhye. ⁶Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámuhákye tsaímíyé piáábohíjcyané ímí dífbyeke ámuha meúráávyé mújyú tsiíne Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááínévújuco. ⁷Ehdu íne ámuhadítýú o nées oke ipiáabódúré Píívyéébe ámuhákye piáábohíjcyámeke o wájýúnema. Muuráhjáa íhde oke ipiáábohíjcyadúré íne cívéhóójari o íjcyáróobeke oke piáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúballehíjcyá dífbyé íhjuu tóónútuubére. ⁸Muurá Píívyéébe waajácú ímiááné ámuhákye o wájýune muhdú Jetsocríjtó meke

wájýudu. ⁹⁻¹⁰Aabe ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá piáábó ámuha mewájýucatsíne mewáájácu muhdú dífbyeke tsaímíyé meúráávyéiyóne. Ááme ímiáámeréjuco ámuha mejjcyame ínerí menéétsámeityu Jetsocríjtó tsiíne tsáácooca. ¹¹Ehdu dífbyere Jetsocríjtó piáábori tsaímíyé ámuha mejjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyaaíhi.

Críjtokeré íicúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹²Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámuha mewáájacúné íne páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhjí íllure oke piáabóné éhníínevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyaki. ¹³Áábeke tsúuca oke pámeere páñétúejpi avyéjúúbé já tehmejté íjcyámema tsíjtyehji íjcyame waajácújucoó Críjtóejpi o íjcyané hallútú cívéhóójari o íjcyane. ¹⁴Aabe teene cívéhóójari o íjcyároobe ímí o úwáábohíjcyané tsaate ménahbémú iwáájácúne téhdure úwáábohíjcyá ínerí núhnévetúme.

¹⁵Áronáa íjcyámé tsaate tsíjtye ímí méénuhíjcyáneríyé íñómítáávané íhnáho úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsíjtye úwáábohíjcyá ímiááné tehdújuco. ¹⁶⁻¹⁷Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájýune íne téené déjúcotu cívéhóójari o íjcyane iwáájácúnéllííhye. Áánetu tsíjtye úwáábohíjcyá íllure oke éhníínevu ityútávajtso íne cívéhóójari o íjcyáábeke.

Tsá ditye ímiá uwáábó méenuhíjcyatúne. ¹⁸¿Aanéhaca idyé muhdú o méenuíyónejívari? Áronáa eene ímityúné íjtsámeíne ímiáájú Críjtodítúyú íjcyane ditye úwááboróné tsúúca míamúnaa lléébucunúhíjcyánéllí o ímíjyuhíjcyáhi. ¹⁹Ahdure o ímíjyuhíjcyá íne panévare ímityunéhji oke pátyehíjcyaróné tsaímíyé óóma níjkévaíne o wáájácúnema. Ehdu óóma tene níjkévaíne o waajácú ámuha táhallúvú piáábó metáúmeíhíjcyánéllí Jetsocríjtó oke piááboíne Íapííchoj tééveri. ²⁰Aabe ihdyu o ímíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuróné íiná táhallúrí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtó o bóhówátsohíjcyá dibye íhtsútuube íjcyane pajyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áabeke téené hallútú oke ditye dsíjvétsóhahjí óvi o dsíjivéhi. ²¹Muurá íne o bóhíbe dífbyeke o úraavyéné o ímíllédúré idyé o ímíllé o dsíjivéné tsaímíyéjuco awáá dífbyema o íjcyaki. ²²Áronáa ihdyu o ímílléhi o íjcyane éhniínevu dífbedítúyú íjcyané uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Ahdícyane tsá o wáájacutú muhdú o íjcyaiíne. ²³Muurá íhtsútú óhdivu teene muhdú o íjcyáiyóne. Tsánejcútú ímí tehjújcooro teene ílluréjuco o dsíjivéné tsaímíyéjuco Críjtoma o íjcyaki. ²⁴Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhniínevu ámúhake o piááboki. ²⁵Aane tsúúca o waajácú ói o íjcyaiíne ámúhake o piáábo ámuha ímíneúvú Críjtóke mecáhcújtsóneri meímíjyúúki. ²⁶Ehdu muurá ámúhake éhniínevu o ímíjyúúvétsóo tsiíne ámuha éllevu o péijyu dífbyere Jetsocríjtó oke piáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjútso dífbyeke. ²⁷Ahdícyane ihdyu ámúhake o née ámuha tsaímíyé mejcyá muhdú dífbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áanéllí o ímíllé ámuha éllevu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha mejcyané

uubálle. Áronáa idyé tsá ámúhama o íjcyanéllíihyeré ímiáámé ámuha mejcyáítyuróne. Ó ímíllé ámuha tsaméhjí ímíneúvú téené uwááboju mecáhcújtsóné ímí mejcyane. ²⁸Aame tsá múu íllityétú ámúhake múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha mejcyámeke ehdu ditye dárívehíjcyánetu méwaaajácú ditye wágóóovéíne. Áánetu tsúúca méwaaajácú Píivýeébé piáábori ámuha mepájtyeténe. ²⁹Aane tehjújcooro ímí ámuha dífbyeke mecáhcújtsóné dífbedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyané téhdure téené déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíne. ³⁰Aane ihdyu óví ámuha máaabucuhíjcyá páneere ámúhake pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábucuhíjcyádu. Ááneríyéi muurá íne ícyoocápi o íjcyane ámuha méwaaajácúhi.

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjtó íjcyane

2¹Ahdícyane ímiáané oke ámuha meídaatsólléne mewájyúhahjí óví oke ámuha éhniínevu méímíjyúúvétsó ímí tsajjítóré ámuha meíjtsámeímyé mewájyújcatsíne mepiáábócatsíhíjcyáneri. ²Óví Críjtó ámúhake wájyúneri ámuha meímíjyúúvéme paíne dífbyé Apííchó íjcyane ámúhake tsápítsohíjcyáhahjí ámuha oke meímíjyúúvétsó ímiááméré mejcyáneri. ³Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdívane méénu ímíyíyé idyé méénutú íllure tééneri ímítyájkímíyefki. Tsáííbuwáre múu íjcyáne piáábócatsí panéjcuavávú íávyéjútlléjcatsíne. ⁴Tsá múu íyie tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ípiáábóiyóneri.

⁵Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu. ⁶Muuráhjáa Píivýeébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íneéíyóneri íjyáacunútyúne. ⁷Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú

itsímávameíñe ihdícyaabédurjúco
 íjcyane meke ipiááboki. ⁸Aabée
 íhtsútuuháñe lííñétuube ñiná néetuubéré
 ídátso íhvéjtsámeíbyeke nucójpítso
 wáyétyehcúmé páwachékevu ehne múu
 átéréejpi ímítýúúbeke méénudu.
⁹⁻¹¹Ehdúhjáa méénuube ‘tsíjyju’
 néetuubéré muhdú Píívyéébe dífbyeke
 néhdújuco. Áánéllihyéé dífbyeke
 Píívyéébe íávyéjuutétsoóbeke meménú
 pámé ehniínevúré díbye íjcyaki, dífbyé
 úmíwávú páhduube níjkyéjiri íjcyámema
 ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé
 ímíhmoúbáne íávyéjújtsóóbeke iwáájácu
 ímíááné avyéjuube díbye íjcyane tééneri
 Méécááni Píívyéébeke íávyéjújtsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹²Ahdícyane, ámuúha táñahbému,
 éhnée ámuháma o íjcyaaabe ámuhákye o
 nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke
 melléébo íñe tsíhyulle ámuhadítýú o
 íjcyároobe ámuhákye o néhíjcyáne. Ááne
 muhdú Píívyéébe ímillédú meíjcyá
 teenéjuco ámuha mepájtyetéíñe íjcyáne.
¹³Muurá ihdyu dífbyere ámuhákye
 ácuuhíjcyá ímíá íjtsaméivu muhdú díbye
 ímillédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴Aane ihdyu méméénuhíjcyá
 íjyevéllétúmé úhbájcatsítýmére. ¹⁵Áijyu
 ihdyu ámuha Píívyéébeéjé meíjcyame
 ímíá uwááboju úwááboméé
 mepéhíjcyámé mébóhówaucúnuú
 ímítýúné míamúnááj píñetéú ehne múúne
 míicuru cúúvétsihdyu péétécunúdu.
¹⁶Ehdu ámuha meméénúhajchíí mítyane
 ámuhádi ó ímíjyúúvee Críjto tsáácooca
 ópée dífbyema bañúháñe o
 wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷Aane mítyane
 tééneri o ímíjyúúnéllii ámuhákye o néé
 téhdure ámuha meímíjyúúki. Áánéllii
 eene ámuha mecáhcújtsóné hallívú
 ihdyu ó dsíjívéiyá éhniíñevu ímí ámuha
 mecáhcújtso dífbyeke. ¹⁸Aane ihdyu
 metsu tsaméhíj meímíjyúúki.

Timotéoma Epaporodítomútsikyé Páávoru úwáábovu wáalloone

¹⁹Aane óvíí Ávyéjuube Jetsóó
 ímílléhajchíí Timotéoke ó wáalloo
 ámuhákye díbye íúújeté muhdú ícyooca
 ámuha meíjcyane oke díbye
 úúballéváneri éhniíñevu o ímíjyúúveki.

²⁰Muurá apáábyéré dífbyé íjtsaméí
 táíjtsaméídyú néénéllii íjyáacunúúbe
 ámuhákye ipiáábóíyóneri. ²¹Áánetu
 tsíjtyehji íjyáacunúhíjcyá iye ímí
 íjcyáíyóneri. Tsá dítye íjyáacunúú
 Jetsocríjtó ímillédú íjcyáíyóneri.

²²Áánetu muurá ámuha méwaaajácu
 díbye ávyetá mityáné oke
 píáábohíjcyáné ímíáájú Críjtodítýú
 íjcyáné wákímyeítýu ehne múu cááníkye
 íjcyadu. ²³Aane óvíí íñe ícyooca o íjcyane
 muhdú óoma péé o wáallo dífbyeke
 ámuhákye díbye íúújetéki. ²⁴Áronáa ó
 íjtsúacunú tsáijyu múúne Píívyéébe
 píáábóri lléváhréjuco oore ámuhákye o
 úújeténe.

²⁵Téhdure ó íjtsúacunú ménahbe
 Epaporodítóke ámuhá éllevu o wáallooíñé
 téhdure mítyane panévatúré oke
 píáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke
 mepiáábónema taéllevu mewállóóbeke.

²⁶Aabe téhdure mítyane imíllé ámuhákye
 íájtyumíne díbyeé chéméné uubállé
 ámuha méwáájacúné múhdurá dífbyeke
 íjtsámeíhónéllííhíy. ²⁷Ímíáánée muurá
 dsíjívéroóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe
 dífbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhítsó
 dífbyeke íñée muhdú ícyooca kímóhcó o
 íjcyánáa díbye dsíjívéné oke éhniíñevu
 ávyénéjcyúfónéllííhíy. ²⁸Áábeke ámuhá
 éllevu ó wáalloo ámuha meímíjyúúvéne
 tujkéveri o állíjchu eene dífbyedi ámuha
 mekímóóvehíjcyáné múhdurá oke
 íjyáacunúhíjcyánetu. ²⁹Áábeke ihdyu óvíí
 ámuha ímíjyuuuri méwaaatsúcupejtsó
 Ávyéjúúbeéjé meíjcyáméejpi ménahbe
 íjcyáábeke. Áhdure tsíjtye dífbyedu

néméhjike idyé múu wajyúhi.

³⁰Muuráhjáa ávyeta wájyúmeityuubéré ámuháa oke mepiáábóiyóné Críjtó wákimyéi imyéénúneri íllúhwu dsíjiveráhi.

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíyóne

3¹Ámuúha tañahbému, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíne biwáánéré ámuhákye o úwaabóné ámuhákye tene piáábóíñéllíhye. Ahdícyané múu imíjyúú Ávyéjúubeéjté ámuha meíjcyame. ²Aame ihdyu tsáma téíhíwá méíjcyaco oohímýédú néeme ímítýmé íjcyame eene kíhdyahírótsámeítýmé pájtyetéítýmé úwáábohíjcyámeke. ³Áronáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dífbyé Apííhó meke túkévýtsóné piáábori díbye ímillédú dífbyeke maávýjútsohíjcyámé ímiááané dífbyeéjté méíjcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjuco. Áanéllii dífbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere íiná meméénúneri mepájtyetétsámeítýuróne. ⁴Muurá tehdu tene nééca oore ó pájtyetétsámeíiyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéítýuróne. ⁵Muuráhjáa idyé oke waháro tsímávátsihdyu íhyojsítú pápíhchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírótsómé íjraééj tsiiménémúhaabe heeberéomuube o íjcyabe páñétéjeju múúhá ihjyúri o íhjúvúábedívu. Diityééjtétsíi líhíyómútsi. Aabe muurá oo Bejamíi dohjíba múnájpi. Áhdure paritséómuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávýehíjcyáabe. ⁶Aabée ó íjyacunúhíjcyá Jetsóóéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráiyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke íiná nééítýuró taúhbajú néhdújuco o íjcyanéllíhíhye. ⁷Ehdúu o dáríívémeíhíjcyanéhjí ó íjtsúcunúhíjcyá íhstutúné o méénuhíjcyáne. Árone

ícyooa Críjtoéjpiyéjuco o íjcyanéllii óhdivu atéréenéréjuco ínéúbatú meke piáábóiyóne. ⁸Áhdurée panévare tsínehjí íjcyaróné dífbyé hallúhcuri ó íhvejtsó díbye páné ehniínevu íhstútuube íjcyane o wáájácúnéllíhíhye. Ehdúu muurá panévare o ímílléronéhjí ó íhvejtsó ehne múúne tsíméné atéréene meíhvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjuco o ícúveki. ⁹Ehdúu ó meenú tsáimiyéjuco dífbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábedi díllóítýuró taúhbaju néhdu o íjcyaróobeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveríyé oke dílloobe ímiáábedi. Aabe apáamyéré dífbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsóohi. ¹⁰Áanéllii ó ímíllé Críjtoke o wáájácuné tsúúcajáa dsíjívéjúcóróobeke Píívyéébe bóhítsóné íhnáho téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa díbye ímillédújuco ícúbáhrámeíne díbye dsíjívéne. Ahdu idyé ó ímíllé o ícúbáhrámeíne díbyeé dsíjívédú ífvane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímílléneíllíhíhye. ¹¹Ááne ehne múu dsíjívéebe tsiíne bóhíbe íjcyadu o néébe ímiááberéjuco o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáiyóneri metsúúráméíne

¹²Áronáa idyé tsá ámuhákye o néétu panévaturé tsáimiyéjuco ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu ehniínevu ó tsúúrámefíhíjcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáiyóneri. Tehdúu dífbyema o íjcyane oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴Ámuúha tañahbému, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áanéllii íhdée múhdurá o ícyahíjcyané o íhvéjtsóne ícyooa o tsúúrámefíhíjcyá muhdú díbye ímillédú o íjcyáiyóneri bótší téene áhdó o újcu íne múhdumé ímí dífbyema ícyahíjcyámeke téene áhdóllii níjkyeíjvú Píívyéébe piúvacoóca. ¹⁵Áanéllii íne múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé

ámúhake ímí tene íbúúúve íñe
ámúhake o néhijcyáne. Áánetu tsátsii
tsíhdyure ámuha meíjtsúcunúhahjíí óvíi
Píívyéébe ámúhake waajácutsó téenevu.
¹⁶Áánéllii ámúhake o nées ímííneúvú
ámuha meíjtsámeíñe meúráávye muhdú
tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúdu.

¹⁷Ahdícyane, ámuúha táñahbému, íñe
muhdú o íjcyadu meíjcyane. Áhdure tsijtye
óhđityúu iwáájáne ímí úráávyehijcyámé
íjcyadu meíjcyane. ¹⁸Áánetu ámúhake o
néhijcyádú ijcyáméi muurá mítyame
Críjtóo páwachekevu dsjíveneri
mepájtyeténé uwááboju íllure
tsáílléhijcyáme. Aane íñe ídátso táábere
tsiíñe ámúhake ó úúballéhi. ¹⁹Aame
muurá ímityúné ícyahijcyámé téené
dájúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá
Píívyéébeke ítsáávetúmé muhdú tsáímíyé
íñíjiri ímíllédú íjcyáíyóneriyé
tsúúráméhijcyáhi. Ááneri íllure
mítyákímyehijcyámé múu
núcópívehijcyánaáaca. ²⁰Áánetu ihdyu
mee níjkyéíjetéjéjuco meíjcyane íñe
météhmehijcyá Mepájtyetétsoobe
Jetsocríjtó meke újcvúváiíbyeke. ²¹Aabe
muurá íñe ídátso meícyahijcyáne jpi
meke cápáyoácomé meíjcyáá
dífbyedúréjuco dsjívéítyúnéj píiháñema.
Ehdu meke ímíbjáhchóiibye panéváré
ípívyetédú íjcyáabe.

Múu imíjyúú pajyuváre

4 ¹Ámuúha, táñahbému mítyane
ámúhake o wájyúmeke o
ájtyumíyóneri o ijyácunúhijcyámej,
ámúhadi ihdyu mítyane ó ímíjyuhijcyá
táwákímyéi áhdódú néene ímí ámuha
táuwáábó mecáhcútsóhijcyáneíllíhíe.
Áámeke ihdyu ámúhake o nées tsáímíyé
ámuha meúráávye Máavyéjuube
Jetsocríjtoke.

²Téhdure Ebóódíamúpike Tsítíkyémá o
nées dítyépi ímíáámúpiréjuco íjcyane
tsáílléjcatsítyumúpi. Tsá ehdu

meíjcyáítyuró Jetsocríjtóéjté meíjcyame.
³Aane íñe uke o nées táwákímyéítyu oke u
náhbénuhijcyaaabe dítyépike u píááboki.
Muurá mítyane oke téhdure
píáábohíjcyamúpi ímíáájú Críjtó
uwáábójutu. Téhdure Creméétema tsijtye
oke téené wákímyéítyu píáábohíjcyáhi.
Ááme mémeháñe tsúúca ijcyá mújyú
medsájivéjúcúóóítyúne bóhí újcvúmye
mémeháñe cáátúváne waajácúháámítu.

⁴Áánéllii ámúhake o nées ámuha
pájyuváre meímíjyú tsúúca
ávyéjúúbeéjte ámuha meíjcyane. Áánéllii
tsáma meímíjyuhijcyane. ⁵Muurá
píihíjucóóné tsiíñe Máavyéjuube tsááiñe.
Áámeke ihdyu óvíi ámúhake paméváré
waajácú ímíáámé ámuha meíjcyane
pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶Aame ihdyu tsá múu ímityúné
íjtsámeítyú tsíméné ámúhake
pájtyeóóca. Múu pajyuváre Píívyéébeke
úúballéhijcyá muhdú íjcyane. Áhdure
múu dífbyeke téhdútsóhijcyá panévá
hallúvúre. ⁷Ehdu ihdyu ámuha
meíjcyácooca dífbyere Píívyéébe
ámúhake píááboó íñerí
íjtsámeíjyúcootúmé tsáímíyé ámuha
meíjcyane múhdumé Críjtodívú ámuha
mecátsípáávehijcyáme. Ehdu meke
Píívyéébe píáábonévú méjtsaméí tsá
úújetéítyuróne.

Ímíááneriyé meíjtsámeíñe

⁸Ahdícyane méjtsaméí ímíááneriyé
muhdú tsíjtyema ámuha
maávyéjúúlléjcatsíñe tsáímíyé
meíjcyáíyóneri ámuha ténetu
mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe
íjtsúcunúki, ámuúha táñahbému. Ehdu
múu nénéhíjryé íjtsámeíñe tsáhájucó
átéréénéhíjri íjtsámeíjyúcootúne.

⁹Áánéllii ménútsóhijcyá ímííneúvú
ámúhakeé o úwáábohíjcyané tehdu
ámúha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca
ámúha mélleebó muhdú ámúhake o

néhíjcyanéjji. Áhdurée tsúuca ámuha máájtyumí muhdú ténehji o méénuhíjcyáne. Ahdu méméénuco Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha meíjcyaki.

**Pirípó cahcújtso múnaa
Páávoróké píaabóne**

¹⁰Muurá ávyeta ó téhdujtsó Píívyéébeke íne ícyooca tsiíne ámuha oke mepiáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néetu íveekí ámuha oke meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímiááne oke ámuha mepiáabóné meímlérónáa tsá ámuha mepiívyetéhíjcyatúne. ¹¹Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúne tájpi o íjcyáiýóné o ímílléne ehdu ámúhakye o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúuca téhdunéjuco. ¹²Aabe ó piivyeté o íjcyane éhnévátúroóbe. Áhdure idyé ó piivyetéíyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyeté íbúwajíí íiná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. ¹³Aabe ó piivyeté panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari. ¹⁴Áabeke ihdyu tehdíjuco ámuha oke mepiáabóné íne ídátsó múhdurá o íjcyáábedi ámuha meídáátsóvénema.

¹⁵Aame ímiááne apáámyéré ámuha Pirípori íjcyáne cahcújtso múnaa tsúucajátújuco meíjtsámeíne muhdú oke ámuha mepiáábóíneri. Muuráhjáa éhne tujkénuré Críjtodítýú íjcyáne uwááboju

ámúhakye o úwáábótsihdyu Matsedóóniá íiñújitu tsiéllévuréjuco o péébeke apáámyéré ámuha oke mepiáabó Píívyéébe ihjyúvú ámúhakye o úwaaabóné tsaímíyé ámúhakye búúúvénéllíihye. ¹⁶Téhdurée Tetsaróónicárí o íjcyácooca ámuha taéllevu méwállohíjcyá oke mepiáabóne. ¹⁷Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúýóneri o íjyácunúnéllíí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé ehdu ámuha meméénuneri éhniíñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyane. ¹⁸Muurá ámuha oke maácuhijcyanéjji mítyanéjuco éhnee Eparorodítoma ámuha mewállóónema. Aane ímí Píívyéébe íjtsúcunú éhne múúne ávyéta ímyé cúvááne pacúúcu meíjtsúcunúdu. ¹⁹Áameke ámúhakye ájcuíibye íiná ámúhadítýú pñhtonévú íhtsutúné íavyéjú íjcyaaabe Jetsocríjtoéjté ámuha meíjcyanéllííihye. ²⁰Aane ihdyu óvíí dííbyeke méduurúvahíjcyá paíjyuvaré mújyú nǎjkéváítýúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

²¹Ahdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnaa elle íjcyámeke méuubállé mítyane díityéké muha ílle meíjcyame medúúruváne. ²²Áhdure ávyéjuube Tséetsá únú múnaa ámúhakye duurúváhi.

²³Aane óvíí Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdíjuco.

COROTSÉÉTSE

Coróótsari ijcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru Jetsocríjtodítú ímiáájú pajtyéteju ijcyáné uwááboobe Píívyééberéé ihdyu oke ityújkevééllédú ijcyaaabe tééné wákimyéivu pícyoóbe. ²Aabe íne ihyaamí o cáátúnuháámí muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari mefjcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óvíi Méécááni Píívyéébe ámúhake píaabó íbúwají ámuha meijcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú píáábó Páávoru táumeíne

³Paíjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtój Caaníkýé muhtsi météhdútohiíjcyá ámúhá hallúvú dífbyema muhtsi meíhjuvácoóca. ⁴Muurááhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsónéllii tsafímíyé mewáájúcatsíhijcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté ijcyámema. Áanéllii muhtsi météhdútohiíjcyá dífbyeke. ⁵Ehdúvú ímí ámuha meícyahíjcyá íné ímíjyaú meíjcyaiíne Píívyéébe mewáábyuta níjkyejívu méénune ámuha mewáájácúnema. Muurévááhjáa Jetsocríjtodítú pajtyéteju ijcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meítohiíjcyáne. ⁶Áané uwááboju muurá tsúuca tsújaavé

pahúllevávú ííńújiri. Aane mítyame icyáhcuíjtsóne ímí úráávyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú mefjcyadu. Muurááhjáa Píívyéébe mítyane meke wájjyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujsóhi. ⁷Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wájjyú menéébe ímichi ámúhake úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráávyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóíyóne. ⁸Aabée múúhake úúballé ímí ámuha mewáájúcatsíne.

⁹Áánée muha mewáájácútsihdyu paíjyuvaré ámúhá hallúvú píáábó Píívyéébeke métáúmefhijcyá dibye ámúhake ímííneúvú iwáájácúto íjtsaméivu. ¹⁰Áhdurée idyé muha métáúmefhijcyá ámúhake dibye íájcu dífbyé icyánéjcu ámuha meíjtsóíne waajácuvu ímí dífbyeke ámuha mewáájácúne muhdú dibye ímillédú meíjcyamedítú ímiááneréjuco íbóhówaúcunúki. ¹¹Ehdu nééné píáábó muha métáúmefhijcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke dibye íhnaáhoori ámúhake tsípajtsómé panévá ímítuyaháne ámuha maáábúcuhiíjcyaki. ¹²Aame dibye ámúhake ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dífbyeke metéhdújtsoki. ¹³Muurááhjáa dífbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pańétú éhne múu cúúvetsihyi ijcyadu meícyahíjcyámeke. Áánemáa meke

pícyoobe mítyane iwájuube Íllí avyėjúvúréjuco. ¹⁴Dibyée muurá dsíjívénéj tééveri mééema ímíbájchoobe méimítyuháñé méhdi ídáatsóvénama.

**Jetsocríjtó dsíjívénéj tééveri ímí
Píívyéébema mejjcyane**

¹⁵Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube Íllí Jetsocríjtó tééveri méhdivu bóhówaavé páñé piivyéébére jcyaaábe. ¹⁶Diibyééhjáa muurá Jetsocríjtó tééveri ípívyéjtsoobe páneere múhdúné tsíeméné íñújiri jcyánéhjima íévéhóowari jcyanéhjí maájtyumínee, maájtyúmítúnee, jcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsoobe níjkyéji múnáama naavémuke pámeere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévaré ípívyéjtsoobe Íllíj tééveri ténéhjiri dibye íavyéjútúsámefki. ¹⁷Aabéhjáa ihdyu Críjto icyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyadúré íñéubáreíkýé jcyátúné íhdéjuco. Áabe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné jcyane ijcyáhi. ¹⁸Aabe muurá dífbyé cahcújtso múnáa mejjcyámé túkevéjtsoobe íñe méhniwau meke túkévétsóhíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjívéebe tsííñe bohíí téhdure medsjívémé mebóhííñé tújkénuúbe. Áábekée Píívyéébe pícyóó páné avyėjúubéré dibye íjcyaki. ¹⁹Ehdúu Píívyéébe imíllé íbóhówájtsámeíñé Críjtó tééveri. ²⁰Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íñújiri jcyánema íévéhóowari jcyanéhjí ímíbáavyeki, téhdure tsaímíyé míamúnáa Píívyéébema íjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ²¹Muuráhjáa íhde ámuha Píívyéébeke mémúnáatsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyanéllíhýe. Árómeke tsúúca ámuhákye ímíbájchómeke újcuube tsaímíyéjuco ámuha dífbyema mejjcyá Críjtóo míamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjívénéj tééveri. ²²Ehdúu méénuube íñé imítyú máhallúrí jcyájúcootómé

tsaímíyéjuco menéemeke újcuuci. ²³Áánéllíi ámuhákye o néé íñevú táhjátsámeityúmé tsaímíyé ámuha meuráávyé muhdú mepájtyetéíñé uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Ááné uwááboju muurá íñe úwááboobéré o péhíjcyáné tsúúca íñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoró

²⁴Áánéllíi ó imíjyúú ámuhákye o píáábóné wákimyéí o méénúneri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewájyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhíjcyáne. ²⁵Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavenéjuco íñe cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámuhákye ó úwáábohíjcyá tene jcyadújuco. ²⁶Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye pítyájcámeíñé tsá múha wáájacuhíjcyatúne. Méíhdé múnáaúvúhjáa jcyarómé tsá wáájacutú teéne. Áánevu íñe icyooca tsúúca meke waajácútsóobe íhñéjté mejjcyámeke. ²⁷Aane Críjto méema jcyáneri tsúúca mewaaajácú tsaímíyé Píívyéébe avyėjuri mejjcyáiñe. Eene muurá wáájacúratúné jcyanéví imíllebe téhdure ámuhákye iwáájacútsóné jodfómú ámuha mejjcyátúrómeke.

²⁸Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévatúré túkévéjtsóméré dítye Críjtó tééveri éhniñévu iwáájacúne ímiááméré Píívyéébema íjcyaki. ²⁹Áánéllíi muurá íñe ávyétá íhnáhó ó úwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri. **2** ¹Aane ó imíllé ámuha Raoditséá cóomi múnáa tsijtye oke wáájacúttúrómemá mewáájacúné ávyétá íhnáhó ámuhá hallúvú píáábó o táúmeíhíjcyáné Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meuráávyeki. ²Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewájyújcatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa

Píivýéébe mééma Críjtoj tééveri wáájácúratúné méénuhíjcyáne. ³Díbyedi ihdy páneere ímiá tujkéveju íjcyáhi.

⁴Ehdu íne ámuhákye ó téíbúwátsohíjcyá tsaate ámuhákye íállíñeri imújtátsótuki.

⁵Muurá tsá ámuháma elle o íjcyáturóne. Áronáa ámuháma o íjcyá tájtsaméiyi. Áánéllii ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujsómé tsaímíyé mejíjcyáneri.

⁶Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dífbyeke mecáhcujsóidíjy mejíjcyadu tshádúré ímíñeuvú mejíjcyá dífbyema.

⁷Ahdícyane ímíñeuvú mecáhcujsóóbedívú meíhvéjtsámeíñe paíjyuvaré Píivýéébeke météhdútsóhíjcyá muhdúhjáa ámuhákye o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujsómé tshídyuréjuco íjcyane

⁸Téíbúwá tsáma méíjcyaco tsaate íjtsaméiyúré íjycúné uwaábori ámuhákye imújtátsótuki. Muurá míamúnáa íjtsaméiyúré tsáane méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítyú tsáané íjtsaméiyi ditye úwaábohíjcyatúne.

⁹Muurá muhdú Píivýéébe íjcyane méwaaajácú Críjto míamúnáajpidívú ípíivýéévéébej tééveri. ¹⁰Aabe muurá pámeere níjkyéji múnaa naavémuu, íjcyámé éhniíñevu fhstútuúbe. Áánéllii dífbyema mejíjcyámema téhdure íjcyaaabe Píivýéébeé. ¹¹Aabe tsúuca ámuhákye íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámuháma íjcyánéllíihye. Tsá idyé mekihdyahírótsámeíñeri meímíbaávyetúne. Muurá ihdy Críjtoj tééveriyé meke ímíbájchoóbe.

¹²Muuráhjáa metsójsótsámeíñeri ménaavénú dsíjívéébekeé ditye cúuune. Áánerii méúújtsó íhdée múhdurá meícyahíjcyané tsúuca meíhvéjtsóne. Aame ícyooaca tshídyuréjuco mee Píivýéébéé íhnháoori bóhítsóóbeke mecáhcujsónema. ¹³Muuráhjáa éjyju ámuha éhne múu dsíjívémédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné

meícyahíjcyané meíhvéjtsótúnéllíihye.

Áronáa ícyooaca tsúuca Píivýéébe ámuhákye ímíjpyetétsó téénetu Críjtoj tééveri ámuhádi ídáátsóvénema.

¹⁴Muuráhjáa dífbyé taúhbaru néhdu mejíjcyátúné déjúcotu méhdi ícúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbájchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhuube dsíjívéne j tééveri. Ehdúu mééma ímíbájchoobe mewágóóóvéíyónetu meke ípájtyetétsoki.

¹⁵Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhuube Críjto ídsíjívéneri tsúuca tahjá Naaveneke íhyájkímumájucu. Áánetu méwaaajácú tsúuca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjéneri metsúúráméíñe

¹⁶Ahdícyane méífcúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu íhnyúváneeri.

Áhdure méífcúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye

wáñehjívatéhíjcyáneeri ámuha meífcúvétúneri ditye ámuhádi íhnyúvahíjcyáneeri. Áhdure méífcúvedí kéjcoojí Píivýéébeke idyúúrvahíjcyáneeri ditye íhnyúvahíjcyáneeri. ¹⁷Ehduhjíikyeé muurá meméénúneri Píivýéébeke méúráávvehíjcyáhi. Ááneríhnyáa ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Áronáa ícyooaca tsáhájucu tehdu meméénújúcootú tsúuca díbye mééma íjcyánéllíihye. ¹⁸Ahdícyane tsáma máállítsámeídi eene níjkyéji múnaakévá ámuha medúúrvátúhajchíí ámuha mewágóóóveíñe tsaate ímiááneúvúdu úwaábohíjcyamedívu.

Muurá iwáájacutúnéré bañuháñé méénuhíjcyámé naavévaa dítyédívú bóhówáávéné pañe íájtyumíne. Ehdu imyéénúne pánehjídú ícyahíjcyámé ídáátsóméhjívu. Áronáa mítyákímyeíhíjcyámé iyee íjtsámeíñé imyéénúneri. ¹⁹Ááne díibyéjuco Críjtoj ítyúkevítsoobe íjcyáíyoóbedi tsá ditye

íícúvehíjcyatúne. Muurá dífbye tájpiyé méijcyá dífbyeéjté meícyame. Aame méuráávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímillédú dífbye piááboríye.

²⁰Muuráhjáa mewájyuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcújtsóneri tsúuca métahjá míamúnáá íjtsaméí állíuré íjcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájacújúcúóótúnéllí méijcyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédu. Áronáa ííveekí Píívyéébeke wáájacutúmé íjcyadu ámuha íjienévú métáhjátsámeíhíjcyáhi? ²¹Ííveekí majchóháñetu ámuha mébóícyúcatsíhíjcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéébcatsíhíjcyáne. ²²Muurá ténéhjítu ámuha mebóícyúcatsíhíjcyaróné íjcyá memájchoki. Muurá míamúnáá íjtsaméítyuré tsááne ámuhákye úwáábohíjcyáme. ²³Aane pánehjídú meke báñuhíjcyá ímíááné ímí Píívyéébeke díyte úráávyeyúvúdu. Muurá itsúcunúhíjcyámé íícúbáhrámeíne idáátsóméhjíúvú íjcyáneri tehjújuco Píívyéébeke íávyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá díityéké tene piáábotú díyte íímíabáavyeki.

3 ¹Ahdícyane Críjtóo dsíjíveebe tsiíne bóhíínej téeveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúuca meíjchivyémé métsúúraméí níjkyéjéne íjcyáneri dífbyeke ámuha meífcuvémé dífbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. ²Áánéllíi tééneríyé métsúúraméí. Óvíjyacóóné ííñújéne. ³Tsúuca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé Píívyéébeéjteréjuco meíjcyame ténejcúrí meífcuvéjúcúóótúnéllíi ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴Aabe muurá tsiíne tsáácooca dífbyema tsáímíyé méíjcyaa íávyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

⁵Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméenuhíjcyáne. Óvíjyacóóné

íhdícyáméhjíma ámuha medómáccócatsíhíjcyáne. Áhdure tsíñehjí ámuhákye tútávájtsóíyóneri ámuha meúmúpívyehíjcyanéhjí ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváíyóneri meítsámeíhíjcyané méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváne ímityúné íjcyané tujkévéeneré teéne. ⁶Ehdu nénehjí lléébotúmé meénuhíjcyámedi íhnáhoóíñé Píívyéébe ícúbáhráne. ⁷Tehdúu muurá nénehjí téhdure ámuha meméenuhíjcyáhi. ⁸Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medáíívécatsíhíjcyáne, néhni ámuha menéáyócatsíhíjcyáne, núccójpítsó nénehjí ámuha meíhjúvahíjcyáne. Énehjí panévare ílluréjuco méihvéjtsó. ⁹Ténéhjítu tsúuca ámuha tsíñejcúríyéjuco meíjcyame tsáhájuco múu állíúúnújcatsítyúne. ¹⁰Métsúúraméí éhniíñevu ámuha meífmíjpyetéíyóneri ímíneúvú ámuha Píívyéébeke mewáájacu dífbyedu ímíáámeréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímíááné tsúuca ámuha tsihdyuréjuco. ¹¹Tsá dífbyeéjté meíjcyatú jodíómú meíjcyánéllííhíye. Muurá íhdyu pamévare dífbyeéjté íjcyá jodíómú íjcyáturómé kíhdyahírótsámeítyuróme, tsííñé íñújéne múnaa íjcyaróme, íñéubára wáájacuturóme, tsaaté únú múnaa íjcyaróme, tsaatéubámáyé wákímyeítyuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujtsómé tsahtúré dífbyeéjté méíjcyáhi.

¹²Muuráhjáa Píívyéébere ámuhákye ujcú mítyane ámuhákye iwájyúnéllíi dífbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aame múu ímíánejcúvú íjtsaméí icyápáyóóvéne wajyújcatsíhi, piáábójcatsíhi, idáátsóméhjíúvú íjcyáhi, ímíááméré pamévamáyé íjcyáhi, ámuha meífcúbáhrámeíyonéhjí aabúcuhi. ¹³Ááne múu tsáíjyu múhdurá ámuháma

pájtyéronéhjí ímbáchójcatsí
íídaatsólléjcatsíne Críjtóo méhdi
íídaátsóvéne meke ímbajchódu.
14Áhdure múu éhniíñeva wajjújcatsí
tsaímíyé ámuha mejjcyaa íñevú
tájhjátsámeityúme. 15Áámeke ihdyu óví
ámúhakye Píívyééberéjuco túkëvejtsóne.
Muurá ímíllebe Críjtoj téeveri ámúhakye
ipíaaabóné ímí tsame mejjcyaki.

16Ááné hallúvú múu dífbyeke
ityéhdújtsóne ímjyuri duurúvahijcyá
ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi.
Aame ihdyu wajácúnejcútsi mejjcyáne
meúwáabohijcyá Críjtó uwááboju ámúhá
pañe íjcyane tsápítsójcatsímyére.
17Panévare múu íiná imyéénunee,
íihjyuváne, íjcyane méénuhijcyá muhdú
ímiááné Ávyéjuube Jetsóoéjté mejjcyame
meméénúyódú tééné hallúvú Meécááni
Píívyéébeke dífbyej téeveri
téhdújtsomére.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

18Ámuúha walléémuj, tsúúca
Ávyéjuube Críjtó uráávye múnaa ámuha
mejjcyame múu avyéjuullé ámúhá
tajímuke. 19Áhdure idyé ámuha wajpíímú
múu wajyú ámúhá taabámuke. Tsá múu
ímityúné dárívéjcatsityúne.

20Áhdure tsíime mécahcújtso ámúháj
caanímuke. Ehdú muurá ámuha
mejjcyane Píívyéébe ímílléhi. 21Áhdure
ámuha cáánimu tsá múu ámúháj tsíimeke
úmécójtso tú ditye ityútávávétuki.

22Téhdure idyé tsáné avyéjútémá
wákímyeímýé múu cáhcujtsó díityéke.
Tsá múu ditye ííttérokíyé tsaímíyé
wákímyeityúne. Múu Píívyéébeke
íavýejúúlléne tsaímíyé wákímyeíhi.
23Áhdure panévare íiná ámúhá wákímyéí
íjcyane múu meenú ímíñevú
óvéheetúmé dífbyeke ámuha
meíícuvénéjuco. 24Muurá tsúúca ámuha
méwaaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtoke
meíícuvéne áhdó díbye meke újcuíñé

íavýéjuvu tsaímíyéjuco dífbyema
mejjcyaki. 25Áánetu ímityúné íjcyámeke
téhdure ájcuíibye téene áhdovu. Muurá
Píívyéébe meke pámeekéré tsahdúré
wájýuroobe áhdó muhdú
meíicyahijcyádújuco.

4 1Aabe níjkyéjiri íjcyaae
Máavyéjuube meke íttehíjcyá muhdú
mejjcyane. Áánéllii múu ávyéjujte
íjcyame ímíñevú íwákímyéi múnáake
picyóó ícúbáhratúme.

2Ahdícyane múu téíibúwá íjcyáne
paíjyuvaré Píívyéébeke piáábó
táúmeíhijcyá óóchévetúmé panévá hallúvú
téhdújtsomére. 3Téhdure múúhá hallúvú
métáuméí díbye múúhakye piáábónej
péévé múúhakye múha íiná néétume
éhnííñevu míamúnáake muha meúwáábo
Críjtóo mééma pajtyéteju méénunee. Teene
o úwáabohijcyáne hallútú muurá íne
ícyooca oo cúvéhóojari. 4Áánéllii
ámúhakye o nées táhallúvú piáábó ámuha
Píívyéébeke metáuméí díbye oke ipíáábo
míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

5Téhdure ámúhakye o nées panévaturé
ímiááméré ámuha mejjcyáne cahcújtso
múnaa íjcyátúmeke tééjuvu
mewáájácútsoki. 6Aame ihdyu múu
ímíñevú íhýuvahijcyá tsaate ámúhakye
díllócooca tsaímíyé díityéke ámuha
meúúbálleki.

Páavoro pítyajcóne

7Ahdícyane óví ménahbe Tííkcico
ámúhakye táuubállé meenú dífbyema
muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákímyéí
meméénuhijcyaaébe. Díibye muurá oke
tsaímíyé tééné wákímyéityu
piáábohijcyáhi. 8Áábeke ámuha éllevu ó
wallóo ámúhakye tsápíjtsobéré iúúbálle
muhdú ílle muha mejjcyane. 9Áábema
téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaae
Onéétsimo péé ámúhadityúu tsáábeé.
Aamútsí óvíi ámúhakye úúballé páneere
muhdú ílle íjcyane.

¹⁰Áánetu íñe dífbyema muhtsi cívéhóójari meijcyaaabe Arijtáácó ámúhakye dúúruváné ámúhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabée nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhakye duurúváhi. Aabe ámúhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcuco. ¹¹Téhdure idyé Jetsóó dífbyere ‘Jójtoó’ némeíbyé ámúhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítýú cahcújtso múnáa íjcyame oke píáábohíjcyá Píívyéébé avyéjú wákimyéí o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápítsohíjcyáhi. ¹²Téhdure ámúhadítýú tsáábe Epáápara Críjtó wákimyéí méénuhíjcyaaabe ámúhakye duurúváhi. Téhdure ámúhá hallúvú mítyane píáábó Píívyéébeke táúmeíhíjcyaaabe ámuha tsaimíyé dífbyeke meúraávye muhdú díbye ímillédu. ¹³Aane ímiááné ó waajácú ámúhá hallúvú mítyane píáábó díbye táúmeíhíjcyáne. Téhdure Raoditséa cóómíyi íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé

hallúvú táúmeíhíjcyaaabe. ¹⁴Téhdure wájýú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámúhakye duurúváhi.

¹⁵Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubálle. Áhdure Níhpáke pámeere dífbye jávú dóbéévehíjcyáné cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubálle.

¹⁶Aane íhyaami ámúha éllevu o wállóháámí ámuha meéévéne boone méwállóoco diitye Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu téhdure dítye íééveki. Áhdure téhullétú ámúha éllevu dítye wállóháámí ímíñeúvú méééveco.

¹⁷Áánetu Akípoke mene díbye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébé dífbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸Ehdu íñe ámúhakye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájívedí íñe cívéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdíjuco.

I TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróonicárí ijcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Ámuúha Tetsaróonicá múnáa múúhá nahbému, ihyaami íñe muha mécaatúnú ámuha éllevu oo Páávoroo, Tsbáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha mejjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikyé Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óví ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha mejjcyaki.

Tetsaróonicá múnáa cáhcujtsóne

²Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii pajjyuvaré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. ³Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájjyúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dííbyé wákimyéí ámuha meméénume méitsohíjcyáné tsiíñe dibye tsááiñe. Ááné hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ⁴Muurá muha méwaajáccú ámúhakyeé táñahbémuke iwájjyúnéllii dibye újcune. ⁵Muuráhhjáa ámúhakye muha pajjyté tsúuca mééma íjcyáné uwááboju meúwáábócooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó múúhakye píáábóneri panévaré méénúráítyúronéhjí muha méméénuhíjcyá ímiáánéjucu íjcyane muha meúwáábohíjcyánéllííhye. Aane muurá ámuha méwaajáccú muhdúhhjáa

ámúhama muha mejjcyame ámúhakye mepíáábohíjcyáne.

⁶Muuráhhjáa Píívyéébé Apííchóré ámúhakye ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó dííbyé uwááboju ámúhakye muha meúwaaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. ⁷Ehdu nééróné pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítýú muurá Matsedóóníamá Acaáya ínújjíccú cahcújtso múnáa ámúhadítýú ííiváne tehdu úráávyehíjcyáhi. ⁸Ááné uwáábojuu muurá ámúhadítýú tsújaavéné tsá apáámyéré tééné ínújjíccu múnáa wáájácúttúne. Muuráhhjáa tsúuca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Téhdurée waajácúmé ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áánéllii tsáhájucu muha muuca teene meúúballéítyuróne. ⁹⁻¹⁰Muurá téhdure múúhakye úúbállehíjcyámé éhnée ámúhakye muha maááhívéjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhakye úúbállehíjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé ícyoooca botsii ímiáábé Píívyéébekéréjuco ámuha mecááníváábeke meíicuvémé metéhmehíjcyáné mújyú tsiíñe Ílli tsááiñe éhnée dsíjívéébeke dibye bóhhítsoóbe. Díibyée muurá tsúuca meke

pájtjetétsó méimítyú hallútú
meicúbáhrámeíyónetu.

Tetsaróonicári Páávoró úwaabóne

2¹Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúháñée ámúhake muha maááhívéjetúne. ²Muurárhjáa Pirípovu múúhake ditye ícúbáhrároné pañe íñnerí íllityétúmé ámúhake muha méúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávéneema. Áámedíi múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámúhake muha méúwaabóné muurá ámuha mecáhcujtsóhi. ³Tsáháa ímityúné ámúhadítú muha mejjtsámeíñe íllure ámúhake muha maállityúne. ⁴Muurárhjáa ihdyu Píívyéébe pámé íjtsaméiyé wájácú néébe múúhake ityújkevééllémekéjuco níwáávéne úwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá ámúhake dibye ímillédújuco. Tsá muha méúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhake ímí íjtsúcunúki. ⁵Aane wájácú ámuha menéene tsáháa múúhake ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámúhake muha méúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. ⁶Áhdurée tsá muha mejjycunútú míamúnaa múúhake mítyájtsoíyóneri. Muurárhjáa ihdyu ímiáané múúhake ámuha mémitýájtsoíyá Crijtorée múúhake úwáábojtédívú pícyóomeke. Áronáacáa tsá muha mejjycunútú téeneri. ⁷⁻⁸Muurárhjáa ihdyu ámúhakeyéré muha tsaímíyé mépíáábohíjcyá éhne múúne tsiíméké tsiiju téhmedu ámúhake muha mewájýunema. Aamée ámúhake muha méúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhake pátyehíjcyároné pañe. ⁹Aane cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa ámúhake muha méúwáábo ámúháj píine muha mejjcyame mewákímeyehíjcyané pécóhahjchótá cójfhahjchótá téene tájpi muha mejjcyaki. Tsáháa íñnerí ámúhake muha mejjyévétsóhíjcyatúne.

¹⁰Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyée ámúhama muha meícyahíjcyanéllii íñnetú muha menéétsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. ¹¹Áhdure ámuha méwaajácú ámúhakeyée muha méúwaabómé mecánáájánuhíjcyané éhne múúne tsiíméké cáani méénudu. ¹²Muurárhjáa ámúhake muha ménehíjcyá Píívyéébema ímíñeúvú ámuha mejjcyá muhdú dífbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjúejtée ámuha mejjcyáiñévu ámúhake dibye méménúmeke.

¹³Áané hallúvú muha pajjyuvaré météhdútsóhíjcyá dífbyeke. Muurárhjáa dífbye úwááboju míamúnaa íjtsaméí íjcyatúné muha ámúhake méúwáábonéllii ámuha ímí mecáhcujtsómé tsúúca méimíjpyetéhi. ¹⁴Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Crijtoke ámuha mecáhcujtsóné hallútú ámuúha múnaaré ámúhadi ícúbáhráhíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyané cahcújtso múnáadi múúha múnaaré jodíómú ícúbáhráhíjcyáhi. ¹⁵Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúha múnaaré idyé íjcyámeke Píívyéébe ihjyú uuballe múnáake idsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáityuróne. Áanéllii pamévakéré tsarílléme. ¹⁶Aame muurá tsá ímillehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha méúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhniíñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke tééné hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

**Páávoró ímillé Tetsaróonicári íjcyané
cahcújtso múnáake íááhíveténe**

¹⁷Ámuúha múúhá nahbémuj, éhnee ámúhadítú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámúhadítú tsihyulle muha mejjcyarómé

ámúhake méitsáávehjicyáhi. Áánéllii muha méimíllerá ámúhake maááhívetené tsiíne maátyúmíjcatsiki. ¹⁸Éíjyúúcooróo o ítsameihjicyaróné oore ámúhake o ááhívetéyóneri. Áronáacáa Naavéné tájtsaméí tútávajtsóhi. ¹⁹⁻²⁰¿Aane íne ínévú muha mecátóróóvéne méimíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíne tsáacoóca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámúhadi téjyju muha meimíjyúúveímye.

3 ¹Áamekéé ámúhake muha maájtyúmíyóneri meíjyáacunúhíjcyánéllii ámuha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhtsi mécoévá Atéénávúre. ²⁻³Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébe íicúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewáalloone ámúhake díbye Críjtotdítyú íjcyáné uwááboju íúwáábóneri itsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dífbyeke mecáhcújtsó tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeityu íne icyooca meícúbáhrámeihjicyánéhjitu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíne. ⁴Muuráhjáa ámúhama muha meíjcyácooca ménéhíjcyá meícúbáhrámeíne. Ahdújuco muurá meícúbáhrámeihjicyáne. ⁵Áneri mítyane ámúhadi o íjyáacunéllii Timotéoke o wallóo díbye ámúhake íúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcujtsóné o wáájácuki. Ópée mítyane o íllityé baúháhé ámúhake muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íicyánejcúvú llíúúfíyóneri.

⁶Áronáa Timotéó ámúhadi Tetsaróonicári úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewájycatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúballébe ámúhadi muha meíjyáacunúhíjcyádúreva idyé múhake

ámuha maájtyúmíyóneri meíjyáacunúhíjcyáne. ⁷⁻⁸Áneri mítyane muha méimíjyuuveé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. ⁹Áané hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútohíjcyáhi. ¹⁰Muurá pajyuvaré muha dífbyeke píáábó métáúmeihjicyá tsiíne ámúhake muha maááhívetémé éhniíñevu ámúhake meúwáábo dífbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímíneúvú ámuha mewáájácutúne.

¹¹Aane ihdyu óví Máavyéjuube Jetsocríjto ma múhake píáábomútsí ámúhake muha maááhívetéki. ¹²Ahdure óví ámúhake píááboobe íne ámúhake muha mewájyudu ámuha pamévamáyé mewájycatsíki. ¹³Aane óví ámúhake píááboobe tsáimíyé dífbyeke ámuha meúráávyé mújyju Máavyéjuube Jetsocríjto íhñéjteke újcúvácooca íné ímítyú ámúhá hallúrí íjcyatúme ámuha dífbyedívú meúújetéki.

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

4 ¹Áánéllii ámúhake múúhá nahbémuke muha mené Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúre tsáimíyé ámuha meíjcyana Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhake muha meúwaabódu. Aane óví ámuha meúraavyé éhniíñevu.

²Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajuré ámúhake muha meúwáábohíjcyáne. ³Muurá Píívyéébe ímíllé dífbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíne díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. ⁴Múu ityáábávajcatsíne tsáimíyé íjcyáhi. ⁵Tsá múu Píívyéébeke wáájácútmé dárífvécatsíhíjcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítyúne. ⁶Tsá múu ínáhbé táábake pátsárijcyotúne. Muurá ehdu

dárfívémeñhíjcyámeke tééné hallútú
ihnáhooiné Píivýéébe ícúbahráne.
Téénéllíihyée muurá tsúuca ámuéhakye
éjyju muha meúúballé teéne. ⁷Tsáháa
ímítynéhjí meméenu dibye meke
újcutúne. Mekée újcuube ténehjí
meñhvéjtsóne meímíjpyeteki. ⁸Ááné
uwááboju tsaate éhdiivállehíjcyámé tsá
míamúnáake éhdiivállétúne.
Píivýéébekéré ehdiivállémé mépañévúu
Íapííchó ípícyóóneri meke
ímíjpyetétsoóbeke.

⁹Áánetu íñe muhdú ámuha tsané
nahbémú mewájýjycatsíñetu tsáhájucó
ámúhake o cáátúnútyú tsúuca
Píivýéébé túkevjtsojý pañe ámuha
mejcyame tehdujúco
mewájýjycatsíñéllíihye. ¹⁰Muurá
Matsedóóniá iinúji múnáa
ménahbémuma ímí tehdujúco ámuha
mewájýjycatsíhíjcyáne. Áronáa ámuéhakye
muha menéé éhniínévu ámuha
pamévamáyé mewájýjycatsíki. ¹¹⁻¹²Aame
ihdyu tsaimíyé íbúwajíí ámuhá
wákimyéiyi mejjcyá íiná ámuhadítý
ípñhtótu muhdúhjáa ámuéhakye muha
meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnáa
íjcyatúmé ámuéhakye íavvejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiíne tsááíne

¹³Ámuúha múhá nahbémuj, téhdure
muha méimíllé ámuéhakye meúúballéné
íñe tsúuca cahcújtso múnáa íjcyame
dsjívéhíjcyámé muhdú íjcyaiñé ámuha
ídátso mejjtsúcunúne mekímóóvétu eene
pájtyetétyúmé ídátso kímóóvehíjcyádu.
¹⁴Muuráhjáa Jetsóó dsjívéebe tsiíne
bóhiíne mecáhcujsómé méwaajácú
téhdure Píivýéébe meke bóhíitsoíñé
dífbyeke mecáhcujsómé medsjívémeke.

¹⁵Muurá tsiíne dibye tsáácooca téjyju
íjcyame tsá pééityú medsjívémé íhdéré
dífbye éllevu. Ehdu Píivýéébere nééne íñe
ámúhake muha meúúballéhi. ¹⁶Aabe
Jetsóoma wáallo níjkyéji múnáa

avyéjúúbeke dífbyé rojrócori dibye meke
ípíúva dífbyé cahcújtso múnáa
mejcyámeke. Ájyju muurá pámeere
múhdumé dífbyé cahcújtso múnáa
mejcyame tsiíne mébóhiíhi. ¹⁷Átsihdyu
ihdyu bótší téjyju íjcyámema
tsaméhjíjuco mepééíne cáámevu
Máavyéjúúbema maátýmíjycatsíki. Aame
dífbyema méjcyáá muhdú
íjcyáityúmeréjuco. ¹⁸Áánéllíi téénevu
mecátóroóvéne métsípátsócatsíhíjcyá.

5 ¹Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó
tsááíne, ámuúha múhá nahbémuj.
Áronáa ihdyu tsá mewáájácútu mújyju
dibye tsááíne. ²Muurá tsúuca ámuha
méwaajácú mejjtsótúnáa dibye tsááíne
éhne múúne naní múnáajpi pejco meke
ábájínejcúdu. ³Muurá míamúnáa
nehíjcyáá íñé ímíjyaú íjcyaiñe. Áhdure
íjtsícunúmye mújyju íiná pájtyéityúne.
Áronáa ílluú néétútsihdyu íjcyaiñé
ícúbáhraméí éhne múúne wállehdiívú
pécúteré tsíimáva ávyé wájtsidu. Áánetu
muurá tsá múha pállójcóityúne.
⁴⁻⁵Áronáa tsáhájucó ámuha mejjcyatú
éhne múú cúúvétsii mejjcyadu. Muurá
tsúuca ámuha méwaajácú teene éhne
múúne cóóji páneere íiná maájtyumíne
mewáajácúdu. Áánéllíi tsáhájucó
ámúhake tene ábájínejcúityúne.
⁶Áhdícyane metsu ímiááméré mejjcyá
téiíbúwaréjuco. Tsáhájucó tsaatédú
wáájácúmeityúmé mejjcyáityú éhne
múúne cúwame íjcyadu. ⁷Muurá
cúwamee, llíyícyavémee, éhdume tsá
wáájácúmeityú éhne múú cúúvétsii
íjcyadu. ⁸Áánetu ihdyu mee péététsihyi
múú íjcyadu menééme tsúuca teene
mewáajácúme metsu ímiááméréjuco
mejcyáne Píivýéébeke mecáhcujtso
ímítynéhjívu metáhjátsámeityu éhne
múúne tsoadáhó ityáhjátsámeityu
cóhpéneúvú wátájcámeidyu. Ááne metsu
ímííneúvú meuráávyé íñe mepájtyeténé
uwááboju éhne múúne tsoadáhoke

íwatájcoji wátajcódú íhvane mewágóóónvéfyónetu meke pájtyetétsoíñe. ⁹Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meícúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹⁰Áánélliihyée dífbyeke wáalloobe mewájjyuri díbye idsíjive mújyú meke díbye újcúvácooca pámeere téjyú íjcyámema medsjívéjúcoorómé tsaméhjí dífbyema mejjcyaki. ¹¹Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhnííñevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Píívyéébema ámuha mejjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévajtso

¹²Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, ámúhake muha menéé ámuha maávyejúúlle ámúhá túkévjajtsojteke. ¹³Ímiááméré mejjcyáne mewájjyú díityéke. Tsá múu múnáátsójcatsíyúne.

¹⁴Téhdure ámúhake muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévatúré fhstunúmeke mépiáábo. Ehdu múu piáábohíjcyá pamévakéré múhdurá ditye íjcyáronéhjí iáábúcúnema.

¹⁵Aame ihdyu téiibúwá méjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúne ámúhake méénuróne píámeityúne. Ímiááméré mejjcyáne íllure mépiáábojcatsi.

¹⁶⁻¹⁷Pájjyuvaré Píívyéébema meíhjyúváne méimíjyuhíjcyá.

¹⁸Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dífbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté mejjcyame panévaré meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dífbyeke metéhdújtsoné imílleébe.

¹⁹Áábé Apííchó ámúhá pañe íjcyane ámúhake túkévétsohíjcyáne tsáma méihvéjtsodíñe. ²⁰Áhdure íñe dífbyere tsaatédívú bóhówájtsoñeri íiná pájtyeíñe dítye úúbálléneri tsá múu ícúvetúme íjcyatúne. ²¹Árónáa ihdyu múu ímíñeúvú íjtsó keená ímiááne íjcyane iúráávyeki. ²²Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

²³Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhake píaabó íñe ímityú ámúhá hallúrí íjcyájúcoótuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhake tehme ámúhá pi, ámúhá íjtsaméí, ámúhá íbuúúné, mújyú tsiíñe Ávyéjuube Jetsocríjto tsáácooca ámuha íñerí menéétsámeityuki. ²⁴Tsá muurá íñerí meke díbye báñúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke díbye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhdúu.

Páávoró pítyajcöne

²⁵Ahdícyane ámuha múúhá nahbému mejjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke piáábó pájjyuvaré métáuméí múúhake díbye ipiááboki.

²⁶Téhdure ámúhake muha menéé ámuha tsané nahbému mejjcyame medúúrúvájcatsíki.

²⁷Téhdure ámúhake muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámúhama o íhjyuváne ámuha mewáájácútsó pámeekéré elle íjcyáne cahcújtso múnáake.

²⁸Ahdícyane óvíi dífbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjto ámúhake píaabóne. Áyu tehdújuco.

II TETSARONITSÉETSE

Hállúvúeháámí Tetsaróonicáří ijcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Ámuúha Tetsaróonicá múnáa múúhá nahbémuj, ihyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, ijcyame elle ámuha mejjcyame tsaimíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikyé Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. ²Aamútsí ihdyu óvíi ámuúhakye píaabó íbúwajíí ámuha mejjcyaki.

Ímítýúmema Píívyéébe ímibájchoju méénúíñe

³Ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsómé mewájýújcatsíñéllííhýe. ⁴Mítýane muha méimíjýúú ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsóne meúráávyéneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsijtye dííbyé cahcújtsó múnáake. ⁵Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámuúhakye waajácútsóobe ímiááné tsúuca dííbyé avyéjýeje ámuha mejjcyane. Áánéllíi ámuha méícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema mejjcyaki.

⁶Áronáa ihdyu eene ámuúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráííbye. ⁷Áánetu ihdyu

meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiiibye múijýú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúmé níjkyéjii múnáama cúújuwádú péétécunúnéj piine tsáácoóca. ⁸Ehdu tsááiibye íñe Píívyéébeke íéhdíiválléne dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ímiááné íjcyáneri ícúvehíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹Aame ílluréjuco wágóóóveíñe múijýú níjkéváityúné ícúbáhrámeíhíhullévu. Aame tsá múijýú dííbyé avyéjýú íhtsutúné íjcyane ájtyúmítýúne. ¹⁰Ehdu muurá méénúiiibye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáácoóca. Áijyu dííbyeéjíte mejjcyame dííbyeke maavyéjýjtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí dííbyema méjicyaá dííbyé uwááboju muha ámuúhakye meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcújtsónéllííhýe.

¹¹Áánéllíi paíjyuvaré muha Píívyéébeke píáábó ámuúhá hallúvú métaúmeíhíjcyá ámuúhakýeé díbye újcume tsaimíyé dííbyema ámuha mejjcyaki. Áhdure muha métaúmeíhíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcújtsómé ímiáánéré meméénúfýóneri metsúúrámeíhíjcyáné ámuúhama díbye ípanéévétsoki. ¹²Ehdu nénéhjíri máávyejýjtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke ávyéjýjtsóiiibye Píívyéébe meke íídaatsólléne dííbyej tééveri újcúmeke.

Naavéneéjpi méénune

2¹ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Máavyéjuube Jetsocríjto tsááíñé úmíwari páhdváré néene mávaríjchojúúné íjcyááhi. ² Áánéllii ámúhake muha menéé íne Píívyéébé uwáábódú nénehji tsaate naavédú nééne ííténé pañe íajtyumíné úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyáátúnúháámí pañe 'tsúuca Ávyéjuube tsájucóohíí' íñehaami ámuha éllevu wáállóhahjíí méíhcúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeídiñe. Muurá ihdy ímiááné díbye tsááíñé ihde tsaate Píívyéébé uwááboju állíuríyéjuco dílloíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibe ímityuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráííbye. ⁴ Aabe páhdváré dárííveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré dítye dúúrúváyóneri íjyáacunúema. Muurá Píívyéébedi ídíllómeíñe dííbyé duurúvájá pañevú úcáávéííbye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwajácú íveekí icyooca díbyéi bóhówáávetúne. Muurá ihdy íéévéí újjetécooca bóhówáávéííbye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámúhake ehdu mééma tene pájtyeíñé o nehíjcyáne? ⁷ Tééne pañéjúcooro muurá mee icyooca. Áronáa ihdy tsáhái díbye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Díbye ihdy dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéííbye. ⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéné íhnáhooríyé méénuráítyúronéhjí méénuú téeneri míamúnáake ímújtátsoki. Ehdu ímyéénúneri mújtátsóiibye Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ímiáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéímyeke. Áánéllii Píívyéébe díítyéké íhvéjtsó dítye awáá ímíllédú teene icyáhécújtsoki. Aame tééne déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóó ítsáácooca eene

ténejcúvú díítyéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsaráhcori íicúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áánetu ihdy ámúhake Píívyéébe wájýúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsóhíjcyáhi. Muuráhjáa tsúucájátújuco díbye meke újcune Íapííhó meke ímjpyetétsónej téeveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetéki. ¹⁴ Ahdújucoo muurá íne ámúhake muha meúwáábónej téeveri díbye ámúhake újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teéne, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícýane tsáma máábájíívedí éhnée ámúhadi muha meúlléjécooca ámúhake muha meúwáábóhíjcyáne. Áhdure íne waajácúháámí pañe ámúhake muha menéhíjcyáne méíhvéjtsodíñe. ¹⁶⁻¹⁷ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Mééccáani Píívyéébéme ámúhake píaabó tsaimíyé ámuha meíjcyame ímiáánéré meméenuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meíhýúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke íwájýúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke újcuube múijyú níjkéváityúné meímíjyu dííbyema íavyéjuri meíjcyáíñevú mecátsípáávéñema.

Páávoró néé píááboju díítyé hallúvú dítye ityáúmeíki

3¹ Ahdícýane ámuúha múúhá nahbému, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píáábó métáuméí díbye múúhake ípíáábo Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllévá múnáadívú metsújáucúné dítye tsaimíyé icyáhécújtsó ámuháa mecáhcujtsódu. ² Áhdure métáuméí díbye múúhake ityéhme ímityúmé múúhake

imyéénútuki. Tsá muurá pamévare dífbyé uwááboju cáhcújtsotúne. ³Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámuúhake píááboó tsaímíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámuúhake téhméiibye ímítúnéhjítu. ⁴Muurá muha méwaajácú ámuúhake muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénuíñé ámuúhake dibye túkévéjtsóneri. ⁵Aabe ihdyu óvíi ámuúhake píaabó ímíñeúvú ámuha mewájácu mítyane meke dibye wájyune. Áhdure idyé óvíi ámuúhake píááboobe ímítunéhjí ámuha maáábúcu muhdúhjáa Críjto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámuúhake muha menéé íñe ámuúhake muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñé ímíllehíjcyátúmema. ⁷Muurá tsúuca ámuha méwaajácú muhdú muha meíjcyadu ámuha meíjcyáiyóne. Muuráhjáa elle ámuúha muha meíjcyácooca tsá wákímyeítyúmé muha meíjcyatúne. ⁸Aamée tsá muha mumájchó pevénéré áhdóratúné memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méícúbáhrámehíjcyá wákímyeíyi cójáhajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Ehdú muha mewákímyeíhíjcyá íñerí ámuúhake muha meíjyévéjtsótuki. ⁹Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múúhake ámuha mepiáábóiyóné íñe Píívyéébé wákímyeí muha meméénuímeke. Áronáacáa ihdyu

múúhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁰Muuráhjáa ámuúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñé ímíllétúmé tsá múu májchotúne.” ¹¹Áánáacává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé méicyahíjcyáhi. ¹²Áánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjto taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³Ámuúha múúhá nahbému, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. ¹⁴Ehdu íñe ámuúhake muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke mewáajaco caatyé íjcyane. Áamema ménahbévájúcohdí ditye téeneri ínúcójpívéne iwájácúúve múhdurá idyáíívémeíhíjcyáne. ¹⁵Áronáa ihdyu tsá múu díityéké téené hallútú múnáájtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó ditye ímíjpyeté ménahbémujuco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcöne

¹⁶Aane óvíi Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámuúhake túkévejtso íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuúhake panévatúré píaabóhi.

¹⁷Aane íñe ícyooca ámuúhake pámeekéré o dúúruváné páñetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáátúnuhíjcyáne páneere táwaajácúhaamínetu. ¹⁸Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjto ámuúhake píaabóhi. Áyu tehdujúco.

I TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Paávoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Paávoro o íjcyáábekée Mépájtjetétssoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtotdítyú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ²Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke ídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átéreéné uwáábotu Paávoro teíbúwajtsóne

³⁻⁴Muuráhjáa Matsedóóniá iinújivu o péébe uke ó neíñú Éépetsóví u cóéváne tétsii átéreénéhjí fhde múnáaúvúu ícyahíjcyanéhjí úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu ditye teene iúwaabójúcoótuki. Muurá bañúháñé ténéhjiríyé mejcyame tsá meméénútyuró Píívyéébé tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóíñévu meke níwaavéne.

⁵Áánéllii uke o née diityéké u úwáábo íñé íjtsaméí íbuúúneri íjcyájúcootúmé tsáimíyé Píívyéébeke icyáhcújtsóne iwájýjycatsí muhdú ímiááné mewájýjycatsíhdyu. ⁶Ehdu íjcyaiyótsihvu tsaate íñeté diityéké píaabóítyúnéhjiríyé ityhájácútsíñe tsá tehdu íjcyatúne. ⁷Aame muurá imíllérá Píívyéébé taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá

ditye wáájácútu íñélliihyéhjáa ímichi meke téénevu dibye ájcune. Úwáábohíjcyámé íévenéré iwáájácútuéne.

⁸Muurá íñélliihyéhjáa meke dibye téénevu ájcune mewáájácúhahjíí tehdíjuco teéne. ⁹Tsá teene taúhbaju tsaímíyé íjcyámé wáabyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímítyunéhjí méénuhíjcyámé wáabyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúllétúmé dsíjívétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáabyuta teéne.

¹⁰Ahdure ihdícyáméhjima idyómácójcátsíñe, tsamééré wajpíímú walléémú dómácócátsíhíjcyámé wáabyuta teéne. Míamúnáadívú nájhíhénuhíjcyáme, állíu múnáa, pánehjídú imyéénútyúné íhjúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdiívallehíjcyáme, éhdúmé wáabyuta teéne. ¹¹Áané uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébé oke níwaavéne.

Paávoro duurúvá Píívyéébe dífbyedi idáátsovéne

¹²Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o néeróobeke oke téénevu ípícyóobeke dibye tspátsohíjcyánéllííhye. ¹³Dífyedíí o úhívaténe dífbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahíjcyaróobeke oke

téenevu pícyoóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácútubáané ehdu ó dárííwémeíhijcyá dífbyekéikyé o wáájácútúnéllíihye. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi ídáátsovéhi. ¹⁴Aabe oke mítyane piáábóneri íne Críjtoko o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáávéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.

¹⁵Áánéllii ó ijjácunúhijcyá pámeere dífbyeke cáhcújtsóíyóneri. Muuráhjáa ímíáané mewájuryi tsaabe ííñujívú ímityúmé meíjcyámeke ipájtyetétsoki. Aanéhjáa muurá oo páme ehniíñevúré ávyétá ímityuúbe. ¹⁶Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ídáátsovéne oke ímíjpyetétso muhdú pámeere ímityúmé íjcyáromeke iwájyune tajtyéeveri iúújétsoki. Áanetu méwaajácú pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtoko icyáhcújtsócooca újcuíñé múijjyú ídsíjívéjúcoóítyúne bóhi. ¹⁷Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré íjcyaaabe múijjyú muhdú íjcyáítyuube pane wáájácúúbeke maávyejútsohíjcyá maájtyúmítúrúóbeke. Ehdu teéne.

¹⁸Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhoóróné pañe ímíñevúvú tsaífbuwaré díícyáne dúwááboco Píívyéébe íhjuvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dífbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. ¹⁹Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájácújúcoorómé tehdu íjcyane ímíñleíhijcyátúné nájcaúvú ílluréjuco tútáváávehíjcyáne. Áane ílluréjuco Críjtodi ditye úhívatéhíjcyáne. ²⁰Tehdúu Himenéomútsí Arejááadorómá dárííwémeíñéllii diityétsikyé ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañévú dityétsí iwáájacu Píívyéébeke múhdurá idyáíívehíjcyáne.

Muhdú Píívyéébe meíhjuvúvane

2 ¹Aane uke o néé pámeere míamúnáa hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha métáumeíhijcyá panévá hallúvúré téhdújtsomére. ²Múu táumeíhijcyá

múhdumé méiñújí avyéjuje íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piáábónej peévé ímí ditye meke ityúkévéjtsó tsaímíyé dífbyema meíjcyame maávyejúúlléjcatsíki. ³Ehdu meíjcyane ímí íjtsúcunúbé Mépájtyetétsoobe Píívyéébe. ⁴Muurá ímíllebe pámeere míamúnáa dífbyé uwááboju icyáhcújtsóne pájtyeténe. ⁵Muurá tsápiíye Píívyéébe íjcyáhi. Áábemáa ímí meíjcyaiñé téhdure tsápiíye méema ímíbjachó Jetsocríjtó míamúnáajpidívú ípívyéévenema. ⁶Muuráhjáa wájyumeítyuubéré dsíjívé pámeere míamúnáa ipájtyeté Píívyéébe dífbyeke nééne éévé úújetétsihvu. ⁷Áané uwáábojúu jodíómú íjcyátúrumeke uwááboobéré o péhíjcyá oke díbye pícyoobe íne ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujtsómé mepájtyeténe. Ehdu íne uke ó nehíjcyá ímíáanéjuco íjcyane Jetsocríjtó cahcújtsó múnáajpi o íjcyánéllíihye.

⁸Áánéllii uke o néé pahúllevaré íjcyáné cahcújtsó múnáa ímíááméré íjcyáne íñevú táhjájcatsítyúmé tsaímíyé Píívyéébema íhjuvúvahíjcyá íhyójtsine cáamevu íhíbúcúnema. ⁹Aane walléémú waajácútábare ímíbjákimyeíyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíjyahjívú újccámeíne páhduvaré íhniíwauúné idyáíívéne ícyáávíturó téhdure mítyane áhdómeíñé icyáávevu. ¹⁰Píívyéébedívúré íhvéjtsámeíne díbye ímíllédúré íjcyáiyóme. ¹¹Aame dífbyé uwááboju íavvejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúyáhi. ¹²Tsá muurá walle úwáábóityuróne. Áhdure tsá dille wájpiikye ityáhjálléne dífbyeke túkévéjtsóityuróne. Áánéllii o néé walléémú cúúvéhulléré íjcyá pihcyáávé pañe. ¹³Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyéjtsóhi. Ehdu néénéllii tsá walle wájpi túkévéjtsolle íjcyáityuróne.

¹⁴Tsáháa muurá Adáá Naavénédivú állítsámeityúne. Muuráhjáa ihdyu Éébare íállítsámeíñéllii ímityúné meenuhi.

¹⁵Ehdu néenélii muurá walle ítsímáváneri ícúbáhrámeíhijcyáhi. Árólleke ihdyu Píivýéébe pájtyetétsoó dífbyeke icyáhcuýtsoóne dille ímiáálléré ijcyáhahjchíjyu.

Muhdú cahcújtso múnáá uwáábojte ijcyane

3 ¹Áanetu cahcújtso múnáá uwáábojte tsaate íjcyane ímílléhajchíí tehjújuco ímiá wákimyéí ijcyane ditye ímílléne. ²Áronáa ihdyu téené wákimyéí méénume íñetú néétsámeityúmé panévatúré ímiááméré íjcyane úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekéré táábáváiyáhi. Áhdure tsaimíyé íaahíve múnáake waatsúcúpétsohijcyáiyóme.

³Aame tsá líyíicyávétityuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsíityuróne. Tsá mítyane ídsíídsíváiyóneri ditye íjyacunúityuróne. Ímiááméré íjcyane piáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. ⁴Áhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíneúvú ityúkévejtsoóne ditye ímiááméré íjcyane pamévakéré íavyejúulleki.

⁵Muurá ítsíimeke ityúkévejtsoóne píivyetétúmé tsá Píivýéébe cahcújtso múnáake tükévejtsoóityuróne. ⁶Áhdure botsíi béhnére cáhcujtsómé tsá uwáábojte ijcyáityuróne. Muurá béhmérei ijcyame tsáijyu múúne íllure imityájkímyeíñeri tútávajtsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávajtsámeídyu. ⁷Áhdure panévatúré ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnáa ijcyáturómé diityéké íavyejúulleki. Áijyu tsá ínej téeveri Naavéné diityéké ícyánejcúvú llíucúityuróne.

Muhdú túkevéjtsojte ijcyane

⁸Téhdure idyé túkevéjtsojte ímiááméré ijcyáiyá pame diityéké íavyejúulleki. Tsá ditye állíuúityuróne. Áhdure tsá ditye líyíicyávétityuróne. Tsá ditye átéréénéhj

hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁹Tsá ditye íñetú néétsámeíityuróne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcu ímíneúvú waajacúiyáhi. ¹⁰⁻¹³Áanéllii múu tujkenú diityéké tsáneeri waajacullé ímí ditye méénúhajchíí botsíi diityéké téené wákimyéivu ipícyoóki. Aame tsáápíllekéré táábáváiyáhi. Téhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíneúvú ityúkévejtsoóne. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye diityéké íavyejúulleki. Tsá ditye állíuúnújcatsíityuróne. Ehdu muurá tsaimíyé téené wákimyéí múnáa ijcyameke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcuýtsoóne uwááboju éhniíñevu íñerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

¹⁴⁻¹⁵Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Áronáa ihdyu tsáijyu múúne ícúúo o péétunélii íñe uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píivýéébeéjéte ijcyame dífbyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráavyehijcyámema u ijcyaiñe. ¹⁶Muurá íñe meúraavyehijcyajjító ímiááné íhtsutúné ijcyanéllii íllu nééne:

Píivýéébe méhdivu bóhówaavé míamúnáájpidívu íipívyéévéne. Aabéé ímiáábé ijcyane íapíícho bóhówátsohijcyáhi. Áábekéé níjkyéji múnáa ícúvehijcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiíñe peebe íavyejuvu níjkyejívu.

Ehdu muurá nééneé.

Píivýéébeke icyáhcuýtsoóne tsaate íhvétsoíñe

4 ¹Aane Píivýéébe íapííchoj téeveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhduréjuco cápáyóóvéíñe ihde nihñéétsihvúré tsaate dífbyeke icyáhcuýtsoóne íhvéjtsóne naavéneéjéte

átéréenéhjí úwaabónerejúco úráávyefíne.
 2Aame íllurējuco mújtaíñé eene íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé pánehjídú ímiáameúvúdú úwáábohíjcyané icyáhújtsónema. 3Muurá téeméjťejuco úwáábohíjcyané metáábávájcatsíñé ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñé ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píívyéébe páneere majcho ípívyejtsó dífbyé cahcújtsó múnáa meíjcyame téene tájpi meíjcyané hallúvú dífbyeke metéhdútsohíjcyaki. 4⁵Muuráhjáa páneere tsaimíyé ípívyejtsóobe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunúftyuróne. Muurá panévaré dífbyedívú ímí néenéllii ténéhji méóóvéiyá dífbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

6Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiáané Jetsocríjto wákimiyé múnáajpi ú íjcyaaíhi. Aabe dífbyedítyú íjcyané uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráávyéhajchíí éhniíñevu ímí u íjcyaaíhi.

7Áánéllii éhniíñevu ténéjcurí pííñuméí ímíñevúvú u wáájácuki. Tsá múu ícúvetú átéréenéhjí íhdityuré íujcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. 8Muurá íñnetú meke píáábóityúnéllii meíñnáho méjpi mépiiñúhi. Áané éhniíñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píívyéébé icyánéjcuri meípííñumeíñe. Muurá meke píaabóné íñújji hallúri meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dífbyema tsaimíyējuco meíjcyáiñetu. 9Ehdu íñe uke ó nées ímiáané íjcyane. Aane ihdyu óví pámeere cáhcujtsóhi. 10Muurá méwaajácú íñé imíjyaú tsaimíyé Mepájtyetétsoobe Píívyéébema meíjcyaiñé dífbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehniwu méhdityu míamúnáa íhjuvúvahíjcyámé panévaríyé meícúbáhrámeíyóné pañe téené wákimiyéí méméenuhíjcyahi.

11Aane páneere íñe uke o néhíjcyanéhjí óví u úwaabóhi. 12Áronáa ihdyu uke tsiiménééllédímýe ováhtsaré u íjcyáabeke. Áánéllii uke o nées cahcújtsó múnáake u újjetso muhdú múne ímiáábé Críjto cahcújtsó múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájyúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. 13Áámema íñe ílle o íjcyané hajchótá Píívyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsóobe. 14Aabe ihdyu ímíñevúvú méenuhíjcyá Píívyéébé uke ájcúné waajácuri íñá u méenune u píívyeténe. Muuráhjáa dífbyere túkévéjtsóneri cahcújtsó múnáa túkevéjtsoje díhyallúvú íhyójtine ípícyóone dífbyeke píáábó táumeíñé tujkéveri téenevu uke ájcuúbe.

15Áané wákimiyéí ihdyu ímíñevúvú méenuhíjcyá pámeere iwáájácu ténéjcu ímí u úraavyéne. 16Áánéllii uke o nées u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñevúvú u téhmémeíñe tsaimíyé ténéjcu u úráávyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mepájtyetéé múhdumé dúwáábó illéébone cáhcújtsómema.

Muhdú cahcújtsó múnáama meíjcyane

5 1Aabe múu kéemeke díícyáánidyu íjtsúcunúne ímíñevúvú chooco túkévéjtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsóune. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú djtsúcunúne ímíñevúvú túkevéjtsó. 2Kéémélleke díítsíjjudu djtsúcunúne ímíñevúvú túkevéjtsó. Bádśjcake díñaallémúdú djtsúcunúne ímíñevúvú túkevéjtsó ímityúné diityédítyú íjtsámeítyuubere.

3Téhdure pííbájyujtéké píáábó téene tájpi dítye íjcyáiñetu. 4Áanetu íñtsímema íaachímuma íjcyámeke óví diityéré píaabó cáánímutsí diityéké píívyétsóne áhdódú ívane. Ehdu néene Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. 5Áanetu ímiáané íyee íjcyané píibájyulle óví Píívyéébedívú

icyátsípáávéne paíjyuvaré piáábó táúmeihijcyá dibye dífilleke ipiááboki. ⁶Áanetu ímíllédú ijcyané piibájyulle ímityúné méénuhijcyáalleke tsá múu piáábotúne. ⁷Íllu íne uke o néhijcyanéhj páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye ínetú ínéétsámeityuki. ⁸Muurá tsaate ihyájkímuke ínahbéjteke ipiáábóiyóné ímíllétumé tsá ímiá cahcújtso múnaa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótumé ehniínevu.

⁹⁻¹⁰Téénellíi mepiáábohíjcyá pífbájyujte walléemudítýú tsúúca 60 pijcyábájuco íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúccunúmeke, tsáápiikýéree tájívameke, tsaimíyee ífístímeke píívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaimíyé wáátsúcuhijcyámeke, cahcújtso múnáake piáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhó nénehji pájtyémeke piáábohíjcyámeke, ímiáánéré méénuhijcyámeke. Ehdu ícyahíjcyané piibájyujtékéré múu piáabóhi.

¹¹Áanetu badsjácaíchóméhjiúvú néené piibájyujtéké mepiáábodí tsáijyu múúne bañúháñe ámuha mepiáábohíjcyánaa tsiíne ityájíváne tútávaavémé Críjtóke icyáhcújtsónetu. ¹²Aame téeneri ityútáváávéhajchíí íhyallúvúré ímityúné meenu téené déjúcotu iwágóóóveíñe ípyéé ínehdu íjcyátúnéllíihye. ¹³Muurá tééméjé jááháñeri pehíjcyá tsííjyaturéjuco óvehe múnaa íjcyame. Aame tsíjtyedi ihyúvaméré pehíjcyá átéréenéhjí úbálléjcatsímýere. ¹⁴Áánéllíi o néé ditye ityájíváne itsímávámeke tsaimíyé ityéhme múha diityédítýú íiná ífhjyúvátuki. ¹⁵Muurá tehdu néené piibájyujtédítýú tsaatétsáhjí Críjtóke icyáhcujtsóné íhvéjtsóne Naavénekeréjuco úraavyéne.

¹⁶Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ámuha hájkímú pífbájyujte íjcyáhajchíí múu iíye piabó tsíjtyedívu tájpityúme. Áanetu ihyájkímuma

íjcyátúmeke múu páneere cahcújtso múnaa piabóhi.

¹⁷Áhdure múu túkevéjtsojtémá uwáábojtéké avyéjuulléhi. ¹⁸Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tríígo tátsoujcori íjcyáábeke ócájkýe tsá múu tsíeménevu íhjuu wátájcotú díbye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimýeí múnáajpi íwákimýeí áhdó ujcuhi.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁹Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiíye díbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu ícúvetúne. Áanetu íhdyu míityétsúba pápíhchúúmeváuba úúbálléhajchíí múu ícúvéhi.

²⁰Múu páneere cahcújtso múnáá húmjí piínévú íhnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsópityúmeke tsijtye tééneri ínúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹Aane íne Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjto, níjkyéji múnaa, íjcyámé húmjí piínévú uke o níwaavéné tsáma ímííneúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubere. ²²Áronáa íhdyu tsá múu tsaatéké peecútéré méménutú cahcújtso múnáá túkevéjtsojte ditye íjcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke íjtsúccunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllíi uke o néé panévá ímityunéhjitu u téhmémfki.

²³Áanetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllíi uke o néé áyanéwu bíínójpácýotu u ádo uke tene ipiááboki. Tsá múu tsanééré nújpacýo ádotúne.

²⁴Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímífbájchómeityúrónáaaca. Áhdure tsíñehjí wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímífbájchómeicyooca bóhówááveéhi. ²⁵Muurá ímiánéhjí meméénuhíjcyané tsá téévetúne. Áhdure tsíñehjí wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6 ¹Áánéllii múu tsaaté hójtši pañe íjcyame ímíñeúvú diityéké panévatúré avyējuullé ímityúne Píivýéébedítýú múha íihjývátu muha meúwáábohíjcyánetu. ²Ahdícýane tsaaté avyējujte cahcújtso múnaa íjcyáhajchíí múu avyējuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnaa íjcyánéllii ávyējuúllétumé íjcyáityuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnaa meíjcyame mewájýjýcatsíñe tsaimíyé mépíáábójcatsíyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píivýéébeke meúraavyéne

³Muurá Máavyējuube Jetsocríjto uwááboju ímiáájú meúráavyéne tsíjýjtoríyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame íñeúbárá wáájácúturómé íllure téeneri imítýájkímýeíki. Áámé íñbúwari muurá tsaanééré átérééné íjtsaméí íjcyame táhjácátsíhíjcyá ténéhjiri. Áámedítýú ímichi dóhéjúúvehíjcyáné ímityunéhjí íjcyane nómiutááva, úhbajcatsi, áábojcatsi, tútávátsojcatsi. ⁵Aame ímiáájú wáájácútuómé méénúcátsíhíjcyá íjtsaméí wáájácúmeítyúme. Aame itsúcunúhíjcyá tééné hallúvú medsfídsíva meúwáábohíjcyané Píivýéébé uwááboju. Tsá múu ehdu néémedívú náhbévatúne. ⁶Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeítyúme tsaimíyé Píivýéébeke meúráavyejjto meúraavyémé nihñéétsihvúré íñe imíjyaú méíjcyaaíhi. ⁷Tsáháa muurá ehnémá íññujívú metsíímávámeítyúne. Áhdure medsfíjvécooca tsá íiná metsájtyetúne. ⁸Áánéllii múu téene tájpijyoco memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehdújuco. ⁹Muurá éhniíñevúré íéhnéváfýóneri tsúúráméíhíjcyámé tsá áábúcutú panéva umúúpi. Aame éhniíñevu idsfídsíva átéréénéhjí wákímýehíjcyámé ílluréjuco

tútávaavémé tééné níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰Muurá medsfídsíwáfýóneríyé meíjyácunúhíjcyánetu ímichi tsááne panéváré ímityúne. Muurá tsaate Píivýéébeke cáhcujtsójucoorómé téeneríyé íjyácunúhíjcyámé ílluréjuco teene íhvejtsoáne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaimíyé mecáhcujtsóne

¹¹Áánetu ihdyu tsúúca Píivýéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri íñcúvetúne. Ímiáábéré dícyáne ímíñeúvú dífbyeke mecáhcújtsojýjto duráavye. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panéváré ímityunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré dícyáne daabúcuíhíjcyá. Tsá múu ‘mítýáhmítýá’ néétune. ¹²Aabe imíchi dícyáne íñnevú táhjátsámeítyuubéré ímíñeúvú Máavyējuube Jetsocríjtoke cahcújtso múijýú medsfíjvéjúcúóítyúne bóhi u újcuiki. Muuráhjáa téénéllii Píivýéébe uke ujčúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúúca mítýame waajácúhi. ¹³⁻¹⁴Ahdícýane ícyooca dífbye tájpi páneere íjcyaaabe Píivýéébé húmíj piñévu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhstútuube íjcyane úbállémeífbye Jetsocríjto húmíj piñévu, íjcyane uke o néé íñe muhdú uke o néhíjcyádú u úwáábohíjcyá íñnetú néétsámeítyuubéré múijýú tsiíñe dífbye tsááíñévújuco. ¹⁵Muurá Píivýéébe pánéttúejpi íhstútuje ávyējujte íjcyároméhjí avyējuube íjcyaaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloo dífbyeke. ¹⁶Aabe apáábýéré Píivýéébe íjcyá muhdú íjcyáityuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha píñhívéityuróne. Áhdure tsá múha dífbyeke ájtyúmíityuróne. Áábeke ihdyu metsu íhstútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijýú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

¹⁷Ahdícýane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki.

Tsá ditye ítsiéméné múhachótá
 íjcyáíñevújí icyátsípáávéne
 mítyájkímeyéítyuróne. Píívyéébe
 ímiáábé íjcyaaabe íínetú meke
 píhtótsótúúbedívúré cátsípáávéiyóme.
¹⁸Dúwaabo diityéké íéhnevádú íjcyame
 tsaate píhtóméhjike ítsiéméneri
 ípíáábóiyóneri íjtsámeíki. ¹⁹Ájy
 muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé
 úmíwa ííne imíjyaú néeme újcúiyá
 múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóne

²⁰Ahdícyane uke o néé Timotéoke
 Píívyéébéé uke níwáávéné wákimyéí
 ímíñeúvú u méénuki. Tsá múu ícúvetú
 átéréenéhjí íjienéré íjcyane miamúnaa
 iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri.
²¹Muurá ténehjí iúráávyéne tsaate
 tsáhájucó Píívyéébeke cáhcújtsotúne.
 Aabe ihdyu óvíí uke píaabóhi. Áyu
 tehdújuco.

II TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoru cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mújyú medsjívejúccóóityúne bóhí meújýcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ²Aabe íñe tsiíne íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo éllevu. Aane óví uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaaabe píaabó ímí u íjcyaki.

Crijtodítýú Páávoru úwaabóne

³Áánéllii paíjyuvaré Píívyéébeke píaabó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaimíyé ó íccúvehijcyá íñerí íjtsámeityuube méíhdé múnáavúú íccúvehijcyáábeke. ⁴Aabe ó ítsáávehijcyá éhnée uke o pícyoiñúneri ídátso u kímoovéne. Áánéllii ó imíllé uke o ájtyumíne o ímíjyúúveki. ⁵Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujtsóné dítyáállée Róóidámúpí díítsíjju Eoníftsema cáhcujtsódu.

⁶Muuráhjáa díhyallúvú táhójtscu o pícyóone díbyeke píaabó o táúmeíñé tujkéveri uke dibye píááboobe ú píivvyéte díbyé wákimyéí u méenune. Áánéllii uke o née ímíñeúvú teene u

méenuki. ⁷Tsáháa Píívyéébe ípííchó mépañévu pícyootú meíllityéki. Mépañévu pícyoobe téenej téeveri íhtsutómé meíjcyá íñevú táhjátsámeíyúmé ímiááméré meíjcyame mewájýjccatsiki. ⁸Ahdícyane núcojpiílétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju. Áhdure íñe téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáneri núcojpvétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéne téhdure téené déjúcotu u ícúbáhrámeíyóne daabúcu. ⁹Muuráhjáa tsúuca meke ípájtyetétso meke ímiáámedi dibye díllome meíjcyá díbyeéjte. Tsáháa idyé íñá ímiááne meméénúnéllii meke dibye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucajatójucó íñujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájýune dibye íjtsámeíñé Crijtoj téeveri meke iújcuíñe. ¹⁰Ahdújucóo díbyeke iwállóoneri meke dibye újjetsoné ímiááne meke iwájýune. Aabée mééma ímíbjachó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe mújyú medsjívejúccóóityúne bóhí meújýcúíñé uwááboju.

¹¹Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíomú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹²Aabe téené déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcojpvévetú díbyedívú o cátsípáávénema. Muurá ó waajácú oke

dibye piááboĩné tsiĩne Jetsocrĩjtó tsááĩnėvũjuco.

¹³Ahdĩcyane ímĩĩnėvũ dífbyé uwááboju cáhcũjtsóne duráávyé muhdũhjáa uke o úwaabódu. Áane pamėvakéré waju Crĩjto meke wáyyudu. ¹⁴Aabe óví Píivýéébeé uke ityũjkevėéllėne níwáávené wákimýéi ímĩĩnėvũ ú meenú dífbyé Apíichó mépañe ĩjcyane uke piáábóneri.

¹⁵Áánetú Áátsiá iĩnũjĩ cahcũjtso múnáadĩtýú tsaate oke náhbėnuhĩjcyarómé óhdityu pėémema téhdure Pijėéromútsĩ Hemóójenémá pėéhiĩ. Aane muurá tsúuca ú waajácũhi. ¹⁶Áánetú Onetsĩporo pívaijyúvá oke aahĩvejé ‘bohĩbohĩúvú’ cůvėhóójari o ĩjcyane núcojpiĩlėtuubėre. Áábedi óví Píivýéébe hídáátsóvéne piabó panėvatúré pámeekéré ĩtsĩmema. ¹⁷Íllevũhjáa Róómávu wájtsiibe ĩjcyátútsihdyu oke nėhcoobéré ipyėhĩjcyáné nĩjcaúvũ ájtyúmíté cůvėhóójari o ĩjcyáábeke. ¹⁸Aane muurá uure ú waajácú muhdũhjáa meke dibye piáábohĩjcyáné Éépetsóri meĩjcyámútsikye. Ahdu óví dífbyeke Píivýéébe piabó Ávyėjuube Jetsóó itsáácooca tsaimíyé dífbyeke iũjcuki.

Muhdú uwáábojte ĩjcyane

2 ¹Aane ovĩ Píivýéébe uke piabó ĩne Crĩjtoke mecáhcũjtsónėjcutu u ĩhtsútúúveki, Llihú Timoteój. ²Aabe ihdyu muhdũhjáa mítyámėj piĩnėvũ o úwaabóné u wáájane tsĩjtyeke ímĩĩnėvũ duwáábó téhdure diityėréjuco iúwáábo tsĩjtyeke.

³Ááné wákimýéiyi u ícúbáhrámeiyonėhĩj ímichi díicyáne daabúcuhijcyá diibyėjuco Jetsocrĩjtó wákimýéi múnáajpi u ĩjcyáabe. ⁴Tsá muurá tsodáhó ímĩllėdú ĩjcyatú pevėjté ĩjcyadu. Muurá ihdyu íavyėjuube muhdú nėhdũjuco dibye ĩjcyane. ⁵Muurá tsáne

ĩjcuri ímĩĩnėvũ ĩjcutúmé tsá téene áhdó újcutúne. ⁶Áánetu úmihėneri wákimýeĩmýé íbájtso kéémėcooca ujcú téene tájpi ĩjcyaki. ⁷Íllu ĩne uke o nėhĩjcyáné cáhawáá ímĩĩnėvũ dĩjtso Píivýéébe páneere úhdivu íbohówájtsoki.

⁸Cáhawáá dijtsúcunu muhdũhjáa Jetsocrĩjtó míamúnáa icyánėjcutu Dabíiúvũj tsĩmėnėmúhaabe ĩjcyaae idsjĩvétsihdyu tsiĩne bóhiĩne. Áábedĩtýú ĩjcyáné uwááboju ĩne méúwáábohĩjcyá pajtyėteju. ⁹Ááné hallútú muurá ehne múúne dsjĩvėtso múnáájpkýe icyúvéhoojánuube ó ícúbáhrámeĩhĩjcyáhi. Áronáa téene uwááboju tsúuca pahúllevávuré tsújaavené tsá múha muhdú meénúityurone. ¹⁰Áánėllii o ícúbáhrámeiyonėhĩj ó aabúcuhijcyá Píivýéébeé újcúmeke o úwáábo múijyú muhdú ĩjcyáityumerėjuco Jetsocrĩjtójtó téėveri ipájtyetėki.

¹¹Íllu muurá nėene ímiáánėjuco:

Crĩjtoke mecáhcũjtsómé medsjĩvécooca ĩné imĩjyaú dífbyema meĩjcyáahi. ¹²Áhdure meĩcúbáhrámeiyonėhĩj maáábúcuhihajchĩ dífbyema máavyėjúúteėhi. Áánetu dífbyeėjté meĩjcyane metóónúmeĩhajchĩ téhdure toónúiibye ihñėjté meĩjcyarone. ¹³Muurá múhdurá medáĩĩvémeiyónáa ĩjcyadúré ímiáábé ĩjcyánėllii meke piáábohĩjcyáabe.

Ímiá uwáábojte

¹⁴Áánėllii ímĩĩnėvũ duwáábó míamúnáake Ávyėjuube Jetsóó mémeri ditye átėréenėhĩjri ityáhájcatsĩjyúcoótuki. Muurá ténėhĩjri ĩllure tútávátsohĩjcyámé ímiá uwááboju llėébóiyómeke. ¹⁵Áánetu ímiá uwááboobe u ĩjcyaae ímĩĩnėvũ dúwáábohĩjcyá ímiá uwááboju ĩnerĩ núcojpiĩvėtuubéré

Píivýébedivú u úújeteki. ¹⁶Átéreénéhjí ditye úbállécatsíhíjcyáneri dífcúvedíñe. Muurá ténéhjiri éhníñeñve iye tútávátámeihíjcyáme. ¹⁷Áané uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure diityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyi lílyaaténe meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenómútsikye Piréétoma téené uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸Aamútsí muurá nehíjcyá meeve medsjivémé tsiíñe mebóhíjúcóoityúne. Ááneri cahcújtso múnáake tsiñejcúvuréjuco dityétsí íbúwátsohíjcyáné tsihdyuréjuco íúwáábóneri. ¹⁹Áronáa méwaajácú íllu tene nééneé: “Píivýéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure nééneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájucó ímityúné méénútyuróne.” Ehdú Píivýéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰Muurá tsájá pañe tsá apááñéré ímiáané wáabyuta oóroútu, tsítshíne uwañewáánetuu, méénúmeñé líiyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyáné átéreénéhjí wáabyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíhllóji. ²¹Ahdú muurá ímityunéhjí méénújúcootúmé ímiáámeréjuco íjcyámej tééveri Píivýéébe meenú íwákimyéi.

²²Ahdícyane ihdyu dífcúvedí ováhtsamú íbúwatu ímityúné íjtsaméi tsíñáavehíjcyáneri. Ímiáábéré dífcýane ímíñeúvú duráávyé u cáhcújtsojító. Ááne pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne díbyedi tsúúrameihíjcyámema íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ²³Tsá múu ífcúvetú átéreénéhjiri míamúnáa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjí nájkeváne úhbajcátsívuréjuco. ²⁴⁻²⁵Tsá tene ímityú Píivýéébe wákimyéi méénume úhbajcátsíñe. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcuhiíjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mityájkímeyéityúmé chooco úwáábóiyá

tsaate ímityúné íjcyámeke Píivýéébé piáábori ditye ímíjpyeténe iwáájácú ímiá uwááboju. ²⁶Ááne ditye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú ímillédú dibye diityéké dárívehíjcyánetu.

Muhdívané míamúnáa íjcyañe

3 ¹Áánetu wajácútsi dífcýaco. Muurá nihñéetsihvúré páneere tsihdyuréjuco cápáyóóvéñé úmíwari míamúnáa ímityúné íjcyáahi. ²Ímílleímyé tsaímíyé íjcyane mítyane idsídsívaiyóne. Mityákímeyehíjcyaimye. Ááne nehníwu Píivýéébedityú íhíjyúváne dífbyeke meuráávyejjító tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánumu íjcyáromeke ávyejúúlléityúne. ³Tsá muucá ditye wájyúityúne. Míamúnáadi nehníwu íhíjyúvahíjcyaimye. Ímityunéhjiri úmúpívyehíjcyaimye. Íllure tsaríllehíjcyaimye páneere ímiáané íjcyane. ⁴Íñábhévahíjcyáromeke ímityúné dáríveímye. ‘Meíhméí’ néeme Píivýéébedi ífcúvetúméré iye tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúrameihíjcyáahi. ⁵Pánehjidú dífbyeke meuráávyejjító úráávyeyémye. Áronáa tsá ditye ímiááneturé cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu ífcúvetúne. ⁶Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhívéne álliúré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméi íjcyane ténéhjiré lííñémeke. ⁷Aane diitye uwáábó úráávyerómé tsá mújyú wáájácúityú keená ímiáané íjcyane. ⁸Tehdúhjáa muurá apííchojtétsí Jáánémutsi Jááberemá Moitsééúvú úwaabóné ehdíwállehíjcyáhi. Ahdú néeme íjtsaméiúvú wáájácúmeityúmé tsá ífcúvehíjcyatú Píivýéébe uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹Ároméi wájácúúvétsáméi ímityúné imyéénuhíjcyanéúvú diityétsíhíjyáa apííchojtétsí imyéénuhíjcyanéúvú wájácúúvétsáméidyú.

Timotéoke éhniínevu Páávoru úwaabóne

¹⁰Áánetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyané ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsámeíne, muhdú Crijtóke o cáhcujtsóne, panévare oke pájtyéronéhjí o áábúcuhijcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjí o áábúcuhijcyáne. ¹¹Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíia múnaa, Icóónio múnaa, Ríítará múnaa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcuhijcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjítu pátyetósohíjcyáne. ¹²Aane ímiáané íhnáhóóné Jetsocríjtóke meúraavyéne meímillémé tééne déjúcotu meícúbáhrámeíne. ¹³Áánetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyetéá tútavááveréjuco meénume míamúnáake éhniínevúré állíhíjcyá muhdú ímityúnehjívú íállítsámeíhíjcyádu.

¹⁴Áánetu ihdyu ímíneúvú duráávýé ukée o úwaabóné tsúuca u wáájacúne. ¹⁵Muurá ímí tehdújuco tsííménédítyúré u wáájacúne Píívyéébe úwááboju muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévjtsoñeri tsaímíyé Jetsocríjtóke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi.

¹⁶⁻¹⁷Muuráhjáa Píívyéébe úwááboju íwaajácúháámitu íhjú uubálle múnaa caatúnú dífbyere túkévjtsoñeri meke tene íúwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévjtso keená állíúré íjcyánetu, áhdure meke tene íúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbáávýéne ímiáámé dífbyema meíjcyame ímiánéhjíréjuco meméénuki.

4 ¹Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyaaabe tsiíne tsaá pámeere míamúnáa dsíjívéjúcoóroméhjíma muhdú ícyahíjcyané ímímbájchoki. Áánéllii dífbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o néé dífbyedítýú íjcyané úwááboju

pájyuvaré u úwáábohíjcyá ihdícyajcóójí íjcyaróne. ²Ímíneúvú múhdurá nééronéhjí pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke íhnáhóónécoba duwáábó ditye ímíjpyetéki. ³Muurá íjcyaiñé míamúnáa ímiá úwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí úwáábojtékeréjuco néhcoíne. ⁴Aame úbállénéhjíríjyéjuco íjcyame ílluréjuco íhvéjtsóíne ímiá úwááboju. ⁵Áánetu ihdyu ímiáábéré dífcyáne daabúcuhijcyá ímityunéhjí uke pájtyeróne. Ááne dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnáa ícyáhújtsoki. Ehdu ímíneúvú meénuhíjcyá díwákímyéíjyjuco íjcyane.

⁶Muurá íne tsúuca tééneri o ícúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjuco o íjcyánetu o dsíjívéíne. ⁷Tsúuca íne okée Píívyéébe níwáávéne wákímyéi o meénúnetu ó níjkéváhi. Aabe dífbyeke o cáhcujtsóné tsá o íhvéjtsotúne. ⁸Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiíne itsáácooca tééne áhdó oke ávyéjútsoóhi. Áronáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjútsoítýúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsaímíyé dífbyeke téhmeíjcyámeke téhdure ávyéjútsoííbye.

Timotéoke Páávoru túkévejtsóne

⁹Aane óvíjyjuco ícúu oke duhjéva. ¹⁰Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdítýu. Dééma péjucóó Tetsaróónicávú íjjenéré ímíllehíjcyánéllíhíyee. Áhdure Cretséeté péjucóó Garáátsiá íiñújívú. Áhdure Tíito péjucóó Damáátsiá íiñújívú. ¹¹⁻¹²Áánetúu Tííkicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róoca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o néé kíá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákímyéítýu ípíááboki. ¹³Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóróóávú

Cáápo jávú tátsuucójama
táwaajácúhaaminé o pícyoiñúne. Tsáma
dábájívedí ímichi tápañétúéhaamíjí
íjcyane.

¹⁴Áánetu uke ó úúballé Arejááodoro
ímityúné oke dáriivéné éhne
úwáñewáánetu panévaré
méénuhíjcyaaábe. Áábema ihdyu óví
Píívyéébe ímíbajchó teéne. ¹⁵Áábeke
téííbúwá díícyaco. Uke mújtátsódííbye.
Muurá íñe meúwáábohíjcyané
ehdíívallehíjcyaaábe.

¹⁶Aanéé muurá pámeere oke
náhbénurómé óhdityu pééné boone
ímityúnéhjí ímíbajchojté úmíwávú o
íhjúvúwáábeke tsá múha oke píáábotúne.
Árómeke néhi tsá íiná pájtyéityú tééné
hallútu. ¹⁷Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe
oke píáábóneri pajtyéteju o úwaabóné
tsújaavé pámeere jodíómú
íjcyátúrómédívu. Áhdurée oke
pájtyetétsoobe oohímýé oke dóóíyónetu.

¹⁸Aabe muurá oke panévatúré téhmeé
tsaímíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjiri o
íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjútso
mújyú níjkéváityúne. Ehdú teéne.

Páávoró pítyajcóné

¹⁹Aane óóma duubállé Píríícama
Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure
Onetsííporóké pámeere ítsímema ó
duurúváhi. ²⁰Téhdure uke ó úúballé
Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne.
Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó
pícyoiñú Miréétovu. ²¹Áánéllii uke o
néé ícúí úúníjyabái íjcyátúné ihde u
tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu
uke ditye dúúruváne Eobóóroo,
Podéétee, Ríínoó, Cáráóódíaa, íjcyame.
Téhdure pámeere tsíjtyehjí ménahbémú
uke duurúváhi. ²²Ahdícyane óví
Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí
pámeekéré amúhake píaabóhi. Áyu
tehdújuco.

TÍÍTOÓ

Tíító éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Páávoró Píívyéébé ìicúve múnáajpi o íjcyaaabe ìíne Jetsocríjtođítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá díbyée tsúúca újcúmeke ditye ímííneúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé múijyú medsíjivéjúcóóítýúne bóhí meújcu. ²Tsá muurá Píívyéébe állíuutúne. Aabée téénevu meke iájcuíñé nées tsúúcajátújuco ííñuúíikyée ípívyéévetúné ihdejuco. ³Áané uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvújuco muurá ìíne meke díbye wáájácútsóné téénevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mépájtyetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. ⁴Aabe ìíne íhyaami ó caatúnú, uu, Tíító éllevu táuwaáboríi Píívyéébeke u cáhcújtsonéllii tájtsiiménédú uke o íjtsucunúúbe éllevu. Aane ihdyu óví pámeeke ìídaatsóllédú íjcyamútsí Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtooma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tíító píaabóne

⁵Muurááhjáa uke 'Créetaá' némeíñé caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u píááboki. Áhdurée uke o nées diityemá túkevéjtsotéké u méménuki. ⁶Aame diitye túkevéjtsote íjcyáiyá panévatúré ímíááméré íínetú néétsámeítyúme.

Tsáápíllekére táábávaiyóme. Áámej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú ìíneétsótuki. ⁷Muurá túkevéjtsobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéí ejecunúhi. Áánéllii tééne wákimyéí meénume panévatúré ímíááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñé llíííneítyuróne. Tsá ditye cááyóbáítyuróne. Tsá ditye llíyíicyávéítyuróne. Tsá ditye áteréénéhjí hallúvú dsíídsíváítyuróne. ⁸Keená ímíáané íjcyane Píívyéébe ímíléneréjuco ditye meénuúyóné ínevú táhjátsámeítyúme. Aame tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹Tsaímíyé ímíá uwááboju tsúúca iwáájácuné úráávyéiyóme. Áane úwáábóiyómé téénetu ímityúné íhjyúvahíjcyámeke ímí diityéké tene íbúúúveki.

¹⁰Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímíáájú úraavyéjúcooromé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeítyónetu. Ááneri íllure míamúnáake állihíjcyáme. ¹¹Áánéllii múu diityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé tééne hallúvú idsíídsívakíye. Muurá píwájává múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímíájíjtó ditye úráávyénetu.

¹²Aanéhjáa muurá tétsii múnáajpíyé uwááboobe néhíí: "Créeta múnáa ávyetá allíjute iyámédú néeme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi."

¹³Ímiáánéjucóhjáa dibye nééneé. Áánéllii uke o néé ihnáhóónécoba tétsíi múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhçújtsoki. ¹⁴Aame tsá ícuvéjúcoóityú átérénehjí íjtsameítyuré újçune ditye úúbállehíjçyáneri. Áhdure tsá ditye ícuvéityú ímiájíjtó úraavyéjúcootúmé diityéké tsíñejçuvúré túkévçjtsóneri.

¹⁵Muurá cahçújtsó múnáa ímiáánéré íjtsámeñhi. Áánetu cáhcújtsotúmé tsá mújçyú ímiááné íjtsameítyuró ímityúnéré diityé íbúwari íjçyánéllíihye. ¹⁶Tehdu néeme muurá bañúháñe nehíjçyá Píívyéébeke iwáájacúne. Áronáa múhdurá ditye icyahíjçyánetu méwaaçacú íllure ditye állihíjçyáne. Aame ímityúmé íjçyame tsá mújçyú ímiááné méénúityuróne.

Ímiá uwááboju

2 ¹Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihjçyúvahíjçyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ²Ááne dúwáábohíjçyá kéémemújuco íjçyáne nahbémeke ditye tsaífbuwaré íjçyáne pamévakeré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityháçtsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhçújtsoki, ímityunéhjí íjçyaróné íáábúçúne ditye pamévamáyé iwájçyúçatsíki. ³Áhdure kéémemújuco íjçyáne naallémuke duwáábó pamévakeré íavyejúúlléne tsíjtyedítyú állíunéhjí ditye íhçyúvátuki. Áhdure tsá ditye lííyíçyávéityuróne. Ímiááneturé bóhówauçunúiyóme. ⁴Aame úwáábóiyá bádsjçake muhdú múúne walle ájçyúma iwájçyúçatsíñe tsaímíyé ítsíñmeke téhmene. ⁵Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityháçtsámeityuki, panévatúré ímiááméré ditye íjçyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeke, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ípiááboki, ájçyumu túkëvejtsódú tsaímíyé ditye íjçyaki. Ehdu íjçyáiyómé Píívyéébé uwáábóju múnáa ímityúné íhçyúvátuki.

⁶Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjçyaki. ⁷Ááne panévatúré ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjçyaki. Tsá múu májçíjçyuri díllotú diityéké úwaaabóne. ⁸Tsaate úhdityu ímityúné íhçyúváneri díççúvedí ditye téeneri íñúçójpívéne tsiíñe íhçyuvájçúcoótuki.

⁹Téhdure idyé uke o néé tsaate hójtsí pañe íjçyámeke u úwáábo ditye ímiááméré íjçyáne íavyejúte táuhbané imyéénuki. Tsá tene ímityú lílíñetúré diityéké ditye añjçúiyóne. ¹⁰Tsá ditye nánítyuró diityé ehne. Panévatúré ímiááméré íjçyáiyá Mépájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítyú íbóhówauçunúki.

¹¹Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájçyúmeke waaçacúçtsóobe muhdú mepájtyetéíñe. ¹²Áánéllii tsúúca méwaaçacú páneere íjç ímityuháñe méhçéjtsóne tsaímíyéjuco dííbyeke meuráavyeyíyóné íñevú táhçátsámeityúme. ¹³Áhdure tsúúca méwaaçacú ípyée íñehdu íhtsútuube Mepíivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto íñé ímíjçyá tsááíñe metéhmeçhíjçyáne. ¹⁴Diibyée muurá dsjçívé mewájçyuri mepée mewágóóóvéyónetu meke ípájtyetétsooki. Ehdúu meke ímíjçyétsetsoobe dííbyeéjçé meíjçyame ímiááné meímílléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵Ehdu múu úwaaabó míamúnáake tsápçjtsóobere. Áhdure múu ihnáhóónécoba úwaaabó múhdurá íçyahíjçyámeke diityédívú táhçátsámeityuubere.

Muhdú múúne cahçújtsó múnáa íjçyane

3 ¹Áhdure idyé duwáábó cahçújtsó múnáake ditye pámeere ífííjçí avyėjçjçtéké íavyejúúlléne muhdú ditye néhdu íjçyáne imyéenuhíjçyá ímiááneréjuco. ²Ááne ímiááméré íjçyáne

mítýájkímyeítýúmé míámúnáake
íídaatsólléne ipíáábohíjcyaki. Aame tsá
múhdítýú ímityúné íhjúváiítýúne.

³Muuráhjáa tujkénú múhdurá
menéénéllii tsá Píívyéébeke
melléébohíjcyatúne. Ídátsohrée
ímityúnéhacáa íjcyane páhdúváré nénehji
pánehhjídú ímíwú meíjtsúcunúné
méuráávvehíjcyáhi. Ehdúu ímityúnéhji
pañe meíjcyame tsíñéhjiri
ménomíutáávahíjcyáhi. Áhdurée
tsíjtyéhjíma métsaríllécatsíhíjcyáhi.

⁴Áronáacáa Píívyéébe Mépájtyetétsoobe
ímiááné pámeekéré míámúnáake
íwájyune úújetsó meke ípájtyetétsooneri.
⁵Tsáháa íiná ímiááné meméénúnéllii
meke díbye pájtyetétsoótúne. Mekée
íídaatsóllénéllii pájtyetétsoobe íapííchoj
tééveri meke díbye ímífbajchómé béhné
íjtsamémáyéjucu meíjcyaki. ⁶⁻⁷Teenée
Íapííchó mépañévu pícyoobe
Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri
ímiáámeréjucu meíjcyame mújyú
medsíjivéjúcoóítýúne bóhí
meítsohíjcyané meújcyuki.

⁸Aane éhniíñevu dúwáábohíjcyá
Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááné
íjcyaneré imyéénúñneri itsúúrámefki.
Ehdu íñe uke o née pámeekéré
píááboíñe. ⁹Áánetu eene átéréenéhji
meke píááboítýúné muhdúhjáa méíhdé
múnáaúvú íhdééné taúhbáju
úráávvehíjcyáneri ditye

táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure
ténehji meke mújtatsóhi.

¹⁰Áánéllii múu tsaate ténéhji
táhjácatsíhíjcyáneri bóijcyurá míjyúúre.
Aane ditye lléébótúhájchíí múu ílluréjucu
íjchívyetsóné díityéké tsíjtyeke ditye
ímújtátsótuki. ¹¹Muurá ehdu
dáríívemeímýé tsáhájucu ímíllétú ímí
íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúre
ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkévejtóne

¹²Aane díéllevu Tííkicyómá
Atéémamútsídítýú tsáápikeye o
wálloobe úújetécooca íícúí oke
dúhjetécó Nicóóporyí o íjcyáábeke.
Técoomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó
wábyujtsóhi. ¹³Áánetu ihdyu óví
muhdú u píívyetédú ú píaabó
Apóóromútsikye ímityúné múúne
méénúmé hallúvú íhjúvúvaabe
Tséénáma dítyétsí kiávú ipyéhullévú
péécoóca. ¹⁴Aane ihdyu óví éhnée
méuwáábori cáhcujtsómé iwáájáne
téhdure tsíjtyeke píaabó ímiáájú
díityédítýú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵Ahdícyane óví Píívyéébe pámeekéré
ámúhake píaabóhi. Pámeere
ménahbémú ílle íjcyame uke duurúváhi.
Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu
tehdújucu.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávero cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹Oo Páávero Críjtoke o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéó íjcyáábema muhtsi íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéi muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéi u méénúúbeke mítyane uke muhtsi mewájuube Piremóo éllevu. ²Téhdure idyé dihjyávu píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáabyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke piáábohíjcyaaabe Akípoo, ménaalle Áápiia, íjcyamútsí wáabyuta téhaámi. ³Áámeke ihdyu óvíi ámúhake Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méecááni Píívyéébéma piaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcújtsoné

⁴⁻⁵Muurá pajjyuvaré Píívyéébéma o íhgyúvácooca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoke u cáhcújtsoné pámeekéré cahcújtso múnáake u wájuyuhíjcyáné uubállé o lléébónéllíihye. ⁶Áánéllíi díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá piáábó íne Jetsocríjtoke mecáhcújtsonéj téeveríyé méema piáábó íjcyane éhniínevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí téhdújuco ménahbémuke u wájyúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávero Onéétsimó hallúvú íhgyuváne

⁸Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbáné iiná u méénúúínevu Críjtorée oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰Aabe íne ídátso keeméjuco o íjcyaaabe dífbyeke o cáhcújtsoné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaaabe úuma ó íhgyúvá Onéétsimó hallúvú táuwáábori díbye Píívyéébeke cáhcújtsonéllíi tájtsiiménédú o íjtsúcunúúbé hallúvu. Áánéllíi uke o née oke u wájuyuhajchíí dífbyeke u piááboki.

¹¹Muuráhjáa ihdyu éjyú díhyójtí paíne íjcyaaabe tsá íínetú uke piáábohíjcyatú áteréejpi íjcyánéllíihye. Ároobe ícyoooca tsúuca ímíjpyetéhi. ¹²Áábeke íne tsiíne diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímííneúvú waatsúcúpjéjtsoco muhdú oke u wáatsúcúiyódu. ¹³Ó ímíllérá díbyéi óómaye íjcyane íne ímíá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáné hajchótá oke díbye ipiáábo oke u piáábóiyódu. ¹⁴Áronáa tsá o ímíllétú u wáájácúttúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánéjcutu u ímílléhajchíí téhdújuco óhdivu icyóéváne oke díbye piáábóiyóne. ¹⁵Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímíbáávyéne úumaye íjcyaki. ¹⁶Aabe ihdyu tsiíne díhyójtí paínevu úújetéébeke éhniínevu ú wájuyúhi. Muurá téhdure dífbyeke mítyane ó wájuyúhi. Ááné éhniínevu dífbyeke wájyu tsúuca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco néébeke.

¹⁷Ahdícyane tsáma ímíñeúvú dífbyeke waatsúcuco muhdú oke u wáatsúcúiyódu ímiáané díñahbébé o íjcyáábeke u wájyúhajchíjy. ¹⁸Aabée uke ímityúné dáríívéhajchíjy, díbyée tsíeméné úhdityu áhdótuube újcúhajchíí néhi páneere ookéréjuco dahdótso. ¹⁹Aane uke o áhdoíñé o nééne oo Páávoru ó caatúnúhi. Áronáa ihdyu tsá uke o néétu téhdure oke u áhdóiyóné ukée o píaabóne. ²⁰Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéjcutu táñahbe u íjcyabe oke ú tsípajtsóhi.

²¹Ehdu íñe díéllevu ó caatúnú panévatúré ímiáábé u íjcyane o wáájácúnéllíihye. Áánéllíi ó waajácú uke

o néhíjcyáné ehníñevu panévaré tsaímíyé u méénuíñe. ²²Aane uke o néé táihde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijy múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyáne j péévé ámúhadívú ó úújjetéhi.

Páávoru pítyajcóne

²³Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoke iúráávyéné déjúcotu óoma cuvéhóójari íjcyáabe. ²⁴Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róocaá, ehdume muha mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjto ámúhake píaabóhi. Áyu tehjújuco.

HEEBERÉO

Heeberéomu éllevu cáátúnúmeiháami

**Píivýéébe Íllij tééveri
míamúnáama fhjyuváne**

1 ¹Éíjyuúvúhjáa Píivýéébe ihjyúvahjcyá méihdé múnáaúvuma páhdúváré nénehji fhjyú uubálle múnáadívú ibóhówajcárónej tééveri. ²Áanetu icyooca íjcyané míamúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj tééveri. Aanéhjáa dífbyej tééveri páneere múhdúné tsieméné ípíivýéjtsóne dífbyé hójtsí pañévu pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. ³Aabéhjáa Cááni Píivýéébeke bóhówájtsóobe meke úújyetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dífbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé fhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa idsíjíveneri méimítyuháñé ímfbájchóne Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco díbye avyéjuuténe.

**Níjkyéji múnáa ehniíñevu
Píivýéébé Hajchi avyéjuúne**

⁴Aabe níjkyéji múnáa ehniíñevu fhtsútuube Cáániye Píivýéébe dífbyeke avyéjujtsóobe. ⁵Tsáháhjáa muurá mújyú díbye tsáapiikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o avyéjujtsóhi.

Áhdurée tsá díbye dífbyedítýú neétune:
Dífbyej caani o íjcyánéllii tájtsiiméné dífbye.

⁶Áronáacáhjáa ihdyu íllíkye apáábyéré fhtsútuube íjcyáábeke ííñujívú ibóhówajcáróobedítýú neébe:

Óvii pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íavýejújtsóóbeke duurúváhi.

⁷Áánetúhjáa ihdyu diiite níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúujuwádú diiite.

⁸Téhduréhjáa tsiíñe íllídityu neébe:

Uu fhtsútuube Píivýéébe u íjcyáábé avyéjý tsá mújyú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíñe. ⁹Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíletúne. Áánéllii oo Dípiivýéébé o íjcyaaabe uke pámé ehniíñevu ó piááboó íñe imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰Téhduréhjáa tsiíñe dífbyedítýú neébe:

Uu fhtsútuube avyéjuube u íjcyaabée ú ípíivýejtsó páneere févéhóówari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹²Áronéhjí wágóóóveé wájyamu nójcanújá wágóóóvedu. Ehdu ténehji u wágóóóné boone béhnéréjuco u ípíivýejtsóíñe éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjárejuco ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu díjtsaméí tsá mújyú cápáyoóvéityúne. Áhdure tsá mújyú muhdú u íjcyáityúne.

¹³Téhduréhjáa tsá múijyú díbye tsáápikeye níjkyéji múnáadítyú néétune:

Íchihvúi táuniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

¹⁴Muurá diitye níjkyéji múnaa Píivyéébe piáábojte íjcyame tsá íjpiíma íjcyatúne. Aame panévatúré piáábohíjcyá pájtyetémyeke.

**Tsá meíhvéjtsóityú
mepájtyetéíne mecáhcujtsóne**

2 ¹Áánéllii metsu téihbúwá mejjcyáne ímíneúvú meúraávyé íne mepájtyetéíne úwááboju melléébohíjcyáné ténetu memújtátuki. ²Éjjuúvúhjáa muurá diitye níjkyéji múnaaj téeveri Píivyéébe úwáábohíjcyá ímí tehjúju. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééné hallútú ícúbáhráhíjcyaa. ³¿Aane íne teenéjuco mepájtyetéíyóneri meícúvétúhajchí múhdutú mepájtyeteéhi? Muuráhjáa dífbyere Ávyéjuube Jetsocríjto úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Áané úwáábojúu lléébotújkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. ⁴Áánevúu Píivyéébe meke ímíneúvú waajácútsó páhdúváré nénehji méénuráityuróné imyéénuneri. Muuráhjáa dífbyeke cáhcújtsómé pañévu ípííichó ípícyóonej téeveri páhdúváré piáábohíjcyaa mehdú íjtsúcnúdu.

Jetsocríjto míamúnáajpidíyú íjcyane

⁵Árónáacáa tsá díbye néétu béhné iinújiri meíhjyúvahíjcyaji íipívyéjtsoji níjkyéji múnáá hójtsí pañévu ípícyooíne.

⁶Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: ¿Aca muhdú ífvámedi míamúnáadi ú íjyácnúhíjcyáhi? Áhdure ¿muhdú ífvábedi Míamúnáajpidíyú ípívyéévébedi ú íjyácnúhíjcyáhi?

⁷Muuráhjáa dífbyeke ú picyóó wahájchotáwu díbye níjkyéji múnáa ihtsútú lliiñévuréjuco

íjcyaki. Áróobekée bóónétu u ávyéjújtsóne ú picyóó pané avyéjuuberé díbye íjcyaki.

⁸Ehdu Píivyéébe waajácúháámitu néene páneere Críjto hójtsí pañé íjcyane. Árónáa tsáhái panéváré dífbyé hójtsiri íjcyatúne. Íjcyañéi ihdyu múijyú páneere dífbyé hójtsiríyéjuco íjcyane. ⁹Muuráhjáa ihdyu Píivyéébe dífbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáa lliiñévuréjuco míamúnáa wájyuri díbye idsíjiveki. Ároobe icyooca ílluréjuco ávyéjuuténe.

¹⁰Dífbyej téeveri páneere Píivyéébe ípívyejtsó téeneri íávyéjújtsámeiki. Áánélliihyé mewájyuri dífbyeke íhvéjtsóobe Mepájtyetétsóobe íjcyaae ícúbáhrámeíne téeveri meímíbaávyeki. ¹¹Aame dífbyema tsané nahbémuréjuco mejjcyame tsaapíkyéré mécaaníváhi. Áánéllii Píivyéébe Hajchi tsáhájjuco meke núcojpiíletú tsúúca ínahbémú mejjcyámeke. ¹²Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsóo táñahbémudívu.
Aame tsaméhjí uke muha
medúúruváné mémátsívahíjcyaaíhi.

¹³Téhdure nééneé:
Píivyéébedívu ó cátsípáavehíjcyaaíhi.
Téhdure tsiíne nééneé:

Tsúúca okée Píivyéébe
náhbénúmema oó.

Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu.

¹⁴Muurá íne míamúnáa mejjcyadúré idyé Jetsocríjto íjcyá íjpiíma, ítyujpácyoma. Ehdúu míamúnáajpidívu íipívyéévéne dsíjiveebe mepée mewágóóóvéyónejcúvú meke íbúwátsohíjcyaae Naavéneke ityáhjaki.

¹⁵Ehdúu dífbyé hójtsí pañétú meke pájtyetétsóobe mewágóóóvéyónetu.

¹⁶Tsáháa Críjto tsáatu níjkyéji múnáake ípiááboki. Tsaabee Aavaráaúvú tsiiménémúhaabe mejjcyámeke ípiááboki.

¹⁷Áánélliihyé míamúnáajpidívu ípívyééveebe ímiá lluuwáábé íjcyaae íne

muhdú meicyahíjcyáné iwáájácu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke piáábó ityáúmeíki. Aabée mewájuryi pájámeíbyedi ícúbahrámé meímítyuháñé iábáájívémeíki. ¹⁸Téhdurée dífbyeke Naavéné máváríjchóneri ícúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyéte meke téénetu ipíaabóne.

Moitséé ehniíñevu Jetsóó ávyejúúne

3 ¹Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Áánéllii Píívyéébeéjté mejjcyame meitsu ímiíñevú meuráávyve uwááboobe Jetsocríjtoke, dífbyeke meuráávyvehíjcyánéjcu lluuwáábé pánétúejpi íjcyáábeke. ²Muuráhjáa Píívyéébe dífbyeke níwáávéne wákimyéí tsaímíyé níjkévaabe Moitsééúvukéhjáa díbye íhñéjtedívú níwáávémeke díbye tsaímíyé téhmehíjcyádu. ³Árónáa ihdyu Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúúllémeíbyé páneerée díbye ípívyéjtsónéllii éhne múúne jaa meénuube tééjá ehniíñevu ávyejúúllémeídyu. ⁴Muurá míamúnaa jaa meenúhi. Árónáacáa ihdyu páneere Píívyéébere ípívyéjtsónéllii ehniíñevu diibye avyėjúúhíi. ⁵⁻⁶Ehdu muurá Críjto Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúújtsámeíhi. Muuráhjáa dífbyeúvú Píívyéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée dífbyé ícúve múnáajpíye. Áánetu ihdyu ílli Críjto dífbyeéjté avyėjúúbe. Áábedítyúu muurá diibye Moitsééúvú meke úballéhi. Aane ímiááné dífbyeéjté mejjcyame dífbyedívú mecátsípáávéne nihñéétsihvuré ímí dífbyeke meuráávyéhajchíí tsaímíyé méjcyaaíhi.

Píívyéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷Muurá Píívyéébé waajácúháámitu dífbyé Apíchó túkevéjtsóneri dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi néehíi:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhake o néene melléébo. ⁸Tsá múu oke

táhhállétú éhnée ámúhá íhdé múnáaúvú íñeubá píívyétúné iinújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu. ⁹Ehdúu téhulle íjcyame dáríívémeíhíjcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá meénuráítyúronéhjí o meénuhíjcyané ájtyumíjjuooróme. ¹⁰Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítýú o néehíi: “íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíllétú diityéké o túkévejtsóné illéébone.” ¹¹Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ímiááneturé o néé diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nehíjcyátsihvu dítye úújetéítyúne.

Ehdúhjáa Píívyéébé waajácúháámitu dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi néé dífbyé Apíchóré túkévéjtsóneri.

¹²Ahdícyane tsáma téíibúwá méjcyaco, ámuúha táñahbémuj. Ámúhá íjtsaméí metútávaávedí diibyéjucu ímiá ípívyéébé íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³Múu tsápítsójcatsi teenéjucu ícyooca mejjcyarááhori mejjcyané hajchótá ímityúné ámúhake ímújtátsótuki. ¹⁴Muurá tujkénutújucu nihñéétsihvuré tsaímíyé Píívyéébedívú mecátsípáávéne dífbyeke meuráávyéhajchíí íñé ímíjyaú Críjtoma méjcyaa íavyéjuri. ¹⁵Áánéllii máábáájívedí Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néeneé:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhake o néene melléébo. Tsá múu oke táhhállétú ámúhá íhdé múnáaúvú oke táhhálléhhíjcyádu.

¹⁶¿Acáa caatyé Píívyéébeke ímítyú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáa hójtsí pañétú Moitsééúvú íjchívyetsómé Píívyéébeke ímityúné dáríívehíjcyáhi.

¹⁷¿Acáa caatyédí Píívyéébe icyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchóta? Diityerée muurá ímítyú níjcaúvú úújetémé íñeubará píívyétúné iinújivu

dsíjvehíjcyáhi. ¹⁸¿Acáa caatyéké neebe tsaimíyé diityéké ipicyooíñe inéerótsihvu ditye újjetétyúne? Diityédityúree ehdu neebe ditye dífbyeke lléébohíjcyátúné déjúcotu. ¹⁹Áhdújucóo muurá tsá ditye újjetétú díbyée diityéké néhíjcyátsihvu ípyée icyáhcújtsótúnéllíhye.

4 ¹Áhdure muurá ícyooca mééma íjcyájúcooróné Píivýéébe meke néhíjcyáné tsaimíyé dífbyema maávýejuutéiyóne. Áánéllii téibúwá méjcyaco téeneri mebáñumeityu dityéhjáa báñumeidy. ²Muuráhjáa diityéké úwáábohíjcyádúré ícyooca Píivýéébe méhdivu muhdú mepájtjetéíñe úwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá íñetú meke tene piáábóityúne. ³Áánetu ihdyu ímiáané cáhcujtsómé tsaimíyé íjcyaa Píivýéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítýú neébe:

Cáhcújtsótúmedítýú o cáyobáavaténe
o néé mújýú ditye újjetétyúné
diityékée tsaimíyé o pícyooíñe o
nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítýú neebe íñujíí ípívyéjtsóijyújuco páneere míamúnaa íñé imíjyaú dífbyema íjcyaiñe inéijyu. ⁴Muurá dífbye waajácúháamitu neéneé:

Páneeree Píivýéébe íwákimyéí
iníjkévátsihdyu 7 coojívá
újjetéjcoojí ílluréjuco wáyéeevéne.

⁵Áhdure neéne cáhcújtsótúmedítýú:

Tsá mújýú ditye újjetétyú diityékée
tsaimíyé o pícyooíñe o nétsihvu.

⁶Áronáa íjcyámé tsaate pajtyété úwááboju icyáhcújtsóne ímí Píivýéébema íjcyame. Áánétuu tujkénú tééne úwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsótúmé íllure báñúmeñi.

⁷Áánélliihyée Píivýéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabíiúvuj tééveri íwaajácúháamitu néehíí:

Píivýéébe o íjcyaaabe ámúhakye o neéne melléébo. Tsá múu oke táhjállétúne.

Ehdúu Píivýéébe neé íwaajácúháamitu.

⁸Aanee muurá meíhdé múnáaúvuke tsaimíyé ipicyooíñe inééne Jotsoééúvuj tééveri imyéenuca tsáhájucó Dabíiúvuj tééveri mééma díbye íhjyúváityuróne.

⁹Áánéllii muurá íjcyanéí méumíwari tsaimíyé Píivýéébema mejcyaiñe. Tsáhái mééma tene pánéévetú mekéé íajcuíñe díbye neéneé. ¹⁰Muurá ihdyu dífbyema tsaimíyé mejcyácooca ílluréjuco mewáyééveíñe díbye panévare ípívyéjtsóné níjcautu wáyéeevédu.

¹¹Áánéllii metsu tsaimíyé Píivýéébeke meuráávye ímí dífbyema mejcyá meíhdé múnáaúvúhjáa báñúmeidyú mebañúmeityuki.

¹²Muurá dífbye íhju íhtsutúné íjcyánéllii páneere míamúnáa ífbúwá íjtsaméí bóhówajtsó ehne múne nítsúwari tséméné mewáhdahóroné pañe muhdíívané íjcyane maájtymídu.

¹³Dífbyeree páneere ípívyéjtsónéllii tsá iná dífbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácúube. Áábé úmíwari mejcyácooca páneere mééma ímbájhóiiibe muhdú meicyahíjcyáne.

Jetsóó páñétúejpi llúuváabe íjcyane

¹⁴Áábé Hajchi muurá Jetsocríjtó páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dífbyema íjcyaaabe máhallúvú piáábó táumeñihíjcyáhi. Áánéllii metsu ímíneúvú dífbyeke meuráávyeke. ¹⁵Muurá meke ídaatsólléne piáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki. Muuráhjáa téhdure íjiri íjcyácooca ténéhjiri ícúbáhrámeíñéllii waajácúube muhdú meícúbáhrámeíñe. Áronáacáa ihdyu tsá díbye ímityúné méénutúne. ¹⁶Ahdícyane cáhawáá metsu dífbyedívú mecátsípaávéne Píivýéébeke piáábó metáumeí méhdi ídáatsóvéne meke díbye ípiááboki.

5 ¹Muurá mee míamúnáadítýú pánétúejte llúúvájte íjcyáimyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píivýéébema tsaaté hallúvú íhíjyúváne dífbyeke íícúvéné iyámeke icyóvájtsó díityé imítýú íábájíivémeíki. ²Áronáa llúúváábe íjcyároobe míamúnájpi íjcyánéllíi waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllíi tsaate ímíneúvú wáájácútúmé mújtámeke piivýéetebe chooco íúwaabóne. ³Aabe tujkénú íhyallúvú Píivýéébeke íícúvéné iyáábeke cóvajtso íimítýú íábájíivémeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méenuube díityé imítýú íábájíivémeíki. ⁴Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró llúúváábedívu. Píivýéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu picyóó Aróóúvukéhjáa ipícýohdu. ⁵Ahdúu Críjtoke Píivýéébere picyóó pánétúejpi llúúváábe díbye íjcyaki. Tsáháa iye díbye méménúmeítyúne. Áábedítýú muurá neebe íwaajácúháámitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjutsóhi.

⁶Téhdure tsiíne neébe:

Uke ó picyóó nájkéváityúné
íhtsútuube llúúváábe u íjcyá
Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Píivýéébe néé íwaajácúháámitu Críjtodítýu. ⁷Aabée Críjto íjjiiri íjcyácooca Cááni Píivýéébema ávyétá íhnáho kímóóveebéré íhíjyúvahíjcyá díbyeé dsíjívéínetu díbye muhdú ínehajchíí dífbyeke ípájtyetóski. Áronemáhhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú díbye ímillédú dífbyema tene ípájtyeki. Áánéllíihyéhjáa Píivýéébe dífbyeke píaabóhi. ⁸Aabée muurá dífbyé Hajchi íjcyaaabe pánetu ícúbáhrámeíneéllíi waajácú muhdú mecáhcujtsóne. ⁹Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllíi mepájtyetéíne méenuube dífbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco dífbyema íjcyaki. ¹⁰Áánéllíihyéhjáa

Píivýéébe dífbyeke picyóó íhtsútuube pánétúejpi llúúváábe díbye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsómé meíhvéjtsómé úmiwa apíchó nééneé

¹¹Íjcyaroné téenetu mítyane ámuíhakey o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucó ámuíhakey o úwáábóityú téeneri ámuha meíhcúvehíjcyátúnéllíihye. ¹²Tsáhájucó béjte ámuha meíjcyájúcoóturóne. Muurá ícyoooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú íhvane ámuíhakey túhuutúné piéénéréí tsiíne ó úwáábohíjcyá ehne múúne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³Aane ehdu tsíímenédú néeme tsáhái ímíneúvú wáájácútú muhdú ímiájíjtó meúráávyéiyóne. ¹⁴Áanetu ihdyu kéémejte tsanééréjuco majcho méénudu néeme tsúúca waajácú ímítýunetu keená ímiáané íjcyane.

6 ¹⁻²Áánéllíi metsu ímíneúvú Píivýéébé úwááboju meúráávyé ehníínevu ténejcu mewáájácuki. Tsá apáañeríyé meíhjyúváiityuró Píivýéébema meímíábáavye méjtsaméí mecápáyóóveneri, dífbyeke mecáhcujtsómé ímítýunéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóvényóneri, metsójtsótsámeíneri, cahcútjso múnáá hallúvú méhójtsine mepícyóóne dífbyeke píáábó metáméíneri, medsfíjivémé mebóhííneri, díbye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímbájchóíneri. Éhdúneri tsá apáañeríyé tsúúca Críjtodítýú íjcyáné úwááboju mewáájácúneri meíhjyúváiityuróne. ³Aane óvíi meke píááboobe ehníínevu tsiínehjí mewáájácuki.

⁴Muurá dífbyé úwááboju tsúúca íwáájacúné ímí íhtsúcunúné úráávyémé pañe íjcyájucóóné dífbyé Apíícho. ⁵Aame tsúúca waajácú dífbyé íhnáhoori béhjírjúco íññuji cápáyóóvécooca muhdú

meijcyaíñe. ⁶Áronáa ihdyu téenetu ávyéta mújtá imyéénúhahchíí tsáhájucó dítye múijyú tsiíñe ímíábáavyéityúne. Ehdú dáríívemeímyé Píívyéébé Hájchikyemú mú tsiíñe dsjívetsódú meenú míamúnáake dífbyedívú iúúhívatétsóneri. ⁷Áanetu ihdyu ímiááné dífbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri imíwú íñíene díbye íjtsúcunúdu. ⁸Áanetu éhne ímí íñíuji néerótsihdyu tsanééré bíiva íñínedu ímítyú Píívyéébeke meúráávyéhajchíí cúújúwá pañéwú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meijcyaíñé meijtsone

⁹Ehdú íñe ámúhake ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbému. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meijcyaítúne. Muurá ó waajácú ímí tehjúuco ámuha meijcyame mepájtyetéíñe. ¹⁰Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájíwéityú tehjúuco ámuha mewákímyeíhíjcyáne. Áhdure tsá díbye ábájíwéityú tsijtye cahcújtsó múnáake ámuha mewájyúne mepiáábóné raahóvú tsíñehjí ímiáánéré ámuha meméenuhíjcyáne. ¹¹Ahdícyané ó imíllé ámuha óochévetúmé meítsohíjcyané íñe imíjyaú meijcyaíñé meúmíwari íjcyane ámuha téeneri mebanúmeítyuki. ¹²Meóóchévedí téenetu. Íhnáhoóróné pañe ímíñeíwú mécahcújtsó éjyúwúhjáa tsaate ímí icyáhcújtsóne díbyeé dítyéké néhíjcyádú tsaímíyé dífbyema íjcyadu téhdure ámuha meijcyaiki.

¹³Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavarááuvuke pañetu iyee néé ímiááné dífbyeke ipiááboíñe. Tsáháhjáa tsaatéj téeveri dífbyeke ipiááboíñé díbye néétune. ¹⁴Íllúhjáa neebe dífbyeke: “Uke panévaturé mítyane ó piááboóhi. Áánéllii díjtsíiménémúhaabe mítyane líiyááteeíhi.” ¹⁵Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavarááuvuke néene icyáhcújtsóne

óochévetuube ítsohíjcyánéllii ímiááné íñéhdújuco dífbyema díbye méénune. ¹⁶Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéecooa íehníñeívu íhtsútuúbe mémé dómajó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdú dífbye mémé dómajóomé ‘óvíi oke muhdú méenuube o állíhahchííjyu’ íñéénema. ¹⁷Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé pañetu iyee Píívyéébe néé dítye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imílléebe dítyéké iwáájácútsóné ávyeta íñéhdú imyéénuíñé íjtsaméí cápáyoácótuúbe. ¹⁸Ahdícyané muurá tsúuca méwaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú íñéhdú mééma méénuíñe. Tsá díbye meke állíityúne. Áánéllii dífbyedívú metájpmíyee tsaímíyé méijcyá ípyee íñéhdú meke díbye ipájtyetétsoki. ¹⁹Aane mewáajácúmé tsaímíyé dífbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhíjvami íoovéjúcóótumí íjcyadu. Áánéllii tsúuca icyooca mépiivyeté meeréjuco Píívyéébema meíhyyuváné muhdú pañétúejpi llúúváábe duurúwájá pañéwú pañétúétsihvu dífbyema íhjúvuhíjcyádu. ²⁰Ehdú meeréjuco Píívyéébema meíhyyúvaíñé mééma Jetsóó ímíbjchóhi. Aabe pañétúejpi llúúváábe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyáítyuúbe.

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó pañétúejpi llúúváábe íjcyane

7 ¹Diibyéhjáa Mekitsedéé Tsááré cóómí avyējuube íjcyaaabe idyé llúúváábe pañétúejpihíyáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavarááuvú íhtsútróméhíjke ávyéjútéké ityáhjíjétsihdyu méenujcaútsityu óómíbyedívú. Áábé hallúvuhjáa Píívyéébeke piáábó táúmeíbye. ²Áábekéhjáa Aavarááuvú ajcú tsáneevu ípyee ityáhjíámé tsíeméné ítsívánetu. Áábe mémé Mekitsedéé ‘ímiá

avyéjuúbe' nééiyóne. Áanetu dibyéé
 íjcyácóomi mémé Tsááre 'fbúwají
 mejcyane' nééiyóne. Áánellii téhdure
 dífbye mémé 'tsaímíyé meke pícyóóné
 avyéjuúbe' nééiyóne. ³Diibéyhjáa
 Mekitsedéé pevétshdyuré
 bóhówaavénellii tsá mewáájacutú dibyéé
 cááníma, tsíjuma, ííhdé múnáama,
 íjcyáhajchíjyu. Tsá mewáájacutú
 muhdúhjáa dibye ípívyeevéne. Áhdure
 tsá mewáájacutú dibyéé dsíjvéhahjíjyu.
 Ahdúu muurá Píívyéébe Hajchi
 páñétujejpi llúúváabe múijyu muhdú
 íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴Aane méwaajácú ímíáané Mekitsedéé
 fhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méihde
 múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe
 dífbyeke ajcú tsáneevu méénujcátsiyí
 fhstutúmé íjcyáromeke ityáhhámé
 tsíeménetu. ⁵Muuráhjáa Moitséeúvuke
 Píívyéébe néé Revíiúvúj
 tsiiménémúháábedítú llúúvájte
 íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu
 iácuíhíjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj
 tsiiménémúhaabe íjcyame ipíáábójcatski.
⁶Muuráhjáa Mekitsedéé Revíiúvúj
 tsiiménémúhaabe íjcyátúróóbeke
 Aavaráaúvú ajcú ítsíeménetu tsáneevu.
 Áijyúu diibye Aavaráaúvú hallúvú
 táumeífyé piáábó Píívyéébé panévatúré
 dífbyeke ipíááboíñé nehíjcyáábé hallúvu.
⁷Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedéé hallúvú
 piáábó táumeítyúne. Muuráhjáa
 Mekitsedééré táumeí dífbyé hallúvu.
 Áánellii méwaajácú Aavaráaúvú
 ehniíñevu dibye fhstútuube íjcyane.
 Muurá tsáápí hallúvú ímí dibye íjcyáíñé
 piáábó táumeífyé éhniíñevu
 avyéjúúllémeíhi. ⁸Muurá llúúvájteke
 métsíeménetu maácuíhíjcyarómé
 dsíjveéhi. Áánétú Mekitsedéé
 fhstútuube llúúváabe íjcyáábedítú
 Píívyéébe waajácuháámí néé dibye
 ícyoocápi íjcyane. ⁹Áánellii méwaajácú
 Aavaráaúvúhjáa Revíj

tsiiménémúháábedítú llúúvájte
 íjcyáímyemájucó ítsíeménetu
 Mekitsedééke ajcune dityéé ajcúiyódú
 ífvane dityéi íjcyátúróónáaaca.
¹⁰Téijyúikyéhjáa tsáhái dífbyéj
 tsiiménémúhaabe Revíí
 tsíímávámeítyúne.

¹¹Aané Revíj tsiiménémúhaabe
 Aróodítú llúúvájte íjcyame Píívyéébe
 taúhbaju meuráávyeneríyé mepájtyetéíñé
 ímíbájchoca muurá tsáhájucó Críjtoke
 Píívyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú
 fhstútuube llúúváábedítú pícyoóityuróne.
 Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróóvú
 íjcyadu néébeke pícyootúne.
 Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye
 pícyoóne. ¹²⁻¹⁴Aabée Críjto Máavyéjuube
 tsá Revíiúvú dohhjáa múnáajpi íjcyatúne.
 Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohhjáa
 múnáajpíyé íjcyáróóbeke Píívyéébe
 llúúváábedítú pícyoóónellii ítyaúhbaju
 cápáyoové tsíhdyuréjucó. Áronáacáa tsá
 Moitséeúvú néetu tsaate diityé dohhjáa
 múnáadítú llúúvájte íjcyáíñé.

¹⁵Áanetu méwaajácú Mekitsedééhjáa
 íjcyadu fhstútuube llúúváábedítú
 Píívyéébe Críjtoke ipícyoóónellii
 tsíhdyuréjucó ítyaúhbaju cápáyoacóne.
¹⁶Tsáháa dibye llúúváábedítú mémévatú
 Revíí dohhjáa múnáadítú tsaate
 llúúvájte íjcyáíñé némeíhíjcyádú
 dífbyedítú tene némeíñéllíhíyhe.
 Muuráhjáa ihdyu memévaabe múijyu
 muhdú íjcyáítyuubéréjucó fhstútuube
 íjcyaki. ¹⁷Muurá Píívyéébe dífbyedítú
 íwaajácúháámitu néehíí:

Uu fhstútuube llúúváabe ú ijcyá
 Mekitsedéé íjcyadu múijyu muhdú
 u íjcyáítyuúbe.

Ehdu Píívyéébe néé dífbyedítú.
¹⁸⁻¹⁹Muuráhjáa íhdééné taúhbaju
 Píívyéébe Moitséeúvúj téeveri méenune
 meuráávyerómé mepájtyetéítyuróónellii
 tsíhdyuréjucó mééma dibye teene
 cápáyoacóne. Áánéllíhíyhe Críjtoj téeveri

meke éhniñíevu piááboobe ímí dífbyema mejicyaki.

²⁰⁻²¹Muuráhjáa tsíjtyehji llúuvájte pevenéré memévahíjcyáhi. Áanétú Críjtoke pañetu Píivýéebere meménú múijyú muhdú íjcyáiyúné lluuváábé díbye íjcyaki. Muurá dífbyé waajáćúháamitu nééneé:

Píivýéébe ímiááneturé néehií: “Uke ó picyóó Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáiyuube llúuváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú díbye néetune. ²²Aabée Jetsóó méema béhne pityájcoju meenú íhdééné taúhbajú meuráávyehíjcyáné ehniñíevu tsáimíyé Píivýéébema mejicyaki. ²³Muuráhjáa éjyuuúvú mítyame llúuvájte íjcyame tsaapi dsíjvécooca tsijpi cápáyóóvehíjcyáhi. ²⁴Áanetu ícyooca fhstútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáiyuube llúuváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyóóvéityúne.

²⁵⁻²⁶Aabe piivýéé meke ipájtyetétsoné ímiáábé íjcyánéllíihye. Tsá díbye ímityuube íjcyatúne. Áanéllíihýé tsá díbye múijyú ímityúné méénutúne. Aabée Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dífbyedi tsúúráméimýé hallúvú Píivýéébeke piáábó táumeihíjcyá muhdú íjcyáiyúmeréjuco tsáimíyé dífbyema íjcyaki. ²⁷Tsáháa míamúnaa llúuvájte méenuhíjcyádú díbye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píivýéébé úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke íimítýú íábájívémeíki. Áané boonétúhjáa botsí tsíjtyé hallúvú méenuhíjcyámé diityé ímítýú téhdure íábájívémeíki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere pañetu iye pájámeíbyé dítyée iyámeke cóvátsohíjcyádú ívane pámé hallúvuréjuco. ²⁸Muuráhjáa éjyuuúvú Píivýéébe Moitséeúvuke néhdújuco dítye míamúnaa ímityúmé íjcyárómedítýú

méménuhíjcyáné pañétúejte llúuvájte dítye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píivýéébe íñéhdújuco Ílli íné ímítýú méénutúúbeke pícyoone pañétúejpi llúuváábe díbye íjcyá múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

Jetsóoj tééveri béhne pityájcoju íjcyane

8 ¹Aane íne meíhýúvahíjcyánetu éhniñíevu ímí méijtsúacunú pañétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píivýéébé únuri níjkyejiri. ²Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú pañétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú piáábó táúmeihíjcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari díbye íjcyatúne. Píivýéébere méénújari dífbye.

³Muuráhjáa míamúnáadítýú pañétúejte llúuvájte íjcyame Píivýéébé úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé ímityuháané íábájívémeíki. Ahdúu Críjto pañétúejpi llúuváábe íjcyánéllíi meenú míamúnáama. Áronáacáa tsá díbye diityéé méenuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iye pájámeíbyé pámé ímityuháané íimibájchoki. ⁴Muuráhjáa íñújiejpiyé íjcyaca tsá díbye llúuváábe íjcyáiyuró tsúúcajáa Moitséeúvuj tééveri Píivýéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúuvájte dífbyeke íćúvehíjcyámé íjcyánéllíihye. ⁵Muuráhjáa diitye lluuwájte Píivýéébeke íćúvehíjcyá pañétúeja duurúvaja níjkyejiri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píivýéébéhjáa muurá Moitséeúvuke néehií: “Ímíñéúvú tsáma méénuco éhneé “Tsinaií” némeihbaúvú pañétúeja náávevu uke o úújtsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píivýéébe néé Moitséeúvuke. ⁶Áronáa éhniñíevu ícyooca pañétúétsihyi Jetsóó llúuváábe íjcyaae máhallúvú Píivýéébeke piáábó táúmeihíjcyáhi. Dífbyej tééverihýáa muurá Píivýéébe méema béhne pityájcoju meenú tsáimíyé dífbyema mejicyaki.

⁷Tujkénúhjáa dibye méénúné pityájcoju néhdu mejjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méénúityuróne. ⁸Tujkénúné pityájcojúu néhdu míamúnáa ícyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúrjúco dibye méénune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénuíñé tahñéjtema ijaeémuu, jodáámuu, íjcyámema. ⁹Tsáhájuco o méénuítyú diityé íhdé múnáaúvukée Ejlhtó iinújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu nééné pityájcoju. Dityée tééné pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenuhi. Ehdu o néé Píivýéébe o íjcyáabe. ¹⁰Ahdícyane tsíhdyurjúco nééné pityájcoju o méénuíñé ijaeémuma ditye ímíneúvú tééné uwááboju iwájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Ájju ímiáané tahñéjté íjcyámé Piivýéébé ó íjcyáahi. ¹¹Téijyu tsáhájuco múha óhdivu wáajácútsójcatsítyú pámeere fhstútúróméjhimáyé ícyátújtsiiméné oke wáajácúíñéllíihye. ¹²Áamedí o ídáatsóvéne íllurjúco diityé imítýú o ábájívémeíki. Aane tsáhájuco múijyu o ítsáávéityúne.

¹³Ehdúhjáa Píivýéébe béhné pityájcojúrjúco bóhówajtsóné íhdééné pityájcoju pañe mejjcyarómé mepájtyetétyúrónéllíihye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

Níjkyéjiri pañétúeja duurúvaja

9 ¹Teenée tujkénúné pityájcoju tükévtsohíjcyá íñíjiri íjcyáné duurúvájá pañétú muhdú dífbyeke ditye íícúvehíjcyaki. ²Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meénúmé míhyóócu

míjcohóócu ímichi tétshvu Píivýéébeke íícúveki. Tujkénúétsíi méméhjáa ‘ímiátsíi’. Átsihyíhjáa imíwu nééné peetélhcyú únuri méétsáwa hallurí páaa dífbye íicúve. ³Áané bónaálleríhjáa íjcyaho wájýamuwávú wátájcámeítsíi mémé ‘Pañétúétsíi ímiátsíi’. Átsihvúhjáa apáabyéré pañétúejpi llúuváabe Píivýéébema ihjyúvahíjcyáhi.

⁴Átsihyíhjáa óórótu méénumeíñé wají téijí hallúvú ditye Píivýéébeke idyúuruváné imýewu cúvaane cóvátsohíjcyáji. Áané únuríhjáa cajóónaba imíwu téenere óórótu hálluú, pañee, méénumeíba. Áhba pañéhjáa Píivýéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróóuvú cuujúí béhjívaii, ‘manáa’ némeíñe páaa óóróhlló pañe íjcyanee, éhdune. ⁵Áhba halluríhjáa níjkyéji múnáajtétsí níjcyota ‘tétsihyí Píivýéébe íjcyane’ nééiyóne. Áamútsí nuwáacyúhjáa wállúrjjuicunúné lliíñévú pañétúejpi llúuváabe iyáábé tujpácýó pítchóhíjcyá míamúnáa imítýú íábájívémeíki. Aane óví éhduneré téeneri méihjyúváhi.

⁶Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuvaré llúuvájte tujkénúéhó pañévú íúcaávéne Píivýéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷Áanetúhjáa pañétúétsihvu tsané pijcyábá lliíñe tsáijyuré pañétúejpi llúuváabere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácýoma ímítýuu, tsíjtyé imítýuu, íjcyane íábájívémeíki. ⁸Ehdúu méenuhíjcyámé pamévárei Píivýéébema meíhjúváiñé ímbáávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píivýéébé Apííchó túkevýtjtori. ⁹Muuráhjáa ihdyu Crjto méema méénuíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píivýéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímbáávyétyuróne. ¹⁰Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téihbúváré

méenuhíjcyámé Píívyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécooca nítýámeihijcyámé íímíbáavyeki. Éhdú méenuhíjcyámé imyéenuhíjcyádú Píívyéébe tééne taúhbaju Críjtoj tééveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí diityéké íjtsúcunúki.

¹¹Aabée Críjto bóhówááveebe ícyoooca pánétúejpi llúúváabe íjcyá tsáímíyé mejjcyaiñé mééma méénuúbe. Aabe ícyoooca míamúnaa méénútuja tsáímíyé Píívyéébere méénúné duurúvájá pánétú máhallúvú piáábó táumeihijcyáhi. ¹²Tééjá pañévuú úcááveebe pánétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájte méenuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácýoma úcáávetú tééneri Píívyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu pánetu ítyujpácýoré waagóoobe tsáíjyuré páme hallúvuréjuco tééneri mepájtyeteki. ¹³Muuráhjáa éíjyúvú ímítýúvémeke ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácýori wáchíyáhcuhíjcyámé ditye íímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájímééwáwúuke icyóvájtsóné ballííjyú íúúrúnúneri wáchíyáhcuhíjcyámé ditye íjpi íímíbáavyeki. Áronáacáhjáa tsá diityé ímítýú ímíbáavyehíjcyatúne. ¹⁴Áánetú ihdyu Críjto ítyujpácýori meke ímíjpyetétsó méímítýutu. Píívyéébé Apííchóo mújyú muhdú íjcyáitýúné dífbyeke piáábóneri pájámeífyé mewájyuri ííne ímítýú méénúttúroóbe. Áánéllii dífbyé tujpácýó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímítýúnéhjitu tsáímíyéjuco Píívyéébeke meíícúvéébema mejjcyame mewágóóóvétuki.

¹⁵Diiyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhné pityájcojúrjúco méema imyéenuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcojú pañe íjcyámé ímítýuháñé téhdure tsúúca ímibaavyé díbye dsíjíveneri. Áánéllii ícyoooca pámeere Píívyéébé tsúúca meke újcume

tsáímíyéjuco dífbyema mejjcyaiñé díbye néhdú. ¹⁶Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíeméné caatyé újcuíñé úbálléné waajacuháámi. Aane medsíjívécooca botsíi újcúme teéne.

¹⁷Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcoítýuró tééne waajacuháámí mecáátúnúrónááaca.

¹⁸Ahdúhjáa íhvane Jetsocríjtóí dsíjívétúné hajchótá Píívyéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúné pityájcoju méénune néhdújuco ditye dífbyeke íícúvehíjcyané iyámeke illííhyanúme tujpácýori.

¹⁹Téíjyúhjáa Moitsééuvú Píívyéébé taúhbajúúné úbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú íhjiné tujpáhdsiúvú néene úméhéí nájcautu ipícyoone ócájíwuúmuke,

cáávaráwuúmuke, idsíjívétsómé tujpácýó nújpácýotu icyátáhbóné pañévuú íééníyóneri wáchíyáhcube teene taúhbaju íjcyané waajacuháámi.

Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhcúbe. ²⁰Áánemáhjáa neebe diityéke: “Ámúhakye íñe tujpácýori ó wáchíyáhcú muhdú mejjcyaiñé pityájcoju Píívyéébe mééma méénúné uubáalle.”

²¹Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcube páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájjuco.

²²Muuráhjáa teene Píívyéébé taúhbaju née páneere tútávaavéné tujpácýoríyé ímíbájchómeihíjcyaiñe. Áánéllii tsá míamúnáa ímítýuháñé pevénére ímíbáavyéítyuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíñe

²³Ehdúhjáa iyámeke idsíjívétsómé tujpácýori duurúvaja ímíbáchohíjcyámé tééjá pañévuú íucáávehíjcyaya Jetsocríjtó méema ítyujpácýori méímítýú ímíbajchómé dífbyema pánétúétsihvu meúújetéíne náave. ²⁴Tsáháa díbye úcáávetú míamúnaa méénúné duurúvájá pañévuú méímítýú ímíbájchoki. Muuráhjáa ihdyu pánétúeja níjkyéjiri

ijcyájá pañévúre úcááveebe máhallúvú Píivýéebema íhhyúvaki. ²⁵Áronáacáa tsá díbye míamúnáajpi llúuváábe méenuhijcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácyoma pañétúétsihvu úcáávehijcyatú míamúnáá hallúvú Píivýéebema íhhyúvaki. ²⁶Muuráhjáa ditye méenuhijcyádú imyéenuca íññjñí ípívyéévetsihdyu múhdúijyúvájúcoofyó díbye méimítýú hallúvú dsjívéne. Áronáacáa iéévé újjetétsihvu íbohówáávéne tsáneere pájameífyé pámé hallúvurjúco. ²⁷Téhdure mee míamúnáa tsáneere medsjívémemema Píivýéebe muhdú mefycyhijcyáné ímbájchoóhi. ²⁸Muuráhjáa Críjto tsáijyúre pájameí pámé imítýuháñéré ímbájchoki. Aabe tsiíne itsáácooca tsáhájuco ténevu tsááityúne. Tsáíbye tsáimíyé dífbyeke téhmehijcyámeke itsájtyeki.

10 ¹Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píivýéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méenuíne náávére. Áánélliihyéé ténevá pijcyábádú iyámeke illííhyánúmedi Píivýéébeke ditye ícúvehijcyárónáa tsá ditye ímbáávyehijcyatúne. ²Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúúca ímímbáavyeca tsáhájuco tsiíne ditye tehdu méenuhijcyáityuróne. Áacáa diityé hallúrí tsáhájuco íiná íjcyáityuróne. ³Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke idsjívétsohijcyánéllii waajácuhijcyámé imítýumé íjcyane. ⁴Áronáa tsá ócájimuu, cáávarámmu, íjcyámé tujpácyó méimítýú ímbájchóityuróne.

⁵Muuráhjáa Críjto íññjñívú itsáácooca néé Píivýéébeke:

Míamúnáa ímítýú hallúvú iyámeke illííhyánúmedi uke ícúveróné diityéké tsá ímbáávyétsotúne. Áánéllii íne oke míamúnáajpidívú ú ípívyéévetsó o dsjívéneri botsíi

diityéké o ímbájchoki. ⁶Muurá ímítýuháñé ímímbáavyéro ditye iyámeke cívátsohijcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷Áánéllii uke o néehíi: “Áanu oo, Tápíivýéébej. Óvíi muhdú óhdityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó íjcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto néé Píivýéébeke íññjñívú itsáácooca. ⁸Tujkénúhjáa neebe míamúnáa Píivýéébe taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dífbyeke ícúveróné diityéké ímímbáavyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye ícúveróné diityéké ímímbáavyétsotúne. ⁹Áané boonétúhjáa tsiíne néébe: “Áanu oo, Tápíivýéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó íjcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdééné pityájcoju tshdyuréjucu cápáyoácóne. ¹⁰Aabée Píivýéébe ímillédújucu mewájyuri tsáneere pájameíñé pámé hallúvuréjucu. Ehdúu díbye dsjívénej tééveri Píivýéébe méimítýuháñé tsúúca ímbájchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹Áánetúu éjyjuúvú íhdééné taúhbaju néhdújúcoo llúuvájte pájyuvaré Píivýéébeke iyámedi ícúvehijcyáne. Áronée tsá mújyú míamúnáa imítýuháñé ímbájchóityuróne. ¹²Áánélliihyéhjáa Jetsocríjtó mewájyuri tsáneere idsjívéne boone Cááni Píivýéébe úníúvú ávyéjuutéhi. ¹³Aabe tétsihdyu téhmehijcyá Píivýéébe dífbyema ímunáake táhjaíne. ¹⁴Muuráhjáa tsáneere dsjívéebe pámeere dífbyeke mecáhcujtsómé téénej tééveri Píivýéebema meímímbáavyeki. ¹⁵Aanéhjáa éhnííñevu Píivýéébe ípííchoj tééveri méhdivu bohówájtsóobe néehíi:

¹⁶Ícyooca tshdyuréjucu nééne pítyájcoju diityémá o méenuíñé ditye ímíñeúvú tééne uwaáboju iwáajácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷Áhdure tsiĩne neébe:

Diitye imítyuháñe o ábájiivéné
tsáhájucó múijyú o ítsáávéityúne.
Ehdu muurá Píivýeébe méhdivu
bóhówajtsó íapííchoj tééveri. ¹⁸Áánéllii
tsáhájucó dífbyeke méimítyú hallúvú
tsíménéhjiri meífcúvéityú tsúúcajáa
mééma dibye teene ímíbajchóné
ábájiivéjúcóónélliihye.

Tsaímíyé Píivýeébema mejjcyáne

¹⁹Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúúca
mépiivýeté pamévare Píivýeébema
meihjyuvané ínerí núhnévetúmé
Jetsocríjtóo dsíjívénéj tééveri. ²⁰Teenée
nééiyóné dibye dsíjívéné tujkéveri
duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíi
watájcó wájjámuwa dóchéreev
wajítahnécú. Ehdúu mééma ímbájchoobe
íicúbáhrámeíneri téénej tééveri
Píivýeébema ímí mejjcyaki. ²¹Aabe Jetsóo
pañétúejpi méhlluuváábé Píivýeébeéjté
meijcyámé avyējuube íhtsútuúbe.
²²Áánéllii metsu ímiááméré tsaímíyé
ímíneúvú dífbyeke mecáhcújtso tsaímíyé
Píivýeébema mejjcyaki. Muuráhjáa tsúúca
páneere méimítyuháñé mééma
ímíbájchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke
ímíbájchoobe Píivýeébé Apííchoj tééveri.
²³Ahdícyane óvíi ímíneúvú méúraavyé
tsaímíyé Píivýeébema mejjcyaiñé mééma
dibye méenujýto. Muurá Píivýeébe
páneere méenuú muhdú íñéhijcyádu.
²⁴Áánéllii metsu keená ímiááné
íjcyanérejuco meméenuhijcyaki. Métsu
ímiááné mewájýjýcátsíñe panévaturé
mepiáábójcátsíki. ²⁵Tsá tsaate méhdivu
ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátuméréjuco
mejjcyáityuróne. Métsu
metsápítsójcátsíñe pajjyuvaré
mepihcyáávehijcyaki. Muurá méwaajácú
lléváhréjuco tsiĩne Máavyējuube
Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶Muurá tsúúca ímiájýjtó
méúraavyéjúcooromé méimilléduré

ímityúné meméenuhijcyámé tsá múhduú
meimíbbáavyétyuróne. ²⁷Tehdu néémeke
Píivýeébe waagóóo dífbyeke
ícyáhcujsóné ímillétúmeke íicúbáhráíñé
cuujúwá ávyetá íhnáho péetécutunúwá
pañévu. ²⁸Muuráhjáa éjyjuúvú
Moitséeuvuj tééveri dibye ájcúné
taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé
hallúvú mítyétsúba,
pápihchúúmevába, úbálléhajchíi
tsúúca dsíjívétsohijcyámé
ídáátsóvetúmére. ²⁹Aanéjýva awáá
muurá éhniíñevu ícúbáhrámeíime íllíi
mewájyuri ítyujpácýo wáagoóné
ícyáhcuútsótúne dífbyé Apííchó meke
piáábóneri úúhívatéhijcyáme. ³⁰Muurá
Píivýeébe néehí: “Ooréi ó ícúbáhraá
ámúhá hallútu ímityúné ámúhakye
méénúmeke.” Téhdure tsiĩne neébe:
“Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene
ó ímbájchoóhi.” ³¹Muurá apííchó teene
Píivýeébe mééma ímbájchoiñe.

³²Áánéllii maábájývedí muhdúhjáa
Críjtóke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca
ámuha meíicúbáhrámeíyonéhjí
maábúcuhiijcyáne. ³³Muuráhjáa
ámúhadi tsaatedí tsijtye nehíwu
iúúhívaténe míamúnáj piinévú
íicúbáhráhijcyáhi. Áhdurée tsijtyeke ditye
méénúneri ámuha méidáátsóvehijcyáhi.
³⁴Dityeé cuvéhoojánúmedi ámuha
méidáátsóvehijcyáhi. Ámúhá tseménée
ditye dójtúcúronáa íllure ámuha
méimíjyuhijcyá níjkyéjiri ímiátsíi íñé
imíjyaú múijyú níjkéváityúné ámuha
mejjcyaiñé mewáájácúnema. ³⁵Áánéllii
Críjtóke ámuha mecáhcújtsónetu
méhvetédiñe. Muurá dífbyeke ámuha
mecáhcujtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi.
³⁶Áánéllii múu íicúbáhrámeíyonéhjí
panévare íáábúcene Píivýeébe ímillédú
íjcyá meke dibye nehijcyádú tsaímíyējuco
dífbyema ámuha mejjcyaki. ³⁷Muurá
dífbyé waajácúháámitu Críjtodítyú
nééneé:

Lléváhréjucu dibye tsiíne tsááiñe.

³⁸Ahdícýane dífbyeke cáhcújtsómeke ímí tehjújuco o íjtsúcunúme pájtyeteéhi. Áanetu dífbyeke cáhcújtsójucoorómé tsiíne ímítýúnejcúvú óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúítýúne.

Ehdu néene Píívyéébe waajácúháámitu.

³⁹Áanéllii tsá tsiíne ímítýúnejcúvú meóómíjyúcóóítýú tsaate ímiáané cáhcújtsotómé wágóóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdy ímiáané dífbyeke mecáhcujtsómé mépájtyeteéhi.

Cáhcújtsó

11 ¹Muurá ímiáané Píívyéébeke mecáhcujtsómé méwaajácú muhdú íñéhdú mééma dibye méénuíñé teenéi maájtyúmítúrónáaaca. ²Tehdúhjáa méihde múnáaúvudítýú tsaate ímí dífbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbe.

³Ahdu muurá íñe páneere múhdúné tsíménéhjáa dibye meíñténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiáané dibye ípívyejtsóné pevétsihdýuré íllure íhíjyúváneri.

⁴Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii íñahbe Caíí ehnííñevu tsáímíyé dífbyeke ícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dífbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii ícyoocápi dífbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵Ahduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcúúbeke tsáhájucu múha ájtyúmitúne. Áábedítýú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye ícyahíjcyané dibye ímillédu. ⁶Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunúú dífbyeke cáhcújtsótúmeke. Áanéllii íhdyu dífbyema tsáímíyé menáhbévájcatsíñe meímilléhajchíí mecáhcujtsó ímiáané dibye íjcyane. Áijyu meke piááboobe dífbyedi metsúúráméímyeke.

⁷Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áanélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñe dífbyeke nééne cáhcújtsóobe tsáijyúúbaréi tehdíivane ájtyúmítúroóbe. Áanemáhhjáa mánécoba méénuube téémiri ítsíímema ípájtyetékí. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaaabe pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhráméhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú dibye ímí dífbyeke cáhcújtsónélliihye.

⁸Téhduréhjáa Aavaráa ímí cáhcujtsóhi. Muuráhhjáa Píívyéébe kía dífbyé íñújji íjcyáíhullévú dífbyeke wállóónéllii íwáájácútúróhullévú peebe dífbyeke icyáhcújtsónema. ⁹Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dífbyeke íñéhdújuco ájcúné íñújjuvu. Áronáacáhhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyaaabe éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríyee. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahíjcyá tééne pityájcóju pañeré íjcyanélliihye. ¹⁰Ehdúhjáa Aavaráa ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá múijyu muhdú íjcyáítycóómi páñetu Píívyéébere méénúcoomívu íúújetéíñe.

¹¹Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsímavá ajchíba íjcyalle kéémelléjuco íjcyárolle. Muuráhhjáa ihdyu Píívyéébe ímiáané dille tsímávaváñe néene icyáhcújtsónéllii tsímavalle. ¹²Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyuco íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsímáváábedítýú mítyane míamúnaa llíyaate mícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

¹³Aaméhjáa pámeere dsíjivé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébe diityéké nénehji ájtyúmítumére. Áronáacáhhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiáané diityéké íñéhíjcyádú dibye diityemá méénuíñé dibyí méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá íñújji ullé múnaare íjcyane. ¹⁴Ehdúhjáa ditye néenetu méwaajácú tsíjji íñújji ditye ítsohíjcyané

téejiri botsíi íné imíjyaú ijcyáiji.

¹⁵Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsiíne ditye íiñújí ítsáávéne óómíyóne.

¹⁶Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta imillémé éhniínevu ímí ditye íjcyáíne íiñújí Píivýéébe níjkyejívu diityémá méenuji íájtyumíne. Áánéllihyéhjáa tsá Píivýéébe núcójpátsó íjtsúcunútú diityé Piivýéébé íjcyane.

¹⁷⁻¹⁸Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítý neébe: “Daachi Itsáadítý lílyaatémé íjcyáá pañétúejte dájtsiménémúhaabe.” Ehdúhjáa Píivýéébe ínééróóbedi Aavaráake waajáculle díbye ídsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dífbyeke ífcúveki. Ahdújucóhjáa díbye méénújucooróné dífbyeke ímiáané icyáhcuíjtsónéllíihye. ¹⁹Ímiáané cáhcújtsóobe Píivýéébe íhtsútuube dsíjívemeke tsiíne bóhiítsone. Áánéllihyéhjáa íjtsúcunúúbe tsúuca íllíkye díbye lílíhyánúúbeke Píivýéébe tsiíne bóhítsoúvúdu.

²⁰Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsi hallúvu piáábo Píivýéébeke díbye táumeidyú diityétsikye díbye piááboíne.

²¹Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íááchimútsi Jotséé hájchímútsi hallúvu piáábo díbye táumeidyú Píivýéébe piááboíne. Aabéhjáa ídátso dsíjiveríjyucó íjcyabe icyuujúityu icyátóróóvéne Píivýéébeke duurúvahíjcyáhi.

²²Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcuíjtsónéllíi ídsíjívéíne íhde néé íhyájkímú íjraéémuke Píivýéébe diityéké íjchívyétsoíne Ejíhto múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ípyéécooca dífbye bajcúné tééne íiñújivu íúújeíñútki.

²³Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsi ímí Píivýéébeke icyáhcuíjtsónéllíi tsá íllityétú tééne íiñújí avyējuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudívú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye

Moitséé ímíwu néébéwúuke itsímáváábeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

²⁴Aabéhjáa íkyéémévéne téhdure ímí Píivýéébeke icyáhcuíjtsónéllíi tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyējuúúbe ajuúwá hájchidi ídíllómeíne diityémá ímí íjcyáíyónáaaca.

²⁵Ímilleebéhjáa ihdyu imúnaa íjraéémú Píivýéébeéjéte íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyárómemáyé íjcyane. Tsáháhjáa díbye ímíllétú íne íñújíene ímityúné múhajchótá dífbyeke ímíjyúúvétsóíneríjívva íjcyáiyóne. ²⁶Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyabe ícúbáhrámeíyónáa nihíéétsihvúre Críjtomá tsaímíyéjucó íjcyaiíne Ejíhtó íiñújí avyējuuri ímí íjcyáíyóné éhniínevu.

²⁷Aabéhjáa Píivýéébeke íájtyúmítúróóbeke ímí icyáhcuíjtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé tééne íiñújí avyējuube dífbyedívú cáyobáavateróneri íllityétuúbe. ²⁸Aanéhjáa ímiáané icyáhcuíjtsónéllíi íhyájkímuke neebe ditye obééjámuke íllííhyánúmé tujpácyori íhyyáháne ílehówááne iwáchíyáhcú níjkyéji múnáájpkíkye Píivýéébe wálloobe Ejíhto múnáaj tsíímé ámíajtéke dsíjívétsóínetu diityéj tsíímé ípájtyetéki.

²⁹Aaméhjáa ídyé ímí icyáhcuíjtsónéllíi tsaímíyé Tújpaíne Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítjtori. Áame déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa pééromé hallúvu nújpacyo wátahaavémé májcanúhi.

³⁰Áhduréhjáa ímí icyáhcuíjtsónéllíi Píivýéébe néhdújucó ditye Jericóó hallúri pápajtsi péhíjcyánéj píñévu 7 coojvatu técoomí míjco cáhvyabáne. ³¹Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcuíjtsónéllíi tsaate diityédítý técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé íhyyávú waatsúcúpejtsóhi. Áánéllihyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcuíjtsótúné níjcaúvú úújetémé dsíjívémedítý pájtyetélle.

³²Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýu o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoóeee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébe íhjýú uubálle múnaa ímí cáhcújtsóhi. ³³Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévatúrúe díbye píaabómé tsaate tsijtye múnáá inúújíné caavacuhíjcyáhi. Aaméhjáa tsaimíyé túkévétsocatsíhíjcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímýe dóóíyómeke pájtyetétsoóbe. ³⁴Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévu ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pájtyetéhíjcyá niitsúmuri ditye lííhíyánútyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóoturómé ímunáake táhjahíjcyá dífbyere Píívyéébe píáábóneri. ³⁵Áhduréhjáa tsaate walléémú ímí dífbyeke cáhcújtsónéllii ítsiime dsíjívérómé tsiíne bóhíhíjcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujtsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýumeítyómé dsíjívéhíjcyá dsíjívérómé Píívyéébema ímí íjcyaiñé icyáhcújtsónéllíihíe. ³⁶Áhduréhjáa tsijtyeke tééné hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííneri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. ³⁷Tsaatékéhjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu íáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsahdúnéhjí wácherécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsijtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóíjcyúróne dsíjívétsohíjcyámé niitsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátsó ínéúbamá íjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé miihénévu íbííjvínéhjíma ícúbáhrámeímýere. ³⁸Ehdúhjáa ídátsó ínéúbará píívyétúné iinújiri, cámeéhbaúneri, pevétshíjírí, páhejújí pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsotómé diityéké cáávájúccótúnetu. ³⁹Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco díbye íjtsúcunúróme tsáhái újcutú diityéké

íajcuíñé díbye nééneé. ⁴⁰Muurá ímílleebe tsajjýúí meke téénevu íajcune tsaimíyé dífbyema meíjcyaki.

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyaiyóne

12 ¹Aane tsúúca méwaaajácú méihdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaimíyé Píívyéébeke úráávvehíjcyáne. Ahdu metsu panévaré meke mújtátsóiyonéhjí meíhvéjtsóne tsaimíyé óóchévetúmére dífbyeke meuráávvyeki. ²Muuráhjáa tsúúca Jetsóo méema ímíbjachó tsaimíyé dífbyema meíjcyaiñé núccójpítsó páwachékevu ídsíjíveneri. Áronée muurá tsá díbye núccójpíllétú bóónétu íné ímíjyaú Píívyéébema íávýjuuteíne iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíneúvú mecáhcújtsóne díbyéé ícyahíjcyádú meíjcyaki.

³Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa díbye míamúnáake iwájýúne ímítyúmé hójtsí pañévu íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbahráne. Aane mýe ítsáávéne íhvéjtsotómé tsaimíyé dífbyeke úraavyéhi. ⁴Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjíri meícúbáhrámeíne medsíjívétúne. ⁵¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsiime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o túkévejtsóne. ⁶Muurá áátsiime íjcyámeke íhnáhó o úwaabó diityéké o wájýúnema.

Ehdu muurá Píívyéébe nééhíí.

⁷Ahdicyane ovíí ímíááméré meíjcyáne máaabúcuíhíjcyá ehne múúne méetsímeke meúwaabódú meke díbye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsímeke úwáábotúme? Pámeere muurá méetsímeke meúwaabó mewájýúnema.

⁸Muurá Píívyéébe méetsímeke meúwaabódú meke úwáábótúhajchíí tsá dífbyej tsámé meíjcyatúne. Aame meíjcyá

ídátso cáánivatúmé ijcyadu. ⁹Muurá tsíimene mejjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó diityétsikyewawájyúnema. Aanéjýwa živeekí tsá Méécááni Píivýéébeke mecáhcútsóityú awáá muhdú mejjcyáityúmé dífbyema mejjcyáíñéllii meke dibye úwáábohíjcyáne? ¹⁰Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré íñújí hallúri ímí mejjcyaki. Áanetu Píivýéébe meke úwaabóné éhniíñevu meke píaabó dibye ijcyadu ímiáámé mejjcyaki. ¹¹Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu méjtsúacunúhi. Áronáa téénetu meílljkiwýéne bóónétu tsaimiyéjucu mejjcyane.

**Píivýéébeke éhdiivállémé
hallúri ápíchó nééneé**

¹²Áanéllii ímíchi mejjcyá tsaimíyé Píivýéébeke ámuha meuráávyeki. ¹³Métsúúraméi tsaimíyé dífbyeke ámuha meuráávyéýóneri tsijtye ámúhakeyee ííténe íimíbaávyé ímí tsaméhjí ámuha dífbyeke meuráávyeki. ¹⁴Aame pamévamáyé ímiááméré mejjcyá ímityúné dáríwéjcsatýúme. Muurá ímiáámé mejjcyátúhahjčí tsá mújyú Píivýéébema mejjcyáitýúne. ¹⁵Áanéllii panévaré ímityúnéhjitu météhmemeí ámúhakey dibye ipiááboki. Tsá múu tsijtyeke tútávajtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu. ¹⁶Ihdícyáméhjima médómácójcsatídííne. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píivýéébema ámuha mejjcyáiyóné éhnehjáa Etsabó ámiaabe piáábó újycúiyóné íbonéébedívú dójtúcútsámeidy. ¹⁷Muurá ámuha méwaaajácú dibyéhjáa újycúiyóné piáábó ínahbe újcyuné boonéréjucu téénevu cááni éllevu péeroobe ílluréjucu báñumeíñe. Áaneríhjáa ávyétá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucu újcutúne. Ahdu ámúhakey tene ipájtyétu ímíñevúvú météhmemeí.

¹⁸Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma ‘Tsinaí’ némeíhbaúvú Píivýéébe íhjuvávájyu tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetécunúhi. Áhduréhjáa apíchówu kíjýebama níjyaba íjcyáné tujkéveri íñuji vááúmeíhi. ¹⁹Áijyúhjáa lleebómé Píivýéébe diityémá íhjuváváne tujkéveri rojrócó íhjuváváne. Áaneríhjáa íllityéne néeme éhniíñevu dibye íhjuvávátuki. ²⁰Ihdétújucóhjáa muurá dibye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámeíhbaúvú túváámeke néwáyúúneri, hójtsívarí, médsíjvétsoco.” Ehdúhjáa íhdétújucu Píivýéébe néene ápíchó íjtsúacunéllii mítyane íllityémé téijyu diityémá dibye íhjuváváne. ²¹Diibýéhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íajtyúmíne néehíi: “Muhdú íhva o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámúhakey pájtyetúne.

²²Áronáa íhdyu tsá ámuha Píivýéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnáa ámúhakey náhbenúmé ámuha meúújetéjucó páñétúétsihvu Tsióó caméíhbaúvú dífbye cóómí Jerotsarée níjkyéjiri íjcyáoomívu. Áanéllii ámuha tsúúca mépiivýeté dífbyema meíhjuváváne. ²³Aame ámuha pámeere íhdeéjte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámuha mémeháñe tsúúca cáátuvámé ímí méjcyá Píivýéébema muhdú meicyahíjcyáné pámeemáyé ímíbjchóífbyema. ²⁴Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí méjcyá ítyujpácýoó iwáágóóneri mééma béhne pityájcojúrjúco meénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýoó iwáágóóne dsíjvetú Abééuvúhjáa dsíjvédu. Muuráhjáa íhdyu dibye ítyujpácýoó wáágóónej tééveri Píivýéébe meke ímíbjchóhi.

²⁵Áanéllii tsá múu táhjalletú dibye meke iwájyúne úwaabóne. Éijyuuvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri dibye

úwaabóné lléébohíjcyatúmé
 ícúbáhrámehíjcyá tééné déjúcotu.
 Aanéjǎ́ muurá dífbyere níjkyéjǎ́rí íjcyaa
 meke úwaabóné melléébótúhajchǎ́í
 téhdure meke ícúbáhráífbye.
²⁶Muurájhǎ́a ‘Tsináí’ némeíhbaúvú
 díibye Moitsééúvuma díbye íhjuváiíjyu
 ííñujǎ́ ávyétá íhnáhó vááúmeíñetu neébe:
 “Tsiíñéí ávyétá íhnáhó ííñujǎ́ ó
 vááúmeíchoó páneere iévéhóowari
 íjcyánéhjmájucó.” ²⁷Ehdúhǎ́a neebe
 páneere ípyée ípívýéjtsóné tsíméné
 níjkévaíñe. Áanetu ihdy tsane coévaá
 múíjyú muhdú íjcyáítyúne. ²⁸Áánevúu
 tsúuca meke ájcuube íavyéjvu muhdú
 meíjcyáítyúmé dífbyema meíjcyaki.
 Áánéllii metsu díbye ímillédú meíjcyáne
 dífbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki.
²⁹Muurá íhtsútuube Mépiivýéébé
 íjcyaa ímítýúmeke waagóó éhne
 múúne cúújuwa tsíméné áíúúúdu.

Pívýéébema ímí meíjcyáíyóne

13 ¹Ahdícýane tsáma ámuha
 cahcújtso múnaa meíjcyame
 mewájyújcatsíñe méíhvéjtsodíñe.
²Máábájǎ́ívedí tsaímíyé ámuhá aahíve
 múnáake ámuha
 mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muurájhǎ́a
 ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuíhíjcyámé
 wáájácúratúné níjkyéjǎ́rí múnáake
 ícúveíhíjcyáhi.
³Áánéllii cúvéhóojari íjcyámeke
 mépiáábohíjcyá díityémá ámuha
 meíjcyáíyódúré meíjtsúcunúmeíñema.
 Áhdure múu ídáátsové
 ícúbáhrámehíjcyámedi téhdure ámuha
 díityédúré meíjcyane
 meíjtsúcunúmeíñema.
⁴Téhdure ámuha
 metáábávájcatsímýema múu
 wájyújcatsíhi. Tsá múu íhdícýáméhǎ́jma
 dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu
 néémema Pívýéébe íhnáhooíñe teene
 ímbajchóne.

⁵Áhdure tsá múu mítyane
 idsíídsíváiýóneri íhjuvácunútyúne. Muhdú
 íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehjúcu.
 Muurá Pívýéébe neéhií: “Oke
 cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóítyúne. Aame
 tsá íñnerí báñúmeítyúne.” ⁶Áánéllii
 muurá dífbyedívú mecátsípáávéne íñnerí
 áábímýeítyúmé ménehíjcyáhi:
 Pívýéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá
 o íllityétú míamúnaa óhdi
 ícúbáhráíyóneri.

⁷Ahdícýane tsáma máábájǎ́ívedí
 muhdúhǎ́a tujkénú Pívýéébé íhju
 ámuíhake úwaabómé ícúbáhráméíyóné
 paíne tsaímíyé dífbyeke úráávýehíjcyáne.
 Áhdu tsaímíyé dífbyeke mécahcújtso.

⁸Tsá muurá Jetsocrǎ́jto múíjyú
 tshdyuréjucó íjcyatúne. Íjcyaduré díibye
 paíjyuváre. ⁹Áánéllii máállítsámeídí
 tshdyuhǎ́jré úwáábohíjcyámedívú. Muurá
 Pívýéébere meke iwájyúne tsípátsohíjcyá
 tsaímíyé dífbyeke meúraávýeki. Tsá
 muurá meke díbye éhnííñevu
 píáábóítyuró téne tájǎ́jyucó
 meíjcyáíyóné tsane majcho
 maáwahíjcyámeke. Ehdu
 méénuhíjcyarómé íllure báñúmeíhi.

¹⁰Áánetúu ihdy Crǎ́jto mewájyuri
 pájámeí íñe imíjyaú Pívýéébema
 meíjcyaki. Muurájhǎ́a duurúvájá pañéví
 dífbyeke íicúvéneri tsúúrámehíjcyarómé
 tsá ímí dífbyema íjcyatúne. ¹¹Muurájhǎ́a
 pañétúejpi llúúváabe iyámé tujpácýoma
 tééjǎ́ pañéví pañétúétsihvu úcááveíhíjcyá
 íimítýuu, tsíjtye imítýuu, íjcyane
 íimíbaávýeki. Ehdúhǎ́a imyéénúne díitye
 iyámeke tsíéllevu itsájtýéne
 cóvátsohíjcyáme. ¹²Ahdúhǎ́a muurá
 Jetsóoke cóómítýu tsíéllevu itsájtýéébedi
 ícúbáhráne dsǎ́jívtsósómé ítyujpácýo
 wágóóóvéneri pámeere míamúnáá
 imítýuháñe íimíbaávýeki. ¹³Áánéllii
 óvǎ́jyacóóné tsǎ́jǎ́jtorǎ́yé úwáábómeíñe
 meúraávýehíjcyáne. Métsu
 Jetsóokéréjucó meúraávýe tsíjtye meke

dífbyekée itsárfillehíjcyádú tsárflléróné pañe. ¹⁴Tsá ífñújiri mejjcyatú pajjyuvaré muhdú íjcyáityúme. Píívyéébe ihdyu meke újcyúcooca botsíi dífbyema mejjcyaa muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁵Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dífbyeke medúúrúváne dífbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálleneri dífbyeke meífcúveki. ¹⁶Ahdícyane méíhvéjtsodí ámuha tsíménentu tsíjtyeke mepiáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷Áhdure idyé múu ámúhá túkévéjtsojtéké íavyejúúlléne lleebó ditye ámúhakye úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúballeímyé muhdú ímyéénuhíjcyáne. Áánéllii panéváturé ímiááméré mejjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medárfívémeíhahjchíí tsá ífnetú ámúhakye tene píáábóityúne.

¹⁸Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáre mejjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métáuméí ehdícyáronéhjí pañe ímí muha mejjcyaki. ¹⁹Ímichi táhallúvú métáuméí ífcúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítyajcóne

²⁰Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjto obééjámú tehmeébedú néébe dsíjívéébeke tsiíne bóhíitsoobe ámúhakye ímfajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjto ítyujpácýo iwáágóóneri mééma béhné pityájcoju meenú múijjú níjkéváityúne. ²¹Áábej tééveri ihdyu óvíi meke túkévéjtssoobe muhdú dibye ímillédú mejjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjútso múijjú níjkéváityúne.

²²Ámuúha táñahbému, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhakye o túkévéjtsóné tsáma tsárfýóné pañe melléébo.

²³Téhdure ámúhakye ó úúballé ménahbe Timotéó tsúuca cuvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu ífcúí wátsíhahjchíí dífbyema muhtsi ámúhakye máahivéteéhi.

²⁴Téhdure ámúhakye ó úúballé Itáaría íiñúji múnaa ámúhakye dúúrúváne. Téhdure idyé ámúhá túkévéjtsojtémá pámeere cahcújts múnáake ó duurúváhi.

²⁵Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágó cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo iñe Tsajtiágó Avyéjuube Jetsocríjtoma Píivyéebemútsí iicúve múnáajpi o íjcyaaabe ámuéhake ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnaa ijraéémú mejjcyámedítýú ámuéhake ditye wáchájanumé panéva inújiinévú ámuha memújtámeke.

Píivyéebeditýú tsáané waajácú

²Ámuúha táñahbému, páhdvavé néene evéllejúúne ámuháma íjcyaróne pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. ³Muurá méwaajácú Píivyéébeke mecáhcújtsómema íjcyáné evéllejúúne meke pátsárijcyoróne íllure meke píaabóné éhniíñevu ímí dífbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímityunéhjí meke pájtyeróne maáábucúne. ⁴Áánéllii ímíñevú météhmemeí ténehji ámuha maáábucúne ímiááméré mejjcyaki. Ájyju muurá ímí ámuha mejjcyaa íñe ímityú ámuéhake táhjatúmeréjucu.

⁵Áánetu tsaate ámuhadítýú muhdú mejjcyáiyóné wáájácútumé múu Píivyéébeke táumeí ámuéhake dibye iwáájácútsoki. Diibye ihdyu ámuéhake waajácútsóo panévavuré íiná néetuubére. ⁶Árónáa ihdyu ámuha metáumeicyooca tsá múu íjtsámeítýú dibye ámuéhake píaabóityúne. Múu cáhcujtsó dibye

ámuéhake píaabóíñe. Muurá páhdvavé ámuha mejjtsámeihajchíí ámuha méijcyá éhne múúne mooa kíjyébari nóhjne íjcyadu. ⁷Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píivyéébeke ityáúmeíñe íjcuíñe. ⁸Muurá ehdu páhdvavé íjtsámeímyé tsá múijyú tsajjítóré íjtsámeítyuróne.

⁹Áánetu ihdyu idáátsóméhjiúvú ímiááméré íjcyáné cahcújtso múnaa imíjyúúhíí. Muurá tehdu néemeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰Téhdure íhtsutumé ehneva múnaa íjcyame imíjyúúyá ídáátsónúcooca. Muurá diitye tsaímiyé íjcyá múhajchótáwuurá éhne wajco íñe imíjyau néerone wáhájchótáwuuré íjcyadu. ¹¹Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjucu tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye íhtsutumé ehneva múnaa dsíjvécooca diityé tsíeméné ílluréjucu nájkeváne.

Ímityúné úmuupívyeháñe

¹²Áánetu ihdyu maímijyú diitye eene ímityúneri ímúúpívyeróne áábúcuéhíjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píivyéébe ajcú múijyú ditye dsíjvéjúcoóityúne bóhiivu dífbyekée wájyúmeke íajcuíñe íñéhdújucu. ¹³Áánetu tsaate ímityúné imyéénúíyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééítyuró Píivyéébe nééjuri téeneri ímúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú dibye úmúúpívyéítyuró ímityúné

imyéénúyóneri. Áhdure tsá dibye muuca úmúúpívyétsóityuró ditye ímityúné imyéénuki. ¹⁴Muurá ihdyu méhdityuré ijcyane meere ténéhjiri meijtsámeifíéllii méúcáávehíjcyá tééné pañévu. ¹⁵Aane téénevúréjuco mefbúwáávéne nájcaúvú muurá illuréjuco mewágóóóvéiyóne.

¹⁶Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsáma ténéhjívú máállítsámeifíéne. ¹⁷Muurá ímiááné ijcyane tsáa caame ijcyaaabe Píívyéébedítýú íyévéhoováwúvú peetéháñe ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá mújýú íjýtsaméi tsíhdýuréjuco cápáyoácóityuróne. ¹⁸Muuráhjáa ímílléneíllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menééromeke dífbyeéjté meijcyaki.

Píívyéébeke meúráávejýto

¹⁹Ahdícyane, ámuúha táñahbému, múu ímíneúvú lleebúcvnú tsaate ámuúhama íhgyuváne. Tsá múu pecútéré íhgyúvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. ²⁰Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú ijcyatúne. ²¹Áanéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébedítýú meídátsójkímyeíñe dífbye uwááboju ímíneúvú meúráávye. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétsó mewágóóóvéiyónetu.

²²Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyétá lleebúcvnúré méénutúne. Tene néhdu múu ijcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meijcyátúhahjíí ámuháyé máállímyeíhi. ²³Muurá tsaate ávyétá lleebúcvnúré meenu éhne múúne mífcúmíri méhúmi meíftémeídyu. ²⁴Muurá meíftémeícyoocaré méwaajácvmeí muhdíívamé meijcyane. Ánetu meíftémeítyúcooca tsáhájucó mewáájacutú muhdíívamé meijcyane. Ehdu muurá diitye uwáábó ávyétá lleebúcvnúré méénuhíjcyáme. ²⁵Áánetu ihdyu Píívyéébe ímityúnéhjitu meke

túkévetsóné ábájíívetúmeré tsáimíyé meúráávyémeke píááboobe panévaturé ímí meijcyaki.

²⁶Áánetu 'tsáimíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi' menéérome pecútéré ímityúné meíhgyúvahíjcyáhahjíí meere máállímyeíhi. Aane tsá íñetú meke píáábotúne. ²⁷Muurá ihdyu ímiááné Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó újójveke. Téhdure mépíaabó pííbájjuytéké panévaturé íiná diityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meífcúvetú múhduná íjéne ímityúné íjcyánéhjiri.

Tsahdúré pámeekéré meífcúvéiyóne

2 ¹Ámuúha táñahbému, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsóme, tsá tsaatékéré ímí meijtsúcvnútyuróne. Tsahdúré pámeekéré méjtsúcvnúiyáhi. ²Tsájjyu muurá tsaapi ehneva múnáajpi ímíwu nééne wájjámuma óoropáájí fhyójtswapáájí íjcyaaabe ámuha éllevu úúbámyénúúbé raahórí téhdure tsijpi ídáátsoobe átéréjea íwájámuma uubámyénúiyáhi. ³Aane diibye ehneva múnáájpikeyé ámuha ímí mewáátsúcvne 'íchihvu ímítsihvu dacúúve' menéene diibye ídáátsoóbeke 'étsihjívuré baavu dacúúve' menéhahjíí muurá ímityúné íjtsaméyé ámuhá pañe. ⁴Aane muurá ehdu íhtsútúúbekéré ímí mewáátsúcvnúhahjíí tsúúca ímityúné mémeenuhi.

⁵Aane cáhawáá íñe ámuúhama o íhgyuváne ímíneúvú mélleebúcvnu, ámuúha táñahbému. Muurá Píívyéébe ídáátsojteké ujcú dífbyeke ditye icyáhcvjtsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe dífbyeke wájjúmeke íavyéjútsoíñé íavyéjuvu. ⁶Áánáa íveekí ámuha diityéké meéhdíiválléneri ménúvcópívetsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú téhdure íhtsútúme ámuhádi

íicúbáhráne ávyéjúté éllevu ámuhákye tsátyehíjcyáne? ⁷Áhdure čaca tsá ámuha mewáájacutú ditye túútávátuube Mépájtjetésoobe Críjtoke meúráávvehíjcyáábedi úúhvatéhíjcyáne?

⁸Áánetu ihdy Píívyéébe taúhbaju íwaajácúháámitu ‘pamévakéré múu wajýu muhdú u wájýúmeídyu’ néhdu ámuha mejjcyáhajchíí ímiááné tehjújuco ámuha meméénune. ⁹Áronáa tsaatékéré ámuha ímí mejštsúcunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámei Píívyéébe taúhbaju néhdu ámuha mejjcyátúneri. ¹⁰Muurá tene néhdújuco meúráávverómé tsane néhdu mejjcyátúhajchíí tsúúca íjcyané ímityúné máhallúri. ¹¹Muurá Píívyéébe néehíí: “Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítýúne.” Téhdure tsiíne neébe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsoúne.” Aane muurá íhdícyámema medómácójcatsítýurómé tsaatéké medsjívétsoúhajchíí tsúúca ímityúné mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdu mejjcyátúnéllííhýe. ¹²Áánéllíi múu ímiíneúvú íjtsámeíñé ímiáánéré meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma ténéhji ímbájchoo muhdú béhné pityájcoju néhduú. ¹³Muurá tsíjtyedi meídáátsóvétúmedí téhdure tsá díbye ídáátsóvéítýúne. Áánetu tsíjtyedi meídáátsóvémedí téhdure ídáátsóvéíibye pámeere muhdú meícyahíjcyané ímímbájchócooca.

Píívyéébeke mecáhcujtsóné

¹⁴Ámuúha táñahbému, ča ímí tehjújuco teene ‘Píívyéébeke mecáhcujtsóhi’ menéérome díbye ímillédú mejjcyatúne? ČA ehdu mejjcyame mepájtjetéíyáhi? ¹⁵Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó ímajchoma íjcyatúmé idýé wájyamuúvátúmeke ámuha ménééíyáhi: “Ámúhá wájyamuunévú tsamíyé

meújcámeíñé memájcho.” ¹⁶Ehdu díityéké íínevú ájcutúméré ámuha menééne čaca íínetú díityéké píáábóiyáhi? ¹⁷Ehdu muurá ‘Píívyéébe ó cáhcujtsó’ menééromedítýú ímiáánéré meméénune bóhówaucunúúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne.

¹⁸Muurá tsaate meke neéíyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u cáhcújtsóneri tsúúca dífbyeéjpi u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure dífbyeke o cáhcújtsóobe ímiááné o méénúneri dífbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke neéíyáhi. Aane íñe čmuhdú meúújétsó Píívyéébeke mecáhcujtsóné díbye ímillédú mejjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdy apááñéré ímiááné meméénúneri meúújétsó dífbyeke mecáhcujtsóné. ¹⁹Aane íhýa ihdy tehjújuco ámuha mecáhcujtsóné tsáápiye Píívyéébe íjcyane. Muurá idýé naavémú dífbyeéjté íjcyaturómé téhdure dífbyeke íwáájácúúbeke íllíhi.

²⁰Aanéjýva čmuhdú ámuha mejštsúcunú pevénéré dífbyeke mecáhcujtsómé díbye ímillédú mejjcyaturómé dífbyeéjté mejjcyane? Tsá ehdu tene neétune.

²¹Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píívyéébe ímiáábedi dílló díbye dífbyeke icyáhájtsóóbeke íífcúve íllí Itsáake dsíjívétsoíyónéllííhýe. ²²Aane muurá méwaaajácú ímiááné Píívyéébeke dífbyeúvú ímí cáhcujtsóné díbyéhjáa néhdu díbye méénúnéllííhýe. ²³Muurá Píívyéébe waajácúháámitu neééne: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllíi ímiáábedi dífbyeke díllóobe.” Ehdúhjáa díbye ímí cáhcújtsónéllíi Píívyéébe nahbévaabe dífbye.

²⁴Ahdícyane íhýa tsúúca ámuha méwaaajácú Píívyéébe meke ímiáámedi díllone dífbyeke mecáhcujtsómé díbye néhdu mejjcyámeke. ²⁵Téhduréhjáa muurá nahtsívamééwá Raáake díllóobe ímiáálledi dílléhjáa íjraéemudítýú waajá

múnaa fhcyóomivu úújetémeke técoomí múnaa dsíjívétsóiyónetu pájtyetétsónéllííhnye. ²⁶Aane muurá Píívyéébeke mecáhcújtsoromé díbye ímíllédú meijcyátúhahjchíí tsá íínetú meke tene piáábotúne. Aame méijcyá ídátsó wáájácúmeítyúmé éhne múúne medsfíjívéné boone pevénérejuco méjpi íjcyadu.

Meihjyuváne

3 ¹Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iiye idíllómeíñe peecutére tsíjtyeke ímityúné dítye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévaré wáájácúromé ímityúné méénúhahjchíí éhniíñevu fhnáhó díityémá tene ímíbjáchoméíñe. ²Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áánetu ihdyu tsaate tsáijyúubaré ímityúné fhjyúvátúhahjchíí ímiáámé díitye. Aame piivyéte panévatúre ítyéhmemeíñe. ³Muurá íjímuke métsajtyé meímlíéhullévu fhjyúhánetu úwáñéíwuúné mepícyóóneri. ⁴Téhdure muurá cújúwamíñe témíhjí túkevéjtsojte kémúúturóné ítyúkevéjtsojíñeri ímílléhullévu túkevéjtsó fhnáhó kíjyeba íjcyarónáaaca. ⁵Ahdu muurá méjpítyu méhñijíwa áyárorwari ímityúné mémeenú meihjyúváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré pééteróné lííyaaténé báju áíucúne. ⁶Ehdu muurá ímityúné meihjyúváne méttútávajtsámei teene cújúwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévu wágóóóvéiilbye Naavenedítyu. ⁷Muurá paméva íyamedítyú ííñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácýo pañe úllemee, íjcyamedítyú ápíchó néérómeke ímí metéhmeme ívámeímyé tsá meke tútávajtsotúne. ⁸Áánetu tsá múijyú méhju metéhméítyuro meke dsíjívetsóné námijtyádú néene néhni meihjyúvahíjcyaju. ⁹Muurá tééjuri

Méécáánikye medúúruvahíjcyájuríyé idyé dífbyeréé ípívyejtsómé mímúnáake méuhbáhi. ¹⁰Ehdu míñéécu tééjuri méihjyúvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene neéítyuróne, ámuúha táñahbému. ¹¹¿Aca ímiá nújpácýo íjchívyétsihdyúré idyé nehniwu néjpacýo íjchívyéiyáhi? ¹²Áhdure ¿aca hígyéérahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá híígoó? Áhdure muurá tsá tsahéjutúré núpáhyéjtu ímiá nújpácýoma cánáamajpácýo meújcúítyuróne.

Ímiá waajácu

¹³Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha meijcyáhahjchíí óví ímiááméré ámuha idáátsóméhjiívu meijcyane ámuhadítyú bóhówaucunúhi. ¹⁴Áánetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí meijcyáiyóneri metsúúrameíhahjchíí tsá ímiá waajácú múnaa ámuha meijcyatúne. Íllure ámuha máállíhi. Aame tsá íñeri ámuha memítyájkímeítyuróne. ¹⁵Muurá ehdu nénehji tsá Píívyéébedítyú tsáátune. Íjienéré teene Naavéne éhne. ¹⁶Muurá iiye ímí íjcyáiyóneri tsúúrameíhijcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutááváne panévaré ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷Áánetu ímiá waajácú Píívyéébedítyú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúme pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiíválletúne. Áhdure tsá dítye álluutúne. Pamévakeré ídaatsólléne píaabóme. ¹⁸Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsaimíye.

Ííñújíene

4 ¹Áánetu ¿aca kíatú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi? Muurá ihdyu ámuhadítyúré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi. ²Muurá ámuha tsíjtyé tsíemené múhdutú díityédítyú meújcúítyuróné nomíú téené

hallútú diityémá méméénúcatsihjicyáhi. Aane muurá tsáijyu ámuha médsšjívétsohijcyá diityéké tééné hallútú ámúhadítú píhtone Píivýéébeke ámuha ímíneúvú metáúmeihjicyátúnéllíihye. ³Muurá ámuha dífbyeke metáúmeiyónáa tsá díbye ámúhakye ácuhijcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeihjicyá íllure téeneri ámuha meímjyúúveki. ⁴Ámuúha, Píivýéébeke ímíneúvú úraavyépityúné míamúnaaj, áca tsá ámuha mewáájácútú ímityúné íññjífene meméénúneri íllure Píivýéébeke memúnáátsohijcyáne? Muurá dífbyeke wájyutúmé téeneríyé tsúúrámehijcyámé tsá ímí dífbyema íjcyatúne. ⁵Muurá dífbyé waajácúháámítu nééneé: “Píivýéébe ípííichó mépañévu pícyoone meke iwájyúne nomíuuváhi.” ⁶Aane meke iwájyudu íjcyaaabe meke píáábohijcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíne dífbyé waajácúháámítu nééneé: “Píivýéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néémeke. Áanetu ‘mityáhmityá’ néémedí tsá díbye ífcúvetúne.” Ehdu muurá nééne Píivýéébé waajácúháámítu. ⁷Áánéllii dífbyeke maávyejúúlléne dífbyedívú méhíhvétsamé Naavéné ámúhadi tsúúrámeyóneri ífcúvetúmére. Áijyu muurá ílluréjuco ámúhadítú díbye íhvetéíne. ⁸Ahdícýane ímityúné ámuha meméénuhjicyánéhjitu meímábáavyéne ímíneúvuréjuco Píivýéébema meijcyá téhdure díbye ímí ámúhama íjcyaki. Téhdure mǎjǎjtócu ámuha meúráávyehijcyánetu meímábáavyéne dífbyekéréjuco meúráávyé. ⁹Aame mékímóóveméi ímityúné ámuha meméénuhjicyáneri metsárívyénema. Óvjyácóóné ámuha meímjyuhijcyáne. ¹⁰Íllure méidátsójkimyéi Píivýéébedívú díbye ámúhakye ípááboki.

Ménahbémudítú meihjyuváné ímityúné

¹¹Ahdícýane, ámuúha táñahbémuǎj, tsá múu ímityúné íhǎjyúvatú íñahbémudítú.

Téeneri muurá íllure ámuha méehdíválléhijcyá Píivýéébé taúhbaju. Muurá meke neebe mewájyújcatsíki. Aane mecáhcújtsóyótsihvu ímityúné meijcyáneri dífbyé taúhbaju méehdíválléhijcyáhi. ¹²Muurá ihdyu ápáábyéré díbye tééné taúhbajúvúu meke ájcuube nééiyá muhdú meijcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéǎíva ámuha ámuhdú tsijtye íjcyáneri méihǎjyúváiyáhi?

Tsá mewáájácútú méúmiwa

¹³Cáhawáá ímíneúvú melléébone méjtsaméi eene ‘técoomívú mépeé tsáne pijcyábá náhǎjhe meméénúneri medsídsívakí’ ámuha menéhijcyáme. ¹⁴Muurá tsá ámuha mewáájácútú muhdú méúmiwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénéturé íjcyáne ójtsó ífcúiyé kiávú péiñúdu méé. Aame tsá mewáájácútú múhájchótá íññǎjiri meijcyáiñe. ¹⁵Áánéllii múu íllure nééhi: “Óvíi Píivýéébe ímílléhajǎí teene mémeenuhi.” Éhdure múu íhǎjyúváhi. ¹⁶Áronáa áíveeki ímíneǎí íllure ámuha metúmeíñe ménehijcyá ámuháyé meímíllédú meméénúiyóne? ¹⁷Muurá ímíááné íjcyane imyéénúiyóné wáájácúromé teene méénúttíhǎjǎí tsúúca ímityúné meenúmé téeneri.

Muhdu éhnéva múnáake tene pájtyeíne

5 ¹Ahdícýane, ámuúha éhnéva múnaaj, mékímóóveméi ímityúné ámúhakye pájtyeíneri. ²Muurá ámúhá tsíméné ámuha mewájyuhijcyaroné nójcánuúhi. Ámúhá wájámúúné ímíájǎǎí máharúmú májchoóhi. ³Áhdure ámúha dsídsí ámúhadívú tútávááveéhi. Aane múhdurá ámúhama náǎkevámé ámuha méijcyáá wáájácúratúmeréjuco éhne múne cúújuwa tsíméné áíúúcu. Ehdu ámúhama náǎkévaíñé nihñéétsihvuré ímityúné hallúvú bañúháñé ámuha medsídsívahijcyáne. ⁴Muurá ámúhá

wákimyéi múnáake ámuha ímí
maáhdohíjcyátuneri ditye
íhgyúvahíjcyáné íhtsútuube Píivýéébe
waajácúhi. ⁵⁻⁶Áhdure waajácúube ííñújiri
ííne ímíjyaú ámuha meíjcyame íiná
ámúhake píhtotúme ííne ímityú
ámúhake méénútúromeke ámuha
medsájvétsohíjcyáne. Árome ámuha
méníjkévaá éhne múúne ócájímuke
íújcávátso meke ditye lííhyanúdu. iEhdu
ámúhama tene níjkéváiñévu tsúúca
meúújéteéhi!

Píivýéébema meíhgyuváne

⁷Ámuúha táñahbému, óochévetúméré
ihdy Jetsóoke météhmeíjcyá múijyú
tsiíne díbye tsááiñévujuco éhne múúne
úmíhé múnáajpi íbájtso téhmeíjcyádu.
Muurá óochévetuubéré téhmeíjcyá
níjya áálléneri kéémevéne íújcuki.
⁸Ahdu múu íjcyáhi. Muurá Jetsóó tsááiñe
tsúúca píhíjucóóhi.

⁹Áánéllii ímityúne médárhívéjcsatídí
ámúhá hallúri teene íjcyátuki, ámuúha
táñahbému. Muurá ténehji mééma
ímíbájchóiibye tsúúca meke tehméhi.
¹⁰Áánéllii múu íjcyá íhdée Píivýéébe
ihjyú uubálle múnáávuú ícyahíjcyádu.
Muuráhjáa panévári ícúbáhrámeíyonéhjí
aabúcuíhíjcyáme. ¹¹Aane méwaajácú
ícyooca tsáimiyéjuco ditye íjcyane ípyée
íábúcuíhíjcyánéllíhíye. Muurá ámuha
méwaajácú muhdúhjáa Jóóuvu téhdure
íicúbáhrámeíyonéhjí áábúcuíhíjcyánéllii
Píivýéébe dífbyeke ííne ímíjyaúréjuco
pícyoóne. Muurá ímíááné mítyane meke
ídáátsólleébe.

¹²Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá
múu níjkyejíi, ííñujíi, íjcyánema tsíñéhji
mémé dómájcotú ímíááné ámuha
maállityúne menécooca. Tsá múu óvíi
muhdú níjkyéjima ííñuji íjcyá o

állíhahjíjyú néetu tééne hallútú
Píivýéébe ámúhake ícúbáhrátuki. Múu
ímíááné tene íjcyáhahjíi 'ééé, tehdújuco
teéne' néehíi. Áanetu ímíááné tene
íjcyátúhahjíi múu 'tsáhaá' néehíi.

¹³Aane ámúhadítýú tsaatéke ímityúne
pájtyeme ícúbáhrámeíhahjíi múu
ihjyúvá Píivýéébema ámúhake díbye
ípíááboki. Áane múu ímíjyuri májtsivá
dífbyeke idyúúruváne. ¹⁴Téhdure
ámuha mechémécooca múu píuvá
cahcújtso múnáá túkevájtsójtéké ditye
ámúhake Píivýéébe mémeri
dúúrubájpácyori ípíápáhóne ámúhá
hallúvú píáábó ityáúmeí ámúhake
díbye íbóhítsoki. ¹⁵Áijyú muurá
ámúhake bóhítsóiibye ímíááné ámuha
mecáhcújtsóne dífbyeke
metáúmeíhahjíjyú. Áhdure ímityúne
ámuha meméenuhíjcyáné ámúhadi
ídáátsóvéne ábáíjvéííbye. ¹⁶Áánéllii
ímityúne ámuha meméenuhíjcyáné
tóonutúméré míamúnáá úmíwávu
Píivýéébe meúúbálléne dífbyeke
píáábó metáúmeí ámúhake díbye
ípíááboki. Muurá ímíááné ímí dífbyema
íjcyame tsá báñúmeítýú íiná
ityáúmeíneri. ¹⁷Muuráhjáa éíjyúvú
méhdure néeroobe Eriáúvú dífbyé ihjyú
uubálle múnáajpi dífbyeke táúmeí tene
íáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene álletú
3 píjcyábáj píinévu. ¹⁸Áané boonéhjáa
idyé tsiíne táúmeífbyé díbye íállétsoki.
Ahdújucóhjáa tsiíne maálléneri
panévare ííñéne néévane.

¹⁹⁻²⁰Aane ámuúha táñahbému, tsaate
ámúhadítýú ímíáájú úráávyénetu
mújtámeke tsijtye ímíjpyetétsóhahjíi
muurá diityéké píaabómé Píivýéébe
diityéíi ídáátsóvéne diityé ímityuháñé
íábáíjve ditye iwágóóóvétuki. Áyu
tehdújuco.

I PÉÉDORO

Tujkénú Pééodoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 ¹Oo Pééodoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíne wákimyéivu oke pícyoobe íne íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú dífbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiíñújitu ámúhakye ditye wáchájánúme éllevu, Póotoó, Garáátsiaa, Capadóótsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné íñújínéri ámuha mejjcyáme éllevu. ²Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámúhakye íñéhdújuco újcune dífbyéjéte ámuha mejjcyaki. Aane muurá ípííchoj tééveri ámúhakye píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewájyuri ítyujpácýó wáágóonej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú mejjcyaki. Aabe ihdyu óvíí ámúhakye panévatu píaabó íbúwajíí íínerí íjtsámeityúmé ámuha mejjcyaki.

Ímí méúmiwa nééneé

³Muuráhjáa mítyane meke íídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo ídsíjvéne tsiíne bóhíínej tééveri. Áánéllíí ííne ímíjyaú méúmiwa íjcyane méítsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtóo Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki. ⁴Muurá íjcyané níjkyéjiri ítsiíme mejjcyámé wáábyuta mújyú muhdú íjcyáityúné díbye pícyoone meke téhmene. ⁵Ímí dífbyeke mecáhcújtsónéllíí íhnháhoori

meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶Áánéllíí múu íllure ímíjyúú dífbyeke ámuha mecáhcújtsómé ámuha mefcúbáhrámeíyónááca. ⁷Muurá téeneri meke waajácúlleebe ímíáané dífbyeke mecáhcújtsóhahjchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniínevu Píívyéébeke mecáhcújtsóné meke píaabóné tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áánéllíí dífbyeke ámuha mecáhcújtsómé íínetú menéétsámeityúhahjchíí ííne ímíjyaú ámúhakye ávyéjújtsóiibye dúúrúvaabéré tsiíne Jetsocríjtó tsáácooca.

⁸Muurá Jetsocríjtóke ámuha maájtyúúmfúróóbeke méwájyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne méímíjyúúhíí. ⁹Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllíí tsúúca ámuha mépájtyetéhi.

¹⁰Muuráhjáa éjyúúvú Píívyéébe íhgyú uubálle múnaa íhgyúvájúcoorá muhdú díbye meke íídaatsólléne pájtyetétsóííneri. Ároméjhjáa tsá pahdu wáájácutú muhdú tene íjcyáiíne. ¹¹Áánéllííhýchjáa díllócatsíhíjcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe mújyú muhdú ífcúbáhrámeíne ávyéjuutéíne Píívyéébe Apíícho díityéké néhíjcyáne. ¹²Áánéllííhýchjáa Píívyéébe díityéké waajácútsó ditye íjcyáijyúí tene pájtyéityúne, bóónétú tene pájtyeíne. Áánéne muurá tsúúca ámúhakye tsaate

úúballé muhdú mepájtyetéíne Píívyéébé Apííchó nǎjkyéjitu tsááne píáábónej tééveri. Aane muurá idyé nǎjkyéji múnaa téhdure imíllerá pǎnetu iwáájácúiyóné muhdú mepájtyetéíne.

Ímíááméré mejjcyáiyóne

¹³Aane ímíááméré mejjcyáne métsúúraméi tsiíne Jetsocríjto tsácooca Píívyéébe ámuhakye ídaatsólléne ájcuíñeri. ¹⁴Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha mejjcyame múu díbye ímillédú ijcyáhi. Tsá múu dífbyekéé ámuha mewáájácútúcooca ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú nējúcootúne.

¹⁵Muurá meke újcuube ímíááméré mejjcyaki. Áánéllii múu ímíáámé ijcyá díbye íjcyadu. ¹⁶Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímíáámé mejjcyá ímíáábé o íjcyadu.”

¹⁷Aane dífbyeke ámuha mecáánivahíjcyámé múu íñúñjiri ámuha mejjcyáne hajchótá díbye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahdúré mééma ímíábájchóiibye muhdú méicyahíjcyáne tééne áhdovu meke íajcuki. ¹⁸Muurá ámuha mewaaajácú mepée mepájtyetéítyurojító méíhdé múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke díbye pájtyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke díbye pájtyetétsotú dsíídsidívú íáhdóneri. ¹⁹Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwájuube Críjto tujpácýó wágóóóvéneri éhne múúne obééjáwu imíwu néébeke míamúnáa ímityuháñé hallúvú dítye dsíjívetsódu.

²⁰Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco dífbyeke mémenúné íñúji ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye mewájyuri ídsíjíveki. Ahdújucóhjáa díbye tsááne meke ípíááboki. ²¹Áánéllii dífbyej tééveri Píívyéébeke mecáhcujtsómé dífbyédívú mecátsípáávehíjcyá díbyéé dsíjívéébeke íbóhíítsóne ávyéjuutésónéllííhnye. Aame mewaaajácú dífbyema mejjcyame íñnerí mebañúmeítyúne.

²²Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apííchó ámuhakye píáábónej tééveri ímíáájú ámuha mecáhcujtsómé óví ámuha mewájyújcatsí ámuhá íbúuri. ²³Muurá Píívyéébeke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco mejjcyane. Tsáhájucu meuráávyetú méécáánímúu meke tsíímávátsihdyu mejjcyajító íllure nǎjkévájító. Áánetu ihdyu Píívyéébé íhju mecáhcujtsóné tsá múijyú nǎjkéváityúne. ²⁴⁻²⁵Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnáa wahájchotaré ijcyá tsójcómují íjcyadu. Téhdure ijcyámé wahájchotaré íñé imíjyaú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá múijyú nǎjkéváityúne.

Ááne uwááboju ímíáájú muurá tsúúca ámuhakye úwáábómeíhi.

2 ¹Ahdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméenuhíjcyáne. Tsá múu álluutúne. Tsá múu pánehjídú ímíáámé íjcyatúne. Tsá múu nómiutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjuvátú tsíjtyedítyu. ²Ímíá uwááboríyé métsúúraméi éhne múúne tsíímene ñohñórí íjyácutúdu. Ááne tééne uwáábó ímíñéúvú meuráávyé ámuha mepájtyetéki. ³Aane óví ehdu mejjcyá Jetsocríjto ímíáábé meke wájyune tsúúca mewáájacúme.

Críjto pǎñétúejpi

⁴Aame ihdyu ímíñéúvú mejjcyá dífbyema nééwayúdu néébe meke bohíívú ájcuúbema. Muuráhjáa dífbyeke míamúnáa éhdiiválléróóbeke Píívyéébe pícyóó ávyeta íhtsútuube pǎñétúejpi díbye íjcyaki. ⁵Ahdu óví meke téhdure nééwayúdu menéemeke pícyoobe íhjyádú mejjcyaki. Téhdure óví meke llúúvájtedívú pícyoobe díbye ímillédú mejjcyame dífbyeke meífcuvémé ímí dífbyema mejjcyane Jetsocríjto tééveri. ⁶Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióó cóómi múnáá pañéví ó picyóó ávyeta wájýúmeífbyeke ehne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdíu néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí bánúmeífityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácuháámitu.

⁷Aane dífbyeke cáhcujtsómé dífbyeke wájýúhi. Áánetu dífbyeke cáhcujtsotúmé tsá wájýutú Píívyéébé waajácuháámitu illu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhñílléne waagóórou pícýámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu.

⁸Téhdure tsiíñe nééneé:

Díibye muurá ehne múúne nééwáyutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéúdíu néébeé.

Ahdújuco muurá dífbyé uwááboju ímí cáhcujtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere ámúhake iújcúmeke picyóó llúúvájtedívu dífbyé wákiméi ámuha ímiááméré meíjcyáne meméénu dífbyeke dúúrúvamére. Aane imíllebe míamúnáake ámuha meúúballéné muhdú díbye ámúhake ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne. ¹⁰Muuráhjáa íhde ámuha íhdícýaméréi meíjcyame tsá dífbyé piáábójú pañe meíjcyatúne. Áronáa ícyooa tsúúca dífbyeéjte ámuha meíjcyame tééne pañe meíjcyáhi.

Píívyéébekéré meífcúvúeyíone

¹¹Ahdícýane tsá ííñújéjte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbému. Muurá ihdyu Píívyéébé avyéjuejteréjuco ámuúha. Áánéllii ámúhake o néé meke tútávájtsófyónéhjiri ámuha meúmúpívyétuki. ¹²Ímiááméré meíjcyá Píívyéébeke wáájácútmé ímityúné ámúhadítýú íhjúvávárónáa ímí ámuha

meíjcyáne hallúvú dífbyeke ditye íávýéjújtsó tsiíñe Jetsóó tsáácoóca.

¹³⁻¹⁴Téhdure múu avyéjuullé pañétúejpi méiiñújí avyéjúúbeke pahúllevaré dífbyé piáábo múnáa íjcyámamájuco. Muurá Píívyéébere díityéké picyóó ditye ímityúmeke iúwááboki, áánetu ímiáámeke ditye ipiááboki. ¹⁵Muurá imíllebe ímiááméré meíjcyane ténejcu wáájácútmé ímiáájú meúráávýenetu ímityúné íhjúvátuki.

¹⁶Áánéllii ímiááméré meíjcyá tsúúca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúúca Píívyéébé hójtsí pañeréjuco ámuha meíjcyame. ¹⁷Aame múu dífbyeke íllíñe díbye ímillédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiiñújí avyéjúúbemájúco. Téhdure múu pámeere Píívyéébeéjtema wájýújcátsíhi.

Muhdú ícúbáhráméi maáábucúne

¹⁸Ahdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame díityéké íávýéjúúlléne meenú ditye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúné íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹⁻²⁰Muurá ihdyu Píívyéébe ímillédú meíjcyáne hallútú meke ditye ícúbahráné maáábucúhájchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábucúronáa žaca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá. ²¹Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. ²²Tsáháa muurá díbye mújýú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muuca díbye állityúne. ²³Muuráhjáa dífbyedítýú ímityúné íhjúváváromeke tsá díbye piámeíhíjcyatúne. Áhdurée dífbyeke ícúbáhráromeke tsá díbye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píívyéébedívu díbye teene díityémá íímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. ²⁴Aabée muurá Críjto dsíjívé

pawachékevu mépée medsjívéiyóné tsúúcajáa méimítýú déjuco dsjívemédú mejjcyarómé meímíábáavyeki. Ehdú mewájyuri dibye ícúbáhrámeínej téeveri méimíbaavyéhi. ²⁵Muuráhjáa éjyú idátsó méicyahjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa ícyooca tsúúca métehméébé Críjtoma méijcyáhi.

Muhdú métáábama mejjcyane

3 ¹Ámuúha walléemuj, ámuhá tajímuke máavyéjuulle. Tsaímíyé mejjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha mejjcyane ííténe botsíi icyáhcújto íiná diityéké ámuha menéétúrónáaaca. ²Muurá ímiááméré ámuha mejjcyane ííténe ímilléiyómé téhdure Píívyéébeke úraavyéne. ³Tsá múú ávyeta ímímbájkímeyíyóneri íjyáacunútúne. Téhdure tsá múú íjyáacunútú íhñiwaco idyóíhdsínúmeíne tsaímíyé ípíhdámeíyóneri, tsáiyane áhdómeíne icyááveháñevu ícyáávéiyóneri, ímiá wajyámuunévu íujcámeíyóneri. ⁴Apááñeríyé múú íjyáacunú tsáíhbuwáre íjcyáíyóneri. Ehdú ihdyu íjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúacunúhi. ⁵Tehdúhjáa muurá éjyúúvú íjcyáné walléemú Píívyéébedívú íhvéjtsámeíne dibye ímillédú icyahjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyējúúllehíjcyáhi. ⁶Tsáaráuvúhjáa muurá ájyú Aavaráavuke icyáhcújtsóne avyējúúllehíjcyáhi. Aane dillée íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá tajímuma mejjcyáhajchíi tsá ámuha ííneri ímellityéityúne. ⁷Áhdure ámuha wajpíímú ámuhá táábámuma ímíneúvú mejjcyá. Tsá múú diityédí ícúbáhratúne. Múú íjtsámeí diityéké íavyejúúlléne muhdú ípíáábóíneri ámuhá tsíjpa tujkévevu ditye íjcyátúnéllííhye. Muuráhjáa Píívyéébe

wajpii, wallee, picyóó dityétsí ípíáábójcatsíne ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha mejjcyáhajchíi Píívyéébema ámuha meihjyúvacooca tsá íiná ámuhákye pátsárijcyóityúne.

Ímiáané hallútú meícúbáhrámeíne

⁸Áhdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé mejjcyá pamévamáye. Tsá múú pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíne mewájyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsidyú mítyájkímeyíyúmére. ⁹Tsá múú píámeítyú ámuhákye ímityúné meénúmeke. Téhdure ámuhákye úhbámeke tsá múú úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métáuméí Píívyéébeke. Ehdú dibye ímillédú ámuha mejjcyáhajchíi ámuhákye píáábóíbye. ¹⁰⁻¹²Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá ímityúné íhjúvatúne. Áhdure tsá ditye állííuutúne. Muurá ímityúné ímyéénuhíjcyánetu íhveténe ímiááneréjucó ditye meénune. Aame íjcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píívyéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe díbyeke ditye táumeíne lleebóhi. Áanetu ímityúmedi tsá dibye ícúvetúne. Ehdú néene Píívyéébe waajácuháámitu.

¹³Aane ehdu ímiááméré ámuha mejjcyáhajchíi íaca íné hallútú múha ámuhákye ímityúné meénúiyáhi?

¹⁴Muurá ehdu ímí ámuha mejjcyáné hallútú meícúbáhrámeíhajchíi maímijyú ámuha mejjcyanej. Áhdícyane tsáma ííneri maáábímeyéidíne. Muurá Píívyéébe ámuhákye píaabóhi. ¹⁵Múú Máavyéjuube Críjtotívú icyátsípáávéne íjcyátsíivye ámuhákye díllómeke ámuha mewáájácútsó íveekí díbyedi ámuha mejjyáacunúhijcyáne. Áronáa ihdyu múú ímíneúvú chooco úúballé mítyájkímeyíyúmére. ¹⁶Aame téíibúwá

meijcyá Críjtoke ámuha meuráávyénetu tsaate ímityúné ihjyúváneri inúócjípveki.

¹⁷Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píivyéébe ímilléhajchíjyu. Muurá tééné hallútú meícúbáhrámeíne maáábúccúhajchíí ímí meke ijtsúcunúúbe. Áanetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíne maáábúccúrónáa tsá dibye meke ímí ijtsúcunútúne. ¹⁸Muurárhjáa Críjto múijyú ímityúné méénútúroobe ícúbáhrámeí meímityú hallúvu. Aabée tsáijyuré dsíjivé méhllii pámeere ímityúné meijcyáme wájyuri téénej téeveri meímíbaávyéne ímí Píivyéébema meijcyaki. Aabée dsíjívérónáa ífíbuu íbóhí ijcyáhi.

¹⁹Aanéhjáa péé éjyuuúvu dsíjívémé fbuúúné ijcyátsihvu diityéké iúwááboki.

²⁰Muurárhjáa éjyuuúv Noéé míncoba méénuhíjcyánáa Píivyéébe téhmehíjcyará míamúnáa dífbyeke icyáhccújtsóne téémí pañévu iúcaáve ipájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéé 8-meva pájtyeté pámeere íññjji cáájáveneri mójcanúnetu. Áameúvú fbuúúnéhjáa ijcyátsihvu Jetsóó ífíbuu péé diityéké iúwááboki. ²¹Aanéhjáa téijyu nújpacyotu ditye pájtyeténé naavénú íñe ícyooa metsójtótsámeímyé mepájtyetéíne. Aane tsá metsójtómeítyú méjpi íññjji inítyááveki. Muurá ihdyu téeneri meúújetsó Píivyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíne dibye meke ímímbájchoki. Aane ihdyu meke ímímbájchoobe Jetsocríjító dsíjívvebe tsiíne bóhíbej téeveri. ²²Diibye muurá ícyooa íhstútuubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píivyéébe úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéjiri múnáama naavémú avyéjuulléhi.

Muhú Píivyéébeke meícúvéne

4 ¹Aané muurá Críjto íññjiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájyuri. Áánéllii metsu meícúbáhrámeíyóné maáábúcu dibyéé áabucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maáábucúmé tsá

ímityúné meméénújúcootúne. ²Aame tsáhájuco meúmúúpívyetú ímityúné meméénúyóneri. Píivyéébe ímillédú meijcyáiyóneriyéjuco metsúúrámeíne. ³Ahdícyane óvijyacóóné Píivyéébeke wáájacutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurárhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívátéhíjcyáhi, ámuháa mewáñehjivaténé pañe méllíyícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénútyuróne. Ánehji óvijyacóóne. ⁴Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámúhake náhbévahíjcyámé tééneriyé ijcyame íllure ámúhadi uuhívatéhíjcyáhi. ⁵Árómemá Píivyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné ímímbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímímbájchóiiibe tsúuca dsíjívéjúccóóróméhíjmájuco. ⁶Téénéllíihyéhjáa muurá éjyuu múnáaávuuke téhdure úwáábómeíne diitye fbuúúné íbóhí ímí íjcyá Píivyéébe íjcyadu.

⁷Muurá tsúuca íññjji mééma níjkévaríjyucó. Áánéllii ímiááméré meijcyáne paíjyuvaré Píivyéébema méihjyúvahíjcyá. ⁸Aame múu wájyújcátsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájyume ímityúné meke méénúrómeke mepiámeíyóneri tsá meijyáacunútúne. ⁹Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúccújatsí ámuha maááhívéjcatsícyooa íiná íjtsámeityúméré. ¹⁰Mépiáábojcatsí muhdú ámuha mepíivyetédú Píivyéébe meke ájcúné piáábori bañúháné dibye meke ipiáábótuki. ¹¹Áánéllii ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábóhíjcyá dífbyé ihjyu néhdújuco ámúhaj téeveri dibye íhhyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepiáábócooca ímíñeúvú mépiáábó muhdú dibye ámúhake tükévejtsódu. Aane páneere íiná ámuha meméénune múu ímíñeúvú

meenú dífbyeke ámuha Jetsocríjtoj tééveri maávyéjjujtsóne. Áábedívu ihdyu metsu meíhvéjtsámeíne dífbyeke maávyéjjujtsó múijyú nǎjkeváityúne. Ehdu teene.

Críjtoéjité ícúbáhrámeíne

¹²Ámuúha táñahbému, tsá múu mávaríjchojjuúne ámuháma íjcyánetu íjtsámeityú tene ámuháma íjcyáityuróne. ¹³Íllure múu imíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíneri tsiíne íavyéjuma díbye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki. ¹⁴Áánéllii dífbyeéjité ámuha meíjcyáné hallútú ámuhákye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyánéllíihye. ¹⁵Árónáa ihdyu núcójpátsóhreiyo teene ímityúné ámuha tsíjtye éhné menániíne, tsaatéké ámuha medsíjivetsónee, tsíjtye íhjúy pañévu ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíne. ¹⁶Áánetu ihdyu Críjtoéjité meíjcyáné hallútú meícúbáhrámeíne tsá núcójpátsotúne. Íllure Píívyéébeke tééne hallúvu dúúrúvaméré météhdujtsó dífbyeéjité meíjcyánéllíihye.

¹⁷⁻¹⁸Muurá tsúuca muhdú meícyahíjcyáné díbye meéema ímíbájhóíne éévé úújeteéhi. Aane méhdityu tujkénúíiibe íhñéjité meíjcyámedítyu. Aabéjǎ awáá ñmuhdívanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene dífbye uwaáboju cáhcújtsótúmema, ímíáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñááca? ¹⁹Ahdícyane dífbyedívu meíhvéjtsámeíne díbye ímillédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónááca. Muurá meke ípívyéjtsóobe íñéhdújuco meénune.

Cahcújtsó múnáa túkevėjtsóju

5 ¹Téhdure ó ímíllé cahcújtsó múnáa túkevėjtsójtéké o úwaabóné téhdure túkevėjtsóobe o íjcyaaabe muhdúhjáa

Críjto ícúbáhrámeíne o ájtyúmiíbe. Aabe téhdure ó íjcyaa dífbye avyéjuri tsiíne díbye tsáácooca. ²Áánéllii ámuhákye o néé ímíneúvu ámuha metúkévėjtsó Píívyéébeéjité ámuhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu díbye ámuhákye níwáávéne íjyeveríyé tééne wákimyéí meénutúne. Áhdure tsá múu tééne hallúvu ámuha medsídsívakíyé meénutúne. Múu ímíneúvu meenú Píívyéébe ímillédu. ³⁻⁴Tsá múu tsíjpnácoba dítyéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó pañétéjpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjjuuté dífbyema múijyú nǎjkeváityúne.

⁵Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámuhá túkevėjtsójtéke. Panéjcuavúvú máavyéjjuúllejcatsí mítyájkímeyétyúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjúúvu néémeke. Áánetu ‘mityáhmítýá’ néemedi tsá díbye ícúvetúne.

⁶Áánéllii mítyájkímeyétyúmére méíhvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívu dífbyere ámuhákye ityúkévėjtsoki. Áíjyu muurá ámuhákye ávyéjjujtsóíiibe díbye meke ávyéjjujtsóíne éévé úújetéjyju.

⁷Áánéllii íneri áábímeyétyúmére dífbyedívu mécatsípááve. Muurá ímíllebe meke ípíaabóne.

⁸Árónáa ihdyu téíibúwá meíjcyá Naavéné ámuhákye imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyaaabe meke imújtátsóíyóneri íjyáacunú éhne múúne bájú oohííbye iyámeke idyóóíyóneri íjyáacunúdu. ⁹Áróobeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónej tééveri. Muurá méwaajácú pahúllívaré ínújiri menahbému téhdure ténéhjiri ícúbáhrámeíhíjcyáne. ¹⁰Árónáa ícyooca wahájchotaré meícúbáhrámeíne nǎjcautu Mépiivyéébé meke ávyéjjuutétsóo múijyú nǎjkeváityúné Jetsocríjtoj tééveri. Aabe

muurá mewájjuri meke ímfajchó
 fhstutúmé meíjcyame íínevú
 metáhjátsámeítyuki. ¹¹Áánéllii ihdy
 metsu fhstútuube íjcyáabeke
 maávyéjútso paíjyuvaré mújjú
 níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéeneré pityájcoju

¹²Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí
 ámuha éllevu ó wallóó ménahbe
 Píívyéébeke ímí úráávyeebe
 Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámúhakye ó
 ítsáávetsó ímiáané ímí Píívyéébe

ámúhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii
 múu tsáimíyé dífbyema íjcyáhi.

¹³Ámúhakye Babiróóniá cóómiyi
 íjcyané cahcújtso múnaa duurúvá
 ámúhakyéé iújcudu téhdure Píívyéébe
 díityéké újcume. Téhdure
 tájtsiiménédú néébe Mááco ámúhakye
 duurúváhi. ¹⁴Téhdure ámúhakye
 táicyanéjcutu o néé ámuha Críjtoéjté
 tsané nahbémú meíjcyame
 medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óvíi
 íbúwajjí ámuha méijcyáhi. Áyu
 tehjújuco.

II PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 ¹Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó iicúve múnáajpi o ijcyáábekée oke dífbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mépájtjetésoobe Jetsocríjtó téeveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcújtsódú idyé ámuha mecáhcújtsóme éllevu. ²Aane óví Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájacuube Jetsocríjtó téeveri ámúhake píaabó tsáimíyé ámuha meijcyaki.

Muhdú Críjtoéjté ijcyane

³Muurá díbye íhnháori meke píaabómé ímiááméré meijcyá díbye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube díbye ijcyadu meijcyá dífbyema maávyéjuutéki. ⁴Aabe meke íñehdu píáábohíjcyá dífbyedu meijcyá íñíjiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúpívyétuki. ⁵Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcújtsóne méwajácú muhdú ámuha tsáimíyé meijcyáiyóne. ⁶Ááne météhmeméí ámuha panévaré ímityunéhjí maáábúcuúne íñevú táhjátsámeityúme díbye ímillédu meijcyaki. ⁷Múu wajújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wajújcatsídyu.

⁸Ehdu ámuha tsáimíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dífbyé

wákimyéí meméénúhajchíí tsá ámuha dífbyedi mebáñúmeíityúne. ⁹Áánetu ehdu íjcyáiyóne ímilletúme ijcyá hállúvatúme ijcyadu. Aame ílluréjuco ábájiivené muhdúhjáa Píívyéébe díityéké ímjpyetétsóné ímityutu. ¹⁰Ahdíciane ihdyu tsúúcajáa díbye ámúhake újcume métsúúraméí ímiááméré ámuha meijcyáiyóneri ámúhadítýú tene íbóhówaúcuunú dífbyedítýú ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémúj. ¹¹Áijyu ihdyu ámúhake waatsúcúpéjtsóiibye ímijyuri Máavyéjuube Mépájtjetésoobe Jetsocríjtó avyéjuri mújyú njkéváityúné dífbyema tsáimíyé ámuha meijcyaki.

¹²Áánéllii éhniñevu ámúhake ó ítsáávétsohíjcyáá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájacúne tehdújuco meijcyáronáaaca. ¹³Ímí ó ijtsúcuunú ói o dsjívétúné hajchótá ámúhake téenevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsjívéíñe. ¹⁵Áánéllii ó imíllé ímíñevú ámúhake o úwaabóné o dsjívéné boone ámuha teene maábájívetuki.

Críjto ávyéjútjáameíñe

¹⁶Tsá muurá álliu tene ijcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhstútuube íjcyaaabe íñíjiri úlléjéébedítýú ámúhake muha meúúballéhíjcyáne. ¹⁷Muuráhjáa

ávyeta muha meíténeriyé Cááni Píívyéébe dífbyeke ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha mélleebó díbye dífbyedítýú nééneé: “Áanu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó imíjýúúhií.”¹⁸Ehdúu nǎjkyéjitu díbye nééne muha mélleebó cámeéhaúvú Jetsóó múúhadívú tsíhdyúréévécooca dífbyema muha meíjcyame.

¹⁹Áánéllii Píívyéébé ihjýú uubálle múnaáhjáa dífbyedítýú néhijcyáné tsá állíu íjcyatúne. Áánéllii melléébó dífbyedítýú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáájácútúnehjívú ehne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúacunúdu. Áánetu méwaajácú ímiáábé díbye íjcyane ehne múúne íné imíjyaú tsítsívé mǎicúruwa ájchúacunúdu.²⁰Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébé ihjýú uubálle múnaáhjáa dífbyé waajácuháámitu cáátunúné diityé tujkéveeju íjcyatúne.²¹Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé íná pájtyeíñé iwáájacúné ditye cáátunutúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri caatunuhíjcyáme.

Állíu múnáá uwááboju

2¹Árónacáhjáa téhdure íjcyámé téijyu állíu múnáa iiye Píívyéébé ihjýú uubálle múnaadi díllómeihijcyáme. Téhdure icyooca diityédú nééme ámúháj piine íjcyáá ámúhakey állíuúné áteréénéhjí úwááboime. Aame íllure ehdííwálleé Máavyéjuube Jetsocríjtó diibýéjuco ípájtyetétsoobe íjcyaróobeke. Ááneri iiye íellevu lílcyúhcoímýé Píívyéébé diityéké ícúbáhraíñe.²Aane mítyame diityéké icyáhcuíjtsóne ímityúné méénuúhi. Críjtóke cáhcújtsotúmé ímityúné ihjýúváá dífbyé uwáábotu.³Aane diitye áteréénéhjí uwáábojte íllure ámúhakey állihíjcyáá ámúha dsídsí iújçúroki. Árómé hallúrí tsúúca íjcyáné ícúbáhraméí Píívyéébé tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta méénune.

⁴Muuráhjáa nǎjkyéji múnaa íjcyarómedítýú ímityúné méénúmedi ídáátsóvétuubéré íllure diityéké waagóó ditye ícúbáhrámeiki. Aame icyooca cúúvétsii dóhjinúmeímyé téhmeíjcyá mújýú Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímífbájchoíñe.

⁵Téhduréhjáa muurá éjjuuúvú ímityúmé íjcyámedi tsá díbye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa íínuji díbye cáájávétsóneri májcanúmedítýú apáábýekéré pájtyetétsoobe dityéé ímíjpyetéro diityéké úwáábohíjcyaaabe Noéeke 7-meva íítsíímema.⁶Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyáoomicyu múnaake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénuneri meke úújétsóobe íñe icyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

⁷⁻⁸Téhduréhjáa muhdú ímiáámeke ípájtyetétsoíñé úújétsóobe ípyéé íáiúçúróoomicyutu Róóke ípájtyetétsoóneri. Muuráhjáa diityéj piine íjcyaróobe ímiáábé íjcyánéllii múhdurá ítsúacunúhijcyá ímityúné imyéénuneri ditye íhjúvuhíjcyáne.⁹Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe meke pájtyetétsoné meke mújítátsóiyónetu dífbyedívú mefhvéjtsámeimeyeke. Áánetu ihdyu ímityúmé tsúúca ícúbáhraméí pañe íjcyá díbye muhdú meicyahíjcyáné mééma ímífbájchóíñévújuco.¹⁰Muurá ícúbáhráiibye eene íimíllédú ímityúné imyéénune dífbyeke ávyéjuúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhíjcyámé íhtsutúmé nǎjkyéjiri íjcyarómedi núhnévetúmere.¹¹Muurá nǎjkyéji múnaa diityé ehnííñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá mújýú ávyéjujtedítýú ímityúné íhjúvatú Píívyéébé úmíwávu.

¹²Árónáa diitye állíu múnáa áteréénéhjí uwáábojte nehníwu uuhívatéhíjcyá iwáájácútuneri. Ávyeta iyámédú nééme wáájácúmeítyúmé íimíllédú

dárrívémeñhijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehijcyádu. ¹³Muurá ímíllédú íjcyáne itsúcunúhijcyámé ímí tehdújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyaneri tsíjtyeke ityútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyétá nucójpítso nééme ámuháma nahbévahíjcyá ímiáámeúvúdu.

¹⁴Muurá tenáhtsíré iitéme. Aame tsá múijyú fhvetéityú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú ífbúwámeke ténéjcvúvuré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévaré íéhnéváiýóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵Muurá ímiájíjtó iúráávyérónetu imújtáne ímityúné pañéréjuco ditye ícyahíjcyáné tsaapíhíjyáa Píívyéébé íhíjyú uubálle múnáajpi Beóóúvú hajchi Baraáá íjcyadu. Diibyééhjáa ímíllérá ímityunéhjí imyééúné hallúvú idsídsiváne. ¹⁶Áronáacáhjáa íju múijyú íhíjyúvahíjcyátuube íne meñhíjyúvájuri dífbyeke úhbánetu fhvetéébé téénetu.

¹⁷Aane muurá diitye állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojto kíjyeba íhdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnáa íjcyame tsá ínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúuvé nehullévú múijyú nǎjkéváiityúne. ¹⁸Muurá ímityunéhjí íhíjyúváneeri tsúúcajáa téénetu fhvetéjúcúóórómeke tsiíne íbúwátsohíjcyámé ténéjcvúvú. ¹⁹Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí íhá íjcyájúcoótúnéllíi mépiivyéte meímíllédú meñjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácumeítyú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíne pañe méijcyáhi. ²⁰Aane muurá ímityúné meicyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri meímíjpyetéjúcoorómé biwáhdúré íhdée meicyahíjcyádú meñjcyáhajchíí éhníínevu

ídátsóréjuco meñjcyane. ²¹Aame tsáháa íhdyu ímiájíjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcvúvú meíbúwáavéityuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíivállehíjcyámé úmíwa ídátsohree. ²²Ehdu méijcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé íllímutúhcú tsiíne majchóhi. Téhdure méénimu nítyááverómé biwáhdúré ínújcaámiri cávlyhínúmeíhi.”

Jetsocríjtó tsiíne tsááíne

3 ¹Ahdícyane, ámuúha tánañbémuj, íhyaami ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe tsiíne ámuhákye ó úwaabó íhdééháámí pañe ámuhákye o úwaabónere. ²Aane íhdyu tsáma máábájíívedí Píívyéébé íhíjyú uubálle múnááhjáa tsúúcajátújuco meke nehíjcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó uwááboju dífbye uwáábojte ámuhákye úwáábohíjcyane.

³Áanéllíi wájácútsi méijcyaco dityeé nééne Jetsóó tsiíne tsááíne íhdéwu tsaate ímíllédú ímityúné imyééúné dífbyedi úhívatéíne. ⁴Muurá neeímye: “¿Múijyúami tsááíbye Críjto idyéjuváa tsááíbye? Muurá íne méíhdé múnáaúvúvú íjcyáijyú ícyahíjcyádúré ííñuji ícyoocápívu ípyeé ípíívyéévétsíhdyu.” ⁵⁻⁶Ehdu neeímýé Píívyéébéhjáa ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí íhíjyúváneeríyé ípívyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye neéjúríyé nújpacyo tsatsíhívu dóbeevé ííñuji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá ínéhdújuco díbye éíjyúvúvú ííñuji ícyájáávétsóneri míamúnáake májcanútsóné diitye ímityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte tsá téeneri ícúvehíjcyátúne. ⁷Áronáa muurá Píívyéébe néé ímílléijyú ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí

iwáágoóoíñé cúújúwari. Áijyu muhdú meicyahíjcyáné mééma díbye ímbájchócooca dífbyeke cáhcújtsotumé ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóovéíñe.

⁸Cáhawáá méijtsúcunu, ámuúha táñahbémuj. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótáre. Muurá tsájcoojíuvúdúré ijtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá íjcyaróne. ⁹Áánéllii tsá múu néétu íveekí Jetsóó ícúúí tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyaaabe míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu íhveténe tsáapyeténe. Tsá díbye ímilléturó tsaatéuba wágóóovéne.

¹⁰Aabe muurá ihdyu mejtsótúnáa tsáá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájínejcúdu. Téijyu páneere íévéhóowari íjcyanéhjí áiiivyéné ihjúvaá ávyetá apíícho. Téhdure ííñuji cámaráúúvéé páneere tééjí hallúrí íjcyánéhjimájuco.

¹¹Ehdu páneere cúújúwari wágóóovéíhi. Áánéllii téiibúwá meijcyáne ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé dífbyedívruréjuco mecátsipááávénema. ¹²⁻¹³Ááne météhmehíjcyá múijyú tehdu tene pájtyeíñé díbye nééneé. Muurévá páneere íévéhóowari íjcyanéhjí ííñujimájuco cúújúwari chócoovéné wágóóóvéne boonétú béhjíréjuco ííñuji díbye ípívyéjtsóíñé páneere íévéhóowari íjcyánéhjimájuco. Áájí hallúríva páneere

tsáfimiyéjuco íjcyañe. Tsáhájucová íiná ímityúné íjcyáityúne.

¹⁴Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímiááméré meijcyá íñetú ámuha menéetsámeityúmeke Críjto íájtyúmívakí, ámuúha táñahbémuj.

¹⁵Muurá Píívyéébe téhmehíjcyá pámeere míamúnaa ípájtyetéíñé uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllii tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájyuube Páávoró amúhake caatúnuhíjcyá Píívyéébe dífbyeke túkévéjtsóneri. ¹⁶Muurá pahúllevaré íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu íwáálóhaamíjí pañe tééneri íhjúvahíjcyaaabe. Árónaa tsane túhú díbye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dífbyé uwáábó wáájacurómé tsíñejcúvuré úwáábohíjcyáné Píívyéébeke ímí íuráávyetúnéllííhye. Aame ehdu dífbyé ihjúyú íúniuturé úwáábóneri íhyallúvuré ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷Ahdícyane ámuha táñahbémú tsúuca ámuha íñehjí mewáájacumé ímíñeúvú météhméméí állíu múnáa amúhake ímiáájú ámuha mecáhcujtsonetu ímújtátsótuki. ¹⁸Áánéllii éhniíñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mecátsipááávé amúhake díbye ípiáábo ámuha mewájyújcatsíki. Ahdícyane ihdyu óví dífbyeke máávyéjtujsó múijyú nájkéváityúne. Áyu tehjújuco.

I JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi

Mepájtyeténé uubálleju

1 ¹Ámúhakye ó caatúnú Críjtodítýú dífbyej téeverí Píívyéébe meke pájtyetésóóbedítýú íjcyáné uubálle. Díibýéhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñújí ípívyéévtúné íhdéjuco. Áábekée muha maájtyúmiibe íhjuváné muha mélleebóhi. ²Aabée bóhówáávéebedítýú íjcyáné uwááboju íñe ámúhakye ó úúbálléhíjcyá múijyú medsjíwéjúcóóítýúne bóhí dífbyedítýú meújcúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíí méhdivu bóhówaavéhi. ³Aanée páneere díbye méénunéhjí muha maájtyumíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhakye ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, díibye Ílli Jetsocríjtoó, íjcyámútsima meíjcyadu. ⁴Aane ámúhakye ó úúballé téeneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájú

⁵Áané uwáábojúu dífbyere Jetsocríjto múúhakye úwaabóné íñe ámúhakye ó úúballé Píívyéébe ímiáábé íjcyáábedi íñé ímítýú íjcyatúne. ⁶Áábeke ‘ímí ó úraavyé’ menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíí íllure máallíhi. ⁷Áánetu ímiáábé díbye

íjcyadu meíjcyáhajchíí ímí menáhbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íñá máhallúrí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjto ítyujpácýo iwáágóóneri páneere meímítýú ímífbájchónéllíhíhí. ⁸Áánetu ímítýúme meíjcyarómé ‘tsá ímítýuube o íjcyatúne’ menéhajchíí íllure máállímyeímýe pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁹Árónáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe íñéhdú méénúúbeke meímítýuháñé meúúbálléhajchíí méhdi ídáátsóvéne méema ímífbájchoobe páneere. ¹⁰Áánetu ‘tsá múijyú íñé ímítýú o méénutúne’ menéhajchíí Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dífbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

Críjto mépiááboóbe

2 ¹Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhakye o cáátúnúné pañe o néé ámuha ímítýúné meméénútuki. Árónáa ihdyu ímítýúné meméénúhajchíí Jetsocríjto ímiáábé mépiááboobe íjcyaaabe meke Méécááni húmíj píínévu píaabóhi. ²Muuráhjáa pájámeííbyé meímítýuháñé méema ímífbájchoki. Árónáacáa tsá apáamyéllíihyeré méhllíí díbye dsjíívetúne. Muuráhjáa pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyáméllíi dsjííveébe.

³Aane muurá ihdyu Píívyéébé taúhbajúúné néhdú meíjcyánetu méwaajácú ímiááané dífbyeéjté meíjcyane.

⁴Áanetu tsaate 'dífbyeéjité muúha' néérome dífbyé taúhbajúúné néhdu íjcyatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁵Muurá ihdy Píívyéébe néhdu mejjcyame dífbyeke méwajyúhi. Áanetu méwaajácú ímiááné dífbyeéjité mejjcyane. ⁶Áánéllii múu tsaate 'Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi' nééme ijcyá muhdúhjáa ííñújiri Jetsocríjto ícyahíjcyádu.

Tsiíñe taúhbaju bóhówaavéne

⁷Ámuúha tañahbému, íñe ámuúha éllevu o cáátunúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdy tsúúcajátújuco ámuúhama tene íjcyane. Áánéllii tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸Árónáa béhnéuvúdu ámuúhake ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájyudu ámuha mewájýjycatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáájurējuco meúraavyéne.

⁹Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityúnéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰Áanetu ihdy ímiááné ímiáájú meúraavyémé méwajyú ménahbémuke. Aame tsáhájuco ímityúné pañévú memújtatúne. ¹¹Áanetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe méijcyáhi. Aame teene meke mújtsómé méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme.

¹²Aane íñe ámuha áatsíimédú menéémeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe ámuúhadi ídáátsóvéne ámuúhá ímityú ímífbájchómeke. ¹³Aane ámuha kéémejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyée ípívyéévetúné íhdējuco íjcyáabeke ámuha mewáájácúnéllíihye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíihye. Áhdure ámuha tsiiméké ó caatúnú tsúúca

Méécáánikye ámuha ímí mewáájácúnéllíihye.

¹⁴⁻¹⁵Ahdícyane páneere kéémejtémá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújucootú ííñújíénéhjiri. Muurá tsaate ténéhjiríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájyutúne. ¹⁶Muurá páneere ííñújíene tsá Píívyéébedítýú tsáátune. Naavenedítýuré tsááne méjpiíyí ímityúné meméénúfýóneri meumúúpivyéne, íñá meíhteneri meumúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímeyeíñe. ¹⁷Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóveéhi. Áanetu ihdy Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáítyúne.

ímiáájú

¹⁸Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji meéma níjkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú tééné ihde Críjtoke múnáátsohíjcyaaabe bóhówaáveíñe. Muurá tehdu nééme mítyaméjuco méhdivu bóhówaávénetu méwaajácú tsúúca ííñuji meéma níjkévaíñe. ¹⁹Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyároné méhdityu fhvetémé ímiá nabhémú íijcyátúnéllíihye. Ímiá nabhémú íjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávétyuróne. Áanetu méwaajácú ménahbému ditye íjcyatúne.

²⁰Áanetu ihdy tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdy tsúúca Píívyéébé Apííchó ámuúhá pañe íjcyánéllii ámuha méwaajácú ímiáájú. ²¹Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámuúhake o cáátunúne. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú keená állíuré íjcyane. Áánéllii ámuúhake ó caatúnú ámuha maállítsámeítyuki. ²²¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnaa? Jetsóo Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyatúné néhijcyámé muurá állíu múnaa. Aame íllure dífbyeke

ehdíívallehíjcyá Cáani Píívyéébema diityétsikye icyáhcújtsótúnéllíihye.

²³Muurá Íllíkya cáhcújtsótúmema tsá Cáani Píívyéébe íjcyatúne. Áanetu ihdyu dífbyeke cáhcújtsómema íjcyaaabe.

²⁴Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíí íné ímíjyaú ámuha méíjcyaa Méécáani Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima. ²⁵Muuráhjáa dífbyere Jetsocríjto néé múijyú medsfjívjúcoóityúne bóhívu meke íajcune.

²⁶Ehdu íne ámuhakye ó caatúnú tsaate ámuhakye mújtátsóiyóné ihdétu.

²⁷⁻²⁸Áronáa tsá múha ámuhakye állíityuró Píívyéébe Apííchovu tsúúca Jetsocríjto ámuhakye ájcúmeke. Áanéllii tsá múha ámuhakye úwáábóityuró tééne ámuhakye úwáábohíjcyánéllíihye. Áané úwááboju muurá tsá álliu íjcyatúne. Ahdicyane, ámuúha Llíhíúmuj, ímíneúvú méíjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébe Apííchó ámuhakye túkévjsótódú múijyú tsiíne díbye tsáacooca íínerí núcójpívetúmé tsaimíyé dífbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹Muurá ámuha méwaaajácú Jetsocríjto ímiáábé íjcyaaabe múijyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

Píívyéébej tsííme

3 ¹Cáhawáá méijtsúcunu muhdú Píívyéébe mítyane meke iwájyúnéllii ítsíímédi díllone. Aame ímiáané dífbyej tsíímé méíjcyáhi. Áanetu dífbyeke cáhcújtsótúmé tsá wáájácú dífbyéjéte méíjcyane dífbyeke iwáájácú túnéllíihye. ²Ámuúha táñahbému, ímiáané tsúúca dífbyej tsíímé méíjcyarómé tsáhái ímí mewáájácú muhdú méíjcyáíne nihñévére. Áronáa méwaaajácú Críjto meke újcúvácooca dífbyedúréjuco méíjcyáíne dífbyeke maájtyúmííííéllíihye.

³Muurá ímiáané dífbyeke mecáhcújtsómé métsúúrámefíhíjcyá ímiáámeréjuco méíjcyáiyóneri díbye íjcyadu méíjcyaki.

⁴Áanetu ímityúné meméenuhíjcyámé Píívyéébe taúhbaju íllure méehdíívalléhi. Muurá tsá díbye ímíletú ímityúné meméénune. ⁵Muurá ámuha tsúúca méwaaajácú Jetsocríjto múijyú ímityúné méénútuube ííñujívú tsááne méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki.

⁶Aane pámeere ímí dífbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dífbyééjéte íjcyatúne. Aame tsá dífbyeke wáájácúne.

⁷Ahdicyane, ámuúha Llíhíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíne. Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóó íjcyadu. ⁸Áanetu Naavéneéjéte íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucoo díbye íjcyadu íjcyánéllíihye. Áanélliihyé muurá Píívyéébe Hajchi tsáa ííñujívú dífbyeke ityáhjáne díbye tútávájtsonehjí ímífbájchoki.

⁹Aane ímiáané Píívyéébej tsíímé méíjcyame tsáhájucó ímityúné meméénutú béhné íjtsaméivúréjuco díbye meke ájcúnéllíihye. Aame tsáhájucó ímityúmé méíjcyatú tsúúca ítsíímédi díbye meke díllome. ¹⁰Aane muurá méwaaajácú caatyé Píívyéébej tsíímé íjcyane. Áhdure méwaaajácú caatyé Naavénej tsíímé íjcyane muhdú dítye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméenuhíjcyámé ménahbémuke mewájyutúmé tsá Píívyéébejéte méíjcyatúne.

Méwájyújcatsíine

¹¹Muurá ámuha méwaaajácú tujkénúu meúwáábójcatsííne muhdú mewájyújcatsíiyóne. ¹²Aame tsá méíjcyatú Caiíúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjéte íjcyánéllii íñáhbeke lííhíyánuúbe. Aanée ívéekí

liliihyánuube íñáhbeke? Dibyéjháa múhdurá méénúnáa íñahbe ímí méénune ísarílléne dífbyeke lliiihyánuúbe.

¹³Ahdícyané múhdurá méijtsúcunúdí ámuúhake Píívyéébeke cáhcújtsotúmé néhnílléhajchíjyju, ámuúha táñahbémuju.

¹⁴Muurá méwaaajácú Píívyéébeéjté mejjcyame ménahbémuje mewájjyume múijjú medsjíivéjúcúóóityúne bóhíima mejjcyane. Áanetu íñahbémuje wájjyutúmé tsá téenema ijcyatúne.

¹⁵Muurá dsjívétso múnaádú nééme íñahbémuje nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaaajácú tsjítjeke idsjívétsóiyóneri íjyácunúhijcyámema múijjú medsjíivéjúcúóóityúne bóhí ijcyatúne.

¹⁶Muurá méwaaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwájjyune úújetsóné idsjívéneri. Ahdu téhdure ménahbémuje méúújétsóiyá diityéké mewájjyune.

¹⁷Ditye pñhtónetu diityédí meidaátsóvéne mepiáábótúhachíí tsá ímiáánéturé Píívyéébeke mewájjyutúne.

¹⁸Ámuúha átsíímédú ámuha menéemeéj, tsá múu apááñéré ihjyúri íñahbémuje wájjyutúne. Múu ímiááné diityéké iwájjyune úújetsó diityéké ipiáábóneri.

Píívyéébema ímí mejjcyane

¹⁹Ehdu meméénume ímiáánéjuco ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaaajácú ímiááné ímí Píívyéébema mejjcyane.

²⁰Muurá ímityúné meméénune méwaaajácúhi. Aane Píívyéébe íiná túhúúlléébejjí waajácú muhdú meicyahijcyáne. ²¹Ámuúha táñahbémuju, muurá ímityúné meméénútcocca méwaaajácú ímí Píívyéébe meke íjtsúcunúne. ²²Aabe meke ajcú páneere dífbyeke metáúmeíñé dífbyé taúhbaajúné mecáhcújtsóne díbye ímillédú mejjcyámeke. ²³Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocríjtóke mecáhcújtsóne mewájjyújcatsí muhdú meke díbye wájjyudu. ²⁴Díbye meke néhdu

mejjcyame ímí dífbyema mejjcyáhi. Aame méwaaajácú mééma díbye íjcyane Ípííchó mépañéwú ipícyóónej tééveri.

Ímiáájú Píívyéébedítýú tsááne

4 ¹Ámuúha táñahbémuju, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámuúhama Píívyéébe icyánéjcuri ihjyuváne. Tujkénú múu ímíñéwúvú íjtsó iwáájácú ímiááné dífbyedítýú tene íjcyáhajchíjyju. Muurá mítýame állíu múnaa dífbyé ihjyú uubálle múnaadi idíllómeíñé úwáábohijcyáhi.

²Aane cáhawaá ámuúhake o néé muhdú mewáájacúné ímiááné Píívyéébe Apííchó túkevéjtsori úwáábohijcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocríjtó Píívyéébe Hajchi ijcyaaabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne íñújívú tsááne cáhcujtsómé úwáábohijcyá Píívyéébe Apííchó túkevéjtsóneri. ³Áanetu teene cáhcújtsotúmé tsá téené túkevéjtsori úwáábotúne. Críjtó munáajpi Naavéné apííchó túkevéjtsoriyé úwáábohijcyáme. Aane diityé uwaáboju tsúuca ijcyá íñújiri éhnee éjyújuco téené uubállé ámuha melléébone.

⁴Ámuúha Llihíumuju, muurá Píívyéébeéjté ámuha mejjcyame tsúuca diityéké metahjáa diityémá íjcyáábé íhnáhó éhñíñevu ámuúhama íjcyáábé íhnáhó íjcyánéllíihye.

⁵Íji múnaaré íjcyánéllii míamúnáadityuré tsááne íjtsaméi ditye úwaabóné diitye míamúnáa lleebícunúhijcyá téhdure tééji múnaa íjcyánéllíihye. ⁶Áanetu ihdyu Píívyéébeéjté mejjcyánéllii téhdure dífbyeke wáájacúmé meke lléébohijcyáhi. Áanetu dífbyeke wáájacutúmé tsá meke lléébotúne. Áanéturé méwaaajácú caatyé ímiááné Píívyéébe Apííchó túkevéjtsori úwáábohijcyáne, áanetu caatyé állíuré Naavéné apííchó túkevéjtsori úwáábohijcyáne.

Píívyéébe meke wájjyune

⁷Áanéllii metsu Píívyéébedítýú tsááne íjtsaméima mejjcyame mewájjyújcatsíki,

ámuúha táñahbému. Muurá mewáájújcatsíneri méúújetsó ímiááné dífbyej tsíímé meíjcyame dífbyeke mewáájácúne. ⁸Áánetu tsíjtyeke wájjutúmé tsá dífbyeke wáájácúne. Muurá dífbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wájjuyíyá muhdú díbye meke wájjudu. ⁹⁻¹⁰Muuráhjáa meicyánéjcutu dífbyeke mewáájútúrónáa meke mítyane iwájjyune úújésoobe apáábyéré Ílli íjcyáábeke íñújjívú díbye wáalloobe dsíjívénej tééveri méimítyuháñé ábájjívemeímyé mújjyú medsíjívéjúcúoóityúné bóhí meújcuki.

¹¹Áánéllii mewáájújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbému. ¹²Muurá dífbyeke mújjyú maájtyúmíturómé mewáájújcatsíhájchíí mewaaajácú Ípííchó mépañe íjcyane. ¹³Áánevu meke díbye ájcúnéllii mewaaajácú ímiááné dífbyeéjité meíjcyane. ¹⁴Muuráhjáa muha Jetsocríjtóke maájtyumíímé íñe méúúbállehíjcyá Méécáání dífbyeke íñújjívú wáalloone dífbyej tééveri pámeere míamúnáake ípájjtyetétsooki. ¹⁵Aane Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípaavémé tsaimíyé Píívyéébema méjjcyámé pañe íjcyaaabe Ípííchoj tééveri.

¹⁶Aane díbye meke wájjyune mewáájácúnéllii dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípaávehíjcyáhi. Muurá ihdyu íjcyadúré meke wájjyuúbe. Aane pámeekéré mewáájyune ímí dífbyema meíjcyámema idyé íjcyaaabe Ípííchoj tééveri. ¹⁷Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó íñújjíri íjcyadu meíjcyáneri méúújetsó ímiááné dífbyeke mewáájyune. Aabe meke wájjyúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvúré mééma díbye muhdú meícyahíjcyané ímbájjchóíñeri. ¹⁸Muurá meke wájjyúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wájjyútúmeke méíllí dítye meke ímítyú dáríívéíyónéllíihye. Muurá tsaate meke wájjyune mewáájácútúnéllii diityéké méíllíiyáhi.

¹⁹Árónáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcjátújuco meke wájjyune mewáájácúnéllii dífbyeke mewáájyúhi. ²⁰Áánetu ‘Píívyéébeke ó wájjyúhi’ menéérome ménahbémuke menéhnílléhájchíí íllure máallíhi. ðMuhdú maájtyúmírómeke mewáájyúmejjíva Píívyéébeke mewáájyúú awáá maájtyúmííbekéjjívari? ²¹Árónáacáa meke neebe dífbyeke mewáájyúne téhdure ménahbémuke mewáájyuki.

Ímityúné metáhjane

5 ¹Muurá Jetsóó Mepájjtyetétsoóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé meíjcyá Píívyéébej tsíímé. Aane dífbyeke wájjyume téhdure ítsííméke wájjyúhi. ²Aane dífbyeke mewáájyúnéllii díbye meke néhdu meíjcyame téhdure tsíjtye dífbyej tsíímé íjcyámeke ménahbémuke mewáájyúhi. ³Muurá díbye néhdu meíjcyáneri méúújetsó dífbyeke mewáájyune. Aane tsáháturo túhuutúne. ⁴Muurá dífbyej tsíímé meíjcyame íñújjí imítyuháñé metáhjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane mecáhcújtsómé metáhjá panévaré meke tútávájjtsóiyóne.

Jetsóó Píívyéébé Hajchi

⁶Muurá mewaaajácú Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane díbyé tsójjtsótsámeícyoooca Ílli díbye íjcyane dífbyere Píívyéébe cáámetu néénéllíihye. Áhduré díbye dsíjívécooca úújésoobe Ílli díbye íjcyane. Aane muurá Ípííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiááné tene íjcyane. ⁷Muurá íjcyámé níjkyéjjíri pápíhchúúmeva Píívyéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Díbye páñetu Ílli Jetsocríjtó, Cááníí, Ípííchoo, éhdume. Aane pápíhchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. ⁸Téhdure íñe íñújjíri

pápihchúúneva teene bóhówajtsóhi:
 Dibyéé tsójtsótsámeicyooca Cááni nééneé,
 dibyéé dsjívécococa tsiíne dífbyere
 nééneé, Íapiichó meke néhijcyánee,
 éhdune. Aane pápihchúúneva íjcyane
 tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. ⁹Muurá
 mecáhcujsó míamúnaa meke nééneé.
 Aanéjji muurá mecáhcujsóiyá Píivyéébe
 meke nééneé. Muurá dífbyere meke néé
 Jetsóó Ílli íjcyane. ¹⁰Áánéllii pámeere
 dífbyeke cáhcujtsómé waajácú ífíbúuri
 ímiááné Píivyéébé Hajchi dibye íjcyane.
 Áánetu teene cáhcujtsotumé állíu
 múnáájpidi dílló dífbyeke. ¹¹Árónáa
 neebe Íllij tééveri meke íajcuíñé múijyú
 medsjívéjúcóóityúne bóhiívu. ¹²Aane
 pámeere dífbyé Hájchima íjcyame tsúúca
 teene ujcúhi. Áánetu dífbyema
 íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéneré túkevjtsoju

¹³Ehdu íñe ámuhakye ó caatúnú
 Píivyéébé Hájchikye ámuha
 mecáhcujsómeke ámuha mewáájácú
 tsúúca ámuha múijyú
 medsjívéjúcóóityúne bóhiíma
 meíjcyane.

¹⁴Muurá méwaajácú Píivyéébe
 ímíllédújuco tene néhajchíí dífbyeke
 metáúmeíñé dibye meke lléébone.

¹⁵Áánéllii méwaajácú dibye meke
 piááboíñé páneere dífbyeke
 metáúmeíñetu.

¹⁶Aane tsaapi ménahbe ímityúné
 méénúhajchíí múu dífbyé hallúvú piáábó
 táúmeí Píivyéébeke dibye dífbyedi
 ídáátsóvéne dífbyé ímityú íábájjíve dibye
 tééné déjúcotu idsjívétuki. Árónáa
 íjcyané tsane ímityúné meméénúné
 déjúcotu medsjívéiyóne. Aane
 téénéeméné dibye méénúhajchíí
 metáúmeídí piáábó dífbyé hallúvu.

¹⁷Muurá páneere Píivyéébe ímíletúné
 meméénunéhjí ímityúne. Árónáa íjcyané
 tsane tééné déjúcotu medsjívéiyóne.

¹⁸⁻¹⁹Árónáa méwaajácú ímiááné
 Píivyéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné
 pañévú meucaavéjúcootúné dífbyé Hajchi
 meke Naavéné mújtátsóiyónetu
 téhmehíjcyánéllíihye. Áánéllii muurá tsá
 dibye meke mújtátsóityuró Píivyéébeéjté
 meíjcyámeke. Áánetu íñe múhdumé
 íñújiri íjcyané míamúnaa Píivyéébeke
 cáhcujtsotumé diibye Naavéné hójtsí
 pañe. ²⁰Muurá méwaajácú Píivyéébé
 Hajchíí tsááne íñújívú meke iwáájácútsó
 muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dífbyema
 ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí
 dífbyema meíjcyá Ílli Jetsocríjtoma
 meíjcyánéllíihye. Aane ímiáábé Píivyéébe
 íjcyaaabe meke ajcú múijyú
 medsjívéjúcóóityúne bóhiívu.

²¹Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj,
 óvjyacoóné dífbyedítýú ámuhakye
 mújtátsóiyonéhjí ámuha
 mecáánívahíjcyane. Áyu tehdújuco.

II JÓÁÁ

Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámí

Muhdú mewájjune

¹Muúllej, Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevétsoobe o íjcyaaabe díítsíímema ámúhake o wájjúmeke tsúúca Píívyéébe újcúme éllevu íne íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámúhake o wájyutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámúhake wajjúhi. ²Aane ímiááné ámúhake ó wájjú ímiáájú múijjú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllíihye. ³Ahdíciane óví Mécécaáni Ílilí Jetsocríjtoma ámúhake wájyumútsí ámúhadi ídáátsóvéne píaabó íbúwajjí ámuha mejjcyaki.

⁴Mítiane ó ímíjyuuvé tsaate díítsíímedítýú ílle ímí tehdújuco ímiáájú úráávyémeke o ífténema. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdújuco ditye íjcyane. ⁵Aane, muulle, uke o néé mewájjújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe meke taúhbáné mewájjújcatsíki. ⁶Muurá ímiááné dííbyeke mewájjúhajchíí díbye meke néhdu mejjcyáhi.

Állú múnáa

⁷Aane téíibúwá mejjcyaco állú múnáake. Muurá mítyame íjcyá ííñújjiri

Jetsocríjtóo ííñújjívú itsááne ímiááné mehdú míamúnáajpi íjcyane cáhcújtsotúme. Aame íllure dííbyeke ehdííwáλληíjcyá icyáhcújtsótúnema. ⁸Ahdíciane téíibúwá mejjcyaco ámuha mebañúmeítýu ámúhá wákimyéí áhdori Píívyéébe meke ájcune ámuha meújçuki.

⁹Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyáné tsíjítortéjuco meúráávyéhajchíí tsá Píívyéébé icyánéjçuri ámuha mejjcyatúne. Áánetu tééne uwáábóré ímí ámuha meúráávyéhajchíí Píívyéébéé, Ílilí Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha mejjcyáhi. ¹⁰Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsotúme ámúhá éllevu ámúhake íúwáábo péhajchíí tsá múu ihjyávu wáátsúcúpéjtsotúne. ¹¹Muurá diityéké ámuha me pííáábóhajchíí tsúúca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóáa pítyajçóne

¹²Aane íjcyaróné mítyane ámúhake o nééiyóne. Áronáa tsáhájjuco ó ímííletú éhniíñevu íhyaamí pañétú o cáátúnuné lléváhréjuco ámúhá éllevu o pééííéllíihye. Téijyu botsíí ámúhake ó neé éhniíñevu meímíjyuúki.

¹³Aane díñaalle ímí Píívyéébeke úráávyélllej tsíímé mítyane ámúhake duurúváhi. Áyu tehdújuco.

III JÓÁA

Nihñéeháámíré Jóáa cáátúnuháámi

Gááyó ímiáábe

¹Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe o íjcyaaabe íhyaami diélllevu ó caatúnú uke o wájuuube Gááyó élllevu.

²Aane Píívyéébeke, muube, piáábó ó táúmeíhijcyá díhyallúvú panévaturé ímí u íjcy muhdú tsaimíyé dífbyeke u úraavyédu. ³Mítyane ó ímíjyuuvé uuva tsaimíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úúbálleneri. ⁴Téhdure ávyétá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálleneri.

⁵Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu tsáame Píívyéébé ihjyu úwááboméré péhíjcyámeke. ⁶Muurá ílllevu ménahbémú dóbéévémeke úúballémé muhdú diityéké u wájuúne u piabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyáné Píívyéébe ímillédújuco. ⁷Muurá dífbye ihjyú uwáabori úllehíjcyámé tsá ímilléturó cáhcújtsoótumé diityéké piabóne. ⁸Áánéllii metsu meere mepiáábohíjcyá diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹Muuráhjáa éjju waajácuháámí ó wallóo elle íjcyáné cahcújtso múnáa élllevu diityéké o túkévéjtsoháámi.

Áronévaa tétsíí túkevéjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane íimíllénéllii tsá lléébotú táuwáábo. Imílleebévaa iye iúwaabóne. ¹⁰Áánéllii téhullévú o péécooca dífbyeke ó díllóo táhallúvuváa díbye állíne. Aabévá muurá tsá wáátsúcu híjcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcu meke íbóijcyúróne tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímítyuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu íjcyáhi. Muurá ímiáánéré méenume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityúné méenume tsá dífbyeke wáájacutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹²Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dífbye. Muurá uure wáájácú u néene tsá múijyú álliu o íhjjyúvatúne.

¹³Aane íjcyaróné mítyane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíllétú éhniíñevu o cáátunúne. ¹⁴Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsííne botsíí ímíneúvú méihjyúvájcatsíki.

¹⁵Ahdícyane óvíí íbúwajjí ú íjcyáhi. Íllé íjcyame ménahbémú uke duurúváhi. Áhdure óoma duubállé ménahbémuke diityéké o dúuruváne. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ìicúve múnáajpi o íjcyaaabe ìíne íhyaami ó caatúnú ámúhakyéé Méécááni ímífbájchóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. ²Aane ihdyu óvii ámúhakyé íídaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewájýujcátsíki.

Állíú uwáábo múnáa

³Ámuúha táñahbému, ó imíllera éhníínevu ámúhakyé o cáátúnúne muhdúhjáa mepájtyetéíne Píívyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámúhakyé pátsáricyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakyé o tsápijtsóné Píívyéébe meke ájcune ímíáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴Muurá íjcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsótúromé íllure íállíne ámúhá pañévu úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwájýunéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyáromeke. Tehdu nééme muurá wágóóové Píívyéébe waajácuháámí pañétúu tsúucajájucó tene néhduú.

⁵Aane ó imíllé tsúuca ámuha mewáajácújucooróné ámúhakyé o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú íhñéjté íjcyáromeke méénune

dííbyeke ditye cáhcújtsótúnéllííhye. Muuráhjáa Ejíhtó ííñúji múnáa hójtsí pañétú díityéké dibye íjchívyétsórónáa díityédítýú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsjívétsoóbe.

⁶Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dáríivémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsíí pañévu úwánehííñeri íchíjchúmeke ditye tétsii íjcyá dibye muhdú meícyahíjcyáné

ímífbájchóííñévújucó. ⁷Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íúníúéoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjíma ditye dómácócátsíhíjcyáné déjúcotu. Áanetu méwaaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múíjyú níjkéváityúne.

⁸Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke dibye ícúbáhránáa ííveekí dííbyé taúhbajúúné íéhdíiválléne ímityúné íhjúvuhíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámédítýu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpiíhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Mígyééré tsá ímityúné íhjúvátú Naavénédítyú dííbyema Moitséévú ítéméhó hallúvú ityáhjájcátsícyoóca. Tsáháa dibye dííbyedi íúúhíváténe néetu dibye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dííbyeke: “Óví ihdyu muhdú Píívyéébe

uke néehíi.” ¹⁰Árónáa muurá diiye állíu múnáa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné ihjývahíjcyámé iwáájácútúnehjiri iúúhívaténema. Aame iyámédú dáríhvémehíjcyáhi. Ehdu ímillédú íjcyáneri iye íhyallúvú llícyúhcohíjcyámé iwágóóóveíñe.

¹¹iMáidáátsoju ihdyu diiye ké tene pájtyeíñej! Éhnehjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó díhvane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnehjáa Baraáa ímityúné méénu díhvane idsíídsíváíyóneri ijyáacunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá idyárhíhvémehíjcyané nájcaúvú wágóóóveé éhnehjáa Coréé illeebótú nájcaúvú dsíjíveebe wágóoovédu. ¹²Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñe wañéhjinévu nucójpitsóvu ímiáámeúvúvú múúbaké ávyejúúllétúmé ipyééne majchóháñe iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diiye ké ítsáávetúme. Aame éhne múne maállétyúcooca ojtso kíjyeba pevénére tsájtyedu. Áhdure diiye éhne úmehééne ínééváyótsihvu néévátúnéllii íllurájuco meíllone tébajkyéjímájuco mewáágoódu. ¹³Áhdure diiye éhne nohji páné íhdéene móóá úníúvú íjchívyetsódu. Áhdure diiye éhne míficuro wáájácúráityúmeréjuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvetsíí pañévú múijyú nájkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsíiménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dífbyeúvudítý ditye llíyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémédítý: “Ávyéjuube tsájucóó mítyame íhñéjtema pámeere míamúnáama muhdú ditye ícyahíjcyané ímímbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dífbyedítý íhgyúvahíjcyámé iáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú néehíi. ¹⁶Aame muurá tsá múijyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehjújuco íjcyane. Páneere múhdurá

íjcyane nehíjcyáme. Ááne ímillédú ímityúné íjcyáne mítyákímeyehíjcyáme. Aame ímiáámeúvúvú tsaatémá tsaimíyé íhgyúvahíjcyá diiye tsíeméné diiye dítyú íjucúroki.

Cáhcújtso múnáa túkevjtsoju

¹⁷Ámuúha táñahbému, cáhawáa méítsáávé éhnehjáa Jetsocríjtó mamýémú nééene: ¹⁸“Muurá Jetsocríjtó tsííñe tsááíñe píhícooca íjcyaimýe tsaate ímillédú ímityúné íjcyame íllure dífbyedi úúhívatéimye.” ¹⁹Aaméjuco muurá eene míamúnáake páhduvaré íjtsámeíchóne ímityúneriyé tsúúrámehíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰Áánetu ihdyu ímíchi meíjcyáne Píívyéébema méihjývahíjcyá dífbyé Apííchó píáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ²¹Ahdícyane ímiááméré meíjcyá díbye ámúhake iwájyúne ípíááboki. Óóchévetúmére météhmehíjcyá Jetsocríjto meke ídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú medsíjívéjúcúóítýúne bóhívu íájucuki.

²²Múu tsaate páhduvaré íjtsámeimyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcújtsoki. ²³Ehdu múu pájtyetétso cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíyónetu. Árónáa ihdyu múu téhíbwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meífvátuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵Aane ihdyu óvíí Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhakeyehmé ámuha dífbyedítý memújtátuki. Áhdure óvíí ámúhakeyehmé túkévéjtsóobe íñetú ámuha menéétsámeityu dífbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllii metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávýéjútso panévatúre íhtsútuube íjcyaaabe múijyú nájkéváityúúbeke. Áyu tehjújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjí Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

1 ¹Oo Jóáa Jetsocríjtó ñícúve múnáajpi o íjcyaae ñne íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtoke néé díbye ñícúve múnáadívú teene íbóhówájtsoki. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú néené pañe níjkyéji múnáajpij tééveri. ²Aane ñne ícyooca o úúballéné muurá ímiááne Píívyéébé íhju Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoné o ájtyumíne.

³Aane íhdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjí pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

⁴Aane ñne ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íñújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óvíi Píívyéébe ípíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaae ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óvíi téhdure ámuhákye píaabóhi. ⁵Téhdure óvíi Jetsocríjtó páñétúejpi dsíjívétú bóhítujkénuube ámuhákye píaabó pámeere íñújiri íjcyané avyéjujté avyéjuube íjcyaae. Díibye ímiáábé íjcyaae méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane

meke iwájuúnéllii ítyujpácýo waagóoobe téénej tééveri méimítýú méhdityu iwáágóoki. ⁶Aabée meke pícyóó Cááni Píívyéébé avyéjúejte meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meíícúveki. Aabe íhtsútuube avyéjuube íjcyáábeke íhdyu metsu maávýéjútsohíjcyá pajjyuvaré múijyú níjkekávítýúne. Ehdu teéne.

⁷Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnaa dííbyekée cáváájcomema maájtyúmií ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtsoótumé íájtyumíne taáhi. Ehdu pájtyeíñe ímiááne.

⁸Muurá Píívyéébe nééhií: “Oo panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaae muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkekávátsoíbye.” Ehdu muurá Píívyéébe nééhií.

Críjtoke Jóáa ájtyumíne

⁹Aane ñne ámuhá nahbe o íjcyaae ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhíjcyá téhdure dííbye avyéjúejpi o íjcyaae. Áhdure ámuha teene maáábucúduré ó aabúcuíhíjcyá Jetsocríjtó oke píaabóneri. Okée muurá waagóomé móóáj píinétú páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé íhju Jetsocríjtotdítyú íjcyane o

úwáábohĩjcyáné hallútu. ¹⁰Aabée tétsihyi o ĩjcyaae Pívyéébé wáabyuta ĩjcyajcójí dífbyeke o dúúrúvahĩjcyánáa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óoma ihjyúvá éhne múne rojrócó mellĩjchune ihjyuvádu. ¹¹Okée neébe:

—Ímichi oo téhĩjpi páneerée o ípívyéjtsóobe. Áhdure nĩjke oo páneere o nĩjkévátsoíĩfbye. Ahdĩcyane páneere ícyooa u ájtyumíné waajácúháámitu u cáátunúné ú wáalloo Áátsiá iĩńjĩri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíĩnaa, Péégamoo, Tiatíĩraa, Tsáádií, Piradéépiia, Raoditséaa, éhdú coomívari ĩjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

¹²Ehdúu oke díbye néénéllii ó révoové múha óoma ihjyuváné o wáájacuki.

¹³Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óorótu méénúmeĩñé peetéihcyúnéj piine tsaapi míamúnáajpídyú néébe ĩjtyháhácyú hallúvú íwajyámú ĩjcyaae ĩjyocunúubeke. Áábéj piĩnétú óoro mĩhíe chiucunú ĩjpiujívújucu ĩjcyamĩñhe.

¹⁴Áábé níwacóo ávyéta tsĩtsĩ obééjá ihjínédu. Áánetúu íhyálluúúú éhne múu cúújuwa péétécunúdu. ¹⁵Téhdurée ĩjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu díbye ihjyuváné keeváwu téhiñe níwacunúné ihjyuvádu.

¹⁶Aabée ĩmiánéjcutéhójtĩsiri ejecunú 7-meváké mĩcúruke. Áánetúu ihjyútu niĩtsúwá kéhiúcutunú ‘pajtyo’ nééwa panéjcvaré tsúhjíwawa. Áábé húmĩ amĩsaráhcoo nuha ájchúcutunúdu.

¹⁷Áábekée o ájtyúmĩne dífbyé lliĩñéúvú ó áákityeĩnú múu dsjívédu. Áronáacáa íhyójtĩ ĩmiánéjcutéhójtĩ táhallúvú ípícyóone oke neébe:

—Díhllityédĩñe. Muurá ĩmichi téhĩjpi oo páneerée o ípívyéjtsóobe. Áhdure nĩjke oo páneere o nĩjkévátsoíĩfbye.

¹⁸Muuráhjáa o dsjívéebe tsiĩñe ó bohíí. Aabe tsáhájucu mújyú o dsjívéityúne. Aabe míamúnáake cúújúwá panéúvú ó

waagóóhi. ¹⁹Ahdĩcyane páneere ĩñe ícyooa tsúúca ĩjcyánema bóónétu pájtyeĩñé u ájtyumíné caatúnú waajácúháámitu. ²⁰Muurá táĩmiánéjcutéhójtĩsiri 7-meva mĩcúruke u ájtyumíné 7-hava cahcújtso múnáa uwáábojte ĩjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumíné diitye 7-hava cahcújtso múnáa ĩjcyane nééiyóne.

Éépetsorí ĩjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátunúmeĩñe

2 ¹Ahdĩcyane Éépetsorí ĩjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu ĩllu caatúnú: “7-meva mĩcúruke ĩmiánéjcutéhójtĩsiri éjécunúúbé 7-ihcyúvá óorótu méénúmeĩñé peetéihcyúnéj piine úllehĩjcyaae amúhake nééhií: ²O waajácú muhdú ámuha meĩjcyame ímí táwákĩmyeí meméénuhĩjcyáné panévaré ámuha maáábúcutema. Téhdure ó waajácú ímí tehdújucu ámuha meúwáábohĩjcyáné ímityúmeke. Muurá Pívyéébé uwáábo múnáadi iye díllómeiyómeke ámuha méwaaajácuhĩjcyá állú múnáaré dítye ĩjcyane. ³Aane ĩmiááné ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhramefhiĩjcyáné oke íhvéjtsotúmère. ⁴Áronáa ĩjcyáné tsane ímityúné amúhá hallúri: ífveekí tsáhájucu oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcutjsoĩjyú mewájyudu? ⁵Aane meĩtsáávene méihvété ímityúné ámuha meméénuhĩjcyánetu. Áane méimibáávyé éjyúu ámuha meĩcyahĩjcyádu. Muurá ámuha meĩmĩjpyetétúhájhíí ĩllurējuco amúhake o íhvéjtsóĩñé wáájácúratúmerējuco ámuha meĩjcyaki. ⁶Áronáa tehdújucu ámuha metsarílléhĩjcyáné nicoraítámú ímityúné méénuhĩjcyanehĩjé téhdure idye o tsarilléne. ⁷Aane ihdyu óvíi ĩmiááné lléébome cáhcujtsó Pívyéébé Apíchó ó

cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúmé ímí ícyahíjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú múijyú ditye dsíjívéjúcoóityúne bóhíivu Píívyéébe avyéjuri tsaimíyé ditye íjcyaki.”

Ejmínari íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíne

⁸Téhdure Ejmínari íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Ímichi téhíjpi páneerée ípívyéjtsoobe téhdure nájke íjcyaae páneere níjkévátsóiiibe éhnée dsíjívéebe tsiíne bóhíibe ámúhake néehíí: ⁹Ó waajácú ídátso ámuha meícúbáhrámeíhijcyáne oke ámuha meúráavyéné déjúcotu. Muurá tsaate íllure iállíne Píívyéébeéjtedi díllómeíyómé nehniwu ámúhadítýú ihjyúvahíjcyá Naavéneéjteré íjcyánéllííhye. Ehdú ídátso ámuha ííñújiri meíjcyarónáa ámúhá avyéjú níjkyéjiri íjcyáhi. ¹⁰Ahdícyane máábímyeídí éhniínevu ámuha meícúbáhrámeíñeri. Muurá ámúhadítýú tsaatéké Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéné cúvéhoojánutsómé ámuha meícúbáhráméíí pahójtscíj coojíva. Áronáa ihdyu fhvéjtsotómé tsaimíyé oke meúráavyeco ámuha medsíjívétsihvújuco ámúhake o avyéjujtsómé ámuha meíjcyá múijyú dsíjívéityúmeréjuco. ¹¹Aane ihdyu óvíí ímiáané lléébome cáhcujtsó Píívyéébe Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúmé tsá nihñéétsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péégamóri íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíne

¹²Téhdure Péégamóri íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Níhtsúwá ‘pajtyo’ nééwa panéjcvaré tsúhíjvávama íjcyaae ámúhake néehíí: ¹³Ó waajácú ámuha muhdú

meícyahíjcyáne Naavéné ávyéjújkímyeíñé ííñújiri. Árome ímí tehdújuco oke ámuha meúráavyehíjcyáne oke ámuha mecáhcujtsónema. Muuráhjáa táuubállé meénuhíjcyaae Atíípake ditye dsíjívétsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne. ¹⁴Áronáa íjcyáne tsane ímityúne ámúhá hallúri: Ámúháj píine íjcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa díibe Baráake úwááboobe íjraéemuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté íicúvé máchohíjcyáhi. Téhdure ihdícyámema dómácócatsíhijcyáme. ¹⁵Áhdure idyé íjcyámé tsaate ámúháj píine nicoraitámú uwáábó o tsáriléné cáhcujtsóme. ¹⁶Aane ímityúne ámuha meméenuhíjcyáne ihdyu meíhvéjtsóne meímibáavye. Muurá ámuha meímibáavyétúhájchíí lléváhréjuco ámuha éllevu o pééíne ílluréjuco ámúhadi o ícúbáhraki. ¹⁷Aane ihdyu óvíí ímiáané lléébome cáhcujtsó Píívyéébe Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeityúmeke o ájcuú ímiáájjuvu wáájácúratúné majchódú néénevu. Áhdure díityéké ó ájcuú tsítsíj nééné neewáyuvu wáájácúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáamyéré teeu újcume waajácúú mumémé íjcyane.”

Tiatíirari íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíne

¹⁸Téhdure Tiatíirari íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébe Hájchi cúújuwa péétécunúdí fhyálluúúctú néébéj tuháácyú ávyeta ‘rutúrútu’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdí néébe ámúhake néehíí: ¹⁹Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame tehdújuco mewájyúcatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí táwákímyeí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíyóné maábúcuíhijcyáne.

Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehdújuco ámuha meméénuhĩjcyáné tujkénúu ámuha meméénuhĩjcyáné éhniíñevu. ²⁰Árónáa ijcyáné tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj piine Jetsabéé ijcyalle Píivýéébé ihjyú uubálle múnáálledi díllómeífleke iná ámuha menéétulle táicúve múnáake íuwaábori állihĩjcyáhi. Muurá nehĩjcyalle ihdícyáméhjima ditye dómácójcatsíyóné ímityúné ijcyatúne. Áhdure nehĩjcyalle ditye níjcyotájté icúvé májchoróné ímityúné ijcyatúne. ²¹Aane ó téhmehĩjcyará dílle múhdurá íjcyahĩjcyáné íhvéjtsóne ímiáállerejuco íjcyaki. Árónáa tsá dílle ímilletú ímĩjpyeténe. ²²⁻²³Áánéllii ó íhvéjtsóo díllleke dílle chemerí ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíki. Téhdure dílllej tsíímé dsíjívéeíhi. Áhdure dílllema ímityúné méénuhĩjcyámé ícúbáhráméíí teene íhvéjtsótúhajchĩjyju. Áanetu pámeere cahcújtso múnáa waajácúu ímiááné mĩamúnáá íbuuúné íjtsaméí ó wáájacúne. Aabe ámúhake ó ájcuú muhdú ámuha meícyahĩjcyáne áhdovu. ²⁴Árónáa ijcyámé tsaate ámúhadítýú Tiatĩfĩrari díille Jetsabéé úwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú álliuré ijcyane Naavenedítýuré tsááne íhtsútúneri idíllone ditye úráávyehĩjcyáne. Áyu éhduneré téeneri ámúhama ó ihjyúváhi. ²⁵Ahdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímíñevúvú météhmémeícyó tsiíne ó tsááíñevújuco. ²⁶Muurá íñerí táhjátsámeítýúmé ó ímillédú nihñéetsihvúré ícyahĩjcyámeke ó pícyoo íñujíñé avyéjujte ditye íjcyaki. ²⁷Aame mĩamúnáake íhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíñé lliyíhllóné úméhéyí mewápújuhcodú. Ehdú ávyéjuutéimye Llihíyóo oke ávyéjujtsódu. ²⁸Áámeke ó ájcuú éhne tsítsívé mĩicúruwa ímíwu ájchúncunúdu néébedívu. ²⁹Aane ihdyu óvíí ímiááné

lléébome cáhcujtsó Píivýéébé Apííchó cahcújtso múnáake nehĩjcyáne.”

Tsáádíyí ijcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

3 ¹Téhdure Tsáádíyí ijcyáné cahcújtso múnáa úwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Píivýéébé Apííchó 7-nevadú nééne dífbyedi íjcyaaabe 7-meváké mĩicúruke éjécunúhĩjcyaaabe ámúhake nééhií: Ó waajácú muhdú ámuha meícyahĩjcyáne. Muurá ámuha mékévaucunúhĩjcyará Píivýéébeke ámuha meúraávyenetu. Árónáa tsá ámuha ímí meúraávyetúne. ²Áánéllii téiibúwá mejcyáne métsúúraméí ímí dífbyeke ámuha meúraávyéíyóneri dífbyedítýú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú díbye ímillédú ámuha mejcyatúne. ³Méitsááv éjyju ámúhake ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujsóne. Ááne meímíbáávyéne tsiíne ímíñevúvú dífbyeke meúraávyé. Muurá ámuha meímíbáávyétúhajchíí éhne múúne naní múnáajpi wáájacúratúné tsáhdu ó tsáabe ámúhake ó tuvááóvaáhi. ⁴Árónáa ijcyámé tsaate ámúhadítýú ímityúné méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óoma íjcyaa tsaimíyé tsítsij nééne wajýámuunévú iújcámeíñema. ⁵Íñerí táhjátsámeítýúmé ehdu íjcyaaáhi. Ááme memeháñé tsá o páácýúítýú wágóóóvetyúme memeháñé cáátúváne waajacúhááamitu íjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoo Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome cáhcujtsó Píivýéébé Apííchó cahcújtso múnáake nehĩjcyáne.”

Piradéepiári ijcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁷Téhdure Piradéepiári ijcyáné cahcújtso múnáa úwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Ímiáábé állíúútuube Dabíiúvú

avyjú dífbyedi íjcyaaabe pááyucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure dibye wátajcóné tsá múha pááyucóityuróne. Aabe ámúhake néehíí: ⁸Ó waajácú muhdú ámuha meicyahíjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwaábó méuráávyehíjcyá oke tóónutúmére. Áánéllii ámuha meúwáábóíiné uwááboju ámúhama o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹Árónáa íjcyámé tsaate jodíómú íjcyarómé Naavéné icyánéjcuré úravýémé íllure iállíne tahnéjtedi díllómeímye. Árome ícúbáhrámeínetu ámúhá lliínevú ímíhmodúbáne ámúhake ávyéjútsoo ámúhake o wáyyune iwáájácúnema. ¹⁰Muurá íhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámúhake ó téhmeé íñíjiri ícúbáhramé íjcyánetu. ¹¹Aane lléváhréjuco o tsááiñe. Áánéllii múu muhdú ámuha meicyahíjcyádú tsaímíyé íjcyá ámúhá wáábyutájucó íjcyáneri ámuha mebáñumeítyuki. ¹²Muurá íñerí táhjátsámeítyúmeke ó pícyoo Tápiivyéébé duurúwájá apíhájucúnédú néeme ditye íjcyaki. Aame tsá múijyú dífbyedítýú íñéítyúne. Áámedítýú ó caatúnuú dífbye mémema íhcyóómi béhné Jerotsaréé níjkyejíri íjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamýémé diityédítýu. ¹³Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu caátúnumeíne

¹⁴Téhdure Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsoobe íjcyaduré ícyahíjcyaaabe allíútuube ámúhake néehíí: ¹⁵Ó waajácú muhdú ámuha meicyahíjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meuráávyéturómé tsá oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó ímíllera

tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímíllétúhajchíí óvíjyacoóne. ¹⁶Ehdu múhdurá oke ámuha medárhívenéllii ílluréjuco ámúhake o wáágóoíne. ¹⁷Muurá ámuha ménéhíjcyá íhtsutúmé ámuha tsaímíyé meíjcyame íñetú mepíhtotúne. Árónáa tsá ámuha mewáájácúmeítyú nucójpitsówu íevejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeítyú hállúvatúmé múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸Áánéllii oke métáuméí ámúhake o ímbájcho núcójpítsó nénéhjítu ámuha mebóhówaucunújucóótuki. Muurá ámúhake o piáábóneri botsíi ámuha mewáájácúúveé ímiánejcúvú éhne múúne íhyálluúúné ímityúmé ityáábótsámeíne botsíi ímíñeúvú ítvedu. Óhdi ímiá uwááboju íjcyane ímíñeúvú mecáhcújtsóne méímíjpyeté éhne múúne óoro cúújúwari chócóóvenetu íñéhní wágóóóvné boone íñé ímíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹Muurá o wáyyúmeke ó úwaaabó ditye óóma íímíbáávyeki. Áhdícyane ímiááméré meíjcyáne méímibáávyé múhdurá ámuha meicyahíjcyánetu. ²⁰Ámúhake ó píúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu mepíuvádú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíí ámúhake o ímbájcho tsaímíyé menáhbévájcatsíki. ²¹Muurá íñerí táhjátsámeítyúmé ímí ícyahíjcyámeke ó pícyoo táúniúvú muhdú llihíyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²²Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Píívyéébe ávyéjúttsámeíne

4 ¹Átsihdyúu idýé ó ájtyumí níjkyejítu llééhowa pááyucunúne. Ááné pañétúu oke tsiíne éhneé íhde rojróco mellíjchúnej kéévádú íhjýúvaabe néehíí:

—Cáhawáá taéllevu dichá muhdú pájtyéñehjívú uke o úújétsoki.

²Ájyúu Píívyéébé Apííchó piáábori ó ájtyumí teene níjkyéjǵi pañe ávyéjǵi ijyáwá hallúrí tsaapi ácuúacunúubeke. ³Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, ijcyané neewáyúúcu ‘rutúrútu’ nééne ámítsaráhcódu. Aanée teewa ijyáwá hallútu tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmeráada’ némeñé neewáyú áchaúacunúdu. ⁴Ááwá úniúúcurí tsiwahji 24-wava ijcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhji hallúrí téhduméré 24-meva túkevéjtsoje óoró chahíwáanema ijcyame ájúcatyéme wajyámúúné tsítsjáhjúvu. ⁵Aanée pañétúéwatu rórihcyóné fhnáho ihjyúvá éhne múúne chijchi fhjyuvádu. Áánetúu tééwá úmíwari 7-neva peetéháñé 7-nevádú nééne Píívyéébé Apííchó ijcyané nááve. ⁶Téhdurée tééwá úmíwari nújpacýódu ‘rauráú’ nééneé. Átsihyí 4-meva iyámédú néémé hálluúúné panéjcvátú ijcyame tééwá hallúrí panéjcvári. ⁷Áámedítýú tsaapi báju oohíbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájidy. Áánetúu tsijpi húmí míamúnáájpi humídu. Ááne tsijpi méwáájicobádú néébe wállúríjúacunúhi. ⁸Áámedítýú 6-wava íhñúwaane tsáápiítsádítýú ijcyámé hálluúúné patsíhjívatúre. Aamée ‘dáij’ néétune cójijhajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré fhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u ijcyabe íjcyadúré ú ijcyá dipíívyema íjcyátuube.

⁹Ehdúu diitye 4-meva íavyéjǵi ijyáwá hallúrí ácuúacunúúbé mújyú dsíjívéítyúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomé. ¹⁰Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtsoje dífbyé úmíwávú ímíhmóúbáne dífbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááné dífbyé líiñéwú iwájójcóné nééhií:

¹¹Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyabe ihdyu tehdújuco

panévatúré fhtsútuube u ijcyabe u ávyéjǵi. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjǵi íjcyá páneerée u ímíllédú u ípívyéjtsonehíjǵi dítyájpiyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

Obéjájwuúdu néébeé

5 ¹Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjǵi ijyáwá hallúrí ácuúacunúúbé panéjcvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjcuéhójtsiri. Áhaamí 7-neva wáumíñémeíháámí ténevádú ejke múha íhdícyame téhaami ipááyútu. ²Ájyúu níjkyéjǵi múnáajpi íhstútuube kéévánécoba nééhií:

—íA ijcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyúcuíyóme? ³Tsá muurá tsáápiúba níjkyéjǵi íñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyúcuéne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjívémedítýú tsá tsáápiúbaré íjcyatúne. ⁴⁻⁵Ehdúu dibye nééneri o táhíjcyáronáa tsaapi diitye túkevéjtsojtédítýú oke nééhií:

—Tahdíne bóhoj. Muurá íjcyabe tsaapi Jodáa dohjíba múnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe báju oohíbyédú fhstútuube íjcyáábe. Aabe ihdyu óví téhaami paayúcu ímiáábée íjcyane úújétsóobe.

⁶Ehdúu oke dibye nééronáa teene ávyéjǵi ijyáwá únuri diitye túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj píine ó ájtyumí obéjájwuúdu néébe íjyóacunúubeke. Áábekée boohówáné dítyée idsíjívétso dífbyeke méénunéhji. Áábejtóonée 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhduneré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevádú nééne páneere íñújívú wállómeíñe náávé íjcyane. ⁷Aabée diibye obéjájwuúdu néébe íavyéjǵi ijyáwá hallúrí ácuúacunúúbé éllewu ipyééne ujcú téhaami dífbyé ímiánéjcuéhójtsiri íjcyaháami. ⁸Aabée téhaami újcuúbé líiñéwú diitye 24-meva túkevéjtsojtémá

4-meva iyámédú néeme míhmóubáhi. Aamée ityujkévevu ijcyumúbaánema ijcyámedi téhdure óoróihllóne. Áihllójí pañee tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Píivyéébema dífbyeéjté meihjyuváné dífbyedívu újjetéhjcyáne nááve. ⁹⁻¹⁰Aamée dífbyeke idyúúruváné béhju majtsíjyú májtsívaaju íllu néehíí:

Apáábyéré ímiáábé u ijcyaaabe ihdyu ú piivyété téhaami u páayucúne. Úpée muurá múuha wájyuri u ícúbáhrámeíñe ú dsjívéhi. Aabée dítyujpácýo u wáágóonej téeveri múúhakey panéva íñújíne múnaa páhduvaré íhjúvámema ú ímíabachó ímí Píivyéébema muha mejjcyaki. Áánemáa múúhakey ú picyóo dífbyé avyéjúejte muha mejjcyaki. Áhdurée múúhakey ú picyóo llúuvájte muha mejjcyame dífbyeke meífcúveki. Aame muha méjicyaa avyéjuchte íñújiri.

Ehdúu nééju májtsívame.

¹¹⁻¹²Áamekéé o ítéhjcyánáa avyétá mityámé níjkyéjri múnaa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsíváhi:

Obéjáuúúú néébéé ícúbáhrámeífbyé ihdyu tehdújuco panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe pane wáajacúne. Áhdure tehdújuco díbye avyeyúúne. Áábeke ihdyu metsu maávýéjútso dúúruvamére.

Ehdúu nééju májtsívame.

¹³Téhdurée idyé ó lleebó páábé ihdeéjpi níjkyéjiri, íñújiri, íñújí pañe, nújpácýo pañe, íjcyame íllu nééju májtsíváne:

Eene avyéjú íjyáwá hallúrí ácuucunúúbee, obéjáuúúú néébéé, íjcyamútsí panévatúré íhtsútujtési íjcyámútsikyé ihdyu tehdújuco metsu maávýéjútso dúúruvaméré múijyú níjkéváityúne.

¹⁴Ehdúu nééju dítye májtsíváné boone díitye 4-meva iyámédú néeme néehíí:

—Ehdu teene tehdújuco. Áánetúu díitye túkevýtsojte ímíhmóubáne díityétsikyé duurúváhi.

Waajácuháami páyuuvéne

6 ¹Átsihdyúu o ítténáa tsúúca díibye Obéjáuúúúú néébe teene waajácuháámí éjketa tujkénúene idyóvájjáróne paayúúhi. Áánáacáa ó lleebó chijchi múu íhjuvádú oke tsaapi díitye 4-meva iyámédú néemedítýú nééneé:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ²Ahdújucoó o íttécunúné díbye pááyúúhámí pañe tsítsíbeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóowama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénujcátsityu íjcyáábeke cháhiwávú dítye ávohjácoobe péé méénujcátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóvájjáróne díbye pááyúúúnáa idyé oke tsijpi díitye 4-meva iyámédú néemedítýú néehíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁴Ahdújucoó o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi íjju tújpaábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáábeke némeíñé díbye pámeere íñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávájtso dítye íllíhyánújcatsíki. Áábedíí avyétá íhtsútú néené cávaájco.

⁵Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóvájjáróne díbye pááyúúúnáa idyé díitye 4-meva iyámédú néemedítýú tsijpi oke néehíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. Ahdújucoó o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi íjju cúúvéébeúvú néébé hallúrí íjcyaaabe eevéjé éjécunúúbeke. ⁶Áánáacáa ó lleebó díitye 4-meva iyámédú nééméj piñétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéí hallúvú tsáne áamuréjuco trígo újcúmeíñe. Áánetu tsebáádá 3 áamuréjuco

újyúmeĩne. Áánellii tsáhájucó múu íjyácutújúcootú bínojápacyoma dúúrúbajpacyó újúcúyóneri.

⁷Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcutúnáa idyé diiŷte 4-meva iyámédú néemedítýú nihñéejpiyé oke nééhíí:

—Éje, cáhawaá dihtécunuj. ⁸Ahdújucóo o íhtécunúné téhaamí pañe tsijpi iiju llíjcyáábeúvú néébé hallurí Dsjíjvé imyémé íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáábe mémé ícúbáhaméi. Áamútsikyéé némeĩne tsahdúnéecuélle míamúnaa íññújiri íjcyámeke dityétsi idsjívétso méénujcátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diiŷtsikyé némeĩne iyámedi diiŷtéké dityétsi idsjívétso téhdure tsahdúnéecuélle.

⁹Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcutúnáamí pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébé íicúvé wájí lliiñe díbyé ihjyúo íhvéjtsotumé ímí úwáábohíjcyané hallútu ditye dsjívétsóméhjike. ¹⁰⁻¹¹Áámé wajyámúúnéé tsítsijáhjí íjcyame wáníjcyámei kéévánécoba illúu:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé ímúíjyú íññújiri íjcyame míamúnaa múuhakyéé dsjívétsómeke téené hallútu u ícúbáhrañe? Áánelliihyéé diiŷtéké némeĩne diiŷtékéé idsjívétsódú téhdure íñahbémú Críjtó íicúve múnáake dityéi dsjívétsóné ditye ityéhmekei.

¹²Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcutúnáamí pañe ó ájtyumí ávyetá íhnáhó íññují váumeĩne tujkéveri cóójjeppi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánétúu péjcoejpi tújpacýóduréjuco íjcyane. ¹³Áánaacáa mícúru dojco íññujívú éhne múúne higyéeráhe néévá tsjípáné kiiŷyebari dójcodu. ¹⁴Áijyúu caame íévehóowá

pevétsíiyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívyoácódu. Áhdurée cámeŷajúnema móóáj pañe íjcyáhbaújí íñé tsíelleŷuréjuco. ¹⁵Áijyúu pámeere míamúnaa íññújiri íjcyame ávyéjujtee, éhnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmei néwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. ¹⁶Aamée teene néwáyúcobáneke, cámeŷajúneke, nééhíí:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú ijyáwá hallurí ácuucúnúbé múuhakye íájtyumítuki, áhdure Obééjáuúduú néébe múúhadi ícúbáhraíyóné íhdétu. ¹⁷Muurá tsúuca múúhadívú ícúbáhaméi wajtsí múha áábúcutýuróne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o ítteme.

Ijraémudítýú tsaate Píívyéébeéjte

7 ¹Átsihdyúu idyé tsiiñe naŷédu néené pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéji múnaa íññújiri patsíhŷívarí íjyócutjcyatémeke. Téhmehíjcyáméé íññují, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ívááútuki. Áamekéé némeĩne íññújima nújpacyo ditye ityútávájsoki.

²Áronáacáa tsijpi diiŷtédtýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeĩnema tsáábe néé kéévánécoba: ³—Métútávájsodíñei íññují, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébé íicúve múnáá úmicóónetu díbye mémé mepícyoótúné hajchóta.

⁴⁻⁸Aanee oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa ijraémú íjcyámedítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúuca pícyámeĩne: Jodáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Robée dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Atsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohjíbatu

12,000-mevaa, Itsacáá dohjíbatu
 12,000-mevaa, Tsaboróó dohjíbatu
 12,000-mevaa, Jotséé dohjíbatu
 12,000-mevaa, Bejamíí dohjíbatu
 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjima íjcyame

⁹⁻¹⁰Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyi diibye íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúúdu néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyétá mityáné míamúnaa eevératu panéva íñujííne múnaa íjcyame páhdváré íhjúvámeke. Áámé wajyámúúnee tsítsíjáhjíúvú néeme wájyuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhíí:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee,
 Obééjáuúúdu néébeé,
 íjcyámútsídytu.

¹¹⁻¹²Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevéjtojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine pámeere níjkyéji múnaa íjcyame ímíhmóúbáne Píívyéébeke dúúrúvámé nééhíí:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé mújyú níjkéváityuube panévatúré fhtsútuube ávyéjuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtsó dúúrúvamére. Ehdu teéne.

Ehdúu néeme níjkyéji múnaa.

¹³Áánáacáa tsaapi túkevéjtojtédítýu oke nééhíí:

—¿Aca aatye eene tsítsíjáhjima íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé?

¹⁴Áánéllihyéé oke nééhíí:

—Tsáha, Ávyéjúúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéllihyéé oke neébe:

—Íjtyéé ímíbaavyé Obééjáuúúdu néébeé tujpácýo wágóóóvénéj tééveri. Aamée ávyétá íhnáhó nééne ícúbáhraméí íñújiri íjcyánetu pajtyéhi. ¹⁵Áánéllíí ícyoooca Píívyéébema íjcyame dífbyeke

íicúvehéíjcyámeke ííne imíjyaú pícyoóbe.

¹⁶Aame tsáhájuco mújyú ájyabáávatéityúne. Téhdure tsáhájuco ditye ádópívyenuútyúne. Tsáhájuco mújyú nuhba diityéké áñúityúne.

¹⁷Muurá ávyéjú iyyáwá únúri íjcyaaabe diityé tehmeébé Obééjáuúúdu néébe tsaímíyé diityéké túkévejsómé ííne imíjyaú íjcyáhi. Áámedítýu Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá íínerí kímooovjúcootúne. Ehdúu oke túkevéjtojtédítýu tsaapi neé naavédú nééne o ííténé pañe.

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

8 ¹Ájyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóvájcaróne diibye Obééjáuúúdu néébe pááyúúháámí pañe ó íite níjkyeji dáíhñééréjuco íjcyane wahájchotáwu.

²Áánáacáa ó ájtyumí 7-meva níjkyéji múnaa ítyujkévevu rojróóónema íjcyame Píívyéébé úmíwari íjcyámeke.

³Áánétúu tsaapi dífbye íicúvé wáájí úniúvú íjyócuuvévá dífbyeéjté dífbyema íhjúvahíjcyáne náávé mityane pácúúcu óóróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dífbyeke íicúveki. ⁴Aanéé teene pácúúcu ditye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. ⁵Átsihdyúu dífbyeke íicúvéjítu teene lífýíhlló pañévú cújúwayúúhá újucune ditye ííñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhrórí’ dóvájaavéhi.

Rojróóóoné líjchúmeííne

⁶Áánáacáa diitye 7-meva níjkyéji múnaa tsúúca ímíbájkímýeí írojróóóoné ílljchuki.

⁷Aanéé tujkénú tsaapi írojróóó líjchúné tujkéveri cújújúwama tújpacýo úmeváné páwahji néene dójconeri tsaahdúnéécuéllé íñúji áiivyé bájúnemájuco.

⁸Ááné boonétúu idyé tsijpi írojróóó líjchúné tujkéveri cámeéhbaúcobádú nééne pééteécunúné móóá pañévú

áákityéné núpjacyo tsahdúnéécuéllé pífvyetétsó tújpacyóvrújeuco. ⁹Áánerii tsahdúnéécuéllé téjpacyo pañe íjcyame dsíjívéhi. Áhdurée tsahdúnéécuéllé téjpacyorí úllénéj kujúwamíñé wágóoovéhi.

¹⁰⁻¹¹Ááné boonétúu idyé tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri níjkyéjitu ‘Paapáwa’ némeíñé miicúruwácoba áákityé péétécunúúbéré páneere téhíñé pañévu. Áánerii tsahdúnéécuéllé núpjacyo páapañújpacyó mítyame míamúnáa iádóne dsíjívéhi.

¹²Ááné boonétúu idyé tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri nuhba cóójiejpii, péjcoéjpii, mícúruu, íjcyame tsahdúnéécuéllé áábatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³Áijyúu méwaajídú néébe íévéhóowari wáhpeebe kéévánécoba nééhií:

—iMáidáátsoju ihdyu íñúñjí hallúrí íjcyané míamúnáake tene pájtyeíñé nihñéejtéré 3-meva níjkyéjii múnáa írojrócoóné llíjchúcoóca!

9 ¹Áróné illúhwuúrée tsúúca tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri mícúruwa níjkyéjitu íñújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú watájcó ipááyucuki. ²Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtso íjchívýe éhne múúne wájcyoha péetene ójtsodu. Aanée cóójiejpi núhbake wátajcó cúúvénécóbaúvrújeuco. ³Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere íñúñjiri óóvimu núúodu míamúnáake íñúúoki. ⁴⁻⁵Áámekée némeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé íumicóónetu íjcyátúmeke ditye ícúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsíjívétotúmére. Téhdurée diityéké némeíñé íñúñjiri páneere úmehéénema bajtsóháñé íjcyane ditye ícúbáhrátuki.

⁶Ehdu tene pájtyeócooca míamúnáa idsíjívéyóneri íjyáacunúróme tsá dsíjívéityúne.

⁷Aamée diitye tséreemu panéjucu míamúnáa humínédú íhyúmine néeme óóro chahíwaanédú néénema íjcyame tsúúca íjcyátsíiivýe éhne múúne méénujcátsíllii íjumu íjcyátsíiivýédu.

⁸Áámé níwacóóné walléémú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájíñé bájú oohííbyécóbá ihwájíñédu. ⁹Ááméj píjújíñéé úwáñé miihónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvápíchówu éhne múúne méénujcátsivu íjchíemíñé íjumu líicyuhcóné íhjuváu.

¹⁰Áámé nuówáánéé óóvímú nuówaanédú tééneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñe. ¹¹Áámé avyéjuubée íjcyaaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú avyéjuube íjcyáábe mémé heeberéomú ihjyúrí Abadó. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporíó ‘tútavájtso múnáajpi’ nééiyóne.

¹²Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhrámé pájtyene. Áronáacáa némeíñé tsiíñéi míñéécu íjcyane.

¹³⁻¹⁴Átsihdyúu idyé tsiíñe téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéjii múnáadityú írojróco llíjchúné tujkéveri Píívyéébe ícúvú wájí óórótu méénúmeíjii hallúrí ócájij tóónédú néénéj píinétú tsaapi dííbyeke nééhií:

—Tsíñaácó aatye 4-meva naavémuke eene Eoparáátej téehí únútu dóhjívámeke. ¹⁵Ahdújucóo díbye tsíñaácómé tsahdúnéécuéllé míamúnáake dsíjívetsóné ímichíi ihdyu téijyú wáabyutájuco pícyámeímye. ¹⁶Áijyúu némeíñé diityé tsoadáhómú íjímudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷Ááméj píjújíñetúu ímyéénujcátsí miihóné chíájcatye páhduváré némiíhójjí tújpámiihójjíúvu, llíjcyámiihójjíúvu, ajtyúvámiihójjíúvu, íjcyane. ¹⁸Áánetúu diitye íjímú níwauúné bájú oohímyé níwauúnédú néémé ihjyúháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsoóperee, íjcyane íjchívýeneri tsiíñe mítyane míamúnáa

ds̄jĩv̄é tsahdúnéécúelle. ¹⁹Muhdú ih̄jyáa ih̄jyúháñema íbówaañe íñĩmyémú níwaúúnédú néeneri m̄amúnáake lliih̄yánuh̄jcyáme.

²⁰Arónáacáa ds̄jĩvetúmé tsá ímityúné imyéénuh̄jcyáné ih̄véjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánivah̄jcyáné ih̄véjtsotúne. Áhdurée tsá ditye ih̄véjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óorotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéh̄jike icyáánivah̄jcyane. ²¹Áhdurée tsá ditye ih̄véjtsotú ids̄jĩvétsócatsih̄jcyáne, iwáábyénúcatsih̄jcyáne, ih̄dícyámema ídyómácócatsih̄jcyáne, íñánicyatsih̄jcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

**Nĩjkyéji múnáajpi
waajácúháámima íjcyane**

10 ¹Átsih̄yúu idyé tsiñe naavédú néené pañe ó ájtyumí tsijpi íh̄tsútuube nĩjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúbé ojtsó pañe cáámetu nítyéébeke. Áábe h̄umíi ajchúcunú cóójéjpi nuhba ájchúcunúdu. Áánetúu íjcyúbaacu peetécutunú cúújuwa peetécutunúdu. ²Aabée waajácúháámíwu wájih̄túcunúháámí éjécunúúbé ímíánéjécúejtuhá túvaúcunú móóatu. Áánétúu náníñéjécúejtuhá túvaúcunúúbé íñújitu. ³Aabée éhne múúne bajú oohíbyécoba íh̄jyuvádú ávyétá íhnáho íh̄jyúváne tujkéveri 7-meva híjchimu íh̄jyúvá ávyétá íhnáho. ⁴Aanéé ditye muhdú néene o cáátúnúfyonáa tsaapi oke cáámetu néehií:

—Caatúnudí ditye íh̄jyuváne. Téhdure muuca dúúbállédí teene.

⁵Áané boonétuu diibe nĩjkyéji múnáajpi eené móóama íñújitu tárívájaućunúúbé ímíánéjécúehójsí cáámevu íhbúćúhi. ⁶Áánemáa múijyú ds̄jĩvéítuube páneere íévéhóowari íjcyánéh̄jima íñúji, nújpacyo, múhdúné

tsieméné íjcyanéh̄ji ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímíáané tsúúca páneere nĩjkéváiñe éévé újjetéhi. ⁷Muurá 7-meva nĩjkyéji múnaa íjcyamedítu níh̄ñéejpíyé írojrocó líjchúćúcooca páneere ílluréjuco nĩjkéváiñe Píívyéébéé múha wáájácútúné íh̄jyú uubáalle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe nĩjkyéji múnáajpi eené móóama íñújitu tárívájaućunúúbé.

⁸Áánetúu cáámetu óóma íh̄jyúvaabe tsiñe oke néehií:

—Aadi nĩjkyéji múnáajpi eene móóama íñújitu tárívájaućunúúbédítu éhaami waajácúháámíwu duúcu. ⁹Ahdújucoo o pééne o táumeíñe téhaamíwu dífbyeke. Áánéllih̄yée oke neébe:

—Áju, májcho téhaami. Muurá u májchone iimúwu néerone díhbaú pañévu páápañúuhi.

¹⁰Ahdújucoo o úćúháámíwu o májchone ímíáané iimúwu néerone táhbaú pañévu páápañúuhi. ¹¹Átsih̄yúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallúri tsiñe pámeere m̄amúnáake u úúbáalleíñe íñá diityéke pájtyeíñe panéva íñújĩne múnaa páhduvaré íh̄jyúvameke pámeere íavyéjujtémájcu.

Mítyétsi uubáalle múnáajtési

11 ¹Ehdúu oke íñéené boonétu eevéivu oke íajcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píívyéébéé duurúvájama dífbye íicúvé wáji. Áhdure ú éévéé múhdúmevá tééjari dífbyeke dúúrúvah̄jcyámeke. ²Áánetu ih̄dyu tééjá llah̄jtsí tsúúca tsiñe íñúji múnáa hójtsí pañe íjcyane tsá u éévéítuúne. Muurá 42 nuhbáva tétsii Píívyéébé cóómiyi íjcyame técoomi tútávájtsóóhi. ³Áijyu ó wálloó mítyétsi kímóóvé wájyámuma íjcyamútsí táuubáalle méénúímútsikye dityétsí tamyémeri 1,260 coojívá hajchótá iúúbáalle íñá pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óóma íh̄jyúvaabe.

⁴Aane diityétsi íjcyane nééiyóné eene pané iin̄jji avyējuubéré Píivyéébe íjcyáábé úm̄wari orívohéecuma mínéécu peete íjcyane. ⁵Áamútsikye múnáájsórómeke ds̄jívétsóimútsi cúujuwa diityé hallúvú ír̄ipiacóneri. ⁶Ehdu in̄á pájtyeíñé iúúbálléné hajchótá nééimútsi tene iállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyo vuréjucó dityétsi píivyetétsoíñé íñ̄újiri íjcyámeke páhduváré nééne chémeháñeri ichémétsoki.

⁷Áronáa teene iúúbálléhjcyané dityétsi n̄jkévacooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíivyebe diityétsima imyéénújcatsímútsikye ds̄jívétsoóhi. ⁸Áamútsi itémehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyaā fh̄tsútu cóómí Máavyējuubée wátyétyécúmeícyóómí uulléjijtónéj piine técoomíyé Tsodóoma, Ej̄h̄to, némeícoómí pañe. ⁹Áhóócuúvuke páp̄ihchúuj̄ coojíváj̄ piinévújucó panévá in̄uj̄íne múnáa ítéhíjcyáhóócuke tsá múha ím̄léityú tsaate cúúne. ¹⁰Aame ávyeta téneri ím̄jyúúvéné iwáñehj̄vaténé pañe tsíeménehj̄vú bohbanújcátsíhi. Ehdu ím̄jyúúvemyé íjyévéhreváa dityétsi diityéké Píivyéébé ihjyú iúwáábóneri pátsáricyohíjcyanéllifhye.

¹¹Áronáa téhdune 3 coojíváj̄ piinévú Píivyéébe tsiíñe diityétsikye bóh̄ítsómútsikye íajtyúmine míamúnáa ávyetá ihnáó íllítýeéhi. ¹²Áamútsikye tsaapi cáámetu kéevánécoba neéhi: —Métsa íllevu. Ahdújucó diityétsi pééiñe cáámevu ojtsó pañévú ímunáa diityétsikye íténáaaca. ¹³Ájyú ávyetá ihnáó íñ̄uji vááúmeñeri técoomítyú tsátsii jáahañe cáhvyábáneri 7,000-meva míamúnáa ds̄jívéeéhi. Áneri cóejte ávyetá ihnáó íllítýeéne Píivyéébe n̄jkyéjiri íjcyáábeke avyéjútsoóhi.

¹⁴Ehdu m̄jyúújucó ícúbáhaméí pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéi tsiíñe ícúiyé téené boonétú pájtyeíñe.

Nih̄ñeéjpiyé írojróco ll̄jchune

¹⁵Aanéé nih̄ñeéjpiyé n̄jkyéji múnáajpi írojróco ll̄jchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéevánécoba neéhií:

Naavéné avyéjú íñ̄újiri íjcyaroné
Mépiivyééberéjucó cáavacúné
íyéjucó Críjtoma íavyéjuutéki.
Áaberéjucó tééjí avyējuube
íjcyaiñé m̄jyú n̄jkeváityúne.

¹⁶⁻¹⁸Áanáacáa 24-meva túkevéjtsojte Píivyéébé úm̄wari íavyéjú íjyáwáané hallúrí ácújcatyémé díbyé lliiñévú ím̄hmóúbáné díbyeke dúuruvámé neéhií:

Tehdújucó Ávyējuube Píivyéébe
fh̄tsútuube íjcyaduré u
ícyahíjcyaaabe díh̄n̄h̄ori u
ávyējuuténe. Aabe íñ̄újiri íjcyané
míamúnáa úh̄divu
cááyobahíjcyámeke u ícúbáhráíñe
éévé újjetéhi. Áhdure tsúúca
ds̄jívéjúcóórómema muhdúh̄jáa
ditye ícyahíjcyané u ím̄bájchóíñe
éévé újjetéhi. Aabe díicúive
múnáa fh̄tsútuujtémáyé ídáátsojte
uke íavyéjúúlléne ím̄í díwákimiyéí
méenuhíjcyámeke tééne áhdovu ú
ájcuúhi. Áánetu íllure íñ̄újiri
míamúnáake tútávátsohíjcyámedi
ú ícúbáhraáhi.

¹⁹Ehdúu Píivyéébeke ditye dúuruvánáa n̄jkyéjiri íjcyaja díbyé duurúvaja páyúcuúvéné pañe ó ájtyumí díbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyané cajóonaba. Áanáacáa híjchímuba dówáaavéné ávyeta ‘rorhróri’ néénáa íñ̄uji vááúmeñe. Áhdurée mítyane nújpacyo wáané dojcohi.

Wálleemútsi ápicóhó nééné iyáábema

12 ¹⁻²Áané boonétúu idyé tsiíñe muhdú tene pájtyeíñe uubállé ó ájtyum̄hi: Tsáápillée ééválle íévéhoowávú óh̄divu bóhówaavé

cóójějpi núhba ájchúdú íwajyámú
 néelleé. Aallée péjcoějpi núhbá hallúri
 íjyócunúllé चाहिवा 12-meva mĩcũru.
 Aallée ihjyúcunúhijcyá íavyéneri.
³Áanáacáa idyé apíchówu níhbácobádú
 néébe tújpáabyécoba bóhówaavéhi. Áábé
 níwaúúnée 7-ua íjcyánetu íchahíwáané
 ávójcatyéhi. Áánétú íjtyóóne 10-jtoova.
⁴Aabée íbówari tsahdúnéécúellé
 mĩcũruke wájojco íñújí hallúvu.
 Átsihdyú íjyócúúvetéébe dílle eenée
 ítsĩmáváñeri íjcyállé úniúvú dílle
 tsĩmávátsike idyóókí. ⁵Áanáacáa tsúúca
 tsĩmáváalle wájpíwúuke páné íñújíne
 avyéjuube íhtsútuube íjcyáífbyeke.
 Áábekée Píívyéébe íavyéjuvu ujcú díbye
 dífbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶Áané boonée
 tsíiju úmívá íñéubará píívyétúné íñújívu
 tsátsii Píívyéébe dífílema fhénútsihvu.
 Átsihyí íjcyálleke dífbyere tehme 1,260
 coojívá hajchóta.

⁷Áané boonée níjkyéjiri níjkyéji múnáa
 avyéjuube Migyééré íhyájkímuma díbye
 apíchówu níhbácobádú néébe téhdure
 íhyájkímuma íjcyáábema méénújcátsíhi.
⁸⁻⁹Aabée Migyééré dífbyeke ityáhjáne
 waagóó tétsihdyu íñújí hallúvú pámeere
 íhyájkímumájúco éhnehjáa éjjuúvú
 íñímíyédí mĩamúnáake
 tútávátsohijcyaaabe Naavéneke.

¹⁰Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu
 kéévánécoba néehi:

—Tsúúca Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe
 íavyéjuejtéké pájtyetétsoíne éévé
 úújetéhi. Muuráhjáa ílli Crĩjtoke
 pícyoobe tééné avyéjuube díbye íjcyaki.
 Aane tsúúca dífbyeke dífbyé cahcújtso
 múnáa hallúvú pájjuváré cójfhajchótá
 pécóhahjchótá álliúúnúhijcyaaabe
 wágóoovéjucóo níjkyéjitu. ¹¹Díbyée
 tsúúca táhjátsámei Obéjáuúúú néébe
 tújpacyó wágóóóveneri. Aané díbye
 Obéjáuúúú néébe uwááboju
 cáhcujtsómé téhdure tsúúca dífbyeke
 tahjáhi. Áánéllíhyée tsá dítye íllityétú

idsjívéñeri. ¹²Ahdícyane méimíjyúú
 pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áánetu ihdyu
 máidáátsoju tene pájtyeíñé íñújíri
 íjcyámeke. Muurá tsúúca Naavéné
 wahájchotáréjuco ímúwa íjcyane
 iwáájácune ávyétá íhnhó
 icyáyobáávaténe nihñéréjuco
 mĩamúnáadi ícúbáhraíne.
 Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjitu.

¹³Aabée díbye níhbácobádú néébe
 tsúúca íñújívu iwágóóóveíñé iwáájácune
 imíllera eenée wájpíwúuke tsĩmáválleke
 idsjívetsóne. ¹⁴Áronáacáa Píívyéébere
 nééjuri méwáájí núwácobácúú néene
 dífíledítý íjcyáneri wááménelle ípyée
 ícyahíjcyáhullévú íñéubará píívyétúné
 íñújívu tsiíne íñímíyédíyéjuco díbye
 dífílleke ípátsáríjcyótuki. Aallée 3
 píjcyábáj píñévú téhulle íjcyálleke
 dífbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi.
¹⁵Áánéllíhyée idyé díbye níhbácobádú
 néébe dífbyere íñímíyee íjcyaaabe
 íllímútuuhjáco núpacyo páneer
 icyáájávésóneri dífílle ímájcánútsóroki.
¹⁶Áronáacáa íñúji wácaavéné núpacyo
 adúcuhi. ¹⁷Áánetúu awáá éhniíñevu
 dífíledívú icyáyobáávaténe dífíle
 hájkímumáyéjuco díbye méénújcátsíñé
 Jetsocrĩjtó uwááboju tsaímíyé úraavyémé
 Píívyéébe táuhbaju nehjújuco
 ícyahíjcyámema.

Ápíchó nééné iyáábemútsícyobácu

13 ¹Átsihdyúu móóa úniúvú díbye
 íjyócúúveténáa téémó pañétú
 apíchówu nééné iyáábécoba íjchívyéhi.
 Áábé níwaúúnée 7-ua íjcyáúhju
 nehniwu Píívyéébedítý íhjuváné
 caatúváhi. Áánetú íjtyóóne 10-jtoova
 íjcyánetu íchahíwááne. ²Aabée báju
 oohíbyécobádú néébéj tuhááñé báju íjjuj
 tuhááñédú néébe íhju apíchówu.
 Áábekée díbye níhbácobádú néébe
 pícyóó avyéjuube díbye íjcyaki. ³Áábé
 níwaúúnetúu tsau tsaate cáváájcu

dsíjivérou tsiíne bóhíneri panéva ínũjíne múnáa mítyane iúllévénúne dífbyeke ávyéjytsóhi. ⁴Áhdurée diibye níhbácobádú néébeke ávyéjytsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutésónéllíihye. Áánemáa diibye iyáábécóbádítú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaae tsaapi áádídívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha íjcyatú dífbyeke tájháiyóme.

⁵⁻⁷Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóo díbye íínũjí avyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táúhbaabe díbye ímityúné Píívyéébedítú ííhjuvaki. Áhdjújucóo ávyéta néhni díbye íhjuváné dífbyedítuu, dífbyé duurúvájatuu, níjkyéjiri íjcyámedítuu, íjcyane. Áánemáa dífbyeéjtema

imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné ínũjíne múnáa páhduvaré íhjuváme. ⁸Aamée pámeere dífbyeke ávyéjytsó dúúrúvamére. Áánétúu apáámýéré tsá dífbyeke ávyéjytsótú íínũjíkyée ípívyéévtúné íhdéjuco idsíjívéíne pítyájcámeíbyé Obééjáuúúú néébedi íjcyáháámítu imyémeháñé íjcyame. ⁹Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cahcújtsóhi. ¹⁰Muurá tsíjtyeke

cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsíjívétsómeke idyé dsíjívétsómye. Áhdícýane tsúúca Píívyéébeéjé íjcyame múu ímíneúvú dífbyeke icyáhcújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcuhi.

¹¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba íínũjí pañétú íjchivyéné obééjáuúuj tódú íjtyóócu néébeé. Aabée íhjuvává ávyéta apííchó níhbácobádú néébe íhjuvává. ¹²Aabée íhtsútuube éhneé tsau íhñíwau cáváájcámeíú tsiíne bóhíbe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée diibye obééjáuúuj tódú íjtyóócu néébe táuhbá pámeere míamúnáa íínũjiri íjcyámeke dítye diibye eenée íhñíwau

tsau cáváájcámeíú tsiíne bóhíbeke idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴Áánemáa dífbyé úmíwávú méénúráityuróné méénuhíjcyaaé. Aabée míamúnáa ífténeriyé cáámetu níityétsó cúújuwa íínũjívú. Ááneríí míamúnáake íállíne táúhbaabe dítye diibye íhñíwáu cáváájcámeíú tsiíne bóhíuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵Áhdjújucóo dítye níjcyóné pañévú díbye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhjuváváhi. Áánemáa neebe pámeere múhdumé diibye níjcyotáábeke dúúrúvatúmeke idsíjívétsoíne.

¹⁶Téhdurée táúhbaabe pámeere idáátsojje tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúme éhneva múnáa, íjcyámeke úmicóónetu ímíánéjccúéhojtsíjúbatu dífbye mémé íjcyaki. ¹⁷Ájyúu teene dífbye mémema íjcyatúme tsá píívyetétú íiná íñáhíhenúne. Apáámýérée dífbye mémema, dífbyé nóómerómá, íjcyame píivyté tsíeméne íñáhíhenúne.

¹⁸Aanéé dífbyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óví wájácúnejcúme waajácú ímichi cáábyé nóómero teene íjcyane, íiná nééiyóne.

144,000-meva májtsíváne

14 ¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí caméwájú hallúrí íjyóacunúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnáa íjcyámé úmicóónetu dífbye mémema Cááni mémé caatúváhi. ²Áánáacáa níjkyéjitu tsane íhjuvává éhne múu teehi níwáacunúne íhjuvává. Áhdurée ó lleebó chíjchi íhjuvává. Áronáacáa botsíí ímíneúvú ó lleebó éhne múu cúmubááne dítye áamune íhjuvávú tene íhjuvávane. ³⁻⁴Áánáacáa Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néémema túkevéjtsojte íjcyámé úmíwari dítye 144,000-meva íjcyame májtsívá béhju májtsíjyu. Aajúu tsá múha tsíjtye

píivyetétú imájtsiváne. Apáámyérée tsúuca Píivyéébe újcume tsaimíyé Obééjáuúúú néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúmé piivyété teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dííbyej tééveri íñújiri íjcyané míamúnáadítyú tsúuca pájtyetémeke Cááni Píivyéébema ímí ijtsúcunúmútsí tehjújuco ímiá íicúvédu. ⁵Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá ditye íñerí néétsámeityúne.

Níjkyéji múnáa úúballéne

⁶Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panéva íñújine múnáa páhduvaré íhjuvávameke ímiáájú pajtyéteju mújyú níjkéváityúne úwaabóhi. ⁷Aabée kéévánécoba nééhíí:

—Píivyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máávyeyújtso. Muurá tsúuca míamúnáa muhdú ícyahíjcyané díityémá díbye ímbájchóíne éévé újjetéhi. Ahdícyane dííbyeke méduurúvá páneerée íévéhóowari íjcyánéhjima íñúji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhíí:

—Tsúuca Babiróonia íhtsítu cóomí íjcyárocoómí wágoové panéva íñújine múnáake técoomí múnáa ímityúnejcúvúré íbúwátsohíjcyané déjúcotu.

⁹⁻¹¹Átsi ehóowari íjcyánéhjima íñúji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhíí:

—Téhdure pámeere múhdumé díbye iyáábécóbama íñijcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóónetu, íhyójtínéúbatu, dííbye mémé cáátúnútsámeímyedívú Píivyéébe ávyétá íhnáhó ícyáobáávaténe cújujwa atsoóperémá péétcunúwá pañévu díityéké waagóóhi. Aame ícúbáhráméí mújyú níjkéváityúne Obééjáuúúú néébema níjkyéji múnáa íjcyámé

úmiwávu. Aane ditye tééwá pañe ícúbáhrámeíne ójtsó tsá mújyú níjkéváityúne.

¹²Áané íhdétú múu pámeere íñe múhdumé tsúuca Píivyéébeéjité íjcyame dííbyé taúhbaju néhdú ícyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panévaré mávaríjchojúúné íábúccúnema.

¹³Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhíí:

—Íllu néene caatúnu: “Máimijyu ihdyu díitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjivémé íjcyanej. Muurá Píivyéébe Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí díityémá níjkéváhi.”

Íñújiri íjcyame újcúmeíne

¹⁴Átsihdyúu idyé ó ájtyumí íévéhóowari tsitsiwu néene ójtsó hallúri tsaapi míamúnáajpídýú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu óóró chahíwama íjcyaaabe ejecúnú tshjíváwu nééwa níitsúwa. ¹⁵Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píivyéébe dúúrúvájá pañétú íjchíívyeebe kéévánécoba dííbyeke nééhíí:

—Tsúuca íñújiri bajtsóháne íjcyane keeméhi. Aaneaajpídýú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu óóró chahíwama íjcyaaabe ejecúnú tshjív ílluréjuco wáhdáhínúne daahívetso. Tsúuca teene u ááhívétsóíne éévé újjetéhi. ¹⁶Ahdújucoo díbye iwáhdáhínúné ááhívetso.

¹⁷Áané boonée idyé tsijpi Píivyéébe dúúrúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú íjchívyé téhdure tshjíváwu nééwa níitsúwá ejecunu. ¹⁸Áábekée tsijpi cújúwá tehmeébe Píivyéébe íicúvé wájjí íjcyátsihdyu tsáabe kéévánécoba nééhíí:

—Tsúuca óova nééva naamé íñújiri. Aane ílluréjuco péene daahívetso. ¹⁹Ahdújucoo díbye ipyéene iújcune wájojcóné téené dotsúhcúíhcyú pañévu

muhdú Píivýéébe ímítyúmedívu icyáyobáavaténe diityéké ícúbáhráíñe nááve. ²⁰Ahdújucóo díbye míamúnáake Jerotsarée tsiéllévuré ícúbáhrámé tujpácýo caajávé tétsii íjyumu íjcyámé ihjyúháñé tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá íñújí hallúri.

Nihñéeneé 7-neva ícúbáhráméi íjcyane

15 ¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíñe apíichówu néene íévéhóowari. 7-meváa nǎjkyéji múnaa bóhówaave Píivýéébe icyáyobáavaténe nihñéré míamúnáadi páhduváre ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

²Áhdurée ó ájtyumí ehne múúne tsane nújpacýo ávyeta ‘rauráú’ néhdu nééne pañétú cúújuwa péétécunúne. Ááné úníuríi diitye iyáábécóbá nǎjcyotáa dúúrúvahíjcyatúmé téhdure dífbye mémema íjcyatúme. ³⁻⁴Aamée Píivýéébe diityéké ájcúné cumubáánema íjcyame májtsivá dífbye ícúve múnáajpi Moitséúvú majtsjyú Obééjáuúdu néébedítýú íllu nééjuu:

Panévaturé íhtsítuube Píivýéébe apáábyéré ímiáábé u íjcyabe u állíútuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áábeke uke panévá íñújíñe múnaa íávyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúmé ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

⁵Ááné boonée idyé ó ájtyumí Píivýéébé duurúvájá pañétú pánétúeho májcoho páyúcuuvéné dífbye taíhbajúúné cáátuvané tééhó pañe íjcyaho. ⁶Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva nǎjkyéji múnaa íjchívyé Píivýéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúnéé ávyéta ‘namínám’ néémé ocájímíihéné óórómíihéné diityéké íjpiujíñevújuco íjcyane. ⁷Áámekée diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsaapi ajcú diityé

tujkévevu óórótu méénúmeíhllójiivu. Áíhllóji pañée teene Píivýéébe múijyú muhdú íjcyátyuube míamúnáadi ícúbáhráíñe. ⁸Áanáacáa dífbye íhtsítú ojtsódú néene wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééjá pañevú úcáávetú diitye nǎjkyéji múnaa míamúnáadi ícúbáhráné nǎjkévátúné hajchóta.

Ícúbáhráméíhllóne

16 ¹Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva nǎjkyéji múnáake néehí:

—Íñújívú mepééne eene éihllóji pañe íjcyane Píivýéébe míamúnáa wáábyuta méénune mécahpíñú dítye ícúbáhráméiki.

²Ahdújucóo tsaapi ipyéene ihñéíhlló pañe íjcyane cáhpíoneri pámeere iyáábécóbá nǎjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dífbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³Ááné boonétúu tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane móóacóbá pañevú cáhpíoneri ehne múúne dsjívémé tujpácýodú nújpacýo íjcyáneri pámeere téjpacýo pañe íjcyame dsjívéhi.

⁴Ááné boonétúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane íayáhihjí pañevú cáhpíoneri nújpacýo píivyeté tujpacyóvuréjuco. ⁵Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píivýéébe ímiáábé íjcyaduré u íjcyabe míamúnáake u ícúbáhráne. ⁶Muuráhjáa díhjúy uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácýo waagóome. Áánéllii tehdújuco diityéké tujpacyóvú u íjchone.

⁷Ááné boonée tsijpi Píivýéébé ícúvé wájí íjcyátsihdyu néehí:

—Tehdújuco ihdyu Píivýéébe panévaturé íhtsítuube ávyéjuube u íjcyabe míamúnáake u ícúbáhráne.

⁸Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane cóójíejpi núhbá hallúvú

cáhpíoneri nuha ehniñíevu állóocoténé miamúnáake áiúúchi. ⁹Áanéj tsári nehníwu Píivvyébedítýú íhjíyúváne ímityúné imyéenuhíjcyánetu tsá ditye ímíllétú íhveténe. Áanemáa tsá dífbyeke ditye ávyejúúllétúne.

¹⁰Átsihdyúu idýe tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eené móóá pañétú íjchíivvyéébe avyéjú iyjáwá hallúvú cáhpíoneri dífbyé avyéjú tútávaavéhi. Áijyúu miamúnáa ávyeta ícúbáhrámeíñe ávyeri íhníjwááñe íhdóhi. ¹¹Aamée ehniñínevúre nehníwu íhjíyúvá níjkyéjiri íjcyaaabe Píivvyébedítýú ahlláháñema tsíñéhjiri ícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áanemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéenuhíjcyáne.

¹²Átsihdyúu idýe tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane Eoparááté pañévu cáhpíoneri teehi áraavé ávyéjútje nuha tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méenujcatsivu tsáame tsíñejcúehívú ípájtýeki.

¹³Áanáacáa diibye níhbácobádú néébeé, tsijpi iyáábécobádú néébeé, Píivvyéébe íhjíyú uubálle múnáájpidi díllómeífbyee, éhdúmé íhjíyúháñetu naavémú ahcómúdtú némejhí cájtume méénuráítyúronéhjí méenuhíjcyáhi. ¹⁴Aamée panévá íñújíñe múnáake íavyéjútémá pihjíyúcu íhtsútuube Píivvyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímibájchócooca dífbyema imyéénújcatsiki.

¹⁵Áanáacáa Jetsóo oke néehíi: —Peecútétsihdyúre muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímíjyu tsá íñerí núcójpívéityú éhne múúne lévejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶Aanée diitye naavémú tsúúca pihjíyúcu pámeekéré miamúnáake íavyéjútémájucó tsátsihvu heeberéómú íhjíyúrí ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

¹⁷Átsihdyúu idýe nihñéejpíyé ihñéíhlló pañe íjcyane íévéhoováwú cáhpíoné

tujkéveri Píivvyéébe níjkyéjitu ídyuurúvájá pañétú kéévánécoba néehíi:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi. ¹⁸Áanáacáa ávyétá íhnáhó chíjchímuba dóvájaavéné ‘roríhórí’ néené tujkéveri ávyétá íhnáhó íñúji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyáne ehniñíevu. ¹⁹Áanerí Babiróónia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wáhcabá 3-neva panéjcvávu. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méenuhíjcyáne déjúcotu Píivvyéébe icyáyobáávaténe ávyétá íhnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere íñújiri íjcyácoomíj wáhcávyabáhi. ²⁰Áhdurée páneere móáñej píine íjcyáhbaújima íjchí íñújí camewájúné tsáhájucó íjcyatúne. ²¹Áijyúu Píivvyéébedítýú nehníwu miamúnáa uhbá díbye diityé hallúvú núpácyówácobáné dójcootsóneri ícúbáhrámeíñe déjúcotu.

Nahtsívamééwa ícúbáhrámeíñe

17 ¹Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnáa 7-neva íjcyámédítýú oke néehíi:

—Dícha uke o úújétso aalle eene núpácyó hallúrí íjcyalle íhtsútulle nahtsívamééwa muhdú ícúbáhrámeíñe. ²Muurá panévá íñújíñe múnáa íavyéjútémáyé ímityúné dííllema imyéénúneri íjtsaméí tútávajtsóhi.

³Ehdúu naavédú néene o íténé pañe oke íñéene tsajtyéébe íñeubará píivvyétúné íñújívju. Áhullée ó ájtyumí tujpáabyécoba néébe iyáábeke íhñíwáúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítýúu mítyane meméháñe caatúvá nehníwu Píivvyéébedítýú íhjíyuváne. ⁴Áábé hallúrí diille walle ácuucúnúllé wájýámú ávyéta ímí duujínudú nééja tsániíñe tujpájauvu. Aallée ícyaaavé tsaimíyé óórótu, péérátu, páhduvaré ímíwu néené newáyúúnetu, méénúmeíñehjívu. Aallée ejecunú óóróhlló pañe páhduvaré néené

imítyuháñe imyéenuhíjcyanehjí wáhpécunúne. ⁵Áállé úmícotíu caatúvané ináhjáubáhjáa neéiyóné illúu: “íhtsútu cóomí Babiróonia pámeere nahtsíwaméewámúj tsiiju; téhdure páneere imítyunéhjí íñújíri íjcyánéj tsiiju técoómi.” ⁶Áállekéé o ífténe ó waajácú Píívyéébejíte ímí Jetsóoke iúráávyéné déjúcotu dsjívéhíjcyámé tujpácýori dille llíyíicyavéne. ⁷Ááneríi mítyane o úllévenúúbeke oke nǎjkyéjǎ múnáajpi neéhíi:

—ǂíveekí ayájú ihnáhórá u úllévenúne? Cáhawáá eene dífbyé hallúrí dille íjcyáné iyáábé 7-úva íhñíwaúúné íjcyáábey tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítýú uke o úúbálleki. ⁸Muurá diibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíne íbóhííne wáhyéjúcóbá pañétú íchívyéé mújyú tsiíne íbóhíjúcóótyúhullévu iwágóóóveki. Áábédí míámúnaa ullévenúu íñújíi ípívyéévíjyújuco pájtyetéme mémeháñé cáatúvané waajácúháámítu imyémeháñé íjcyatúme.

⁹Aane ihdyu óví wájácúnejcúme waajácú ínerí tene íhjuváne. Muurá eene 7-baúvá cámehábaúné hallúrí diille walle ácuúcunúhbaújǎ neéiyóné eene 7-úva íhñíwaúúne. ¹⁰Áhdure 7-meva ávyéjuchte íjcyane neéiyóné. Áamedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca ténetu pájtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéejpíyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹Áábédítýú diibye iyáábécoba tsúúcajáa dsjívéroobe tsiíne bóhíibe cámaáveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíne. Ároobe bóónétu ávyétá wágóóóveréjuco meénuíne.

¹²Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéíne neéiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane. ¹³Aame ípítýácójcatsíne dífbyeke píááboó díbye éhñíínevu íhtsútúúveki. ¹⁴Aame Obééjáuúúú neébema

meénujcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiibe pámeere ávyéjuchte éhñíínevu íhtsútuube ávyéjuube íjcyáabe. Áánetu ihdyu ípyéé itýújkevééllémeke díbye újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyámé dífbyema íjcyáahi. Ehdúu oke neebe nǎjkyéjǎ múnáajpi.

¹⁵Átsihdyúu idyé tsiíne oke neébe:

—Muurá eene nahtsíwamééwá nújpácýó hallúrí ácuúcunújpácýó ú ájtyumí mítyane míámúnaa panévá íñújííne múnáa páhduvaré íhjuvámé dóbééveíne neéiyóné. ¹⁶Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhduméré ávyéjuchte íjcyame diille nahtsíwamééwake nehnílleéhi. Aame dífilleke itýútávájtsóne íhvéjtsolle íjcyáá ícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu ílluréjuco dítye cóvájtsóíne. ¹⁷Píívyéébere diityéké tééné íjtsaméivu ájcuú díbye muhdú néhdújuco tene ípájtyeki. Áánéllíi diitye ávyéjuchte 10-meva iyáabeke íhtsútúúvetsoó dífbyere Píívyéébe néhdújuco. ¹⁸Áánetu diille wálleke u ájtyumíne panévá íñújííne avyéjú comíne neéiyóné. Ehdúu oke neebe nǎjkyéjǎ múnáajpi.

Babiróonia wágóoovéne

18 ¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íjcyáabe cáámetu nítyéébé ámítsaráhcó íñújǎ ájchúcunúúbeke. ²Aabée kéévánécoba neéhíi:

—Tsúúca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóóóóvené boone téápajyúrí naavémuréjuco nehníwu neéne wahpéjtema. Aane ihdyu óví téhdújuco técoomi wágóoóóvené. ³ǂíveekí panévá íñújííne múnáake imítyunévu íbúwátsohíjcyacóomí? Téhdure ǂíveekí técoomíyí állíúré úwáábómeíne íñújííne avyéjuchte icyáhújtsóne ávyétá imítyúné meénuhíjcyáhi? Áhdure técoómi múnáa mítyane íéhnéváyíóneri íjyácunúne

panévá iñújíiné nahjíhe múnáake mítyane dsiiidsínuhíjcyáhi. ⁴Ehdúu dibye néenáa idyé tsijpi téhullétúré cáámetu neéhii:

—Méijchívyé écoomítýú múhdumé tahñéjté íjcyane técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné ámuha meméénutuki, áhdure tééné hallútú ditye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵Muurá técoomí múnáa ímityúcoba éhniíñevúré lílyaaténe oo Píívyéébe múhdurá o íjtsúcunúnéllii tééné déjúcotu diityéké ó ícúbáhraáhi. ⁶Ahdícyane óvi ihdyu diityéké ó ícúbáhrá muhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhrahíjcyáne áhdó ditye iwáájácuki. ⁷⁻⁸Muurá íbúwá pañe ímityájkímeyeíñe nehíjcyámé íhtsutúmé íjcyámeke múijyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehíjcyámé múijyú muhdú íhcyóómi íjcyáityúne. Áámeke ihdyu téene áhdó óvi o kímóvejtsomé ícúbáhrámeí ájyháñema dsjííveri. Muurá panévatúré íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe diityé ímityú déjúcotu diityéké o ícúbáhráme cóomí áíívyeehi.

⁹Aane muurá panévá iñújíiné avyéjajte técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsaímíyé ímjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéné íájtyúmícooca kímóóveéhi. ¹⁰Aame tééneri íllityéne tsíhullétúré ítème neéhi:

—iMáidáátsoju muhdú íveekí íhtsú cóomijíí Babiróónia iiná pajtyej! íÁvyeta muhdú mejtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóovécóomí! Ehdu neeímye.

¹¹Ááneri panévá iñújíiné nahjíhe múnáa mítyane kímóóveé ihñénehjí kíá iñáhjíhenújúcóóityúneri. ¹²Muurá técoomi nahjíhénuhíjcyámé óoroó, páráataá, bóróótseé, iéeroó, péeraá, tsíñehjí panévare mítyane áhdómeíñé néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé ímiá wajyámúúné

ríínoó, tséédaá, íjcyane tújpájáhjíúvú néénema duujínuúdnéjahjí. Áhdure nahjíhénuhíjcyámé páhduvaré nénehjí imyéwu cúváané uméhéénema imíwu nééné néwayúúnetu méénúmeíñehjí. ¹³Áhdure páhduvaré nééné pacúúcuháñé imyéwu cúvanéhjí mííraá, íjtsíéetsoo, íjcyane nahjíhénuhíjcyáme. Majchóháñé nahjíhénuhíjcyámé bíínoó, dúúruba, haríínaa, tríígoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjíhénuhíjcyámé canéerama tsíñehjí. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé jéémú ocájímuu, obééjámuu, íjyumuu, íjchíemíínee, míamúnaa, íjcyane. Ánehjí kíá iñáhjíhenújúcóóityúneri kímóóveímye. ¹⁴Aame técoomíúvutu neéhi:

—íKíávújuco ícyooa técoomíúvú íhtsútuj? Tsúúca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá múijyú maájtyumíjúcóóityúne. ¹⁵⁻¹⁶Aame tééneri íllityéne técoomíúvú íjcyátsí kémuéllétúré ítème ikímóóvéne neéhi:

—iMáidáátsoju íveekí íhtsú cóomijíí Babiróónia muhdú íjcyá éhne múúne walle imíwu nééné wajyámúúnema íjcyalle tsaímíyé icyáávellédú nécoomí! íÁvyeta muhdú mejtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóovécóomí! Ehdu neeímye. ¹⁷Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamííneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjajtéma íwákímeyé múnáa ájtyúmiíhi. ¹⁸Aame técoomi áiivyéné ámópácyoócunúné ííténe neéhi:

—íA íjcyacóomí tsícyoomi écoomíúvúú nécoomíj? ¹⁹Aame ikímóóvéne íhñíwaúúné íbállííñúmeíñe neéhi:

—iMáidáátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóomijíí iiná pajtye técoomíúvújuco múúhá wákímeyé cújúwamííneri muha metsájtyéné hallúvú medsídsívahíjcyacóomí! Ácoomi íveekí peecútéré tsúúca wágóoovéhi? ²⁰Ehdú

ditye kímóóvénaa pámeere nǎjkyéji múnáama múhdumé tahǎéjte íjcyame táuwaáboju úwáábohǎjcyámé imǎjyúuhi. Áanetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahǎéjteke dibye ímityúné dǎrǎfvehǎjcyáné déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe nééhíí.

²¹Átsihdyúu idyé o ítténaa tsijpi íhtsútuube nǎjkyéji múnáajpi nééwáyúcoba móóá pañévu iwááóne nééhíí:

—Eene móóá pañévu nééwayu o wááodu muurá íhtsútu cóomí Babiróonia wágóóóvecóomí tsáhájucó mújyú maájtyúmǎjtyúne. ²²Tsáhájucó mújyú técoomí múnáa iwáñehǎjvaténe cúmubáánema chíiyóro líjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájucó técoomíyí ípyéé imyéenuhǎjcyádú panéva wákimyéí ditye méénune maájtyúmǎjtyúne. ²³Tsáhájucó mújyú técoomí tsaimíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomívu ditye ityáábávájcatsíné wañéhǎjné méénúityúne. Páneere técoomí íhtsútu nǎjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahǎjhe múnáa íhtsutúmé tsǎjtyé nahǎjhe múnáa ehníínevu íjcyame panéva inǎjǎne múnáake mútátsohǎjcyá waabyénujúnéri.

²⁴Áhdurée técoomívu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáama pámeere dífbyeéjteke dsǎjívetsóme. Ehdúu nǎjkyéji múnáajpi néé naavédú nééne o ítténe pañe.

19 ¹Átsihdyúu idyé tééne pañéré ó lleebó cáámetu mítyame míamúnáa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítýu pajtyéteju tsáábeke maávýéjútso. ²Muurá muhdú tene íjcyadújuco dibye muhdú míamúnáa ícyahǎjcyáné ímíbachóne. Muuráhjáa nahtsǎwamééwá panéva inǎjǎne múnáake ímityúnéri ityútávájtsóne

dífbýe íicúve múnáake dsǎjívétsóné déjúcotu dífillede ícúbáhraábe.

³Átsihdyúu idyé tsiíne néémeé:

—ÍMétsu maávýéjútso Píívyéébeke! Muurá técoomí íhtsútu cóomí áívyéne ójtsó tsá mújyú íhvetéityúne.

⁴Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtsójtémá 4-meva iyámédú nééme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe líliínévu ímíhmóúbáné nééhíí:

—ÍMétsu maávýéjútso Píívyéébeke!

⁵Áhdurée idyé tsijpi tétsihyí íjcyaae nééhíí:

Métsu pámeere ídáatsojtémá íhtsútujte múhdumé Mépiivyéébe íicúve múnáa meǎjcyame dibye ímillédú meǎjcyame dífbyeke maávýéjútso.

Obééjáuudú néébe wañehǎjvaténe

⁶⁻⁸Átsihdyúu idyé tsiíne ó lleebó ehne múúne teehi nífvácunúné tujkéveri mítyane chíjchimu íhjuvádú míamúnáa íhjuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúre íhtsútuube Ávyéjuube Píívyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávýéjútsoñeri meímǎjyúúki. Muurá Obééjáuudú néébe tsúúca ihǎjǎjtema wañehǎjváteé ehne múúne tsaapi ityáábáváne wañéhǎj méénudu. Áánéllíi tsúúca íjcyátsíivyémé ímiá wajyámúúné tsǎtsǎjǎhǎjívú inǎjǎmeíñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsǎtsǎjǎhǎj Píívyéébeéjte ímiáámé meǎjcyane nééiyóne.

⁹Átsihdyúu tsaapi nǎjkyéji múnáajpi oke nééhíí:

—Íllu caatúnu: “íMaímǎjyú ihdyu Obééjáuudú néébe méwadyu nééme ihǎjǎjteme ímííútsómema wañehǎjvaténej!”

Átsihdyúu oke néébe:

—Ehdu ímiááné Píívyéébere nééhíí.

¹⁰Áánéllihyée dífbyé lliñévu o mímóúúvéne dífbyeke o dúúrúváiyónáa oke neébe:

—iOke duurúvadíñe! Muurá ámuháduré oo Píívyéébé ícúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé mejjcyadu. Áánéllii ihdyu dífbyekéré Píívyéébeke duurúvá dífbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsífbeúvú nééne íjju hallúri íjcyaaabe

¹¹⁻¹³Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íjju tsítsífbeúvú néébeke. Áábé hallúri ácuúcunúúbe mémé ímiáábé Állíúútuúbe. Tsiíñe dífbye mémé Píívyéébé Ihjyu. Aabe muurá mímúnáa muhdú meicyahíjcyané mééma ímíbájchoó muhdú meicyahíjcyádújuco. Aabée íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcu cúújúwayúdu peetécutuní. Áánetúu imyéme dífbyedítýú cáátúnúmeíñe íñá nééiyóné tsá múha wáájacutúne. Apáábyéree diibye waajácúhi. ¹⁴Áábekée mítyame mímúnáa tsítsijte íjju múdi úraavyé ímiá wajyámúúné tsítsijáánema íjcyame. ¹⁵⁻¹⁶Aabée tsuhjívawu nééwa nítsúwá díbeucunú tééwari panéva íñújñe múnáake ícúbáhráíwa. Áábedítýúu íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúvane íllu nééne: “Páne avyéjúté éhñíñevu íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dífbyé hójtsí pañe panéva íñújñe múnáa íjcyáahi. Áhdure dífbyej tééveri íhtsútuube Píívyéébe icyáyobáávaténe mímúnáadi ícúbáhraá éhne múúne óova íjtyúhari ditye dótsuhcúdu.

¹⁷⁻¹⁸Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéji múnáajpi cóójéjpi núbhá hallúri íjyócutunúbeke. Aábe wahpéjteke kéévánécoba nééhí:

—Píívyéébe néé pámeekéré ídáatsojtekee, íhtsúútjétee, íjju múke diityédí méénújcatsímýéhjimáyé ámuha

medóókí. Áámeke wa metsáane medóovaj. Ehdúu neebe níjkyéji múnáajpi wahpéjteke.

¹⁹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí diibye iyáábécóbama íhyájkímú panéva íñújñe avyéjute pñcyaaavéne diibye íjju hallúri íjcyaaabe téhdure íhyájkímuma íjcyáábema imyéénújcatsíki. ²⁰Áronáacáa diibye iyáábécóbama Píívyéébé íhju uubálle múnáajpidí díllómeíbyé méénúrátyuróné méénúúbema tsúuca diityétsikyee ékeevéme. Diibyee eene Píívyéébé íhju uubálle múnáajpidi díllómeíbyé íllure állihíjcyá mímúnáake diibye iyáábécóbama mémema íjcyame dífbyé níjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsí bóhímútsíyé wágóoové avyétá íhnáhó atosóoperemá peetécutuné cuujúwá pañevu. ²¹Áánetúu tsijtye ímunáajtéke diibye íjju hallúri ácuúcunúúbe íñihsúwari dsíjívétsómeke diitye wahpéjte dóóhí.

Jetsóó avyéjuube íñújiri íjcyane

20 ¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi cáametu íñújívú nítyene apíchó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema. ²Aabée níhbácobádú néébeke dífbyere íñimye íjcyaaabe Naavéneke téehiyi idyóhjinúúbeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañevu. ³Áábé hallúvu cóhpéj wátájcoobe díbye mímúnáake 1,000 píjcyá hajchótá íállíjyúcoótuki. Áané boonétúu tsiíñe acádsíveebe wahájchotáwuúrjuco.

⁴Áhdurée ó ájtyumí muhdú mímúnáa ícyahíjcyané ditye ímíbájchoíñévu Píívyéébe níwaavémé íavyéjú íjyáwááne hallúri ácuújcayémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píívyéébé íhju Jetsóodi íjcyane úwáábohíjcyámeke tééne hallútuu ditye íhñíwauúné kípíyúúcu híjcyámeke. Diityee muurá tsá mújyú diibye iyáábécóbake íñíjcyotámá dúúrúvatúne.

Áánéllihyée dífbye mémé tsá diityéké íumicóónetu íhyójtínéúbatu íjcyatúne. Aamée tsiíne bóhíime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. ⁵Aane cahcújtso múnaa dsíjívémé bóhíutjkénuíne nééíyóne. Áánétúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjuco bóhííne. ⁶Maímijyu ihdyu tsaimíyé Píívyéébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíicunúínej. Áámeke tsáhájucó bóónétu íjcyáné ícúbáhráméí dómájcoítyúne. Aame Píívyéébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluuwájté íjcyame ávyéjúutéé ííñújiri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

⁷Ááné boone tsiíne Naavéné ácádsíjcaáyoméííhi. ⁸Aabe ípyée imyéénuhíjcyádú tsiíne páné íñújííne múnáakéré íállííne mújtátsoóhi. Ááne Góoo, Magóoo, íjcyáné íñújíícu múnaa ávyétá mityámé eevératu íjcyame Críjtoke néhnílehíjcyámema ícújycatsíne dífbyema meénújycatsíime.

⁹Aané naavédú nééne o íténáa pahúllévátú tsáame Píívyéébe íhcyóómi wájyu nécoomi tsúúca mícaavéva pámeere dífbyeéjteke ípírújtsóroki. Áronáacáa Píívyéébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áíucú tsáápíúbá coéváratu. ¹⁰Áánétúu diibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóóperemá péétécunúwá pañévu tééwá pañe tsúúca iyáábécobaa, iye Píívyéébe íhjúu uubálle múnáájpidi díllómeíhíjcyáabee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúúca tééwá pañe ícúbáhráméí mújyú níjkéváityúne.

Ímibájchojo

¹¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsj nééné avyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúúbeke. Áábédítýúu ííñújima íévéhóowari íjcyanéhíj peíñú pevétsíyéjuco. ¹²Áijyúu dífbyé úmíwari

íhtsútúméhíjímáyé idáátsojte dsíjívéhíjcyámé tsiíne bóhíímedívú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváné waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé íjcyaháámí. Áánemáa diityémá ímíbájchoobe téhaamíj í pañétú muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújuco. ¹³Téijyúu pámeere dsíjívémé íjchívyécunú móáñé pañétuu, ííñújí pañétuu, íjcyane. Áámemáa ímíbájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhí. ¹⁴Áijyúu tsáhájucó dsíjívé íjcyájucóotúne. Téhdurée ímityúmé dsíjívémé újjetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévu ditye wágóoóovéwá pañévu. ¹⁵Áawá pañévu wágóoóové íne múhdumé pájtyetéme mémeháñé íjcyáháámíty imyéme íjcyatúme.

Béhné ííñújima níjkyeji

21 ¹Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné ííñújí íévéhóowari íjcyanéhíjima bóhówaavéné íhdéénéhí tsúúca wágóoóvéne boone. Áronáacáa tsáhájucó móáñe íjcyatúne. ²Áijyúu o íténáa béhné Jerotsarée níityé níjkyéjitu Píívyéébedítýu. Ácoomíí tsaimíyé ííne ímíjyaú éhne múúne walle ityájíváné wañéhíj pañe ímíbájkímeyédyu. ³Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíí:

—Ícyooca Píívyéébe íhñéjtéj píine íjcyaabéréjuco diityéké túkévéjtsóíne. Áábema íjcyaimíyé tsaimíyéjuco.

⁴Áámema tsáhájucó kímóóve, dsíjívé, panéva ícúbáhráméí, íjcyájucóóityú tsúúca díbye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoáócnéllííhíe.

⁵Ehdúu díbye nééné boone íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe néehíí:

—Panévare béhnéréjuco o ípívyéjtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íne úúma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímíáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

6-7 Átsihdyúu tsiñe oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévatúré ŋhtsútuube tapívyema o ŋjcyátuube ŋjcyaduré o ŋjcyaae ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoobe. Áhdure nŋjke oo páneere o nŋjkévátsoíbye. Aabe áátsiimédú néeme ímityunévú táhjátsámeityúmé tsaímíyé ŋjcyáiyóneri tsúúrámeyeke ó ájcuú ímíá bóhŋvu áhdóratúne. Áámé Piivyéébé ó ŋjcyaaŋi. 8 Áánetu oke iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíyóneri iillityéne cáhcújtsotúmee, dsŋjívétso múnaa, íhdícyámema dómácócatsŋjicyámee, nŋjcyotájteke dúúruváhŋjcyámee, waabyénu múnaa, állíu múnaa, éhdume wágóóové cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdú botsíí ávyétá wágóóoveréjuco ditye méénuñe. Ehdú oke Píívyéébe néehíí.

Béhcóomi Jerotsaré

9 Átsihdyúu tsaapi nŋjkyéji múnáajpi éhnée 7-mevádítýú nihñéenéré ícúbáhraméí ŋjcyáŋhloma ŋjcyaae oke neéhií:

—Cáhwáá uke o úújétso Obééjáuúúú néébé uráávye múnaa éhne múúne tsáápí taaba ŋjcyadu néémedívu. 10 Aanée teene naavédú nééne o íténé pañe oke tsajtyéébé cáméhbáú nŋjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétssoobe Píívyéébe cóómí Jerotsaréé ímíwu nécoomi nŋjkyéjitu íññujívú nítyécoomívu. 11 Ácoomítyúu ávyeta Píívyéébé ámítsaráhcó cádiúacunú éhne ‘jájpeé’ némeíñe neewáyú ‘raúrúú’ nééu ímíwu ‘rutúrútu’ néhduú. 12-13 Ácoomí mŋjcóo cáámé mŋjcóoba ávyéta pŋmí némiycótú 12-wava lléhówááne. Panéjcvátúu 3-wavátsá 4-tsihŋjvatu. Áwáŋjítúu íjraéémú dohŋjábá 12-neva ŋjcyáne mémeháñe caatúvá téwavádu. Áwahŋjŋí nŋjkyéji múnaa tsáápiitsa tehmeŋi. 14 Áhdurée idyé

témijcótú 12-ua newáyúcobáné ímichi témijco éjkeúhji. Áúhjitúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáuúúú néébé mamýému mémeháñe caatúváhi.

15 Ájyúu diibye nŋjkyéji múnáajpi óoma ŋhjuváábédí óórówa eevéwá dibye tééwari técoomi íééve páneere témijco illehówáánemájuco. 16-17 Ácoomíí ávyeta tsahdú cóómíyé páhijyáwá nécoomi muhdú míamúnaa meéévehŋjcyádú panéjcvaváre icyáámema íwatyúúve éhñéjcu éévebe tsahájchotaráé 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mŋjcój pŋmí éévebe 64 ééveta.

18 Ámijcóo méénúmeí tsanééré ‘jájpeé’ némeíñe newáyúúnetu. Áánetúu ipácóómí tsanééré óórótu méénúmeícyóómí mŋícúmijídú íñé imíjyaú ‘rutúrútu’. 19-20 Ácoomí mŋjcóo ímichi éjkéné newáyúcobáné ícyáávétsámeí ‘jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonariínaa, critsóóoritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsŋjitoo, amatŋjtaa’, némeíñe newáyúúné ímíwu páhdúvaré néuhjítu. 21 Áánetúu técoomí mŋjcóo lléhówááne 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-ua péérá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúéjŋjtó técoomí ulléjŋjtó téénere óórótu méénúmeíjŋjtó mŋícúmijídú ímíwu ‘rutúrútu’.

22 Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja técoomíyí panévatúré ŋhtsútumútsí Obééjáuúúú néébema Píívyéébe mútsí tééjadu néémutsi ŋjcyánéllííhye. 23 Ácoomi muurá tsáhájuco núhbmútsí ájchúnej tééveri ŋjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébe ámítsaráhcoréjuco Obééjáuúúú néébedítýú ájchúconúnej tééveri técoomi ŋjcyáñe. 24 Áábej tééveri pámeere míamúnaa panévá íññujíñe ávyéjútémá tsaímíyé ŋjcyame técoomi ávyéjútsoóhi. 25 Ácoomí lléhówááne tsá wátáhájcatyéityú tene múijyú

íjyunúityúnéllíh̄ye. ²⁶Muurá técoomívú panévá iñújíné avyéjú dóbééveéhi. ²⁷Ácoomíyí tsá iiná ímityúné íjcyáityúne. Tsá núcójpátsó nénéh̄ji méénúmema álliúúmé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ih̄dyu múhdumé pájtyetéme mémeháñé Obééjáuúúú néébedi íjcyaháámítu cáátuvámé técoomívú úújeteéhi.

22 ¹Átsihdyúu diibye n̄jkyéji múnáajpi oke úújetsó téhivu Obééjáuúúú néébema Píívyéébe m̄útsí avyéjú íjcyátsih̄dyu íñ̄écunúh̄i pán̄étúej̄jtó técoomí ulléj̄jtó p̄inétú níivah̄ivu. Aah̄i nujpácýóó avyéta ímí ‘rauráú’ n̄jpacýo meke boh̄ívú ajcúhi. ²Ááh̄i ún̄irúí tsan̄ej̄cucurí úmehééne meke med̄sj̄iv̄ej̄úcóóityúne boh̄iivu aj̄cuh̄éh̄ji ténuh̄bávádú néévah̄íjcyah̄éh̄ji. Áh̄éh̄j̄ihaamíné panévá iñújíné múnáake boh̄ívú ajcúhi. ³Aane Obééjáuúúú néébema Píívyéébe m̄útsí avyéjú técoomí pañe íjcyán̄éllii tsá íné ímityú íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé ñ̄cúve múnáa íjcyame dífbyeke duurúvaáhi. ⁴Aame dífbyeke aj̄tyúmií múhdumé dífbye mémé íumicóónetu cáátuváme. Aame avyéjúúteé dífbyema mújyú n̄jkéváityúne. ⁵Tsáhájucó mújyú téhulle íjyunúityúne. Áán̄éllii tsáhájucó peeteháñé íjcyáityúne. Áhdure tsáhájucó nuha íjcyáityúne. Píívyéébe íh̄tsútuube íjcyaabéréjucó peete íjcyañe.

Jetsocríjtó tsááíñe p̄íh̄jucóóne

⁶Átsihdyúu diibye n̄jkyéji múnáajpi oke nééh̄i:

—Íñe uke o néene muurá avyeta ímíááne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe íp̄ííchoj tééveri íh̄jyú uubálle múnáake iiná pájtyeíñe íhd̄étújucó wáájácútsoh̄íjcyaaabe oke wallóó téhdure dífbyé ñ̄cúve múnáake o úúballe muhdú lléváhr̄jucó tene pájtyeíñe.

⁷Muurá Jetsóó nééh̄i: “íLléváhr̄jucó o tsááíñe! Ahd̄icyane ih̄dyu maímijyú ditye íjcyañe íñe íhyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñe cáátuváné cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe n̄jkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹Aanee ó aj̄tyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñe oke úúbállémeíñéh̄ji. Áán̄élliihyé diibye n̄jkyéji múnáajpi oke téneh̄jívú úújétsóóbé lliíñévú o mímóúúvéne dífbyeke o dúúrúváiýónáa oke neébe:

—íOke duurúvadíñe! Muurá ámuhadúrúe oo Píívyéébé ñ̄cúve múnáajpi ámuha díñah̄bémuma dífbyé íh̄jyú uubálle múnáa mej̄cyame íhyaamí pañe íjcyáné uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsómé mej̄cyadu. Áán̄éllii ih̄dyu dífbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátunuháámí páátanutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhr̄jucó pájtyeíñe. ¹¹Ahd̄icyane óví Píívyéébe ímí íjcyáiýoneri tsúúrámeyé ímíneúvú íjcyá dífbyema. Áánetu ih̄dyu óvi ímityúmé ímíllédú íjcyáhi. Ehdúu n̄jkyéji múnáajpi oke nééh̄i.

¹²Ááné boonétúu idyé Jetsóó oke nééh̄i:

—íMuurá lléváhr̄jucó o tsááíñe! Aabe ó aj̄cuú pámeekéré muhdú ditye ícyah̄íjcyáne áhdovu. ¹³Aabe panévaturé íh̄tsútuube o íjcyaaabe tapíívyema o íjcyátuube ímichi téh̄jpi oo páneeré o íp̄ívyéjtsoóbe. Áhdure n̄jke oo páneere o n̄jkévátsóíbye.

¹⁴Ahd̄icyane maímijyú ditye íjcyañe tsáimíyé ícyah̄íjcyáme. Muurá béñné Jerotsarévu iúújetécooca boh̄ívú aj̄cúné uméhe néévá llééneímye. ¹⁵Áánetu ímityúmé waabyénu múnáa, íhd̄icyámema dómácócatsíh̄jcyamee, ds̄j̄iv̄étso múnáa, n̄jcyotájteke dúúrúvah̄íjcyamee, állíu múnáa, íjcyame tsá técoomívú úújetéityúne.

¹⁶Aane íñe níjkyéjì múnáájpikye diéllevu ó wallóó díbye úhdivu íbóhówájtso páneere muhdú pájtyéíñéhjì uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabííúvúj tsíiménémúhaabe ó ijcyá tsítsívé miícúruwádú o néébeé. Ehdúu Jetsóó oke nééhií.

¹⁷Ahdícyane Píívyéébé Apííchó íhjú uubálle múnáaj tééveri míamúnáake píuváhi. Áhdure Obééjáwuúdu néébe cahcújtso múnáa ehne múúne tsáápí taaba íjcyadu nééme míamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óvíí lléébome itsááne adóvá bohí nujpácyotu áhdóratúne.

¹⁸Aane íñe tsúúca íhyaamí pañe cáátúvané uwááboju lléébómeke o néé ditye

éhnííñevu iiyéjuco tsíñehjì íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyetá ihnáhó ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. ¹⁹Áhdure idyé tééne uwáábóju tsane wáágóóme mémé páácýúíibye tsúúca pájtyetéme mémeháñé cáátúváháámitu. Aame tsá dífbyé cóómivu úújetéityú íñe íhyaamí pañétú úúbállémeícyoomívu.

²⁰Aanéé diibye íhyaamí pañe dífbyé uwááboju íjcyaaabe nééhií:

—Ímiááne lléváhréjuco o tsááiñe.

Áánélliihyéé dífbyeke o nééhií:

—Juújuj, tehdújuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa ícúí tsaácoj.

²¹Aabe ihdyu óvíí ámúhakye píaabó pájyuváre. Áyu tehdújuco.